

ΝΙΣΥΡΙΑΚΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΙΣΥΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ Ι — ΑΘΗΝΑΙ — 1963

Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως : Παῦλος Ὁδ. Σακελλαρίδης
Ἐξώφυλλο : Δημήτρης Ὁδ. Σακελλαρίδης
Διορθώσεις : Νικ. Καλογερόπουλος
Τύποις : Σχολή Μοιτυπίας

Ἄντι Προλόγου

Ὁ Σύλλογος τῶν Νισυρίων ὁ «Γνωμαγόρας» Ἀθηνῶν Πειραιῶς, τμήμα τοῦ εἰς Νέαν Ὑόρκην τῆς Ἀμερικῆς Κέντρον, ἰδρύθη τὸν Μάρτιον τοῦ 1920 μὲ τὸν σκοπὸν νὰ βοηθήσῃ τὴν τότε ὑπόδουλον πατρίδα μας Νίσυρον. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς Ἰταλικῆς Κατοχῆς προσέφερε πλείστας ὄσας ὑπηρεσίας. Ἰδιαίτερον ὅμως ἐνδιαφέρον ἔδειξεν εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν τομέα.

Συγχρόνως ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς ὅλας τὰς ἀλτρωτικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Δωδεκανησιακοῦ ἀγῶνος. Μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν τῆς Δωδεκανήσου οἱ δύο ἀνωτέρω σκοποὶ ἐξέλιπον, διότι ἡ ἀπελευθέρωσις ἐπραγματοποιήθη καὶ τὴν σχολικὴν μέριμναν ἀνέλαβε τὸ Κράτος. Ἐστράφη τότε εἰς ἄλλους τομεῖς, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐξέλεξε τὴν περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν τοῦ λαογραφικοῦ καὶ ἱστορικοῦ ὑλικοῦ τῆς Νισύρου.

Τὸ 1955 μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ τότε προέδρου Ἀρμοδίου Γιαννίδη ἐκυκλοφόρησε τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Νισυριακὰ Χρονικά», τοῦ ὁποῦ οἱ ἔκδοσις ἐσυνεχίσθη ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. ἐπὶ ἓν ἔτος. Ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1956 τὸ τότε Δ. Σ. ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Παναγιώτου Σακελλαρίδη ἔκρινε σκόπιμον νὰ ἀναθέσῃ τὴν ἔκδοσιν τῶν «Νισυριακῶν Χρονικῶν» εἰς εἰδικὴν Ἐκδοτικὴν Ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία καὶ κατηρτίσθη ὡς ἀκολουθῶς: Κων. Μούρας πρόεδρος, Κων. Γιαννίδης ἀντιπρόεδρος, Ἀλέξανδρος Οἰκονομίδης γεν. γραμματεὺς καὶ Νικήτας Σακελλαρίδης ταμίας. Σύμβουλοι ἀνέλαβον οἱ Δημ. Παπακέντρης, Ἰω. Παρθενιάδης, Κων. Σακελλαρίδης, Ἀρμ. Γιαννίδης, Παῦλος Σακελλαρίδης, Γιάννης Οἰκονομίδης, καὶ οἱ ἐκάστοτε πρόεδροι τῶν ἐν Ἀθήναις Νισυριακῶν Συλλόγων, «Γνωμαγόρας», «Παναγία Θερμανή» καὶ «Ἅγιος Ἰωάννης Θεολόγος».

Ἡ Ἐκδοτικὴ Ἐπιτροπὴ κατέβαλε προσπαθείας διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ περιοδικοῦ, καὶ κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν ἐπέτυχε. Ἡ ἀνωτέρω σύνθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς παρέμεινε μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1961, ὅποτε ἡ ὅλη συνέχισις τῆς ἐκδόσεως ἐτέθη ἐπὶ νέας βάσεως. Κατόπιν ἐπανειλημμένων συσκέψεων ἀπεφασίσθη, ὅπως παύσῃ ἡ περιοδικὴ ἔκδοσις τῶν «Νισυριακῶν Χρονικῶν», ἐκδίδεται δὲ κατ' ἔτος τόμος Ἀρχείου, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ συμπεριλαμβάνωνται μελέται λαογραφικοῦ καὶ ἱστορικοῦ περιεχομένου, ἀνακοινώσεις, ἰσολογισμοὶ καὶ προϋπολογισμοὶ τῶν Δήμων Νισύρου καὶ τῶν Νισυριακῶν Ὁργανώσεων, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ὅλη κοινωνικὴ κίνησις τῆς Νισύρου καὶ τῶν Νισυριακῶν παροικιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀπεφασίσθη ἐπίσης ὅπως διὰ καλύτεραν ἐξυπηρέτησιν καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ ἰδρυθῆ ἴδιον ὄργανον.

Τὴν 11 Νοεμβρίου 1961 συνήλθον εἰς σύσκεψιν οἱ Κων. Σακελλαρίδης, Κων. Γιαννίδης, Χρ. Καρανίκης, Ἄλ. Οἰκονομίδης, Δημ. Παπακέντρης, Λαζ. Κοντοβερὸς, Γεώρ. Σακλαρίδης, Παῦλος Σακελλαρίδης, Νικήτας Σακελλαρίδης, Γεώρ. Ἐ. Λαμπάδης, Κων. Παρθεσιάδης, Χριστ. Σακελλαρίδης, Γεώρ. Μούρας, Γεώρ. Σακελλαρίδης, Νικ. Γιαννίδης, Περ. Καλογήρου, Νικήτας Βαγιατίης, Ἄρμ. Γιαννίδης, Ἰω. Ζούνης, Κων. Λυτρωτῆς, Σταῦρος Γιαννίδης, Γεώρ. Δ. Λαμπάδης, Ἰω. Παρθεσιάδης, Παναγ. Σακελλαρίδης, καὶ ὁμοφώνως ἀπεφάσισαν τὴν σύστασιν τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν. Ἡ σύνταξις τοῦ καταστατικοῦ καὶ αἱ σχετικαὶ ἐνέργειαι διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἑταιρείας ἀνετέθη εἰς ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν: Νικήτα Σακελλαρίδη, Ἰω. Παρθεσιάδη, Κων. Γιαννίδη, Ἄλεξ. Οἰκονομίδη καὶ Παύλου Σακελλαρίδη. Ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ καταστατικοῦ ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου Ἀθηνῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 4774)62 τῆς 16 Μαρτίου 1962 ἀποφάσεως, ἐκάλεσε τὴν 7 Ἀπριλίου 1962 γενικὴν συνέλευσιν τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρείας, ἣ ὁποία προέβη εἰς ἐκλογὴν τοῦ Δ.Σ., τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 18 Ἀπριλίου 1962 κατηρτίσθη ὡς ἀκολούθως: Νικήτας Σακελλαρίδης πρόεδρος, Ἰω. Παρθεσιάδης ἀντιπρόεδρος, Γεώρ. Μούρας γεν. γραμματεὺς, Ἄλεξ. Οἰκονομίδης ταμίης καὶ σύμβουλοι Κων. Γιαννίδης, Γεώρ. Δ. Λαμπάδης, Παῦλος Σακελλαρίδης.

Τὸ Δ. Σ. ἐκτὸς τῆς κυρίας φροντίδος αὐτοῦ, δηλαδὴ τῆς συλλογῆς τῆς ἀπαιτουμένης ὕλης διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ πρώτου τόμου, ἐφρόντισε καὶ διὰ τὴν σύσφιξιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς παροικίας μας καὶ διὰ προσέλκυσιν τῶν νέων πρὸς τὰς Νισυριακὰς ὀργανώσεις. Διὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν καθιέρωσε τὰς συνεστιάσεις, ἣ πρώτη τῶν ὁποίων ἐπραγματοποιήθη τὴν 26 Μαΐου 1962. Διὰ τὴν δευτέραν τὸ Δ. Σ. προέβη μόνον εἰς προκαταρκτικὰς ἐνεργείας, διότι ἀψηχολημένον μὲ τὴν ἐκδοσιν τοῦ τόμου τοῦ Ἀρχείου, δὲν ἠδυνήθη νὰ προωθήσῃ τὸ θέμα, ἀλλὰ ἐλπίζει ὅτι συντόμως θέλει ἐπιληφθῆ τούτου. Ἡσχολήθη ἐπίσης μὲ τὴν σύνταξιν μητρώου τῶν εἰς τὴν μητροπολιτικὴν Ἑλλάδα ἐγκατεστημένων Νισυρίων μὲ τὰς διευθύνσεις καὶ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτῶν. Πρὸς τοῦτο παρακαλεῖ ὅλους τοὺς συμπατριώτας μας ὅπως δείξουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τούτου, τοῦ ὁποίου τὴν σημασίαν θεωροῦμεν περιττὸν νὰ τονίσωμεν.

Τὸ Δ. Σ. πιστεύει ὅτι τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε δὲν ἔχει μόνον τοπικὴν σημασίαν, ἀλλὰ καὶ ἔθνικὴν τοιαύτην. Γνωρίζει ἀκόμη ὅτι δὲν εἶναι ἔργον τῶν ὀλίγων, ἀλλὰ τῶν πολλῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἑταιρείας ἀπετάθη εἰς τοὺς Δήμους τῆς Νισύρου, εἰς ὅλας τὰς Νισυριακὰς Ὄργανώσεις καὶ διαφόρους Ἐπιτροπὰς τῆς Νισύρου καὶ τῶν Νισυριακῶν παροικιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ παρὰ τῶν ὁποίων ἐζήτησε κυρίως ἠθικὴν συνδρομὴν. Ἐγνώρισε πρὸς αὐτοὺς τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἑταιρείας καὶ ἐζήτησε τὴν ἀποστολὴν στοιχείων τῆς συλλογικῆς δραστηριότητός των, ἵνα συμπεριληφθοῦν εἰς τὸν ἐτοιμαζόμενον τόμον τοῦ 1963. Ἀπετάθη ἐπίσης πρὸς ἄτομα καταγόμενα ἐκ Νισύρου καὶ γενικὰ πρὸς

Δωδεκανησίους. Παρομοίαν ενέργειαν ἔκαμε καὶ πρὸς τοὺς βουλευτὰς τῆς Δωδεκανήσου καὶ τοὺς Δωδεκανησιακοὺς Συλλόγους. Ἡ ἀνταπόκρισις τὴν ὁποίαν συνήντησε δὲν ἦτο ἡ ἀναμενομένη. Ἐλπίζει ὅμως ὅτι μετὰ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ παρόντος τόμου, θὰ ἀζηθῆ τὸ ἐνδιαφέρον ὅλων τῶν δυναμένων νὰ συμβάλουν εἰς τὴν πληρεστέραν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς.

Τὸ Δ.Σ. εὐχαριστεῖ ὅσους συνέβαλον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς προσπάθειάς του θέλει δὲ νὰ ἐλπίζῃ ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ συναντήσῃ τὴν πρόθυμον αὐτῶν συμπαράστασιν.

Ἡ «Ἐταιρεία Νισυριακῶν Μελετῶν» προβαίνοῦσα εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Ἀρχείου, παρέχει τὴν βεβαίωσιν ὅτι θέλει καταβάλλῃ πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν, ὅπως παρῴσιάζῃ αὐτὸν κατ' ἔτος καὶ ἀρτιότερον.

ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Πρόεδρος

Ἐταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν.

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΝΙΣΥΡΟΝ.

Ἰκὸ Ν. Γ. ΜΑΥΡΗ,

Εἶναι γνωστὴ ἡ μεγίστη σημασία τὴν ὁποίαν ἔχουν αἱ πληροφορίες τῶν Ταξειδιωτῶν καὶ Γεωγράφων διὰ τὰ μέρη τὰ ὁποῖα ἐπεσκέφθησαν, ὅχι μόνον ἀπὸ φυσικογεωγραφικῆς ἀπόψεως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ἀνθρωπογεωγραφίας, λαογραφίας, ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ κ.λ.π. Ἡ σημασία τῶν πληροφοριῶν τούτων ἀποβαίνει μάλιστα μεγαλυτέρα, ὅταν, δι' ὠρισμένας τοῦλάχιστον περιοχὰς καὶ περιόδους, αἱ παρεχόμεναι εἰδήσεις ἀποτελοῦν τὴν μοναδικὴν πηγὴν πληροφοριῶν.

Πολλοί, ἰδιοὶ μας καὶ ξένοι, μελετῆται τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, ἐχρησιμοποίησαν ὡς πηγὴν τοὺς Περιηγητάς, ὅπως οἱ K. Hopf, B. Schmidt, K. Σάθας, Δ. Καμπούρογλου, Νικ. Πολίτης, κ.ά. (*). Ὑπάρχουν ἐπίσης αἱ συστηματικαὶ μελέται τῶν Ταξειδιωτῶν δι' ὠρισμένα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἡ σπουδαιότατη περὶ Χίου μελέτη τῶν Φιλίππου Π. Ἀργέντη καὶ Στίλπωνος Π. Κυριακίδου: **Ἡ Χίος παρὰ τοῖς Γεωγράφοις καὶ Περιηγηταῖς ἀπὸ τοῦ ὀγδόου μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος**. Ἀθῆναι (τυπ. Ἐστίας) 1946, (τρεῖς τόμοι), 4ον, σελ. 1-597, 598-1264, 1265-1944.

Διὰ τὴν Δωδεκάνησον γενικῶς, ἡ καὶ δι' ὠρισμένας μόνον νήσους αὐτῆς, δὲν ὑπάρχουσι συστηματικαὶ μελέται ἀν καὶ οἱ ἐπισκεφθέντες τὰς νήσους μας Περιηγηταὶ ἀνέρχονται εἰς 350 περίπου.

Εἰδικώτερον διὰ τοὺς ἐπισκεφθέντας τὴν Νίσυρον, γράφομεν κατωτέρω. Πρέπει ὅμως νὰ προσθέσωμεν ἐδῶ ὅτι πολυτιμοτάτας περὶ τῆς νήσου πληροφορίας μᾶς παρέχουν καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς οἱ ὁποῖοι, χωρὶς νὰ εἶναι « Ταξειδιῶται » ἐπεσκέφθησαν τὴν νῆσον καὶ ἐδημοσίευσαν, αὐτοτελῶς ἢ εἰς ἐπιστημονικὰ περιοδικά, μελέτας ἀρχαιολογικάς, γεωλογικάς, λαογραφικάς καὶ ἄλλας, ὅπως οἱ Hiller von Gaertringen, A. Martelli, Carlo Migliorini, κ.λ.π.

Ξένοι Περιηγηταὶ καὶ Γεωγράφοι ἀσχοληθέντες μὲ τὴν Νίσυρον, εἶναι

(*) Ἰδὲ καὶ σχετικὴν μελέτην τῆς Ἑλένης Βουραζέλη, μὲ τίτλον « Ὁ Βίος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ξένων Περιηγητῶν ». Εἰσαγωγή, Τεῦχος Α' Ἀθῆναι (τυπ. Ἑλλ. Ἐπιστημόνων) 1939, 8ον, σελ. 255

οί κατωτέρω κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τοῦ ταξιδίου αὐτῶν (καὶ ὄχι τῆς ἐκδόσεώς των. *) Προηγουμένως ὅμως εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δώσωμεν μερικὰς ἐπεξηγήσεις σχετικῶς μὲ τὴν βιβλιογραφικὴν ἀναγραφὴν τῶν ἔργων των. Τὸ ἔτος τὸ ὁποῖον προηγεῖται τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως εἶναι τὸ ἔτος (ἢ τὰ ἔτη) κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπραγματοποιήθη τὸ ταξίδιον. "Ἐπεται ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου μὲ ἡμίμαυρα τυπογραφικὰ στοιχεῖα. "Ὅταν μετὰ τὸν τίτλον ἀκολουθοῦν ἀποσιωπητικὰ (...) τοῦτο σημαίνει ὅτι παρελείφθη μέρος τοῦ τίτλου διότι οὗτος ἦτο ἐκτενής. Ἐποιοῦνται ἢ πόλις (ἢ αἱ πόλεις) ὅπου ἐξεδόθη τὸ βιβλίον. Ἐν παρενθέσει εὐρίσκειται τὸ ὄνομα τοῦ ἐκδότου ἢ τοῦ τυπογραφείου καί, τέλος, τὸ σχῆμα καὶ αἱ σελίδες αὐτοῦ (**). Ἐντὸς ἀγκυλῶν ([]) τίθενται αἱ ἰδικαὶ μας σημειώσεις, ἐπεξηγήσεις, καὶ παραπομπαὶ εἰς τὰς, περὶ Νισύρου, σχετικὰς σελίδας τοῦ βιβλίου, καθὼς καὶ ὁ,τιδήποτε σχετικὸν πρὸς τὸν συγγραφέα.

Ἐνδιαφέροντα κείμενα ἀπὸ τοὺς Ταξειδιώτας αὐτοὺς μετέφρασαν καὶ ἐδημοσίευσαν, κατὰ καιροὺς, φιλοπάτριδες Νισύριοι. Ἀναφερόμεν ἐδῶ τὸν Ἰάκωβον Ν. Καζαβῆν ὁ ὁποῖος περιέλαβε καὶ Ταξειδιώτας εἰς τὰ ἄρθρα τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον : *Νισύρικα* εἰς τὴν *Ἀθῆν* τῆς *Δωδεκανήσου* (15 Νοεμβρίου 1939-1 Μαΐου 1940) καὶ τὸν Λάζαρον Κ. Κοντοβερὸν ὁ ὁποῖος ἐδημοσίευσεν ἐπίσης μεταφράσεις Περηνγητῶν εἰς τὸν *Γνωμαγόραν* (1 Ὀκτ. 1932 καὶ Ἰούν. 1933), εἰς τὸ περιοδικὸν *Νίσυρος* (Ἀπρίλ. 1954 καὶ Ὀκτ. 1954) καὶ εἰς τὰ *Νισυρικὰ Χρονικὰ* (Μάϊος-Ἰούνιος 1957). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν παραθέτομεν ἐδῶ μεταφράσεις τῶν συγγραφέων Dawkins, Ross κλπ.

1406 — B(U)ONDELONTI, Christoph, Florentini. — **Librum Insularum Archipelagi e codicibus Parisinis regis nunc totum edidit, praefatione et annotationae instruxit Gabr. Rud. Ludovicus de Sinner.**

Lipsiae et Berolini (G. Reimer) 1824, 8^ο, pp. 263.

Ὁ συγγραφεὺς ἦτο Φλωρεντίνος μοναχὸς ἐπεσκέφθη τὴν Ρόδον τὸ 1406 ὅπου παρέμεινε ἐπὶ 8 ἔτη μελετῶν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ κατόπιν ἐπὶ 6 ἔτη ἐταξίδευσεν εἰς τὰ λοιπὰς νήσους τοῦ Ἀρχιπελάγους. Τὸ ἀνωτέρω συνέταξε τὸ 1420. Ὑπάρχει ἐπίσης εἰς ἀρχαῖζουσαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν

(*) Περὶ Νισύρου ἐπίσης γράφουν, ἐλάχιστα ὅμως καὶ ἀνευ ἰδιαίτερης σημασίας, χρονολογικῶς, οἱ ἐξῆς Ταξειδιῶται καὶ Γεωγράφοι : Pietro CASOLA. (1492), Marco BOSCHINI (1654), Christophorus CELLARIUS (1703), H. FRIESEMAN (1789), John A. GRAMER (1832), Albert FORBIGER (1842), Emily A. BEAUFORT (1858), Conrad BURSLAN (1862), A. SYNDET (1872), Eugène GALLOIS (1907). Ἡ ἐντὸς παρενθέσεως χρονολογία εἶναι τὸ ἔτος τοῦ ταξιδίου ἐκάστου.

(**) Ὅταν οἱ τόμοι ὑπερβαίνουν τοὺς τρεῖς δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν σελίδων των.-

μετάφρασις « ὑπὸ ἀνωνύμου "Ἕλληνος » τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν ὁ γνωστός ἑλληνιστὴς E. Legrand, μαζί μὲ ἰδικήν του γαλλικὴν μετάφρασιν εἰς Παρισίους τὸ 1897 ὑπὸ τὸν τίτλον : « Description des îles de l' Archipel » Ἡ « Περὶ Νησάρου » (sic) ἑλληνικὴ μετάφρασις δημοσιεύεται εἰς τὴν σελ. 31 - 32 ἔχει δὲ αὐτὴ ὡς ἐξῆς :

« Δείξαντες τὴν Ἐπισκοπίαν (τὴν Τῆλον) τὴν πάλαι μὲν Κάριστον (καὶ εἰς τὸ περιθώριον γράφει : «Καρίαν»), νῦν δὲ Νήσαρον λεγομένην, ἔρχομαι ὅπως καὶ αὐτὴν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ αἰτναῖον ὄρος δῆλον ποιήσω, εἴ γε δυνησομαι.

Ἐν ταύτῃ ποτὲ καὶ Φλαμίνιος ὁ ὕπατος ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ὑποστρέφων καὶ κατὰ Γαλατῶν στρατεὺς μενος χρησιμὸν ἔλαβεν ὡς ἡ νίκη μετ' αὐτοῦ ἔσται· καὶ οὕτω θαρρήσας ἀληθῆ τὴν μαντείαν μετ' οὐ πολὺ ταύτην ἀπέδειξεν· ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ δόξαν τοῦ πρὸς λόγους εὐνοϊκῶς ἔχειν ἔσχεν αὐτὴ ἡ νῆσος.

Καὶ Κλεοπάτρα ποτὲ μετὰ τοῦ Ἀντωνίου ἐκεῖθεν τὴν ὁδὸν ποιουμένη ἐπεὶ τοῖς αὐτῶν προστάγμασιν οὐκ ἐπέισθησαν οἱ ἐγχώριοι, ἄπασαν τὴν νῆσον ὀργισθέντες διέφθειραν.

Ταύτης ἡ περίμετρος μιλίων ἐστὶν ἐγγὺς ὀκτωκαίδεκα. Φαίνονται δὲ καὶ φρούρια πέντε, ἀφ' ὧν δύο μὲν εἰσι, τὰ μᾶλλον ὑπερέχοντα, Μανδράχη καὶ Παλαιόκαστρον· ἡ Παγδονίκη δὲ καὶ Νίκαια καὶ τὸ Ἄργος κυκλοτερῶς εἰσι κείμενα

Περὶ δὲ τὸ μέσον αὐτῆς ὄρος ἐστὶν ὑψηλότατον, οὗ ἡ κορυφὴ θεῖον ἀνερεύγεται νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὡς καὶ ἐν τῇ Λιπάρα τῇ νήσῳ συμβαίνει. Κατερχόμενος μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ πόρρω τῆς κορυφῆς αὐτοῦ γενόμενος ὡς λίθου βολὴν, πηγὴν ἀναδιδομένην εὐρήσεις λίαν θερμοτάτην. Περὶ δὲ τὴν πεδιάδα βαθύτατος λάκκος καὶ σκοτεινός ἐστίν, εἰς ὃν τὰ ὕδατα κατέρχονται· ὅπου καὶ οἱ τὴν νῆσον οἰκοῦντες μεγίστην ποσότητα θεοῦ τοῖς ἐμπόροις παρασκευάζουσιν. Ἐπεὶ δὲ ἡ τῆς θερμότητος καῦσις ἀπὸ τοῦ μέσου εἰς κορυφὴν αὐτὴν ἀκμάζει, οὐδεὶς ἐστὶν ὁ τολμῶν τὸ ὄρος ἀνέρχεσθαι ἄνευ ξυλίνων ἐμβάδων.

Γίνεται ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ καὶ τοσοῦτον πλῆθος ἰσχάδων, ὡς κατ' ἐνιαυτὸν μικρὰς φορτίζεσθαι νῆας.

Πρὸς γοῦν τὸ ἀρκιῶν μέρος, περὶ ποῦ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, στήλαιόν ἐστι ἐγγὺς τῆς θαλάσσης, εἰς ὅπερ οἱ ὑπ' ὀδύνης τινοὺς συσχεθέντες παραγενόμενοι καὶ χρονιώτερον ἐμμείναντες ὑγιεῖς πρὸς τὰς ἑαυτῶν ὑποστρέφουσι πατρίδας.

Ἐπεὶ δὲ κοίλη, ὡς ὑπονοεῖται, ἡ νῆσος αὕτη τυγχάνει, διὰ τοῦτο καὶ συνεχέστερον ἀπὸ σεισμῶν ἐνοχλεῖται· καὶ οὕτω σφοδρῶς, ὥστε καὶ τοὺς ἀπὸ τύχης εὐρεθέντας αὐτόθι ξένους ἐκπλαγέντας τῷ φόβῳ ἀπέρχεσθαι, τὸν τόπον ἐπαρωμένους· ὅθεν καὶ οἱ οἰκοῦντες ἀντ' οὐδενὸς λογίζονται τοιοῦτον κατέχειν τόπον, ὃς πλουτεῖ τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ».

1524 – PIRI RE'IS, **Kitabi Bahriye...**

Istanbul (Devlet Basimevi) 1935, Folio pp. 2+LV+2+855+10+72 [(Τουρκιστί) Περί Νισύρου σελ. 248-249. Γερμανική μετάφρασις ὑπὸ Paul KAHLE, Βερολῖνον-Λειψία, 1926 (2 τόμοι). Ὁ συγγραφεὺς ἦτο πειρατὴς καὶ Ναύαρχος τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάν τοῦ Α΄. Ἐγραψε τὴν πολυτιμωτάτην αὐτὴν γεωγραφίαν τῆς Μεσογείου ἀπὸ 1520-1524].

1526 – **Isolario di Benedetto BORDONE nel qual. si ragiona di tutte le isole del mondo...**

Impresse in Vinegia (per Nicolo d' Aristotile, detto Zoppino) 1528 [Ὑπάρχουν καὶ ἐκδόσεις τοῦ 1532, 1534, 1540, 1547. Περί Νισύρου σελ. 52 Ὁ συγγραφεὺς ἦτο Ἰταλὸς μικρογράφος καὶ ἠσχολήθη μὲ τὴν γεωγραφίαν καὶ τὴν ἀστρονομίαν].

1688 – CORONELLI, Vincenzo Maria. **Isolario. Descrittione geografico-hidstorica, sacro-profana antico-moderna...**

(Venezia) 1896, 2 τόμοι Folio, pp. 327, 188. [Περί Νισύρου σελ. 250 καὶ περὶ τῶν νησίδων αὐτῆς εἰς σελ. 280. Ἰδὲ ἐπίσης καὶ τὸ κατωτέρω βιβλίον τοῦ ἰδίου :]

Isola di Rodi, geografica-storica...

Venezia (alla Libreria della Geografia) 1685-1688, 12°, pp. VIII+430+30 [Τοῦτου ὑπάρχουν ἐκδόσεις τοῦ 1695 καὶ 1702. Περί Νισύρου σελ. 320-333. Ὁ συγγραφεὺς εἶναι ὁ γνωστὸς ἐκ Βενετίας Γεωγράφος καὶ Μοναχὸς καὶ ἰδρυτὴς τῆς Γεωγραφικῆς Ἀκαδημίας τῆς Βενετίας].

1688 – DAPPER, Olfert. **Naukeurige Beschryving der Eilanden in de Archipel der Middelantsche Zee...**

T'Amsterdam, Voor Wolfangh, Waesberghen, Boom, Someren en Geethaly in't jaer 1688, 4], pp. [2]+320+1. [Εἰς Φλαμανδικήν. Γαλλικὴ μετάφρασις μὲ τίτλον] **Description exacte des iles de l'Archipel...** ἐξεδόθη εἰς Ἀμστερνταμ τὸ 1703. [Ὑπάρχει καὶ ἄλλη Γαλλικὴ ἐκδοσις Χάγη 1730, Γερμανικὴ τοῦ 1689, καὶ Ἰταλικὴ 1770. Περί Νισύρου εἰς τὴν Γαλλικὴν ἐκδοσιν σελ. 178-179 καὶ περὶ τῆς Νήσου τῶν Καλογήρων σελ. 170-171. Ὁ συγγραφεὺς εἶναι Ὁλλανδὸς ἰατρὸς ἀσχοληθεὶς μὲ τὴν Γεωγραφίαν ὄλου σχεδὸν τοῦ κόσμου, χωρὶς καὶ νὰ ἐπισκεφθῆ ἕνα τὰ μέρη τὰ ὅποια περιέγραψε. Ἐν τούτοις εἶναι πολῦτιμος διὰ τὴν χρησιμοποίησιν ἄλλων πηγῶν, πολλὰ τῶν ὁποίων μᾶς εἶναι ἄγνωστοι].

1688 – PIACENZA, Francesco. **L'Egeo radivivo, o' sia chorographia dell'Archipelago...**

In Modona(sic) (per gli Eredi Soliani...), 1688, 8°, pp. VIII+684.

[Περὶ Νισύρου σελ. 167-171. Ὁ συγγραφεὺς Ἴταλὸς ἐκ Modena ἤτο νομικὸς καὶ καθηγητὴς Γεωγραφίας. Ἐχρησιμοποίησε καὶ αὐτὸς πηγὰς ἀπὸ ἄλλου Ταξιδιώτα καὶ Γεωγράφου].

1801 — CLARKE, Edward Daniel. — **Travels in various countries of Europa, Asia and Africa...**

London (Watts, Broxbourn, Herts) 1822-23, 4°, (6 τόμοι). [Ὑπάρχει καὶ ἔκδοσις 1913 Περὶ Νισύρου εἰς 2ον τόμον σελ. 230 γράφει τὰ ἐξῆς : ἐν μεταφράσει :]

« Εἰς τὴν Σύμην καὶ τὴν Νίσυρον, ἡ ὁποία σήμερον καλεῖται Νιζάρι καὶ τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν σπογγαλιεῖαν κατ' ἐπάγγελμα, παρατηρεῖται τὸ ἐξῆς περιεργον ἔθιμον : Ὅταν ἓνας κατηματίας προτίθεται νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν κόρην του ὀρίζει μίαν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ ἄγαμοὶ νέοι κατεβαίνουν εἰς τὴν παραλίαν ὄπου, ἀφοῦ ἀποβάλλουν τὰ ἐνδύματά των ἐνώπιον τοῦ πατρὸς καὶ τῆς κόρης του, ἀρχίζουν νὰ βουτοῦν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖός φθάσει εἰς μεγαλύτερον βάθος καὶ παραμείνῃ περισσότερον κάτω ἀπὸ τὸ νερὸ ἀποκτᾶ καὶ τὴν κόρην ».

[Ὁ συγγραφεὺς εἶναι ὁ διάσημος Ἄγγλος περιηγητὴς καὶ ὀρυκτολόγος]

1806 — WILKINSON, Charles. **A Tour through Asia Minor and the Greek Islands...**

London (Darton and Harvey) 1806, 12°, pp. [6] + 424. [Περὶ Νισύρου γράφει εἰς σελ. 329 - 330 τὰ ἐξῆς, ἐν μεταφράσει :]

« Ἀμέσως κατόπιν ἀνεφάνη ἡ νῆσος Νισάρη [Νίσυρος] ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Κάβο Κριὸ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπέχει 9 μίλια. Ἡ νῆσος ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα κομμάτι ξηρᾶς τὸ ὁποῖον ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὴν νῆσον Κῶ. Οἱ ποιηταὶ διετήρησαν τὴν ἀνάμνησιν αὐτοῦ τοῦ γεγονότος μέσα εἰς ἓνα μῦθον ὁ ὁποῖος, ὅπως ἄλλωστε οἱ περισσότεροι τῶν μύθων, ἐθμελιώθη ἐπὶ ἱστορικῶν γεγονότων. Λέγουν, δηλαδὴ, ὅτι ὁ Ποσειδῶν καταδιώκων ἓνα γίγαντα ἀπέσπασε ἓνα κομμάτι τῆς νήσου Κῶ διὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ καὶ ὅτι τὸ κομμάτι αὐτό, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὁ γίγας συνεθλίβη, ἀπετέλεσε τὴν νῆσον Νίσυρον. Ἐνας Νὰὸς ἀνηγέρθη εἰς τὸν Ποσειδῶνα διὰ νὰ ὑπεθυμίζει εἰς τοὺς αἰῶνας πῶς ἐσχματίσθη ἡ νῆσος.

Δὲν εἶναι ἐν τούτοις δύσκολον ὑπὸ τὴν ἀλληγορίαν αὐτὴν νὰ διακρίνη τις ὅτι ἡ προσπάθεια τοῦ Ποσειδῶνος νὰ καταβάλλῃ τὴν ἀντίστασιν τοῦ γίγαντος δὲν εἶναι παρὰ ἡ σφοδρότης μιᾶς ἐκρήξεως τῶν ὑδάτων ἡ ὁποία ὑπερνικῶσα κάθε ἐμπόδιον ἐδημιούργησε μίαν ὑδατίνην διόδον διὰ μέσου τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου Κῶ, ὅπως συνέβη καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη εἰς τὰ ἴδια αὐτὰ πελάγη.

Ἡ Νίσυρος εἶναι νῆσος μικρᾶς ἐπιφανείας ὑψηλὴ καὶ βραχυῶδης. Ἐχει

θερμοπηγὰς καὶ ἄλλα ἡφαιστειώδη ἕχνη. Ἀφθόνως παράγει διάφορα προϊόντα, ἀλλὰ δὲν ἔχει λιμένα εἰς τὸν ὁπεῖον τὰ πλοῖα νὰ ἀγκυροβολοῦν ἐν ἀσφαλείᾳ. Γειτονικὴ νησίς, ἡ ὑψηλότερα ἴσως ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, βυθισθεῖσα εἰς τὰ ὕδατα δὲν παρουσιάζει παρὰ μόνον ἓνα μέγαλον ὄγκον γυμνοῦ βράχου, ἀποκρήμνου καὶ σχεδὸν ἀπροσίτου. Μ' ὅλα ταῦτα μερικοὶ Ἕλληνες μοναχοὶ θέλοντες νὰ ἀποσυρθοῦν διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς των εἰς ἀναχωρητήριον, ἐπωφελήθησαν ρωγμῶν τοῦ ἐδάφους (αἱ ὁποῖαι εἶχον σχηματισθῆ ἀπὸ ἀρχαιοτέρας ἀναταραχὰς καὶ σεισμούς) καὶ ἐτόλμησαν νὰ κτίσουν ἐπὶ τῆς κορυφῆς μικρὰν Ἐκκλησίαν ἀφιερωμένην εἰς τὴν Παναγίαν καὶ μίαν κατοικίαν ἢ μᾶλλον ἓνα σπήλαιον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ἓνα αὐστηρὸν ἡσυχαστήριον διὰ τοὺς στοχασμούς μιᾶς μονήρους ζωῆς. Ὅποῖον καταφύγιον δι' ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος, ἀπηλλαγμένος ὁ ἴδιος ἀπὸ πάθης, θέλει νὰ ζῆσθαι μίαν ἀνεξάρτητον ζωὴν, μακρὰν ἀπὸ τὰ συγκρουόμενα πάθη τῶν συνανθρώπων του ».

1835 - 1845 ROSS, Ludwig. **Reisen auf den Griechischen Inseln des Agaischen Meeres.**

Stuttgart und Tübingen (J. G. Cotta), 1840-1852 (4 τόμοι), 8°, [Ἐγένετο καὶ ἀνατύπωσις τὸ 1902. Περὶ Νισύρου, τόμος 2 σελ. 67-81. Ὁ συγγραφεὺς εἶναι ὁ γνωστὸς Γερμανὸς ἀρχαιολόγος, Γεν. Ἐφορος ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος καὶ Καθηγητῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν].

1838 — ELLIOTT, Charles Boileau, **Travels in the Great Empires of Austria, Russia and Turkey.**

London (R. Bentley) 1838, 8°, (2 τόμοι) pp. 497, 517. [Ὅλιγα περὶ Νισύρου εἰς τόμον II σελ. 172 καὶ ἐπαναλαμβάνει τὰ περὶ ἐικανότητος τῶν δυτῶν ὄψεω καὶ ὁ Wilkinson].

1842 — FORBIGER Albert. **Handbuch der Alten Geographie, aus den Quellen gearbeitet.**

Leipzig (Mayer und Vigand) 1842 - 1848, 8°, (2 τόμοι) pp. XVI + 668, X + 920. [Ὅλιγα περὶ Νισύρου εἰς τὸν 2ον τόμον σελ. 240].

1853 — LACROIX, Louis. **Ples de la Grèce.**

Paris (Firmin Didot) 1853, 8°, pp. IV + 642. [Ἄλλη ἔκδοσις 1881. Περὶ Νισύρου σελ. 195 - 196 καὶ διὰ τὴν « Παναγίαν ἢ Βράχον τῶν Καλογῆρων » εἰς σελ. 196 - 197].

1905 — DAWKINS, R.M. and WACE, J.B. **Notes from the Sporades.**

Εἰς τὸ Περιοδικόν: The Annual of the British School of Athens, τόμ. 12ος (1905 - 1906) σελ. 151 - 174. [Τὴν Νίσυρον ἐνδιαφέρουν αἱ σελ. 165 - 171].

1919 — JEANCARD, Paul. **L'Anatolie...**

Paris (Librairie Française) 1919, 8°, pp. 243. [Περὶ Νισύρου εἰς τὰς

σελ. 130-136. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν σελίδων τούτων καταλαμβάνει ἡ περιγραφή τῆς ἀναβάσεως εἰς τὸ ἠφαίστειον καὶ ἡ περιγραφή τοῦ κρατῆρος. Ἐκ τῶν σελίδων τούτων ἡμεῖς παραθέτομεν, κατ' ἐλευθέραν μετάφρασιν μόνον τὰ μέρη ἐκεῖνα τὰ ἀφορῶντα ἰδίως εἰς τοὺς κατοίκους καὶ τὴν ζωὴν των].

« Διὰ τὴν ἀποφυγὴν ἕνα ὕφαλον τὸ πλοῖον μας «Elie» ἀναγκάζεται νὰ κάμῃ μιὰ μεγάλην στροφὴν νοτίως τῆς Νησίδος Γυαλί, κατευθύνεται πρὸς τὸ Μανδράκι τῆς Νισύρου καὶ εἰς τὰς 9 ἀγκυροβολοῦμεν εἰς τὴν ἄκραν τῆς ἀποβάθρας. Ἡ Γαλλικὴ σημαία ἀνησυχεῖ τοὺς Ἰταλοὺς στρατιώτας τοὺς ἐπιφορτισμένους μὲ τὸν ἔλεγχον τῶν διαβατηρίων. Τέλος δίδεται ἡ ἄδεια νὰ ἀποβιβασθῶμεν. Παρὰ τὸ ἀκατάλληλον τῆς ὥρας καὶ τὸν ὑπερβολικὸν καύσωνα τὸν ὁποῖον αἰσθανόμεθα ὄλονεν αὐξάνομενον ἀποφασίζομεν ν' ἀνέλθωμεν εἰς τὸ ἠφαίστειον καὶ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν κρατῆρα.

Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπεδέχθημεν τὰς ὑπηρεσίας ἐνὸς ὁδηγοῦ ὁ ὁποῖος ἀκοῦει εἰς τὰ εὐχῶν ὄνομα Γιώργος. Ὁ θαυμάσιος διερμηνεὺς μας Karakoeh παρὰ τὸ μεγάλο πάθος ποὺ αἰσθάνεται διὰ τὸν ναργιλέ, ἀποφασίζει νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ. Ὁφείλομεν χάριτας πρὸς αὐτὸν τὸν ἀνατολίτην διότι ἐπεβλήθη εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Δὲν ἠλπίζαμεν εἰς μίαν τοιαύτην ἐκ μέρους του θυσίαν.

Διασχίζομεν τὸ Μανδράκι ἀκολουθοῦντες μίαν μακρὰν καὶ σκολιὰν ὁδὸν τῆς ὁποίας τὸ πλάτος δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἐνάμισυ μέτρον. Οἱ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους συναντῶμεν ἢ ἐμπρὸς εἰς τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ των ἢ εἰς τὰ καφενεῖα μᾶς χαιρετοῦν ἐγκαρδίως μὲ ἕνα « καλημέρα ». Ὁ φίλος μου Βιντάλ ἀπαντᾷ εἰς ὅλους αὐτοὺς μὲ εὐγλώττους χειρονομίας καὶ ἀποσπᾷ τὴν αὐθόρμητον συμπάθειαν ὄλων τῶν μητέρων χαϊδεύοντας τὰ μάγουλα τῶν παιδιῶν τὰ ὁποῖα ἐπιχαρίτως ὀνομάζει « καλὸ παιδί ». Διὰ τὴν ἀναρριχηθῶμεν εἰς τὴν ἀπότομον κατωφέρειαν τοῦ βουνοῦ, τὸ ὁποῖον σκεπάζουν ἀμυγδαλιές, συκιές, ἔληδες καὶ ἄμπελοι, ἀκολουθοῦμεν ἕνα μονοπάτι ὄλο χαλίγια.

Ἦστερα ἀπὸ μισὴ ὥραν ἀναβάσεως σταματοῦμεν.... Παρατηρῶ ἴχνη παλαιὰ μαύρης λάβας καὶ στρώματα πορφύρας. Τὸ πανόραμα τὸ ὁποῖον μᾶς προσφέρεται δὲν στερεῖται μεγαλείου καὶ χάριτος. Ἡ θεὰ ἐπεκτείνεται πολὺ μακριά. Πρὸς τὰ κάτω εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κατωφερείας τὴν ὁποίαν ἀνέβημεν, φαίνονται τὰ σπίτια τοῦ Μανδρακίου ἐνῶ τὸ ἀγκυροβολημένον μέσα εἰς τὸν ὄρμον πλοῖον μας λικνίζεται ρυθμικὰ ἀπὸ τὰ κύματα. Λίγο μακρύτερα, πρὸς τὸ πέλαγος αἱ τρεῖς νῆσοι Κανδελιοῦσα, Παχειά, καὶ Περγοῦσα. Βορειότερα τὸ Γυαλί, καὶ ἡ Κῶς τὴν ὁποίαν βλέπω εἰς τὸ βάθος. Πρὸς βορρᾶν εἶναι ἡ Στρογγυλὴ καὶ πέραν αὐτῆς τὰ βουνὰ τῆς Καλύμνου καὶ τῆς Μ. Ἀσίας. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ εἰς τὴν παραλίαν βλέπω τὴν κόκκινην στέγη τῶν ἱαματικῶν λουτρῶν τῆς Νισύρου.

Ὁ ἐφευρετικὸς ὁδηγὸς μας Γιώργος, ἐπῆγε ν' ἀντλήσῃ νερὸ μὲ ἕνα τενεκεδένιο κουτὶ κρεμασμένον εἰς τὸ ἄκρον σχοινοῦ τὸ ὁποῖον ἐφρόντισε

νά φέρη μαζί του κατά την αναχώρησίν μας. Δέν υπάρχουν πηγαί εις την Νίσυρον αλλά μόνον μερικά πηγάδια και κάθε κάτοικος όταν ταξιδεύει φέρει πάντοτε μαζί του και τὰ σχετικά διά την άντλησιν τοῦ νεροῦ.

Ὁ νεαρός ὁδηγός μας φαίνεται πολὺ ἔξυπνος και στοχαστικός. Ἐχει συνοδεύσει πολλοὺς ταξιδιώτας, ἤκουσε, ἐσημείωσε και ἐταξινόμησε ὅλα ὅσα ἤκουσε, και ἀπέκτησε τοιουτοτρόπως μίαν ὄχι δυσάρεστον ἐμπειρίαν.

Τὸν ἐρωτοῦμεν ποία εἶναι ἡ πολιτικὴ κατάστασις εις τὴν νῆσον. Μᾶς ἀπαντᾷ ὅτι προτιμοῦν τοὺς Τούρκους ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς. Οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ εἶναι πολὺ περισσότερον ἀπαιτητικοὶ ... « θὰ ἦτο ἀπίερωσ προτιμότερον » προσθέτει ὁ Γιώργος, και « θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ καταλάβουν και νὰ μᾶς ἀφήσουν νὰ ἐνωθοῦμεν μὲ τὴν « Πατρίδα » τὴν Ἑλλάδα ». Ἐπρόφερε τὴν λέξιν « Πατρίδα » μὲ πάλλουσαν φωνήν... Εἶναι τοῦτο μία σημαντικὴ, ἔνδειξις.

[Συνεχίζει τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ κρατῆρος και προσθέτει]. Ἐφθασε ἡ ὥρα τοῦ προγεύματος... Ἐνας ἀπὸ τοὺς συντρόφους μας ἀπουσιάζει εις τὸ προσκλητήριον. Εἶναι ὁ Karakoch αὐτὸς ὁ ἀξιότιμος διερμηνεύς μας εἶναι φαίνεται και ἔμπορος ψευδαισθήσεων. Μᾶς ἔκαμε νὰ πιστεῦσωμεν εις τὸν ἡρωϊσμόν του. Ἄλλὰ ἀπλῶς ἤθελε νὰ φανῆ εὐγενής. Μᾶς ἐσυνόδευσε ἐπὶ τι διάστημα και ἔπειτα, πολὺ ὀλίγον ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν δόξαν τῆς μελέτης τοῦ κρατῆρος, ἐπέστρεψεν εις τὸ χωριὸν ὅπου ἀσφαλῶς τὴν ὥραν αὐτὴν θὰ πίνῃ τὸν καφέν του και θὰ καπνίζει ναργιλὲ σκεπτόμενος τίς ιδιοτροπίες τῶν ταξιδιωτῶν ! Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀσφαλῶς εἶναι ἕνας φιλόσοφος. Ὁ Γιώργος, ὁ ὁδηγός μας ποὺ ἐστείλαμεν νὰ τὸν εὕρῃ, ἐπιστρέφει, κάτι φελλίζει και μειδιᾷ μὲ ἕνα ἐκφραστικὸν χαμόγελο.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν μας συναντοῦμε ἕνα « παλληκᾶρι » [ὁ συγγραφεὺς χρησιμοποιεῖ ὁ ἴδιος τὴν λέξιν « παλληκᾶρι » τὴν ὁποίαν ἐρμηνεύει : « ἕναν νεαρόν »] τοῦ προσφέρομεν σιγαρέττα και ἀνταλλάσσομεν σκέψεις. Μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἐκεῖ, κατὰ διαστήματα, προκαλοῦνται σεισμικαὶ δονήσεις και ὅτι ἀκούονται κρότοι ποὺ δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι κάτι ξεσχίζεται. Οἱ κάτοικοι δὲν αισθάνονται ἀσφάλειαν στὸ νησί και ἀνήσυχος ἐρωτᾷ τὴν γνώμην μας. Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ τὸν καθησυχάσω...

Ἐπιστρέφομεν εις τὸ πλοῖον κατὰ τίς 4 τὸ ἀπόγευμα. Ἐπλήθηνεν, ἀλλάξαμεν ρούχα και ἀπολαμβάνομεν τίς χαρὲς τῆς ἀναπαύσεως, καπνίζοντες ἐμπρὸς σ' ἕνα θαυμάσιον Τούρκικον καφέ. Ὁ Karakoch μᾶς μιμεῖται. Ὅλοι οἱ πιτσιρικοὶ τοῦ Μανδρακίου ἔχουν κατέβει στὴν παραλία. Αἱ προσεγγίσεις πλοίων δὲν εἶναι τόσο συχναὶ και ἡ παρουσία ἐνὸς βαποριοῦ ἀποτελεῖ πάντα ἕνα γεγονός γιὰ τὴν Νῆσον. Μερικὰ ἀπὸ τὰ διαβολάκια αὐτὰ εἶναι ὀλόγυμα. Κάνουν βουτιᾶς γύρω ἀπὸ τὸ βαπόρι μας, κολυμποῦν, και ἀλληλοχτυπιοῦνται μὲ τὰ ὀλοκάθαρα και γαλάζια νερά ».

* * *

Τὸ κατωτέρω δὲν ἐγράφη ἀπὸ ταξιδιώτην ἢ γεωγράφον, ἐθεωρήσαμεν

δμως σκόπιμον τὴν δημοσίευσίν του, διότι ἐνδιαφέρει τὴν *Δημογραφίαν* τῆς Νισύρου καί, ἀσφαλῶς, εἶναι ἄγνωστον εἰς τοὺς πολλοὺς. Τὸ κείμενον ἐλήφθη ἀπὸ τὰς σελ. 128 - 132 τοῦ κατωτέρω συγγράμματος.

LIVI, Livio. — **Prime linee per una Storia Demografica di Rodi e delle Isole dipendenti dell'età Classica ai nostri giorni.** Firenze (G. C. Sansoni) 1944, 8°, pp. 211.

Ἡ μετάφρασις, κατὰ παράκλησίν μας, ἐγένετο ἀπὸ τὸν φίλον κ. Ἀναστάσιον Καραναστάσην, Συντάκτην τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τὸν ὁποῖον καὶ δημοσίᾳ εὐχαριστοῦμεν.

« Ἡ Νίσυρος ταυτίζεται μὲ τὴν Τῆλον ὡς πρὸς τὰς ἱστορικὰς καὶ δημογραφικὰς συνθήκας καὶ ὡς πρὸς τὴν γενικὴν κατεύθυνσιν τῆς παραγωγικῆς οἰκονομίας, διακρίνεται ὅμως ταύτης σαφῶς δι' ἄλλων χαρακτηριστικῶν.

Τὸ ἡφαίστειον τοῦτο (ἡ Νίσυρος) δὲν παρουσιάζει κατὰ τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς ἀποσβέσεώς του κανένα φυσικὸν λιμένα καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἀνέπτυξε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐνδιαφέροντα ναυτικὸν βίον κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ γεωργία μᾶλλον, παρὰ ἡ πτηνοτροφία, ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερον ἡ κυριώτερα ἀσχολία τῶν κατοίκων τῆς. Ἀσκεῖται δὲ αὕτη μέχρι σήμερον ὑπὸ τύπον στοιχειώδη, ἐν τούτοις μὲ τὴν φροντίδα πού ἐκαλλιεργήθη καὶ καλλιεργεῖται τὸ ἔδαφος (ταρατάσαι ὑποστηριζόμεναι διὰ ξηρολιθοδομῶν φθάνουν μέχρι σχεδὸν τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ) φανερώνει ἓνα πνεῦμα θυσίας καὶ μίαν προσήλωσιν εἰς τὴν γῆν ἐντονωτέραν ἀπὸ ὅπου-δήποτε ἄλλοῦ.

Δὲν ἔχει πραγματικὰ δάση, ἀλλὰ εἶναι δενδροφυτεμένη κατὰ τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς ἐπιφανείας τῆς, καὶ φαίνεται, μετὰ τὴν Ρόδον, τὸ νησί τοῦ Αἰγαίου μὲ τὸ περισσότερον πράσινον.

Ἐὰν ἡ φύσις ἐστέρησε τὴν Νίσυρον ἀπὸ ἀναβλύζοντα ὕδατα τόσον, ὥστε ὅλη ἡ προμήθεια τοῦ νεροῦ νὰ γίνεται διὰ γιστερνῶν, τὴν ἐπροίκισε μὲ χῶμα γόνιμον καὶ παραγωγικόν, εἰδικῶς μάλιστα εἰς τὴν πεδιάδα, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου, ὅπου ὄρισμα σημεῖα παρουσιάζουν, διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀπιδεῶν καὶ τῶν μυγδαλεῶν, ὅψιν πυκνοκαλλιεργημένης ζώνης. Εἰς τὴν καλυτέραν ταύτην ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐδάφους ὀφείλονται αἱ περισσότερον προοδευτικαὶ συνθήκαι — μολονότι πάντοτε πτωχαὶ — τῶν κατοίκων, ἀκόμη καὶ τῶν ὀρεινῶν χωρίων τῆς, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς συνθήκας τῶν κατοίκων τῆς Τῆλου.

Αἱ περίφημοι ἱαματικαὶ πηγαὶ τῆς καὶ αἱ ἐγκαταστάσεις ἐν αὐταῖς προσεῖλκυσαν ἐκάστοτε ἀσθενεῖς ἀπὸ τὰς ἄλλας νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου καὶ συνέβαλαν εἰς τὸ νὰ αὐξήσουν τὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν ἄλλον κόσμον. Αὐτὰ εἶναι ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Τῆλον, τὰ διαφορικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Νισύρου, τὰ δὲ κοινὰ μεταξὺ τῶν δύο νήσων προέρχονται ἐκ τῆς

ἐπικρατήσεως τοῦ ἀγροτικοῦ χαρακτῆρος εἰς ἀμφοτέρας. Ἐνα ἐκ τῶν κοινῶν αὐτῶν χαρακτηριστικῶν εἶναι ἡ διάταξις τοῦ πληθυσμοῦ σὲ περισσότερα τοῦ ἐνὸς κέντρα ἐκ τῶν ὁποίων τὸ περισσότερο ἀνεπτυγμένον σήμερον εἶναι τὸ Μανδράκι κείμενον ἐπὶ τῆς παραλίας. Τοῦτο μολονότι κατοικεῖται κατὰ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν ἀπὸ γεωργούς, συγκεντρώνει τοὺς μετρίουσιν ναυτικούς πόρους τῆς νήσου.

Δύο ἄλλα κέντρα, ὁ Ἐμπορεῖος καὶ τὰ Νικιά κεῖνται ἐπάνω εἰς τὰ βουνά, κοντὰ εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ εὐρύχωρου κρατῆρος. Τὸ ἄλλο κοινὸν μεταξὺ Νισύρου καὶ Τήλου χαρακτηριστικὸν ἔγκειται εἰς τὴν ἀριθμητικὴν σταθερότητα τοῦ πληθυσμοῦ των, ὁ ὁποῖος διέγραψε κατὰ τὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων μίαν πορείαν ὀλιγώτερον ἀλλοιωθεῖσαν ἀπὸ τὰς ἀποτόμους μεταβολάς. Μολονότι τὰ ἀρχαῖα κατάλοιπα καὶ τὰ μνημεῖα τῆς κλασικῆς καὶ τῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς δεικνύουν ὅτι ἡ νῆσος κατακεῖτο συνεχῶς, κατὰ δὲ τὸ δεῦτερον ἡμισυ τοῦ 15ου καὶ μέχρι τῶν μέσων τοῦ 17ου αἰῶνος, διὰ λόγους ἀναφερθέντας ἤδη ἀλλαχοῦ, εἶχε καὶ ἡ Νίσυρος μίαν δημογραφικὴν ἐξασθένησιν. Παλαιότερον ἦτο πυκνότερον κατοικημένη. Ὡς σημειώνει ὁ *Buondelmonti*, ὑπῆρχαν πέντε κατοικημένα κέντρα, δηλαδὴ τὸ σημερινὸν Μανδράκι, τὸ Παλαϊόκαστρον, ἡ Παντονίκη, ἡ Νικέα καὶ τὸ Ἄργος. Ἡ Παντονίκη εἶναι ὁ τόπος (δὲν σημειοῦται εἰς τοὺς χάρτας) πλησίον τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται σήμερον ὁ Ἐμπορεῖος, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ταυτισθῇ μὲ τὸ χωρίον τοῦτο. Ἡ Νικέα εἶναι τὸ σημερινὸν χωρίον Νικιά. Τὸ χωρίον Ἄργος, μὴ ὑπάρχον σήμερον, δύναται νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν σημερινὴν ὁμώνυμον ζώνην. Ὅσον δὲ διὰ τὸ Παλαϊόκαστρον, τοῦτο ταυτίζεται μὲ τὰ ἄφθονα εἰσπίτια, ποὺ ἀνεκαλύφθησαν, προσφάτως ἀκόμη, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Μανδράκι καὶ δυτικῶς τῶν ἐπιβλητικῶν κλασικῶν εἰσπιτιῶν, τὰ ὁποῖα φέρουν ἀκριβῶς τὸ ὄνομα τοῦτο. Τὸ Μανδράκι μάλιστα θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι τὸ μικρὸν ἐπίγειον τοῦ Παλαϊοκάστρου μὲ ὀλίγα σπίτια περίξ τοῦ φρουρίου. Ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς τοῦ 17ου αἰῶνος γίνεται ἀντιθέτως λόγος περὶ δύο ἢ τριῶν κατοικημένων τόπων, ἐνδειξίς μιᾶς παρακμῆς ὀφειλομένης εἰς τὰς συνθήκας τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ 15ου αἰῶνος. Εἶναι ὀπωσδήποτε βέβαιον ὅτι ἡ παρακμὴ αὕτη κατὰ τὸ 1471, μετὰ τὴν λεηλασίαν τῶν Τούρκων τὸ 1457 καὶ τὰς ἀπειλάς, αἱ ὁποῖαι ἐπηκολούθησαν, ἦτο τόσον βαρεῖα, ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὴν καταβολὴν τῶν φόρων τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸ Τάγμα (τοῦ Ἄγ. Ἰωάννου) καὶ κανεῖς δὲν ἠθέλε νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τῆς νήσου (βλ. *Bosio* (*) IX, σελ. 326).

Μετὰ τὴν παγίωσιν τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας ἡ νῆσος ἐπανέκτησε μίαν ἡσυχον σχετικῶς ζωὴν. Ὁ *Piacenza* τὴν εἶδεν εὐφορον, καλῶς καλλιεργημένην καὶ μὲ ἀρκετοὺς κατοίκους.

* Ὁ συγγραφεὺς, προφανῶς, ἐνωσεῖ τό : *Istoria della Sacra Religione ed illustre milizia di S. gio Gerosolimitano*. — Roma (Guglielmo Facciotti), 1594-1602, Folio.

Ἐγγραφοῦ τοῦ Καποδίστρια τοῦ 1828 ἀποδίδει εἰς τὴν νῆσον 3.300 κατοίκους. Ἴσως ἦσαν ὀλιγώτεροι, ὅπως δὴποτε ὅμως δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς (ἀναχαιτισθεὶς ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ ὑπὸ τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα) παρέμεινεν ἕκτοτε στάσιμος.

Σήμερον (1940) τὸ Μανδράκι ἔχει 2.000 περίπου κατοίκους, τὰ Νικιά περὶ τοὺς 500 καὶ ὁ Ἐμπορεῖος 600, ἕνα σύνολον 3.100 κατοίκων, ποὺ συμπίπτει σχεδὸν μὲ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ 1922 καὶ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1931 καὶ τοῦ 1936. Ἡ μετατόπισις τῶν μεσαιωνικῶν ἐρείπων καὶ αἱ σημεριναὶ συνθῆκαι τῶν κατοίκων ὀμιλοῦν εὐγλώττως περὶ μετακινήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπραγματοποιήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων αἰῶνων ἐν σχέσει μὲ τὴν κατανομὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

Αἱ ἀρχαιότεραι κατοικίαι τοῦ Μανδρακίου εἶναι αἱ περὶ τὸ φρούριον πλησίον τῆς θαλάσσης ἢ ὀλίγον πρὸς τὸν ἀνήφορον. Αἱ ἄλλαι ἐσπαρμέναι κατὰ μῆκος τῆς παραλίας εἶναι νεώτεραι καλῶς κατεσκευασμέναι διώροφοι αἰ περισσότεραι) ὅσον περισσότερον προχωροῦν πρὸς τὴν σημερινὴν προκυμαίαν.

Ἦλον τὸ ἀρχαῖον χωρίον Παλαιόκαστρον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Βυονδέλμοντι, ἐκατηφόρησε βραδέως πρὸς τὴν θάλασσαν ἐνούμενον μὲ τὸ Μανδράκι, κατὰ τὰ πρῶτα δὲ ἔτη τοῦ 19ου αἰῶνος εἶχε συντελεσθῆ ἢ μετατόπισις. Τὰ Νικιά καὶ ὁ Ἐμπορεῖος δὲν μετεκινήθησαν ἀπὸ τὰς τοποθεσίας εἰς τὰς ὁποίας εὕρισκονται καὶ σήμερον.

Αἱ οἰκοδομαὶ των, εἰδικῶς τοῦ Ἐμπορεῖου, εἶναι ἀπλούστεραι καὶ πτωχότεραι, κανεὶς ὅμως τόπος δὲν παρουσιάζει σημεῖα παρακμῆς ἢ ἐγκαταλείψεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐρχόμενον εἰς ἐπικύρωσιν τῶν ἀναφερθέντων στατιστικῶν δεδομένων, δεικνύουν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγαλυτέρας μεταναστευτικῆς κινήσεως, συμβάσης μεταξύ 18ου καὶ 19ου αἰῶνος ἢ νῆσος δὲν ὑπέστη δημογραφικὴν πτώσιν.

Παρὰ τὸ ἀκατάλληλον τῆς θέσεως τῶν δύο ὄρεινῶν κέντρων (Νικίων καὶ Ἐμπορεῖου) δὲν ἐξεδηλώθη ἀκόμη καμμία τάσις ἀποκεντρώσεως τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Μόνον εἰς τοὺς Πάλους, μικρὸν ὄρμον κείμενον εἰς ἀπόστασιν 4 χιλιομέτρων ἀδιαβάτου δρόμου ἀπὸ τὸν Ἐμπορεῖον (ὁ ὄρμος οὗτος πρὸ ὀλίγων ἐτῶν παρουσίαζε περισσοτέραν κίνησιν χάρις εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἐγκαταστάσεις ἰαματικῶν λουτρῶν, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἔχουν ἐγκαταλειφθῆ) παρατηρεῖται μετοίκησις οἰκογενειῶν ἐκ τοῦ χωρίου τούτου.

Ἡ Νίσυρος δύναται νὰ στηρίξῃ τὰς ἐλπίδας τῆς διὰ τὸ μέλλον ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς ἐσωτερικῶν πόρων. Κυρίως ἢ μεγάλη διάδοσις τῆς ἰδιωτικῆς ἰδιοκτησίας καὶ ἡ ἔντονος προσήλωσις τῶν νησιωτῶν εἰς τὴν γῆν των ἀφίνου νὰ νοηθῆ ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ συγχρόνων γεωργικῶν μεθόδων θὰ προκαλέσῃ μεγαλύτερα καὶ ἄμεσα ὀφέλη. Τέλος ἡ φήμη, τὴν ὁποῖαν ἔχουν ἀποκτήσει αἱ ἰαματικαὶ πηγαὶ τῆς διὰ τὰς ἐξαιρετικὰς ἰαματικὰς των ιδιότητος, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀξιοποιηθῆ περισσότερον ».

Η ΚΩΣ, Η ΝΙΣΥΡΟΣ, Η ΚΑΛΥΜΝΟΣ
ΚΑΙ ΑΙ ΓΕΙΤΟΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ (205-204 π.Χ.)

ὕπὸ *ΑΝΑΣΤ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗ*

Ἡ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν 3ου καὶ 2ου π.Χ. αἰῶνων παραδίδεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ἱστορικούς, "Ἕλληνας καὶ Ρωμαίους, μόνον κατὰ τὰς γενικὰς αὐτῆς γραμμὰς. Ἀναφέρονται δηλαδὴ κεφαλαιώδη γεγονότα, ἐνῶ παμένουν ἄγνωστα λεπτομερειακὰ ἐπεισόδια, τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις εἶναι ἐξ ἴσου χρήσιμα, διότι ἐξαλείφοντα πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα φωτίζουν ζωηρότερον τὰ μεγάλα γεγονότα καὶ καταδεικνύουν τὴν ἀλληλοεξάρτησίν των. Οὕτω γνωρίζομεν τοὺς ἀγῶνας τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Ε' (221 - 179 π.Χ.) κατὰ τῶν Ρωμαίων, τῶν Ροδίων, τοῦ Ἀττάλου, τῶν Ἀθηναίων, ἐνῶ περὶ τῶν λεπτομερειῶν τῶν ἐκατέρωθεν ἐνεργειῶν μόνον ἐκ συμπτώσεως ἔχομεν πληροφορίας. Πολλὰ πρακτικὰ καὶ ψυχολογικὰ αἰνίγματα θὰ ἠδύναντο νὰ εὑρουν τὴν λύσιν των διὰ πληρεστέρας γνώσεως τῶν μικροτέρας σημασίας ἱστορικῶν γεγονότων.

Τὰ ἱστορικὰ ταῦτα κενὰ συμπληρώνονται πολλάκις δι' ἐπιγραφῶν, αἱ ὁποῖαι θαμμέναι ἐπὶ αἰῶνας εἰς τοὺς τόπους, ὅπου διεδραματίσθησαν πολεμικὰ ἢ ἄλλου εἴδους ἱστορικὰ γεγονότα, ἔρχονται εἰς φῶς διὰ τῆς ἀρχαιολογικῆς, σκαπάνης, διὰ νὰ γνωρίσουν εἰς ἡμᾶς μίαν ἀπόφασιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ λαοῦ ἢ ἐν ψήφισμα τοῦ δήμου σχέσιν ἔχοντα μὲ σύγχρονα ἱστορικὰ γεγονότα καὶ συμπληρώνοντα οὕτω τὰς ἐπὶ τούτων πληροφορίας μας, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν.

Εὐρίσκόμεθα περὶ τὰ τέλη τοῦ 3ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 2ου π.Χ. αἰῶνος. Ὁ Ἑλληνισμὸς κατατετμημένος εἰς μικρὰ κρατίδια ἔχει περιέλθει εἰς παρακμὴν. Ἡ σύγκρουσις τῶν συμφερόντων ὀδηγεῖ συχνὰ εἰς πολεμικὰ συρράξεις καὶ δὲν ἀφήνει τοὺς Ἕλληνας νὰ διακρίνουν τὸν ἀπὸ δυσμῶν ἐγγίζοντα κίνδυνον. Οἱ Ρωμαῖοι μολοντί ἀπησχολημένοι σοβαρῶς, μὲ τοὺς Καρχηδονίους, δὲν παραλείπουν ἐν τούτοις νὰ ἐκμεταλλευθῶν πᾶσαν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν διὰ νὰ διεισδύσουν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα. Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Ε', ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ εὐφρεστέρων Ἑλλήνων

βασιλέων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶναι ὁ περισσότερον ὑπολογίσιμος ἀντίπαλος τῶν Ρωμαίων. Ἀντιδρῶν κατὰ τῶν διεισδυτικῶν αὐτῶν σχεδίων πρὸς ὑποδούλωσιν τῶν Ἑλλήνων συνεμάχησε κατ' αὐτῶν μετὰ τοῦ μεγαλοφυοῦς Καρχηδονίου στρατηγοῦ Ἀννίβα καθ' ἣν ἐποχὴν οὗτος ἠγωνίζετο ἐν Ἰταλίᾳ.¹ Οἱ Ρωμαῖοι συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Αἰτωλῶν ὑπεκίνησαν αὐτοὺς εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Φιλίππου, ὁ ὁποῖος οὕτω διεκωλύθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἰταλίαν καὶ βοηθήσῃ τὸν Ἀννίβαν.

Μετὰ τὴν συναφθεῖσαν μεταξύ Φιλίππου, Αἰτωλῶν καὶ Ρωμαίων, εἰρήνην (205 π.Χ.) περιεπλάκη οὗτος εἰς κοινὸν ἀγῶνα μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας Ἀντιόχου Γ' τοῦ Μεγάλου κατὰ τῆς Αἰγύπτου, τῆς ὁποίας ἐβασίλευε τότε ὁ Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανῆς (παιδίον 5 ἐτῶν, υἱὸς Πτολεμαίου τοῦ Φιλοπάτορος), μὲ σκοπὸν τὸν διαμελισμὸν αὐτῆς.

Σοβαρὸν ἐμπόδιον εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Φιλίππου ἀπετέλουν οἱ Ρόδιοι καὶ αἱ σύμμαχοι αὐτῶν γειτονικαὶ νῆσοι Κάρπαθος, Κῶς, Κάλυμνος, Νίσυρος. Οὗτοι, καθὼς καὶ ἡ Πέργαμος, διέκειντο φιλικῶς πρὸς τὸ κράτος τῶν Πτολεμαίων καὶ ἤτο φυσικὸν νὰ ἐμποδίσουν τὴν διέλευσιν τῶν δυνάμεων τοῦ Φιλίππου. Διὰ νὰ μετατρέψῃ καὶ ἀποσπάσῃ τὴν Ρόδον ὁ Φίλιππος ἀνემίχθη εἰς τὸν *Κρητικὸν* καλούμενον πόλεμον.² Ἡ ὀνομασία προκύπτει ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ἐπιγραφῶν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Οἱ διαρκῶς ἀνήσυχτοι Κρῆτες εὐρίσκονται εἰς συνεχῆ πολεμικὴν κίνησιν καὶ ἄλλοτε μὲν ἐκμεταλλευόμενοι τὰς συγκρούσεις τῶν μεγάλων καρποῦνται ταύτας μετερχόμενοι τὴν πειρατείαν, ἄλλοτε δὲ ἐκτίθενται εἰς ἀνοικτὸν πόλεμον. Πρὸς τοὺς Κρῆτας ἔστειλεν ὁ Φίλιππος πρεσβευτὰς διὰ νὰ παρακινήσουν αὐτοὺς εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Ροδίων.³ Οἱ Κρῆτες οἱ ὁποῖοι ἐθεώρουν τὸν Φίλιππον προστάτην των, ἐδέχθησαν μὲ χαρὰν τὴν πρόσκλησιν. Ἐδίδετο ἄλλωστε εἰς αὐτοὺς ἡ εὐκαιρία διὰ μίαν φανεράν ἄσκησιν τῆς προσφιλοῦς των πειρατείας. Τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν ἔστειλε πρὸς αὐτοὺς ὡς συνεργάτην καὶ σύμβουλον τὸν Αἰτωλὸν πειρατὴν Δικαίαρχον, ὁ ὁποῖος ἐνέμετο κυρίως τὰς Κυκλάδας.⁴

Περὶ τῆς δραστηριότητος τῶν Κρητῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁμιλοῦν ὠρισμέναι ἐπιγραφαί, αἱ ὁποῖαι ἀνεκαλύφθησαν εἰς ἀνασκαφὰς ἢ εὐρέθησαν κατεχόμεναι ὑπὸ ἰδιωτῶν εἰς τὰς νήσους Κάλυμνον, Κάρπαθον, Κῶ, καὶ Νίσυρον.

1. Βλ. Πολύβ. VII, 9. Πβ. Bengtson, Griech. Geschicht. 398.

2. Βλ. Bengtson ἐνθ' ἀν., 399 Πβ. Herrog, Κρητικὸς πόλεμος, Klio 2 (1902), 316 κέξ. Μ. Segre, Κρητικὸς πόλεμος, Riv. di Fil, 61 (1933), 365 κέξ.

3. Βλ. Πολύβ., 13, 4, 2, (ὁ Φίλιππος) εἰς τὴν Κρήτην πρεσβευτὰς τοὺς ἐρεθισοῦντας καὶ παρορμήσαντας ἐπὶ τὸν κατὰ τῶν Ροδίων πόλεμον. βλ. Niese II 571.

4. Βλ. Διδό. 28, 1. Πβ. Niese II, 581. M. Holleaux, L'expedition de Dikaiarchos R.E.Gr. 33 (1920), 223 κ.έξ. Bengtson ἐνθ' ἀν., 399.

Εἰς τὴν συλλογὴν ΡΗ ἐπιγραφῶν τῆς Κῶ¹ ὑπάρχει ἡ ὑπ' ἀρ. 10 ἀκόλουθος ἐπιγραφὴ :

¹Ἐπὶ μὲν]άρχου Νικομήδους..... ο]ν νομῆρια. Διοκλῆς Λεωδ]άμαντος εἶπε· ὅπως ἐφ' ἐκά]στου καιροῦ φαίνονται τ]οὶ πολῖται συναντι[λα]ν]βα[ν]δόμενοι τᾶς κοινᾶς [ἀσ]φαλείας, δεδόχθαι ἐ[π]αγγέλλεσθαι τὸς δηλομένοι τῶν τε πολιτῶν καὶ πολιτῶν καὶ νόθων καὶ πα[ρ]οίκων καὶ ξένων τῶν δὲ ἐπαγγελιαμένων τὰ ὀνόματα ἀναγορευσάντων παραχρῆμα ἐν ταῖ ἐκκλησίαι, ὁ δὲ δᾶμος διαχειροτονεῖτω τὴν ἀξίαν τᾶς δωρεᾶς [κ]αί, εἴ κα δοκῆ, λαμβαν[έ]τω· ὅπως δὲ ὑπόμνη[μα ὑπ]άρχηι [τ]ῶν ἐς τὴν σω[τηρί]αν τὴν τᾶς πατρίδος [καὶ] τῶν συμμάχων συνεπι[δόν]των ἑαυτοῦς....

Παρὰ τὸν γενικὸν χαρακτήρα, τὸν ὁποῖον παρουσιάζει ἐν ἀρχῇ τὸ ψήφισμα τοῦτο «ὅπως [ἐφ' ἐκά]στου καιροῦ φαίνων[ται τ]οὶ πολῖται συναντι[λα]ν]βα[ν]δόμενοι τᾶς κοινᾶς [ἀσ]φαλείας...» φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι ἐψηφίσθη ὑπὸ τὴν πίεσιν μεγάλης ἀνάγκης.

Ἦς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ὁ Διοκλῆς Λεωδάμαντος² προέτεινε, ὅπως εἰς ἐκάστην περίστασιν, διὰ τὰ φαίνονται οἱ πολῖται ὅτι φροντίζουν περὶ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας, δηλῶν ἕκαστος κατόπιν κοινῆς ἀποφάσεως τὸ ποσόν, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο τὰ διαθέσει διὰ τὴν λῆψιν μέτρων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τὸ ψήφισμα ἀκολουθεῖ μακρὸς κατάλογος ὀνομάτων, ἔναντι δὲ ἐκάστου ὀνόματος σημειοῦται τὸ ποσόν, τὸ ὁποῖον διέθετεν ἕκαστος. Εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον πρῶτον ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ εἰσηγητοῦ τοῦ ἀνωτέρω μέτρου Διοκλῆς Λεωδάμαντος καὶ ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ Ξενοτίμου. Παρὰ τὰ κενά, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει ὁ κατάλογος, λόγῳ ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ μαρμάρου, δύναται τις ἐν τούτοις τὰ διαπιστώσει μετὰ βεβαιότητος ὅτι τὸ συνολικὸν ποσόν, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ εἰς 300 οἰκογενείας, ἀνέρχεται εἰς 120-140000 δραχμῶν. Τὰ δηλούμενα ποσὰ κυμαίνονται μετὰξὺ 50 - 700 δρχ. κατ' ἄτομον. Εἰς τὸ τέλος τοῦ καταλόγου ἀναγράφονται ποσὰ διὰ τὴν συντήρησιν στρατιωτικοῦ σιτηρεσίου, ἐκ τοῦ ὅλου δὲ ποσοῦ τοῦ διατιθεμένου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξάγεται, ὅτι ἡ στρατεύσις ἦτο διαρκείας μεγαλυτέρας ἐνὸς πολεμικοῦ ἔτους. Ὁ μέσος ὅρος τοῦ ἀναλογοῦντος κατ' ἄτομον ποσοῦ συνεισφορᾶς ἀνέρχεται εἰς 400 δραχμάς, ποσὸν ἐνδεικτικὸν ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῆς οἰκονομικῆς εὐχερείας τῶν Κῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ μεγέθους τοῦ ἐγγὺς εὐρισκομένου κινδύνου. Οἱ σύμμαχοι οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ ψήφισμα εἶναι οἱ Ρόδιοι καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν ἐξαρτώμεναι γειτονικαὶ νῆσοι. Οἱ Ρόδιοι εἶχον

1. Βλ. W.R. Paton—E.L. Hicks, *The Inscriptions of Cos*, Oxford (1891) n. 10.

2. Ὁ Διοκλῆς Λεωδάμαντος ἐχρημάτισεν ἱερεὺς τοῦ Διονύσου ἐπὶ μονάρχου Ἀλθαίμενους, τὸν ὁποῖον εὐρίσκομεν ὡς ἀρχιεῦρον τῶν Κῶν εἰς τὴν Δῆλον. Βλ. Herzog, *Das Heiligtum des Apollo in Halasarna*, in *Sitzungsberichte d. Akad. d. Wiss.*, Berlin (1901), 475.

ἀναλάβει κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὴν ἀστυνομικὴν ἐπι-
τήρησιν τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν ἡ νῆσος Κάλυμνος εἶχεν οἰκειοθελῶς
ἢ ἐξ ἀνάγκης ἀπολέσει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς καὶ ἀπετέλει δῆμον τῆς Κῶ¹
ἰσοδύναμον πρὸς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἑννέα δήμους², ἐνῶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν
διοίκησιν διετῆρει τὴν αὐτονομίαν τῆς.

Συγκεκριμένην μορφήν τοῦ κινδύνου περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ τὸ ἀνωτέρω
παρατεθὲν ψήφισμα τῶν Κῶων παρέχει ἡ κατωτέρω ἐπιγραφή τῆς Καλύμνου
(Βλ. ΔΙ. ΙΙΙ 3586) :

Νικίας] Νικία, Δικαστοφῶν Τύρωνος, Ἀγήτωρ Α./...ου, Ἀλεξικράτης
Λυσάνδρου, Τάχιππος Ξε[ν]οδίκου, Χαιρέδαμος Ἀγνοδάμου εἶπαν/ [Ἐ]πειδὴ
τῶι σύμπαντι δάμωι πολέμου ἐξενεχθέν[το]ς ὑπὸ Ἰεραπυτνίων ἀδίκως καὶ
πληρωθεῖσάν μα[κροῶν]τε ναῶν καὶ λεπτῶν πλοίων, Λύσανδρος Φοῖνι[κος
κε]χειροτονημένος ἄρχων ὑπηρετικοῦ καὶ στρα/[τευσάμεν]ος ἐν αὐτῶι,
ποταγγελλίας γενομένης ὅτι μέλλοντι τοὶ πο/[λέμιοι ἐπιπλ]εῖν ἐπὶ τὰν πόλιν
καὶ τὰν χώραν καὶ τὰς νάσους τὰς Κα/[λυμνίων στόλ]ωι καὶ πλείονι, καὶ τοῦ
ναυάρχου κριναντος ἀπαντᾶ/[σαι τοῖς πολεμίοι]ς, ἀνῆρ ἀγαθὸς ἐγένετο ἐν τε
τῶι συμπλοκᾷ τᾶ[ι γενομένα] ποτὶ τὸς π[ο]λεμῖος κατὰ τὸν Λακηγηρα
συμπαρამείνα/[ς τε αὐτοῖς καὶ ἐνδοξότατα κιν]δυνεύσας ἀνάγαγε αἰχμαλώτους.
Ἀκολουθοῦν ἑπτὰ ἕτεροι στίχοι τῆς ἐπιγραφῆς, οἱ ὅποιοι εἶναι τόσον πολὺ
κατεστραμμένοι, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ συμπληρωθοῦν. Εἰς τὴν δεξιὰν πλευρὰν
τοῦ ἰδίου μαρμαρίου ὑπάρχει τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἀνωτέρω ψηφίσματος ἐν τῷ
ὁποίῳ γίνεται λόγος περὶ ἐκλογῆς τριῶν ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι θὰ μετέβαινον εἰς
Κῶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀρχαιρεσιῶν διὰ νὰ ἀνακοινώσουν εἰς τὸν τιμώμενον
Λύσανδρον Φοῖνικος τὴν ψηφισθεῖσαν τιμὴν :

ἐ]ν ἀρχαιρεσίαις/ καὶ παρακελε/σεῦντι ποτιδεξα/μένος αὐτὰς ποι/ήσασθαι
τὰν ἀνα/γόρευσιν Διονυσί/ων τῶι πρῶτῳ ἀγῶ/[ν]ι μετὰ τὰς σπον/[δά]ς, ἀ
δὲ ἀναγόρευ/[σις] ἄδε ἔστω ὁ δᾶ/[μος] ὁ Καλυμνίων/ [στεφαι]νοῖ Α/[λύσαν-
δρον Φοῖνικος.]

Ἐναντίον τοῦ κράτους τῆς Κῶ εἶχον ἀρχίσει ἄδικον πόλεμον οἱ κάτοικοι
τῆς Ἰεράπυτνας³ (Κρήτης). Στόλος ἐκ πλοίων μάχης καὶ ἐλαφρῶν σκαφῶν
εἶχεν ἐξοπλισθῆ ἑναντίον τῶν Κῶων. Τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στόλου τῆς Κῶ καὶ

1. Βλ. Herzog, *Klio* 2 (1902) 318 — *Koische Forschungen und Funde*, 197 κέξ.
Εἰς τὸν ἀνωτέρω ἀναφερόμενον κατάλογον τῶν Κῶων συνδρομητῶν μετέχουν πέντε Κα-
λύμνιοι, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα συναντῶμεν εἰς ἕνα ἄλλον κατάλογον Καλυμνίων συνδρο-
μητῶν. Βλ. Herzog, ἔνθ' ἀνωτ., 318.

2. Ἰσθμιωτῶν, Ἀλασαριτῶν, Ἀντιμαχιδῶν, Ἀρχιαδῶν, Ἀλεντίων, Πελητῶν, Πυ-
ξεωτῶν, Ἰππιωτῶν καὶ Αἰγηλίων.

3. Ὀνομαστὴ ἀρχαία πόλις τῆς Κρήτης εἰς τὰ Νοτιοανατολικά παράλια τῆς νήσου ἐπὶ
τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους εἰς τὴν θέσιν περίπου, ὅπου κεῖται ἡ σημερινὴ Ἰεράπετρα.

τῶν συμμάχων τῆς εἶχεν ἀναλάβει ὁ Λύσανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Φοίνικος. Ἡ ἐπίθεσις τῶν Ἱεραπυτνιτῶν κατὰ τῆς Κῶ δὲν γίνεται διὰ πρώτην φοράν.

Αἱ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ψήφισματι περιεχόμεναι λέξεις στόλῳ καὶ πλεῖον ἀφήνουν νὰ νοηθῇ ὅτι εἶχε προηγηθῆ ἄλλη αἰφνυδιαστικὴ ἐπίθεσις διὰ μικροτέρων δυνάμεων. Ἐπίσης ἐκ τῶν ἐν τῷ ψήφισματι ἀναφερομένων λέξεων ποταγγελίας γενομένης ὅτι μέλλοι τοὶ πο/[λέμιοι ἐπιπλ]εῖν νοεῖται ὅτι οἱ Κῶοι καὶ οἱ σύμμαχοί των εἰδοποιηθέντες ἐγκαίρως περὶ τῆς ἐτοιμαζομένης μεγάλης ἐπιθέσεως εἶχον τὸν καιρὸν νὰ ἐτοιμασθοῦν ἐγκαίρως καὶ νὰ ὀργανωθοῦν κατὰ ζῆρὰν διὰ μίαν ἀποτελεσματικὴν ἄμυναν.

Ὅταν ἔφθασε - λέγει τὸ ψήφισμα - ἡ εἶδησις ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐτοιμάζουσαν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου Κῶ καὶ ἐναντίον τῶν Καλυμνίων νήσων δηλαδὴ τῆς Καλύμνου, Ψερίμου, Τελένδου καὶ τῶν ἄλλων περίξ μικρῶν νήσων δι' ἐνὸς μεγαλυτέρου στόλου, ὀναύαρχος τοῦ στόλου τῆς Κῶ ἀπεφάσισε νὰ πλεύσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Εἰς τὴν ναυμαχίαν, ἣ ὅποια διεξήχθη παρὰ τὸ ἀκρωτήριο Λακητήρ¹ διεκρίθη ὁ Λύσανδρος διὰ τὴν γενναϊότητά του. Ὑπέμεινε τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐχθρῶν καὶ διακινδυνεύσας ἐνδόξως κατετρόπωσε τοὺς ἀντιπάλους καὶ συνέλαβε μέγαν ἀριθμὸν αἰχμαλώτων.

Δύο ἄλλαι ἐπιγραφαὶ εὑρεθεῖσαι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀρχαίου δήμου Ἀλασάρνας (ὅπου τὸ σημερινὸν χωρίον Καρδάμενα) συμπληρώνουν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐν λόγῳ ἀγῶνος. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἀντιγραφεῖσα προχείρως ὑπὸ ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου Ζαρζάρτη παρεδόθη εἰς τὸν Herzog. Τὸ μάρμαρον τὸ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν, ἐξηφανίσθη ὅπως συνήθως καὶ παρὰ τὰς ἐπιμόρους ἐρεῦνας τοῦ Herzog δὲν κατέστη δυστυχῶς δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη περιέχει ἕνα τιμητικὸν ψήφισμα τοῦ δήμου Ἀλασάρνας διὰ τὸν Διοκλῆν Λεωδάμαντος, ὁ ὅποιος ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸ ζήτημα τῆς συγκεντρώσεως πολεμικῶν συνδρομῶν :²

...τὸς δαμότας παρα]μυ(θ)ήσας (?) πα(ρ)ακατέσχε τὸς ὑπ(ὸ) [τὸν ναύαρχον τὸν Ρ]ό(δ)ιον (κ)ο(ι)νο(λ)ογη(θε)ῖς Νικοστράτω Νικοστράτου (ῶ)[στε ἐγβιβάσα]ντα τὸς ἐλαφροτάτος ἐν τοῖς ὅπλοις τ(ῶ)ν συνεξοδου-σάντων αὐτῶι] συμμῖξαι, οὗ παρα(γ)ενομ(έ)νου κατὰν πρόνοιαν φιλοτι[μωσ συνέπραξε τὸν] τόπον (μῆ) προκατα(λ)αμφ(θ)ῆμεν τὸς τε ἐνβαλόντας [φυγεῖν μῆ] (θὲν ἐ)π[ιτε]λεσαμένους (ἀ)δίκημα κατὰς χώρας· κατὰ [κοινόν τε εὖ ποιῶν π](ἀ)ντας τοῖς τε ἱερεῦσι ποτι τὰς συντ(ελ)εύμεν(α) ἱερά (σ)[υ]νχορη](γῶν) ποτι τὰν τῶν Θεῶν ἐπικόσμησιν διατελεῖ (κ)α(θ')

1. Βλ. Στράβων. XIV, 657 : τῆς δὲ νήσου τὸ μέγεθος ὅσον πεντακοσίων σταδίων καὶ πεντήκοντα... ἔχει δὲ πρὸς νότον μὲν ἄκραν τὸν Λακητήρα (ἀφ' οὗ ἐξήκοντα εἰς Νίσουρον) πρὸς δὲ τῷ Λακητήρι χωρίον Ἀλάσαρνα, ἀπὸ δύσεως δὲ τὸ Δρέκανον καὶ κόμην καλουμένην Στομαλίμνην. Σήμερον τὸ ἀκρωτήριο τοῦτο ὀνομάζεται κάβος τοῦ Γουρνιάτη. Κεῖται δυτικῶς τοῦ χωρίου καὶ εἰς ἀπόστασιν 4 - 5 χιλιομέτρων.

2. Βλ. Herzog, SB. d. Akad. d. Wiss. zu Berlin (1901), 473.

ιδία [ν τε τοῖς ἐντυγχάνου]σι τῶν δαμοτᾶν βοα(θ)εῖ φροντίδα ποιούμενο(ς) ὀ(π)ως διατριβοντες ἐν] τοῖς ἀρχήοις ἐς μη(θ)ὲν δυσχερὲς ἐμπίπτωντ[ι μηδὲ δικαίου μηθ]ενὸς καθυστερῶντι κατὰ δύναμιν τὰν αὐτοῦ· ὀ[πως οὖν ὅτε δᾶμος ὁ] Ἄλασαρνιτᾶν φαίνηται τὰ (δί)καια ποι(ῶν) το(ῖ)ς[ἐς αὐ]τό[ν φλοτιμο]υμέν(οι)ς (Δ)ιοκλ(ῆ)ς τε τιμ(αθ)εῖς πολὺ προθυμότερο[ς γίνηται ἐ]ς τὰ τοῦ δάμου συμφέροντα· δ(εδ)όχθαι ἐπαινέ]σαι μὲν Διοκλῆ Λεωδάμαν[τος ἀρ(ετᾶ)ς ἐνε(ν)κα καὶ εὐνοίας τᾶς ἐπὶ τοὺς πολίτας καὶ ἐπὶ] τὸν δᾶμον τὸν Ἄλασαρνιτᾶν, στεφανῶσαι δὲ αὐτό[ν στεφάνωι χρυσ](έ)ωι ἀπὸ χρυσῶν Ἀλεξανδρείων (ΔΔ)· τοὶ δὲ [γαποίαι ἐγδόντω ἀν](α)γράφαι τὸ ψάφ(ι)σμα τότε (ἐσ)τάλαν λ(ι)θίναν καὶ [ἀναθέντω ἐς τὸ ἱερόν (?)] τοῦ Ἀπόλλωνος ἐς τὸν ἐπιφανέστατον [τόπον.

Ὅπως προκύπτει ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ψήφισματος ὁ ἐκ τῶν Ἄλασαρνιτῶν Διοκλῆς Λεωδάμαντος ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ δήμου διὰ χρυσοῦ στεφάνου, διότι κατὰ τὴν ἐχθρικήν ἐπίθεσιν συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Νικοστράτου υἱοῦ τοῦ Νικοστράτου, ὁ ὁποῖος, ὡς εἶναι πιθανόν, ὑπηρέτει ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸν στόλον τῶν Ροδίων — μοῖρα τοῦ στόλου τούτου ἴσως περιέπλεε κατὰ σύμπτωσιν τὴν Κῶ — ἔπεισεν αὐτὸν νὰ ἀποβιβάσῃ τοὺς ἐλαφρῶς ὠπλισμένους καὶ διὰ τῆς συμπράξεως αὐτῶν κατάρθωσε νὰ ἀποκρούσῃ νικηφόρως τοὺς ἐπιτιθεμένους. Ἐτιμήθη ἐπίσης ὁ Διοκλῆς διὰ τὴν ὄλην του συμπεριφορὰν πρὸς τοὺς συμπολίτας του καὶ διὰ τὸ ἔμπρακτον ἐνδιαφέρον του ὡς πρὸς τὰ ζητήματα τῆς λατρείας. Ἐξυπηρέτησε τὸ Ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος ὡς εὐεργέτης καὶ συμπεριφέρθη ὡς βοηθὸς καὶ προστάτης τῶν συνδημοτῶν του.

Παρόμοιον πρὸς τὸ ἀνωτέρω τιμητικὸν ψήφισμα, ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις ψηφισθὲν εὐρέθη εἰς τὴν νῆσον Κάρπαθον¹, τῆς ὁποίας αἱ σχέσεις μὲ τὴν Ρόδον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἶναι οἷαι καὶ αἱ σχέσεις τῆς Κῶ, τῆς Καλύμνου καὶ τῆς Νισύρου :

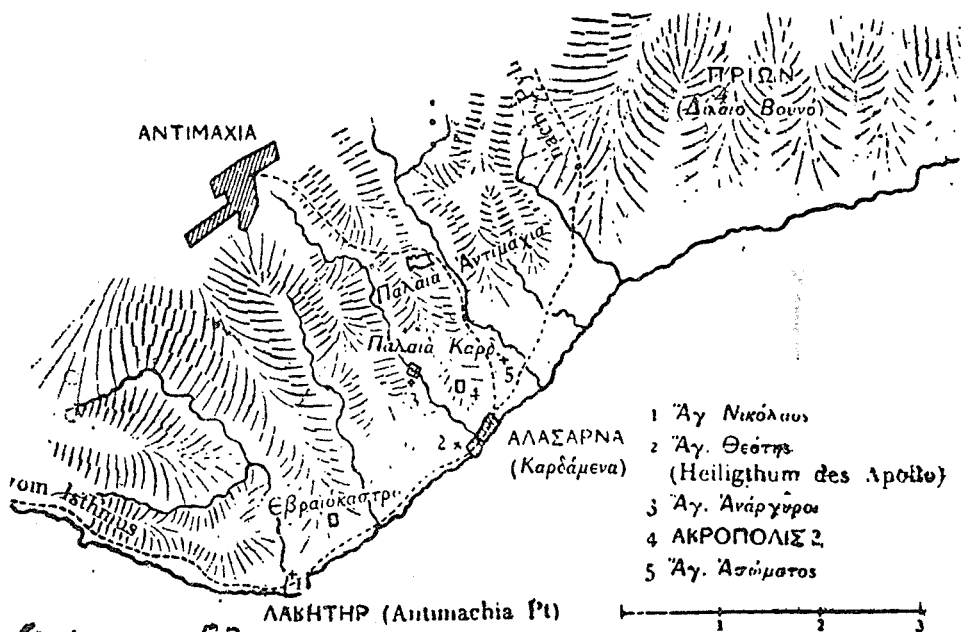
Παμφυλίδας Ἱέρωνος Καρπαθιοπολίτας... κτοίνα Ποτιδαίων... τοὺς ὑπ' αὐτῶι] τεταγμένους εἶθα[ρσεῖς/ παρεσκευάξ]ε, οὗ γενηθέντος συν[έβα τοὺς μὲν ἐ]ραν[τ]ίους ἀποστάντας τᾶς ἐ[πιβολᾶς /ἀπράκτο]υς ἀ[π]ε[λ]θεῖν, ἀμὲ δὲ κινδυνεύον[τας//μετὰ τ]έκνων καὶ γυναικῶν τυχεῖν σωτηρί[ας, / τὸ τε] περιπόλιον διετήρησε τῶι δάμωι· ἐν τε/[ταῖς ἀρχ]αῖς πάσαις φιλοδόξως ἀνέ[σ]τραπ[ται] κατὰ δύναμιν τὰν αὐτοῦ, τοῖς τε ἐν[τυγ]χά[ν]ουσι αὐτῶι τῶν πολιτᾶν καὶ τῶν παροί/[κω]ν εἰς πάντα τὰ καλῶς ἔχοντα αὐτὸν ἐπιδι/[δο]ὺς διατελεῖ.

Καὶ εἰς τὸ ψήφισμα τοῦτο ὁ λόγος περὶ πειρατικῆς ἐπιθέσεως. Ὁ Παμφυλίδας Ἱέρωνος Καρπαθιοπολίτης ἐνεψύχωσε τοὺς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους καὶ κατάρθωσεν, ὥστε οἱ ἐπιτεθέντες νὰ ἀπέλθουν ἄπρακτοι, οἱ δὲ δημόται, οἱ

1. Βλ. Sylloge 270 — Michel 437 — DI. III, 4321.

ὁποῖοι ἦσαν μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν των ἐντὸς τοῦ περιπολίου¹, νὰ σωθοῦν.

Ὅτι καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸν Κρητικὸν πόλεμον δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία. Δὲν δύναται μόνον νὰ λεχθῇ μετὰ βεβαιότητος, ἂν ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν φάσιν αὐτοῦ, διὰ τὸν ἐξῆς λόγον : Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1931 ὁ Ἴταλὸς ἐπιγραφολόγος, M. Segre ἀνεκάλυψεν εἰς τὴν Ἑλυμπον Καρπάθου καὶ εἰς τὴν οἰκίαν Γ. Διακονικόλα μίαν ἐπιγραφὴν², ἣ ὁποία ἀποτελεῖ ψήφισμα τιμητικὸν διὰ τὸν Παμφυλίδαν Ἰέρωνος Καρπαθιοπολίταν, δηλαδὴ τὸ ἴδιον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ψήφισμα. Τὸ ψήφισμα τοῦτο ὁ Segre χρονολογεῖ περὶ τὰ μέσα τοῦ β' π.Χ. αἰ. ἤτοι

ΛΑΒΗΤΗΡ (Antimachia Γ')
(R. Heuzog, SB Akad. Berlin (1901), 471)

κατὰ τὸν β' Κρητικὸν πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἐξερράγη τὸ 155 π.Χ. καὶ ἤτο καταστρεπτικὸς διὰ τοὺς Ροδίους.

1. Γνωστὰ περιπόλια ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν εἶναι τὸ τῆς Βρυκοῦντος Καρπάθου καὶ τὸ τῆς Ἀλασάρνας Κῶ. Βλ. Sylloge, 568 καὶ 569.

2. Ὁ ἰδιοκτῆτης ἀγνοεῖ τὴν προέλευσίν της, ἀλλὰ φαίνεται πιθανὸν ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὸν ὄρμον Τρίστομο, κείμενον εἰς τὸ βορειότερον ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου μεταξὺ τῶν ἐρειπίων μιᾶς μεγάλης Βυζαντινῆς ἐκκλησίας εὐρέθησαν πολλὰ μάρμαρα ἀνήκοντα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Πορθμίου Ποσειδῶνος. Βλ. Hiller von Gaertringen «Arch. Epigr. Mitt. aus Oest» 1893, 102. R. M. Dawkins «B.S.A.» 1902 - 1903, 205. Syll. 586, n. 11.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω ψηφίσματα προσετέθη ἕτερον σημαντικώτατον ἀνακαλυφθὲν εἰς τὸν χῶρον τοῦ ἀρχαίου δήμου Ἀλασάρνας Κῶ.

Τὸ 1901 ὅτε ἀνεγειρέτο εἰς τὸ χωρίον Καρδάμενα ὁ ναὸς τῆς Παναγίας, τότε ἡ ἀγία Θεότης», ὅπου τὰ ἐρείπια τοῦ περιφύμου Ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος¹, ἐχρησίμειεν ὡς λατομεῖον οἰκοδομικοῦ ὑλικοῦ διὰ τὸν ἀνεγειρόμενον ναόν. Τὴν 3)16 Νοεμβρίου 1901 ὁ Ἰάκωβος Ζαρράφτης ἀνεκάλυψε μεταξὺ τοῦ ὑλικοῦ τούτου τὴν κατωτέρω ἐπιγραφὴν, τὴν ὁποῖαν ἀντέγραψε καὶ παρέδωκεν εἰς τὸν Herzog. Ἡ γραφὴ ἀνάγεται εἰς τὸν β' π.Χ. αἰῶνα :

Ἐπὶ μονάρχου τοῦ δεῖνος, (μῆν, ἡμέρα) ἔδοξε, τῷ δάμω[ι τῶν Ἀλασαριτῶν ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος, Ἡρόδοτος, Ἡρακλείτου, Νοσσύ[λος Νοσσύλου εἶπαν· Ἐπειδὴ [Θε]υ[κλῆς διατελεῖ, τὸν εὐνοῦστατον τρόπον δι[ακ]εῖμενος ποτὶ τὸν δᾶμον τὸν Ἀλασαριτῶν κρήνων καθήκον ἤμεν ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τῶν καιρῶ[ν ἀποδείξεις ποιῆσθαι τᾶς αὐτοῦ αἰρέσιος — ἐν τε τῷ Κρητικῷ πολέμ[ωι ὄρ]ῶν τὸς ἐπικαιροτάτος τῶν τόπων ἀνωχῆρος ἔοντας καὶ ποτιδέον[τας βοαθείας, ψαφιζόμενος καὶ πορίσας εἰς ταῦτα χρήματα προενοιήθη το[ῦ] κατὰ τάχος ἀποχρωθέντος τοῦ περιπολίου ἐν ἀσφαλείᾳ ὑπάρχεν τὸς κατοικοῦντας μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν, προενοιήθη δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν διατεινόντων εἰς τὴν Ἀλασαριτῶν ἀσφάλειάν τε καὶ σωτηρίαν σπουδᾶς καὶ φιλοτιμίας οὐθὲν ἐνλείπων — ἐν τε τῷ συνιστακῶτι πολέμωι προορώμενος τὰν τε τῶν ἐναντίων ἐπιβολὰν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου πεπόρικε πλῆθος ἰκανὸν χρημάτων εἰς τε τὰν ἐπιμέλειαν καὶ κατασκευὰν τῶν τειχέων — σπεύδων τε καὶ εἰς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον ἄθικτον τὰν ὑποθήκαν τοῖς περιπολίοις ὑπάρχεν, πεπολίτευται συνφέρουσαν καὶ δυνατὰν διοίκησιν ποιησάμενος κατὰ τῶν ἀπειθόντων τοῖς δόγμασι τᾶς ἐκκλησίας· — τῶν τε ὑπεναντίων ἐπιβαλομένων λέμβους τε καὶ ἄλλοις πλοίοις καὶ πλείοσιν ἐπὶ τε τὰν πόλιν καὶ τὰν χώραν, ψαφιζόμενος περὶ τε τῶν ἄλλων τῶν διατεινόντων ποτὶ τὰν κοινὰν ἀσφάλειάν τε καὶ σωτηρίαν καὶ περὶ τᾶς κατὰ γράμμα πάλιν ἐσσευμένας φυλακᾶς ἀπέλυσε τὸς δαμότας τᾶς κατὰ πόλιν φυλακᾶς νομίζων δεῖν μένοντας ἐπὶ τῶν ἰδίων τόπων συνδιατηρῆσαι τὰ φρούρια, ἀκολούθως δὲ τῷ τῶν καιρῶν περιστάσει [αἰ]θις τᾶς φυλακᾶς τᾶς πόλιος ἐφρόντιξεν τὸν ἐκτενέστατον τρόπον καὶ τοῦ περιπολίου ποτίθεισιν ποιησάμενος τοῦ τε πλῆθους τῶν φυλάκων καὶ τᾶς μισθοδοσίας· — ἐμβολᾶν τε γινομενᾶν ἐς τὰν χώραν συνγράφων περὶ προφυλακᾶς ἱππέων τε καὶ πεζῶν προενοιήθη καὶ τᾶς Ἀλασαριτῶν ἀσφαλείας ποτίταγμα δὸς τοῖς ἐπὶ τούτων τεταγμένοις συνδιατηρῆσαι τὸς τόπος, ἐπελθόντων δὲ καὶ τῶν δαμοτῶν ἐπὶ τε τὰν βουλὰν

1. Τὸ ἐπίθετον τοῦ ἐν Ἀλασάρνα λατρευομένου Ἀπόλλωνος Δάλιος, τὸ ὅποιον ἀποδίδει ὁ Paton (βλ. PH, 125) δὲν εἶναι βέβαιοι κατὰ τὸν Herzog (βλ. Sitzungsberichte d. Akad. d. Wiss., Berlin (1901), 482. Μαζὶ μὲ τὸν Ἀπόλλωνα ἐλατρευόντο ἐπίσης ὁ Ἡρακλῆς ἑπῆλος, ἡ Ἐκάτα Στρατία, ἡ Ἀλασαριτίς Ἄρτεμις, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἀσκληπιός. Βλ. Herzog, ἐνθ' ἀν., 482.

και τον πάντα δάμον και απολογισαμένων α μεν αχρεωσθαι των οπλων α δε και ποτιδεισθαι το παρὰτιαν κατασκευας, προαιρευόμενος κατά δύναμιν τῶν αὐτοῦ πάντα πρόσθεν τὰ συμφέροντα τῶι δάμωι, πεπόρικε χρήματα εἰς τὸν καθοπλισμὸν τῶν τεταγμένων ἐπὶ τῆς φυλακῆς τοῦ περιπολίου, — προχησαμένο[ν τε τοῦ σύμπαντος δάμου τὰ ὑπάρχοντα ξύλα εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς στοᾶς εἰς τῆς τοῦ πολέμου χρείας, ἐφρόντιξεν περὶ τῆς ἀποκα[ταστάσιος προεισευπορήσας ἐκ τῶν ἰδίων ἄτοκα τὰ χρήματα, — ἔν τε τοῖς ἄλλοις τοῖς διατείνουσιν ποτὶ τὴν φυλακὴν και ἀσφάλειαν διατελεῖ πάντα τὰ δυνατὰ και πρόσ(σ)ων και γράφων — ὅπως οὖν και [δ] δάμος δ' Ἀλασαρνιτῶν καθότι πάτριόν ἐστιν αὐτῶι, φαίνεται τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν τιμῶν καταξίως τῶν γινομένων εἰς αὐτὸν εὐεργετημάτων, Θεουκλῆς τε τυχῶν τῶν τιμῶν πολὺ προθυμότερον αὐτὸν παρέχεται εἰς τὰ τοῦ δάμου χρῆσιμ[α, δεδόχθαι ἐπαινέσαι Θεουκλῆς Ἀγλάου ἀρετᾶς ἔνεκα και ἐδνοίας τῆς ἔς[τε πολίτας πάντας και ἐς τὸν δάμον τὸν Ἀλασαρνιτῶν, στεφανῶσαι δὲ αὐτὸν] στεφάνωι χρυσέωι ἀπὸ χρυσῶν Ἀλεξανδρείων Ν, τοὶ δὲ ναποῖαι ἐγ[δόντω ἀναγράψαι τὸ ψάφισμα τότε εἰστάλαν λιθίναν και ἀναθέντω ἐν] τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐν Ἀλασάρναι εἰς τὸν ἐπιφανέσ[τατον] τόπον.

Ὁ ἐν τῷ ἀνωτέρω ψηφίσματι τιμώμενος Θεουκλῆς Ἀγλάου φέρεται ἐγγεγραμμένος εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνδρομητῶν, τὸν ὁποῖον εἶδομεν ἀνωτέρω (σελ. 20). Ἡ συνδρομὴ του ἐκ δρχ. 500 δὲν ἀποτελεῖ σημαντικὸν ποσόν, ὅπως ἡ συνδρομὴ τοῦ Διοκλέους και ἄλλων, φαίνεται ὅμως ὅτι ἀνήκει εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν. Ὁ πατήρ του Ἄγλαος Θεουκλεῦς (Θεουκλέους), ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται εἰς τὸν κατάλογον τῶν μετεχόντων εἰς τὴν λατρείαν τοῦ δήμου Ἰσθμιωτῶν¹ εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἀναγράφεται και εἰς τὰ Κωικὰ νομίσματα και τὰς ἐπιγραφὰς Καλύμνου, ὡς μόναρχος Ἄγλαος

Τρεῖς δημόται Ἀλασαρνῖται ὁ Ἡρόδοτος Ἡρακλείτου, ὁ Νοσσύλος Νοσσύλου και τρίτος, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα ἔχει σβησθῆ ἐκ τριβῆς τοῦ μαρμάρου, προέτειναν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ὅπως τιμηθῆ ὁ Θεουκλῆς διὰ τὰς πολλαπλᾶς του ὑπηρεσίας πρὸς τὸν δῆμον, « διατελεῖ τὸν ἐδνούστατον τρόπον διακειμένος ποτὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀλασαρνιτῶν ».

Βλέπων κατά τὰς παραμονὰς τοῦ Κρητικοῦ πολέμου ὁ Θεουκλῆς ὅτι πολλὰ ἐπίκαιρα σημεῖα παρέμενον ἀνοχύρωτα, ἐφρόντισεν ὅπως ὀχυρωθοῦν τὸ ταχύτερον προσφέρων ὁ ἴδιος χρήματα, δὲν παρέλειψε δὲ νὰ λάβῃ πάντα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πολιτῶν. Προβλέπων τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἐχθροῦ δι' ἐπίθεσιν και τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, ἐξεῦρε χρήματα,

1. Τὴν 2αν Σεπτ. τοῦ 1900 ὁ Herzog ἐνεργῶν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν Παλάτια τῆς Κεφάλου ἀνεῦρεν τὸ ἄνω μέρος μιᾶς μεγάλης μαρμαρινῆς στήλης τῆς ὁποίας τὰς τρεῖς πλευρὰς κατέχει ἐπιγραφή, κατάλογος ὀνομάτων ἐν οἷς και Ἄγλαος Θεουκλεῦς. Βλ. Sit-zungsberichte d. Akad. d. Wiss, Berlin (1901), 479 ὑποσ. 3.

ικανὰ διὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν καὶ συντήρησιν τῶν τειχῶν. Ἐν τῇ φροντίδι ὅπως τὸ περισσεῦον ἐκ τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν τειχῶν χρηματικὸν ποσὸν παραμείνη διὰ τὸν μετέπειτα χρόνον ἄχρηστον πρὸς συντήρησιν τῶν περιπολλίων, ἔλαβε δραστήρια καὶ κοινωφελῆ μέτρα κατὰ τῶν ἀπειθούντων εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐκκλησίας. Ὅταν οἱ ἐχθροὶ μὲ βαρέα καὶ ἑλαφρὰ εἰς μεγάλον ἀριθμὸν πλοῖα ἐνήργησαν τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου Κῶ, ὁ Θεουκλῆς μεταξὺ ἄλλων μέτρων ἀφορώντων εἰς τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν διάσωσιν τῶν πολιτῶν εἰσηγήθη καὶ τὴν κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν πρόσκλησιν τῶν δημοτῶν πρὸς φρούρησιν¹, ἀπήλλαξε δὲ τοὺς πολίτας ἀπὸ τὴν ἐν τῇ πόλει φρούρησιν νομίζων ὅτι ἔπρεπε νὰ μένουν εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν θέσεις καὶ νὰ φρουροῦν τὰ ὄχυρά. Ἀκολούθως δὲ συμφώνως πρὸς τὰς περιστάσεις ἐφρόντισε καὶ ἄλιν περὶ τῆς πλήρους φρουρήσεως τῆς πόλεως καὶ τοῦ περιπολλίου αὐξήσας τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλάκων καὶ τὴν μισθοδοσίαν αὐτῶν. Ὅταν δὲ ἔλαβε χώραν ἢ εἰσβολὴ τῶν ἐχθρῶν δίδων ἐντολὴν περὶ προφυλακῆς ἱππέων καὶ πεζῶν, ἐφρόντισε περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν Ἀλασαρνιτῶν διατάσων τοὺς πρὸς τοῦτο τεταγμένους νὰ διατηρήσουν παντὶ σθένει τὰς θέσεις των. Ὅταν οἱ δημόται ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου διεμαρτυρήθησαν, διότι πολλὰ ἐκ τῶν ὄπλων ἦσαν ἄχρηστα, ἄλλα δὲ εἶχον ἀνάγκην ἐπιδιορθώσεως, ὁ Θεουκλῆς ἔδειξε καὶ ἄλιν τὴν καλὴν του θέλησιν, ὅπως πράξῃ κατὰ δύναμιν πᾶν ὅ,τι θὰ ὠφέλει τὸν δῆμον ἐξευρῶν χρήματα διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν τεταγμένων πρὸς φρούρησιν τοῦ περιπολλίου².

Ἐπειδὴ ὁ δῆμος εἶχε χρησιμοποίησει διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου τὰ πρὸς κατασκευὴν τῆς στοᾶς³ προοριζόμενα χρήματα, ὁ Θεουκλῆς ἐφρόντισε διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τούτων προσφέρων ἐξ ἰδίων ἄτοκα χρήματα καὶ ἐν γένει διὰ πᾶν ἄλλο μέτρον ἀποσκοποῦν εἰς τὴν φρούρησιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν Ἀλασαρνιτῶν ἐνήργει κατὰ δύναμιν, λόγῳ καὶ ἔργῳ.

Ἡ ἐκδήλωσις εὐγνωμοσύνης τοῦ δήμου διὰ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Θεουκλέους πρὸς ὀλόκληρον τὸ κράτος τῆς Κῶ καὶ τὸν δῆμον Ἀλασαρνιτῶν ὑπῆρξεν

1. Ἡ κατὰ γράμμα φυλακὴ σημαίνει τὴν ἐναλλαγὴν τῶν φρουρῶν ἐπὶ τῇ βάσει ἀλφαβητικοῦ καταλόγου τῶν ὀνομάτων. Πβ. PH (Inscriptions of Cos No 367) : κατὰ γράμμα ἀναγεγραμμένος ἐξὸν ἀπὸ τοῦ ἄλφα.

2. Περιπόλιον μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ὄχυροῦ, τοῦ φρουρίου. Ὁ Herzog ἐν Sitzungsberichte d. Akad. d. Wiss. zu Berlin (1901), 471 ὑποθέτει ὅτι ἡ ἀκρόπολις τοῦ ἀρχαίου δήμου Ἀλασάρνας ἔκειτο ἐπὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ σημερινὸν χωρίον κείμενον λόφου, ὁ ὁποῖος σήμερον φέρει τὸ ὄνομα «Ἐξίνη», μολονότι δὲν σώζονται ἔχνη κτισμάτων.— Παρὰ τὸ ἀρχαῖον ἀκρωτήριο «Ἀκακῆτηρ» καὶ εἰς μικρὰν σχετικῶς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας ὑπάρχει λόφος μὲ τὸ σημερινὸν ὄνομα «Ἐβριόκαστρο» (παρετυμολογία τῆς λ. Βρυόκαστρον κατὰ Φ. Κουκουλέν, βλ. Λεξικογρ. Ἀρχ. 6 (1923), 318 κέξ. Εἶναι πολὺ πιθανὸν ὁ λόφος οὗτος νὰ ἐχρησίμευε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς περιπόλιον. Πβ.) Herzog, ἐνθ' ἀν., 472 ὑποσ. 2.

3. Ἡ στοὰ αὕτη κατὰ τὸν Herzog περιέβαλλε τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος.

οἷα καὶ πρὸς τὸν Διοκλῆν, δηλαδὴ ἕνας χρυσοῦς στέφανος ἀξίας 50 « χρυσοῦν Ἀλεξανδρείων » πενταπλασίας τῆς ἀξίας τοῦ στεφάνου δι' οὗ ἐστέφοντο οἱ εὐεργεταὶ τοῦ δήμου.

Ἡ ὅλη στάσις τοῦ τιμωμένου Κώου, πρὸ τῆς ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν ταύτης, ἀφήνει νὰ νοηθῇ ὅτι οὗτος ἤσκει τὸ ὑπουργήμα στρατηγού. Εἶναι πάντως περίεργον τὸ ὅτι οὐδεμίαν μνεῖα γίνεται ἐν τῷ ἀνωτέρω ψηφίσματι τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ¹.

Ὁ Κρητικὸς πόλεμος ἐξήγαγε τοὺς Κώους, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ψηφίσματος, ἀπὸ μίαν ἀμέριμον εἰρηνικὴν περίοδον. Ἡ ὠραία νῆσος εὐρίσκεται ἀκόμη μέσα εἰς τὰ χρονικὰ ὄρια μιᾶς ἀνευ προηγουμένου ἀκμῆς.² Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς ταξιδεῦει μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μεταφέρον τὰ πολύτιμα προϊόντα τοῦ ἐξαγωγικοῦ τῆς ἐμπορίου. Ἡ ἀκτινοβολία τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τῆς ἐξικνεῖται πρὸς ὅλα τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ ἀνά πενταετίαν τέλεισι τῶν Μεγάλων Ἀσκληπιείων φέρει τὴν νῆσον εἰς ἐπαφὴν πρὸς ὅλας τὰς ἐξεχούσας. τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, πόλεισι καὶ νήσοις.

Ἡ ὅλη εἰκὼν τοῦ πολέμου εἶναι διδακτικὴ. Ἡ ἀπειλὴ ἦτο σοβαρά. Ὁ λαὸς καταπτοηθεὶς ἐκ τῆς ἐπικειμένης ἐπιθέσεως εἶχεν ἀτονήσει, ἀλλ' εὐτυχῶς αἱ ἀνώτεροι διοικητικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ θέσεις εὐρίσκοντο « σὲ καλὰ χέρια »³. Ὁ ναύαρχος ἀποφασίζει τὴν ἐπίθεσιν καὶ πλέει κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, διὰ νὰ προσστατεύσῃ τὴν νῆσον. Ὁ διευθύνων στρατηγὸς περνᾷ ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς πόλεως, διότι οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει δι' ἀσθενῆ ἀντίστασιν ἢ παράδοσιν τοῦ δήμου καὶ λαμβάνει τὰ καταλληλότερα μέτρα διὰ τὴν ἐνίσχυσίν του. Ὁ εἰς θέσιν ἀνοικτὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης κείμενος δῆμος Ἀλασάρνα μετὰ τὴν εὐφορον πεδιάδα καὶ τὸ πλούσιον ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος⁴ εἶναι ὁ πλέον ἐκτεθειμένος εἰς τὴν ἐπίθεσιν τῶν Κρητῶν. Τὸ σχέδιον τοῦ ἐχθροῦ δὲν στερεῖται εὐφυΐας. Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀποβίβασις ὀπλιτῶν εἰς τὴν παρὰ τὸν Λακητῆρα παραλίαν καὶ κατάληψις τοῦ ἐγγὺς εὐρισκομένου περιπολίου, τὸ ὅποιον ὡς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω ἦτο πιθανῶς τὸ σημερινὸν Ἐβροιάστρο. Ἀπὸ τῆς θέσεως ἐκείνης ἦτο εὐκόλος ἡ κατὰ μέτωπον ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς πόλεως Ἀλασάρνας. Ἐκεῖθεν ὀρμώμενοι καὶ ἀναβαίνοντες τὴν προσβατὴν δυτικὴν κλιτῦν τοῦ Ὠρομέδοτος ἤμποροῦσαν νὰ ἐνεργήσουν αἰφνυδιαστικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Ἀσκληπιείου. Ἡ ἐπιτυχὴς ναυμαχία εἰς τὸν ἔναντι τῆς Ἀλασάρνας θαλάσσιον χῶρον ἀνέτρεψε τὰ σχέδια τοῦ ἐχθροῦ

1. Πβ. Herzog Klio, 325.

2. Βλ. Α. Καρανασάση « Ἡ ἀσυλία τοῦ Ἀσκληπιείου τῆς Κῶ κλπ. » ἐν Δωδεκαν. Ἀρχ. Τόμ. Δ, 21 κ.έξ.

3. Πβ. Herzog, ἐνθ' ἀν., 326.

4. Εἶναι τὸ ἀρχαιότερον ἱερὸν τῆς νήσου καὶ τὸ δεύτερον εἰς πλοῦτον μετὰ τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν, ἀφοῦ ἐγκατέλειπεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀντιπάλων πολλοὺς αἰχμαλώτους. Πιθανῶς ὀλίγον ἀργότερον ἔκλεισαν οἱ Κῶοι χωριστὴν εἰρήνην μὲ τοὺς Ἱεραπυτνίτας. Τοῦτο συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 202 π.Χ. συναντῶμεν εἰς τὴν Δῆλον θεωρίαν Κῶων, ἡ ὁποία δὲ θὰ ἐστέλλετο προφανῶς, ἐὰν διήρκει εἰσέτι ἡ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Κρητῶν πειρατῶν ἐμπόλεμος κατάστασις.

Οἱ Ρόδιοι ἐν τῷ μεταξὺ συμμαχοῦντες μετὰ τοῦ Ἀττάλου Α' τοῦ Σωτῆρος, βασιλέως τῆς Περγάμου, ἔπλευσαν πρὸς βορρᾶν ἀναζητοῦντες τὸν Φίλιππον. Οἱ δύο ἀντίπαλοι στόλοι συνηγήθησαν παρὰ τὴν Χίον (201 π.Χ.) ὅπου συνήφθη σφοδρὰ ναυμαχία κατὰ τὴν ὁποίαν ἠττήθη ὁ Φίλιππος. Ἐνῶ ὅμως οἱ Ρόδιοι ἔπλεον πρὸς νότον, διὰ νὰ τιμαρῆσουν τοὺς συμμάχους τοῦ Φιλίππου Κρήτας πειρατὰς, τῶν ὁποίων αἱ συνεχεῖς ἐπιθέσεις εἶχον ἐκνευρίσει αὐτούς, ὁ Φίλιππος ἀνασυγκροτήσας τὸν στόλον του ἐπιτίθεται αἰφνιδιαστικῶς παρὰ τὴν Λάδην¹ καὶ ἐπιφέρει κατ' αὐτῶν βαρὺ πλῆγμα. Οἱ Ρόδιοι ὑπεχώρησαν εἰς τὴν Μύνδον² καὶ ἐκεῖθεν ἔπλευσαν εἰς τὴν Κῶ³. Τοῦ στόλου τῶν Ροδίων μετεῖχεν ἀναμφιβόλως καὶ μοῖρα τοῦ στόλου τῶν Κῶων.⁴ Ὁ Φίλιππος μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα κατέλαβε τὴν Σάμον. Αἱ παρὰ τὴν Σάμον νῆσοι Λέρος, Λειψοί, Πάτμος ἐτάχθησαν τότε μὲ τὸ μέρος τοῦ Φιλίππου. Ταύτας ἠκολούθησαν ἀργότερον ἡ Κῶς, ἡ Κάλυμνος καὶ αἱ πλησίον αὐτῶν μικρότεροι νῆσοι. Ὅταν ὁ Φίλιππος μετ' ὀλίγον κατέλαβε, τὸ μὲν διὰ τῆς διπλωματίας, τὸ δὲ διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων, τὴν Καρίαν καὶ ἐπολιόρκει ἐπὶ ματαίῳ τὴν Κνίδον, ἧτο δι' αὐτὸν μεγάλης σπουδαιότητος ἡ κατοχὴ τῆς Νισύρου λόγῳ τῆς θέσεώς της. Δὲν εἶναι βέβαιον, ἂν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ νῆσος ἀπετέλει, ὅπως ἡ Κάρπαθος, δῆμον τῆς Ρόδου, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐξηρτᾶτο ἀπ' αὐτῆς πολιτικῶς. Πρὸς τοὺς Νισυρίους ἔστειλε τότε ὁ Φίλιππος ὡς πράκτορά του τὸν συμπατριώτην αὐτῶν Καλλίαν φέροντα πρὸς αὐτούς ἐπιστολὴν καὶ προφορικῆν βεβαίωσιν ὅτι, συμμαχοῦντες μετὰ τοῦ Φιλίππου, θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα «νόμοις τοῖς πατρίοις καὶ τοῖς ὑπάρχουσι χρῆσθαι». Ἄς ἴδωμεν ἀναλυτικώτερον τὴν σωζομένην ἐπιγραφὴν :⁵

Βασίλευς Φίλιππος Νισυρίους χαιρεῖν. Ἀφέσταλκα Καλλίαν πρὸς ὑμᾶς, ὄντα καὶ ἡμῖν συνήθη καὶ ὑμέτερον πολίτην, εἰδὼς δὲ αὐτὸν εὖνον ὄντα τῆι πόλει καὶ πολλὰκις ὑπὲρ ὑμῶν διειλεγμένον πρὸς ἐμέ, ἐντέταλμαι αὐτῷ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, ἃ ἠβουλόμην ὑμᾶς εἰδῆσαι.

1. Νησίς τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, κειμένη ἔναντι τῆς Μιλήτου. Σήμερον εἶναι ἠνωμένη μετὰ τῆς ἠπείρου διὰ τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ Μαιάνδρου.

2. Παράλιος πόλις τῆς Καρίας.

3. Βλ. Herzog, ἐνθ' ἄν., 476. Sitzungsberichte, 476.

4. Βλ. Herzog, ἐνθ' ἄν., 476.

5. Βλ. IG. Insul. 91. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εὑρέθη εἰς τὸ Μανδράκι παρὰ τὸν ναὸν τῆς Παναγίας.

Ἐπὶ *Λυσικράτεος* *δαμειροῦ*, *μηγός* *Καρνείου* *ἰκάδι*, ἔδοξε τῷ *δάμωι*, *βουλᾶς* *γνώμα(ι)* ἐπειδὴ *Καλλίας* *πάρεστι* *πᾶρ* *βασιλέως* *Φιλίππου* *γράμματα* *φέρων* *καὶ* *σφραγίδα* *τῶν* *βασιλέως* *καὶ* *ἀπαγγέλλων* *δέδωκεν* *βασιλῆι* *ἡμῖν* *νόμοις* *τοῖς* *πατρίοις* *καὶ* *τοῖς* *ὑπάρχουσιν* *χρησθαι*, *δεδόχθαι* *Νισυρίοις*, ὅπως *Καλλίας* *ἀπαγγέλλει*.... *χρησθαι* *ἀπ...*

Ἡ μυστικὴ αὕτη ἀποστολὴ ἐστρέφετο ἐναντίον τῆς Ροδιακῆς ἐπικυριαρχίας καὶ ἀπυθύνετο πρὸς τὴν μερίδα ἐκείνην, ἡ ὁποία ἦτο δυσηρεστημένη μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς αὐτονομίας τῆς νήσου, δηλαδὴ τὴν μερίδα τῶν ὀλιγαρχικῶν (1). Δυστυχῶς ἡ ἐπιγραφή, ὅπως βλέπομεν, κατεστράφη εἰς τὸ σημεῖον ἀκριβῶς εἰς τὸ ὁποῖον ἀρχίζει νὰ διατυποῦται ἡ ἀπόφασις τῶν Νισυρίων « *δεδόχθαι Νισυρίοις ὅπως Καλλίας ἀπαγγέλλει... χρησθαι ἀπ...* » δι' αὐτὸ δὲν δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν θετικῶς ἂν ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν, ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως. Ὅπως δὲ ὁ Φίλιππος ἠδυνήθη νὰ ἀφαρπάσῃ τὴν νῆσον ἀπὸ τὴν Ροδιακὴν συμμαχίαν, ἔστω καὶ προσωρινῶς, διότι ἕτερα Νισυριακὴ ἐπιγραφή ὁμιλεῖ περὶ συμματοχῆς τῆς νήσου εἰς τὸν Κρητικὸν πόλεμον ἀγωνιζομένης, ὡς εἶναι φυσικόν, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ροδίων καὶ τῶν συμμάχων των.

[λ]εῖα Γνωμα[όρ]α (ὑπέρ) [το]ῦ πάππου Ἄ[ρ]ισ.

[κα]ὶ Τιμῶ καὶ Αὐτ.... ὑ[π]έρ [τ]οῦ πά[ππου].

[κα]ὶ Ἰ[όν]ασι[φῶ]ν κ[αὶ]....]ας

Α[ι]σθέ[ν]ευσ

[--γό]ρας κα[ὶ] τ[ι]μᾶσ[α] ὑπέρ] τοῦ πάππο[υ].

[σ]τρατηγήσαντος ἐ[ν] ναυσί[2] κατὰ πόλεμο[υ].

[τὸ]ν Κρητικὸν ἐ[π]ὶ Ἄσ[τυμήδου]ς κ[αὶ] τι[μ]αθέν[τος]

ὑ[πὸ] τοῦ δάμου ἐπαίνω[ι] χρ[υ]σῶι στεφάν[ωι]

[πρ]οεδρίαί ἐν τοῖς ἀγῶσι οὗς τίθεντι Νισύρ[ιοι]

[καὶ] σ[τρατε]υσαμένον κατὰ πόλεμον

[ἐπὶ] ναύρχων Κλεωναίου Ἀκισιμβρό[του]

Ἐδδάμον Ποσειδᾶνι Ἀργεῖωι.

καὶ Ἀρει χαριστήριον

[Ἐ]πίχαρμος Σολεὺς ἐποίησε.

Ἐκ τῆς λίαν κολοβωμένης δυστυχῶς ἐπιγραφῆς ταύτης προκύπτει ὅτι οἱ δεῖνα ἔγγονοι ἔστησαν ἀνδριάντα τοῦ πάππου των, ὁ ὁποῖος ἐχρημάτισε στρατηγὸς κατὰ τὸν Κρητικὸν πόλεμον ἐπὶ Ἀστυμήδου καὶ ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ δήμου δι' ἐπαίνου, διὰ στεφάνου καὶ διὰ πρωτοκαθεδρίας εἰς τοὺς ἀγῶνας ἦτοι τὰς θεατρικὰς καὶ τὰς μουσικὰς παραστάσεις.

1. Βλ. ἐν IG. M. Aeg. III, 87 νόμον τυράννου στρεφόμενον κατὰ τῆς μερίδος ταύτης.

2. Ὁ Herzog ἀντὶ : [σ]τρατηγήσαντος ἐ[ν] ναυσί] συμπληρώνει : [σ]τρατηγήσαντος ἐ[ν] ἀφράκτοις]. Ἀφρακτα (ἐνν. τόποι) ἦσαν οἱ τόποι οἱ μὴ πεφραγμένοι, οἱ μὴ ὄχρωμένοι.

Δὲν προκύπτει δυστυχῶς ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς ἂν ὁ τιμώμενος Νισύριος ἔδρασε κατὰ τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν φάσιν τοῦ *Κρητικοῦ πολέμου*¹ ἀλλ' ὅπωςδήποτε ἡ συμμετοχὴ τῆς Νισύρου εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα πρὸς ἀποκρουσιν τῶν εἰσβολέων εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Αἱ ἀνωτέρω παραθεθεῖσαι ἐπιγραφαί, μολονότι κατεστραμμέναί πολλαὶ ἐξ αὐτῶν εἰς καίρια σημεῖα, παρέχουν ἐν τούτοις τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα διὰ νὰ μορφώσωμεν πλήρη, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, εἰκόνα τοῦ *Κρητικοῦ πολέμου*, ὁ ὁποῖος ἄλλως θὰ παρέμενεν ἄγνωστος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν.

Πολλὰ εἶναι τὰ προκύπτοντα διδάγματα ἐκ τῶν διασωθέντων γραπτῶν τούτων μνημείων.

Αἱ εἰρηνικαὶ νῆσοι τοῦ νοτίου Αἰγαίου πολὺ πρὸ τοῦ μεσαιῶνος ἠνωχλοῦντο ὑπὸ πειρατῶν, εἰς τὴν προκειμένην μάλιστα περίπτωσιν ὑπὸ ὁμοεθνῶν. Ὁ στενὸς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος διακρίνει τὰς νήσους μας κατὰ τὴν περιπέτειαν τοῦ *Κρητικοῦ πολέμου* ἀφίνει νὰ νοηθῇ ὅτι κοινὴ τύχη συνέδεε ταύτας ἀνέκαθεν. Τρανὴν ἀπόδειξιν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν νησιωτῶν μας ἀποτελεῖ ἡ βράβευσις τῶν ἐπὶ φιλοπατρίᾳ διακρινομένων κατὰ τοὺς χαλεποὺς καιροὺς ἀνδρῶν. Ἡ ἐκ μέρους τοῦ συνόλου ἀναγνώρισις αὕτη καὶ ἐπιβράβευσις τῶν πρὸς τὴν πατρίδα προσφερομένων ὑπηρεσιῶν ἔρχεται διὰ μίαν εἰσέτι φοράν νὰ βεβαιώσῃ ὅτι τὸ τοῦ Θεουκιδίδου «*ἄθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι*»² δὲν ἦτο ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας.

1. Ὁ M. Segre. (Riv. di Filol. LXI (1933), 378) πιστεύει ὅτι ἀναφέρεται πιθανῶς εἰς τὴν δευτέραν φάσιν.

2. Βλ. Θεουκιδ. Βιβλ. II, κεφ. 46.

Η ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΝΙΚΗΤΑ ΤΟΥ ΝΙΣΥΡΙΟΥ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΓΡΑΠΤΩΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ

Ἔπο ΠΕΡΙΚΑ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

Ἀφηγήσεις περὶ τῆς καταγωγῆς, τοῦ βίου καὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Νικήτα ἀπετέλουν ἐκ παραδόσεως προσφιλὲς ἐντρύφημα μεταξὺ τῶν παλαιότερων γηγενῶν Νισυρίων. Οὕτω διετηρήθη μέχρις ἡμῶν ἡ προσήλωσις πρὸς τὴν ἱερὰν μνήμην τοῦ Νισυρίου ἁγίου καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἱστορήθη, ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἐμπορίου καλλιτέχνη ἡ μέχρι πρό τινας κοσμοῦσα τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ποταμιτίσσης ἀργύρο-ποικίλτος εἰκῶν τοῦ ἁγίου, διακοσμουμένη με παραστάσεις τῶν βασανιστηρίων του. Παρὰ ταῦτα, κατὰ τὸ πανηγύρι τῆς 200τετηρίδος τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου ἀπεδείχθη, ὅτι αἱ ἀνά χεῖρας πληροφορίες περὶ τῆς οἰκογενειακῆς αὐτοῦ προελεύσεως δὲν ἦσαν ἐξ ὀλοκλήρου ἱκανοποιητικαί· ἐπὶ πλέον δὲ ἀπεκαλύπτετο ὅτι αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία πληροφορίες περὶ τῶν γονέων του ἦσαν ἐντελῶς διάφοροι πρὸς τὰς ἐκ παραδόσεως μέχρις ἡμῶν διασωθείσας.

Εἰς τὴν ἐκτιθεμένην εἰς τὸ Νέον Μαρτυρολόγιον τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου βιογραφίαν τοῦ ἁγίου, ἥτις εἶναι ἡ τὸ πρῶτον ἰδοῦσα τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ περιλαμβάνεται μετὰ τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας εἰς τὸ ἐκπονηθὲν τῷ 1932 ὑπὸ τοῦ τότε ἀρχιμανδρίτου, νῦν δὲ Μητροπολίτου Κῶ σεβασμιωτάτου κ. Ἐμμανουὴλ Καρπαθίου βιβλιάριον «Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Νικήτας ὁ Νισύριος» ἀναφέρεται, ὅτι «ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὡς ἐπισημότερος τῶν ἄλλων ἦτο προεστὼς τῆς νήσου, ἀλλ' ὅμως διὰ κάποια του ἐγκλήματα τὸν ἔσυραν εἰς τὸ κριτήριον τῆς νήσου Ρόδου καὶ ἐκεῖ κρινόμενος καὶ ἐξεταζόμενος ἐφοβήθη... Ὅθεν ἀρνηθεὶς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐτούρκευσεν ὁ τρισάθλιος καὶ οὕτως ἀπέφυγε τὴν κρίσιν». Καὶ ἐν συνεχείᾳ «ἀφοῦ δὲ ἐτούρκευσεν αὐτός, συνέλαβον οἱ Ἄγαρῆνοι καὶ τὰ παιδιά του, κατὰ τὴν συνήθειάν τους, καὶ τὰ ἐτούρκευσαν· μετὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐτούρκευσαν καὶ τοῦτον τὸν Νικήταν», ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν ἐν λόγῳ βιογράφον «τόσον πολλὰ νέος ἦτο εἰς τὴν ἡλικίαν ὥστε ὁποῦ δὲν ἔλαβε παντελῶς ἰδέαν Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ τοῦρκος ἐγνώρισε τὸν κόσμον, καὶ με τουργικὰ φρονήματα ἀντρέφετο». Διὰ τὴν μητέρα τοῦ Νεομάρτυρος ἀναφέρεται ἐν τῇ αὐτῇ βιογραφίᾳ: «Ὅμοίως δὲ καὶ ἡ μήτηρ του (διὰ τὴν μὴ χωρισθῆ ἀπὸ τὰ τέκνα της, ἀδελγὸς γὰρ αἰτία) ἀρνηθεῖσα τὸν Χριστὸν ἐδέχθη τὸν τουρκισμὸν ἡ παναθλία καὶ ὅλη πλέον ἡ φιλία ἐκείνη παρεδόθη τῷ Σατανᾷ.»

Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἐμ. Καρπαθίου, ὅπερ ἀποτελεῖ μίαν τῶν σημαντικωτέρων ἐκδηλώσεων τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς 200ετηρίδος τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου, περιλαμβάνονται ἐπίσης δύο ἐνδιαφέρουσαι ἐπιστολαὶ Νισυρίων, σχετικαὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ πονήματος τούτου. Εἰς τὴν μίαν τῶν ἐν λόγῳ ἐπιστολῶν, ὀφειλομένην εἰς τὴν γραφίδα τοῦ διδασκάλου Ἰωάννου Λογοθέτου καὶ γνωστὴν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν Νισυριακῶν Χρονικῶν (Νοέμβριος 1955, ἀριθ. φύλλου 13), ὁ λόγιος ἐκεῖνος ἀνὴρ παρουσιάζων ἑαυτὸν ὡς πέμπτον κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἀπόγονον τοῦ πατρὸς τοῦ Νεομάρτυρος καὶ τέταρτον κατιόντα ἔγγονον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, ἀπευθυνόμενος τῷ 1889 ἐκ Πίτσης πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Μιλτιάδην, μαθητὴν τότε τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς τῶν Φρέρηδων ἐν Ρόδῳ καὶ νουθετῶν αὐτὸν γράφει μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ὁ μὲν πατὴρ τοῦ ἁγίου, ὀνόματι Νικόλαος, «ἐπότισε μὲ τὸ ἅγιον αὐτοῦ αἷμα τὸ βέβηλον τῆς Ρόδου ἔδαφος κατατομηθεὶς ὑπὸ τῶν τυράννων ὑπὲρ τῆς πατρίδος» ἢ δὲ μήτηρ του, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της «ἐκόσμησε τὸν γυναικωνίτην τοῦ Νάβιος τῆς Ρόδου» ἔχουσα μετ' αὐτῆς τοὺς δύο υἱοὺς των, οἵτινες «ὁ μὲν Ἰωάννης διετὴς μόλις, ὁ δὲ Νικήτας τριῶν μηνῶν μόνον, βίᾳ ἐξιλαμίσθησαν.». Περαιτέρω δὲ «Ἡ ὄσῳ ταλαίπωρος τόσῳ καὶ ἐνάρετος μήτηρ ἀπεστρέφετο μὲν τὸ ζῆν διετῆρει ὅμως αὐτὸ ἵνα ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα της, ἅτινα ἀνέτρεφεν ὡς τέκνα τοῦ Πασᾶ καὶ ἅτινα ἡλικιωθέντα ὀπωσοῦν ἐδίδαξεν ὅποια ἦν ἡ καταγωγὴ καὶ ἡ θρησκεία των.».

Ἐκ τῶν διδομένων, διὰ τῶν περικοπῶν τούτων, πληροφοριῶν περὶ τῆς τύχης τῶν γονέων τοῦ Νεομάρτυρος, τὰς ὁποίας ὁ Ἰωάννης Λογοθέτης ἀπεκόμισε προφανῶς ἐκ τῶν γεροντοτέρων του, καθίσταται πρόδηλος ἢ ἐντελῶς διάφορος θέσις, ἣτις δίδεται, περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ὑπὸ τοῦ βιογράφου τοῦ ἁγίου εἰς τὸ Νέον Μαρτυρολόγιον. Ἐπειδὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶχον πολλάκις, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρίσταμαι αὐτήκοος μάρτυς ἀφηγήσεων παρὰ τοῦ μᾶλλον ἀρμοδίου προσώπου τῆς ἐποχῆς μας, περὶ οὗ θέλομεν ὀμιλήσῃ κατωτέρω, τὰ πορίσματα δὲ τῶν ἀφηγήσεων τούτων συμπίπτουσι κατὰ μέγιστον μέρος πρὸς τὰ διατυπούμενα ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ἰωάννου Λογοθέτου, θὰ μοὶ ἐπιτραπῇ, παρὰ τὸν βαθὺν σεβασμὸν μου πρὸς τὴν ἱερότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, νὰ θέσω ὑπὸ τὴν βάσανον τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀντιστοίχου ἐκ τῆς ἱστορίας πείρας, ὀρισμένα σημεῖα ἀφορῶντα εἰς πράξεις, φερομένας ὑπὸ τοῦ βιογράφου τοῦ ἁγίου, ὡς ἐκτελεσθεῖσας ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Συμφώνως πρὸς τὰς πληροφορίας τοῦ βιογράφου τούτου ὁ πατὴρ τοῦ Νεομάρτυρος, διὰ κάποια ἐγκλήματά, του ἔπρεπε νὰ δώσῃ λόγον πρὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν τυράννων ἀλλοθρήσκων καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀσφαλούς ἐπιβολῆς εἰς αὐτὸν τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν μετέστη εἰς τὴν θρησκείαν των. Κατόπιν αὐτοῦ, ὡς συνεχίζει ὁ βιογράφος τοῦ ἁγίου, οἱ Ἀγαρηνοὶ συνέλαβον τὰ παιδιὰ τοῦ ἐξωμότου πατρὸς καὶ τὰ ἐτούρκευσαν, δηλαδὴ βίᾳ τὰ ἐξισλά-

μησαν. Ἐὰν εἰς τὰς γραμμὰς ταύτας δοθῆ τὸ κατὰ γράμμα προσῆκον νόημα γεννῶνται αὐτομάτως αἱ εὐλογοὶ ἀπορίαι : Οἱ ἄγαρῆνοι κατὰ τὴν μακραίωνα ὑπ' αὐτῶν καταδυνάστευσιν τοῦ Ἑθνους ἐφείδοντο τῆς ζωῆς, ἐπ' ἀνταλλάγματι ἀλλαξοπιστίας καὶ μάλιστα ὑποσχόμενοι πλοῦτον καὶ ἀξιώματα, τῶν κοινῶν ἐγκληματιῶν ἢ ἰδιαιτέρως τῶν ὑπὲρ πατρίδος καὶ πίστεως ἀμυνομένων καὶ ἀρνουμένων νὰ ἀποδεχθῶσι τὴν πίστιν τῶν ἀντιχριστῶν; Τί ἠνάγκασε τοὺς τυράννους νὰ σπεύσωσιν εἰς τὴν σύλληψιν τῶν μικρῶν τὴν ἡλικίαν παιδιῶν καὶ νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς αὐτὰ βία τὸν ἐξισλαμισμὸν, ἀφοῦ ὁ πατήρ των εἶχεν ἤδη ἀσπασθῆ τοῦτον; Ἀκόμη δέ, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐρμηνευθῆ τὸ ὅτι ἀφέθη ἐλευθέρα ἡ μητέρα καὶ συνελήφθησαν μόνον τὰ βρέφη παιδιὰ τῆς; Συμφώνως πρὸς τὰς τόσον κατηγορηματικὰς πληροφορίας τοῦ Ἰωάννου Λογοθέτου, ἡ νεαρὰ σύζυγος τοῦ θύματος ἐκόσμησε τὸν γυναικωνίτην τοῦ Νάβιος τῆς Ρόδου. Δηλαδή ἡ δυστυχισμένη αὐτὴ γυναῖκα μετὰ τὸν ἀπροσδόκητον καὶ μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός τῆς, συνελήφθη καὶ ἐνεκλείσθη, ὡς γέρας, εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ Πασᾶ, ὡς ἀνέκαθεν συνέβαινε εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἀφ' οὔτου οἱ ἄπιστοι ἐπάτησαν τὴν ἱερὰν γῆν τῶν προγόνων μας, καὶ ἐπανελήφθη εἰς τρομακτικὴν ἔκτασιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν. Μετὰ τῆς μητρὸς δὲ ἀπήχθησαν, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν καὶ τὰ δύο, βρέφη ἀκόμη, παιδιὰ τῆς, εἰς ἄτινα, ὡς πάντοτε ἐγένετο, ἐτέθη τὸ μύσαρὸν γνώρισμα τοῦ Μωαμεθανισμοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων προκύπτει σοβαρώτατον ζήτημα, ἀφορὸν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς μνήμης τῶν γονέων τοῦ Νεομάρτυρος, προσέτι δὲ καὶ τῆς ἀληθείας εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς ἐκκλησίας μας. Δι' ὃ εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐπανεξέτασις τῆς σταθερότητος τῶν πηγῶν, ἐξ ὧν ἠρύσθη ὁ βιογράφος τοῦ ἁγίου τὰς πληροφορίας περὶ τῶν γονέων του, ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὰς ἐκ παραδόσεως μέχρις ἡμῶν διαφυλαχθείσας τοιαύτας. Διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς λεπτῆς καὶ ὑπευθύνου ταύτης ἀποστολῆς ὁ μόνος καθ' ἡμᾶς κατάλληλος εἶναι ὁ Μητροπολίτης Κῶ Ἐμμανουὴλ εἰς τὴν γλαφυρὰν γραφίδα καὶ τὰς ἀόκνους προσπαθείας τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ ἀναζωπύρησις τῶν αἰσθημάτων τῶν Νισυρίων πρὸς τὴν ἱερὰν μνήμην τοῦ ἁγίου των.

Διὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννου Λογοθέτου πληροφοροῦμεθα ἐπίσης ὅτι ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τῆς οἰκογενείας Ἰωάννης, μετὰ τὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως, πρὸς τὸν Χριστὸν, θάνατον τοῦ Νικήτα, ἀκολουθῶν εὐθαρσῶς τὸ παράδειγμα του «κρηρῦνται ἑαυτὸν δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ Ἑλληνα καὶ Χριστιανόν, Ἑλληνα καὶ Νισύριον, ἐξυβρίζει τοὺς φονεῖς τοῦ πατρός του καὶ ζητεῖ τὸν λόγον τῆς θανατώσεώς του· ποιεῖ τέρατα καὶ σημεῖα, ἀναστατώνει τὴν Ρόδον, οἱ δὲ Τοῦρκοι δὲν τολμῶσιν ἵνα συλλάβωσιν αὐτόν, εἶτε διότι ἐφοβοῦντο ἵνα μὴ καταισχνθῶσι διὰ νέων θαυμάτων, εἶτε διότι ἤθελε νὰ φυλάξῃ ἐν αὐτῷ τὸ ζώπυρον μαρτυρικῆς γενεᾶς.»

Ἐν τῇ ἐτέρᾳ τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ βιβλίον «Ὁ Ἅγιος

Νεομάρτυς Νικήτας ὁ Νισύριος» ἐπιστολῶν, ὑπὸ ἡμερομ. 4 Αὐγούστου 1932, ὁ Ὀδυσσεὺς Σακελλαρίδης παροτρυνθεὶς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του κ. Νικήτα Σακελλαρίδου, προέδρου τότε τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου Γνωμαγόρας, ἐκθέτει πληροφορίας περὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δένδρου τοῦ ἁγίου. Ὁ ἐπιστολογράφος διανύσας σχεδὸν ὀλόκληρον τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Νίσυρον καὶ γνώστης, ὡς ἐκ τῆς ἀναμίξεώς του εἰς τὰ κοινοτικά αὐτῆς, προσώπων καὶ πραγμάτων, παλαιότερων καὶ νέων ἐποχῶν, ἐρμηνεύων τὴν αἰτίαν, ἔνεκα τῆς ὁποίας ὁ μακαρίτης Ἰωάννης Λογοθέτης οὐδαμοῦ, εἰς τὴν πρὸς τὸν υἱὸν του Μιλτιάδην ἐπιστολήν, ποιεῖται μνείας τοῦ οἰκογενειακοῦ ὀνόματος τοῦ Νεομάρτυρος ἀποφαίνεται ὡς ἐξῆς : «Τὸ οἰκογενειακὸν λοιπὸν ὄνομα ἐξ ἀρρενογονίας μᾶς λείπει. Διεσώθη μόνον ἐκ παραδόσεως ὅτι ὁ ἀείμνηστος κατήγετο ἀπὸ τοὺς Καρμοίρηδες, καὶ τούτων ἀπόγονος ἐπιζῶσα φέρεται ἡ Μαρία Γρυπάρη, ἡ σύζυγος τοῦ Καπετὰν Περούλη, ἥτις καὶ ἔκαμνε τὸ ἀντίδωρον τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης του, τιμῶσα τὸν συγγενῆ της Ἅγιον Νεομάρτυρα.» Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ὀδυσσεὺς Σακελλαρίδης ἀναζητῶν καὶ ἄλλα ἐπιχειρήματα, ἐνισχύοντα τὰς αὐτηκόους ἐντυπώσεις του περὶ τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τοῦ ἁγίου γράφει: «Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου πάλιν ἡ σεβαστὴ παράδοσις ὅτι ὁ ἀοιδίμος ἦτο Καρμοίρης, πῶς ἐξηγεῖται;» Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἀπορίαν του αὐτὴν, διατυπώνων τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι δὲν ἀποκλείεται, ἀδελφῆ τοῦ μάρτυρος νὰ «ἔλαβε σύζυγον τὸν Καρμοίρη, μὴ ἀφήσαντα ἄρρενα ἀπόγονον καὶ ὡς ἐκ τούτου, δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν, παρὰ μόνον τὸ σπῆτι τῆς Καρμοίραινας, ἡ κατοικία δηλαδὴ τοῦ Καπετὰν Περούλη εἰς τὸν ἐγκρεμό». Καταλήγει δὲ, «Σεβόμενοι τὴν παράδοσιν, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ Καρμοίρης ἦτο στενωτάτος συγγενῆς τοῦ μάρτυρος». Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρας πλευρᾶς ὁ ἐπιστολογράφος φέρεται εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν αὐτῶν συμπερασμάτων. Οὗτος διαπιστώνων ἐξ ἀναδρομῆς εἰς τὸ παρελθὸν ὅτι μεταξὺ τῶν ἀνιόντων συγγενῶν τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου Εἰρήνης Παπανικήτα ἐπικρατεῖ τὸ ὄνομα «Νικήτας» καὶ πληροφορούμενος, κατόπιν συζητήσεως μετὰ δυναμένων νὰ ἔχωσιν ἔγκυρον περὶ τούτου γνώμην, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ «ἦσαν καρμοίρηδες» ἀποφαίνεται ἀδιστακτικῶς ὅτι «Τὸ Καρμοίρικο ἐπιπλέει καὶ ὑφίσταται, ὡς συνδεόμενον στενωτάτα μετὰ τὸν μάρτυρα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀοιδίμου πατῆ Νικολάου Οἰκονόμου.» Ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου υἱὸς του κ. Νικήτας Σακελλαρίδης εἶναι συγγενῆς τοῦ Νεομάρτυρος. Ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἐπιστολήν πατῆ Νικόλαος Οἰκονόμου, κατὰ τὸν ἐπιστολογράφον, ἀποθανὼν εἰς βαθὺ γῆρας καὶ γεννηθεὶς πρὸ τοῦ 1800, ἄρα πλησιέστερος πρὸς τὸ μάρτυριον τοῦ ἁγίου «κάτι θετικὰ πράγματα ἤξευρεν» περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ. Δι' ὃ καὶ ἐβίαζε οὗτος τὸν Νικήταν Βαγιάτην (φερόμενον ὡς ἀνιόντα εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Καρμοίρηδων) νὰ βαπτίσῃ τὸν υἱὸν τῆς Καρμοίρη, γιὰ νὰ μὴ χαθῆ ὡς ἔλεγε τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα.

Ὁ κ. Ἐμμ. Καρπαθίου προλογίζων, ἐν τῷ ἐν λόγῳ βιβλιαρίῳ του, τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Ὀδυσσέως Σακελλαρίδου καὶ ἐκφράζων τὰς ἐντυπώσεις του ἐπὶ τῆς σημασίας τῶν δι' αὐτῆς παρεχομένων περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ Νεομάρτυρος πληροφοριῶν γράφει: «Ἡ ἔρευνα εἶναι ἀρκετὰ διαφωτιστικὴ καὶ πολύτιμος, ἂν καὶ δὲν λύει τὸ ζήτημα κατὰ τρόπον ὀριστικόν. Μᾶς δίδει ὁμως τὸ γενεαλογικὸν τοῦ ἁγίου πλαίσιον λίαν πειστικῶς».

Κατόπιν τῆς ἴσως μακροσκελοῦς, ἀλλ' ἀπαραιτήτου, ὡς συνδετικοῦ πρὸς τὸ παρὸν σημείωμα κρίκου, εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως, ἐπὶ τῶν ὧσιν ἔχουσι γραφῆ σήμερον περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ Νισυρίου ἁγίου καὶ τῆς ἱστορίας τῶν γονέων του, ἐρχόμεθα εἰς τὸν κύριον ἡμῶν σκοπόν, ὅστις εἶναι ἡ παράθεσις, ἀνάλυσις καὶ συμπλήρωσις γραπτῶν ἀποδεικτικῶν, εἰς ἃ ἐνουπάρχουσι τὰ τεμκήρια ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, λύεται κατὰ τρόπον πειστικόν τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα. Περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐγγράφων τούτων οὐδεμίαν εἶχον πρό τινος γνώσιν. Ἀπὸ τὴν μακαριτιδα ὁμως μᾶμμη μου Μαρῖαν Νικολάου Γρυπάρη, σύζυγον τοῦ καπετὰν Περουλῆ, παρέμειναν βαθεῖα ριζωμένα στὴ μνήμη μου, μερικὰ κατάλοιπα, ἀκόμη ἀπὸ τὰ νηπιακά μου χρόνια, τῶν ἐντυπωσιακῶν τῆς ἀφηγήσεων περὶ τοῦ ἁγίου, τῆς μᾶμμης τῆς Μαρίας Καρμοίρη, μετὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε τὰ παιδικὰ τῆς χρόνια καὶ τοῦ πάππου τῆς, ποὺ δὲν εἶχε φθάσει ἐν ζωῇ ἡ ἴδια. Ἐγνώριζον ἐπίσης τὴν ἐκ παραδόσεως μετάδοσιν, ὡς ἱεροῦ οἰκογενειακοῦ καθήκοντος, τῆς προσκομίσεως τοῦ καταλλήλου δι' ἀντίδωρον προσφόρου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ Νεομάρτυρος, ἀπὸ τῆς Μαρίας Καρμοίρη εἰς τὴν ἐγγονὴν τῆς Μαρῖαν Γρυπάρη καὶ περαιτέρω εἰς τὴν μητέρα μου Ἀσπασίαν Γ. Καλογήρου καὶ τὴν ἀδελφὴν μου Μαρῖαν Φ. Φιλίππου. Ἀκόμη δὲ ἐγνώριζον ὅτι προκειμένης τῆς βαπτίσεώς μου, διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, οὐς ἐκθέτει ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ὁ Ὀδυσσεὺς Σακελλαρίδης, ἐξεδηλώθη ἡ ἐπιθυμία νὰ ὀνομασθῶ Καρμοίρης, ὡς συνέβη καὶ παλαιότερον κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ τριτογιοῦ τοῦ Καπετὰν Περουλῆ, ἀλλὰ τελικῶς ἐπεκράτησε νὰ βαπτισθῶ Περουλῆς, νὰ πάρω δηλ. κατὰ τὰ πατροπαράδοτα τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ μητρὸς πάππου μου, καθ' ὃ δευτερότοκος υἱὸς τῶν γονέων μου. Ἀφ' ἑτέρου ἐνεθυμούμην ὅτι κάθε χρόνον τὴν ἡμέραν, τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἱερωμένων καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἡτο διὰ τὴν Νίσυρον τὸ πρὸ τῆς Κυριακῆς τῆς τυρινῆς Σάββατον, ἡ Μαρία Γρυπάρη ἐτοίμαζε μετὰ μεγάλης εὐλαβείας κόλλυβο, τὸ ὅποιον μετέφερε ἡ ἴδια εἰς τὴν Ποταμίτισσαν. Εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς ἀδελφῆς μου, γιὰ ποιόν εἶναι τὸ κόλλυβο, ἀφοῦ ἡ οἰκογένειά μας δὲν εἶχε ποτὲ παπᾶ, ἡ μᾶμμη μας ἀπήντησε : Παπᾶς ἦτο ὁ πάπφος μου καὶ τὸ κόλλυβο θὰ τὸ κάμνω ὄσφ ζῶ. Ἀπὸ τότε πέρασε πολὺς καιρὸς μέχρις ὅτου μοῦ κεντηθῆ ἡ περιέργεια νὰ μάθω ποιὸς ἦτο ὁ παπᾶς ἐκεῖνος.

Ἡ μᾶμμη μου, πολὺ μᾶλλον γνωστὴ ὡς Μαρία τοῦ Γρυπάρη ἢ ὡς Μαρία

τοῦ καπετὰν Περούλη, ἦτο προικισμένη μὲ πολλὰ πλεονεκτήματα φυσικά καὶ ἐπίκτητα ποῦ τῆς ἔδιναν μιὰ ξεχωριστὴ προσωπικότητα, ἂν καὶ οὐδέποτε ἔτυχε σχολικῆς παιδείας, οὔτε ἐγκατέλειπε ποτὲ τὴν Νίσυρον. Αὕτη, ὑπῆρξεν ὑποδειγματικὴ σύζυγος καὶ οἰκοκυρά, στοργικὴ μητέρα καὶ γιαγιά, θεοσεβής, ἀνεξίκακος, συμπονετικὴ, πρῶτος, ὀλιγαρκῆς, προνοητικὴ καὶ οἰκονόμος. Ἐκτὸς δὲ ἀπὸ τὰ καθήκοντά της, πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ πρὸς τὴν θρησκείαν, ἀνέπτυσε εἰς τὸ στενὸν αὐτῆς περιβάλλον καὶ ἰκανότητας, ἀρμοδίας μόνον δι' ἄνδρας. Διὰ τὰς κτηριακὰς ἀνάγκας τοῦ σπητιοῦ της δὲν ἐχρειάζετο κτίστην, διὰ τὰ κτήματά της ἀπεδεικνύετο ἄριστος γεωπόνος καὶ πολλάκις ἐφήρμοζε μετ' ἐπιτυχίας ἐμπειρικὴν θεραπευτικὴν, δίδουσα συμβουλὰς, βότανα ἰδικῆς της ἐμπνεύσεως καὶ ἀσκοῦσα ἐπιδεξίαν χειροπρακτικὴν. Κατὰ τὰ νηπιακὰ καὶ τὰ πρῶτα μαθητικά μου χρόνια, πολλὰς φορὰς ἔτυχον τῶν ἰατρικῶν περιποιήσεων τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς ἐκείνης γυναίκας, τῆς ὁποίας ἡ εὐεργετικὴ παρουσία ἐπλημύριζε μὲ χαρὰν τὰ παιδικὰ μου στήθη.

Ἡ Μαρία Γρυπάρη εἶχεν ἐπίσης τὸ ἔμφυτον χάρισμα τῆς περισυλλογῆς καὶ διαφυλάξεως παντοίων ἀντικειμένων, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν ἔβλεπε ὡς κειμήλια οἰκογενειακὰ ἢ ὡς ἀνήκοντα εἰς τὰ παιδιά της καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε παντὶ τρόπῳ νὰ μείνουν ἄθικτα, ἄλλα δὲ ὡς προοριζόμενα νὰ καλύψουν ἐν καιρῷ, τρεχούσας ἀνάγκας ἰδικῶν της ἢ ξένων. Μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἰδιαιτέραν σημασίαν ἀπέδιδεν ἡ μακαρίτις εἰς τὴν διαφύλαξιν ἀναγομένων εἰς τὴν μνήμην τῆς μάμμης της παππαδιᾶς καὶ τῆς μάννας της ἐνθυμίων, ἐπίσης δὲ καὶ τῶν σταλέντων εἰς αὐτὴν κατὰ καιροὺς ὑπὸ τῶν ξηνητευμένων παιδιῶν της χρημάτων καὶ ἐπιστολῶν. Γι' αὐτὸ μετὰ τὸν θάνατον τῆς Μαρίας Γρυπάρη, ἐπισυμβάντα τῷ 1923, ἡ δευτερότοκος κόρη της θεία μου Εὐφροσύνη, ἡ μόνη ἀπομείνασα ἀνὺπανδρος ἐκ τῶν πέντε θυγατέρων τοῦ καπετὰν Περούλη, κατελήφθη ὑπὸ ζωηρᾶς συγκινήσεως, ὅταν ἀνασκαλεύουσα μετὰ πάροδον ἐτῶν τὸ περιεχόμενον τοῦ οἰκογενειακοῦ σεντουκιοῦ ἀνεκάλυψε μεταξὺ εἰδῶν ρουχισμοῦ καὶ τινῶν ἐπιστολῶν, τόσα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ νομίσματα, ὅσα ἀκριβῶς ἀνεφέροντο εἰς τὰς ἐπιστολὰς ταύτας. Εἰς τὸ ἀσφαλὲς αὐτὸ μέρος, ὅπου ἀνευρέθησαν τὰ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ νομίσματα, διεφύλαξε ἡ Μαρία Γρυπάρη, ὅσα ἐνεπιστεύθησαν εἰς αὐτὴν ἡ μάμμη της καὶ ἡ μάννα της γραπτὰ ἀντικείμενα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁμῶς δὲν ἐδόθη ἡ δέουσα προσοχή. Δι' ὃ ταῦτα παρέμειναν ἄγνωστα μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ πρὸ τριετίας περίπου ἀποθανοῦσα θεία μου Εὐτυχία Δημ. Καμπανῆ, ὑστερότοκος θυγάτηρ τῆς Μαρίας Γρυπάρη, ἐνδιαφερθεῖσα κατὰ τύχην διὰ τὸ περιεχόμενον τῶν καὶ ἀντιληφθεῖσα τὴν σημασίαν τῶν ἔσπευσεν μὲν, εἰς μίαν τῶν συνήθων πρὸς τὴν σύζυγόν μου κ. Μαρίαν Καλογήρου ἐπιστολῶν της, νὰ ἀναφέρῃ, ὅτι κάτι τὸ οἰκογενειακὸν μας βρῆκε, ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, ἀλλὰ δὲν καθώριζε τί ἀκριβῶς ἐννοοῦσε.

“Όταν τὸ προπαρελθὸν θέρος, μοῦ ἐδόθη ἡ εὐχάριστος εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθῶ ἐπὶ πενθήμερον τὴν γενέτειραν, κατόπιν δεκατριετοῦς συνεχοῦς ἐξ αὐτῆς ἀπουσίας, ἠρώτησα τὸν γαμβρόν μου κ. Φίλιππον Ἰ. Φιλίππου, ἐὰν τοῦ ἐδόθη καιρὸς νὰ ἀπασχοληθῆ μετὰ τὴν ἀναζήτησιν εἰς τὴν Σηπλιανὴν ἢ τὸ Δημαρχεῖον τοῦ προικοσυμφώνου τοῦ μακαρίτου προπάππου μου Νικολάου Γρυπάρη, ὡς τὸν εἶχον παρακαλέσει πρὸ μακροῦ χρόνου. Ἡ ἀνεύρεσις τοῦ ἐγγράφου τούτου με ἐνδιέφερε, διότι ἐξ αὐτοῦ ἀνέμενον ἀντικειμενικὰ τεκμήρια, δι’ ὧν θὰ διεπιστοῦτο μέχρι τίνος σημείου αἱ περὶ τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος ἀφηγήσεις τῆς μάμμης μου Μαρίας Γρυπάρη ἀπέδιδον τὴν πραγματικότητα. Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου ὁ κ. Φ. Φιλίππου μοῦ ἀπήντησε ὅτι νομίζει πὼς τὸ ἐγγραφοὺν ποὺ ζητῶ εἶναι μεταξὺ τῶν χαρτιῶν, τὰ ὁποῖα ἔχει ἀντιγράψει ὁ κ. Πασχάλης Χριστοφόρου καὶ ὅτι θὰ φροντίσῃ νὰ τὰ ἔχω καὶ ἐγὼ προτοῦ νὰ φύγω. Πράγματι, ὀλίγον πρὸ τῆς ἐπιβιβάσεώς μου, εἰς τὴν ἐκτελοῦσαν τὴν συγκοινωνίαν Νισύρου—Κῶ βαρκοῦλαν τοῦ κ. Κακακιοῦ, ὁ κ. Φιλίππου μοῦ ἐνεχείρισε δακτυλογραφημένα τὰ ὑποσχεθέντα ἀντίγραφα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐζήτησα νὰ πάρω μόνον αὐτὸ ποὺ με ἐνδιέφερε καὶ νὰ ἐπιστρέψω τὰ ὑπόλοιπα, ἀλλ’ ἐπειδὴ δὲν μοῦ ἔμενε καιρὸς συναπεκόμισα καὶ τὰ ἄχρηστα, ὡς ἐνόμιζα, δι’ ἐμὲ χαρτιά. Ἀφίχθεις εἰς Ἀθήνας εἶχον τὴν εὐχάριστον ἐκπληξιν νὰ διαπιστώσω ὅτι τὰ ἄχρηστα, ὡς ἐνόμιζον, χαρτιά ἦσαν ἐγγραφα τοσαύτης ἀξίας, ὄσης καὶ τὸ ἐγγραφοὺν τὸ ὁποῖον ἀναζητοῦσα. Ἀργότερον ἐπληροφορήθην παρὰ τῆς ἀδελφῆς μου, ὅταν αὐτὴ συνοδεύουσα τὸν ἀσθενοῦντα σύζυγόν της ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας, ὅτι τὰ πρότυπα τῶν ἐγγράφων τούτων ἔλαβεν ὁ κ. Πασχάλης Χριστοφόρου παρὰ τῆς νύμφης τῆς μακαρίτιδος θείας μου Εὐτυχίας, κ. Μαρίας Νικήτα Καμπανῆ.

Τὰ οὕτω περιελθόντα εἰς χεῖρας μου ἐγγραφα εἶναι πέντε καὶ παρατίθενται κατωτέρω κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν, ἄνευ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς. Ὁρθογραφικὰ καὶ φραστικὰ λάθη δὲν ἐθίγησαν ἐπίσης.

1) ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΠΑ·ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΡΜΟΙΡΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΙΑΚΟΚΟΝΤΑΡΗΝ ΔΙΑ ΓΡΟΣΙΑ ΕΞΗΚΟΝΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1826.

Διὰ τοῦ παρόντος ἐνυπογράφου γράμματος ὁμολογῶ ὁ κάτωθι ὑπογεγραμμένος παπᾶ κυρ-γιάννης Καρμοίρης καὶ ἡ παπαδιά μου καὶ τὰ παιδιά μας ἄρσεν καὶ θῆλυ· ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ Διακοκονταρῆ γρὸσια ἐξήκοντα, ἅτινα ὑπόσχομαι ἀποδώσω αὐτῷ σὲ πρώτην τὴν ἀναζήτησιν πρὸς ἔντεκα τὰ ἑκατὸν καθ’ ἕκαστον χρόνον, ὅθεν διὰ τὴν περὶ τούτου ἐνδειξιν ἔδωσα εἰς χεῖρας τοῦ τὴν παροῦσαν αὐτὴν καὶ ὑποφαίνομαι 1826 Δεκεμβρίου 1.

Παπᾶ Ἰωάννης ἔλαβα καὶ ὑπόσχομαι

Χριστόφορος Τραμπούλη προτόγερος τοῦ κοινοῦ παρὸν
 διακογεώργης Σακελάρης παρὸν
 διακοιωάννης караβάκυ γράφο καὶ βεβεῶ

2) ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΡΟΔΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΣΠΗΛΙΑΝΗΣ

Καθ' ἡγοῦμενε Κύρ Νεόφυτε εἰσδέμεθα σοι.

Προλαβόντος μᾶς ἔγραφες νὰ σοῦ στείλωμεν παμπάκι ἕως 20 ὀκκάδες καὶ ναὶ μὲν δὲν ἐπροφτάσαμεν νὰ σοῦ τὸ στείλωμεν τότε μὲ τὸν διακογιώργην Παύλον, σοῦ τὸ στέλλομεν τώρα μὲ τὸν παπᾶ Δημήτρην νικιάτην. εἶναι δὲ ὀκκ. δεκαεπτὰ καὶ τριακόσια δράμια, κατόπιν ὁμως μὲ ἄλλο καῖκι σοῦ στέλλομεν καὶ ἄλλο καμιά δεκαργιά ὀκκ. ἀκόμη καὶ ὑγίαινε.

Τῆ 18 Μαΐου 1828

Μητ. Ρόδου (ὑπογραφή δυσανάγνωστος) καὶ εὐχέτης σου

Ὁ παπᾶ Ἰωάννης Καρμοίρης λεγόμενος εἶναι ἀργὸς καὶ εἰπέ του νὰ ἔχη τὴν ἄδειαν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἱεροπρακτεῖ ὡς πρότερον.

Τῷ ἡμετέρῳ ἐπιτρόπῳ καὶ καθηγούμενον τῆς Σπηλιανῆς μοναστήριον κύρ νεοφύτῳ εὐχέτης.

3) Πρὸς τὸν ἐδεσιμότατον Ἰωάννην Καρμοίρην.

μὲ τὸ παρὸν μου θέλω νὰ φανερώσω διὰ τὴν καλὴν μου ὑγείαν τὴν ὁποῖαν ἕως σήμερον ἐν τῇ θεῖα χάρητι εἶμαι καλά. σᾶς εἰδοποιῶ διὰ τὰ ἀδέλφια ὅτι —δὲν τὰ ἀντάμωσα— ὁμως ἔμαθα —ὅτι ὁ ἀδελφός μου Γεώργιος— ὑπανδρεύτηκεν εἰς τὴν πόλιν. μένε λοιπὸν ἡσηχος διότι ἔμαθον ὅτι εἶναι καλά καὶ οἱ δύο καὶ νὰ λάβης ἀπὸ τὸν Γεώργιον παππᾶ ἀντωνίου τὸν υἱὸν τοῦ Νικιάτη πέντε τάλαρα κολονάτα Ν. 5— σᾶς εἰδοποιῶ λοιπὸν ὅτι εἶμαι διὰ τὴν πόλιν ἂν — ὁ θεὸς καὶ ἡ — εὐχὴ σας — μᾶς κάμει καιρόν. κῆταξε λοιπὸν ὑπᾶνδρευσε τὴν φροσύνην καὶ δώσε της τὸ μερίδιον τὸ ὁποῖον μοῦ ἀπαιτεῖ τοῦ ἀδελφοῦ μου Μιχάλη σᾶς ἐπιβεβαιῶ ὅτι δὲν θέλω ἐνοχλήσω εἰς τὸ παραμικρὸν καὶ ἂν ἦναι ἀνάγκη διὰ ἄσπρα ἐγὼ ἀποκρίνομαι. τώρα ὅπου ζῆς διὰ νὰ μὴν μείνη ἀνανδρῆ καὶ καταφρονεῖται.

Τὴν ἀδελφήν μου εἰρήνην ταπεινοπροσκυνῶ ὁμοῦ μὲ τὸν γαμπρόν μου Ἰωάννην καὶ τὰ ἀνήψια μου.

ἤθελον νὰ στήλω τίποτες ὁμως τὸ καῖκι τοῦτο δὲν εἶμαι βέβαιος καὶ ἀπὸ πίσω ἤμπορῶ νὰ στήλω.

Ἐν — τοσοῦτῳ μένω — μὲ ὄλον — τὸ ἀνήκον σέβας
καὶ καλῆ Ἀντάμωση — νὰ δώση ὁ θεός.

Ὁ ὑποκληνῆς γιός σας Γιακουμάκης

Ἐν Σύρα τῆ 21 Δεκεμβρίου 1828

Πρὸς τοῦτοις ζητήσατε ἀπὸ τὸν Σταυρινὸν γρ. 60 ὅπου τοῦ τὰ ἔδωσα εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ σᾶς τὰ φέρη καὶ δὲν ἔμαθα ἂν τὰ ἔλαβες.

4) ὁ γιός σου πρόθυμος Ἰάκοβος

καλητάτη καὶ ἀγαπιμένη μου μήτηρ, τὴν σὴν τιμιότητα ταπεινὸς προσκυ-

νά και τήν τιμίαν σου δεξιάν ἀσπάζομαι δεόμενος—τοῦ—ἐν—τριάδι ὕμνουμένου θεοῦ και τῆς ὑπεραγίας—θεοτόκου ἵνα σκέπη και διαφυλάττη τήν σὴν τιμιότητα με ὑγίαν και εὐτυχίαν πρὸς εὐφροσύνην ἐδικήν μου και καύχημα.

Τῆ 13 Μαΐου τοῦ 1837 ἐν Κωνσταντινουπόλει

Τὸ παρόν μου ἦναι γλυκητάτη μου μήτερ πρότον μὲν εἰλαβὸς νά σέ χερετήσω και δεύτερον νά παρακαλέσω νά μοῦ δόσης τήν εὐχήν σου και τρίτον νά σοῦ φανερόσω ὅτι κι ἐγὼ μέχρι τῆς ὥρας ὑγιένω και δοξάζω τὸν πανάγαθον θεὸν και τήν αὐταδέλφην μου φροσίνην ἀδελφικὸς χερετῶ και ἐν Χριστῷ ἀσπάζομαι ὁμοῦ με τήν ἡλικρινήν μου ἀδελφήν και τὸν γαμπρόν μας με τὰ ἀνήπια μου ἡλικρινὸς χερετῶ και ἐκ βάθους ψυχῆς και καρδίας ἀσπάζομαι.

ἔστο πρὸς ἴδισίν σου μήτερ μου ὅτι ἔμαθον ὅτι σέ παρήγγηλεν ὁ γεώργης νά μὴν ἔχης —ἐξουσίαν ἀπὸ τοῦ πατέρα μου τὸ ἔχην,—λοιπὸν— αὐτὰ ὅπου παραγγέλει μήτε νά τὰ ἀκούσης μήτε — νά τὸν ξεύρης διὰ πεδί σου ἐπηδὶ κεγὼ δι' ἀδελφόν μου δὲν τὸν γνωρίζω, και μήτε θέλω νά τὸν ἤξεύρω. και νά ἔχης μητέρα μου τήν — ἐξουσίαν — τοῦ πατέρα μου τὸ βρισκόμενον ἀπὸ μακρόθεν — ἔως μεγάλα ὅτι σοῦ ἀρέση και ὅτι θέλης νά κάνης.

ἤθελα ὅμως τὸ χιμόνα ὅπου ἐπέρασεν νάρτο. πλιν ἐπιδὴ ἀκολούθησεν ὁ θάνατος τοῦ μακαρίτη δὲν ἤλθα και με — τήν δύναμιν τοῦ θεοῦ και με τήν εὐχήν σου θέλομεν ἀνταμοθοῦμεν — ἐφέτο και ἤξευρε και τοῦτο μητέρα μου ὅτι βρῖσκουνταν τοῦ μακαρίτη μανόλη — ὅλα τὰ ἐπερίλαβεν και τοῦ ἦπα νά μοῦ δόση νά τὰ στήλω κιούτε ἐγύρισε νά με ἰδῆ, ὅμως ἤμουνα διὰ ταξίδιν. και ἂν δόση ὁ θεὸς και γυρίσω — καταβόδιον — θέλω δικεοθῶ. και ἐκεῖνα ποῦ σᾶς παραγγέλην νά μὴν ταγρικάτε ὀλότελα και ἐγὼ νά ἦμαι καλά διὰ ἐλόγου του. ἂν ἐρωτάτε και διὰ τήν ἄναν ὑγιένη και καλὸν κατεβόδιον ὀπότεν γυρίσω. θά τήν ἐπάρω νά ἔρθομε κάτω. τὸν ἐξάδελφό μου τὸν μουλὸν με ταρχοντικό του πολὰ χερετῶ.

Ταῦτα και μένω ὁ γιὸς σου και πρόθυμος Ἰάκοβος.

και νά μὴν ἔχης ὑποψίαν διαλόγου μου ἐπηδὶ τὸ δίχος ἄλο θὲ νάρθω.

5) ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟΝ ΤΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΣ Π' ΙΩΑΝΝΟΥ
ΚΑΡΜΟΙΡΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΤΗΣ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1837 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 8

ἐν μονῆ τῆ 8 Ὀκτωβρίου 1837 Τ.Σ. ἐγκλαβῆ

Ὁ μὲν θεὸς καταρχὰς πλάσας τὸν ἄνθρωπον ἄρσεν και θήλυ ἐπίησε πρὸς τεκνωγωνίαν, ὅπως διασώζωμένου δοξάζεται τὸ πανάγιον αὐτοῦ ὄνομα αὐξάνεσθε δὲ και πληθύνεστε ὅπως αὐτοὺς ἐνετίλατω, τούτου ἕνεκα και ἐγὼ ἡ παπαδιά κὺρ Ἰωάννη ἔχον Νόμιμον θυγατέραν ὀνόματι Ἐφροσύνη ἔγνωκα ἀνδρῆ νομίμω ἐκδοῦναι αὐτῆς (τίμιον γὰρ φισὴν ὁ γάμος και ἡ κύτη ἀμίαντος) τὸν Νικόλαον τοῦ Γεώργη γριπάρη. και δὴ πρότον δίδωμεν

τῶν γεννητῶρων ἡμῶν τὴν εὐχὴν, ἦτα πρικοδοτούμεν αὐτοὺς ὅ,τι ἡμῖν ὁ θεὸς ἐδωρήσατο ἀμπέλια, χωράφια ὅλα τῆς κόρης μου τῆς φροσύνης. Πλήν κρατίζω παντελὸς εἰς τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον τὸ ἀμπελάκη ὡς καθὸς εὐρίσκεται, διὰ τὴν κόρη μου τὴν ἄννα. ἀκόμα καὶ τὸ γεροντομήριν εἰς τὰ σιελλάτα, τὸ πιαούλλην ἕως νὰ ζῶ καὶ ἀποθανόντας μου πάλιν τῆς κόρης μου τῆς φροσύνης. καὶ νὰ μοῦ δῶνῃ ἡ κόρη μου δῖω κλ. κριθάρην καὶ ἕν κηλὸν σύκα καὶ αὐτὰ ἕως νὰ ζῶ. ἀκόμα τῆς γράφω κατὰ τὴν παράφισην τοῦ πατέρα της τὰ σπίτια εἰς τὸ λαγκάδην ὡς καθὸς εὐρίσκονται μετὴν βιστέρνα καὶ ἕνα σεντούκη μεγάλο κυπαρισσένο καὶ τὸ ἀγωραστὸ τοῦ μιχάλη εἰς τὴν σφαγὴν μετὴν ἀποστρωφὴν ὡς καθὸς εὐρίσκεται, δίδω της καὶ τὴν ἡκόνα τοῦ μιχάλη τὴν παναγίαν, κρεβατόστρωσιν μίαν, σεντόνια τέσερα, μαξελάρια πένται. μπαλτάς ἕνας, σκεπάρνην ἕνα, ταβάν ἕνα, πετσέττες ὀκτώ. σκέπες δῖω, πάγκους δῖω, σοφρὰν ἕνα, μῆλο ζευγάρια δύο. τεξερὲν ἕνα, καπράτσην ἕνα, ταβάν ἕνα, ἀξίνες τρῆς. βαργιοκασμά ἕνα, μπαλτάς ἕνας, σκεπάρνην ἕνα καὶ ἀγγιὰ μικρὰ μεγάλα τέσσερα. κήπο εἰς τὸν ἅγιον ἀντώνιον, καὶ δῖω χοίρους ἄρσεν καὶ θήλη. ἀκόμα γράφω τὰ πράγματα τοῦ παπὰ μου εἰς τὸν μηλοκράτην, μετὴν κρεφτὴν καὶ μετὰ στάμνες τρῆς καὶ τὸ ρακοκάζανόν του καὶ ἦτι ἤθελεν εὐρεθῆ ἀπὸ ρουχηκῶν καὶ ἦτι περιλωὴ ἤθελεν εὐρεθῆ. καὶ νὰ δείνη καὶ ὅτι χρέως ἤθελεν εὐρεθῆ νὰ τὸ πληρώνη ὁ γαμπρός μου. καὶ ἂν ἤθελεν ἔλθουν τὰ πεδιά μου καὶ ζητίσουν τὸ πατρικόν τους πράγμα νὰ πληρῶνουν τὸ χρέος τοῦ πατρός των, ὅπως ἤθελεν πληρώση ὁ γαμπρός μας καὶ τότε νὰ λαμβάνουν. ἀκόμα κρατίζω γεροντομήριν τὸ πίσω σπίτην νὰ κάθομε ἕως νὰ ζῶ, καὶ πάλιν τῆς κόρης μου. Δίδω καὶ ἐγὼ ἡ μητέρα τοῦ Ὑοῦ μου τοῦ νικόλα εἰς τὸν θόλον καὶ εἰς τὸν βασουλά τὸ χωράφην εἰς τὸ ἄργος. καὶ ἕνα ἀγγιόν. καὶ ἕνα γαννίτην. δῖω στρώμνες καὶ δῖω ζευγάρια μῆλους καὶ ὅτι μοῦ βρίσκονται μέσα εἰς τὸ σπίτην τοῦ πατέρα του νὰ ἦναι ἐδικὰ του καὶ νὰ μεθωρῆ καὶ ἐμένα ἕως νὰ ζῶ. δίνω τον καὶ πενήντα πήχεις παννὴ καὶ δέκα πῆχες μεταξωτῶν καὶ ἑπτὰ πῆχες βούγενα. καὶ ἕξι πουκάμισα ραμένα, ὡς ἡμεῖς μὲν τὰ προσόντα ἡμῶν ταῦτα ὁ δὲ θεὸς πλουσιόδωρος ὢν χαρήσατο αὐτοὺς ζῶν εὐθημον ὑγίαν ἀτάραχον καὶ νὰ εἰδοῦν τέκνα τέκνων κύκλω τῆς τραπέζης αὐτῶν πρὸς ἐπιχωριγὸν αὐτοῖς καὶ ζῶν τὴν αἰώνιον.

διακαντόνις παπανικολάου
παπαχαζῆς φωτίου παρὸν
Χ' Μιχαὴλ Λογοθέτης παρὸν
διακονικόλαος Παπὰ μουλοῦ παρὸν
Ἰωάννης караβάκης παρὸν
μηχαὴλ μαστραντόνις παρὸν.

Ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν ἀνωτέρω ἐγγράφων προκύπτει ὅτι ὁ Ἰωάννης Καρμοίρης μετὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτοῦ εἰς τὴν

πατρικὴν οἰκίαν περιεβλήθη τὸ ἱερατικὸν σχῆμα καὶ παρέμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του εἰς Νίσυρον ἀποκτήσας ὀκτὼ παιδιά : Τὸν Νικόλα, τὸν Ἰάκωβο, τὸν Γεώργη, τὸν Μανώλη, τὸν Μιχάλη, τὴν Εἰρήνη, τὴν Φροσύνη καὶ τὴν Ἄννα. Ἀπὸ τὰ παιδιά αὐτὰ παρέμειναν εἰς Νίσυρον, διαρκῶς μὲν ἡ Φροσύνη, τουλάχιστον μέχρι τοῦ 1837 καὶ ἡ Εἰρήνη, ἀργότερον δὲ καὶ ἡ Ἄννα. Ἐκ τούτων ἡ πρωτοκόρη Εἰρήνη ὑπανδρευθεῖσα εἰς νεαρὰν ἡλικίαν εἶχεν ἀποκτήσει πλείονα τοῦ ἑνὸς τέκνα, ζώντος ἀκόμη τοῦ πατρὸς της, ἐνῶ ἡ δευτεροκόρη Φροσύνη εἰς ὄριμον ἡλικίαν παρέμενον εἰσέτι ἀνύπανδρος, δι' ὃ καὶ ἡ ἐκδηλουμένη ἀνησυχία καὶ πρὸς αὐτὴν στοργὴ τοῦ ἀδελφοῦ της Ἰακώβου. Τὰ ἄλλα παιδιά τοῦ πατρὸς Ἰωάννου Καρμοίρη κατέφυγον ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας πρὸς ἀναζήτησιν ἐργασίας εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπου συνήθιζον νὰ καταφεύγουν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν οἱ περισσότεροι τῶν ξενιτεομένων Νισυρίων, προτοῦ ἀκόμη ἡ Ἀμερικὴ ἀντιπροσωπεύει τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας.

Ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Καρμοίρης εὐρέθη εἰς τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην νὰ ἐπιτρέψη εἰς τὰ περισσότερα παιδιά του νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρικὴν στέγην, γιὰ τὸ ψαμί ποῦ ἦτο δυνατόν νὰ προσφέρεται κάτω ἀπ' αὐτὴν δὲν ἔφθανε δι' ὄλους. Ἡ ἀνάγκη δὲ αὐτὴ φαίνεται καθαρὰ ἀπὸ τὸ γραμμάτιον πρὸς τὸν Διακοκονταρῆν, ἀπὸ τὰς ἐσπευσμένας καὶ πλήρεις ἀδημονίας ἀποστολὰς χρημάτων τοῦ καλοῦ καὶ στοργικοῦ τοῦ παιδιοῦ Ἰακώβου καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόμνησιν τῶν χρεῶν εἰς τὸ πρὸς τὴν Φροσύνην προικοσύμφωνον τῆς πρεσβυτέρας του. Ἡ κακοδαιμονία ποῦ ἔφερε τὸν παπα-Ἰωάννην εἰς τὴν οἰκονομικὴν δυσπραγίαν φαίνεται ἐπίσης καθαρὰ καὶ πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ κατὰ σημαντικὸν μέρος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ρόδου ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἀργίαν —ποιὸς ξέρει πόσα χρόνια— ποῦ οὐδόλως, ἀπίθανον νὰ ὀφείλεται εἰς ὑποδείξεις καὶ πιέσεις τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ἔνεκα τῆς ἐχθρικῆς κατ' αὐτῶν στάσεως του. Ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Καρμοίρης ἀπέθανεν εἰς τὴν γενέτειραν τῷ 1835 ἢ τῷ 1836, ὡς διαφαίνεται ἐκ τῆς πρὸς τὴν πρεσβυτέραν ἐπιστολῆν τοῦ υἱοῦ του Ἰακώβου καὶ ὡς θέλομεν ἀναπτύξῃ κατωτέρω.

Ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου Καρμοίρη, ἐκ τῶν ἀνὰ χεῖρας ἐγγράφων πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ Γεώργης, ὁ ἄσωτος αὐτοῦ υἱὸς τῆς οἰκογενείας Καρμοίρη, ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ὁ Μανώλης ἀπέθανεν εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1837. Ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Μιχάλης πιθανῶς δὲ καὶ ὁ Νικόλας κατὰ τὰς ἀφηγήσεις τῆς μάμμης μου Μαρίας Γρυπάρη, ἔζησαν μακρὰν τῆς Νισύρου, δι' ὃ αὐτὴ οὐδένα τούτων ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Ἀπὸ τὰς θυγατέρας τοῦ πατρὸς Ἰωάννου Καρμοίρη ἡ Εἰρήνη, κατὰ τὰς ἀφηγήσεις πάντοτε τῆς Μαρίας Γρυπάρη, μεταδοθεῖσας πρὸς τὴν ἐγγονὴν της κ. Μαρίαν Φ. Φιλίππου, ἐκποίησασα τῇ προτροπῇ τοῦ συζύγου της τὰ ὑπάρχοντά της, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν προικῶν

αὐτῆς οἰκίαν ἀπῆλθεν μετὰ τῆς οἰκογενείας τῆς ἀλλαγῆς. Ἡ ἄρκετὰ ὄριμος εἰς ἡλικίαν κατὰ τὸν γάμον τῆς Φροσύνης ἀπέκτησε δύο παιδιά, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἕν ἦτο ἡ Μαρία Γρυπάρη τὸ δὲ ἕτερον ἄρρεν, μετὰ τὸν εἰς ναύγιον προῶρως ἐπισυμβάντα θάνατον τοῦ πατρὸς των, ἀπῆλθεν εἰς Κρήτην ὅπου καὶ παρέμεινε διαρκῶς.

Ἡ Ἄννα, ὑστερότοκος κόρη τῆς οἰκογενείας Καρμοίρη ἐπανακάμψασα οἴκαδε ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, συνοδεῖα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ἰακώβου, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν μητέρα των δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἐγκατεστάθη καὶ ἔζησε μέχρι τῶν τελευταίων αὐτῆς ἡμερῶν εἰς Νίσυρον. Περὶ τῆς Ἄννης Καρμοίρη ἤκουσα πολλάκις ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸν μου περιβάλλον ὅτι αὐτὴ ἔχασε ἐπίσης προῶρως τὸν ἄντρα τῆς, κατὰ τὴν ἐπισυμβάνσαν τότε αἰφνιδίαν ἔκρηξιν τῆς διατηρουμένης εἰς τὴν Ταύλαν τοῦ Γιαλοῦ πυριτιδαποθήκης, ἀκόμη δὲ ὅτι προικῶς οἰκία τῆς ἦτο αὐτῇ πού ἐγνώριζα ἀπὸ τὰ πρῶτα παιδικὰ μου χρόνια ὡς κατοικίαν τοῦ πάππου μου καὶ τῆς μάμμης μου. Ἡ κατοικία αὐτή, κειμένη ἐπὶ τοῦ δεσπόζοντος τοῦ Μανδρακίου καὶ τῆς πρὸ αὐτοῦ θαλάσσης βραχῶδους ὄγκου πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Μοναστηρίου τῆς Παναγίας τῆς Σπηλιανῆς, εἶναι ἢ ἐκ παραδόσεως γνωστὴ ὡς τὸ Σπήτι τῆς Καρμοίρεινας· εἶναι «τὸ σπήτι τοῦ καπετὰν Περούλη εἰς τὸν κρεμμῶ», πού ἀναφέρει εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὁ μακαρίτης Ὀδυσσεὺς Σακελλαρίδης. Ἡ Ἄννα Καρμοίρη, καθ' ὃ ἄτεκνος, ἄφησε διὰ διαθήκης εἰς τὴν βαπτιστικίαν τῆς Φροσύνης, δευτερότοκον θυγατέρα τῆς ἀνεπιγίας τῆς Μαρίας Γρυπάρη, πάντα τὰ ὑπάρχοντά τῆς, μεταξύ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ πανοραμικὸ σπήτι το κρημου. Εἰς τὸ σπήτι δὲ αὐτὸ μετόφησε ἢ οἰκογένεια τοῦ Καπετὰν Περούλη, μετὰ τὴν, κατὰ τὰ εἰωθότα τῆς Νισύρου, μεταβίβασιν διὰ προικοσυμφώνου τῆς προικῶς περιουσίας τῆς Μαρίας Γρυπάρη εἰς τὴν πρωτοκόρην τῆς Ἀσπασίαν, ἣτις μεταξύ ἄλλων ἔλαβε καὶ τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ προικοσύμφωνον τῆς μάμμης τῆς Φροσύνης Καρμοίρη σπήτι τοῦ λαγκαδιοῦ.

Ἡ Φροσύνη Καρμοίρη μετὰ τὸν γάμον τῆς ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ διέρχεται τὰς περισσοτέρας ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ βοηθοῦσα ἢ ἐξ ὀλοκλήρου ἀντικαθιστῶσα τὸν ἄνδρα τῆς Νικόλαον Γρυπάρην εἰς τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας. Διότι ὁ Νικόλαος Γρυπάρης, ἵνα ἀνταποκρίνεται πληρέστερον εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας του ἐπεδίδeto εἰς δύο διαφόρου φύσεως ἐργασίας, τὰς ὁποίας ἐγνώριζε ἐξ ἴσου καλῶς. Ἦτο γεωργὸς ἐκ τῶν ἱκανωτέρων καὶ ναυτικὸς ἐκ τῶν ἐπιδεξιωτέρων, δι' ὃ καὶ περιζήτητος ὑπὸ τῶν θαλασσοδαρμένων πλοιοκτητῶν τῆς ἐποχῆς του. Εἰργάζeto λοιπὸν ὁ ἄξιος ἐκεῖνος οἰκογενειάρχης κατὰ τὸν χειμῶνα, ὅταν τὰ ἰστιοφόρα τοῦ νησιοῦ ἐδρῖσκοντο, ἔνεκα τῶν κακοκαιριῶν, ἐν ἀπραξίᾳ, εἰς τὰ κτήματα, συνεπικουρούμενος ὑπὸ τῆς καλῆς του συζύγου καὶ κατὰ τὴν ἀνοιξιν, τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον ἐναυτολογεῖτο κανονικῶς, ὅτε ἢ ὅλη ἐργασία τῶν κτη-

μάτων μετετίθετο εις τούς ώμους τῆς συζύγου. Ἐνεκα τούτου τὸ θυγάτριον τοῦ ζεύγους, ἡ Μαρία Γρυπάρη ἀπὸ τῆς γεννήσεως καὶ μέχρι τῆς πλήρους σχεδὸν ἐνηλικιώσεώς της ἀνετρέφετο ὑπὸ τὰς θωπείας, τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὴν στοργὴν τῆς μάμμης της πρεσβυτέρας Ἰωάννου Καρμοίρη, ἣτις ὑπῆρξεν μακρόβιος, τελευτήσασα εἰς ἡλικίαν 105 ἐτῶν. Εἰς τὸ διαρκές περιβάλλον τῆς φιλοστόργου καὶ θεοσεβοῦς ἐκείνης γυναικός, ἡ Μαρία Γρυπάρη μόνη ἀπομείνας εἰς Νίσυρον ἔκγονος τῆς οἰκογενείας, ἐδιδάχθη τὴν πραγματικὴν σημασίαν καὶ τὴν ματαιότητα τῆς ζωῆς, εἶδεν, ἤκουσεν καὶ ἔμαθε πολλὰ περὶ τῆς ἱστορίας τῶν Καρμοίρηδων, ὥστε νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ μεταδίδη ὀρθῶς τὰ κατ' αὐτὴν.

Μετὰ τὸν γάμον τῆς πρωτοκόρης τῆς οἰκογενείας τοῦ Καπετὰν Περούλη Ἀσπασίας μετὰ τοῦ Γεωργίου Ν. Καλογήρου καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν νεονύμφων εἰς τὴν ἀγορασθεῖσαν καὶ ἐκ θεμελίων ἐπανακτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ οἰκίαν, τὰ ὑπολειπόμενα μετὰ τὴν ἀποδημίαν καὶ τούς θανάτους μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ καπετάνιου, ἀποτελούμενα ἀπὸ τὸν ἴδιον, τὴν γυναῖκα του καὶ τὰς δύο θυγατέρας των, τὴν δευτερότοκον Φροσύνην καὶ τὴν τριτότοκον Καλὴν, συνεσπειρώθησαν περὶ τὸ νεοπαγὲς ζεῦγος, μοιραζόμενοι μετ' αὐτοῦ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην. Ἡ ἀπόκτησις τῶν παιδιῶν ὑπὸ τοῦ ζεύγους κατέστησε τὴν σύμπνοιαν ταύτην ἀκόμη στενωτέραν.

Ὅταν ἡ ἀδελφὴ μου μετὰ τὸν γάμον της ἔλαβε ὡς προικῶν τὸ πατρικόν μας σπῆτι, οἱ γονεῖς μου καὶ ἐγὼ (ὁ ἀδελφός μου Νικόλαος εἶχεν ἤδη ξενιτευθῆ) μετῴκησαμεν εἰς τὸ ἀπέναντι προικῶν σπῆτι τῆς μητρός μου, δηλ. τὸ σπῆτι τοῦ λαγκαδιοῦ τῆς Φροσύνης Καρμοίρη. Ἐπίκεντρον τότε τῆς οἰκογενειακῆς φροντίδος καὶ στοργῆς ἐγένετο ἡ ἀδελφὴ μου καὶ ὁ σύζυγός της καὶ αἱ συγκεντρώσεις μας συνεχίζοντο εἰς τὸ σπῆτι των. Μίαν ἡμέραν, καθημερινήν, προτοῦ ἀκόμη ἀρχίσουν οἱ μεγάλες ζέστες τοῦ καλοκαιριοῦ, τὴν ἐποχὴν ποὺ ἡ μεταφορὰ τῶν δεματιῶν καὶ ὁ ἀλωνισμὸς ἀπασχολοῦν ἐντατικῶς μεγάλους καὶ μικροὺς κατέφθασε ἡ μάμμη μας μὲ τὰ καλύτερα γιορτινά της, μᾶς εἶπε ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, μᾶς ἐδῆχθηκε θυεῖαν καὶ εὐτυχίαν, τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ τὰ ἀγαθὰ, μᾶς ἐρώτησεν ἂν εἴμεθα νηστικοὶ γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ ἀντίδωρον καὶ ἔπειτα κάθησε κοντὰ μας. Εἰς ἐρώτησιν τῆς ἀδελφῆς μου γιὰτὶ αὐτὴ ἡ ἑορτάσιμος ἐμφάνισις καὶ τὸ ἀντίδωρον εἰς ἡμέραν ποὺ ὄλοι ἐργάζονται, ἡ Μαρία Γρυπάρη σηκώθηκε καὶ ἀπήντησε μὲ τρόπον ἐπίσημον καὶ αὐστηρόν: «Θᾶρθη καιρὸς ποὺ αὐτὴν τὴν ἡμέραν θὰ τὴν τιμᾶτε καὶ θὰ τὴν ἑορτάζετε οὗλοι σας καὶ πιὸ πολὺ ἐσὺ νέα νοικοκυροῦλα μου, γιὰτὶ εἰς τὸ σπῆτι σου, ναὶ εἰς αὐτὸ τὸ σπῆτι, γεννήθηκε ὁ ἅγιος Νικήτας· σὰν σήμερα μαρτύρησε ἀπὸ τούς Ἀγαρηνοὺς». Τότε ντροπιασμένοι ἐνεθυμήθημεν ὅτι πράγματι ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ μαρτυρίου τοῦ Νεομάρτυρος, ἦτοι ἡ 21ῆ Ἰουνίου. Ἀνελογίσθημεν ἐπίσης ὅτι καὶ εἰς τὰ περασμένα χρόνια αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἡ μάμμη

μας, ἡ ἀκούραστη αὐτὴ γυναῖκα, τὴν εἶχεν ἡμέραν αὐστηρᾶς ἀργίας καὶ πάντοτε τὴν περνοῦσε στὸ σπῆτι μας.

Μερικὰ χρόνια ἀργότερον, ὅταν ἐπιστρέψας ἀπὸ τὸ Πυθαγόρειον Γυμνάσιον Σάμου περνοῦσα τὰς διακοπὰς μου εἰς τὸ ἀγαπημένον μου Νησί, μούρθε στὸ μυαλὸ νὰ ἐξακριβώσω ποῦ ἐστήριξε ἡ μάμμη μου τὴν τόσον κατηγορηματικῶς προβληθεῖσαν θέσιν, ὅτι ὁ ἅγιος ἐγεννήθη εἰς τὸ πατρικόν μου σπῆτι, ποῦ δὲν ἀνῆκε εἰς τοὺς Καρμοίρηδες. Μέχρι τότε εἶχα τὴν ἐντύπωσιν, δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ πόθεν τὴν ἀπεκόμισα, ὅτι ὁ ἅγιος ἐγεννήθη εἰς τὸ σπῆτι «τοῦ ἐγκρεμμοῦ». Ἐζήτησα λοιπὸν κατόπιν τοῦτου σχετικὰς πληροφορίας παρὰ τῆς μάμμης μου καὶ τῶν γονέων μου καὶ ἔτσι μοῦ ἐδόθη ἡ ἀφορμὴ νὰ ἱκανοποιήσω τὴν ἀπορίαν μου, ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸ περιβάλλον τῆς γεννήσεως τοῦ Νεομάρτυρος, ἀλλὰ καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα στρεφόμενα περὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, συνόψισιν τῶν ὁποίων παραθέτομεν εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας γραμμὰς :

Ἡ οἰκογένεια τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου κατελέγετο μεταξὺ τῶν εὐπορωτέρων καὶ μᾶλλον ἐγκρίτων οἰκογενειῶν τοῦ Μανδρακίου. Ὁ πατὴρ του Νικόλαος Καρμοίρης κατεῖχε μεγάλην περιουσίαν εἰς χωράφια καὶ σπήτια. Μεταξὺ ἄλλων, εἰς αὐτὸν ἀνῆκε δλόκληρος ἡ περὶ τὸ Παλαιόκαστρον περιοχὴ τοῦ Μολυβιοῦ καὶ δύο σπήτια εἰς τὸ Λαγκάδι. Ταῦτα δὲ ἦσαν τὸ γνωστὸν ἐκ τοῦ προικοσυμφώνου πρὸς τὴν προμάμμη μου Φροσύνην Καρμοίρη σπῆτι καὶ τὸ ἀπέναντι αὐτοῦ ἀρκετὰ μεγαλύτερον. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι τὸ ἀγορασθὲν, κατεδαφισθὲν καὶ ἐπανακτισθὲν ὑπὸ τοῦ πατρός μου εἰς ἓνα τῶν ταξιδίων του ἐπιστροφῆς ἐξ Ὀδησοῦ. Τὸ σπῆτι αὐτὸ ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου παρὰ ξένου πρὸς τὴν οἰκογένειαν Καρμοίρη προσώπου, προφανῶς περιελθὸν εἰς τὴν κατοχὴν του ἐκ πωλήσεως πρὸς αὐτὸν ἢ τινα τῶν προγόνων του ὑπὸ μέλους τῆς οἰκογενείας Καρμοίρη, πιθανώτατα δὲ ἐκ τῆς πρωτοκόρης τοῦ πατᾶ-Ἰωάννου Καρμοίρη Εἰρήνης.

Ὁ κ. Φίλιππος Ἰ. Φιλίππου συνδεόμενος διὰ στενῆς φιλίας μετὰ τοῦ μακαρίτου ἱατροῦ Μιλτιάδου Λογοθέτου καὶ γνωρίσας ἐκ τοῦ σύνεγγυ τὸν πατέρα τοῦ ἱατροῦ Ἰωάννην Λογοθέτην, μοῦ ἔστειλε πρὸ ἐτῶν δακτυλογραφημένην τὴν γνωστὴν ἐπιστολὴν τοῦ λογίου ἐκείνου ἀνδρός, εἰς τὴν ὁποίαν σημειῶνει διὰ μελάνης ὅτι ὡς τοῦ εἶπε ὁ Ἰωάννης Λογοθέτης ἡ πατρικὴ οἰκία, ἣν κατέλαβε ἐπαναπατριζόμενος ὁ Ἰωάννης Καρμοίρης εἶναι τὸ σπῆτι ποῦ ἠγόρασε ὁ Γεώργιος Καλογήρου καὶ ἐπροίκησε εἰς τὴν θυγατέρα του Μηριγῶ. Τὸ σπῆτι αὐτὸ τῶν Καρμοίρηδων τὸ ἐγνώρισε, πρὸ τῆς κατεδαφίσεως του, πολὺ καλά, ὄχι μόνον ἡ Μαρία Γρυπάρη ἀλλὰ καὶ ἡ μητέρα μου, διότι ἀμφότεραι ἐγεννήθησαν εἰς τὸ ἀπέναντι μικρὸ σπῆτι μὲ τὴν βιστέρναν, τὴν παρασιὰ καὶ πολλὰ ἄλλα χρειῶδη, εἰς τὸ ἰσόγειον, καὶ τὴν μεγάλην κάμαρα εἰς τὸ βάθος, τὸ ἀκάλυπτο δωμάτσι εἰς τὸ μέσον

καὶ τὸ δωμάτιον μὲ τὸν φουρνὸν πρὸς τὸν δρόμον, εἰς τὸ ἀνώγειον.

Τὸ δεύτερον λοιπὸν ἐκεῖνο σπήτι τοῦ Λαγκαδιοῦ τοῦ Νικολάου Καρμοίρη, τὸ ὁποῖον περιήλθεν δι' ἀγορᾶς εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ πατρός μου καὶ ὑπῆρξεν ἡ οἰκογενειακὴ μου ἐστία κατὰ τὰ πρῶτα παιδικὰ μου χρόνια, κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν γονέων μου καὶ τῆς μάμμης μου Μαρίας Γρυπάρη, ὡς καὶ γειτόνων, ἐπίσης περασμένων ἡλικιῶν, παρουσίαζε ὑπὸ τὴν ἀρχικὴν του μορφήν ἀσυνήθη ἐσωτερικὴν διαρρύθμισιν καὶ παράδοξον ἐπίπλωσιν. Τὸ ἀνώγειον περιελάμβανε ὑποδομάτια καὶ αἶθουσαν ὑποδοχῆς, τὸ δὲ ἰσόγειον εὐρυτάτην ἀποθήκην καὶ αἶθουσαν ἐπίσης εὐρύχωρον μὲ πολλὰ ἀραδιασμένα θρονιά, ἀνάλογα πρὸς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ εἰς τοὺς τοίχους ἀνηρτημένα σινιά (μεγάλοι κυκλικοὶ δίσκοι ἐκ χαλκοῦ συνήθως ἢ καὶ ἐκ σιδήρου), ὅπως αὐτὰ πού καὶ τώρα ἀκόμη χρησιμοποιοῦνται εἰς Νίσυρον γιὰ τὰ κόλλυβα εἰς τὰ μεγάλα μνημόσυνα. Ἡ τεραστία ἀποθήκη προωρίζετο διὰ τὴν συγκόμιδὴν τῶν ἐκ τῶν κτημάτων τοῦ Μολυβιοῦ δεματιῶν, τὰ ὁποῖα ὑπεβάλλοντο εἰς ἀλωνισμόν ἐπιτοπίως. Ἐὰν ὅτι ἐνθυμεῖται ἡ ἀδελφὴ μου κ. Μαρία Φ. Φιλίππου ἐξ ἀφηγήσεων τῆς μάμμης μας Μαρίας Γρυπάρη, τὸ ἀλῶνι εὐρίσκετο μέσα εἰς τὸ σπήτι. Ἐὰν ὅμως ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι διὰ τὸν ἀλωνισμόν εἶναι ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου, τὸ ἀλῶνι θὰ εὐρίσκετο εἴτε εἰς ἀκάλυπτον χῶρον τοῦ οἰκοπέδου, εἴτε εἰς τμήμα τῆς ἐπιπέδου στέγης, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ μέχρις ἡμῶν διασωθέντα ἀλῶνια τῶν σπηλαδιῶν. Τὰ θρονιά καὶ τὰ σινιά (σινι = λέξις τουρκικὴ) ἀσφαλῶς προωρίζοντο δι' ἄλλους σκοποὺς καὶ ὄχι δι' οἰκιακὴν χρῆσιν. Ὁ Νικόλαος Καρμοίρης ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἐξεχόντων προκρίτων τοῦ Μανδρακίου, ἐκλεγόμενος πρωτόγερος (δήμαρχος) ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν (ἢ θητεία τῶν δημάρχων ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦτο μονοετής). Διὰ τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ τοὺς προσκεκλημένους του προωρίζοντο τὰ θρονιά τῆς μεγάλης αἰθούσης. Εἰς αὐτὴν δὲ ὀργανοῦντο καὶ ἑορταστικαὶ ὁμαδικαὶ ἐστιάσεις, καθ' ἃς οἱ μεγάλοι κυκλοτερεῖς δίσκοι (τὰ σινιά) ἐπληροῦντο φαγητῶν καὶ παρετίθεντο ἐπὶ μακροστένων τραπεζῶν καὶ σοφράδων περὶ τὰ ὁποῖα ἐκάθηντο οἱ συνδαιτυμόνες.

Ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς πρωτογέρου τοῦ Κοινοῦ ὁ Νικόλαος Καρμοίρης ὑπεραμνόμενος ζωτικῶν ὑπὲρ τῆς Γενετείρας προνομίων συνελήφθη καὶ ἀλυσοδέσμιος μετεφέρθη καὶ ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φοβερὰς φυλακὰς τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, ὅπου ὑπεβλήθη εἰς παντοίας δοκιμασίας. Κατὰ τὰς δραματικὰς ἐκείνας στιγμὰς ἡ οἰκογένεια τοῦ Νικολάου Καρμοίρη ἐξαπατωμένη καὶ ὀφισταμένη παντοίους ἐκβιασμοὺς μὲ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἀπόσπασιν μεγαλυτέρων ποσῶν, πολλαπλῶς καταβληθέντων λύτρων-ἐξεποίησε πάντα τὰ δυνάμενα νὰ ἐκποιηθῶσι κτήματά της, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ὀλόκληρον τὴν περιοχὴν τοῦ Μολυβιοῦ, ἣτις κατατμηθεῖσα περιήλθεν εἰς διαφόρους ἀγοραστὰς. Παρὰ τὰς ὕλικὰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς ὑπεραν-

θρώπους προσπαθείας τῆς οἰκογενείας πρὸς κατευνασμόν τοῦ μένουσ τῶν τυράννων, ὁ Νικόλαος Καρμοίρης τελικῶς ἤχθη εἰς Ρόδον, ὅπου κατόπιν συντόνου διαδικασίας, κατεδικάσθη εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν καὶ ἐξετελέσθη διὰ καρατομήσεως.

Κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ τραγικοῦ, ἀλλ' ἐνδόξου ὑπὲρ θεσμῶν καὶ ἐστιῶν θανάτου τοῦ Νικολάου Καρμοίρη, ἡ νεαρὰ αὐτοῦ σύζυγος εὐρισκομένη εἰς Ρόδον ὅπου μετέβη κατὰ προτροπὴν τῶν γεροντοτέρων τῆς νήσου, ἵνα ἐκλιπαρήσῃ, διὰ τὴν ζωὴν τοῦ συζύγου της, τὸν Πασᾶν, ἐγένετο ἀντικείμενον βδελυρῶν αὐτοῦ ἐπιθυμιῶν. Κατόπιν τούτου προβλέπουσα τὴν καταισχύνῃν, ἣτις τὴν ἀνέμενε, διενοήθη νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ζωὴν της, ἀλλὰ φοβηθεῖσα ὅτι ὁ Πασᾶς θὰ ἐξεδικεῖτο διὰ τοῦ θανάτου τῶν τέκνων της, προετίμησεν τὸν βίαιον αὐτῆς ἐγκλεισμόν εἰς τὸ ἄντρον τοῦ τέρατος τούτου. Εἰς τὸ περιβάλλον δὲ αὐτὸ τῶν ἀντιχρίστων ἢ πολυπαθῆς αὐτῆ γυναῖκα, διατηροῦσα τὴν ψυχὴν της ἀμόλυντον καὶ ἐστραμμένην πρὸς τὰ ἰδανικὰ τοῦ Ἑθνους καὶ τῆς Θρησκείας, ἔζη μὲ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ ἀποκάλυψιν εἰς τὰ παιδιά της τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καταγωγὴν καὶ πίστιν.

Αἱ ἀφορμαὶ ἔνεκα τῶν ὁποίων προεκλήθη ἡ σύλληψις καὶ μεταγωγὴ τοῦ Νικολάου Καρμοίρη εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, τὰ ἐπακολουθήσαντα μέχρι τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου γεγονότα καὶ αἱ συνθήκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ σύζυγός του ἐνεκλείσθη βιαίως εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ Πασᾶ τῆς Ρόδου, ὡς καὶ οἱ ψυχολογικοὶ παράγοντες, οἵτινες συνετέλεσαν πρὸς τοῦτο, ὑπῆρξαν διὰ τὴν Μαρίαν Γρυπάρη μακρυναὶ παιδικαὶ παραστάσεις, προσλαβοῦσαι τὴν μορφήν ἐφιαλτικοῦ ὄνειρου. Ὅταν ὑπὸ τὴν πίεσιν σχετικῶν ἐρωτήσεών μας ἡ Μαρία Γρυπάρη ἐθεωροῦσε ὡς καθῆκον νὰ φανερώσῃ, ὅ,τι ἤκουσε κατὰ τὰ παιδικὰ αὐτῆς χρόνια, περὶ τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης ἱστορίας ὑπὸ τῆς μάμμης της πρεσβυτέρας κῦρ Ἰωάννου Καρμοίρη κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀπελπισίας, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ γεγονότων, ἅτινα εἶχον διαδραματισθῆ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν της. Ἀργότερον ὅταν κατὰ τὴν περίοδον τῶν προετοιμασιῶν τοῦ Παννισυριακοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς 20οετηρίδος τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου ἐσχολιάζετο εἰς εὐρὺν κύκλον μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς νήσου, ἡ περιλαμβανομένη εἰς τὴν ἀρχικὴν βιογραφίαν τοῦ ἁγίου διάφορος περὶ τῶν γονέων του ἔκθεσις, ἡ θεία μου Φροσύνη, ἡ μόνη ἀπομείνασα ἀνὺπανδρος ἐκ τῶν θυγατέρων τοῦ Καπετὰν Περούλη, καὶ ὡς ἐκ τούτου ζήσασα τὰ περισσότερα χρόνια μετὰ τῆς Μαρίας Γρυπάρη, ἀγανακτισμένη διὰ τὴν τσαούτην παραποίησιν προσώπων καὶ γεγονότων, ἐπανελάμβανε τὴν γνωστήν, ὡς τὴν ἠκούσαμεν καὶ ἡμεῖς παρ' αὐτῆς, ἱστορίαν τοῦ οἰκογενειακοῦ δράματος τῶν Καρμοίρηδων.

Γεγονότα, ὡς ἡ σύλληψις τοῦ Νικολάου Καρμοίρη καὶ ἡ ἐγκάθειρξις αὐτοῦ εἰς τὰς φυλακὰς διὰ πράξεις ἀνυπακοῆς πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἦσαν συνήθη εἰς τὴν μικρὰν Νίσυρον, ὅπως καὶ εἰς οἵανδήποτε ἄλλην

γωνίαν τῆς ὑποδοῦλου Ἑλληνικῆς Γῆς. Ἡ μῆνις τῶν τυράννων ἐστρέφετο πρωτίστως κατὰ τῶν ἡγητόρων τοῦ ὑποδοῦλου Ἑθνους, μικρῶν καὶ μεγάλων. Ἡ ἰδία τακτικὴ ἐφηρμόζετο καὶ ὑπὸ τῶν διαδεχθέντων τοῦς Τούρκους Ἰταλῶν. Σκοπὸς πάντοτε ὁ αὐτός. Ἡ τρομοκρατία καὶ παράλυσις τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως. Μικρὰ ἀναδρομὴ εἰς τὸ παρελθὸν θὰ μᾶς πείσῃ περὶ αὐτοῦ. Εἰς ἡλικίαν 6 ἐτῶν ἐνθυμοῦμαι τὸν γέρο Γενᾶ, πρωτόγερον τότε τοῦ Κοινοῦ, μὲ τὴν βιβλικήν, ἐξ ἐπιτοπίου ὕφαντοῦ, βράκαν του, ὀδηγούμενον, συνοδείᾳ ζαπτιέδων, εἰς τὸ λιμάνι, ὑπὸ τὰ ἀνήσυχτα βλέμματα, μακρόθεν παρακολουθούτων Νισυρίων, Ἐκεῖ τὸν ἀνέμενε μικρὸν ἀκάτιον, ἀγκυροβολημένον ὀλίγον πέρα τοῦ λιμενοβραχίονος. μικροῦ πολεμικοῦ, δι' οὗ ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος γέρων μετεφέρθη εἰς τὴν Κῶ διὰ τὰ περαιτέρω. Ὑποθέτω ὅτι ἀφορμὴ τῆς ἰδιαίτερας ἐκείνης πρὸς τὸν Γενᾶ περιποιήσεως τῶν Τούρκων, ὑπῆρξε ἡ ἐπαναστατικὴ ἀντίδρασις τῶν Νισυρίων κατὰ τῆς ἐπιβολῆς καὶ εἰς τὴν νῆσον τοῦ μονοπωλίου (Régie) καπνῶν. Μερικὰ χρόνια ἀργότερον θύματα ἀναλόγου ἐπεισοδίου, ἀλλὰ μετὰ βαρυτέρων συνεπειῶν, ὑπῆρξαν ὁ τότε πρωτόγερος τοῦ Κοινοῦ μακαρίτης Ἰωάννης Φωτιάδης καὶ ὁ κ. Φίλιππος Ἰωάννου Φιλίππου. Ἀμφότεροι συλληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, δυστυχῶς κατόπιν καταγγελίας ὑπὸ κακοῦ Νισυρίου, διαμένοντος ἐπὶ μακρὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ μεταχθέντες εἰς Κῶ ἐνεκλείσθησαν εἰς τὰς ἐκεῖ φυλακὰς τοῦ Κάστρου. Περὶ τῆς περιπετειᾶς τῶν ἐκείνης, ὁ ἐκ τούτων κ. Φίλιππος Ἰ. Φιλίππου ἐκράτησεν λεπτομερὲς ἡμερολόγιον, μὴ εἰσέτι δημοσιευθέν. Οἱ παλαιότεροι ἐξ ἡμῶν θὰ ἐνθυμοῦνται ὅτι ὁ Ἰωάννης Φωτιάδης μετὰ τὴν ἀποφυλάκισιν καὶ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Νίσυρον δὲν ἐπέζησεν ἢ ἐλάχιστον μόνον χρόνον.

Ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ παπᾶ Ἰωάννου Καρμοίρη μόνον ἡ Φροσύνη καὶ ἡ Ἄννα, ὡς ἔχει ἤδη λεχθῆ, εἶναι βέβαιοι ὅτι παρέμειναν μονίμως καὶ ἀπέθανον εἰς Νίσυρον. Διὰ τὸν Νικόλαον Καρμοίρη, πρωτογιὸν τοῦ παπᾶ Ἰωάννου Καρμοίρη, τὸ μόνον ἀσφαλὲς εἶναι ὅτι οὗτος, ἐὰν δὲν ἀπέθανε προῶρως, ὡς καὶ ὁ ἀδελφός του Μανώλης, δὲν ἄφησεν ἀπογόνους τουλάχιστον εἰς τὴν γενέτειραν. Διότι ἄλλως θὰ τοῦς εἶχε γνωρίσει ἢ ἀνεσιὰ του Μαρία Γρυπάρη, ἐν συνεχείᾳ δὲ τὰ παιδιὰ της καὶ τὰ ἐγγόνια της. Τὰ ὑπόλοιπα παιδιὰ τοῦ παπᾶ Ἰωάννου Καρμοίρη, ζήσαντα μονίμως ἀλλαχοῦ κατέλιπον ἀπογόνους, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐξῆς γεγονότος. Κατὰ τὰ πρῶτα παιδικὰ μου χρόνια, ἡμέραν τινα κατέφθασε εἰς τὸ πατρικόν μας σπῆτι ἓνας εὐπρεπὴς κύριος συνοδευόμενος ὑπὸ δύο κορασίδων καὶ ἐζήτησε τὴν ἐξαδέλφην του, ὡς εἶπε, Μαρίαν Γρυπάρη, σύζυγον τοῦ Καπετὰν Περουλῆ. Ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος εἰς ἡμᾶς κύριος ἐφιλοξενήθη ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἐγκρεμοῦ, μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησίν του ἡ Μαρία Γρυπάρη μᾶς εἶπε ὅτι κι' αὐτὸς ἦτο Καρμοίρης καὶ καλὸς ἄνθρωπος. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παιδιὰ της καὶ τὰ ἐγγόνια της ἡ Μαρία Γρυπάρη ἄλλους στενοὺς συγγενεῖς

δὲν εἶχε. Ἔβλεπον ὁμῶς ὡς πολὺ προσκείμενα πρὸς αὐτὴν πρόσωπα τοὺς Καραβάκηδες, ὅπως τοὺς μακαρίτας Ἰάκωβον, Χριστάκην καὶ Κωνσταντὴν Καραβάκη, οἱ ὁποῖοι μάλιστα τὴν ἀπεκάλουν κυράτσα. Ὑποθέτω ὅτι αὐτοὶ θὰ κατήγοντο εἴτε ἀπὸ τοὺς Καρμοίρηδες εἴτε θὰ ἦσαν στενοὶ συγγενεῖς μὲ τὴν πρεσβυτέραν τοῦ παπᾶ Ἰωάννου Καρμοίρη. Ἡ Μαρία Γρυπάρη εἶχεν ἐπίσης μίαν πρώτην ἐξαδέλφην, ἡ ὁποία ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ Λαουτατζῆ στὸν Πλατῆ. Αὐτὴ ὁμῶς ἦτο ἀνεψιά ἐξ ἀδελφῆς τοῦ Νικολάου Γρυπάρη. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶναι δυνατὸν νὰ συμπεραίνεται ὅτι ἡ καταγωγὴ τόσον τῆς μακαρίτιδος Εἰρήνης Παπανικήτα, μητρὸς τοῦ κ. Νικήτα Σακελλαρίδη, ὅσον καὶ τοῦ μακαρίτου Ἰωάννου Λογοθέτου θὰ πρέπη νὰ ἀναζητηθῆ οὐχὶ εἰς κατιόντας, ἀλλ' εἰς ἀνιόντας τοῦ παπᾶ Ἰωάννου Καρμοίρη.

Τελευταῖον ἀλλὰ σημαντικὸν ζήτημα εἶναι τὸ ἀνακῦπτον ἐκ τῶν χρονολογιῶν τῶν ἀνὰ χεῖρας ἐγγράφων, ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὴν ἐπιστήμως ὑπὸ τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς ἐκκλησίας τιθεμένην ὡς χρονολογίαν τοῦ μαρτυρίου τοῦ Νισυρίου ἁγίου. Ἐκ τῶν χρονολογιῶν τῶν ἐγγράφων τούτων καὶ ἰδιαιτέρως τῆς χρονολογίας καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς πρὸς τὴν μητέρα του ἐπιστολῆς τοῦ Ἰακώβου Καρμοίρη διαφαίνεται ὅτι ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Καρμοίρης ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1836 ἢ λήγοντος τοῦ 1835. Ἄρα καὶ ἂν ἀκόμη ὑποθεθῆ ὅτι ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Καρμοίρης ἀπεβίωσεν ὡς καὶ ἡ πρεσβυτέρα του εἰς ἡλικίαν 100 ἐτῶν θὰ πρέπη νὰ τεθῆ ὡς ἔτος γεννήσεως δι' αὐτὸν τὸ 1736 ἢ τὸ 1735 ἦτοι 3 μέχρι 4 ἔτη μετὰ τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου. Ἐνεκα λοιπὸν τῆς τοιαύτης ἀνακολουθίας εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δεχθῶμεν εἴτε, ὅτι ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Καρμοίρης εἶναι οὐχὶ πρῶτος ἀλλὰ δευτέρος κατὰ σειρὰν ἀπόγονος τοῦ Νικολάου Καρμοίρη, πατρὸς τοῦ Νεομάρτυρος, εἴτε ὅτι ἡ φερομένη καὶ ἀναγραφομένη εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία ὡς χρονολογία μαρτυρίου τοῦ ἁγίου δὲν ἀποδίδει τὴν πραγματικότητα.

Εἰς τὸ ἐκδοθὲν τῷ 1932 βιβλίριον ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ ἅγιος Νεομάρτυς Νικήτας ὁ Νισύριος» τοῦ τότε ἀρχιμανδρίτου κ. Ἐμμανουὴλ Καρπαθίου ἀναγράφεται, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι ὁ Σάθας, Ζαβίρας καὶ Βουτυρᾶς σημειοῦσιν ἐν Λεξικοῖς, ὅτι ὁ Νεομάρτυς Νικήτας ὁ Νισύριος ἤθλησε τῷ 1754. Ἡ αὐτὴ χρονολογία ἀναφέρεται ἐπίσης ὡς ἡμέρα ἀθλήσεως τοῦ Νισυρίου ἁγίου ἐν τῷ Ἐγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ Ἐλευθερουδάκη. Ἡ χρονολογία αὕτη ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὸν χρόνον ἀποβιώσεως τοῦ αἰοιδήμου ἱερέως Ἰωάννου Καρμοίρη καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ χρονολογίαν 1828 ἐπιστολῆς τοῦ υἱοῦ του Ἰακώβου, θὰ πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἡ ὀρθότερα, ἐὰν βεβαίως ἀναγνωρισθῆ ὡς ἀληθῆς ἢ ἐκ παραδόσεως μέχρις ἡμῶν μεταδοθεῖσα πληροφορία, καθ' ἣν τὸ ἕτερον ἐκ τῶν δύο τέκνων τοῦ Νικολάου Καρμοίρη καὶ δὴ τὸ μεγαλύτερον ὀνομάζετο Ἰωάννης. Ἐκ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς σαφῶς διαφαίνεται ὅτι ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Καρμοίρης διήνησε

τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, κατ' ἀνθρώπινον λογικὴν συνέπειαν, τὰς τελευταίας φάσεις τῆς ἐπιγείου αὐτοῦ ζωῆς. Ἄρα κατὰ τὸ 1828 ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Καρμοίρης θὰ πρέπει νὰ εἶχε ὑπερβῆ τὴν ἡλικίαν τῶν 80 ἐτῶν, ἂν οὐχὶ τῶν 90. Συμφώνως πρὸς τὰ παραδεδεγμένα ὁ ἅγιος Νεομάρτυς Νικήτας ὁ Νισύριος ἠθλησεν εἰς τὴν νεαρωτάτην ἡλικίαν τῶν 15 ἢ 16 ἐτῶν. Κατ' ἀκολουθίαν ἐὰν χρόνος ἀθλήσεώς του εἶναι τὸ 1754, χρονολογία γεννήσεως αὐτοῦ μὲν εἶναι τὸ 1738 ἢ τὸ 1739 τοῦ δὲ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου τὸ 1736 ἢ τὸ 1737. Ἐκ τῶν χρονολογιῶν τούτων καὶ τῶν χρονολογιῶν τῶν ἐπιστολῶν τεκμαίρεται ὅτι ὁ αἰδεσιμώτατος Ἰωάννης Καρμοίρης ἀπέστη πρὸς Κύριον εἰς τὴν ζηλευτὴν ἡλικίαν τῶν 98 ἢ 99 ἐτῶν.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΝΙΣΥΡΟΥ

Ἰπὸ ΜΙΑ. ΛΟΓΟΘΕΤΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἀποτελεῖ γεγονός ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ οἰκονομία τῶν μικρῶν νήσων τῆς Δωδεκανήσου διέρχεται μίαν συνεχῶς φθίνουσαν πορείαν, ἡ ὁποία ἐάν δὲν ἀντιμετωπισθῇ ἐγκαίρως κατὰ τρόπον ἀποτελεσματικόν, θὰ προκαλέσῃ γενικωτέρας φύσεως ζητήματα μὲ δυσαρέστους συνεπείας ἐπὶ τῶν Δωδεκανησιακῶν ἐν γένει πραγμάτων. Ἡ δημιουργηθεῖσα εἰς τὰς νήσους αὐτὰς κατάστασις θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ συνεχῶς μειούμενον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῶν κατοίκων των, τὸ ὁποῖον ἄλλωστε εὐρίσκεται εἰς ἐντελῶς ἀπαράδεκτα χαμηλὰ ἐπίπεδα, εἰς τὴν ἔλλειψιν εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως τοῦ ἀργούντος ἢ ὑποαπασχολουμένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ τέλος εἰς τὴν ἀθρόαν μεταναστευτικὴν φυγὴν τοῦ δυναμικωτέρου στοιχείου των. Τὰ ζητήματα ταῦτα συνιστοῦν τὰ βασικώτερα προβλήματα τῶν μικρῶν νήσων, ἢ ἀντιμετώπισις τῶν ὁποίων θὰ πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ τῆς δραστηριοποιήσεως καὶ ἀξιοποιήσεως ὄλων ἐκείνων τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται πρόσφορα εἰς ἐκάστην νήσον. Πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν ἐπιβάλλεται λοιπὸν νὰ κινηθῇ τόσον τὸ ἐπίσημον Κράτος, ὅσον καὶ οἱ τοπικοὶ παράγοντες τῶν νήσων τούτων, ὥστε νὰ δοθῇ εἰς αὐτὰς ἡ δυνατότης ἀναχαιτίσεως τῆς οἰκονομικῆς των καταρρέυσεως.

Συνιστᾷ τυπικὸν παράδειγμα τῆς κατηγορίας τῶν μικρῶν νήσων τῆς Δωδεκανήσου, ἡ Νίσυρος, ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης. Διὰ τῆς ἐν λόγῳ μελέτης ἐπιδιώκεται ἡ ἐξέτασις κατὰ τὸν πλέον δυνατὸν ἀντικειμενικὸν τρόπον τῶν ὑπαρχουσῶν δυνατοτήτων ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς νήσου εἰς τοὺς διαφόρους οἰκονομικοὺς τομεῖς καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν τουρισμόν, ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται, ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας ἐκεῖ σήμερον συνθήκας, τὸ δυναμικώτερον στοιχεῖον διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ οἰκονομικοῦ αὐτῆς προβλήματος. Ἐν ἀρχῇ ἀναφέρονται ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς γενέσεως καὶ ἱστορίας τῆς νήσου, ἀκολουθῶς ἐρευνᾶται ἡ ὑφὴ τῆς οἰκονομίας τῆς, τὸ δημιουργικὸν αὐτῆς πρόβλημα καὶ αἱ διάφοροι οἰκονομικαὶ δραστηριότητες ἀπὸ τῆς γεωργίας μέχρι τῆς βιοτεχνίας. Ἐν συνεχείᾳ ἐξετάζεται ἡ μορφή τοῦ προσφερομένου πρὸς ἀνάπτυξιν τουρισμοῦ εἰς τὴν νήσον, οἱ ὑπάρχοντες εὐνοϊκοὶ ὄροι, ὡς καὶ αἱ ἐπιβαλλόμεναι ἐνέργειαι διὰ τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν αὐτῆς. Τέλος παρατίθενται καὶ τὰ ἐκ τῆς μελέτης προκύψαντα γενικὰ συμπεράσματα.

Κατὰ πόσον ἔχει ἐπιτευχθῇ ἡ παρουσίαις τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς Νίσυρου, μὲ ὄλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους ἀντιμετωπίσεώς του,

ἀποτελεῖ θέμα, τὸ ὁποῖον θὰ κριθῆ ἀπὸ τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα τῆς Δωδεκανήσου καὶ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας μας Νισυρίους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἴδιαν ἀντίληψιν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων. Ὅφειλομεν πάντως νὰ τονίσωμεν ἐξ ἀπαρχῆς ὅτι εἰς τὰς προθέσεις μας δὲν εἶναι νὰ νομίζωμεν ὅτι ἔχομεν καινοτομήσει ἢ ὅτι ἔχομεν ἐπιτελέσει καμμίαν σπουδαίαν ἐργασίαν. Ἀντιθέτως θέλομεν ἀπλῶς νὰ πιστεύωμεν, ὅτι εἶχαμεν τὴν ὑπομονὴν νὰ συγκεντρώσωμεν ὅ,τι στοιχεῖα ὑπῆρχαν γύρω ἀπὸ τὴν οἰκονομίαν τῆς Νισύρου, νὰ τὰ μελετήσωμεν καὶ νὰ διατυπώσωμεν τὰς προσωπικὰς μας σκέψεις ἐπὶ τῶν διαγραφομένων δυνατοτήτων ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς νήσου.

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, νομίζομεν ὅτι ἡ παροῦσα μελέτη εἶναι δυνατόν νὰ προσφέρῃ μίαν, ἐλαχίστην ἔστω, ὑπηρεσίαν τόσον εἰς τοὺς ἀσκούντας τὴν ὑπεύθυνον οἰκονομικὴν πολιτικὴν τῆς Δωδεκανήσου, ὅσον καὶ εἰς τὸν Δῆμον, τοὺς ἐκπροσώπους τῆς περιφερείας, καὶ γενικῶς εἰς ὄλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ὑπὸ οἰανδήποτε ἰδιότητα ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς Νισύρου.

Εἶναι ἐνδεχόμενον κατὰ τὴν συγγραφὴν τῆς παρούσης μελέτης ἢ ὑπερβολικὴ πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν μας πατρίδα ἀγάπη, νὰ μᾶς ὠδήγησεν ἀθελήτως ἴσως, εἰς αἰσιοδόξους σκέψεις, τοῦτο ὅμως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀλλοιώσῃ τὴν σχηματισθεῖσαν ἐκ θεμελιωμένων ἀντικειμενικῶν παρατηρήσεων πεποίθησίν μας, ὅτι ἡ οἰκονομία τῆς Νισύρου ἐμφανίζει εὐρείας δυνατότητας ἀναπτύξεως ὀρισμένων κλάδων αὐτῆς, καὶ πρωτίστως τοῦ Τουρισμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει τὸ μέλλον τῆς νήσου.

Ρόδος, Ἰούλιος 1962.

M. I. A.

Α΄.

ΓΕΝΕΣΙΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ (1)

Ἡ γένεσις τῆς νήσου, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Δωδεκανήσου, ἔγινε, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ὑπὸ τὰς ἀκολούθους συνθήκας. Ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης Ποσειδῶν κυνηγῶντας κατὰ τὴν ἐναντίον τῶν Γιγάντων μάχην, τὸν Γίγαντα Πολυβώτην καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τὸν φθάσῃ ἀπέσπασε μὲ τὴν τρίαινάν του μέρος ἀπὸ τὴν νῆσον Κῶ, τὸ ὁποῖον καὶ ἐξεσφενδόνισεν ἐναντίον του. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατεπλακώθη ὁ Γίγας εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης καὶ ἐσηματίσθη ἡ νῆσος Νίσυρος. Ὁ μῦθος εἶναι δημιούργημα τῆς φαντασίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἀδυνατοῦντες νὰ ἐξηγήσουν ἐπιστημονικῶς ὄρισμένα φυσικὰ φαινόμενα, ὅπως τοὺς σεισμούς, ποὺ κατὰ καιροὺς συνεκλόνιζαν τὴν νῆσον, τὴν ὑπαρξίν ἡφαιστείου τὴν σχηματικὴν διαμόρφωσιν καὶ γεωλογικὴν ὁμοιογένειαν αὐτῆς πρὸς τὸ ἐναντι τμήμα τῆς νήσου Κῶ, τὰ ἀπέδωσαν εἰς ὑπερφυσικὰς δυνάμεις καὶ ἐπλασαν τὸν ἀνωτέρω μῦθον, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ δηλώσῃ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἅφ' ἑνὸς ὅτι ἡ Νίσυρος εἶναι τμήμα τῆς Κῶ καὶ ἅφ' ἑτέρου ὅτι ὑπάρχει εἰς αὐτὴν ἡφαιστειακὴ ἐνέργεια.

Ἡ ὀνομασία τῆς νήσου εἶναι ἀρχαιοτάτη ἀναφέρεται δὲ καὶ ἀπὸ τὸν Ὅμηρον εἰς τὸν κατάλογον τῶν πλοίων ποὺ ἔλαβαν μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Εἶναι προελεύσεως φοινικικῆς καὶ σημαίνει σκοπιὰν ἀπὸ τὴν ὁποίαν παραμονεῦει τις. Κατ' ἄλλας πληροφορίας ἡ νῆσος ἐλέγετο καὶ Π ο ρ φ υ ρ ῖ ς ἀπὸ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν Πορφυρεῖς δηλαδὴ Φοίνικας, ἢ ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν εἰς τὴν νῆσον πορφύρας ἀπὸ τὴν ὁποίαν παρήγετο τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα μὲ τὸ ὁποῖον ἔβαφαν τὰς πορφύρας (ἐρυθροὶ μανδύαι). Ἐπίσης ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο καὶ Κ ι σ σ η ρ ῖ ς ἀπὸ τὰ πετρώματα κισσῆρεως ποὺ

1. Βλέπε σχετικῶς :

Γ. Γεωργαλῆ : «Ἡ νῆσος Νίσυρος», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 21 Μαρτίου - Ἀπριλίου 1958, σελ. 3 - 8.

Γ. Παπαδοπούλου : «Γενικὴ γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ περιγραφή ἀρχαία καὶ νεωτέρα τῆς νήσου Νισύρου μετὰ τῶν πέριξ μικρῶν νήσων καὶ αἱ θερμοπηγαὶ αὐτῆς» Νισυριακὰ Χρονικά, σελ. 5 - 16.

Ι. Ν. Λογοθέτη : «Περὶ Νισύρου», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 35 Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 1960, σελ. 27 - 29, καὶ τεύχος 36 Ἰανουαρίου - Μαΐου 1961, σελ. 28 - 29.

Λ. Κοντοβεροῦ : «Ἡ πρώτη ἐν περιλήψει χιλιετῆς ἱστορία τῆς Νισύρου» Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 4, Μαΐου 1955, σελ. 4 - 5.

Α. Βρόντη : «Ἡ Νίσυρος», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 7, Ἀγούστου 1955, σελ. 10 - 12.

ἀπαντώνται ἐν ἀφθονία εἰς αὐτήν. Οἱ Τοῦρκοι ὠνόμαζαν τὴν νῆσον Ἴν-
τ ζ ι ρ λ ι, δηλαδή συγκόνησον ἀπὸ τὰ πολλά τῆς συγκόδενδρα. Τέλος, κατ'
ἄλλην ἐκδοχὴν, ἡ ὀνομασία Νίσυρος προέρχεται ἀπὸ τὰ ρήματα νέω (κο-
λυμβῶ) καὶ σύρω (κινεῖμαι συρόμενος) διότι ὅταν ὁ Ποσειδῶν τὴν ἀπέ-
κοπεν ἀπὸ τὴν νῆσον Κῶ καὶ τὴν ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ Γίγαντος Πολυβῶτου,
αὕτη ἀπεμακρύνθη κινουμένη ἀπὸ τὸν κολυμβῶντα Γίγαντα. Ὁ ποιητὴς Γ.
Συριώτης εἰς σχετικὸν ποίημά του παραβάλλει τὴν νῆσον μὲ γλάρον κολυμ-
βῶντα ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων καὶ παρασυρόμενον ὑπ' αὐτῶν

Ἡ νῆσος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶχε δύο πόλεις, τὴν Νίσυρον, ἡ
ὁποία κατὰ τὸν Στράβωνα ἦτο ἡ πρωτεύουσα καὶ τῆς ὁποίας σώζεται μέχρι
σήμερον ἡ ἀκρόπολις, καὶ τὸ Ἄργος, εὑρισκόμενον πιθανῶς εἰς τὴν
σημερινὴν πετρώδη περιοχὴν «Παλίσινα», τὸ ὁποῖον λέγεται ὅτι ἐκτίσθη
ἀπὸ τοὺς Ἀργεῖους ὅταν ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

Πρῶτοι κάτοικοι τῆς νήσου ἦσαν οἱ Κάρες, οἱ ὁποῖοι ἤλθαν ἀπὸ τὴν
ἀπέναντι Καρίαν. Ἀκολούθως τὴν κατέλαβαν οἱ Φοίνικες κατὰ τὴν ἐπιδρο-
μὴν τῶν εἰς τὸ Αἰγαῖον τὸ 1300 π.Χ. Ἀπὸ τοὺς Φοίνικας τὴν ἐκυριεύσεν
ὁ υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους Θετταλός. Ἐν συνεχείᾳ ἡ νῆσος κατεστράφη ἀπὸ
σεισμοῦ καὶ ἐκατοικήθη ἐκ νέου ἀπὸ τοὺς Κῶους, οἱ βασιλεῖς τῶν ὁποίων
Φεΐδιππος καὶ Ἄντιφος ᾤδηγησαν τὰ πλοῖα τῆς Νισύρου μαζί με τῶν ἄλλων
νήσων κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν ἐναντίον τῆς Τροίας. Κατόπιν ἡ νῆσος φαίνε-
ται νὰ εἶχε κατοικήθῃ ἀπὸ Ροδίους. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Περσικῶν πολέ-
μων ἡ Νίσυρος ὑπήγετο εἰς τὴν βασιλίσσαν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ Ἀρτεμι-
σίαν, ἡ ὁποία εἶχεν ἐκστρατεύσει μετὰ τοῦ Ξέρξου ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων.
Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν δὲ πόλεμον οἱ Νισύριοι ἦσαν σύμμαχοι, μισθο-
φόροι, τῶν Ἀθηναίων, ὅταν δὲ οἱ τελευταῖοι ἠττήθησαν, οἱ Νισύριοι συνε-
μάχησαν μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους μέχρις ὅτου ὁ Κόνων, μετὰ τὴν ναυμα-
χίαν τῆς Κνίδου, τοὺς ἤλευθέρωσε καὶ τοὺς ἀπέδωσε πάλιν εἰς τοὺς Ἀθη-
ναίους. Ἀργότερον ἡ Νίσυρος ἠκολούθησε τὴν ἱστορικὴν σταδιοδρομίαν
πότε τῆς γειτονικῆς Κῶ καὶ πότε τῆς θαλασσοκράτειρας Ρόδου, τὴν ὁποίαν
ἐβοήθησε διὰ τοῦ πολεμιστοῦ τῆς Γνωμαγόρα, ὁ ὁποῖος διὰ τῶν κατορθω-
μάτων του συνετέλεσεν εἰς τὴν θριαμβευτικὴν νίκην τῶν Ροδίων κατὰ τοῦ
βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου.

Διὰ τῶν κατορθωμάτων του μάλιστα αὐτῶν καὶ διὰ τὴν νίκην του εἰς
τοὺς Ροδιακοὺς ἀγῶνας τῶν Ἀλίων, οἱ Ρόδιοι τὸν ἐτίμησαν διὰ χρυσῶν
στεφάνων, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ ἀρχαῖος ἱστορικός: «*Γνωμαγόρας Δωροθέου*
Νισύριος στρατευσάμενος ἐν τριημιῶν νικήσαντα Ἀλλία ἐτιμήθη χρυσέοις
στεφάνοις ὑπὸ τῶν ἐν Ρόδῳ Βουλῶν». Κατὰ τὸ 333 π.Χ. ἡ Νίσυρος ἐκυ-
ριεύθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ κατόπιν ἀπὸ τοὺς διαδόχους του.
Ἡ Μακεδονικὴ κυριαρχία προκύπτει καὶ ἀπὸ ἐπιγραφὴν περιέχουσαν ἐπι-
στολὴν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Ε΄. πρὸς τοὺς Νισύ-

ρίους αναφέρουσα μεταξύ άλλων: «*Βασιλεὺς Φίλιππος Νισύριοις χαίρειν ἀπέσταλκα Καλλίαν πρὸς ὑμᾶς*». Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κατόπιν ἀλλεπαλλήλων ἐπιδρομῶν καὶ λεηλασιῶν ποῦ υπέστη ἡ νῆσος ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ Ἄραβας κατὰ τὸ 700 μ.Χ. προσηρτήθη εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος τὸ 1204, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὴν ἐκυρίευσαν οἱ Βενετοὶ καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ Ἴππῶται. Οὗτοι διὰ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν νῆσον τὸ 1315. Τὸ δὲ Τάγμα διὰ νὰ μὴ ἐξαντλῆ τὰς δυνάμεις του καὶ τοὺς οἰκονομικοὺς του πόρους εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἀναγκαίων φρουρῶν εἰς τὴν νῆσον, παρεχώρησεν αὐτὴν εἰς διαφόρους κατὰ καιροὺς ἱππῶτας ἔναντι ὠρισμένων ἀντισταθμισμάτων πρὸς τὸν Μέγαν Μάγιστρον τῆς Ρόδου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ἴπποτῶν ἡ νῆσος υπέστη διαφόρους ἐπιδρομὰς ἀπὸ πειρατὰς ποῦ ἐλυμαίνοντο τὰς νήσους τοῦ Ἀρχιπελάγους, καὶ τοὺς ὁποίους δὲν ἠδύνατο ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ Τάγμα λόγῳ τῆς φθορᾶς ποῦ υπέστη κατὰ τοὺς πολέμους του ἔναντιον τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Ἀμουράτη τῶν Τούρκων. Κατὰ τὸ 1457 ἰσχυρὸς Τουρκικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Χαμζᾶ Βέη ἐπέδραμε κατὰ τῆς Νισύρου τὴν ὁποῖαν κατέστρεψε ὀλοσχερῶς, ὅσοι δὲ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς διεσώθησαν κατέφυγαν εἰς τὴν Ρόδον. Ἐπειδὴ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη ἡ νῆσος ἔμενεν ἀκατοίκητος καὶ υπῆρχε φόβος νὰ τὴν καταλάβουν οἱ Τούρκοι καὶ νὰ τὴν χρησιμοποιήσουν ὡς ὀρμητήριον, καὶ ἐπειδὴ κανεὶς πλέον δὲν ἐδέχετο τὴν κυριότητά της, ὁ Μέγας Μάγιστρος Ἰωάννης Βαπτιστῆς ντὲ Ὀρσίνι τὴν παρεχώρησε τὸ 1471 εἰς τὸν Κατελανὸν Γαλζεράνο Λουζο εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωσε στρατιώτας καὶ ὄπλα διὰ νὰ τὴν υπερασπίσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Τόσον δὲ ἀξιοθρήνητος ἦτο ἡ κατάστασις τῆς νήσου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὥστε ὅταν τὸ 1475 ὁ Πάπας διώρισεν ἐπίσκοπον αὐτῆς τὸν Πέτρον Οὐτίνον, οὗτος ἠναγκάσθη νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως εἰς τὴν Ρώμην, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ εἰς αὐτὴν. Αἱ ἐπιδρομαὶ τόσον τῶν πειρατῶν ὅσον καὶ τῶν Τούρκων συνεχίσθησαν μέχρι τὸ 1522, ὅτε μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ρόδου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, υπέκυψε σχεδὸν ἀμέσως καὶ ἡ Νίσυρος μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων εἰς τὸν Τουρκικὸν ζυγόν. Ἡ νῆσος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας εὐρίσκετο εἰς ἀφάνειαν, υπῆγγοτο δὲ πολιτικῶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ σατράπου τῆς Ρόδου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπλήρωνεν ἑτησίως φόρον ὑποτελείας. Αὕτη ἀκολουθήσασα τὴν τύχην τῶν ἄλλων νήσων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ἐπαναστατεῖ κατὰ τὴν ἐκραγεῖσαν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 μαζί μὲ τὴν Κᾶσον ἔναντιον τῶν Τούρκων καὶ ἐνισχύει μὲ ἄνδρας καὶ τροφίμα τὸν στόλον τοῦ Ἀνδρέα Μιαούλη κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντα. Κατὰ τὸ 1912 κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν ὁποίων παρέμεινε μέχρι τὸ 1943, ὅτε ἀπελευθερωθεῖσα μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων τῆς Δωδεκανήσου ἐνεσωματώθη μετὰ τῆς Ἑλλάδος τὸ 1947.

Β'.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΠΘΡΩΣΙΣ

Ὁ χαρακτήρ τῆς οἰκονομίας τῆς Νισύρου εἶναι κατὰ βάσιν γεωργικός, ὅπως ἄλλωστε καὶ τῶν ἄλλων νήσων τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, διαφοροποιούμενος κατὰ καιροῦς, λόγῳ τῆς γεωλογικῆς τῆς συνθέσεως εἰς μεταλλευτικοῦ χαρακτήρος οἰκονομίαν, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα ἐκδηλοῦνται διὰ τῆς δημιουργίας οἰκονομικῶν δραστηριοτήτων ἐπὶ τοῦ τομέως τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν θερμοπηγῶν τῆς, τῶν ὄρυχεῶν κισσήρεως, θειοχώματος κτλ. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῆς συνθέσεως τοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου, ἢ διάρθρωσις τοῦ ὁποίου μᾶς δίδει τὸν βαθμὸν συμμετοχῆς ἐκάστου κλάδου εἰς τὴν παραγωγικὴν τῆς δραστηριότητα. Ἡ διάρθρωσις τοῦ τοπικοῦ εἰσοδήματος κατὰ κλάδους παρέχεται ὑπὸ τοῦ κατωτέρω πίνακος, τὰ στοιχεῖα τοῦ ὁποίου ἀναφέρονται εἰς μέσον ἐτήσιον ὄρον τῆς περιόδου 1959)1961, καὶ τοῦτο λόγῳ τῆς διαφοροποιουμένης κατ' ἔτος γεωργικῆς παραγωγῆς, βασιζονται δὲ ἐπὶ πληροφοριῶν τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας Δωδεκανήσου καὶ προσωπικῆς τοῦ γράφοντος ἐρεῦνης τῶν ἐπὶ μέρους μεγεθῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου δημοσιεύονται ὑπὸ ἐπιφύλαξιν, δοθέντος ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἐπίσημα στοιχεῖα περὶ τοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου.

ΠΙΝΑΞ 1

Διάρθρωσις εἰσοδήματος Νισύρου κατὰ κλάδους εἰς τρεχοῦσας τιμὰς, βάσει ἐτησίου μέσου ὄρου περιόδου 1959)1961

(Εἰς χιλιάδας δραχμῶν)

Κλάδοι	Ἄξια	Σύνθεσις ο)ο
1. Γεωργία	1.300	18,6
2. Κτηνοτροφία	674	9,6
3. Δάση	50	0,7
4. Ἄλιεῖα	180	2,5
5. Μεταλλεῖα	200	2,8
6. Μεταποιήσις	270	3,8
7 Ἐπηρεσίαι	3.021	43,2
8. Ἐμβάσματα ἐξωτ.	1.320	18,8
	7.015	100

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος προκύπτει ὅτι τὸ εἰσόδημα τῆς νήσου ἀνέρχεται εἰς 7.015.000 δραχμὰς, κατανέμεται δὲ κατὰ κλάδους ὡς ἀκολουθῶς : Τὸ εἰσόδημα ἐκ τῆς πρωτογενοῦς παραγωγῆς (γεωργία—κτηνοτροφία—δάση—άλιεῖα) ἀνέρχεται εἰς 2.204.000 δρχ. καλύπτον τὸ 31,4% τοῦ ὅλου εἰσοδήματος, ἔναντι 27% τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο καίτοι ἐμφανίζεται ἠϋξημένον, κατανεμόμενον

μεταξύ του αγροτικού πληθυσμού της νήσου, ο οποίος υπολογίζεται εις 720 άτομα, δίδει κατά κεφαλήν αγροτικόν εισόδημα 3.061 δρχ., έναντι 4.030 δρχ. που υπολογίζεται τὸ αγροτικόν εισόδημα τῆς Δωδεκανήσου, ἐμφανίζεται δηλαδή μειωμένον κατὰ 24,2% (1). Τὸ χαμηλὸν τοῦτο εισόδημα ἀπετέλεσε τὴν σπουδαιότεραν αἰτίαν τῆς ἀθρόας ἐγκαταλείψεως τῆς νήσου ἀπὸ τὸ παραγωγικότερον αὐτῆς τμήμα μὲ συνέπειαν νὰ δημιουργηθῆ ὀξὺ δημογραφικὸν πρόβλημα, ἢ ἀντιμετώπισις τοῦ ὁποίου θὰ πρέπει νὰ γίνῃ διὰ τῆς δραστηριοποιήσεως ἄλλων οἰκονομικῶν τομέων, διότι ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁσονδήποτε καὶ ἐὰν συστηματοποιηθῆ ἡ γεωργία τῆς Νισύρου δὲν εἶναι δυνατόν, ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας συνθήκας, ν' ἀποτελέσῃ σημαντικὸν παράγοντα τῆς οἰκονομίας της, λόγω τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους της καὶ τῶν μορφολογικῶν συνθηκῶν τῆς νήσου ἐν γένει.

Τὸ εισόδημα ἐκ τῆς δευτερογενοῦς παραγωγῆς (μεταλλεῖα—μεταποιήσις) ἀνέρχεται εις 470.000 δρχ. καλύπτει δὲ τὸ 6,6% τοῦ εισοδήματος τῆς νήσου, ἐναντι 27,3% τοῦ συνολικοῦ εισοδήματος τῆς Χώρας. Τὸ μέγεθος τοῦτο ἐμφανίζεται πολὺ χαμηλὸν διότι τόσον εις τὸν κλάδον τῆς μεταποιήσεως ὅσον καὶ τῶν μεταλλείων δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, ἀξιόλογος δραστηριότης. Εἰδικότερα ὁ κλάδος τῶν ὀρυχείων, τοῦ ὁποίου τὸ ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς κισσῆρεως ἐτήσιον εισόδημα υπολογίζεται εις 200.000 δρχ., ἀντιπροσωπεῖον τὰ ἐκ τῆς ἀναδόχου τῶν ὀρυχείων Ἑταιρείας «ΛΑΒΑ» πρὸς τὸν Δῆμον Νισύρου δικαιώματα, εἶναι δυνατόν ν' ἀποτελέσῃ παράγοντα σημαντικὸν διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς νήσου, ἐφ' ὅσον ἡ ζήτησις τοῦ προϊόντος ἐπιτρέψῃ μεγαλυτέραν δραστηριοποιήσιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Τὸ ἐκ τῆς μεταποιήσεως εισόδημα (βιομηχανία—βιοτεχνία), ἀνέρχεται εις 270.000 δρχ., περιλαμβάνει δὲ τοῦτο τὰ ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ Παγοποιείου κέρδη—τὸ Ἠλεκτροστάσιον δὲν ἐπιφέρει κέρδη—ὡς ἐπίσης καὶ τὰ εισοδήματα τῶν ἐν τῇ νήσῳ λειτουργούντων πάσης φύσεως βιοτεχνικῶν ἐργαστηρίων (ξυλουργοί, ὑποδηματοποιοί, ράπται, ἄρτοποιοί, ζαχαροπλάσται, σιδηρουργοί, ἐργολάβοι κτλ.).

Τὸ εισόδημα διὰ παροχῆς πάσης φύσεως ὑπηρεσιῶν ἀνέρχεται εις 3.021.000 δρχ., ἀντιπροσωπεῖον τὸ 43,2% τοῦ εισοδήματος τῆς νήσου. Τοῦτο ἐμφανίζεται ἠδξημένον συγκρινόμενον πρὸς τὸ γενικὸν τῆς Χώρας (42,9%) ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι δὲν ὑπάρχει ἀξιόλογος μεταποιητικὴ δραστηριότης, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι καὶ τὸ αγροτικὸν εισόδημα εὐρίσκεται εις χαμηλὰ ἐπίπεδα. Διὰ νὰ προσδιορισθῆ ἡ σημασία τοῦ εισοδηματικοῦ τούτου κλάδου τῆς οἰκονομίας τῆς νήσου θὰ πρέπει νὰ ἐρευνηθῆ ἡ διάρθρωσις τοῦ ἐκ παροχῆς ὑπηρεσιῶν εισοδήματος, τὴν ὁποίαν μᾶς δίδει ὁ ἀκόλουθος πίναξ.

1. Κ. Φίνα: «Ἡ Γεωργία τῆς Δωδεκανήσου καὶ αἱ προϋποθέσεις ἀναπτύξεώς αὐτῆς», Ρόδος 1961, σελ. 32.

ΠΙΝΑΞ 2

Διάρθρωσις εισοδήματος εκ παροχής υπηρεσιών Νισύρου κατά κατηγορίας
(Είς χιλιάδας δραχμών)

Κατηγορία	Ἀξία	Σύνθεσις ο)ο
1 Δημόσιοι υπάλληλοι	1.058	35,0
2 Ἐπαγγελματίαι	1.000	33,1
3 Ἐργάται ὀρυχείων Γυαλιού	600	20,0
4 Ὑπάλληλοι Δήμου	120	
5 » Λουτρῶν	37	
6 » Ἡλεκτροστάσ.	62	
7 » Παγοποιείου	9	7,5
8 Ἐργάται δημοτικῶν ἔργων	100	3,3
9 Κέρδη ἐκμεταλλεύσεως Λουτρῶν	35	1,1
	<u>3.021</u>	<u>100</u>

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν στοιχείων τοῦ ἀνωτέρω πίνακος καταφαίνεται ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ εισοδήματος τούτου (35%) ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς μισθοὺς τῶν δημοσίων υπαλλήλων, ἤτοι δημοδιδασκάλων, καθηγητῶν, ἀστυνομίας, εἰρηνοδίκου, ἀγροφυλάκων, ὁδοστατῶν, φαρφυλάκων, ταχυδρομικῶν καὶ τελωνειακῶν υπαλλήλων, ἀγροτικῶν ἰατρῶν κτλ. Τὸ ἠδξ-
 μένον τοῦτο ποσοστὸν εἶναι ἐνδεικτικὸν τῆς ἐξ ἀντιθέτου ἐλλείψεως εισοδημάτων, προερχομένων ἐκ τῆς ἐνασχολήσεως εἰς παραγωγικὰς ἐργασίας. Ἡ ἐπομένη κατηγορία, ἡ ὁποία καλύπτει τὸ 33,1% τοῦ εισοδήματος, περιλαμβάνει τὰς ἀμοιβὰς τοῦ ἐμπορίου, τὰ κέρδη ἐκ τῆς ἀσκήσεως τῶν πάσης φύσεως ἐπαγγελμάτων (παντοπῶλαι, ὀπωροπῶλαι, καφεπῶλαι, ταβέρναι, μικροπωληταὶ κτλ.) ὡς καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῶν ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων. Ἡ ἐπομένη κατηγορία, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰς ἀμοιβὰς τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ ὀρυχεῖα τῆς κισσήρεως ἐργατῶν καὶ τεχνητῶν, ἀποτελεῖ τὸ δυναμικώτερον στοιχεῖον τοῦ κλάδου τῶν υπηρεσιῶν, διότι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἄλλας κατηγορίας, αἵτινες εἶναι φύσει στάσιμοι, δύναται ν' αὐξηθῆ ἀπεριορίστως, ἐφ' ὅσον βεβαίως δραστηριοποιηθῆ ἡ ἐκμετάλλεσις τῶν ὀρυχείων, καὶ νὰ συμβάλῃ τοιουτοτρόπως εἰς τὴν ἄμβλυνσιν τοῦ προβλήματος τῆς ὑποαπασχολήσεως καὶ συνεπῶς εἰς τὴν συγκράτησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου. Αἱ ἐπόμεναι κατηγορίαι ὑπὸ στοιχεῖα 4 ἕως 7 περιλαμβάνουν τοὺς μισθοὺς τῶν δημοτικῶν υπαλλήλων, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὰς δημοτικὰς ἐπιχειρήσεις (Λουτρά, Ἡλεκτροστάσιον, Παγοποιεῖον). Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 8 κατηγορία περιλαμβάνει τὰς ἀμοιβὰς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀπασχολουμένων εἰς διάφορα ἔργα ἐκτελούμενα ὑπὸ τοῦ Δήμου, ὅπως ἡ διάνοιξις ὁδῶν, ἡ κατασκευὴ ἀγροτικῶν δεξαμενῶν κτλ. Ἡ τελευταία κατηγορία περιλαμβάνει τὰ κέρδη τοῦ Δήμου ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν Λουτρῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν ν' αὐξηθοῦν εἰς ἀνώτερα

επίπεδα, ἐφ' ὅσον ἐκσυγχρονισθοῦν αἱ ἐγκαταστάσεις τῶν Λουτρῶν, καθιστάμεναι τοιουτοτρόπως ἐπαρκεῖς διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς πελατείας αὐτῶν, ἢ ὅποια ἀναμφισβητήτως θὰ διευρυνθῆ με συνέπειαν ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ Νίσυρος ὡς λουτρόπολις.

Ὁ τελευταῖος κλάδος τοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου ἀφορᾷ τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμβάσματα, τὸ ὕψος τῶν ὁποίων ἀνέρχεται εἰς 1.320.000 δρχ. ἀντιπροσωπεύοντα τὸ 18,8% τοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου, ἔναντι ποσοστοῦ 2,8%, ποῦ ἀντιπροσωπεύει τὸ μέγεθος τοῦτο εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι λίαν ἠδξημένον, ἀποτελεῖ δὲ ἀνωμαλίαν εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ εἰσοδήματος, διότι συνιστᾷ εἰσόδημα προερχόμενον ἀπὸ μὴ παραγωγικῶν καὶ πρὸ παντὸς ἀστάθμητον παράγοντα ἐπὶ τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βασίζεται ἡ νήσος διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ οικονομικοῦ της προβλήματος. Οὐχ' ἦττον ὁμως ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας σήμερον ἐν τῇ νήσῳ συνθήκας ἐλλείψεως παραγωγικῆς δραστηριότητος δυναμένης νὰ ἀναδιαρθρώσῃ τὴν σύνθεσιν τοῦ εἰσοδήματος πρὸς παραγωγικὴν κατεύθυνσιν τὸ ἐξ ἐμβασμάτων εἰσόδημα ἐκπληροῖ σπουδαίαν κοινωνικὴν ἀποστολὴν διότι συμπληροῖ τρόπον τινὰ τὸ χαμηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα, ἀφοῦ λόγῳ τῆς φύσεώς του περιέρχεται εἰς εὐρὺ κύκλον προσώπων. Ὑπολογίζεται ὅτι ἐπὶ τῶν 400 περίπου οἰκογενειῶν ποῦ ζοῦν εἰς τὴν νῆσον αἱ 270 λαμβάνουν ἀπὸ συγγενεῖς των τοῦ ἐξωτερικοῦ (Ἀμερικὴ, Αὐστραλία, Καναδᾶ, Κόγκο κτλ.) διάφορα ἐμβάσματα, τὰ ὁποῖα καλύπτουν ποσὸν τῆς τάξεως τῶν 15.000 δολλαρίων περίπου. Τὸ ὑπόλοιπον ἐκ τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τῶν ἐμβασμάτων ἀνερχόμενον εἰς 29.000 δολλάρια ἀντιπροσωπεύει τὰς συντάξεις τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐγκατασταθέντων ὁμογενῶν ἐξ Ἀμερικῆς, ὡς καὶ ἄλλων δικαιούχων συντάξεως προσώπων τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 40 ἄτομα περίπου.

Ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν ἀνωτέρω στοιχείων προκύπτει τὸ ἐξῆς βασικόν, ὅτι τὸ εἰσόδημα τῶν κατοίκων τῆς νήσου εἶναι πολὺ χαμηλόν, ἀνερχόμενον εἰς 3.897 δρχ. κατὰ κεφαλὴν, ἔναντι 6.270 δρχ. καὶ 9.220 δρχ. ποῦ ὑπολογίζεται τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῆς Δωδεκανήσου καὶ τὸ ἐθνικὸν ἀντιστοιχῶς (1). Τὸ γεγονός τοῦτο ἠνάγκασε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κατοίκων της νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὴν πρὸς ἀνεύρεσιν καλυτέρας τύχης εἴτε εἰς τὸ ἐξωτερικόν εἴτε εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Χώρας. Πέραν ὁμως αὐτῆς τῆς βασικῆς διαπιστώσεως ἐκ τῆς συνθέσεως τοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου καταλήγομεν εἰς τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα : α) Ἡ γεωργία καίτοι ἀποτελεῖ τὸν σπουδαιότερον παράγοντα τῆς οἰκονομίας τῆς νήσου δὲν εἶναι δυνατὸν

1. Οἰκονομικὴ Πορεία : «Τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα κατὰ τὸ 1961», τεῦχος 6, Μαΐου 1962, σελ. 268, ἐν συνδυασμῷ καὶ μετὰ τὴν μελέτην Σ. Γερωνυμάκη : «Πειφερειακὴ κατανομή τοῦ εἰσοδήματος», Οἰκονομικὴ Πορεία, τεῦχος 12, Δεκεμβρίου 1961, σελ. 533 - 537.

ἐκ λόγων ἀντικειμενικῶν νὰ ἀξήση αἰσθητῶς τὸ εἰσόδημα αὐτῆς. Ἀντιθέτως ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι τὰ προσεχῆ ἔτη θὰ περιορισθῆ ἔτι περαιτέρω ἢ γεωργικὴ δραστηριότης. β) Τὸ ὄρυχεῖον τῆς Νισύρου ἀποτελεῖ τὸ δυναμικώτερον στοιχεῖον τῆς οἰκονομίας της διότι ἀφ' ἐνὸς δύναται ν' ἀπορροφήσῃ τὸ ἄργον ἢ ὑποαπασχολούμενον ἐργατικὸν δυναμικόν, ἀφ' ἑτέρου νὰ δημιουργήσῃ σημαντικὰ ἔσοδα διὰ τὸν Δῆμον, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν σειρὰν του θὰ τὰ διαθέσῃ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων, συμβάλλον οὕτως εἰς τὴν δημιουργίαν εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν βεβαίως ὅτι θ' ἀξήθῃ ἢ ζήτησις τῆς κισσήρεως, γεγονόςς τὸ ὁποῖον βασίμως ἐλπίζεται, λόγῳ τῆς εὐρείας χρησιμοποίησεως τοῦ προϊόντος τούτου εἰς τὴν σύγχρονον δομικὴν. γ) Ἡ μεταποίησις ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας ἀποτελεῖ ἀνυπολόγιστον παράγοντα δοθέντος ὅτι οὐδεμία παραγωγικὴ δραστηριότης ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον, ἀφοῦ αἱ ὑπάρχουσαι βιοτεχνίαι ἱκανοποιοῦν βιοτικὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων της. δ) Τὰ ἐκ παροχῆς ὠρισμένων κατηγοριῶν ὑπηρεσιῶν εἰσοδήματα, ὅπως τοῦ ἐμπορίου, τῶν διαφόρων ἐπαγγελμάτων κτλ. τὰ ὅποια ἀποτελοῦν ἀμοιβὴν διὰ ὑπηρεσίας προσφερθεῖσας εἰς ἐπισκέπτας τῆς νήσου, εἶναι δυνατὸν ν' ἀξήθῃ ἀπεριορίστως, ἐφ' ὅσον καταβληθῶν προσπάθειαι δημιουργίας τουριστικῆς κινήσεως εἰς τὴν νῆσον, ἢ ὁποία σημειωτέον διαθέτει πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν βασικὰς προϋποθέσεις, ὡς θὰ ἐξετάσωμεν κατωτέρω. ε) Τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμβάσματα ἀποτελοῦν μὲν μέσον τονώσεως τῆς οἰκονομίας τῆς νήσου πλὴν ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των νὰ συμβάλουν ὀργανικῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς τῶν κατοίκων της θέσεως.

Ἡ γενομένη ἀνωτέρω ἀνάλυσις τοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου κατὰ κλάδους καὶ κατηγορίας δὲν παρέχει ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς τῆς νήσου διαρθρώσεως ἐὰν παραλλήλως δὲν ἐρευνηθῶν καὶ οἱ καθ' ἕκαστον παραγωγικοὶ τομεῖς κατὰ τρόπον ἀναλυτικόν, ὥστε νὰ ἐμφανισθῆ τόσον ἡ ὑφισταμένη σήμερον κατάστασις ὅσον καὶ αἱ δυνατὰ αὐτῆς ἐξελίξεις. Οἱ τομεῖς ποὺ θὰ ἐρευνηθῶν εἶναι : ἡ γεωργία ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν, ἡ δενδροκομία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ μελισσοκομία, ἡ ἀλιεία, τὰ ὄρυχεῖα καὶ ἡ βιοτεχνία. Πρὶν ὅμως ἐξετασθῶν οἱ ἀνωτέρω παραγωγικοὶ τομεῖς θὰ πρέπει νὰ ἐρευνηθῆ καὶ τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς νήσου, τὸ ὁποῖον συνδέεται ἀμεσώτατα μὲ τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν καὶ ἐκ τῆς ἐρεύνης τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατὸν νὰ προκύβουν χρήσιμα συμπεράσματα.

Γ'.

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Νισύρου περιήλθεν εἰς ὀξύτατον σημείον ἐξ αἰτίας τῆς χαμηλῆς γεωργικῆς προσόδου, ἢ ὁποία δὲν ἐπαρκεῖ

διά να συντηρήση τὸν ἀγροτικὸν τῆς πληθυσμὸν, καὶ τῆς ἐλλείψεως ἄλλης δραστηριότητος δυναμένης ν' ἀπορροφήσῃ τὸ ὑποαπασχολούμενον ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς νήσου. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐν συνδυασμῷ καὶ μὲ τὰς διαμορφωθείσας νέας συνθήκας ἐκ τῶν ἐπελθουσῶν οἰκονομικοτεχνικῶν ἐξελίξεων καὶ τῶν χαλαρουμένων ὀσημέραι μεταναστευτικῶν περιορισμῶν, ἀπετέλεσαν τὰ βασικὰ αἷτια ποῦ ὤθησαν τὸν πληθυσμὸν τῆς νήσου νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ νὰ ἐγκαθίσταται εἴτε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εἴτε εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἀνεύρεσιν καλυτέρας τύχης. Ἡ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου κατὰ τὴν περίοδον 1912 - 1961 ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἀκόλουθον πίνακα, ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς Δωδεκανήσου τῆς αὐτῆς περιόδου.

Ἡ ἐκλογή τοῦ ἔτους 1912 ὡς ἔτους βάσεως διὰ τὴν μελέτην τοῦ πληθυσμιακοῦ προβλήματος τῆς νήσου ἐγένετο διότι τὸ ἔτος τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν αἰχμὴν τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νισύρου. Πρὶν ἀπὸ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ πληθυσμὸς τῆς Νισύρου ἐκινήθη ὡς ἀκολούθως : 1821 - 1828 3.300, 1850 3.500, 1900 4.700 καὶ 1910 5.000.

Π Ι Ν Α Κ Σ 3

Κίνησις πληθυσμοῦ Νισύρου καὶ Δωδεκανήσου περιόδου 1912 - 1961.

Ἔτος	Νί σ υ ρ ο ς		Δ ω δ ε κ ἄ ν η σ ο ς	
	Ἀριθμὸς	Ἐξέλιξις ο/ο	Ἀριθμὸς	Ἐξέλιξις ο/ο
1912	5.000	0	143.482	0
1917	4.300	-14	102.180	-29
1922	3.160	-37	109.560	-24
1931	3.430	-33	130.830	-9
1936	3.404	-32	132.638	-8
1941	2.592	-48	129.285	-10
1947	2.499	-51	115.343	-20
1951	2.587	-49	121.480	-16
1961	1.799	-64	122.346	-15

Ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος καὶ δὴ ἐκ τοῦ συσχετισμοῦ τούτων διαπιστοῦται ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Νισύρου κατὰ τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν περίοδον ἐκινήθη πτωτικῶς μὲ ρυθμὸν τετραπλάσιον ἐκείνου τῆς Δωδεκανήσου, ἀφοῦ ἐν σχέσει μὲ τὸ 1912 τῆς μὲν Νισύρου ὁ πληθυσμὸς ἐμειώθη κατὰ 64%, τῆς δὲ Δωδεκανήσου κατὰ 15%. Τὸ εὐρὺ τοῦτο ἄνοιγμα ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Νίσυρος, ὅπως καὶ αἱ νῆσοι Χάλκη, Σύμη καὶ Καστελλόριζον, ἀνήκει εἰς τὰς νήσους ἐκεῖνας τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος ποῦ ὑπέστησαν τὴν μεγαλυτέραν διαρροὴν πληθυσμοῦ. Ἡ διαρροὴ αὕτη ἀπὸ τὸ 1922 καὶ ἐντεῦθεν ἐμφανίζεται διευρυνομένη συνεχῶς ἐν ἀντιθέσει μὲ τὴν κίνησιν τοῦ γενικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δωδεκανήσου,

ή όποία έμφανίζεται κατά τὰ έτη 1931 και 1936 κατά τι ηϋξημένη εναντι του 1922. Τουτο όμως δέν ανταποκρίνεται εις πραγματικήν αύξησιν του πληθυσμου, αλλά θα πρέπει ν' αποδοθη μάλλον εις την εγκατάστασιν Ιταλών εις τὰς μεγάλας νήσους και δή την Ρόδον (4).

Περαιτέρω έρευνα των στοιχείων του πίνακος μάς οδηγεί εις μίαν άλλην διαπίστωσιν ότι ό πληθυσμός τής Νισύρου διά τους κάτωθι ειδικωτέρους λόγους, εμφανίζει μαζικήν μείωσιν εις τρεις διαδοχικάς περιόδους, τὰς ακόλουθους :

α) 'Η πρώτη περίοδος καλύπτει περίπου τό διάστημα τής Ιταλικής κατοχής (1912 - 1936). Είναι γεγονός ότι ό εκπατρισμός τής Νισύρου ως και των άλλων νήσων του Δωδεκανησιακού συμπλέγματος ήρχισεν ενωρίτερον ήτοι από τής εποχής τής τουρκικής μεταπολιτεύσεως, συνεπεία τής καταργήσεως του προνομιακού καθεστώτος των νήσων. 'Η κατάστασις όμως επεδεινώθη μετά την κατάληψιν αυτών από τους Ιταλούς, οι όποιοι κατά τρόπον συστηματικόν προσεπάθησαν να αφελληνίσουν τὰς νήσους, χρησιμοποιούντες διάφορα πειστικά μέτρα πολιτικής και οικονομικής φύσεως. Τα μέτρα ταυτα έν συνδυασμῶ και με τό γεγονός ότι τὰ πρώτα έτη τής Ιταλικής κατοχής ήτο έλευθέρα ή μετανάστευσις, συνετέλεσαν ώστε ό πληθυσμός τής νήσου να εμφανιση μείωσιν 14% κατά την πενταετίαν 1912 - 1917 και 37% κατά την δεκαετίαν 1912 - 1922, την όποιαν διετήρησεν σχεδόν μέχρι τό 1936, δε τό πληθυσμός της κατήλθεν εις 3.404 άτομα.

Θα πρέπει να σημειωθῆ επίσης ότι εις την σημειωθεισαν κατά την περίοδον ταύτην διαρροήν του πληθυσμου τής νήσου, συνετέλεσε και τό γεγονός ότι μετά την κατάληψιν των νήσων από τους Ιταλούς, οι Νισύριοι απώλεσαν καθ' ολοκληρίαν την εκμετάλλευσιν των χωρίων τής Δ. και ΝΑ πλευράς τής εναντι Μικράς 'Ασίας, όπου ούτοι διετήρουν μεγάλα κτήματα, εις τὰ όποια ειργάζοντο πολλοί τεχνίται εκ Νισύρου (ξυλουργοί, κτίσται, σιδηρουργοί κτλ.).

β) 'Η δευτέρα περίοδος καλύπτει τό διάστημα του β' Παγκοσμίου πολέμου ως και την πρό και μετά αυτοῦ διετίαν (1936 - 1947). Κατά την περίοδον ταύτην και δή του μεσοπολέμου, οι κάτοικοι τής νήσου είτε διότι έτέλουν υπό άμφιβολίαν, καθ' όσον άφορῆ την εκβασιν του άγώνος, είτε διότι επιέζοντο από κακουχίας και στερήσεις είτε, διότι κατεδιώκοντο από τους κατακτητάς εγκατέλειψαν την νήσον και κατέφυγαν εις την Κύπρον και Μέσην Ανατολήν, όπου κατετάγησαν εις τον συμμαχικόν στρατόν διά να προσφέρουν τὰς υπηρεσίας των υπέρ του άπελευθερωτικού άγώνος. Ούτοι μετά την άπελευθέρωσιν επανήλθον προσωρινῶς εις την νήσον, εις

1. Σ. 'Αγαπητίδης: «'Ο πληθυσμός τής Δωδεκανήσου» 'Επετηρίς Α.Σ.Β.Σ. 'Ακαδημαϊκού έτους 1957)1958, σελ. 150 - 161.

τήν ὁποίαν πλέον δὲν ἠδύναντο νὰ παραμείνουν λόγῳ ἀλλαγῆς νοοτροπίας, διὰ τοῦτο ἄλλοι μὲν μετηνάστευσαν εἰς Ἀμερικὴν, ἄλλοι δὲ ἐγκατεστάθησαν μονίμως εἰς Αθήνας, Πειραιᾶ, Ρόδον καὶ ἄλλας περιοχάς. Τὸ αἰσθημα τῆς φυγῆς τὸ ὁποῖον ἐκυριαρχοῦσε κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔτη παρέσυρεν σημαντικὸν ἀριθμὸν Νισυρίων. Ἄρκει νὰ σημειωθῆ ὅτι κατὰ τὸ 1941 ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἐμφανίζεται μειωμένος κατὰ 48% ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1912, ἦτοι κατῆλθεν εἰς 2.592 ἄτομα. Ἡ μεγαλυτέρα δὲ μείωσις τῆς περιόδου αὐτῆς ἐσημειώθη τὸ 1947, ὅτε ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου κατῆλθεν εἰς 2.499 ἄτομα, ἦτοι εἰς τὸ 51% τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ 1912.

γ) Ἡ τρίτη περίοδος ἀναφέρεται εἰς τὸ μεταπολεμικὸν διάστημα (1947 - 1961). Ἡ περίοδος αὕτη καὶ δὴ ἡ τελευταία δεκαετία (1951 - 1961) θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς περίοδος ὁμαδικῆς φυγῆς, ἀφοῦ ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἀπὸ 2.587 τὸ 1951 κατῆλθεν εἰς 1.799 τὸ 1961 (19 Μαρτίου) ἦτοι ἐμειώθη ἐντὸς μιᾶς δεκαετίας κατὰ 31%. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος συγκρινόμενος μὲ τὸν πληθυσμὸν τοῦ 1912 ἐμφανίζεται μειωμένος κατὰ 64%. Ἡ διαρροὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νισύρου κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν εἶναι ἐκπληκτικὴ (31%), ἐὰν ληφθῆ μάλιστα ὅπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὰς ἄλλας, πλὴν Ρόδου, Καλύμνου, Πάτμου καὶ Κάσσου, νήσους, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζουν αὐξησιν, ἡ διαρροὴ αὕτη ἔχει διακυμανθῆ μεταξὺ 5% (Κῶς) καὶ 16% (Καστελλόριζον). Ἡ ἀθρόα αὕτη φυγὴ θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῆ πέραν τῶν ἀναπτυχθέντων ἀνωτέρω γενικῶν λόγων εἰς τὴν χαλάρωσιν τῶν μεταναστευτικῶν περιορισμῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰς διευκολύνσεις ποῦ παρέχει ἡ Αὐστραλία διὰ τὴν ἐκεῖ ἐγκατάστασιν Ἑλλήνων (ΔΕΜΕ), ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς εὐκαιρίας ἀπασχολήσεως ποῦ δημιουργοῦν αἱ μεγάλοι νῆσοι τῆς Δωδεκανήσου καὶ δὴ ἡ Ρόδος λόγῳ τῆς τουριστικῆς τῆς ἀνόδου.

Ἡ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου ἐμφανίζεται ἀναλυτικώτερον ἐκ τοῦ κατωτέρω πίνακος περιλαμβάνοντος τὴν κατὰ Κοινότητα κίνησιν μεταξὺ τῶν δύο ἀπογραφῶν.

ΠΙΝΑΞ 4
Κίνησις πληθυσμοῦ Νισύρου ἐτῶν 1951 - 1961 κατὰ Κοινότητα

Κοινότης	1951	1961	Μείωσις	ο/ο
1 Μανδράκι	1.449	1.113	336	22,3
2 Ἐμπορειὸς - Πάλιοι	656	364	292	44,4
3 Νικεϊὰ	482	322	160	33,3
	2.587	1.799	788	100

Ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος προκύπτει ὅτι τὴν μεγαλυτέραν μείωσιν (44,4%) ἐσημείωσεν ἡ Κοινότης Ἐμπορειὸς εἰς τὴν ὁποίαν συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ ἐπίνειον αὐτοῦ οἱ Πάλιοι, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι

κατά την απογραφήν τοῦ 1961 ἀνήρχοντο εἰς 152 ἄτομα. Τοῦτο θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῆ εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐκ τῆς Κοινότητος ταύτης μετηνάστευσαν πολλὰ ἄτομα εἰς Αὐστραλίαν, ὅπου σήμερον διατηροῦν τὴν πολυπληθεστέραν Νισυριακὴν παροικίαν. Ἐπίσης μεγάλον ποσοστὸν μειώσεως ἐμφανίζει καὶ ἡ Κοινότης Νικειῶν, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι κατὰ τὴν δεκαετίαν 1951 - 1961 ἐμειώθησαν κατὰ 33,3%, μεταναστεύσαντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς Ἀμερικὴν. Ὁ Δῆμος Μανδρακίου ἐμφανίζει τὴν μικροτέραν μείωσιν (22,3%) ἐν σχέσει μὲ τὰς προαναφερθείσας Κοινότητας, ἡ ὁποία ὅμως θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῆ μᾶλλον εἰς ἱστορικοὺς λόγους, συνδεομένους μὲ τὸ γεγονός ὅτι τὸ Μανδράκι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου.

Θὰ πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ τονισθῆ ἐνταῦθα ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Νισύρου δὲν ἔχει μόνον μειωθῆ ἀριθμητικῶς, ἀλλὰ πέραν τούτου ἔχει ὑποστῆ διὰ τῆς εἰσροῆς νέων ἐν τῇ νήσῳ στοιχείων, καὶ μίαν ἀλλοίωσιν τῆς συνθέσεώς του, ἡ ὁποία ὁσονδήποτε καὶ ἐὰν φαίνεται ἐπιβαλλομένη ἀπὸ λόγους οικονομικῆς σκοπιμότητος, ἐν τούτοις δὲν παύει ν' ἀποτελῆ μίαν ἐπικίνδυνον αἰχμὴν μιᾶς μακροχρονίου ἀφομοιωτικῆς ἐπενεργείας ἐπὶ τοῦ γηγενοῦς στοιχείου.

Ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν καὶ ἐκ τῆς μελέτης ἐν γένει τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς νήσου διαπιστοῦται ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Νισύρου ἐντὸς τῆς τελευταίας πεντηκονταετίας (1912 - 1961) ἐμειώθη ἀπὸ 5.000 εἰς 1.799, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς φυσικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, νὰ εὐρίσκεται σήμερον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 8.000 περίπου ἀτόμων. Γεννᾶται λοιπὸν εὐλόγως τὸ ἐρώτημα ποῦ εὐρίσκεται ὁ πληθυσμὸς αὐτός ; Εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ δίδεται ἀπάντησις διὰ τῆς ἐρένης τῶν Νισυριακῶν παροικιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ, τὴν δρᾶσιν τῶν ὁποίων θὰ προσπαθήσωμεν χρονολογικῶς νὰ ἐξετάσωμεν κατωτέρω εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐμφανισθῆ κατὰ τρόπον ὠλοκληρωμένον τὸ ὅλον δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς νήσου (1).

Τὰ πρῶτα κέντρα ποῦ ἐδέχθησαν μετανάστας ἀπὸ τὴν Νίσυρον κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἦσαν ἡ Σμύρνη, ἡ Κωνσταντινούπολις, καὶ ἡ Ὁδησσός, ὅπου πολὺ σύντομα ἐδημιουργήθησαν Νισυριακαὶ παροικίαι ἄξια λόγου, ὀργανωθεῖσαι μάλιστα καὶ εἰς συλλόγους. Περί τῆς δράσεως τῶν παροικιῶν τούτων ὀλίγα γνωρίζομεν πάντως γεγονός εἶναι ὅτι σήμερον δὲν ὑπάρχουν Νισύριοι οὔτε εἰς τὴν Ὁδησσόν, τὴν ὁποίαν ἐγκατέλειψαν κατὰ τὴν ἐκραγεῖσαν ἐπανάστασιν τοῦ 1917, οὔτε εἰς τὴν Σμύρνην, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεδιώχθησαν κατὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ 1922. Ἀντιθέτως εἰς τὴν

1. Ν. Σακελλαρίδης : «Ἡ Σωματιακὴ δράσις τῶν Νισυρίων», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 34 Ἰουνίου - Αὐγούστου 1960, σελ. 5, τεύχος 35 Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου, σελ. 16, τεύχος 36 Ἰανουαρίου - Μαΐου 1961, σελ. 26.

Κωνσταντινούπολιν υπάρχουν ακόμη δλίγοι Νισύριοι, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ὅμως ἀνέρχεται εἰς μερικὰς μόνον δεκάδας.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα τῶν Νισυρίων ἐστράφη πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ συγκεκριμένα τὴν Νέαν Ὑόρκην, ὅπου ἐγκατεστάθησαν οἱ πρῶτοι Νισύριοι. Πολὺ σύντομα ὠργάνωσαν τὴν ἐκεῖ παροικίαν τῶν οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τὸ Μανδράκι ἰδρύσαντες μάλιστα καὶ δύο συλλόγους τὸν «Ὁμηρον» (1904) καὶ τὴν «Πορφυρίδα» (1906), οἱ ὁποῖοι ἀργότερον συνεχωνεύθησαν καὶ ἀπετέλεσαν τὸν «Γνωμαγόρα» (1915). Τοῦ τελευταίου τούτου παραρτήματα λειτουργοῦν σήμερον εἰς Ἀθήνας—Πειραιᾶ καὶ εἰς Νίσυρον. Παραλλήλως μὲ τὴν αὔξησιν τῆς παροικίας ἴδρυσαν συλλόγους καὶ οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τὰς ἄλλας Κοινοτήτας τῆς νήσου. Οὕτω οἱ μὲν καταγόμενοι ἀπὸ τὰ Νικεῖα ἴδρυσαν τὸν σύλλογον «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος» (1906), οἱ δὲ ἀπὸ τὸν Ἐμπορεῖον τὸν σύλλογον «Παναγία Θερμιανή», ὁ ὁποῖος διατηρεῖ δύο παραρτήματα καὶ εἰς Αὐστραλίαν (Μελβούρνην καὶ Αδελαΐδα). Καὶ οἱ δύο σύλλογοι διατηροῦν ἐπίσης παραρτήματα καὶ εἰς τὰς Αθήνας. Εἰς τὴν ἀγαθοεργὸν δρᾶσιν τῆς Νισυριακῆς παροικίας τῆς Αμερικῆς, ἡ ὁποία σήμερον ὑπολογίζεται εἰς 4.000 ἄτομα, ὀφείλονται ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα τῆς νήσου, ὅπως ἡ Ὁμήρειος Κοινοτικὴ Σχολή, τὰ Ἰαματικά Λουτρά, ἐκκλησίαι, δρόμοι κτλ.

Παράλληλα μὲ τὴν μετανάστευσιν εἰς Αμερικὴν, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, καὶ τὴν κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη δημιουργηθεῖσαν πιεστικὴν κατάστασιν ἐκ μέρους τῶν Ἰταλῶν εἰς τὴν Δωδεκάνησον, πολλοὶ Νισύριοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, ὅπου ἐδημιούργησαν ἐκλεκτὴν παροικίαν, ἀριθμοῦσαν σήμερον 900 περίπου ἄτομα. Τὴν αὐτὴν ἐποχὴν Νισύριοι ἐγκατεστάθησαν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς περιωρισμένην ὅμως κλίμακα.

Μεταπολεμικῶς παρατηρεῖται ζωνρὰ κινήσεις διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Νισυρίων εἰς τὴν Αὐστραλίαν, ὅπου ὑπολογίζεται ὅτι ἡ ἐκεῖ Νισυριακὴ παροικία ἀριθμεῖ ἄνω τῶν 500 ἀτόμων προερχομένων κυρίως ἀπὸ τὸν Ἐμπορεῖον. Ἡ παροικία αὕτη ὡς ἐτονίσασμεν καὶ ἄνωτέρω, εἶναι ὀργανωμένη καὶ μεταξὺ αὐτῆς συγκαταλέγονται ἐπιστήμονες καὶ ἐπιχειρηματῆαι καλῶς ἐγκατεστημένοι. Τέλος θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ δημιουργία κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον τῆς ἐν Ρόδῳ Νισυριακῆς παροικίας, ἡ ὁποία προπολεμικῶς ἠρίθμει 4-5 οἰκογενείας. Σήμερον ὑπολογίζεται ὅτι εἰς τὴν Ρόδον εἶναι ἐγκατεστημένα περισσότερα ἀπὸ 400 ἄτομα, ἐπιστήμονες, ὑπάλληλοι καὶ ἐπαγγελματῆαι. Οὗτοι συνέστησαν παννισυριακὸν σύλλογον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Πορφυρίς» (1948), ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξεν μεγάλην ἀγαθοεργὸν δρᾶσιν, ἐνισχύων παντοιοτρόπως τὴν Νίσυρον.

Ἐκ τῆς ἐρευνῆς τοῦ ὄλου δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς νήσου.

καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς φθίνει ἐπικινδύνως γεγονὸς τὸ ὅποιον θὰ πρέπει ν' ἀντιμετωπισθῆ διὰ νὰ συγκρατηθῆ τοῦλάχιστον ἢ σημερινὴ κατάστασις. Τοῦτο εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς δημιουργίας εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς, αἱ ὁποῖαι θὰ βελτιώσουν μέχρις ὀρισμένου σημείου τὰς συνθήκας τῆς ἐκεῖ διαβιώσεώς των. Βεβαίως εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι οἱ ἐγκαταλείψαντες τὴν Νίσυρον, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς μίαν γενεάν, ὅπου-δῆποτε καὶ ἐὰν ἐδρίσκωνται ζοῦν καὶ αἰσθάνονται ὡσὰν Νισύριοι καὶ ἡ παρουσία των, ἰδίᾳ ἢ οἰκονομικῆ, εἶναι αἰσθητῆ εἰς τὴν νῆσον. Τοῦτο ὅμως δὲν ἰσχύει καὶ διὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην γενεάν, ἢ ὁποῖα ἀγνοεῖ τὴν πατρίδα τῆς καὶ εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις καὶ τὴν γλώσσαν τῆς, καὶ συνεπῶς καθημερινῶς καὶ περισσότερον θ' ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτὴν μέχρις ὀλοκληρωτικῆς ἀφομοιώσεώς τῆς ἀπὸ τὴν φιλοξενουσαν ξένην χώραν.

Δ'.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Διὰ τῆς προηγηθείσης ἐρεῦνης τῆς συνθέσεως τοῦ εἰσοδήματος τῆς νήσου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ δημογραφικὸν αὐτῆς πρόβλημα, ἐδόθη μία γενικὴ εἰκὼν τῆς ὕφισταμένης ἐκεῖ οἰκονομικῆς καταστάσεως. Αἱ προσελθούσαι ἐκ τῆς ἐρεῦνης ταύτης διαπιστώσεις, ὅσον θετικαὶ καὶ ἐὰν εἶναι, δὲν εἶναι δυνατόν, λόγω τῆς γενικότητός των, νὰ παρουσιάσουν τὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα τῆς νήσου εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς λεπτομερείας. Ἐνεκα τούτου χρειάζεται λεπτομερὴς καὶ ἐμπεριστατωμένη μελέτη τῶν ἐπὶ μέρους οἰκονομικῶν δραστηριοτήτων πρὸς συναγωγήν θετικῶν συμπερασμάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ θεμελιωθῆ ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς νήσου. Αἱ δραστηριότητες αὗται, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐρευνηθοῦν ἀμέσως κατωτέρω, ἀναφέρονται εἰς τὴν γεωργίαν ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν, τὴν δενδροκομίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν μελισσοκομίαν, τὴν ἀλιείαν, τὰ ὄρυχεα καὶ τὴν βιοτεχνίαν.

α) Γεωργία: Ἡ γεωργία ἀποτελεῖ ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας τὸν σπουδαιότερον παράγοντα τῆς νήσου, ἀνεξαρτήτως τοῦ γεγονότος ὅτι ἐξεταζομένη ὡς καθαρῶς οἰκονομικὴ δραστηριότης δὲν ἐμφανίζει προοπτικὴν τοιαύτης ἀναπτύξεως ὥστε δι' αὐτῆς ν' ἀντιμετωπισθῆ τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς νήσου. Οἱ ἀσχοληθέντες κατὰ καιροῦς μὲ τὸ γεωργικὸν πρόβλημα τῆς νήσου, ὑπεστήριξαν τὴν αἰσιόδοξον ἄποψιν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ αὔξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ συνεπῶς ἡ βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων τῆς (1). Τοῦτο περιορισμένην μόνον ἀξίαν δύναται

1. Κ. Μούρας: «Δημογραφικὸν πρόβλημα καὶ γεωργία», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 15 Μαρτίου - Ἀπριλίου 1957, σελ. 17 - 23.

να ἔχη ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ προκύπτουσα ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐπὶ πλεόν πρόσοδος δὲν δύναται ν' ἀκολουθήσῃ τὸν ρυθμὸν τῶν ὀλονέν αὐξανομένων βιοτικῶν ἀναγκῶν.

Αἱ περιορισμένα δυνατότητες ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα θὰ πρέπει ν' ἀποδοθοῦν εἰς ἀντικειμενικούς κατὰ κύριον λόγον παράγοντας, οἱ ὅποιοι συνδέονται μὲ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς μορφολογικὰς καὶ κλιματολογικὰς ἐν γένει συνθήκας τῆς νήσου, καὶ δευτερευόντως εἰς παράγοντας ὑποκειμενικούς, οἱ ὅποιοι συνδέονται μὲ τὴν ψυχολογικὴν τῶν κατοίκων τῆς νήσου κατάστασιν καὶ μὲ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀκολουθούμενας μεθόδους καλλιεργείας.

Εἰς τοὺς πρώτους παράγοντας ἀνήκει κατ' ἀρχὴν ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους, ἡ διαμόρφωσις τοῦ ὁποίου ἔχει ὡς χαρακτηριστικὸν τὴν ἔλλειψιν πεδινῶν ἐκτάσεων. Ἄρκει νὰ σημειωθῆ ὅτι ἐπὶ συνολικῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου 42 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, αἱ καλλιεργούμεναι ἐκτάσεις, κατὰ τὰς πληροφορίας τῆς Δ' ὀψεως Γεωργίας Δωδεκανήσου, ἀνέρχονται εἰς 4.500 στρέμματα, τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύουν ποσοστὸν μόλις 11% τῆς συνολικῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου, αἱ δὲ ἐκτάσεις διὰ βοσκοτόπους εἰς 34.000 στρέμματα. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι ὅτι αἱ καλλιεργούμεναι ἐκτάσεις συγκρινόμεναι πρὸς τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν τῆς νήσου μᾶς δίδουν πολὺ μικρὸν γεωργικὸν κλῆρον. Ἐὰν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ πολυτεμαχισμὸς αὐτοῦ, ὡς καὶ ἡ διασπορά του, γίνεται ἀμέσως ἀντιληπτὸν ποῖα εἶναι ἡ ἔκτασις τῆς προσόδου τὴν ὁποῖαν δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸν καλλιεργητὴν του. Ἐν συνεχείᾳ δυσμενὲς στοιχεῖον συνιστᾷ καὶ ἡ μορφολογία τῶν ἐδαφῶν τῆς, ἡ ὁποία ἀποκλείει τὴν χρησιμοποίησιν μηχανικῶν μέσων καλλιεργείας, διότι ἐὰν ἐξαιρέσῃ κανεὶς ὄρισμένας περιφερείας τῆς νήσου, ὅπως τὸ Λακκί, τὸ Ἄργος καὶ τὶς Λειές, αἱ ὑπόλοιποι περιφέρειαι ἀποτελοῦντα ἀπὸ ἐπικλινῆ ἐδάφη, τὰ ὁποῖα μὲ ἐργασίαν αἰῶνων ἔχουν μετατραπεῖ δι' ἀναβαθμίδων (τάβλες) εἰς καλλιεργούμενα ἐδάφη. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἔχει ἀξιοποιηθῆ τὸ σύνολον τῶν ἐκτάσεων καὶ σήμερον ἡ Νίσυρος ἐμφανίζει τὴν μορφήν κλιμακωτῆς καλλιεργείας λίαν ἀξιολόγου καὶ μὴ παρατηρουμένης εἰς τόσῃν ἔκτασιν εἰς καμμίαν ἄλλην νῆσον.

Τέλος δυσμενεῖς ἐπίσης παράγοντας συνιστοῦν, ἡ σύστασις τῶν ἐδαφῶν τῆς, ἡ παντελής ἔλλειψις ρεόντων ὑδάτων, καὶ τέλος αἱ κλιματολογικαὶ αὐτῆς συνθήκαι, αἱ ὁποῖαι ἐπιδρῶν ἐπὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἀνήκουν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ παράγοντες, οἱ ὅποιοι ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὴν ψυχολογικὴν τῶν κατοίκων τῆς νήσου κατάστασιν, εἴτε εἰς τὴν ἔλλειψιν μεθόδων καλλιεργείας καὶ τεχνικῆς καθοδηγήσεως. Πράγματι εἶναι γεγονὸς ὅτι οἱ γεωργοὶ τῆς Νισύρου ἀκολουθοῦν πλημμελῆ καὶ καθυστερημένον τρόπον καλλιεργείας, ἐφαρμόζοντες τὸ ἀναχρονιστικὸν σύστημα τῆς ἐναλλαγῆς τῶν διαφόρων καλλιεργειῶν εἰς τὸ

ΠΙΝΑΞ 5

Καλλιεργουμένη έκτασις και γεωργική παραγωγή Νισύρου, βάσει έτησιού μέσου δρου περιόδου 1959 - 1961

Είδος	Στρέμματα	Παραγωγή	
		Ποσότης, Χιλ.	΄Αξία. Δρχ.
Σίτος	200	12.000	30.000
Κριθή	800	64.000	64.000
Φασόλια	200	4.500	27.000
Ρεβύθια	130	4.000	24.000
Φακές	180	2.500	15.000
Κουκιά	130	5.000	30.000
Φάβα	150	5.000	30.000
Γεώμηλα	60	30.000	60.000
Κρόμμυα	100	40.000	80.000
Τομάτες	100	60.000	120.000
Καρπούζια	100	70.000	36.000
Βρώμη	150	9.000	9.000
Ρόβι	50	2.500	3.000
Λαθοδρι	50	1.400	1.400
Λούπινα	150	5.000	5.600
	2.550	314.900	534.000

αυτό έδαφος, τὸ ὁποῖον δὲν ἀποδίδει, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι τὰ ἐδάφη εἶναι πτωχὰ εἰς συστατικά, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι δὲν λιπαίνονται καὶ γενικῶς δὲν καλλιεργοῦνται συστηματικῶς. Τὸ τελευταῖον θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῆ καὶ εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ γεωπόνου, ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχη τὰς τεχνικὰς του συμβουλὰς εἰς τοὺς ἀγρότας καὶ νὰ δημιουργήσῃ μεταξὺ αὐτῶν τὰς ψυχολογικὰς ἐκείνας προϋποθέσεις, ποὺ κρίνονται ἀπαραίτητοι διὰ νὰ ἐδραιωθῆ ἡ πεποιθήσις ὅτι ἡ ἐργασία των εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς ἐξασφαλίσῃ μίαν ἔστω περιορισμένην πρόσοδον.

Πέραν τούτων εἶναι φανερόν ὅτι μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ἔχουν ἐγκαταλειφθῆ, γεγονός τὸ ὁποῖον ἔχει χαλαρώσει τὴν τὰ κατὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη ἀναληφθεῖσαν προσπάθειαν γεωργικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου (1).

Ἡ σημερινὴ θέσις τῆς γεωργίας, ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν, μὴ συμπεριλαμβάνουσα τὴν δενδροκομίαν, κτηνοτροφίαν καὶ μελισσοκομίαν, ἐμφανίζε-

1. Βλέπε σχετικῶς :

Ι. Ζαχαριάδης : « Ἀπόψεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας τοῦ τόπου μας » Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 16 Μαΐου - Ἰουνίου 1957, σελ. 19.

Δ. Κογιόπουλος : « Γεωργοοικονομικὰ στοιχεῖα Νισύρου », Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 24, Σεπτεμβρίου - Ὀκτωβρίου 1958, σελ. 6 - 9.

ται εις τὸν παραπλεύρως (σελ. 20) πίνακα, ὁ ὁποῖος δίδει, βάσει στοιχείων τῆς Δ)νσεως Γεωργίας Δωδεκανήσου τῆς περιόδου 1959 - 1961 (μέσος ἐτήσιος ὄρος), τὰς καλλιεργουμένας ἐκτάσεις ὡς καὶ τὴν ποσότητα καὶ ἀξίαν τῆς παραγωγῆς δημητριακῶν, ὀπωροκηπευτικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν φυτῶν τῆς νήσου.

Ἀναλύοντες τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀνωτέρω πίνακος καταλήγομεν εἰς τὸ γενικὸν συμπέρασμα ὅτι ἡ παραγωγή τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων εἰδῶν εἶναι περιορισμένη, μὴ ἐπαρκοῦσα οὔτε διὰ τὴν κάλυψιν τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν. Ἡ θέσις ἐκάστου εἶδους ἐμφανίζεται ὡς ἀκολούθως : Ἡ παραγωγή σίτου εἶναι ἐλαχίστη, ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ὅτε οἱ κάτοικοι τῆς νήσου παρεσκεύαζαν ἄρτον ἀπὸ κριθῆν, τὴν ὁποῖαν σήμερον χρησιμοποιοῦν κυρίως διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀκόμη καὶ μέχρι τοῦ 1948 ἐκαλλιεργοῦντο εἰς τὴν νήσον 5.000 περίπου στρέμματα κριθῆς, ἐναντι 800 ποὺ καλλιεργοῦνται σήμερον. Τὰ ὄσπρια ἐμφανίζουν κάποια σπουδαιότητα ὄχι διὰ τὴν ποσότητά των, ἡ ὁποία εἶναι βεβαίως ἀσήμαντος ἀλλὰ κυρίως διὰ τὴν ποιότητά των, ἡ ὁποία εἶναι ἐξαιρετική, ὀφειλομένη εἰς τὸ ἠφαιστειογενὲς τῶν ἐδαφῶν τῆς νήσου. Τὰ εἶδη ταῦτα εἶναι δυνατόν ν' αὐξηθοῦν, ἐφ' ὅσον γίνῃ συστηματικὴ καλλιέργεια ἐν συνδυασμῷ μὲ λίπανσιν τῶν ἐδαφῶν καὶ καταπολέμησιν τῶν παρασίτων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὰ κηπευτικὰ ἥτοι γεώμηλα, κρόμυα καὶ τομάτες, καίτοι ἡ ἔλλειψις ὕδατος ὡς ἐπίσης καὶ καταλλήλων ἐδαφῶν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν εἰδῶν τούτων, δὲν ἐπιτρέπουν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς των εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα. Πέραν τούτων θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ καλλιέργεια κηπευτικῶν ἰδία πρῶϊμων καὶ ὀψίμων εἶναι πάντοτε ἐπισημῆς, λόγῳ τῆς παρατηρουμένης κατὰ τὴν ἄνοιξιν ἀνομβρίας. Πάντως πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην παρατηρεῖται μεταπολεμικῶς κάποια ἀξιόλογος προσπάθεια, ἡ ὁποία θὰ πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ. Τὰ πεπονηδῆ δὲν ἐμφανίζουν ἰδιαιτέραν σημασίαν, δοθέντος ὅτι ἀνήκουν καὶ αὐτὰ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ποτιστικῶν, καὶ συνεπῶς λόγῳ τῶν ἐπικρατουσῶν ἐκεῖ συνθηκῶν δὲν εὐνοεῖται ἡ καλλιέργειά των. Τέλος καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ κτηνοτροφικὰ φυτὰ, ἡ παραγωγή των εἶναι μικρὰ ἐν σχέσει μὲ τὰς ἠδξημένας ἀνάγκας τῆς νήσου εἰς κτηνοτροφίαν, λόγῳ τῆς ἀξιολόγου, ὡς θὰ διαπιστώσωμεν, κατωτέρω, κτηνοτροφίας τῆς. Μερικὰ ἐξ αὐτῶν ὅπως ἡ βρώμη, τὸ ρόβι καὶ τὸ λαθοῦρι, ἤρχισαν καλλιεργούμενα μεταπολεμικῶς, ἐνῶ ἡ μοναδικὴ κτηνοτροφία τῆς νήσου τὰ λούπινα, ἐμφανίζουν μειωμένην παραγωγήν ἐν ἀντιθέσει μὲ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη καὶ συγκεκριμένα τὸ 1941, ὅτε ἡ παραγωγή αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 19 τόννους⁽¹⁾. Τοῦτο θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐκτροφή κατοικιδίων

1. Ὑπουργεῖον Ἀνοικοδομήσεως : Δωδεκάνησος, 4. Γενικὴ περιγραφή, Ἀθήναι 1947, σελ. 101.

χοίρων, πού ήκμαζε κατά τό παρελθόν, εύρίσκεται σήμερον εις έντελώς χαμηλά επίπεδα, συνεπεία τής έν τῷ μεταξύ έπελθούσης μειώσεως του πληθυσμοῦ τής νήσου, και τῶν αὐστηρῶν υγειονομικῶν περιορισμῶν, πού αἱ τοπικαί ἀρχαί ἐθέσπισαν διὰ τήν προστασίαν τής υγείας τῶν κατοίκων και τήν καθαριότητα τής νήσου.

β) Δενδροκομία: Ἡ δενδροκομία ἀπετέλει πάντοτε διὰ τήν Νίσυρον τόν κυριώτερον γεωργικόν κλάδον και τοῦτο διότι αἱ μορφολογικαί και ἔδαφολογικαί συνθήκαι τής νήσου ἀφ' ἑνός και ἡ ἔλλειψις ρεόντων ὑδάτων ἀφ' ἑτέρου, ἠνάγκασαν τοὺς κατοίκους της νὰ ἐπιδοθοῦν εις τήν καλλιέργειαν τῶν καρποφόρων δένδρων και ἰδιαίτερος τής ἀμυγδαλῆς, συκῆς, ἔλαιοδένδρων και ἀμπέλων, πού εὐημεροῦν καταπληκτικῶς, λόγω τής ὑπὸ τής πορσελάνης συγκρατήσεως τής ὑγρασίας και ἀποδόσεως αὐτῆς τμηματικῶς εις τήν βλάστησιν. Πολλαί ἐπίσης ἐκτάσεις της κατέχονται και ἀπό αὐτοφυεῖς βαλανιδιές ὡς ἐπίσης και ἀβραμιθιές (ἀγριοφυστικιές).

ΠΙΝΑΞ 6

Παραγωγή καρποφόρων δένδρων Νισύρου, βάσει ἐτησίου μέσου ὄρου περιόδου 1959 -1961, και ἀριθμὸς αὐτῶν κατά τό 1961.

Εἶδος δένδρου	Ἀριθμὸς	Παραγωγή	
		Ποσότης, Χιλ.	Ἀξία, Δρχ.
Ἀμυγδαλιές	15.000	50.000	250.000
Ἐλαιόδενδρα	30.000	—	—
Ἐλαιον	—	12.000	180.000
Ἐλαῖαι βρώσιμοι	—	5.000	40.000
Συκιές	10.000	—	—
Ἐηρά σῦκα	—	5.000	25.000
Νοπά »	—	10.000	18.000
Ἀμπελοι	250 (1)	75.000	112.000
Βαλανιδιές	15.000	60.000	60.000
Ἀβραμιθιές	15.000	15.000	30.000
Ἀχλαδιές	1.200	5.000	15.000
Χαρουπιές	25	200	500
Λεμονιές	500	1.000	3.000
Πορτοκαλιές	130	1.000	3.000
Μανδαρινιές	120	500	1.500
Νερατζιές	100	150	400
Βερυκοκκιές	250	1.300	2.600
Ροδακιनिές	500	1.000	3.000
Μουσμουλιές	150	700	1.400
Κυδωνιές	50	300	600
	88.025	243.150	746.000

(1) Στρέμματα

Ἡ σημερινή θέσις τῆς δενδροκομίας τῆς νήσου ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἀκόλουθον πίνακα, ὁ ὁποῖος δίδει, βάσει τῆς μέσης ἐτησίας παραγωγῆς τῶν ἔτων 1959 - 1961 τὴν ποσότητα καὶ ἀξίαν τῆς παραγωγῆς τῶν καρποφόρων δένδρων ὡς ἐπίσης καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὸ 1961.

Ἐκ τῆς ἐρεύνης τῶν στοιχείων τοῦ κατωτέρω πίνακος καταφαίνεται ἀμέσως τὸ μέγεθος τῆς σπουδαιότητος τῶν δενδροειδῶν καλλιεργειῶν διὰ τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν τῆς νήσου, διότι ὡς θὰ διαπιστώσωμεν καὶ ἐν συνεχείᾳ, εἶναι ἴσως ὁ μόνος γεωργικὸς κλάδος, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας σήμερον ἐν τῇ νήσῳ συνθήκας εἶναι δυνατὸν καταλλήλως ἐκμεταλλευσόμενος νὰ βελτιώσῃ τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα τῆς νήσου. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ ἐκ τῆς δενδροκομίας εἰσόδημα ἀντιπροσωπεύει τὸ 57,40% τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδου.

Ἡ θέσις τῶν κυριωτέρων δενδρώσεων ἐμφανίζεται ὡς ἑξῆς : Τὰ ὑπάρχοντα σήμερον ἀ μ υ γ δ α λ ὀ δ ε ν δ ρ α ὑπολογίζονται εἰς 15.000, τὰ ὁποῖα εἰς ἐποχὴν εὐφορίας παράγουν 50 τόννους περίπου ἀμυγδάλων. Τὸ εἶδος τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ βασικὸν ἐξαγωγίμων προϊόν τῆς νήσου, ἡ ἀξία του δὲ ἀντιπροσωπεύει τὸ 40% τῆς ἐκ δενδρωδῶν καλλιεργειῶν παραγωγῆς καὶ τὸ 20% τῆς συνολικῆς γεωργικῆς παραγωγῆς τῆς νήσου. Αἱ δυνατότητες ἀξίσεως τῆς παραγωγῆς ἀμυγδάλων εἶναι εὐρεῖαι ἐὰν ληθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ παραγωγή ἀνήρχετο εἰς 150 περίπου τόννους ὡς ἐπίσης καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐδαφολογικὴ σύστασις τῆς νήσου εὐνοεῖ ἐξαιρετικῶς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμυγδαλῆς. Πρὸς τοῦτο θὰ πρέπει νὰ στραφοῦν αἱ προσπάθειαι πρὸς δύο κατευθύνσεις, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ καθαρίσματος, κλαδέματος, λιπάνσεως καὶ περιποιήσεως ἐν γένει τῶν ὑπαρχόντων δένδρων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς φυτεύσεως νέων τοιούτων ἐκλεκτῶν ποικιλιῶν. Τὰ ἐ λ α ι ὀ δ ε ν δ ρ α ἀποτελοῦν τὴν ἐπομένην κατὰ σειρὰν σπουδαιότητος κατηγορίαν δενδρώδους καλλιεργείας τῆς νήσου. Σήμερον ὑπολογίζεται ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὴν Νίσυρον 30.000 ἐλαιόδενδρα, τὰ ὁποῖα παράγουν 12 τόννους ἐλαίου καὶ 5 τόννους βρωσίμων ἐλαιῶν κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως. Ἡ παραγωγή ἐλαίου καὶ ἐλαιῶν συγκρινομένη πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπαρχόντων δένδρων εἶναι ἐκπληκτικῶς μικρὰ ἐὰν ληθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἕκαστον δένδρον παράγει 400 γραμμάρια ἐλαίου καὶ 170 περίπου γραμμάρια βρωσίμων ἐλαιῶν, ἔναντι 1.800 γραμμάρων ἐλαίου καὶ 690 γραμμάρων ἐλαιῶν, ποὺ παρήγαγεν ἕκαστον ἐλαιόδενδρον ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1956. (Ἐλαιόδενδρα 77 ἕκ., παραγωγή ἐλαίου 138.000 τόννοι καὶ βρωσίμων ἐλαιῶν 52.000 τόννοι). Ἡ περιορισμένη παραγωγή θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἀκολουθουμένην πρωτόγονον καλλιέργειαν καὶ εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν δένδρων, εἰς τὰ ὁποῖα οὐδεμία περιποίησις γίνεται, ὅπως κλάδεμα, καταπολέμησις τῶν παρασίτων καὶ μάλιστα τοῦ δάκου κτλ. Ἐὰν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἀναληθῆ κάποια σοβαρὰ

προσπάθεια, παραλλήλως δὲ καὶ μία ἐξόρμησις πρὸς φύτευσιν νέων δενδρυλίων, εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ παραγωγή θὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα, ἐὰν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ παραγωγή ἐλαίου ἀνήρχετο εἰς 200 τόννους (1). Ὡσαύτως θὰ πρέπει νὰ καταβληθῇ προσπάθεια ποιοτικῆς βελτιώσεως τοῦ ἐλαίου, τὸ ὅποιον σήμερον ἐμφανίζεται μὲ μεγάλας ὀξύτητας, λόγῳ τοῦ ἐφαρμοζομένου ἐκεῖ παλαιοῦ συστήματος συνθλίψεως καὶ συμπίεσεως τοῦ ἐλαιοκάρπου. Θὰ πρέπει ν' ἀντιμετωπισθῇ ἡ περίπτωση τῆς ἰδρύσεως ἐνὸς συνεταιριστικοῦ προτύπου μηχανικοῦ ἐλαιοτριβείου, τὸ ὅποιον θὰ συντελέσῃ τόσον εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐλαίων, ὅσον καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τοῦ ἐλαίου. Ἡ παραγωγή σὺκων, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος εἶναι λίαν περιορισμένη, καλύπτουσα μόλις τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἡ Νίσυρος παρήγαγε μεγάλας ποσότητας σὺκων, διὰ τοῦτο καὶ οἱ Τοῦρκοι τὴν ὠνόμασαν, ὡς εἶδομεν καὶ ἀλλαχοῦ, νήσον τῶν σὺκων. Σήμερον ὑπάρχουν εἰς τὴν νήσον 10.000 περίπου δένδρα, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων δὲν καρποφοροῦν διότι ἔχουν ἐγκαταλειφθῆ. Ἐὰν συνεπῶς καταβληθῇ σοβαρὰ προσπάθεια περιποιήσεως τῶν ὑπαρχόντων δένδρων καὶ ἀνανεώσεως τούτων διὰ φυτεύσεως νέων δενδρυλίων, εἶναι δυνατόν τὸ εἶδος τοῦτο νὰ ἀποκτήσῃ κάποιαν σημασίαν διὰ τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν τῆς νήσου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν παραγωγήν σ τ α φ υ λ ῶ ν, αὕτη ἀνέρχεται σήμερον εἰς 75 τόννους περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων ἓνα μέρος ἀντιπροσωπεύει ἐπιτραπέζιους σταφυλάς, ποὺ καταναλίσκονται ἐπιτοπίως, τὸ ὑπόλοιπον δὲ οἰνοποιεῖται. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ὁ οἶνος παλαιότερα συγκατελέγετο μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων προϊόντων τῆς νήσου, λέγεται δὲ ὅτι εἰς ἐποχὴν εὐφορίας αἱ γύρω νῆσοι καὶ ἰδίως ἡ Σύμη, ἡ Χάλκη καὶ ἡ Κάσος ἐπρομηθεύοντο οἶνον ἀπὸ τὴν Νίσυρον (2). Σήμερον ὑπάρχουν 250 στρέμματα ἄμπελοι. Ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ἡ ἀμπελοργία εἶναι δυνατόν ν' ἀνακτήσῃ τὴν παλαιάν της σημασίαν εἰς τὴν γεωργίαν τῆς νήσου, διότι αἱ ἔδαφολογικαὶ τῆς συνθήκαι τὸ ἐπιτρέπουν, ἐφ' ὅσον ληφθοῦν ὠρισμένα ἀποφασιστικὰ μέτρα. Πρῶτον θὰ πρέπει ν' ἀντικατασταθοῦν ὅλα τὰ παλαιὰ κλήματα μὲ νέα ἐκλεκτῶν ποικιλιῶν καὶ δευτέρον θὰ πρέπει νὰ γίνεταί συστηματικὴ αὐτῶν περιποίησης τόσον κατὰ τὸ κλάδεμα ὅσον καὶ κατὰ τὸ θειάφισμα, τὴν λίπανσιν καὶ τὸ ράντισμα διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ζιζανίων. Σημειοῦται ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδικῶν αἱ κοιλάδες ποῦ εὐνοοῦν

1. **Ι. Ζαχαριάδης**: «Αἷτια προκαλοῦντα μερικὴν ἢ ὀλικὴν ἀκαρπίαν τῶν ἐλαιοδένδρων τοῦ νησιοῦ μας», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 26 - 27, Ἰανουαρίου-Ἀπριλίου 1959, σελ. 22.

2. **Γ. Παπαδόπουλος**: «Γενικὴ γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ περιγραφή ἀρχαία καὶ νεωτέρα τῆς νήσου Νισύρου μετὰ τῶν πέριξ μικρῶν νήσων καὶ αἱ θερμοπηγαὶ αὐτῆς Νίσυρος 1909, σελ. 35.

ιδιαιτέρως τὴν δημιουργίαν ἀμπελώνων εἶναι εἰς Ἡφαίστειον, ἀπὸ τὴν Γωνίαν μέχρι καὶ τοῦ Ραμμοῦ εἰς Στενὸν - Καμάρι - Σιῶνες, εἰς Βάσσεσ - Καῦχεσ - Θόλους καὶ εἰς Κάτω Λάκκουσ.

Εἰς τὴν συνέχειαν τῆσ ἐρεύνησ τῶν δενδρωδῶν καλλιεργειῶν ἔχομεν τὰ αὐτοφυῆ δένδρα, κυρίωσ δὲ τὴν βαλανιδιά καὶ δευτερευόντωσ τὴν ἀβραμιθιά, τῶν ὁποίων ἡ οἰκονομικὴ σημασία εἶναι ἀξιόλογοσ. Ὁ καρπὸσ τῆσ βαλανιδιάσ, τὸ βαλανίδι, ἔχει δύο οἰκονομικοὺσ προορισμοὺσ. Τὸ μὲν κέλυφοσ τοῦ κυρίωσ καρποῦ, περιέχον δεψικὰσ οὐσίασ, χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν παρασκευὴν βυρσοδεψικῶν ἐκχυλισμάτων, ὃ δὲ κυρίωσ καρπὸσ χρησιμοποιεῖται ὡσ τροφὴ τῶν χοίρων. Ἡ ἔτησία παραγωγὴ βαλανιδιοῦ ἀνέρχεται εἰσ 60 περίπου τόννουσ, διατίθεται δὲ χωρίσ καμμίαν εἰδικὴν ἐπεξεργασία, εἰσ τὰσ ἀγοράσ τοῦ Πειραιῶσ, τῆσ Μυτιλήνησ, τῆσ Ρόδου κτλ. Εἰσ παλαιότεραν ἐποχὴν ἡ Νίσυροσ ἐξῆγεν 100 τόννουσ. Ἡ ἐμφανιζομένη σήμερον μικρὰ παραγωγὴ ἐν σχέσει μὲ τὴν προπολεμικὴν τοιαύτην ὀφείλεται εἰσ τὴν μείωσιν τῶν δένδρων συνεπεῖα τῆσ ληστρικῆσ ὕλοτομιάσ ποῦ ὑπέστησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆσ κατοχῆσ, ὅτε δὲν ὑπῆρχε κανεῖσ περιορισμὸσ, ὡσ ἐπίσης καὶ εἰσ τὴν ἔλλειψιν ἐνδιαφέροντοσ ἐκ μέρουσ τῶν γεωργῶν νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν ἐκμετάλλευσιν ἐνὸσ εἶδουσ, τοῦ ὁποίου ἡ διάθεσισ εἰσ ἱκανοποιητικὰσ τιμάσ εἶναι προβληματικὴ. Τὸ θέμα βεβαίωσ τοῦτο εἶναι γενικὸν ἀπασχολοῦν ὅλασ τὰσ παραγωγικὰσ τοῦ εἶδουσ περιοχὰσ, θὰ πρέπει δὲ ν' ἀποδοθῆ εἰσ τὴν ἔλευθέραν εἰσαγωγὴν τοῦ εἶδουσ τούτου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ (Τουρκία), ὡσ ἐπίσης καὶ εἰσ τὴν ἀπεριόριστον εἰσαγωγὴν τῶν παραγῶν αὐτοῦ, δηλαδὴ τῶν βυρσοδεψικῶν ἐκχυλισμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ποιοτικῶσ καλύτερα καὶ φθινότερα τῶν Ἑλληνικῶν. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆσ δημιουργηθείσεσ καταστάσεωσ ἠναγκάσθη πρὸ ἔτουσ περίπου ἡ Κυβέρνησισ νὰ προστατεύσ τὴν Ἑλληνικὴν παραγωγὴν βαλανιδιοῦ, θέσασα ὑπὸ εἰδικοὺσ περιορισμοὺσ τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενα βυρσοδεψικὰ ἐκχυλίσματα. Πέραν τῶν ἐκτεθέντων ὡσ ἄνω προορισμῶν, ἡ βαλανιδιά χρησιμεῖ, λόγω τῆσ σκληρότητοσ καὶ τῆσ ἀνθεκτικότητοσ τῆσ, εἰσ τὴν ναυπηγικὴν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν μερῶν ἐκείνων, ποῦ ἀπαιτοῦν ἀνθεκτικότητα (σκαρμοί, κουπαστέσ, καρίνεσ κτλ.), ὡσ ἐπίσης καὶ διὰ παραγωγὴν καρβούνων, τὰ ὁποῖα, κατὰ ἕνα μεγάλον μέρος, διατίθενται εἰσ τὴν ἀγορὰν τῆσ Ρόδου. Ἐν συμπεράσματι δύναται νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι τὸ εἶδοσ τοῦτο θὰ ἀποτελέσῃ σοβαρὰν πηγὴν διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆσ νήσου, ἐφ' ὅσον ἐξασφαλίσθοῦν ἱκανοποιητικὰι τιμαὶ διαθέσεωσ τούτου, ἔστω καὶ διὰ μιᾶσ κρατικῆσ ἐπιδοτήσεωσ. Τὸ μέτρον τοῦτο θὰ παροτρύνῃ τοὺσ γεωργοὺσ εἰσ συστηματικώτερα καὶ ἐντατικώτερα ἐκμετάλλευσιν τοῦ εἶδουσ μὲ ὅλα τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα. Πρὸσ τὴν κατεύθυνσιν τῆσ δημιουργίασ συναγωνιστικῶν ὄρων διὰ τὴν διάθεσιν τοῦ βαλανιδιοῦ, τὸ ὁποῖον σήμερον ὡσ γνωστὸν ἐξάγεται εἰσ τὴν φυσικὴν του κατάστασιν, θὰ πρέπει νὰ ἐξετασθῆ καὶ ἡ περί-

πτωσις τῆς μερικῆς ἐπεξεργασίας του, καὶ συγκεκριμένα τῆς ἀλέσεώς του, ἢ ὅποια δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ διὰ προσθήκης ἐνὸς δευτερεύοντος μηχανήματος εἰς τὸ προτεινόμενον πρὸς ἴδρυσιν ἐλαιοτριβεῖον, τὸ ὁποῖον οὕτω θὰ ἔχη διπλοῦν προορισμόν.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀβραμιθιὰν ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἀκόλουθα. Τὰ ὑπάρχοντα σήμερον εἰς τὴν νῆσον δένδρα ἀνέρχονται εἰς 15.000, παράγοντα ἐτησίως 15 τόννους περίπου καρπὸν (ἀβραμίθια), ὁ ὁποῖος ἀποδίδει 3 τόννους περίπου ἀβραμιθόλαδον, χρησιμοποιούμενον ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς νήσου, ὡς ἐδώδιμον, εἰς περίοδον ἐλλείψεως ἢ σπάνεως ἐλαιολάδου. Ἐπίσης οἱ καρποὶ τῆς ἀβραμιθιάς χρησιμοποιοῦνται καὶ ὡς κτηνοτροφὴ διὰ τοὺς ἐκτρεφόμενους ἐκεῖ χοίρους. Οἱ εἰδικοί περὶ τὰ γεωργικὰ ζητήματα ὑποστηρίζουν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἐμβολιασθῆ ἡ ἀβραμιθιά εἰς φυσικιάν. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐφ' ὅσον ἡ καλλιέργεια τῆς φυσικιᾶς εὐδοκίμησῃ, γεγονόςς τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῆ βέβαιον, θὰ δημιουργηθῆ ἓνα πρόσθετον εἰσοδήμα εἰς τοὺς γεωργοὺς τῆς νήσου. Σημειοῦται ὅτι μερικὰ δένδρα τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐμβολιασθῆ μὲ θήλεα τῆς ἡμέρου φυσικιᾶς ἀπέδωσαν θαυμάσια ἀποτελέσματα.

Ἐκ τῶν λοιπῶν δένδρα οἰκονομικὸν ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν μόνον οἱ ἀχλαδιεὺς τῆς περιοχῆς Λακκιοῦ, τῶν ὁποίων ὅμως τόσον ἡ ποσοτικὴ ὅσον καὶ ἡ ποιοτικὴ αὐτῶν ἀπόδοσις συνεχῶς φθίνει, λόγῳ τῆς ἐγκαταλείψεώς των καὶ τῆς μὴ καταπολεμήσεως τῶν ἀσθενειῶν. Ἐὰν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην καταβληθῆ σοβαρὰ προσπάθεια ὥστε τὰ ὑπάρχοντα σήμερον 1.200 περίπου δένδρα νὰ κλαδεύωνται, νὰ λιπαίνωνται καὶ γενικῶς νὰ ἔχουν εἰδικὴν περιποίησιν, καὶ ἐκ παραλλήλου ἐμβολιασθῶσι μὲ ἐκλεκτῆς ποιότητος ποικιλίας, εἶναι δυνατόν καὶ τὸ εἶδος τοῦτο νὰ ἀποτελέσῃ πηγὴν εἰσοδήματος τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Αἱ λοιπαὶ δενδρώδεις καλλιέργειαι, ἐσπεριδοειδῶν κτλ. δὲν ἐμφανίζουσιν οἰκονομικὸν ἐνδιαφέρον.

γ) Κτηνοτροφία: Ἡ κτηνοτροφία τῆς Νισύρου ἐμφανίζεται ἀνέκαθεν ἀνεπτυγμένη, λόγῳ τῶν ἐπικρατουσῶν ἐν τῇ νήσῳ εἰδικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν γύρω αὐτῆς νησίδων, εἰς τὰς ὁποίας ἐπικρατοῦν ἐπίσης συνθηκαὶ εὐνοοῦσαι τὴν ἀνάπτυξιν κυρίως τῆς αἰγοτροφίας. Τὰ παραγωγικὰ ζῶα ἱκανοποιοῦν τὰς ἀνάγκας τῆς νήσου εἰς κρέατα καὶ γαλακτοκομικὰ προϊόντα, ὑπάρχουν δὲ ἐποχαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἡ νῆσος ἐξάγει ζῶα πρὸς σφαγὴν εἰς σημαντικὰς ποσότητας.

Ἡ σημερινὴ θέσις τῆς κτηνοτροφίας τῆς νήσου ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἀκόλουθον πίνακα, δεικνύοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπαρχόντων ζώων, τὴν παραγωγὴν κρέατος ὡς καὶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ἐκ στοιχείων τῆς Δ)νσεως Γεωργίας Δωδεκανήσου, ἐξαχθέντων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπολογισθείσης μέσης κατὰ κατηγορίαν ζώων ἀποδόσεως τοῦ ἔτους 1960 δι' ὀλόκληρον τὴν Δωδεκάνησον.

ΠΙΝΑΞ 7

Ἀριθμὸς ζώων καὶ παραγωγή κρέατος Νίσυρου κατὰ τὸ 1960

Εἶδη ζώων	Ἀριθμὸς	Παραγωγή κρέατος	
		Ποσότης εἰς Χιλ.	Ἀξία εἰς Δρχ.
Ἴπποειδῆ	755	—	—
Βοοειδῆ	665	21.250	345.000
Πρόβατα	475	1.865	28.000
Αἴγες	2.900	10.400	156.000
Χοῖροι	250	12.000	120.000
Ὄρνιθες	4.500	900	22.500
Κόνικλοι	120	120	2.500
	9.665	46.535	674.000

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαρχόντων σήμερον εἰς τὴν Νίσυρον ζώων, πρὸς τὰ διαθέσιμα στοιχεῖα τοῦ 1941 προκύπτουν τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα. Τὰ Ἴπποειδῆ ἀπὸ 438 τὸ 1941 ἀνήλθον εἰς 755 τὸ 1960, ἥτοι ηἰξήθησαν κατὰ 72%. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ηἰξήθησαν ἐπίσης καὶ τὰ βοοειδῆ ἀπὸ 359 εἰς 665 (85%), τὰ πρόβατα ἀπὸ 458 εἰς 475 (3,7%). Ἀντιθέτως ἐμφανίζουσι μείωσιν αἱ αἴγες ἀπὸ 3.411 εἰς 2.900 (15%) καὶ οἱ χοῖροι ἀπὸ 773 εἰς 250 (67%). Διὰ τὰ ἄλλα εἶδη δὲν ὑπάρχουν ἀριθμοὶ τοῦ 1941¹⁾. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τοῦ 1941 μᾶλλον ἐνδεικτικὴν ἀξίαν δύνανται νὰ ἔχουν διότι ἀναφέρονται εἰς πολεμικὴν περίοδον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας, ἡ ἔλλειψις τροφίμων ἀπεδεκάτισε τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει γεγονός παραμένει ὅτι τόσον διὰ τὰ βοοειδῆ, τὰ ὁποῖα αὐξάνονται μὲ σταθερὸν ρυθμὸν, ὅσον καὶ διὰ τὰ πρόβατα ὑπάρχουν καλὰ προοπτικαί, ἐφ' ὅσον πραγματοποιηθοῦν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα εἰσαγωγαὶ ἀγελάδων μικτῆς ἀποδόσεως καὶ οἰκοσίων χιακῶν προβάτων, καὶ ληφθοῦν τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα κατὰ τὴν αὐτῶν διατροφῆς καὶ περιποιήσεως. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς αἴγας καὶ ἰδιαίτερος τὰς ποιμενικὰς ἢ μείωσις τῶν θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῆ εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν βοσκοτόπων, εἰς τὴν μικρὰν αὐτῶν ἀπόδοσιν, συνεπεία κακῆς διατροφῆς, καὶ γενικῶς εἰς τὴν ἀκολουθουμένην πολιτικὴν ἀντικαταστάσεως τούτων δι' ἐσταβλισμένων καὶ οἰκοσίων. Εἶναι δυνατόν νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι ἡ μείωσις τῆς αἰγοτροφίας, ἐφ' ὅσον παραλλήλως αὐξάνεται ἡ ἐκτροφή ἄλλων εὐγενῶν παραγωγικῶν ζώων, ἀποτελεῖ εὐχάριστον γεγονός, διότι ὅσον καὶ ἐὰν εἶναι εὐκόλον κτηνοτροφικὸν κεφάλαιον, εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς κάμνει περισσότερον πτωχοῦς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ αὐτὴν. Διὰ τὴν αἰγοτροφίαν ἄλλωστε ἡ Πανελληνίος

1. Ὑπουργεῖον Ἀνοικοδομήσεως: «Δωδεκάνησος, Α' Γενικὴ περιγραφὴ», Ἀθῆναι 1947, σελ. 114-115.

Ἄομοσπονδία Δασοπόνων διετύπωσε τὴν ἄποψιν ὅτι πρόκειται περὶ ἑνὸς καταστραφῆ, ἰδιαίτερος εἰς τὸν χῶρον τῆς Μεσογειακῆς λεκάνης ὅπως εἰς τὴν Τυνησίαν καὶ τὸν Λίβανον, ὅπου αἱ αἶγες ἐχαρακτηρίσθησαν ἐθνικὸς κίνδυνος. Τέλος ἡ μείωσις τῆς χοιροτροφίας ἀποδίδεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν ἔλλειψιν κτηνοτροφῶν (σῦκα, βαλάνια, λούπινα κτλ.) καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰ ληφθέντα μέτρα ἀπομακρύνσεως τῶν χοιροστασιῶν πέραν τῶν κατοικιζόμενων χώρων.

Ὅταν αἱ συνθήκαι εἰς τὴν νῆσον εἶναι εὐνοϊκαὶ καὶ ὑπάρχει ἄφθονος κτηνοτροφικὴ χλωρίς, ἡ παραγωγή γάλακτος ἀνέρχεται εἰς 25 περίπου τόννους, τοῦ κρέατος εἰς 45 περίπου τόννους καὶ τοῦ τυροῦ εἰς 4 τόννους.

δ) Μελισσοκομία: Ἡ μελισσοκομία ἀποτελεῖ βοηθητικὸν κλάδον τῆς γεωργίας τῆς νήσου, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς εὐνοεῖται ἀπὸ τὰς ἐπικρατούσας ἐκεῖ συνθήκας, δι' ὅ καὶ εἶναι δυνατόν καταλλήλως ὀργανουμένη ν' ἀποβῆ πηγὴ σημαντικοῦ γεωργικοῦ πόρου.

Ἡ θέσις τῆς μελισσοκομίας σήμερον ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἀκόλουθον πίνακα, δεικνύοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπαρχόντων κυψελῶν, καθὼς καὶ τὴν παραγωγὴν μέλιτος καὶ κηροῦ κατὰ τὸ 1960, συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς Δ)νσεως Γεωργίας Δωδεκανήσου.

ΠΙΝΑΞ 8

*Αριθμὸς κυψελῶν, ὡς καὶ παραγωγή μέλιτος καὶ κηροῦ Νισύρου κατὰ τὸ 1960

Τύπος κυψέλης	Ἀριθμὸς	Παραγωγή		Μέση παραγωγή κατὰ κυψέλην
		Μέλιτος	Κηροῦ	
Ἐγχώρια	304	285	28	0,940
Εὐρωπαϊκαὶ	52	950	14	18,260
	356	1.235	42	

Τὸ ἀνωτέρω στοιχεῖα συγκρινόμενα πρὸς τὰ προπολεμικὰ ἐμφανίζουν τὴν μελισσοκομίαν εἰς καλὴν σχετικῶς θέσιν μὲ εὐρύτητα περιθώρια περαιτέρω ἀναπτύξεως. Οὕτω κατὰ τὸ 1940 αἱ ὑπάρχουσαι εἰς τὴν νῆσον κυψέλαι ἀνήρχοντο εἰς 303, ἐξ ὧν 4 μόνον εὐρωπαϊκοῦ τύπου, μὲ παραγωγὴν 200 χιλ)μμων μέλιτος (1). Σήμερον ὑπάρχουν 356 κυψέλαι μὲ παραγωγὴν 1235 χιλ)μα μέλιτος, ἐκ τῶν ὁποίων 52 εὐρωπαϊκοῦ τύπου ἀποδίδουσαι 18 περίπου χιλ)μα μέλιτος ἐκάστη, ἔναντι ἑνὸς περίπου χιλ)μου ποῦ ἀποδίδουν αἱ ἐγχώρια κυψέλαι. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν λοιπὸν τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ἐγχωρίων κυψελῶν διὰ εὐρωπαϊκῶν τοιούτων πρέπει νὰ στραθοῦν αἱ προσπάθειαι τῶν μελισσοτρόφων τῆς νήσου, εἶναι δὲ εὐχάριστον τὸ γεγονὸς

1. Ὑπουργεῖον Ἀνωικοδομησεως: «Δωδεκάνησος Α' Γενικὴ περιγραφή», Ἀθῆναι 1947, σελ. 112-113.

ὅτι μερικοὶ προοδευτικοὶ γεωργοὶ ἔκαμαν ἓνα καλὸν βήμα, ποὺ ἐλπίζεται ὅτι θὰ εὕρη μιμητάς. Ἦδη ὑπάρχουν πληροφορία ὅτι κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἠγοράσθησαν ἀρκετὰ κυψέλαι εὐρωπαϊκοῦ τύπου, μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Α.Τ.Ε., ἡ ὁποία ἀκριβῶς διὰ νὰ προωθήσῃ τὴν μελισσοκομίαν, πριμοδοτεῖ ἐκάστην κυψέλην μὲ 100 δρχ. ἔναντι 220 δρχ. ποὺ στοιχίζει ἐκάστη. Κατὰ τὰς ἀπόψεις ἀρμοδίου περὶ τὰ μελισσοκομικὰ ζητήματα παράγοντος τῆς Δ)νσεως Γεωργίας Δωδεκανήσου ἡ μελισσοκομία εἰς τὴν Νίσυρον δύναται ν' αὐξηθῇ σημαντικῶς λόγῳ τῶν ἐπικρατουσῶν εἰς τὴν νῆσον εὐνοϊκῶν συνθηκῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀνοιξέως, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται ἀντικατασταθῶν αἱ ὑπάρχουσαι παλαιαὶ κυψέλαι μὲ εὐρωπαϊκοῦ τύπου, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόδοσις εἶναι δεκαπενταπλασία περίπου τῶν παλαιῶν.

Τέλος θὰ πρέπει ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὴν περίπτωσιν τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀπαντωμένων αὐτοφυῶν ἀρωματικῶν καὶ φαρμακευτικῶν φυτῶν ὅπως δενδρολίβανου, δάφνης (εἰς νησίδα Στρογγυλή), θρίμπης, ἀρίγανης, ἀψυθιάς, spraga prietra κτλ., τὰ ὁποία δύναται ν' ἀποτελέσουν σημαντικὸν πόρον τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν φυτῶν τούτων διενεργεῖται τελευταίως εὐρεῖα ἔρευνα ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν καὶ ἐποπτείαν τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Φαρμακοχημείας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Π. Κρητικοῦ, ἐλπίζεται δὲ ὅτι πολὺ συντόμως θὰ ἀναγγελθοῦν τὰ ἐνδεικνυόμενα πρὸς λήψιν μέτρα.

ε) Γενικὰ συμπεράσματα ἐπὶ τῆς γεωργίας τῆς νήσου: Ἐκ τῆς ἐρεύνης τῶν καθ' ἕκαστον κλάδων τῆς γεωργίας τῆς νήσου προκύπτει ὅτι καίτοι ἡ γεωργία ἀποτελεῖ τὸν σπουδαιότερον παράγοντα τῆς οἰκονομίας τῆς, ἐν τούτοις δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι εἶναι δυνατὸν δι' αὐτῆς ν' ἀντιμετωπισθῇ τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς νήσου. Ἡ γεωργία ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας σήμερον συνθήκας μόνον ὡς δευτερεύουσα πηγὴ εἰσοδήματος θὰ πρέπει νὰ ὑπολογίζεται, παραχωρεῦσα τὴν πρωτοβουλίαν εἰς ἄλλας παραγωγικωτέρας δραστηριότητας (τουρισμός, ἐκμετάλλευσις ὀρυχείων), αἱ ὁποιαὶ εἶναι δυνατὸν κατὰ τρόπον δυναμικὸν νὰ λύσουν τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς νήσου.

Ἄλλὰ καὶ ἡ σημερινὴ σπουδαιότης τῆς γεωργίας θὰ περιορισθῇ ἀναμφισβητήτως ἐὰν δὲν ληφθοῦν ὀρισμένα μέτρα, ἡ ἀναγκαιότης τῶν ὁποίων διεπιστάθη ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως, πρὸς τὰς ἀκολούθους κατευθύνσεις:

1) Ἀξιοποιήσις τῶν περιοχῶν ἐκείνων ποὺ λόγῳ ἑδαφολογικῶν συνθηκῶν ἐπιτρέπουν ἐντατικωτέραν καλλιέργειαν, ὅπως τοῦ Λακκιοῦ, τοῦ Ἄργους καὶ τῶν Λειῶν. Πρὸς τοῦτο θὰ πρέπει νὰ καταστοῦν προσπελάσιμοι δι' αὐτοκινήτου. Διὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ δρόμου Ἐμπορειοῦ—Ἡφαιστείου κατέστη ἤδη προσπελάσιμον τὸ Λακκί, ἐφ' ὅσον δὲ συνεχισθῇ καὶ ὁ δρόμος Μανδρακίου—Ἄργους—Νικειῶν, ποὺ ἔχει φθάσει μέχρι τὴν Εὐαγγελί-

στριαν, θά καταστῆ καὶ τὸ Ἄργος. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιοχὴν τῶν Λειῶν αὕτη δύναται νὰ καταστῆ προσπελάσιμος διὰ τῆς κατασκευῆς δρόμου 5 περίπου χιλιόμετρων ἀπὸ τοὺς Πάλους, διὰ τῆς διευρύνσεως τοῦ ὑπάρχοντος παραλιακοῦ ἀγροτικοῦ δρόμου, διὰ μικρᾶς σχετικῶς δαπάνης, λόγῳ τῆς ὀμαλότητος τοῦ ἐδάφους. Ὁ προτεινόμενος δρόμος θ' ἀξιοποιήσῃ καὶ τὴν ἀμμόδη παραλίαν τῆς περιοχῆς ποῦ θεωρεῖται ἀπὸ τὰς καλυτέρας τῆς νήσου. Διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν προτεινομένων δρόμων θ' ἀξιοποιηθοῦν ὀπωσδήποτε καὶ αἱ ἐκατέρωθεν αὐτῶν περιοχαί, ποῦ σήμερον ἔχουν ἐγκαταλειφθῆ.

2) Κατασκευὴ ὕδατοδεξαμενῶν ὀμβρίων ὕδατων εἰς τὰς ἀνωτέρω περιοχὰς ὡς ἐπίσης καὶ εἰς ἄλλα καίρια σημεῖα πρὸς ὕδρευσιν τῆς καλλιεργουμένης γῆς καὶ πότισμα τῶν παραγωγικῶν καὶ ἀροτριῶντων ζώων. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐγένετο κάποια καλὴ ἀρχὴ ἢ ὁποῖα θά πρέπει νὰ συνεχισθῆ.

3) Εἰσαγωγή συστημάτων καὶ μεθόδων καλλιεργείας ἀποδοτικῶν. Λίπανσις ὄλων τῶν καλλιεργειῶν, κλάδεμα καὶ περιποίησης τῶν δένδρων καὶ καταπολέμησις τῶν διαφόρων παρασίτων καὶ ἀσθενειῶν. Πρὸς τοῦτο κρίνεται ἀπαραίτητος ἡ παρουσία εἰς τὴν νῆσον ἐνὸς γεωπόνου, ὁ ὁποῖος πέραν τῶν τεχνικῶν του συμβουλῶν, θά δημιουργήσῃ τὰς ἀπαραιτήτους ψυχολογικὰς προϋποθέσεις ποῦ ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἐπιδιωκόμενη ἀλλαγὴ τῆς νοοτροπίας τῶν γεωργῶν τῆς νήσου.

4) Προώθησις τῆς καλλιεργείας τῶν ὀσπρίων καὶ τῶν ψυχανθῶν, εἶδη τῶν ὁποίων ἡ καλλιέργεια εὐνοεῖται λόγῳ τῶν ὕφισταμένων ἐν τῇ νήσῳ συνθηκῶν.

5) Προώθησις ὡσαύτως τῆς δενδροκομίας καὶ ἰδιαιτέρως τῆς ἀμυγδαλῆς, τῆς συκῆς, τῶν ἐλαιοδένδρων καὶ ἀμπέλων ἐκ δὲ τῶν αὐτοφυῶν δένδρων τῆς βαλανιδιάς καὶ τῆς ἀβραμιθιάς, τῆς ὁποίας θά πρέπει ἐπὶ τέλους ν' ἀρχίσῃ ὁ ἐμβολιασμός της εἰς φυσικιάν.

6) Ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα διὰ τῆς προώθησεως τῆς ἐκτροφῆς ἀγελάδων μικτῆς ἀποδόσεως, ὡς ἐπίσης καὶ εἰσαγωγῆ οἰκοσίτων χιακῶν προβάτων καὶ ἐπέκτασις τῆς ἐκτροφῆς οἰκοσίτων καὶ ἐσταβλισμένων αἰγῶν ἐκλεκτῆς ράτσας. Περιορισμός τῆς αἰγοτροφίας μόνον εἰς ἐντελῶς καθορισμένους βοσκοτόπους καὶ εἰς τὰς πέριξ νησίδας. Πρὸς τοῦτο θά πρέπει νὰ ἐνισχυθοῦν αἱ διατηροῦντες σήμερον ποιμενικὰς αἰγας διὰ τὴν βαθμιαίαν ἀντικατάστασιν τούτων δι' ἐσταβλισμένων αἰγῶν.

7) Ὑπαγωγή ὄλων τῶν γεωργῶν εἰς τὸν λειτουργοῦντα ὑποτυπωδῶς σήμερον εἰς τὴν νῆσον Γεωργικὸν καὶ Πιστωτικὸν Σύν)σμον Μανδρακίου, ὅστις ν' ἀναλάβῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν προώθησιν ὄλων τῶν ἀπασχολοῦντων τὸν ἀγροτικὸν κόσμον ζητημάτων. Μεταξὺ τῶν ζητημάτων τούτων πρωταρχικὴν θέσιν θά πρέπει νὰ ἔχουν : ἡ προμήθεια, γεωργικῶν φαρμάκων καὶ

γεωργικῶν ἐργαλείων, ἢ συγκέντρωσις τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ δὴ τῶν ἀμυγδαλῶν καὶ βαλανιδιοῦ καὶ ἢ ἀπὸ κοινοῦ διάθεσις τούτων, ἢ ἐπιδιώξις καθορισμοῦ τιμῶν ἀσφαλείας καὶ ἐν ἀνάγκῃ κρατικῆς ἐπιδότησεως τῶν προϊόντων τούτων, ἢ ἐπιδιώξις οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, τῆς Α.Τ.Ε. καὶ τῶν Νισυριακῶν Συλλόγων καὶ τέλος ἢ ἀνάληψις πρωτοβουλιῶν διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν ὄλων τῶν ὑπαρχουσῶν δυνατοτήτων γεωργικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου.

στ) Ἄ λ ι ε ῖ α : Ἡ ἀλιεῖα παλαιότερα ἤκμαζε εἰς τὴν Νίσυρον, ἢ ὁποῖα λόγῳ τῆς διαμορφώσεως τῶν παραλίων της καὶ τῆς πληθύος τῶν πέριξ αὐτῆς νησίδων, ἀπετέλει σημαντικὸν παράγοντα διὰ τὴν οἰκονομίαν της. Σήμερον ἡ ἀλιευτικὴ δραστηριότης εὐρίσκεται εἰς πολὺ χαμηλὰ ἐπίπεδα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐξασφαλίζουν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ αὐτὴν ἀλιεῖς οὔτε τὸ ἐλάχιστον ὄριον συντηρήσεως, μὲ συνέπειαν καθημερινῶς νὰ ἐγκαταλείπεται ὁ κλάδος οὗτος. Τοῦτο θὰ πρέπει, ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἔλλειψιν συγχρονισμένων ἀλιευτικῶν μέσων, εἰς τὴν περιορισμένην ἀγοραστικὴν δυναμικότητα τῶν κατοίκων τῆς νήσου, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας, καὶ τέλος εἰς τὴν ἔλλειψιν πάσης προστασίας τῆς ἀλιευτικῆς παραγωγῆς, τῆς ὁποίας ἡ πλεονάζουσα ποσότης δὲν δύναται νὰ συντηρηθῆ καὶ νὰ προωθηθῆ εἰς τὰς ἀγορὰς καταναλώσεως ὅταν ὑπάρχη συγκοινωνιακὸν μέσον, διότι, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν νῆσον δὲν λειτουργοῦν ψυκτικοὶ θάλαμοι. Ἐὰν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην δημιουργηθοῦν αἱ κατάλληλοι προϋποθέσεις διαθέσεως τῆς ἀλιευτικῆς παραγωγῆς εἰς ἱκανοποιητικὰς τιμάς, εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι ἡ ἀλιεῖα θ' ἀνακτήσῃ τὴν παλαιάν της σπουδαιότητα. Ἡ τουριστικὴ τῆς νήσου ἀνάπτυξις αὐτομάτως θὰ κινητοποιήσῃ καὶ θ' ἀδξήσῃ τὴν ἀλιευτικὴν παραγωγὴν τῆς νήσου, δοθέντος ὅτι οἱ ἰχθύες ἀποτελοῦν τὴν πλεον ἐξεζητημένην τροφήν τῶν τουριστῶν. Τὰ ἀλιευτικὰ σκάφη τῆς Νισύρου σήμερον ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ 3 τράτες (60 HP), 3 δικτυάρικα (36 HP) καὶ ἀπὸ 3 - 4 μικρὰ κωπήλατα σκάφη, ἢ δὲ ἐτησίᾳ παραγωγῇ ἀλιευμάτων πάσης κατηγορίας ὑπολογίζεται εἰς 40 τόννους περίπου.

ζ) Ὀ ρ υ χ ε ῖ α : Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς νήσου ἀποτελεῖ τὸν δυναμικότερον παράγοντα τῆς οἰκονομίας της, ὁ ὁποῖος καταλλήλως ἐκμεταλλευσόμενος εἶναι δυνατόν νὰ λύσῃ τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα αὐτῆς. Ἡ ἐμφάνισις ὀρυκτῶν εἰς τὴν νῆσον ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἠφαιστείου, τοῦ ὁποίου αἱ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐκρήξεις προεκάλεσαν γεωλογικὰς μεταβολάς, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων ἐδημιούργησαν τὰ πετρώματα ἐντὸς τῶν ὁποίων συναντῶμεν τὰ διάφορα ὀρυκτά. Ἐκ τῶν ὀρυκτῶν τούτων ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐμφανίζουν οἰκονομικὸν ἐνδιαφέρον εἶναι ἡ ἐλαφρόπετρα, τὰ θειοχῶματα καὶ ὁ περλίτης, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, διότι δὲν ἀποκλείεται συστηματικωτέρα γεωλογικὴ ἔρευνα τῆς νήσου νὰ φέρῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἄλλα ἀξιόλογα ὀρυκτά.

1) Ἐλαφρόπετρα : Ἡ ἐλαφρόπετρα εἶναι προῖον ἠφαιστειακῆς λάβας ποῦ ἐξετοξεύθη κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐκρήξεων τοῦ ἠφαιστείου τῆς Νισύρου. Ἀπαντᾷται εἰς τὸ βορειοανατολικὸν τμήμα τῆς νήσου καὶ εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς νησίδος Γυαλί, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπολογίζεται ὅτι ὑπάρχει ποσότης 100 χιλιάδων τόννων. Τὸ ἐλαφρὸν καὶ πορῶδες τοῦ προῖοντος κατέστησαν τοῦτο σπουδαῖον ὕλικὸν εἰς τὴν σύγχρονον δομικὴν. Μέχρι τὸ 1952 ἡ ἐλαφρόπετρα τῆς Νισύρου οὐδεμίαν οἰκονομικὴν ἀξίαν εἶχε, περιοριζομένη νὰ καλύπτῃ τὰς οἰκοδομικὰς ἀνάγκας τῆς νήσου καὶ ὀρισμένων ἄλλων νήσων τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς Ρόδου, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐξήγοντο μικραὶ ποσότητες. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπεγράφη σύμβασις διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς νησίδος Γυαλιοῦ, μεταξὺ τοῦ Δήμου Μανδρακίου Νισύρου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ ἐν λόγῳ νησίς, καὶ τοῦ ἐφοπλιστοῦ Μάρκου Π. Νομικοῦ. Διὰ τῆς ὑπογραφείσης συμβάσεως ὁ Δήμος ἐξεμίσθωσεν εἰς τὸν Νομικὸν ἐπὶ μίαν 20ετίαν τὸ δικαίωμα τῆς ἐξορύξεως, ἀποκομίσεως καὶ διαθέσεως τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ νησίδι ποσοτήτων κισσῆρεως (ἐλαφρόπετρα), κισσηροχώματος καὶ τυχὸν ὑπαρχούσης πορσελάνης, ἐναντι μισθώματος 1,70 δρχ. δι' ἕκαστον ἐξαγόμενον κυβικὸν μέτρον κισσῆρεως καὶ 4,25 δρχ. δι' ἕκαστον ἐξαγόμενον τόννον κισσηροχώματος ἢ πορσελάνης. Ἐπίσης ὁ μισθωτὴς ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κατασκευάσῃ ἐναέριον γέφυραν φορτώσεως, νὰ προσλαμβάνῃ τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὴν ἐξόρυξιν, μεταφορὰν εἰς τὸ πλοῖον καὶ φόρτωσιν, ἐργατικὸν προσωπικὸν ἐκ τῶν κατοίκων τῆς νήσου Νισύρου καὶ τέλος νὰ καταβάλλῃ ὡς ἐλάχιστον ὄριον μισθώματος ἐτησίως τὸ μίσθωμα 20 χιλιάδων κυβικῶν μέτρων, ἀντιπροσωπεῖον 34.000 δρχ. (1).

Διὰ τῆς ὑπογραφείσης συμβάσεως τῆς ἐλαφρόπετρας τοῦ Γυαλιοῦ δημιουργεῖται σοβαρὰ πηγὴ πλούτου εἰς τὴν νῆσον τόσον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς αὐξήσεως τῶν δημοτικῶν πόρων, ὅσον καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς προσφορᾶς ἐργασίας εἰς ἀργοῦν ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς νήσου. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη καὶ δὴ μέχρι τὸ 1956, ἡ συσταθεῖσα πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῆς ἐλαφρόπετρας ἐταιρεία «ΛΑΒΑ» Α.Ε. περιορίσθη εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς γεφύρας φορτώσεως ὡς καὶ τῶν ἀπαραιτῶν πρὸς ἐκμετάλλευσιν τοῦ λατομείου ἔργων, χωρὶς νὰ πραγματοποιήσῃ καμμίαν φόρτωσιν, ἢ ἐναρξίς τῶν ὁποίων ἤρχισε τὸ ἐπόμενον ἔτος, ὡς προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου πίνακος ἐμφαίνοντος τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐξαχθεῖσαν ἐλαφρόπετραν ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Δήμου εἰσπραχθέντα δικαιώματα κατὰ τὴν περίοδον 1957 - 1960, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ ὅλη δραστηριότης τοῦ λατομείου τῆς νήσου.

1. Νισυριακὰ Χρονικά : «Σύμβασις ἐκμεταλλεύσεως νησίδος Γυαλί» τεύχος 13, Νοεμβρίου 1956, σελ. 23.

Π Ι Ν Α Ξ 9

Ποσότης και αξία εξαχθείσας εις έξωτερικόν ελαφρόπετρας ώς και εισπραχθέντα δικαιώματα Δήμου Νισύρου περιόδου 1957 - 1960

Έτος	Ποσότης εις κ.μ.	Αξία εις δραχμάς	Δικαιώματα Δήμου
1957	49.481	1.610.660	89.750
1958	65.560	2.559.900	115.360
1959	30.000 (1)	1.162.000	89.250
1960	40.000 (1)	1.651.000	127.500

(1) Προσωρινά στοιχεία

Ούτως έκ τών δημοσιευομένων άνωτέρω στοιχείων καταφαίνεται ότι, αί εις τό έξωτερικόν, άποκλειστικώς εις Η.Π.Α., πραγματοποιηθείσαι κατά την περίοδον 1957 - 1960 εξαγωγαι ελαφρόπετρας εδρίσκονται μάλλον εις κατάστασιν στασιμότητος, ένθ άντιθέτως αί εξαγωγαι με προορισμόν διάφορα διαμερίσματα τής Χώρας αυξάνονται σταθερώς. Τό τελευταίον τουτο προκύπτει έκ τής αυξητικής εξέλιξεως τών ύπό του Δήμου εισπραττομένων δικαιωμάτων, δοθέντος ότι δέν υπάρχουν στοιχεία τής εις τό έσωτερικόν διακινήσεως του προϊόντος. Ένδεικτικώς αναφέρομεν πάντως ότι κατά τά έτη 1957 και 1958 εξήχθησαν με προορισμόν τόν Πειραιά 3.341 και 2.719 κυβικά μέτρα άντιστοιχώς. Κατά τό επόμενον έτος 1961 ώς και τό τρέχον τοιούτον, ή κίνησις του λατομείου τής νήσου ώς προκύπτει τουλάχιστον έκ τών διαθεσίμων στοιχείων, έχει αισθητώσ αυξηθη τόσον πρός την κατεύθυνσιν του έξωτερικού, πρός τό όποιον επραγματοποιήθησαν φορτώσεις εις ανώτερα επίπεδα, όσον ιδιαιτέρως και πρός την κατεύθυνσιν του έσωτερικού, εις τό όποιον φαίνεται ότι ήρχισε πλέον να επιβάλλεται ώς απαραίτητον οικοδομικόν ύλικόν.

Έκ τής εκμεταλλεύσεως του Γυαλιού αναμφισβητήτως έχει αναζωογονηθη ή οίκονομία τής νήσου άμέσως μέν δια τής δημιουργίας ευκαιριών άπασχολήσεως τών κατοίκων της, έμμέσως δέ δια τής ύπό του Δήμου εκτελέσεως έργων έκ τών δικαιωμάτων μισθώσεως του λατομείου. Υπολογίζεται ότι σήμερον άπασχολούνται μονίμως εις τό λατομείον ελαφρόπετρας 50 περίπου εργατοτεχνίται, τών όποιων τό έτήσιον εισόδημα άνέρχεται εις 600.000 περίπου δραχμών, άντιπροσωπευον τό 20% του έκ παροχής ύπηρεσιών εισοδήματος τής νήσου, και ότι τά έσοδα του Δήμου έκ μισθωμάτων του λατομείου και φόρου εξαγομένης ελαφρόπετρας κατά τό λήξαν έτος έχουν ανέλθει εις 200.000 δρχ. Ούτω καταδεικνύεται, έκ τής παραθέσεως τών άνωτέρω στοιχείων, ότι ή δραστηριότης του λατομείου αυξάνεται σταθερώς με προοπτικήν άνόδου εις αισθητώσ ύψηλά επίπεδα. Τουτο βασίζεται εις τό γεγονός ότι τά πλεονεκτήματα που παρέχει τό προϊόν τουτο εις την σύγχρονον δομικήν, αυξάνουν καθημερινώς την ζήτησίν του εις

τήν Ἀμερικὴν, ὅπου σήμερον κυρίως ἐξάγεται, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου ἤρχισε χρησιμοποιούμενον εἰς εὐρείαν κλίμακα. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐπίσης ὅτι τελευταίως ἐξεδηλώθη τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τῆς Δυτ. Γερμανίας, ἣ ὁποία ἐζήτησε πληροφορίας διὰ πραγματοποίησιν ἀγορῶν.

Ἐν συμπεράσματι εἶναι δυνατόν νὰ διατυπωθῇ ὅτι ἐφ' ὅσον δραστηριοποιηθῇ κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἡ ἐκμετάλλευσίς τῆς ἐλαφρόπετρας, γεγονὸς τὸ ὅποιον, δι' οὗς λόγους ἀνεπτύξαμεν ἀνωτέρω, θὰ πρέπει νὰ θεωρεῖται βέβαιον, ὁ κλάδος οὗτος θὰ συμβάλῃ κατὰ τρόπον δυναμικὸν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς νήσου διότι θὰ δημιουργήσῃ τὰς ἀπαραιτήτους ἐκεῖνας προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀμβλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ ὅλου προβλήματος τῆς νήσου.

2) **Θειοχώματα:** Τὰ θειοχώματα εἶναι ἐπίσης ἠφαιστειακῆς προελεύσεως ὀρυκτά, τὰ ὁποῖα συναντῶνται εἴτε εἰς τὴν ἐπιφάνειαν εἴτε ἐντὸς πετρωμάτων εἰς τὸν ἐντὸς τοῦ πρωτογενοῦς κρατῆρος τοῦ ἠφαιστείου τῆς Νισύρου χῶρον, ὁ ὁποῖος ἐπεκτείνεται ἐπὶ ἄξονος περίπου μήκους 2,5 χιλ. καὶ πλάτος 0,5 - 1 χιλ. ἀπὸ τὴν θέσιν Λακκί πρὸς τὸ Ραμμόν. Εἰδικώτερον ταῦτα εὐρίσκονται εἰς μικροτέρους δευτερογενεῖς κρατῆρας, οἱ ὁποῖοι δροῦν σήμερον ὡς θειωνιαί, καὶ σχηματίζονται διὰ τῶν ἐξερχομένων ἀπὸ αὐτοῦ ἀερίων. Τὰ στρώματα ποῦ σχηματίζονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ὑπερβαίνουν εἰς πάχος τὸ 1 μέτρον. Οἱ σπουδαιότεροι ἀπὸ τοὺς δευτερογενεῖς αὐτοῦ κρατῆρας εἶναι ὁ Στέφανος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ἀκολουθοῦν δὲ ὁ Μικρὸς Στέφανος, τὰ Καμινάκια, ὁ Μεγάλος καὶ Μικρὸς Πολυβάτης καὶ τέλος ἡ Ἀχελάνα. Στρώματα συμπαγοῦς θειοχώματος πάχους 1 - 2 μ. παρατηρήθησαν καὶ εἰς διάφορα σημεία τοῦ πρωτογενοῦς κρατῆρος ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸν λόφον 211, σχηματισθέντα προφανῶς κατ' ἀνάλογον τρόπον κατὰ τὴν περίοδον τῆς θειογενετικῆς δράσεως αὐτοῦ καὶ τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν σπουδαιότεραν ἀπὸ ἀπόψεως ἐκμεταλλεύσεως σημασίαν.

Τὰ θειοχώματα τῆς Νισύρου ἀπὸ ἀπόψεως περιεκτικότητος εἰς θεῖον εἶναι καλὰ, ἀλλὰ ἔχουν τὸ ἐπικίνδυνον διὰ τὸ φύλλωμα τῶν ἀμπέλων μειονέκτημα τῆς παρουσίας σημαντικῶν ποσοτήτων ἐλευθέρου θειικοῦ ὀξέος, τὸ ὅποιον δύναται νὰ ἐξουδετερωθῇ δι' ἀποπλύσεως τοῦ θειοχώματος ἢ διὰ προσθήκης ἀναλόγου ποσότητος ἀσβέστου κατὰ τὴν λειοτριβήσιν αὐτοῦ. Αἱ γενόμεναι ἀναλύσεις ἐπὶ δειγμάτων ληφθέντων ἐκ διαφόρων σημείων τοῦ πρωτογενοῦς καὶ δευτερογενῶν κρατῆρων ἐνεφάνισαν τὰ θειοχώματα τῆς Νισύρου περιέχοντα 33,8% - 42,5% ἐλεύθερον θεῖον καὶ ἀπὸ 3,1 ἕως 54 κυβικὰ ἑκατοστὰ κανονικοῦ ὀξέος ἐπὶ 100 γραμμαρίων θειοχώματος, ἀπαιτοῦντος πρὸς ἐξουδετέρωσιν 0,08 ἕως 1,5 γραμμάρια ἀσβέστου (1).

1. Ὑπουργεῖον Ἀνοικοδομήσεως: «Δωδεκάνησος, Α. Γενικὴ περιγραφή», Ἀθήναι 1947, σελ. 156.

Ἡ περιεκτικότητα εἰς θεῖον καθιστᾷ κατ' ἀρχὴν ἐκμεταλλεύσιμα τὰ θειοχώματα τῆς Νισύρου, ἐφ' ὅσον βεβαίως διαπιστωθῆ καὶ ἡ ὑπαρξὺς σημαντικῶν ποσοτήτων. Τοῦτο δυστυχῶς σήμερον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσδιορισθῆ λόγῳ τοῦ κατατεμαχισμοῦ καὶ διαταράξεως τῶν στρωμάτων ἐξ αἰτίας τῆς πρωτογόνου ἐκμεταλλεύσεως τῶν κοιτασμάτων ὑπὸ τῶν κοιτικῶν τῆς νήσου. Πάντως αἱ δυνατότητες ἐξορύξεως θειοχωμάτων ἐκ τῶν δευτερογενῶν κρατήρων ἐμφανίζονται περιορισμένα, ἐνῶ ἀντιθέτως διάφορα στρώματα ἐπὶ τοῦ πρωτογενοῦς κρατήρος καὶ τῶν παρεῖων τοῦ λόφου 211, ἡ ποσότης τῶν ὁποίων ἀναβιβάζεται εἰς ἀρκετὰς χιλιάδας τόννους, ἀποτελοῦν ἀναμφιβόλως ἀντικείμενον σοβαρᾶς ἐκμεταλλεύσεως. Πληροφορικῶς ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὅτι ὑπὸ Γάλλου μηχανικοῦ, ὀνόματι Α. Φονβίλ, ἐπισκεφθέντος τὴν νῆσον τὸ 1911, ὑπεστηρίχθη ἡ ἄποψις τῆς παρουσίας 2 ἐκ. τόννων κοιτασμάτων θειοχώματος εἰς τὰς γύρω τῶν δευτερογενῶν κρατήρων τοῦ ἠφαιστείου ἐκτάσεις.

Ἡ πρώτη συστηματικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν θειοχωμάτων τῆς Νισύρου ἐγινε τὸ 1879 ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐπιχειρηματίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἀλεξάνδρου Ράλλη, ὁ ὁποῖος μὲ δαπάνην 50.000 χρυσῶν λιρῶν ἴδρυσεν ἐργοστάσιον παραγωγῆς καθαρῶ θείου εἰς τὸν ὄρμον Ἀγία Εἰρήνην καὶ ἤρχισε τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν θειοφόρων ἀποθεμάτων, παράγων καθαρὸν θεῖον, τὸ ὁποῖον ἐξήγετο κυρίως εἰς χώρας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ ἐξορυσσομένου μεταλλεύματος ἀπὸ τοὺς κρατήρας εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου εὐρίσκετο καὶ τὸ ἐργοστάσιον, ὁ Ράλλης ἐγκατέστησεν ἑναέριον μήκους τριῶν περίπου χιλιομέτρων. Ἡ ἐπιχείρησις εἰργάσθη καλῶς μέχρι τὸ 1885, ὅτε λόγῳ νοθείας τοῦ θεῖου ὑπὸ Ἰταλοῦ μηχανικοῦ τῆς ἐταιρείας Gianarli ἐχρεωκόπησε. Τότε ἠναγκάσθη ὁ υἱὸς Ράλλης, θανόντος ἐν τῷ μεταξύ τοῦ πατρός του, νὰ ἐνοικιάσῃ τὰς ἐγκαταστάσεις καὶ τὰ δικαιώματα εἰς ἕτερον ἐπιχειρηματίαν, ὀνόματι Παπαμιχαλόπουλον, ἀλλὰ καὶ οὗτος δὲν ἠδυνήθη νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐργασίαν. Οὕτω μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου κατεστράφησαν αἱ ἐγκαταστάσεις καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν θειοχωμάτων διεκόπη.

Αὐτὴ ἦτο ἡ κατάστασις μέχρι τὸ 1912, ὅτε ἡ νῆσος κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν. Ἡ Ἰταλικὴ πολιτικὴ εἰς τὴν Δωδεκάνησον, ἐπιδιώκουσα διὰ παντὸς μέσου τῶν ἀφελληνισμῶν τῶν νήσων, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐνδιαφερθῆ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων, τὰ ὁποῖα ὀργανικῶς θὰ συνεκράτουν τὸν πληθυσμὸν τῶν νήσων, διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἔδωσε καμμίαν σημασίαν διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου τῆς Νισύρου. Πέραν ὅμως τούτου ἡ ἀδράνεια τῆς Ἰταλικῆς διοικήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν θειοχωμάτων τῆς Νισύρου, ὀφείλεται καὶ εἰς καθαρῶς οἰκονομικὰ αἷτια. Ἡ Ἰταλία ἔχουσα τὸ μονοπώλιον τῆς παραγωγῆς θείου εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δημιουργήσῃ κατάστασιν ἀνταγωνισμοῦ εἰς ξένην χώραν ἐπὶ τῆς ὁποίας

ή κυριαρχία της ήτο προσωρινή, διά τουτο και μέχρι τὸ τέλος τῆς ὑπ' αὐτῆς κατοχῆς τῆς νήσου οὐδὲν ἔπραξε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ἔνταυθα ὅτι μία προσπάθεια, ἡ ὁποία ἤρχισε τὸ 1928 ἀπὸ τὸν Ἄγγλον Μάρτεν, ἔμελλε νὰ σταματήσῃ εἰς τὸ στάδιον τῶν δοκιμαστικῶν ἔρευνῶν, διότι κατὰ τὸ 1936 ἀηλάθη οὗτος ὑπὸ τῶν Ἰταλικῶν Ἀρχῶν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς καὶ δὴ τὰ ἔτη 1944 - 1945 ὅτε αἱ ἀμπελοργικαὶ περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἠδύναντο νὰ ἐφοδιασθῶσι, λόγῳ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, μὲ θεῖον ἀπὸ τοὺς προμηθευτὰς τῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ (Ἰταλία, Ἀμερική), ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγῳσιν εἰς τὸ θεῖον τῆς Νισύρου, τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ὁποίου ἀνέλαβαν οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ὀργανωθέντες εἰς ὁμίλους κοινῶν ταμείων ἐκμεταλλεύσεως. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξωρύχθησαν ἄνευ οὐδενὸς συστήματος περὶ τοὺς 3.000 τόννους θειοχώματος καὶ ἐφορτώθησαν μὲ προορισμὸν τὴν Σάμον, Κρήτην καὶ Πελοπόννησον. Σημειοῦται ὅτι ἡ μεταφορὰ τοῦ θειοχώματος ἀπὸ τὸν τόπον τῆς ἐξορύξεως εἰς τὸν λιμένα φορτώσεως ἐγένετο μὲ ζῶα. Αἱ συνθῆκαι ἐκμεταλλεύσεως τοῦ προϊόντος προκύπτουν καὶ ἐκ τῆς συνθέσεως τοῦ κόστους αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον διὰ παράδοσιν φὸμπ εἰς ὄρμον Ἁγίας Εἰρήνης, ἔχει ποσοστιαίως ὡς ἑξῆς : ἐξορύξεις καὶ διαλογὴ 42%, μεταφορὰ εἰς Ἁγίαν Εἰρήνην 42 %, φορτωτικά εἰς πλῆκνητον 11%, δημοτικὸς φόρος 1 %, σάκκοι διὰ μεταφορὰν καὶ φόρτωσιν 3 % καὶ ἀμοιβὴ ἐπιστάτου φορτωτοῦ 1 %. Δηλαδὴ ἐμφανίζει δυσαναλογίαν μεταξὺ τῶν στοιχείων μεταφορὰ—φόρτωσις ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐξορύξεις ἀφ' ἑτέρου, ἡ ὁποία θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ ἀνοργάνωτον τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἡ ἐργασία αὕτη ἀνεζωογόνησεν ὄχι μόνον τὴν οἰκονομίαν τῆς Νισύρου, ἀλλὰ καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς νήσων καὶ δὴ τῆς Τήλου καὶ Κῶ, ἀπὸ τὰς ὁποίας πολλαὶ δεκάδες ἐργατῶν συνέρρευσαν διὰ νὰ ἐργασθοῦν. Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ θειοχώματος ἔμελλε νὰ ναυαγήσῃ καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν. Προσπάθειαι συνεχίσεως τῶν ἐργασιῶν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ μέρους τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἐπίσης ἀπέτυχαν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐχάθη διὰ τὴν νήσον ἕνας σπουδαῖος πλουτοπαραγωγικὸς πόρος.

Ἐκ τῆς προηγηθείσης ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως τῶν διαφόρων φάσεων ἐκμεταλλεύσεως τῶν θειοχωμάτων τῆς Νισύρου, προκύπτει ὅτι ἐξαιρέσει ὀρισμένων μεμονωμένων περιπτώσεων, ὅλαι αἱ προσπάθειαι ἀπέτυχον. Τοῦτο θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς δύο τινά, εἴτε εἰς τὸ ἀσύμφορον τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν θειοχωμάτων, εἴτε εἰς τὴν ἔλλειψιν ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Τὸ πρῶτον θὰ πρέπει μᾶλλον ν' ἀποκλεισθῇ μέχρις ἀποδείξεως τοῦλάχιστον τοῦ ἐναντίου, ἀφοῦ μάλιστα αἱ ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦτου διατυπωθεῖσαι κατὰ καιροὺς ἀπόψεις τῶν ἀρμοδίων παραγόντων τοῦ Ὑπουργείου Βιομηχανίας, τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωλογίας καὶ Ἐρευνῶν Ὑπεδάφους καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, ἀλληλοσυγκρούονται. Χρειά-

ζεται συνεπώς ανάληψις πρωτοβουλίας συστηματικής γεωλογικής έρεύνης διά νά δοθῆ μία κατηγορηματική ἀπάντησις ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Εἰς τὸ δεύτερον συνεπώς θά πρέπει ν ἀποδοθοῦν αἱ ἀποτυχίαι τῶν κατὰ καιροῦς ἀναληφθεισῶν προσπαθειῶν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἔλλειψιν ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐκμεταλλεύσεως, συνεπειὰ τῆς ὁποίας τὸ ἐξορυσσόμενον προϊόν, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως κόστους ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ποιότητος δὲν καθίστατο συναγωνίσμον.

Ἡ δυσμενὴς αὕτη θέσις εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν θειοχωμάτων τῆς Νισύρου, ἐπιτείνεται ἔτι περισσότερον ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἰσχύοντος ἐν Ἑλλάδι συστήματος ἐμπορίας τοῦ θείου, τὸ ὁποῖον εἰσάγεται ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ (Ἰταλία, Η.Π.Α.) καὶ ὑπὸ ὄλως εὐνοϊκοῦς ὁρους πὸ καθιστοῦν αὐτόχρημα ἀπαγορευτικὴν τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ θείου. Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἀποτελεῖ τοῦλάχιστον οὐτοπίαν ν' ἀναμένεται ἐκδήλωσις ἐνδιαφέροντος ἐκ μέρους τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ὅπως συνέβη εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐλαφρόπετρας.

Συνεπώς δὲν μένει παρὰ ἡ ἀνάληψις πρωτοβουλίας ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον θά πρέπει νά προχωρήσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἐπιχειρήσεως ἢ ὁποία θ' ἀναλάβῃ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν θειοχωμάτων τῆς Νισύρου κατὰ τρόπον συστηματικὸν καὶ ἐπωφελῆ διὰ τὴν Ἑθνικὴν Οἰκονομίαν. Διότι εἶναι ἀκατανόητον ὅταν τὰ θειοχώματα τῆς Νισύρου, καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις, δύνανται νά καλύψουν τὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, νά δαπανᾶται ἐτησίως συνάλλαγμα τῆς τάξεως τῶν 500 χιλιάδων δολλαρίων διὰ τὴν εἰσαγωγὴν θείου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Σημειοῦται ὅτι κατὰ τὸ 1961 εἰσῆχθησαν 11.436 τόνοι θείου ἐξ Ἰταλίας ἀξίας 506.000 δολλαρίων (*).

Ἡ δημιουργηθησομένη ἐπιχείρησις θά πρέπει κατ' ἀρχὴν νά προβῆ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐρευνητικῶν στοῶν εἰς τὸν λόφον 211, ὡς ἐπίσης καὶ ἐκσκαφῶν εἰς τὸ πεδινὸν τμήμα τοῦ πρωτογενοῦς κρατῆρος πρὸς διαπίστωσιν καὶ ποσοτικὴν ἐκτίμησιν τῶν ὑπαρχουσῶν κοιτασμάτων. Ἀκολούθως θά πρέπει νά δημιουργήσῃ τ' ἀπαραίτητα ἔργα διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ θειοχώματος εἰς τὴν παραλίαν μὲ τὸ μικρότερον δυνατὸν κόστος καὶ νά ἐγκαταστήσῃ ἐκεῖ μύλον λειοτριβήσεως, μηχανὰς ἀναμίξεως καὶ ἐμπλουτισμοῦ, καὶ γενικῶς ὅ, τι χρειάζεται διὰ τὴν φόρτωσιν ἐκεῖθεν τοῦ ἐτοίμου προϊόντος. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν θειοχωμάτων τούτων δημιουργοῦνται ἤδη καλαὶ προοπτικαὶ διὰ τῆς προσφάτου συστάσεως ἐν Ἑλλάδι τῆς Ἐταιρείας Sulphur Hellas, τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι ἡ ἴδρυσις βιομηχανίας ἐπεξεργασίας θείου διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων χωρῶν.

Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν θειοχωμάτων τῆς Νισύρου οὐδεμία ὑπάρχει

1. Ε.Σ.Υ.Ε. Μηνιαῖον Δελτίον Στατιστικῆς Ἑξωτερικοῦ Ἐμπορίου, Δεκέμβριος 1961, σελ. 23.

ἀμφιβολία ὅτι θὰ τονώσῃ τὴν οἰκονομίαν τῆς νήσου καὶ θὰ συμβάλῃ ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἀμβλυνσιν τῆς ὑποαπασχολήσεως.

γ) Περλίτης : Ὁ περλίτης εἶναι πέτρωμα ἠφαιστειογενές, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη εἰς μεγάλην θερμοκρασίαν κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἠφαιστείου. Ἀποτελεῖται ἀπὸ κρᾶμα σιδήρου καὶ σεμεντίου καὶ χρησιμοποιεῖται λόγῳ τῆς ιδιότητός του διὰ τὴν παραγωγὴν χάλυβος καλῆς ποιότητος ὡς καὶ χυτοσιδήρου. Τὸ ὄρυκτον τοῦτο ἀπαντᾶται εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν τμήμα τῆς νησίδος Γυαλί, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν κυριότητα τῆς κοινότητος Ἐμπορείου, εἶναι δὲ ὄρατον καὶ ἐξ ἀποστάσεως, διότι εἶναι ἐπιφανειακὸν καὶ ἔχει μαῦρον φωσφορίζον χρῶμα. Διὰ τὸ προῖον τοῦτο ἤρχισε νὰ γίνεται λόγος πρὸ μερικῶν ἐτῶν, ὅτε οἱ ἐκ Νισύρου Ἀδελφοὶ Μεζᾶ, ἐζήτησαν καὶ ἔλαβαν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Βιομηχανίας ἄδειαν μεταλλευτικῶν ἐρευνῶν, διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ προϊόντος τούτου. Ἡ προσπάθεια αὕτη διεκόπη διὰ καθαρῶς διαδικαστικὸν λόγον, λόγῳ προσφυγῆς τῆς Κοινότητος Ἐμπορείου εἰς τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας, τὸ ὁποῖον ἐδικαίωσε τοὺς Ἀδελφούς Μεζᾶ, οἱ ὅποιοι προβαίνουν ἤδη εἰς τὰς προκαταρκτικὰς ἐνεργείας διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ προϊόντος τούτου. Ὑπῆρχον πληροφορίαι ὅτι εὐρίσκονται εἰς συνεννοήσεις μὲ τὴν Ἐταιρείαν «ΛΑΒΑ» πρὸς χρησιμοποίησιν τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς τελευταίας διὰ τὴν φόρτωσιν τοῦ ἐξορυσσομένου περλίτου. Ἐὰν ἐπιτύχῃ ἡ ἐκμετάλλευσιν τοῦ περλίτου, ὅπως πιστεύεται, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ δημιουργηθῇ διὰ τὴν νήσον ἕνας σημαντικὸς πρόσθετος πόρος.

Πέραν τῶν ἀναφερθέντων ἀνωτέρω ὄρυκτων εἰς τὴν Νίσυρον ἀπαντῶνται καὶ ἄλλα, ἡσσοнос ὅμως σπουδαιότητος, τὰ ὁποῖα καὶ δὲν ἀπετέλεσαν ἀντικείμενον σοβαρᾶς ἐρεῦνης, ὅπως πορσελάνη, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς σημαντικὰς ποσότητας εἰς τὸ Γυαλί, καυστικὴ σόδα, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται εἰς τὸ ἠφαιστειον καὶ διὰ τὴν ὁποίαν λέγεται ὅτι ὅταν ἐξεμεταλλεῦετο τὸ ἠφαιστειον ὁ Ἀλέξανδρος Σ. Ράλλης, ἴδρυσεν εἰς τὴν νήσον καὶ σαπωνοποιεῖον, ὡς καὶ μυλόπετρες. Δὲν ἀποκλείεται δὲ καὶ ἄλλα, ἴσως δὲ καὶ μεγαλυτέρας σπουδαιότητος ὄρυκτά, ν' ἀποκαλυφθοῦν εἰς τὴν Νίσυρον, ἐφ' ὅσον γίνῃ εἰς εὐρείαν κλίμακα συστηματικὴ γεωλογικὴ ἐρευνα.

η) Βιοτεχνία : Ἡ μεταποιητικὴ δραστηριότης τῆς Νισύρου περιορίζεται εἰς πολὺ μικρὸν ἀριθμὸν βιοτεχνικῶν ἐργαστηρίων, τὰ ὁποῖα ἱκανοποιοῦν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τὰς τρεχούσας βιοτικὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων τῆς. Οὐδεμία παραγωγικὴ βιοτεχνία ὑπάρχει, καὶ οὔτε ὑφίστανται, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, προϋποθέσεις διὰ τὴν δημιουργίαν τοιούτων μὲ κριτήρια καθαρῶς οἰκονομικά. Εἰς τὸν τομέα ὅμως τῆς χεῖροτεχνίας ἡ κατάστασις ἐμφανίζεται κάπως εὐνοϊκωτέρα διὰ δύο κυρίως λόγους. Πρῶτον διότι εἰς τὴν Νίσυρον ὑπάρχει ἀφθονον ἐργατικὸν δυναμικόν, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ, καταλλήλως ἐκπαιδευόμενον,

εις την παραγωγή ειδών χειροτεχνίας, και δεύτερον διότι υπάρχει εκεί μακρά παράδοσις εις την υφαντικήν και κεντητικήν, όπως μαρτυρούν τα υπάρχοντα ακόμη άργαλειά και οί τοπικές λαϊκές ένδυμασίες. Διά να αξιοποιηθούν όμως οί όροι ούτοι απαιτείται κρατική μέριμνα και ενεργός συμπαράστασις, έκδηλουμένη υπό του άρμοδιωτέρου εις την περίπτωσιν αυτήν όργάνου, του Έθνικού Όργανισμού Έλληνικής Χειροτεχνίας, του όποιου σκοπός είναι ή ανάπτυξις και προαγωγή τής ελληνικής χειροτεχνίας. Ό έν λόγω Όργανισμός, εις σύσκεψιν ή όποία έγένετο έν Ρόδω κατά τας άρχάς του παρελθόντος έτους, παρέσχε διά τών εκπροσώπων του, την διαβεβαίωσιν εις τούς αντιπροσώπους τών παραγωγικών τάξεων, ότι θα πράξη πάν τό δυνατόν ώστε να όργανωθ ή και να αξιοποιηθ ή ή Δωδεκανησιακή χειροτεχνία. Ήδη έξεδηλώθη τό ένδιαφέρον του διά την Ρόδον, εις την ταπητουργίαν, την άγγειοπλαστικήν, την κεντητικήν, την καλαθοπλεκτικήν, προσφάτως δέ και διά τό Καστελλόριζον, εις τό όποιον ίδρυσε Σχολήν Ταπητουργίας. Δέν μένει συνεπώς παρά να προκληθ ή τό ένδιαφέρον του Ε.Ο.Ε.Χ. και διά την Νίσυρον, εις την όποιαν πλην τής υφαντικής και κεντητικής πού έμφανίζουν σήμεραν κάποιαν δραστηριότητα, ιδιαίτέρως δέ ή κεντητική την όποιαν προσπαθεί ν' αναπτύξη εκεί, ό έν Ρόδω έγκατεστημένος Νισύριος κατασκευαστής κεντημάτων Κ. Χαρτοφύλης, δύναται να αναπτυχθ ή και ή ταπητουργία καθώς επίσης ή ξυλογλυπτική (μπαούλα, καρέκλες, σκορδοκούτια, λίρες, πίπες κτλ.) και ή καλαθοπλεκτική.

Ή ανάπτυξις τών χειροτεχνικών τούτων κλάδων πέραν του γεγονότος ότι θα συμπληρώση τό εισόδημα τών κατοίκων, θα έξυπηρετήση και τόν τουρισμόν τής νήσου, δοθέντος ότι οί επισκέπται τής Νισύρου θα είναι οί καλύτεροι πελάται τών ειδών τούτων.

Ήδιαιτέρα προσοχή θα πρέπει να δοθ ή προς την κατεύθυνσιν τής έκμεταλλεύσεως του σπάρτου, τό όποιον άπαντάται άφθόνως εις την νήσον εις αυτοφυή κατάστασιν. Άπό τό κλωστικόν τουτο φυτόν είναι δυνατόν κατόπιν μικράς έπεξεργασίας (σήψις έντός ύδατος τών στελεχών του σπάρτου) να άποσπαθούν αί ίνες αυτου, αί όποιαί άποτελούν άριστον ύλικόν διά την κατασκευήν κιλιμιών, ταπήτων, πανεριών κτλ., δημιουργουμένης ούτω μιάς ακόμη χειροτεχνικής άπασχολήσεως (1).

Ε΄.

ΔΙΑΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ή τουριστική αξιοποίησις τής Νισύρου, υπό τας ύφισταμένας εκεί σήμεραν συνθήκας άποτελεί τόν σπουδαιότερον παράγοντα, διά του όποιου

1. Ι. Μ η λ ι ώ τ η : «Έπί τής αξιοποίησεως του σπάρτου» Έπετηρίς Α.Σ.Ο.Ε.Ε. 1960 - 1961, σελ. 191 - 197.

είναι δυνατόν ν' αντιμετωπισθῆ κατά τρόπον αποτελεσματικόν τὸ οἰκονομικόν πρόβλημα τῆς νήσου, ἀφοῦ ὡς διεπιστώθη καὶ ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως, αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ δραστηριότητες μὲ ἐξαιρέσεις τινὰς τοῦ κλάδου τῆς δενδροκομίας, κτηνοτροφίας καὶ τῶν ὀρυχείων, δὲν παρέχουν καμμίαν προοπτικὴν δυνατότητος ἐνεργοῦ συμβολῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

Αἱ διαγραφόμεναι δυνατότητες τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου βασίζονται εἰς δύο κυρίως παράγοντας, εἰς τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν πρὸς τ' ἀνεγνωρισμένα πλέον τουριστικὰ κέντρα τῆς περιοχῆς καὶ συγκεκριμένα τὴν Ρόδον καὶ Κῶ, καὶ εἰς τοὺς εὐνοϊκοὺς φυσικοὺς ὄρους τουριστικῆς ἔλξεως ποὺ διαθέτει. Πέραν ὅμως τούτων εἶναι βέβαιον ὅτι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς Νισύρου, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων νήσων τῆς Δωδεκανήσου, θὰ συμβάλουν καὶ οἱ τουριστικοὶ παράγοντες τῆς Ρόδου καὶ τοῦτο διότι ἀφ' ἑνὸς θὰ δημιουργηθοῦν χώροι πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ ὀργανώσουν ἐκδρομὰς πρὸς ψυχαγωγίαν τῶν τουριστῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι θὰ δοθῆ ἡ δυνατότης ἀποσυμφορήσεως τῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς Ρόδου, ἰδιαιτέρως κατὰ τὴν περίοδον τῆς αἰχμῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀντιμετωπίζονται σοβαρώτατα προβλήματα ὑποδοχῆς καὶ ἐξυπηρητήσεως τῶν τουριστικῶν ρευμάτων.

Ἡ Νίσυρος, ὅπως καὶ ἄλλαι μικραὶ νῆσοι τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, προσφέρεται διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ εἶδους ἐκείνου τοῦ τουρισμοῦ ποὺ μορφολογικὰ τοποθετεῖται μεταξὺ τοῦ κοσμοπολιτικοῦ τουρισμοῦ τῆς Ρόδου καὶ τοῦ λαϊκοῦ τουρισμοῦ τῆς Κῶ, δηλαδὴ ἐνὸς εἶδους φυσικοῦ τουρισμοῦ, τὰ ρεύματα τοῦ ὁποίου θὰ προέρχωνται ἀπὸ τὰς τάξεις ἐκείνας τῶν περιηγητῶν, ποὺ εἴτε διὰ λόγους οἰκονομικοὺς εἴτε διὰ λόγους ψυχολογικοὺς αἰσθάνονται ἔντονον ἐπιθυμίαν νὰ περάσουν ὀλίγας ἡμέρας σ' ἕνα ἤρεμον καὶ ἡσυχον περιβάλλον ἀνάμεσα σὲ ἀπλοικοὺς ψαράδες καὶ θυμόσοφους νοικοκυραίους, σ' ἕνα περιβάλλον ποὺ τὸ συνθέτει πολὺ χαρακτηριστικὰ ὁ νησιώτικος τρόπος ζωῆς. Τὸ τελευταῖον τοῦτο στοιχεῖον ἐν συνδυασμῷ καὶ μὲ τὸ ἀρχιτεκτονικὸν ὕφος τῆς νήσου θὰ πρέπει νὰ διατηρηθοῦν, ὥστε ν' ἀσκοῦν ἐλκτικὴν δύναμιν ἐπὶ τῶν τουριστῶν τῆς κατηγορίας τοῦ φυσικοῦ τουρισμοῦ, ποὺ ὅπως διαπιστοῦται, διευρύνεται καθημερινῶς ἐξ αἰτίας τῆς ὀλονέν μεγαλυτέρας συμμετοχῆς εἰς τὰ τουριστικὰ ρεύματα προσώπων ἀσθενεστέρας οἰκονομικῆς ἐπιφανείας. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου καὶ μόνον γίνεται ἀντιληπτὸν ποῖαν προοπτικὴν ἐμφανίζει ἡ τουριστικὴ ἀξιοποίησις τῆς Νισύρου (1).

Διὰ νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ τουριστικὴ ἀνάπτυξις τῆς νήσου θὰ πρέπει

1. Μ. Λογοθέτη : «Ἡ τουριστικὴ ἀξιοποίησις τῶν μικρῶν νήσων τῆς Δωδεκανήσου», Ἑλληνικὰ θέματα, τεύχος 72, Φεβρουαρίου 1962.

ν' αξιοποιηθῶν ὄλοι οἱ ὑπάρχοντες εὐνοϊκοὶ παράγοντες, ὅπως φυσικὸν περιβάλλον, κλίμα, ἱαματικά πηγαί, ἀρχαιότητες κ.τ.λ., ποῦ ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουν τοὺς μετακινουμένους τουρίστας, παραλλήλως νὰ δημιουργηθῶν τ' ἀναγκαῖα ἔργα τουριστικῆς ὑποδομῆς, ὅπως ξενοδοχεῖα, λιμάνι, ὀδικὸν δίκτυον, καὶ τέλος νὰ ληφθοῦν μέτρα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ψυχαγωγίας τῶν ἐπισκεπτῶν καθὼς καὶ τῆς διαφημίσεως καὶ ὀργανώσεως γενικὰ τοῦ τουρισμοῦ, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατὸν ν' αξιοποιηθῶν οἱ λοιποὶ παράγοντες ὅσωνδῆποτε εὐνοϊκοὶ καὶ ἔαν εἶναι :

Πάντα ταῦτα θέλουν ἐξετασθῆ εἰς τὰ ἐπόμενα κεφάλαια.

ΣΤ'.

ΥΠΑΡΧΟΝΤΕΣ ΕΥΝΟΪΚΟΙ ΟΡΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Διὰ νὰ εἶναι τουριστικῶς ἐκμεταλλεύσιμος μία περιοχή, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ὑπαρξις ὀρισμένων βασικῶν ὄρων, γεωγραφικῶν, φυσικῶν, κλιματολογικῶν καὶ πολιτιστικῶν. Οἱ ὄροι οὗτοι εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Νισύρου ἐμφανίζονται λίαν εὐνοϊκοὶ καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἐφ' ὅσον αξιοποιηθῶν καὶ προβληθῶν καταλλήλως, θὰ ἀποτελέσουν σοβαρὰ κίνητρα προσελκύσεως τουριστῶν καὶ θὰ συμβάλουν τοιουτοτρόπως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ τῆς νήσου. Οἱ ὑπάρχοντες εὐνοϊκοὶ ὄροι εἶναι :

α) Θέσις : Ἡ νῆσος Νίσυρος εἶναι μία ἀπὸ τὰς νήσους τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, τοῦ ὁποίου κατέχει σχεδὸν τὸ κέντρον. Εὐρίσκεται εἰς τὸ Καρπάθιον πέλαγος καὶ παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν νήσων Κῶ, Τήλου καὶ τῆς Κνιδίας χερσονήσου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπέχει δὲ 10 μίλια νοτίως τῆς Κῶ, 8 μίλια βορειοδυτικῶς τῆς Τήλου καὶ 9 μίλια νοτιοδυτικῶς τοῦ ἀκρωτηρίου Κάβο-Κριὸ τῆς Κνιδίας χερσονήσου. Ἔχει σχῆμα σχεδὸν κανονικοῦ πενταγώνου καὶ ἔκτασιν 42 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων πλέον 6 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων ποῦ καταλαμβάνουν αἱ πέριξ αὐτῆς νησίδες Γυαλί, Κανδελέουσα, Πυργοῦσα, Στρογγύλη, Παχιά καὶ Ἅγιος Ἀντώνιος, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀκατοίκητοι χρησιμοποιούμεναι κυρίως ὡς βοσκότοποι. Τὸ μέγιστον μῆκος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκρωτήρα μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Λουτρὸς εἶναι 7.250 μέτρα καὶ τὸ μέγιστον πλάτος τῆς ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Πετρῶδους μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Πυλῶδους 8.375 μέτρα. Ἡ νῆσος ἐμφανίζει ἀνάγλυφον ὄψιν κολούρου κώνου με κορυφὴν τὸ ὄρος Διαβάτης ὕψους 698 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἡ γεωγραφικὴ αὐτὴ θέσις τῆς Νισύρου ἐντὸς τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος εὐνοεῖ τὴν εἰς αὐτὴν προσπέλασιν τῶν τουριστικῶν ρευμάτων, ἀφ' ἑνὸς διότι εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Δωδεκανήσου καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι κεῖται περίπου, με μίαν ἐλαφρὰν ἀπόκλισιν 5 περίπου μιλίων, ἐπὶ τῆς ἀκτοπλοϊκῆς γραμμῆς Πειραιῶς - Κῶ - Ρόδου διὰ τῆς ὁποίας διακινουῦνται

τὰ μεγάλα τουριστικά ρεύματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καλεῖται νὰ προσελκύσῃ ἐπισκέπτας. Ἄρκει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης κατὰ τὸ λήξαν ἔτος διεκινήθησαν ἄνω τῶν 80 χιλιάδων τουριστῶν.

β) Φυσικὸν περιβάλλον: Ἡ ἠφαιστειογενὴς προέλευσις τῆς νήσου διεμόρφωσεν ἓνα περιβάλλον, πὺ δὲ ὁμολογουμένως συγκινεῖ τοὺς ἐπισκέπτας αὐτῆς. Τὸ ἀπότομον τῶν βουνῶν τῆς, πὺ ἐπεκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης, τὸ καταπράσινον ἀπὸ αὐτοφυῆ καὶ καρποφόρα δένδρα τῶν κλιτύων τῆς, πραγματικὴ ὄασις εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀωδεκανήσου, ἡ κοιλὰς τοῦ Λακκιοῦ μὲ τὸ ἠφαιστειον εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου, μοναδικὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἱ γύρω αὐτῆς νησίδες καὶ ἰδιαιτέρως τὸ Γυαλί μὲ τὴν ὄνειρῶδη ἀμμουδιά του, τὰ γραφικὰ χωριά τῆς Ἐμπορειῶς (ὕψ. 369 μ.) μὲ θέαν βορειοανατολικὴν καὶ Νικεῖα (ὕψ. 411 μ.) μὲ θέαν νοτιοδυτικὴν, ὄλα αὐτὰ προκαλοῦν μίαν ἀκατανίκητον γοητείαν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῆς, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐγκαταλείπουν μὲ τὰς καλυτέρας ἐντυπώσεις.

Ἀπὸ τοὺς παράγοντας πὺ συνθέτουν τὸ φυσικὸν περιβάλλον τῆς Νισύρου, ἐκεῖνοι πὺ εἶναι δυνατὸν νὰ προσελκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν τουριστῶν, καὶ συνεπῶς ν' ἀποτελέσουν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας τουριστικῆς προβολῆς, εἶναι :

1) Ἡ φαιστειον: Τὸ ἠφαιστειον τῆς Νισύρου ἀποτελεῖ τὸν σπουδαιότερον φυσικὸν παράγοντα, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ προσελκύσῃ τὸ ἐνδιαφέρον ἐπισκέψεως τῆς νήσου, τόσον ἐκ μέρους τοῦ περιορισμένου κύκλου τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων καὶ μελετητῶν τῶν γεωλογικῶν φαινομένων, ὅσον καὶ τοῦ εὐρύτερου ἐκεῖνου κύκλου τῶν ἀνθρώπων πὺ ταξιδεύουν διὰ νὰ ἐμπλουτίσουν τὰς γνώσεις των καὶ νὰ ἱκανοποιήσουν τὰς αἰσθήσεις των, διότι πράγματι τὸ ἠφαιστειον προσφέρει εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τοῦ ἓνα θέαμα - ἀκρόαμα πὺ τοὺς ἐνθουσιάζει.

Ἡ γένεσις τοῦ ἠφαιστείου χρονικῶς δὲν ἔχει προσδιορισθῆ πάντως ἀπὸ τὰς γεωλογικὰς μεταβολὰς πὺ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἔλαβαν χώραν, συμπεραίνεται ὅτι πρέπει νὰ ἔχη ζωὴν πολλῶν χιλιετηρίδων. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν γεωλόγων, ἡ ὁποία βασίζεται εἰς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν τῆς νήσου καὶ τὴν μορφολογίαν αὐτῆς, τὸ ἠφαιστειον τῆς Νισύρου ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν συνθέτων ἠφαιστείων. Ἡ σημερινὴ κατάσταση, τὴν ὁποῖαν χαρακτηρίζει ἡ εἰς μεγάλην ἔκτασιν λειτουργία ἀτμίδων καὶ ἡ ἀνάβλυσις θερμῶν πηγῶν, φαινόμενα καθαρῶς μεταφαιστειακά, ἐν συνδυασμῶ καὶ μὲ τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους οὐδεμία ἐντονος πραγματικὴ ἔκρηξις ἔλαβε χώραν, ὠδήγησε τὸν Καθηγητὴν κ. Γ. Γεωργαλά, νὰ διατυπώσῃ τὴν ἄποψιν ὅτι τὸ ἠφαιστειον τῆς Νισύρου βαίνει πρὸς ἀπόσβεσιν. Ἡ σχηματικὴ του μορφή δὲν εἶναι ἡ κλασικὴ μορφή τῶν ἠφαιστείων, δηλαδὴ τοῦ κώνου, ἀλλὰ ἐμφανίζεται ὑπὸ μορφήν κρατηροειδῶν κοιλωμάτων ἐντὸς τῶν λαβῶν καὶ τῶν τοφικῶν ὑλικῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Ραμμοῦ.

Ἐκ τῶν πυθμένας καὶ τὰς ἐσωτερικὰς πλευρὰς τῶν κρατήρων αὐτῶν ἀναβλύζουν μέσῳ ὁπῶν ἢ μικρῶν ρωγμῶν ἀτμίδες, ἢ θερμοκρασία τῶν ὁποίων ἀνέρχεται εἰς 33 - 99° Κ, πλὴν τοῦ μεγάλου κρατήρος (Στέφανος), εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν μικροὶ λάκκοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους πηδᾷ μὲ ὀρμὴν ὕδωρ, ἢ θερμοκρασία τοῦ ὁποίου εἶναι 66 - 75° Κ (1).

Τὸ ἠφαιστειὸν τῆς Νισύρου ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν ἐκείνην τῶν ἠφαιστειῶν, τὰ ὁποῖα ὁ ἐπισκέπτης δύναται νὰ πλησιάσῃ χωρὶς κανένα ἀπολύτως κίνδυνον καὶ νὰ μελετήσῃ ἢ νὰ θαυμάσῃ τὰ φαινόμενά του. Νῦν ἀκούσῃ τὸν θόρυβον τῶν ἀτμίδων ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐκπομπὴν τῶν ἀερίων καὶ νὰ θαυμάσῃ τοὺς διαφόρους χρωματισμοὺς τῶν πετρωμάτων του ποὺ τοῦ προκαλοῦν μαζῶν μὲ τὸ πράσινον τῆς γύρω βλαστήσεως εὐχάριστον ἐκπληξίν. Τόση εἶναι ἡ ἐκπληξίς ποὺ δοκιμάζει ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἠφαιστείου ἀπὸ τὴν μουσικὴν τῶν ἀτμίδων, τὴν ἐναλλαγὴν τῶν χρωμάτων καὶ τὴν ἔλλειψιν κάθε ζωϊκῆς ὑπάρξεως, ὥστε τοῦ δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἕνα διαφορετικὸν κόσμον ὅπου κυριαρχεῖ μία φύσις τελείως ξεχωριστὴ τῆς συνηθισμένης ζωῆς. (2).

Ἡ ἐπίσκεψις σήμερον τοῦ ἠφαιστείου γίνεται δι' αὐτοκινήτου, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ δρόμου Ἐμπορείου - Λακκιοῦ, φθάνει μέχρι τοῦ μεγάλου κρατήρος. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ ἐπισκέπτης, συνοδευόμενος ἀπὸ ἕνα ξεναγόν, δύναται νὰ ἐπισκεφθῇ κατὰ σειρὰν ὄλους τοὺς κρατήρας καὶ νὰ ἴδῃ κάτι τὸ πρωτότυπον καὶ ἀναμφισβήτητα θὰ τοῦ προκαλέσῃ θαυμασμόν καὶ ἐκπληξίν.

2) Πα ρ α λ ί α Γ υ α λ ι ο ῦ : Ἡ παραλία τῆς νησίδος Γυαλί ποὺ εὐρίσκεται εἰς τὸ βόρειον τμήμα αὐτῆς καὶ κατέχει τὸν μεταξὺ Πολώνας καὶ Μάνδρας ἀμμόδη χῶρον, ἀποτελεῖ μίαν ἰδεώδη πλάζ, ἢ ὁποία δύναται κάλλιστα νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς τουρίστας τῆς Νισύρου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπέχει 20 μόλις λεπτὰ τῆς ὥρας. Οὗτοι εἶναι δυνατόν νὰ συνδυάσουν τὴν ἐπίσκεψιν τῶν λατομείων τῆς ἐλαφρόπετρας μὲ ἕνα μάνιον καὶ νὰ πραγματοποιήσουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μίαν εὐχάριστον ἐκδρομὴν. Πέραν ὅμως τοῦ περιορισμένου αὐτοῦ προορισμοῦ, ἡ παρουσία εἰς τὸ Γυαλί τῆς ἐταιρείας «ΛΑΒΑ» τοῦ ἐφοπλιστοῦ Πέτρου Νομικοῦ, δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ διατυπωθοῦν ὠρισμένα σκέψεις εὐρυτέρας ἐκμεταλλεύσεως τῶν πλεονεκτημάτων ποὺ παρουσιάζει, ἢ ἀνωτέρω περιοχῆ. Θὰ ἦτο δηλαδὴ δυνατόν νὰ ὀργανωθοῦν ἐκεῖ κατασκηνώσεις (camping), κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Κερκύρας καὶ τοῦ Ξυλοκάστρου, ποὺ ἰδρύθησαν καὶ λειτουργοῦν μὲ συν-

1. Γ. Γεωργαλά : «Ἡ παρούσα κατάστασις τοῦ ἠφαιστείου τῆς Νισύρου», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 19, Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 1937, σελ. 7 - 10.

2. Μ. Τσατσάρωνη : «Ἡ Νίσυρος καὶ τὸ ἠφαιστειὸν τῆς», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 6, Ἰουλίου 1955, σελ. 7 - 8.

εργασίαν τῆς ἀκτοπλοίας Τυπάλδου καὶ τῆς Μεσογειακῆς Λέσχης, Οὕτω τὸ καλοκαίρι θὰ συγκεντρώνεται εἰς τὸ Γυαλί ἕνας σημαντικὸς ἀριθμὸς ξένων ἰδίως τουριστῶν, ἡ παρουσία τῶν ὁποίων θὰ τονώσῃ τὴν οἰκονομίαν τῆς νήσου. Ἐὰν δὲ εἶναι ἀληθεῖς αἱ πληροφορίαι ὅτι ἡ Μεσογειακὴ Λέσχη ἐξετάζει τὴν περίπτωσιν τῆς ἰδρύσεως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Δωδεκανήσου τοιούτων κατασκηνώσεων, θὰ πρέπει νὰ προβληθῇ καὶ νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ ὑποψηφιότης τῆς Νισύρου, ὑπὲρ τῆς ὁποίας πολλοὶ παράγοντες, οἰκονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ, συνηγοροῦν.

3) Κυνήγι τῆς πέρδικας Τὸ κυνήγι ἀπετέλει πάντοτε, περισσότερο ὅμως σήμερον, ἕνα σπῆρ εὐρύτατα διαδεδομένον, τὸ ὁποῖον ἀναμφισβητήτως δημιουργεῖ τουρισμόν, ἀφοῦ, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, προκαλεῖ μετακίνησιν προσώπων πρὸς τὸν τόπον ὅπου ὑπάρχει τὸ κυνήγι. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Νισύρου, τὸ κυνήγι τὸ ὁποῖον παρουσιάζει ἐνδιαφέρον εἶναι τῆς ὀρεινῆς πέρδικας, τῆς ὁποίας ἡ ἀφθονος παρουσία ὀφείλεται εἰς τὴν μορφολογίαν αὐτῆς, καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὴν θαμνώδη βλάστησίν της. Ἡ πέρδικα τῆς Νισύρου δὲν ἀπασχολεῖ μόνον τοὺς κατοίκους αὐτῆς, εἰς τὸ κυνήγι τῆς ὁποίας ἐπιδίδονται συστηματικὰ, ἀλλὰ καὶ κυνηγοὺς ἄλλων περιφερειῶν, προερχομένων τόσον ἀπὸ τὰς πέριξ νήσους τῆς Δωδεκανήσου ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, οἱ ὁποῖοι ἐπισκέπτονται τὴν νήσον κατὰ τὴν κυνηγετικὴν περίοδον, κυρίως δὲ τὸν Αὐγούστον - Σεπτέμβριον, διὰ νὰ κυνηγήσουν. Πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν θὰ πρέπει νὰ στραφῇ ἡ προσοχή μας, διότι δὲν εἶναι δυνατόν ν ἀγνοεῖται τὸ γεγονός ὅτι οὗτοι ἀνήκουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς εὐπορον τάξιν καὶ συνεπῶς ὁποσδήποτε θὰ ὠφελήσουν τὸν τόπον.

Ὑπὸ τοὺς ὄρους ὅμως ποὺ διεξάγεται σήμερον τὸ κυνήγι εἰς τὴν Νίσυρον, εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν θὰ ἐξαφανισθῇ ἡ πέρδικα, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ κυνηγοὶ εἶναι πολλοί, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι δὲν ὑπάρχει οὐσιαστικῶς κανεὶς περιορισμὸς ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν ποὺ δικαιούται νὰ σκοτώνη ἕκαστος κυνηγός. Ἀκριβῶς δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐὰν θέλωμεν τὸ κυνήγι τῆς πέρδικας ν' ἀποτελέσῃ ἕνα σοβαρὸν κίνητρον ἔλξεως ἐπισκεπτῶν, θὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὀρισμένα ἀποφασιστικὰ μέτρα ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς νήσου πρὸς τὰς ἀκολούθους κατευθύνσεις : Θὰ πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ «κλείσῃ» τὸ κυνήγι ἐπὶ μίαν διατίαν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ πολλαπλασιασθῇ πάλιν ἡ πέρδικα. Ἀκολούθως θὰ πρέπει νὰ καθορισθοῦν κυνηγετικαὶ ζῶναι, εἰς τὰς ὁποίας, μετὰ τὴν ἐκπνοὴν τῆς ἀνωτέρω διατίας, θὰ ἐπιτρέπεται ἐναλλάξ τὸ κυνήγι. Τέλος θὰ πρέπει νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἡ περίπτωσις τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἀδειῶν κυνηγίου, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων σήμερον ἀνέρχεται εἰς 60 ἔναντι 7 κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον, δηλαδὴ ἐνῶ προπολεμικῶς μία ἄδεια ἀντιστοιχοῦσεν εἰς 370 κατοίκους, σήμερον ἀντιστοιχεῖ μόνον εἰς 30.

4) Ὑποβρύχιον ψάρεμα : Τὸ υποβρύχιον ψάρεμα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ κυνήγι εἶναι ἓνα σπὸρ, ποῦ διεδόθη εἰς εὐρείαν κλίμακα, τοῦλάχιστον εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον. Ἰσχύει δι' αὐτὸ ὅτι καὶ διὰ τὸ κυνήγι, διότι εἶναι δυνατὸν ν' ἀποτελέσῃ παράγοντα προσελκύσεως προσώπων εἰς τὴν Νίσυρον, ἐκείνων ποῦ ἐπιδίδονται εἰς τὸ υποβρύχιον ψάρεμα, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ δημιουργηθῇ ἐμμέσως κάποια σημαντικὴ κίνησις. Ἡ Νίσυρος ἀποτελεῖ ἰδεώδη τόπον διὰ τὸ σπὸρ αὐτὸ διότι τόσον τὰ παράλια τῆς ὅσον καὶ αἱ γύρω αὐτῆς νησίδες βρῖθουν ἀπὸ παντὸς εἶδους ψαριῶν. Χρειαίεται πρὸς τοῦτο σχετικὴ διαφήμισις καὶ εἶναι βέβαιοι ὅτι πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἐπιδίδονται εἰς τὸ υποβρύχιον ψάρεμα θὰ θελήσουν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν νῆσον συνδυάζοντες τὰς διακοπὰς τῶν μὲ τὸ ψάρεμα.

γ) Κλίμα : Ἡ Νίσυρος ἔχει κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινὸν λόγῳ τῶν ἔδαφολογικῶν τῆς συνθηκῶν, ποῦ καθιστᾷ τὴν ἐκεῖ παραμονὴν τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς εὐχάριστον. Κλιματολογικὰ στοιχεῖα τῆς νήσου δὲν ὑπάρχουν, δοθέντος ὅτι δὲν ἐγένοντο ποτὲ ἐκεῖ μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις, πάντως ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος κυμαίνεται μετὰξὺ 23° - 25°, τῆς δὲ θαλάσσης 22°. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὕψος τῶν βροχοπτώσεων τοῦτο κυμαίνεται ἀπὸ 400 - 500 χιλιοστά. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἔλλειψιν ὑγρασίας εἶναι ἐνδεικτικὰ τοῦ πόσον τὸ κλίμα τῆς Νισύρου εἶναι εὐχάριστον.

δ) Ἰαματικαὶ πηγαί : Ἡ ὑπαρξίς θερμῶν μεταλλικῶν πηγῶν εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς νήσου καὶ δὴ εἰς τὰ παράλια τῆς εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν μεταφαισטיακῶν φαινομένων ποῦ ἔλαβαν χώραν εἰς τὴν Νίσυρον. Αἱ σπουδαιότεραι ἀπὸ τὰς πηγὰς αὐτὰς εὐρίσκονται εἰς τὴν θέσιν Σκόπι τοῦ Μανδρακίου, εἰς τὸν κόλπον τῶν Πάλων, εἰς τὴν θέσιν Ἀδλάκι τῶν Νικειῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν Πυριά, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμφανίζονται ὑπὸ μορφήν ἀτμοῦ. Ἀπὸ τὰς πηγὰς αὐτὰς ἐκεῖναι ποῦ κατὰ καιροὺς ἀπετέλεσαν ἀντικείμενον οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἦσαν τοῦ Μανδρακίου καὶ τῶν Πάλων, ἐξ αὐτῶν σήμερον μόνον τοῦ Μανδρακίου εὐρίσκονται ὑπὸ ἐκμετάλλευσιν. Αἱ τελευταῖαι αὗται ἀνήκουν εἰς τὰς ὑπερθερμούς τῶν χλωριούχων καὶ θεικῶν ἀλκαλικῶν γαιῶν ἀλιπηγᾶς (1), καὶ συνιστῶνται διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀκολουθῶν παθήσεων. Στερώσεις, χρονία ὠθηκίτις, κατάρρους στομάχου καὶ ἐντέρων, ὀξείς καὶ χρόνιοι ρευματισμοί, νευροαρθρίτις, οὐρικαὶ διαθέσεις, ψαμμίασις, χολοκυστίτις, αἱμορροΐδες, δερματικά νοσήματα (ἐκζεμα, ψωρίασις, βρογχικὸν ἄσθμα, καθ' ἕξιν δυσκοιλιότης, τραυματισμοί, ἀγκυλώσεις κ.τ.λ.).

1. Γ. Γεωργαλά : «Ἡ νῆσος Νίσυρος», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 22 Μαΐου - Ἰουνίου 1958, σελ. 18 - 20.

Ἡ χρῆσις τῶν μεταλλικῶν τούτων ὑδάτων ἐγένετο τὸ πρῶτον τὸ 1870 ὑπὸ τοῦ Νικολάου Ἀποστολίδη κατὰ τρόπον ἐντελῶς πρόχειρον πρὸς ἀντιμετώπισιν δερματικῆς τινος νόσου ἐξ ἧς ἔπασχεν. Θεραπευθεὶς οὗτος κατόπιν μερικῶν λούσεων, κατεσκεύασεν ἐξόδους τοῦ δύο δωμάτια καὶ τρεῖς λουτήρας, τὰ ὁποῖα καὶ ἐδώρησεν εἰς τὴν κοινότητα τοῦ Μανδρακίου πρὸς χρῆσιν τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Κατὰ τὸ 1885 ἡ κοινότης πιεζομένη πλέον ἀπὸ τὴν ὅλον ἐν ἀξανομένην κίνησιν τοῦ ὑποτυπώδους τούτου θεραπευτηρίου, ἀνήγειρε τὰ πρῶτα Λουτρά. Δέκα ἔτη ἀργότερα, τὸ 1895, προέβη εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ κτιρίου πρὸς δυσμὰς καὶ τὸ 1911 ἐνεκαινίασε τὰς νέας πρὸς ἀνατολὰς κτιριακὰς ἐγκαταστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀνηγέρθησαν μετὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Συλλόγου τῶν Νισυρίων «Πορφυρις» (1). Οὕτω τὰ Λουτρά ὡς διεμορφώθησαν μετὰ τὴν τελευταίαν ἐπέκτασιν ἀπετέλεσαν ἓνα συγκρότημα δυναμικότητος ἄνω τῶν 60 κλινῶν μετὰ ἀναλόγους λουτήρας, σαλόνια καὶ βοηθητικούς χώρους. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐπειδὴ αἱ κατὰ καιροὺς γινόμεναι ἐπεκτάσεις τῶν Λουτρῶν ἦσαν περισσότερον βελτιωμέναι καὶ συγχρονισμέναι τῶν παλαιότερων κτιρίων, ἐπεκράτησεν ὁ χαρακτηρισμὸς ὡς Α' Θέσεως τοῦ κτιρίου τοῦ 1911, Β' Θέσεως τοῦ κτιρίου τοῦ 1895 καὶ Γ' θέσεως τοῦ ἀρχικοῦ κτιρίου τοῦ 1885.

Τὰ Λουτρά τῆς Νισύρου λόγῳ τῶν θεραπευτικῶν τῶν ιδιοτήτων, ἀπέκτησαν μεγάλην φήμην, ἡ ὁποία τὰ κατέστησε γνωστὰ καὶ ἐκτὸς τῆς Δωδεκανήσου. Οὕτως ἡ Μέση Ἀνατολὴ καὶ ἰδιαίτερος ἡ Αἴγυπτος ἀπετέλεσε τὴν πηγὴν τῆς πελατείας αὐτῶν μέχρι τὰ τελευταῖα πρὸ τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου ἔτη. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἡ ἐκμετάλλεσις τῶν Λουτρῶν ἐξελίχθη εἰς σπουδαίαν ἐπιχείρησιν ἡ ὁποία ἐπέφερε σημαντικὰ κέρδη εἰς τὸν Δῆμον διὰ τῶν ὁποίων οὗτος ἀντιμετώπιζε τὰς πολλαπλὰς τοῦ ὑποχρεώσεις.

Μεταπολεμικῶς ἡ κίνησις τῶν Λουτρῶν ἐμφανίζεται συνεχῶς μειουμένη εἰς σημεῖον ὥστε νὰ διατυπῶνται καὶ ὀρισμέναι ἀπαισιόδοξοι σκέψεις ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέλλον αὐτῶν. Καὶ τοῦτο ἐνῶ θὰ ἔπρεπε μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν τῆς Δωδεκανήσου ν' ἀναμένεται αὐξήσις τῆς κινήσεως ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ τὴν φυσικὴν πηγὴν τῆς πελατείας τῶν Λουτρῶν τῆς Νισύρου. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν τὰ περιθώρια προσελκύσεως πελατείας ἔχουν διερευνηθῆ καὶ αἱ θεραπευτικαὶ τῶν Λουτρῶν ἰκανότητες εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ἡ παρατηρουμένη φθίνουσα αὐτῶν πορεία θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς ὀργανικὰ μᾶλλον αἷτια.

Τὰ αἷτια αὐτὰ θὰ πρέπει ν' ἀναζητηθοῦν εἰς τὰς ἀνεπαρκεῖς καὶ ἀσυγχρονίστους ἐγκαταστάσεις αὐτῶν, εἰς τὴν ἔλλειψιν προσωπικῆς ἐξυπηρετήσεως

1. Γ. Παρθενιάδης: «Ἱστορία τῶν Λουτρῶν τῆς Νισύρου», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 18 Σεπτεμβρίου - Ὀκτωβρίου 1957, σελ. 24.

καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν συγκοινωνιακὴν ἀνεπάρκειαν τῆς νήσου, τὴν ὁποίαν θὰ ἐρευνήσωμεν κατωτέρω. Ἐνταῦθα θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν δύο πρώτων σημείων, τὰ ὁποῖα συνδέονται ἀμέσως μὲ τὴν λειτουργίαν τῶν Λουτρῶν.

1) **Κτιριακαὶ ἐγκαταστάσεις:** Αἱ κτιριακαὶ καὶ λουτρικαὶ ἐν γένει ἐγκαταστάσεις τῶν Λουτρῶν τῆς Νισύρου εἶναι πεπαλαιωμένα, ἀφοῦ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς των οὐδεὶς ἐκσυγχρονισμὸς ἐγένετο, αἱ δὲ κατὰ καιροὺς ἀνακαινίσεις ἀπέβλεπον μᾶλλον εἰς τὴν διατήρησιν τῶν κτιρίων παρά εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ ἐκσυγχρονισμόν αὐτῶν. Αἱ ἐγκαταστάσεις αὗται ὡς ἐμφανίζονται δὲν παρέχουν οὔτε τὰ στοιχειώδη μέσα μιᾶς ἀνεκτῆς διαμονῆς. Πιθανὸν τὰ Λουτρά τῆς Νισύρου ὅταν ἰδρῦθησαν νὰ εἶχαν ἀνέσεις ἀνταποκρινομένας εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς τότε πελατείας, σήμερον ὅμως, μετὰ πάροδον ἡμίσεος αἰῶνος, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἔλαβε χώραν ἀναδιάρθρωσις τῆς πελατείας τῶν λουτροπόλεων καὶ ἐδημιουργήθησαν νέα τουριστικὰ ρεύματα, μὲ ἐντελῶς διαφορετικὰς ἀπαιτήσεις καὶ νοοτροπίαν, ἀποτελεῖ τοῦλάχιστον οὐτοπίαν, νὰ πιστεῦται ὅτι εἶναι δυνατὸν τὰ ὑπάρχοντα μέσα νὰ ἐξυπηρετήσουν στοιχειωδῶς ἔστω τὰς ἀνάγκας τῆς σημερινῆς πελατείας. Καὶ τοῦτο διότι ὁ σημερινὸς πελάτης μιᾶς λουτροπόλεως συνδυάζει τὴν θεραπείαν τοῦ μὲ παραθερισμὸν καὶ συνεπῶς ἔχει τὴν ἀπαιτήσιν νὰ περάσῃ τὰς ἡμέρας τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του μὲ ἄνεσιν καὶ εὐχαρίστησιν καὶ οὐχὶ μὲ ταλαιπωρίας καὶ στερήσεις. Τοῦτο ἀποτελεῖ βασικὴν ἀρχήν, διέπουνσαν τὰ τουριστικὰ ρεύματα εἴτε ταῦτα κατευθύνονται πρὸς λουτροπόλεις εἴτε πρὸς ἄλλα κέντρα παραθερισμοῦ, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀγνοεῖται ἄνευ συνεπειῶν.

Ἡ ἔλλειψις ὑδραυλικῶν ἐγκαταστάσεων εἰς τὰ δωμάτια τῶν Λουτρῶν, οἱ ἀνεπαρκεῖς χώροι ὑγιεινῆς, ἡ ἐλλιπὴς καὶ πεπαλαιωμένη ἐπίπλωσις, ἀποτελοῦν μερικὰς ἀπὸ τὰς πλέον οὐσιώδεις ἐλλείψεις, πού ἐμφανίζονται αἱ ἐγκαταστάσεις τῶν Λουτρῶν τῆς Νισύρου. Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας δὲν εἶναι καθόλου ἀνεξήγητος ἡ συνεχῶς μειουμένη πελατεία των, ἡ ὁποία κατὰ τὴν λήξασαν λουτρικὴν περίοδον περιορίσθη εἰς 330 πελάτας, εἰς ἐποχὴν πού ὄλαι ἀνεξαιρέτως αἱ λουτροπόλεις τῆς Ἑλλάδος παρουσιάζουν ἀλματώδη αὔξησιν τῆς πελατείας των (1).

Γεννᾶται λοιπὸν ἀμέσως τὸ ἐρώτημα. Διατί δὲν ἔχουν ἐκσυγχρονισθῆ αἱ ἐγκαταστάσεις τῶν Λουτρῶν τῆς Νισύρου; Ἡ ἀπάντησις εἶναι: Πρῶτον διότι δὲν ὑπῆρχον τὰ οἰκονομικὰ μέσα, καὶ δεύτερον διότι δὲν εὐρέθη ὁ κατάλληλος διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν φορεὺς. Αὐτὰ τὰ δύο σημεία θέλουν ἐρευνηθῆ ἀμέσως κατωτέρω.

1. Π. Σακελλαρίδης: «Ἡ λειτουργία τῶν Λουτρῶν τῆς Νισύρου», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 17, Ἰουλίου - Αὐγούστου 1957, σελ. 11 - 13.

Είναι γεγονός ότι δια των εκσυγχρονισμών των Λουτρών της Νισύρου εις επίπεδον ανταποκρινόμενον πρὸς τὰς δημιουργηθείσας νέας συνθήκας, απαιτοῦνται μεγάλα χρηματικά ποσά, τὰ ὅποια εὑρίσκονται ἐκτὸς τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τοῦ ἔχοντος σήμερον τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν ἐκμετάλλευσιν Δήμου τοῦ Μανδρακίου, ὁ ὅποιος μὲ τὰ πενιχρά του οἰκονομικὰ μέσα ὡς καὶ αὐτὰ ποῦ κατὰ καιροὺς λαμβάνει ἀπὸ τὸν ΟΔΑΠΔΔ καὶ ἀπὸ τὸν ἐν Ἑλληνικῇ Σύλλογον τῶν Νισυρίων «Γνωμαγόρας», περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν διατήρησιν αὐτῶν χωρὶς οὔτε κἂν σκέψεις νὰ γίνεται βελτιώσεως τῶν ἐγκαταστάσεων, αἱ ὁποῖαι συνεχῶς χειροτερεύουν. Διὰ τὴν ἀνακαίνισιν καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν τῶν ὑπαρχουσῶν σήμερον ἐγκαταστάσεων ἀπαιτεῖται δαπάνη τῆς τάξεως τῶν 4 ἐκ. δραχμῶν, ἡ ὁποία μόνον μὲ Κρατικὴν βοήθειαν εἶναι δυνατόν ν' ἀντιμετωπισθῇ. Εἶναι δὲ ὁμολογουμένως ἀδικαιολόγητος ἡ μέχρι σήμερον τοῦλάχιστον, στάσις τοῦ κράτους ἐναντι ἑνὸς τόσον ζωτικῶν πλουτοπαραγωγικοῦ πόρου, ἡ ὀρθολογιστικὴ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὁποίου θὰ προωθοῦσε ἀναμφισβητήτως τὴν τουριστικὴν ὑπόθεσιν τῆς περιοχῆς Δωδεκανήσου.

Ἡ ἀξιοποίησις τῶν Λουτρῶν τῆς Νισύρου ἐφάνη πρὸς στιγμὴν διὰ εἰσηλθὲν εἰς τὸ στάδιον τῆς πραγματοποιήσεως διὰ τοῦ ἐξαγγελθέντος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1961 ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰδικῶν προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Δωδεκανήσου, διὰ τοῦ ὁποίου προεβλέπετο ἡ διάθεσις ποσοῦ 1,3 ἐκ. διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτῶν Ἐπειδὴ ὅμως ἡ προικοδοτήσις τοῦ προγράμματος τούτου προεβλέπετο ἀπὸ τὸ προῖον τῶν Κρατικῶν ξενοδοχείων, ἡ ἐκποίησις τῶν ὁποίων μέχρι στιγμῆς δὲν ἐπραγματοποιήθη, δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ τοῦτο καὶ συνεπῶς ἡ ὅλη προσπάθεια ἀξιοποιήσεως τῶν Λουτρῶν ἔχει ἀνασταλεῖ. Λέγεται μάλιστα ὅτι τὸ πρόγραμμα τοῦτο εὑρίσκειται ὑπὸ ἀναθεώρησιν καὶ διατυποῦνται σκέψεις διαγραφῆς τοῦ διὰ τὰ Λουτρά τῆς Νισύρου προγραμματισθέντος ποσοῦ.

Διὰ τοῦτο χρειάζεται συνεχῆς ὄχλησις καὶ γενικὴ κινητοποίησις τῶν ἀρμοδίων παραγόντων τῆς νήσου πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ποσοῦ τούτου, τὸ ὁποῖον καίτοι δὲν ἀντιμετωπίζει ριζικῶς τὸ πρόβλημα τῶν Λουτρῶν, ἐν τούτοις δύναται νὰ καλύψῃ ὀρισμένας ἀπὸ τὰς διατυπωθείσας ἀνωτέρω βασικὰς αὐτῶν ἐλλείψεις ὅπως τῶν ἐσωτερικῶν ὑδραυλικῶν ἐγκαταστάσεων, τῆς καλῆς ἐπιπλώσεως, τῆς ἀνανεώσεως τοῦ ἱματισμοῦ, καὶ τέλος τῆς ἀνακαινίσεως ὅλων γενικῶς τῶν χώρων ποῦ ἀποτελοῦν τὸ συγκρότημα τῶν Λουτρῶν. Μόνον ἐφ' ὅσον πραγματοποιηθοῦν τὰ ἀνωτέρω ἔργα εἶναι δυνατόν νὰ ἐλπίζεται ὅτι ἡ Νίσυρος θὰ καταστῇ μία συγχρονισμένη Λουτρόπολις μὲ σοβαρὰς ἐπιδιώξεις. Τί πρόκειται ὅμως νὰ γίνῃ ἐὰν δὲν ἐξασφαλισθῇ τὸ ποσὸν τοῦ 1,3 ἐκ. δραχμῶν; Θὰ ἀναμένῃ ὁ Δῆμος μοιρολατρικὰ τὴν ἐρείπωσιν

τῶν Λουτρῶν, ἢ θὰ κινηθῆ ἡ πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις ; Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀνακύπτει ὁ δεῦτερος λόγος εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεδώσαμεν τὸν μὴ ἐκσυγχρονισμόν τῶν Λουτρῶν, εἰς τὴν ἔλλειψιν δηλαδὴ τοῦ καταλλήλου διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν φορέως.

Ἐχει διαπιστωθῆ ἔπανειλημμένως ὅτι τὸ Δημόσιον, οἱ Δήμοι, καὶ γενικῶς οἱ δημοσίου χαρακτήρος Ὀργανισμοί, δὲν ἀπεδείχθησαν καλοὶ ἐπιχειρηματῆαι, ὡς ἂν ἐπεδόθησαν μὲ ἀντικείμενα τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Τοῦτο ἀποτελεῖ πλέον ἀρχήν, διέπουν τὴν μεταπολεμικὴν τάσιν τῆς μετατροπῆς τῶν δημοσίου χαρακτήρος ἐπιχειρήσεων εἰς τοιαύτας λειτουργούσας κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, τῶν συνεπειῶν τῆς ὁποίας δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποτελέσῃ ἐξαιρέσιν ὁ Δήμος τῆς Νισύρου, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐπιχειρηματίου τῶν Λουτρῶν. Θέλετε ἢ πολὺπλευρος νομοθεσία, τὸ γραφειοκρατικὸν σύστημα, ἢ ἔλλειψις προσωπικῆς εὐθύνης, ὁ περιορισμὸς τῆς δράσεως ἐντὸς προκαθορισμένων νομικῶν ὁρίων, καὶ τέλος ἢ ἔλλειψις πνοῆς ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας, ὅλα αὐτά, ἐλαττώματα κάθε δημοσίας ἐπιχειρήσεως, δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὸν Δήμον νὰ συλλάβῃ τὸ πρόβλημα τῶν Λουτρῶν εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν καὶ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ ἀποτελεσματικῶς. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποῖος ἄλλος φορεὺς θὰ ἠδύνατο ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν Λουτρῶν κατὰ τρόπον ἀποτελεσματικόν ; Νομίζομεν ὅτι μόνον ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Πρὸς αὐτὴν λοιπὸν τὴν κατεύθυνσιν θὰ πρέπει νὰ στραφῆ ὁ Δήμος, νὰ εὕρῃ δηλαδὴ τὸ κατάλληλον ἐκεῖνο πρόσωπον φυσικὸν ἢ νομικόν, μὲ ἀνάλογον πείραν καὶ οἰκονομικὰ ἐχέγγυα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἐκμισθῶσιν τὰ Λουτρά μακροχρονίως, ἐναντι ἀντισταθμισμάτων τοῦ μισθοῦ, τὸ σπουδαιότερον τῶν ὁποίων θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἢ ἀνάληψις συμβατικῆς ὑποχρεώσεως ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν Λουτρῶν ἐντὸς τακτικῆς προθεσμίας.

2) Προσωπικαὶ ἐξυπηρετήσεις : Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προσωπικῶν ἐξυπηρετήσεων ἀνήκουν ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἀνάγκαι ποὺ δημιουργοῦνται εἰς τὸν πελάτην κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαμονῆς του εἰς τὰ Λουτρά καὶ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ ἱκανοποίησις. Αἱ ἀνάγκαι αὐταὶ ἀναφέρονται πρωτίστως εἰς τὴν τροφήν, τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ψυχαγωγίαν. Βεβαίως ὑπὸ τὰς συνθήκας ποὺ λειτουργοῦν σήμερον τὰ Λουτρά δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποστηριχθῆ σοβαρῶς ὅτι καλύπτονται ἐπαρκῶς αἱ προαναφερθεῖσαι ἀνάγκαι διὰ τοὺς ἐξῆς συγκεκριμένους λόγους : Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν τροφήν, ὡς αὕτη προσφέρεται ὑπὸ τοῦ ἐστιατορίου τοῦ Καταστήματος, οὐδόλως ἱκανοποιεῖ τοὺς πελάτας, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ποικιλίας ὡς καὶ ποιότητος καὶ τοῦτο διότι τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐστιατορίου ἀναλαμβάνουν πρόσωπα τὰ ὁποῖα οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν μὲ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ τὰ ὁποῖα προκειμένου νὰ μὴ ζημιωθῶν δὲν δίδουν τὴν δέουσαν προσοχὴν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πελατείας. Τὴν κατάστασιν

ταύτην ἐπιτείνει καὶ ἡ παρατηρουμένη κατὰ τὴν λουτρικὴν περίοδον σπάνις κρεάτων καὶ ὀρισμένων ἄλλων τροφίμων, λαχανικῶν καὶ πολλακίς καὶ φρούτων. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς κρίνεται ἀπαραίτητος ἡ παρέμβασις τοῦ Δήμου, ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει νὰ κινηθῆ με μοναδικὸν γνώμονα τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πελατῶν διὰ τῆς ὀργανώσεως ἑνὸς ἐστιατορίου τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρῃ φαγητὸν μεγάλης ποικιλίας καὶ ταυτοχρόνως καλῆς ποιότητος, πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἐνοίκων τοῦ Καταστήματος, μεταξὺ τῶν ὁποίων σημειωτέον, συγκαταλέγονται καὶ πρόσωπα τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς λουτροθεραπείας εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ ἀκολουθοῦν ὀρισμένον διαιτολόγιον. Ἐπίσης ἀνεπαρκεῖς εἶναι καὶ αἱ π ρ ο σ ω π ι κ αὶ ὑ π η ρ ε σ ί α ι εἰς ὄλους τοὺς κλάδους καὶ βαθμούς, ἀπὸ τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν μέχρι τῆς διευθύνσεως. Χρειάζεται συνεπῶς διὰ μὲν τὸ κατώτερον προσωπικὸν ἐπαγγελματικὴ κατάρτισις, τὴν ὁποίαν δύναται ν' ἀποκτήσῃ δι' ἐπιμορφώσεως εἰς ξενοδοχειακὰς μονάδας τῆς Ρόδου, διὰ δὲ τὴν διεύθυνσιν πλεον ἀποφασιστικὴ καὶ μόνιμος λύσις. Ἡ ἀκολουθουμένη μέχρι σήμερον τακτικὴ τῆς πληρώσεως τῆς θέσεως ταύτης ἐκ τῶν ἐνόνητων ἀπεδείχθη ἄστοχος διότι παρὰ τὴν καλὴν θέλησιν τῶν ἐκάστοτε διευθυντῶν, ἡ ἔλλειψις πείρας καὶ εἰδικῶν ἐπὶ ξενοδοχειακῶν ζητημάτων γνώσεων, δὲν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς ν' ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ἠδξημένας ἀπαιτήσεις τῆς θέσεως ταύτης. Ἡ μόνη λύσις ἡ ὁποία ἀντιμετωπίζει τὸ θέμα μονίμως, ἀνήκει εἰς τὸν Δήμον ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει νὰ χορηγήσῃ μίαν ὑποτροφίαν διὰ τὴν ἐν Ρόδῳ Σχολὴν Τουριστικῶν Ἐπαγγελμάτων, εἰς ἕνα νέον ἐκ Νισύρου, ὁ ὁποῖος θὰ σπουδάσῃ τὴν ξενοδοχειακὴν τέχνην με τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐργασθῆ εἰς τὰ Λουτρά ἐπὶ μίαν 10ετίαν. Ἡ δαπάνη τῆς ἐν λόγω ὑποτροφίας δὲν ὑπερβαίνει τὰς 5.000 δρχ. ἐτησίως, πρόκειται δηλαδὴ συνολικῶς διὰ ποσὸν 10.000 δρχ. περίπου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσήμαντον ἐν σχέσει με τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ.

Ἀπὸ τὰς ὑπηρεσίας ἐξαίρεσιν βεβαίως ἀποτελεῖ ὁ ἰατρός, ὁ ὁποῖος ἐξυπηρετεῖ ἀπολύτως τὰς ἀνάγκας τῶν πελατῶν. Τέλος καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψυχολογίαν, αὕτη εἶναι τελείως ἀνύπαρκτος σήμερον εἰς τὰ Λουτρά καὶ γενικώτερον εἰς τὴν Νίσυρον. Ὁ πελάτης τῶν Λουτρῶν δὲν ἔχει τίποτε νὰ κάμῃ τὰ βράδυα καὶ πλήττει. Προπολεμικῶς τὸ Κατάστημα ὀργάνωνε κάθε Κυριακὴν χοροεσπερίδας. Με ὀλίγην καλὴν θέλησιν εἶναι δυνατὸν καὶ σήμερον νὰ γίνεταί κάτι παρόμοιον· οὕτω θὰ ἐξυπηρετοῦντο καὶ οἱ ἄλλοι παραθερισταὶ τῆς νήσου. Ἐπίσης ἕνα ραδιοπικάπ εἰς τὸ καφενεῖον καὶ εἰς τὸ σαλόνι τῆς Α' θέσεως ἀναμφισβήτητα θὰ προσφέρῃ κάποιαν ψυχαγωγίαν. Τὸ ζήτημα τῆς ψυχαγωγίας εἶναι βασικὸν καὶ θὰ πρέπει ν' ἀντιμετωπισθῆ με σοβαρότητα, διότι κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα μὲς εὐχαρίστου διαμονῆς.

Ἄνωτέρω ἀνεπτύχθησαν αἱ σπουδαιότεραι ἐλλείψεις, ποῦ ἐμφανίζουσι σήμερον τὰ Λουτρά τῆς Νισύρου τόσοι εἰς τὸν τομέα τῶν ἐγκαταστάσεων, ποῦ συνδέονται μὲ τὴν εὐχάριστον διαμονήν, ὅσον καὶ εἰς τὸν τομέα τῶν προσωπικῶν ἐξυπηρετήσεων δηλαδὴ τῆς τροφῆς, ὑπηρεσίας καὶ ψυχαγωγίας. Ἐφ' ὅσον ἱκανοποιηθοῦν αἱ ἀνωτέρω ἀνάγκαι ἐπιβάλλεται εἰς δευτέρον στάδιον ἢ λήψις τῶν ἀναγκαίων μέτρων προσελκύσεως πελατείας, σπουδαιότερον τῶν ὁποίων κρίνεται ἡ δ ι α φ ἡ μ ι σ ι ς. Ἡ διαφήμισις τῶν Λουτρῶν τῆς Νισύρου, ἢ ὁποία θὰ ἐξαίρη τὰς θεραπευτικὰς ιδιότητες αὐτῶν, δύναται νὰ γίνῃ εἴτε διὰ καταλλήλου ἐντύπου, εἴτε διὰ τοῦ τύπου, εἴτε διὰ τοῦ ραδιοφώνου, εἴτε διὰ δημοσιευμάτων εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ κ.τ.λ. Κάθε διαφήμισις ἢ ὁποία γίνεται σήμερον ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλλείψεων, προκαλεῖ ἀκριβῶς τὰ ἀντίθετα ἀποτελέσματα.

Πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀφορώσης τὴν ἀξιοποίησιν τῶν Λουτρῶν ἐρεῦνης, θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ μία ἄλλη λύσις ἢ ὁποία τελευταίως συζητεῖται σοβαρῶς. Ἡ προτεινομένη λύσις συνίσταται εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν ὑπαρχουσῶν λουτρικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς νέου συγχρονισμένου ὑδροθεραπευτηρίου καὶ μόνον, εἰς τὸν ὄπισθεν τῶν Λουτρῶν χῶρον ὥστε νὰ ὑπάρχη προστασία καὶ ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις τῆς θαλάσσης. Τὸ ὑδροθεραπευτήριον τοῦτο θὰ ἔχη τοὺς ἀπαραιτήτους χώρους λούσεων, μίαν αἴθουσαν ἀναμονῆς, τὸ ἰατρεῖον κ.τ.λ., ἄνευ δωματίων διαμονῆς. Τὰς ἀνάγκας διαμονῆς τῶν πελατῶν θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ἱκανοποιοῦν τὰ σημερινὰ Λουτρά, τὰ ὁποία θὰ μετατραποῦν εἰς ξενοδοχεῖον. Ἡ πρότασις αὕτη εἶναι ἀξιοσημείωτος καὶ θὰ πρέπει νὰ τύχῃ τῆς δεούσης προσοχῆς.

ε) Ἀ ρ χ α ι ο λ ο γ ι κ ο ἰ χ ῶ ρ ο ι : Ἡ Νίσυρος ἐμφανίζει μὲγάλον ἀρχαιολογικὸν ἐνδιαφέρον. Εἰς αὐτὴν θὰ εὔρη κανεῖς μνημεῖα προϊστορικῆς περιόδου, βυζαντινῆς ἐποχῆς ὡς καὶ τοῦ φραγκικοῦ μεσαίωου. Τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ αὐτὰ, τὰ ὁποία εἶναι δυνατόν ν' ἀποτελέσουν ἀντικείμενον ἐνδιαφέροντος τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς νήσου, εἶναι τὰ ἀκόλουθα, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν (1).

1) Ἀ ρ χ α ἰ ἶ Ἀ κ ρ ὸ π ο λ ι ς (Παλαιόκαστρον) : Τὸ Παλαιόκαστρον εἶναι τὸ ἀρχαιότερον Ἑλληνικὸν φρούριον τῆς νήσου, τὸ ὁποῖον σώζεται σχεδὸν σῶον μέχρι σήμερον, ἐκτὸς ἐνὸς τμήματος πρὸς δυσμὰς, ποῦ κατεστράφη ἀπὸ σεισμόν. Ἐδρῖσκειται εἰς τὴν προέκτασιν τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Μονῆς Σπηλιανῆς καὶ κλείνει τὰ δύο ἄκρα τοῦ δυσβάτου κρημοῦ ποῦ καταλήγει πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἀπὸ τὸ Μανδράκι, νοτιοδυτικὰ τοῦ ὁποίου κεῖται, ἀπέχει μόλις 800 μέτρα, καὶ συνδέεται μὲ μονοπάτι. Εἶναι

1. Γ. Παπαδοπούλου : «Γενικὴ γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ περιγραφή ἀρχαία καὶ νεωτέρα τῆς νήσου Νισύρου μετὰ τῶν πέριξ μικρῶν νήσων καὶ αἱ θερμότηται αὐτῆς» Νίσυρος 1909, σελ. 16 - 19.

κτισμένον ἀπὸ πελωρίους γρανιτένιους ὀγκολίθους ποὺ προξενοῦν ἐντύπω-
σιν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας του. Οἱ κατὰ καιροὺς ἐπισκεφθέντες τὴν νῆσον
ἀρχαιολόγοι ἔχουν κατατάξει αὐτὸ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν Κυκλωπέων
ἢ Πελασγικῶν τειχῶν. Ἐκατέρωθεν τῆς κυρίας πύλης καὶ εἰς διάφορα ἄλλα
σημεῖα τοῦ τείχους ὑπάρχουν οἱ πύργοι τῶν προμαχῶνων, εἰς δὲ τὸ ἐξωτε-
ρικὸν μέρος τοῦ πρώτου πύργου ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς διατηρεῖται
ἐπιγραφὴ ἔχουσα οὕτω: ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΠΕΝΤΕ ΠΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥ
ΤΕΙΧΕΟΣ. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τείχους καὶ εἰς διάφορα διαστήματα
ὑπάρχουν κλίμακες ποὺ ὀδηγοῦν εἰς τὰς ἐπάλλξεις αὐτοῦ. *Ὁ ἐντὸς τῶν τειχῶν
χῶρος, εἰς πολλὰ σημεῖα τοῦ ὁποίου ἔχουν ἀποκαλυφθῆ τάφοι, ἀνήκει
εἰς ἰδιώτας, οἱ ὅποιοι καὶ τὸν καλλιεργοῦν (1).

Τὸ φρούριον τῆς Νισύρου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ
σπάνια ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα τῆς ἐποχῆς του. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀρκεῖ,
χρειαζέται παραλλήλως νὰ καταβληθῶν προσπάθειαι ἀξιοποιήσεως καὶ
προβολῆς αὐτοῦ, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ κίνητρον προσελκύσεως ἐπισκεπτῶν
εἰς τὴν νῆσον. Αἱ προσπάθειαι θὰ πρέπει νὰ στραφοῦν πρὸς τὰς ἀκολούθους
κατευθύνσεις :

α) Θὰ πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ καταστῆ τοῦτο προσπελάσιμον διότι μὲ τὸ
ὑπάρχον σήμερον μονοπάτι εἶναι δυσκόλως ἐπισκέψιμον. Τοῦτο εἶναι
δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ ἐὰν ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ
νέου δρόμου Μανδρακίου - Ἄργους, ἀνοιγῆ διακλάδωσις ὀδηγοῦσα πρὸς
αὐτό, ὅποτε αὐτομάτως θὰ καταστῆ ἐπισκέψιμον, ἀφοῦ θὰ φθάνη μέχρις
ἐκεῖ καὶ αὐτοκίνητον.

β) Θὰ πρέπει ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀποκοποῦν τὰ περίξ αὐτοῦ ὑπάρχοντα δέν-
δρα, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὴν θέσιν του καὶ νὰ γίνῃ ἀποχωμάτωσις αὐ-
τοῦ ἀπὸ τοὺς λίθους, χώματα κ.τ.λ., τὰ ὁποῖα ἔχουν συσσωρευθῆ εἰς τὸ
ἐξωτερικὸν ἰδίως μέρος τοῦ τείχους, εἰς τρόπον ὥστε νὰ προβληθῆ τοῦτο
εἰς ὄλην του τὴν μεγαλοπρέπειαν. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην θὰ πρέπει
ἐπίσης νὰ καταβληθῆ προσπάθεια ἀναστηλώσεως τῶν ὀγκολίθων ποὺ ἔχουν
μετακινηθῆ ἀπὸ τὴν θέσιν των, καὶ ποὺ εὑρίσκονται εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ
τείχους.

γ) Τέλος ἐπιβάλλεται νὰ ἀπαλλοτριωθῆ ὁ ἐντὸς τῶν τειχῶν χῶρος καὶ
νὰ διενεργηθῶν ἀνασκαφαὶ εἰς εὐρείαν κλίμακα, διότι ὑπάρχουν σοβαραὶ
ἐνδείξεις ὅτι ὁ χῶρος οὗτος κρύπτει ἀρχαιολογικοὺς θησαυροὺς, οἱ ὅποιοι
θὰ δώσουν ἀπαντήσεις εἰς πολλὰ ἐρωτήματα ἐν σχέσει μὲ τὴν ἱστορίαν
τῆς νήσου. Σημειοῦται ὅτι εἰς τὸν ἐντὸς τῶν τειχῶν χῶρον ὑπάρχουν καὶ
λεῖψανα παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς ἐκκλησίας (*Ἅγιος Ἰωάννης).

1. I. Ross : «Τὸ Παλαιόκαστρον τῆς Νισύρου» Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 16.
Μαΐου - Ἰουνίου 1957, σελ. 24.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν διατυπωθέντων ἀνωτέρω ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ φρουρίου, θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ τὸ εὐχάριστον γεγονός ὅτι ὁ Νομάρχης Δωδεκανήσου κ. Ἰωάννου, ἐπισκεφθεὶς προσφάτως τὴν νῆσον, ἐξεδήλωσε τὸ ζῶηρόν αὐτοῦ ἐνδιαφέρον τόσον διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ δρόμου, ὅσον εἰδικώτερα καὶ διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ φρουρίου, τὸ ὁποῖον ἢ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία Δωδεκανήσου ἔχει συμπεριλάβει μεταξὺ τῶν μνημείων ἐκείνων ποῦ πρόκειται νὰ ἀξιοποίησιν εὐθὺς ὡς ἐξασφαλισθῶν αἱ ἀναγκαῖαι πιστώσεις.

2) Ἰπποτικὸν Φρούριον Μανδρακίου: Τὸ Φρούριον τοῦτο εἶναι Ἐνετικόν, ὅπως προκύπτει δὲ ἀπὸ τὰ ἐντοιχισμένα εἰς διάφορα σημεῖα αὐτοῦ σήματα καὶ σύμβολα, φαίνεται ὅτι ἔχει κτισθῆ ἀπὸ τοὺς ἱππότητας τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ὅταν κατέλαβαν τὴν νῆσον τὸ 1315. Σῶζεται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου, περιέχει δὲ ἐντὸς αὐτοῦ ἐρείπια μικροῦ ναοῦ καὶ πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος θραύσματα κιόνων. Ἐπίσης ὑπάρχουν εἰς αὐτὸ προμαχῶνες ὡς καὶ ὄπλοστάσιον. Εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ κρηνοῦ τῆς Μονῆς Σπηλιανῆς καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ Μανδρακίου διὰ κλιμακοστασίου ἄνω τῶν ἑκατὸν λιθίνων βαθμίδων, αἱ ὁποῖαι ταυτοχρόνως ὀδηγοῦσι καὶ πρὸς τὴν ἐντὸς τοῦ φρουρίου εὐρισκομένην Μονὴν τῆς Παναγίας τῆς Σπηλιανῆς. Τὸ φρούριον εἰς πολλὰ σημεῖα εἶναι ἐτοιμόρροπον διὰ τοῦτο καὶ χρειάζεται ἢ ἄμεσος ἐπέμβασις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας, ἢ ὁποῖα παραλλήλως θὰ πρέπει νὰ τὸ ἀναστηλώσῃ εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀποτελέσῃ καὶ αὐτὸ ἀξιοθέατον μνημεῖον τῆς νήσου.

3) Φρουριακὸν καὶ Μοναστηριακὸν συγκρότημα «Σταυρός»: Τὸ συγκρότημα τοῦτο εὐρίσκεται πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου ὑπεράνω τῆς τοποθεσίας Ἄργος. Τὸ φρούριον ἀπὸ τὸ ὁποῖον σήμερον σώζονται μερικὰ τεῖχη, φαίνεται ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν περίοδον τοῦ Παλαιοκάστρου τοῦ Μανδρακίου, καὶ σκοπὸν εἶχε νὰ προστατεύσῃ τόσον τὸ Ἄργος ὅσον καὶ τὰς εὐφόρους κοιλάδας τοῦ Ραμμοῦ καὶ τοῦ Λακκιοῦ, ἀπὸ τοὺς διαφόρους ἐπιδρομεῖς. Εἰς τὸν λόφον τοῦ φρουρίου ὑπάρχει ἐπίσης τὸ Μοναστηριακὸν συγκρότημα τοῦ Σταυροῦ μὲ κελλιά καὶ πέτρινη τράπεζα, εἰς τὴν ὁποῖαν ἄλλοτε συνεδρίαζαν καὶ συνέτρωγαν οἱ Μοναχοί. Τὸ Μοναστήρι πανηγυρίζει τὴν 14ην Σεπτεμβρίου, καὶ συγκεντρώνει προσκυνητὰς ἀπὸ ὅλα τὰ χωρία τῆς νήσου. Ἡ προσπέλασις σήμερον εἰς αὐτὸ τόσον ἀπὸ τοῦ Μανδρακίου, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰ Νικεῖα γίνεται δυσκόλως δι' ἀγροτικῶν δρόμων, γεγονός τὸ ὁποῖον καθιστᾷ κοπιώδη τὴν ἐπίσκεψίν του. Ἐὰν τελικῶς κατασκευασθῆ ὁ δρόμος Μανδρακίου - Ἄργους - Νικειῶν τὸ συγκρότημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀναμφισβητήτως ἐμφανίζει ἐνδιαφέρον, θὰ ἀξιοποιηθῆ καὶ θὰ ἀποτελέσῃ οὕτω ἐπισκέψιμον τόπον.

4) Βυζαντινὸν Κάστρον Ἐμπορειοῦ: Γοῦτο εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου εἶναι κτισμένον τὸ χωρίον Ἐμπορειός. Περιλαμβάνει

δὲ διάφορα οἰκοδομήματα βυζαντινῆς ἐποχῆς, τὰ ὁποῖα καθὼς καὶ δλόκληρον τὸ Κάστρον, εἶναι ἐρειπωμένα. Τὰ λείψανα αὐτὰ μαρτυροῦν ὅτι τὸ χωρίον ἤκμαζε κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην, πού τὸ Κάστρον ἐχρησίμευε διὰ τὴν προστατεύσῃ τοῦ κατοίκου του ἀπὸ τοὺς ξένους ἐπιδρομείς. Σήμερον ὁ ἐπισκέπτης τοῦ Ἐμπορευτοῦ εὐκόλως δύναται νὰ ἐπισκεφθῇ τοῦτο, διότι ὅπως ἐλέχθη εὐρίσκεται εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ χωρίου.

5) Μεσαιωνικὸν Φρούριον «Τὰ Παρλέντια»: Πρόκειται περὶ Ἐνετικὸν φρουρίον ἐρειπωμένον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγροτικῆς ὁδοῦ πού ὁδηγεῖ ἀπὸ τὸν Ἐμπορευτὸν εἰς τὰ Νικεῖα καὶ τὸ ὁποῖον λέγεται Παρλέντια, πού σημαίνει Συλλαλητήριον. Ἀπὸ τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν του φαίνεται ἐπίσης ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ἰδίαν ἐποχὴν τοῦ φρουρίου τοῦ Μανδρακίου. Ἡ προσπέλασις πρὸς αὐτὸ σήμερον εἶναι δυσχερὴς διότι γίνεται διὰ δυσβάτου δρόμου, ὁ ὁποῖος εἰς πολλὰ σημεία εἶναι ἐπικίνδυνος.

Πέραν τῶν μνημονευθέντων ἀνωτέρω ἀρχαιολογικῶν μνημείων εἰς τὴν νῆσον ὑπάρχουν πλεῖστα ὅσα ἀκόμη μνημεῖα τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς ὅπως τὰ τεῖχη ἐρειπωμένον φρουρίου μετὰ τοῦ κάτωθεν αὐτοῦ «Δρακοσπήλιου» εἰς τὴν θέσιν Ἁγίου Δημήτριος, τὰ ἐρείπια τριῶν πελασγικῶν κτιρίων, «Πύργου», καλουμένων εἰς τὴν τοποθεσίαν Κάτεργον, κάτωθεν τοῦ βουνοῦ Καβαλιώτη, ὡς καὶ ἄλλα ἐρείπια φρουρίων καὶ διαφόρων οἰκοδομημάτων τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς (1). Ἐπίσης ὑπάρχουν μνημεῖα τῆς Βυζαντινῆς περιόδου, τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύουν κυρίως ναοί, οἱ σπουδαιότεροι τῶν ὁποίων εἶναι: Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Μανδρακίου: Οἱ δύο Ναῖσκοι τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Πανορμίτου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν λειψάνων τῆς Παλαιοχριστιανικῆς Βασιλικῆς μετὰ ψηφιδωτῶν ἐντὸς τοῦ χώρου τοῦ Νεκροταφείου καὶ ὑπὸ τοὺς Ναῖσκους τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου (Γ. Μούρα), ὁ σπηλαιώδης Ναῖσκος τῆς Παναγίας τῆς Σπηλιανῆς, τὰ λείψανα τῆς Παλαιοχριστιανικῆς Βασιλικῆς ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς Ἀρχαίας Ἀκροπόλεως, ὁ ἐρειπωμένος Βυζαντινὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐντὸς τοῦ κτήματος Κώνστα, οἱ δύο Ναῖσκοι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ὁ Ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου (Καζαβῆ), τὸ Μοναστηριακὸν συγκρότημα μετὰ τοῦ ἱστορημένου Ναῖσκου τοῦ Βαπτιστοῦ εἰς θέσιν Ἀρμάς (Ἐρμών), τὸ Μοναστηριακὸν συγκρότημα μετὰ τοῦ ἱστορημένου Ναῖσκου τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, τὸ ἐπονομαζόμενον Σιδῶνες (Σιδών), τὸ Μοναστηριακὸν συγκρότημα μετὰ τοῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας Διαβατινῆς εἰς θέσιν Διαβάτης καὶ τὸ Μοναστηριακὸν συγκρότημα μετὰ

1. Α. Κοντοβεροῦ: «Ἀρχαιολογικαὶ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Νίσυρον», Νισυριακὰ Χρονικά, τεῦχος 30 - 31, Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 1959, σελ. 19.

τοῦ Ναῖσκου τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Εἰς τὴν περιφέρειαν Πάλων : Τὰ λείψανα Παλαιохριστιανικῆς Βασιλικῆς εἰς θέσιν «Ἁγιος Φωκάς», αἱ δύο δεξαμεναὶ ὕδατος, ἐξ ὧν ἡ μία κεραμοσκεπῆς ἡμιϋπόγειος, ἡ ἕτερα θολοσκεπῆς, αἱ κείμεναι δυτικῶς τοῦ Ἁγίου Φωκᾶ καὶ ανατολικῶς τῶν ἀρχαίων Θερωμάτων, τὰ λείψανα διαφόρων κτισμάτων Βυζαντινῆς ἐποχῆς εἰς θέσιν Ἑλληνικά. Εἰς τὴν περιφέρειαν Ἐμπορείου : Τὰ λείψανα τοῦ σπηλαιώδους Ναῖσκου τῆς Παναγίας τῆς Ληστηριανῆς μετὰ τῶν τοιχογραφιῶν, τὸ Μοναστηριακὸν συγκρότημα τοῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς Κυρᾶς καὶ τὰ λείψανα Ἐκκλησίας ἐντὸς τοῦ κτήματος Χαζόγλου εἰς θέσιν τοῦ «Λατί-νου». Εἰς τὴν περιφέρειαν Νικειῶν : Ὁ ἱστορημένος Βυζαντινὸς Ναῖσκος τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Τὰ περιγραφέντα ἀνωτέρω μνημεῖα, τὰ ὁποῖα ἔχουν κηρυχθῆ δι' ἀποφάσεως τῆς τέως Γενικῆς Διοικήσεως Δωδεκανήσου, ἱστορικὰ διατηρητέα (1)· δὲν εἶναι δυνατόν, ἀφ' ἑνὸς λόγῳ καταστάσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ θέσεως, ν' ἀποτελέσουν ὅλα ἀντικείμενον εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ εὐρυτέρου κύκλου τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς νήσου, ἐκτὸς βεβαίως ὄρισμένων, τὰ ὁποῖα καταλλήλως ἀξιοποιούμενα δύνανται νὰ προσελκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μεγάλου κοινοῦ, ὅπως ἡ Ἀρχαία Ἀκρόπολις καὶ τὸ Ἴπποτικὸν Φρούριον τοῦ Μανδρακίου, ὁ Ναῖσκος τῆς Παναγίας τῆς Σπηλιανῆς μετὰ τοῦ Μοναστηριακοῦ συγκροτήματος, ὄρισμένοι ναοὶ ἐντὸς τοῦ Μανδρακίου, τὰ Μοναστηριακὰ συγκροτήματα τῆς Κυρᾶς, τοῦ Σταυροῦ, τοῦ Ἀρμᾶ καὶ τῶν Σιώνων, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ εὐρισκόμενα ἐντὸς τῶν χωρίων Ἐμπορείος καὶ Νικεῖα μνημεῖα κ.τ.λ.

Πρὸς τὴν κατεῦθυσιν τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν τῆς νήσου μεγάλως θὰ συμβάλῃ καὶ ἡ δημιουργία Ἀ ρ χ α ι ο λ ο γ ι κ ο Ὑ Μ ο υ σ ε ῖ ο υ, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ συγκεντρωθοῦν ὅλα τὰ ἀποκαλυφθέντα κατὰ καιροὺς εἰς τὴν νῆσον ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἑλληνιστικῆς κυρίως ἐποχῆς, ὅπως ἀγάλματα, προτομαὶ (Νισυρία Κόρη), ἐπιτύμβιοι στήλαι (Ἡρῶ Ἐπαφρίωνος), πῆλινα ἀγγεῖα (2), ἀρχαῖα νομίσματα (3) κ.τ.λ., τὰ ὁποῖα σήμερον φιλοξενοῦνται εἰς τὸν Δῆμον, τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον καὶ ἀλλαχοῦ, χωρὶς καμμίαν διασφάλισιν. Τὸ ἰδρυθησόμενον Μουσεῖον οὐδὲμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ ἐστὶαν συγκεντρώσεως τοῦ

1. Νισυριακὰ Χρονικά : «Ἱστορικὰ μνημεῖα τῆς Νισύρου», τεῦχος 14, Ἰανουαρίου 1957, σελ. 26.

2. Γ. Καζαβῆ : «Ἡ Νίσυρος εἰκονογραφημένη» Ἐκδοσις 4, Ὀκτωβρίου 1955, σελ. 4-6.

3. Α. Κοντοβεροῦ : «Νομίσματα τῆς Νισύρου» Νισυριακὰ Χρονικά, τεῦχος 14, Ἰανουαρίου 1957, σελ. 28.

Ὅμοίως τοῦ ἰδίου «Ἀρχαῖα νομίσματα τῆς Νισύρου» Νισυριακὰ Χρονικά, τεῦχος 17, Ἰουλίου - Αὐγούστου 1957, σελ. 23-24.

ἀρχαιολογικοῦ θησαυροῦ τῆς Νισύρου, ἀλλὰ καὶ ἀφορμὴν ἀναλήψεως πρωτοβουλίας διὰ τὴν διενέργειαν ἀνασκαφῶν εἰς εὐρείαν κλίμακα, αἱ ὁποῖαι θὰ φέρουν εἰς φῶς πιθανολογούμενα πολύτιμα εὐρήματα. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τοῦ Νισυριακοῦ πολιτισμοῦ, ἀνακαλυφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν κατὰ τὰς γενομένας ὑπ' αὐτῶν ἀνασκαφὰς τὸ 1918, 1922 καὶ 1933, ἐφυγαδεύθησαν εἰς Ρώμην, εὐρισκόμεθα πιθανῶς εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν αὐτῆς Μουσεῖον. Ἐτερον εὐρημα, χαρακτηριζόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων ὡς ἀριστούργημα τέχνης καὶ ἐν τῶν ὠραιότερων τῆς σειρᾶς τῆς Νησιωτικῆς γλυπτικῆς, εἶναι μία ἐπιτύμβιος στήλη φέρουσα ἀνάγλυφον γυμνὸν νεαρὸν ἀθλητὴν Νισύριον, γνωστὸν εἰς τὸν ἀρχαιολογικὸν κόσμον ὡς «ὁ Ἔφηβος τῆς Νισύρου» ἢ «Ἐπιτύμβιος στήλη ἑνὸς δισκοβόλου». Τὸ πολύτιμον τοῦτο εὐρημα ἀνηρπάγη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1900 καὶ μετεφέρθη εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου καὶ ἐκτίθεται ἤδη φέρον ἀριθμὸν εὐρετηρίου II (1142) μὲ σημείωσιν γαλλιστί: «Stele funeraire d' un discobole»⁽¹⁾. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἐὰν κατεβάλλοντο αἱ δέουσαι προσπάθειαι μέσῳ τῶν ἐν Ρώμῃ καὶ Κωνσταντινουπόλει Προξενικῶν μας ἀρχῶν, ὥστε νὰ ἐπιτρέψουν τὰ ἐν λόγῳ Μουσεῖα τὴν λήψιν ἐκμαγείων τῶν ἀνωτέρω εὐρημάτων διὰ ν' ἀποτελέσουν ταῦτα τὴν βᾶσιν τῆς συλλογῆς τοῦ ἰδρυθησομένου Μουσεῖου.

Παράλληλα πρὸς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον ἐπιβάλλεται νὰ ἰδρυθῇ καὶ Μ ο υ σ εῖ ο ν Λ α ἰ κ ῆ ς Τέ χ ν η ς εἰς τὸ ὁποῖον θὰ συγκεντρωθῇ καὶ θὰ ταξινομηθῇ ὁ λαογραφικὸς πλοῦτος τῆς νήσου, ὁ ὁποῖος ἐμφανίζει μεγάλον ἐνδιαφέρον διότι ἐκφράζει τὸ λεπτὸν καλλιτεχνικὸν αἰσθητήριον τῶν κατοίκων τῆς νήσου καὶ συνθέτει πολὺ χαρακτηριστικὰ τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ λαϊκοῦ βίου. Ὁ λαογραφικὸς θησαυρὸς τοῦ Μουσεῖου θὰ περιλαμβάνει ἀντικείμενα λαϊκῆς τέχνης ὅπως, ὄπλα, σπαθιά, σκαλιστὰ ἐπιπλα, τοπικὰς ἐνδυμασίας, κεντήματα, ὄφραντά, ἀντικείμενα ἀτομικῆς χρήσεως, λυχνάρια, λυχνοστάτας, οἰκιακὰ σκεύη, χειρόμυλους, μουσικὰ ὄργανα, γεωργικὰ καὶ ποιμενικὰ ἐργαλεῖα, ξυλόγλυπτὰ ἀντικείμενα, εἰκόνας κ.τ.λ. Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀνωτέρω εἰδῶν εἰς ἐνιαῖον χῶρον καὶ ἡ κατάλληλος τοποθέτησις αὐτῶν θὰ πλουτίσῃ ἔτι περισσότερο τὰ τουριστικὰ ἐνδιαφέροντα τῆς Νισύρου.

Διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ καὶ λαογραφικοῦ πλοῦτου τῆς νήσου χρειάζεται νὰ κινηθῇ τόσον τὸ κρατικὸν ἐνδιαφέρον ὅσον καὶ οἱ τοπικοὶ παράγοντες ἀπὸ τοὺς ὁποῖους καὶ θὰ ἐξαρτηθῇ κατὰ μέγα μέρος ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ. Ἦδη ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία Δωδεκανήσου ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Δῆμον Μανδρακίου τὴν παραχώρησιν

1. Α. Κ ο ν τ ο β ε ρ ο ῦ : «Ὁ ἔφηβος τῆς Νισύρου», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 19, Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 1957, σελ. 17.

καταλλήλου οικόπεδου διὰ τὴν ἀνεγερσιν Μουσείου δαπάναις αὐτῆς
Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ καὶ τοῦτο ὅτι ἐνῶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία
ἐψήφισε κονδύλιον ἐκ 200.000 δραχμῶν διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, παραδόξως
ὁ Δήμος ἀκόμη δὲν ἔχει ἀπαντήσῃ ἐὰν διαθέτῃ κατάλληλον οἰκόπεδον.
Ἐφ' ὅσον ἐξασφαλισθῆ ὁ χῶρος τότε τὸν λόγον ἔχουν οἱ τοπικοὶ παρά-
γοντες οἱ ὅποιοι θὰ πρέπει νὰ κινηθοῦν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς συγκεν-
τρώσεως τοῦ ἀρχαιολογικοῦ καὶ λαογραφικοῦ θησαυροῦ τῆς νήσου. Ὁ
ἰδρυθεὶς, πρωτοβουλία τοῦ ἀρχαιοφίλου συμπατριώτου μας Λαζάρου Κοντο-
βεροῦ, «Ὁμιλος Ἀρχαιοφίλων Νισύρου», ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι δυνατόν
νὰ διαδραματίσῃ σπουδαῖον ρόλον μὲ τὴν συμπαράστασιν τοῦ Δήμου,
τῶν καθηγητῶν τοῦ ἐκεῖ ἡμιγυμνασίου καὶ τῶν δημοδιδασκάλων, οἱ ὅποιοι
ὀφείλουν νὰ ἀρχίσουν σταυροφορίαν διὰ τὴν συγκέντρωσιν τόσον τῶν
ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων, ὅσον καὶ τῶν ἀντικειμένων λαϊκῆς τέχνης
τὰ ὅποια σήμερον ἀποτελοῦν κειμήλια οἰκογενειακά. Τὰ εἶδη ταῦτα, τὰ
ὅποια θὰ στεγασθοῦν εἰς εἰδικὴν αἴθουσαν ἐντὸς τοῦ ἀνεγερθησομένου
κτιρίου τοῦ Μουσείου, θὰ φέρουν ἐνδειξιν τῆς οἰκογενείας εἰς ἣν ἀνήκουν,
ὥστε νὰ παρακαμφθοῦν τυχὸν παρουσιασθησόμενα κατὰ τὴν συγκέντρωσιν
ἐμπόδια, συναισθηματικῆς κυρίως φύσεως.

Ζ'.

ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ἀνωτέρω ἐξητάσθησαν οἱ ὑπάρχοντες εἰς τὴν νήσον φυσικοὶ ὄροι,
οἱ ὅποιοι εὐνοοῦν τὴν τουριστικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν. Οἱ ὄροι ὅμως οὗτοι
ὄσωνδῆποτε εὐνοϊκοὶ καὶ ἐὰν εἶναι δὲν δύνανται αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὶ νὰ δη-
μιουργήσουν τουρισμόν, ἐφ' ὅσον παραλλήλως δὲν καταβληθοῦν αἱ ἐπιβαλ-
λόμεναι ἐνέργειαι πρὸς ἐκτέλεσιν ὀρισμένων βασικῆς σημασίας ἔργων
καὶ λήψιν εὐστόχων μέτρων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν ὑποδομὴν ἐπὶ τῆς
ὁποίας θὰ στηριχθῆ ἡ περαιτέρω ἀξιοποίησις τῆς νήσου. Αἱ ἐνέργειαι
αὗται θὰ πρέπει νὰ κινηθοῦν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς κατασκευῆς μέσων
ὑποδοχῆς καὶ διακινήσεως τῶν τουριστῶν, τῆς λήψεως καταλλήλων μέτρων
συγκοινωνιακῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς νήσου, τῆς δημιουργίας μέσων διαμο-
νῆς, τῆς ἐξασφαλίσεως τροφῆς, καθὼς καὶ ψυχαγωγίας καὶ τέλος τῆς λήψεως
τῶν ἀναγκαίων ὀργανωτικῶν μέτρων, τὰ ὅποια θὰ ἐξυπηρετήσουν τὴν του-
ριστικὴν ἐν γένει ἀνάπτυξιν τῆς νήσου.

Αἱ ἐπιβαλλόμεναι ἐνέργειαι ἀναφέρονται εἰς τὰ ἀκόλουθα θέματα :

α) Συγκοινωνίαι : Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν διακίνη-
σιν τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς νήσου εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τακτικῶν συγκοινω-

νιακῶν μέσων, τὰ ὅποια θὰ συνδέουν αὐτὴν τόσον μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων τοῦ Δωδεκανησιακοῦ συμπλέγματος, ὅσον καὶ μετὰ τοῦ Πειραιῶς. Σήμερον ἡ νῆσος ἐξυπηρετεῖται συγκοινωνιακῶς ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος μετὰ τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν νήσων βορείου συγκροτήματος μέχρι Ρόδου διὰ τοῦ Α)Π «Κατερίνη», τὸ ὁποῖον ἐπιδοτεῖται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς γραμμῆς ταύτης, χαρακτηριζομένης ἀγόνου, μετὰ δὲ τῆς Ρόδου καὶ τῶν λοιπῶν πρὸς βορρᾶν νήσων (ἐσωτερικὴ γραμμὴ Δωδεκανήσου) διὰ τοῦ Α)Π «Πανορμίτης», ἐκτελοῦν τὴν γραμμὴν ταύτην ἐπίσης ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος. Πέραν τούτων ἡ νῆσος συνδέεται καὶ μετὰ τῆς Κῶ, μέσῳ Καρδαμένης, διὰ τοῦ Π)Κ «Χατζηεὐάγγελος», τρὶς τῆς ἐβδομάδος. Τὰ μέσα ταῦτα πιθανῶς διὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὅτε ἡ ἐπιβατικὴ κίνησις τῆς νήσου εἶναι περιορισμένη, νὰ θεωροῦνται ἐπαρκῆ, δὲν ἰσχύει ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν θερινὴν περίοδον, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας, ἡ ἠϋξημένη ἐπιβατικὴ κίνησις τῆς νήσου δημιουργεῖ δξύτατον συγκοινωνιακὸν πρόβλημα, τόσον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς συνδέσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ Πειραιῶς, ὅσον καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων τῆς Δωδεκανήσου καὶ δὴ τῆς Ρόδου καὶ Κῶ, ἀπὸ τὰς ὁποίας καλεῖται νὰ προσελκύσῃ ἐπισκέπτας.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τούτου, εἶναι ἀνάγκη νὰ ληφθοῦν μέτρα ἀποβλέποντα εἰς πύκνωσιν τῶν προσεγγίσεων τῶν ἐκτελούντων τὴν γραμμὴν Πειραιῶς - Δωδεκανήσου πλοίων ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς σύνδεσιν τῆς νήσου μετὰ τῶν τουριστικῶν κέντρων τῆς περιοχῆς (Ρόδου καὶ Κῶ), διὰ ταχυτάτου πλοίου. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς νήσου, ἐπιτρέπει τὴν προσέγγισιν εἰς αὐτὴν τῶν ἐκτελούντων τὴν γραμμὴν Πειραιῶς - Ρόδου πλοίων τῆς ἀκτοπλοίας, ἀντιμετωπιζομένης, κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον, καὶ τῆς περιπτώσεως ἐπιδοτήσεως τῆς γραμμῆς ταύτης διὰ λόγους τουριστικῆς καθαρῶς σκοπιμότητος. Τοιοῦτοτρόπως θὰ συνδεθῇ ἡ νῆσος ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν μεγάλων τουριστικῶν κέντρων (Πειραιῶς, Ρόδου, Κῶ) διὰ συχῶν προσεγγίσεων, ἀποφευγομένης τῆς μέσῳ Καρδαμένης συνδέσεώς της, ἡ ὁποία σήμερον μόνον ἐκτάκτους καταστάσεις δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ. Διαφορετικὰ βεβαίως ἐμφανίζεται τὸ ζήτημα ἐὰν τὸ ἐκτελοῦν σήμερον τὴν γραμμὴν Καρδαμένης - Νισύρου Π)Κ, ἀντικατασταθῇ δι' ἑνὸς ταχύτερου καὶ ἀνεωτέρου μέσου, τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀπὸ τὰ τουριστικὰ γραφεῖα τῆς Κῶ δι' ὀργάνωσιν ἡμερησίων ἐκδρομῶν εἰς Νίσυρον. Τὸ μέσον τοῦτο θὰ ἐξυπηρετῇ καὶ τοὺς διακινουμένους μέσῳ τοῦ ἀερολιμένος Κῶ (Ἀντιμαχείας) μὲ προορισμὸν τὴν Νίσυρον. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἡ νῆσος θὰ ἐξυπηρετηθῇ ἀναμφισβητήτως καὶ θὰ τῆς δοθῇ ἡ δυνατότης νὰ δεχθῇ ἐπισκέπτας μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν, ἐὰν συνδεθῇ μετὰ τῆς Ρόδου - Κῶ διὰ ταχυτάτου πλοίου τύπου πούλμαν, τὸ ὁποῖον ἔχον ἀφετηρίαν τὴν Ρόδον θὰ ὀργανώνῃ ἐκδρομὰς διὰ τὰς νήσους

Σύμην, Νίσυρον, Κῶ, Κάλυμνον, Λέρον, Πάτμον καὶ τανάπαλινκα θημερινῶς. Τὸ μέσον τοῦτο θὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ τὸν τουρισμὸν τῶν μεγάλων τουριστικῶν κέντρων ἀφ' ἑνὸς διότι θὰ παράσχη τὴν δυνατότητα εἰς τοὺς πολυπληθεῖς περιηγητὰς τῶν νᾶ ἐπισκεφθῶν καὶ τὰς μικρὰς νήσους, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἐμφανίζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀποσυμφόρησιν τῆς τουριστικῆς τῶν κινήσεως, ἡ ὁποία κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας δημιουργεῖ σοβαρὰ στεγαστικά προβλήματα. Βεβαίως τὸ ἐγγεῖρημα εἶναι τολμηρὸν, λόγῳ τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης διὰ τὴν ἀποκτησιν ἑνὸς τοιοῦτου πλοίου 120 θέσεων, ὑπολογιζομένης εἰς 3,5 ἐκ. δραχμὰς περίπου, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν διαγράφεται προοπτικὴ ἐκδηλώσεως ἐνδιαφέροντος ἐκ μέρους τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, χωρὶς παράλληλον κρατικὴν ἐνίσχυσιν. Ἡ ἐνίσχυσις αὕτη εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ διὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῆς γραμμῆς μέχρις ὅτου καταστῇ αὕτη ἀποδοτικὴ, κατὰ τὸ προηγούμενον τῆς ὑπὸ τοῦ Ε.Ο.Τ. ἐπιχορηγήσεως τοῦ πορθμείου τοῦ ἐκτελοῦντος τὴν γραμμὴν Πατρῶν - Ζακύνθου

Παραλλήλως πρὸς ὁμαλὴν διακίνησιν τῶν ἐπισκεπτῶν ἐντὸς τῆς νήσου εἶναι ἀνάγκη νὰ συμπληρωθῇ τὸ ὀδικὸν δίκτυον διὰ τῆς ὀλοκληρώσεως τῆς νέας ὁδοῦ πρὸς Ἄργος - Νικεῖα καὶ τῆς κατασκευῆς τῆς παραλιακῆς τοιαύτης πρὸς τὴν τοποθεσίαν Λειῆς, ἡ ὁποία ἐμφανίζει τουριστικὸν ἐνδιαφέρον. Ἐπίσης θὰ πρέπει νὰ χορηγηθῇ μία εἰσέτι ἄδεια δημοσίας χρήσεως ἐπιβατικοῦ αὐτοκινήτου, διότι μὲ τὸ ὑπάρχον σήμερον μοναδικὸν αὐτοκίνητον δὲν ἐξυπηρετοῦνται αἱ ἀνάγκαι τῆς νήσου ἰδίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅτε τόσον τὰ Λουτρά ὅσον καὶ τὰ χωρία παρουσιάζουν μεγάλην κίνησιν.

β) **Λιμένας**: Τὰ συγκοινωνιακὰ μέσα, τὰ ὁποία ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν, ἀποτελοῦν τὸ ἕνα σκέλος τοῦ συγκοινωνιακοῦ προβλήματος τῆς νήσου. Τὸ ἕτερον σκέλος ἀναφέρεται εἰς τὴν κατασκευὴν λιμενικῶν ἔργων, ἡ ἔλλειψις τῶν ὁποίων συνιστᾷ ἀναμφισβητήτως τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον διὰ τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Διότι ὁ ὑπάρχον σήμερον λιμενοβραχίον τοῦ Μανδρακίου ὄχι μόνον τὴν πλεύρισιν πλοίου δὲν ἐπιτρέπει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσφαλεῖ καὶ ἄσκοπον ἐπιβίβασιν καὶ ἀποβίβασιν τῶν ἐπιβατῶν δὲν ἐξασφαλίζει, εἰς σημεῖον μάλιστα πολλάκις ἐπιβάται πρὸς προορίζονται διὰ τὴν Νίσυρον νὰ ἀποβιβάζονται εἰς τὴν νησίδα Γυαλί. Ὑπὸ αὐτὰς τὰς συνθήκας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνεταί συζήτησις περὶ τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς Νισύρου, διὰ τοῦτο καὶ χρειάζεται ἄμεσος ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τούτου, τὸ ὁποῖον συνιστᾷ τὴν βασικωτέραν ἀνάγκην τῆς νήσου.

Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι νέον· ὑφίσταται ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ δὴ ἀπὸ τὸ 1897 ὅτε κατασκευάσθη ἕνα μέρος τοῦ λιμενοβραχίονος.

Οδτος συνεπληρώθη μεταγενεστέρως με προσωπικήν ἐργασίαν τῶν κατοίκων, ἐνίσχυσιν τοῦ Δήμου καὶ τὴν βοήθειαν τῆς ἰδρυθείσης ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Νισύρου «Ἅγιος Σάββας» καὶ τελικῶς διεμορφώθη εἰς τὴν σημερινὴν του μορφήν τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔτη διὰ δαπάνης, διατεθείσης ὑπὸ τῆς ΟΥΝΡΑ (1). Ὅπως γίνεται ἀντιληπτὸν ἢ ἀπουσία τοῦ Κρατικοῦ ἐνδιαφέροντος ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἔλλειψις τοπικῶν πόρων ἐν συνδυασμῷ βεβαίως καὶ μετὰ τὸ ὕψος τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς τοιοῦτου ἔργου δαπάνης, δὲν ἐπέτρεψαν ὥστε ἡ Νίσυρος ν' ἀποκτήσῃ τὸ Λιμάνι της. Μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν τῆς Δωδεκανήσου, μεταξὺ τῶν πρώτων θεμάτων τὰ ὁποῖα αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ τῆς νήσου ἔθεσαν ὑπ' ὄψιν τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἦτο καὶ τὸ Λιμάνι, ἢ κατασκευὴ τοῦ ὁποῖου ἐπεβάλλετο ὄχι μόνον πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἀλλὰ κυρίως πρὸς προβολὴν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν ἱαματικῶν αὐτῆς πηγῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν μίαν πρόσθετον πλουτοπαραγωγικὴν πηγὴν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας. Καὶ πάλιν τὸ μέγεθος τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου δαπάνης ἀπετέλεσε ἀνασταλτικὸν παράγοντα εἰς τὴν προσπάθειαν ἀντιμετώπισεως τοῦ Λιμενικοῦ προβλήματος τῆς Νισύρου.

Τὸ πρόβλημα τῆς κατασκευῆς τοῦ Λιμενικοῦ ἔργου τῆς Νισύρου εὑρίσκεται σήμερον εἰς τὸ ἐξῆς σημεῖον. Ἐντολῇ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Δωδεκανήσου συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Λιμενολόγου κ. Κυριάκη ἢ σχετικῇ μετὰ τὸ ἔργον μελέτῃ, ἢ ὁποῖα ἔχει ἤδη ἐγκριθῆ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων. Τὸ ὅλον ἔργον τοῦ ὁποῖου ἢ δαπάνη συμφώνως πρὸς τὴν συνταχθεῖσαν ἐκθεσιν ἀνέρχεται εἰς 6.700.000 δραχμάς, περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθούσους ἐπὶ μέρους ἐργασίας: Ἐπέκτασιν τοῦ ὑπάρχοντος μῶλου κατὰ 118 μέτρα, ἐκσκαφὰς τοῦ ὑπάρχοντος λιμενίσκου, κατασκευὴν ἀντιβραχίονος καὶ τέλος κατασκευὴν κρηπιδώσεων τοῦ ἐσωτερικοῦ λιμενίσκου. Αἱ ἐργασίαι προβλέπεται ὅτι θὰ ἐκτελεσθοῦν εἰς τρία στάδια. Κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον θὰ κατασκευασθῇ ὁ μῶλος καὶ θὰ διενεργηθοῦν αἱ ἐκσκαφαί, κατὰ τὸ δεῦτερον στάδιον θὰ κατασκευασθοῦν αἱ κρηπιδώσεις καὶ κατὰ τὸ τρίτον στάδιον ὁ ἀντιβραχίων. Αὐτὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ τεχνικὸν μέρος. Γεννᾶται ὅμως ἀμέσως καὶ τὸ ἐρώτημα, ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου οἰκονομικὴ μελέτῃ καὶ ἐὰν ὄχι ποῖαι σκέψεις ἐπικρατοῦν ὡς πρὸς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τούτου; Εἶναι γεγονός ὅτι ἐκ μέρους τοῦ ἐπισημοῦ Κράτους δὲν ἀντιμετώπισθη μέχρι στιγμῆς ἢ οἰκονομικὴ πλευρὰ τοῦ ἔργου, διότι καλλιεργεῖται μεταξὺ τῶν ὑπηρεσιακῶν παραγόντων ἢ ἀποψις ὅτι ἡ δαπάνη εἶναι τόσον μεγάλη ὥστε, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ὑπερβαίνει τὰ

1. Κ. Μοῦρα: «Τὸ λιμάνι», Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχος 20, Ἰανουαρίου - Βεβρουαρίου 1958, σελ. 9.

δρια τῶν διὰ λιμενικὰ ἔργα ὑφισταμένων οἰκονομικῶν δυνατοτήτων, εδρίσκειται εἰς δυσαναλόγως μεγάλην ἀπόστασιν τῆς ἐπιδιωκομένης διὰ τοῦ ἔργου ὠφελιμότητος.

Ἐναντι τοῦ προβλεπομένου ἀνωτέρω ποσοῦ διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μελέτης Κυριάκη, ἔχει ἤδη ἐξασφαλισθῆ ποσὸν 2 ἐκ. δραχμῶν, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ τεθῆ, καθ' ὅλας τὰς ὑπαρχούσας ἐνδείξεις, εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Δωδεκανήσου. Τὸ ποσὸν τοῦτο προέρχεται κατὰ 1 ἐκ. ἐξ ὑποσχέσεως τοῦ κ. Νομάρχου ἐκ τοῦ ΟΔΑΠΔΔ, κατὰ 700 χιλιάδας ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς ἐξαγορᾶς τοῦ ἠλεκτροστασίου ὑπὸ τῆς Δ.Ε.Η. καὶ κατὰ 300 χιλιάδας ἐκ συνεισφορᾶς τοῦ Δήμου ἐκ τῶν πόρων του. Τί πρόκειται ὅμως νὰ γίνῃ μετὰ τὸ ποσὸν τοῦτο ; Δύο ἀπόψεις ὑποστηρίζονται ἐπ' αὐτοῦ. Κατὰ τὴν μίαν ἄποψιν τὸ ποσὸν τοῦτο θὰ πρέπει νὰ διατεθῆ διὰ τὴν προέκτασιν τοῦ ὑπάρχοντος λιμενοβραχίονος κατὰ 15 - 20 μέτρα. Τὴν ἄποψιν ταύτην ὑποστηρίζουν οἱ τοπικοὶ παράγοντες. Κατὰ τὴν ἄλλην ἄποψιν τὸ ποσὸν τοῦτο θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν ἐκβάθυνσιν τοῦ ὑπάρχοντος λιμενίσκου. Πρὸς τὴν ἄποψιν ταύτην προσαρμόζεται ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ Δωδεκανήσου. Πάντως ὅπως καὶ ἐὰν ἔχη τὸ θέμα ἓνα εἶναι τὸ εὐχάριστον γεγονός ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ λιμένος τῆς Νισύρου ἤρχισε πλέον νὰ ἀπασχολῆ σοβαρῶς τὴν Λιμενικὴν Ἐπιτροπὴν Δωδεκανήσου καὶ ἐλπίζεται ὅτι κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος θὰ συμπεριλάβῃ τοῦτο εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν λιμενικῶν ἔργων τῆς Δωδεκανήσου, ἀφοῦ ἄλλωστε εἶναι ἡ μόνη νῆσος, ἡ ὁποία δὲν ἀπέκτησε ἀκόμη τὸ λιμάνι της.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀντιμετώπισεως τοῦ λιμενικοῦ προβλήματος τῆς νήσου θὰ πρέπει νὰ ἐξετασθῆ, π ἔ ρ α ν π α ν τ ὄ ς τ ο π ι κ ι σ τ ι κ ο ὕ π ν ε ὑ μ α τ ο ς, καὶ ἡ περίπτωσις τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ λιμενίσκου τῶν Πάλων, ὁ ὁποῖος, χωρὶς νὰ ὑποστηρίζεται ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς Νισύρου, δύναται ἐν τούτοις νὰ ἐξυπηρετήσῃ τόσον τὰ μικρὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα οὕτωθὰ ἐλλιμενίζονται εἰς αὐτόν, ὅσον γενικώτερον καὶ τὴν περιοχὴν ἡ ὁποία ἐμφανίζει μέγαν τουριστικὸν ἐνδιαφέρον, ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν θέσιν Λειῆς, ἡ παραλία τῆς ὁποίας θὰ ἀξιοποιηθῆ διὰ τοῦ προτεινομένου ἀνωτέρω παραλιακοῦ δρόμου Πάλων - Λειῶν. Ἡ ἀξιοποίησις τοῦ λιμενίσκου τῶν Πάλων θὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς ἐκβαθύνσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ διὰ τῆς ἐπισκευῆς ἀφ' ἑτέρου τῶν ὑπαρχόντων δύο λιμενοβραχιόνων.

γ) Μέσα διαμονῆς : Ἡ ἐξασφάλισις μέσων διαμονῆς τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμητικῆς ἐπαρκειᾶς ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ποιοτικῆς στάθμης ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον στοιχεῖον τῆς τουριστικῆς ὑποδομῆς καὶ τὸ πρωταρχικὸν μέλημα κάθε ἀναλαμβανομένης προσπαθείας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως ἑνὸς τόπου. Διότι ὁσωνδήποτε εὐνοϊκοὶ καὶ ἐὰν εἶναι οἱ ἄλλοι παράγοντες, ἡ ἔλλειψις μέσων

διαμονῆς ἐξουδετερώνει αὐτοὺς αὐτομάτως, διὰ τοῦτο καὶ ἀποτελεῖ ἀρχὴν μιᾶς ὑγιοῦς τουριστικῆς πολιτικῆς αἱ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι προσελκύσεως πελατείας νὰ εἶναι πάντοτε ἀνάλογοι τῶν διατιθεμένων μέσων ὑποδοχῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Νισύρου πρέπει νὰ τονισθῆ ὅτι κάθε προσπάθεια διὰ τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν θ' ἀποβῆ ἄκαρπος ἐφ' ὅσον ἀρχικῶς δὲν δημιουργηθῶν ἐπαρκῆ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως μέσα διαμονῆς. Σήμερον ἡ νῆσος διαθέτει τὸ ξενοδοχειακὸν συγκρότημα τῶν Λουτρῶν, δυναμικότητος 60 κλινῶν, 5 ὑποτυπώδη ξενοδοχεῖα (Κατσιματίδη, Μαντουδάκη, Παπάτσου, Μαστρογιάννη καὶ Κορωναίου) 20 δωματίων καὶ 30 περίπου κλινῶν, καὶ τὸν ξενῶνα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σπηλιανῆς, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ συμπεριλάβῃ 15 περίπου κλίνας, δηλαδὴ συνολικῶς ἡ νῆσος διαθέτει 105 κλίνας. Τὸ δυναμικὸν αὐτὸ εἶναι τελείως ἀνεπαρκὲς διὰ νὰ καλύψῃ ἀκόμη καὶ τὰς σημερινὰς περιορισμένας ἀνάγκας τῆς νήσου, τὰς ὁποίας δημιουργοῦν οἱ 300 περίπου ἐπισκέπται τῆς θερινῆς περιόδου. Χρειάζεται συνεπῶς κινητοποιήσις ὄλων τῶν μέσων πρὸς δημιουργίαν εὐνοϊκῶν στεγαστικῶν συνθηκῶν, ὥστε νὰ ἱκανοποιηθῶν τόσον αἱ παροῦσαι ὅσον καὶ αἱ μελλοντικαὶ τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς νήσου ἀνάγκαι κατὰ τρόπον ἄνετον καὶ πολιτισμένον. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τούτου θὰ πρέπει αἱ προσπάθειαι νὰ στραφοῦν πρὸς τὰς ἀκολουθούσας κατευθύνσεις:

1) Βασικῶς θὰ πρέπει νὰ ἀξιοποιηθῆ τὸ ὑπάρχον ξενοδοχειακὸν δυναμικὸν τῶν Λουτρῶν διὰ κατασκευῆς τῶν ἀναγκαίων ἔργων καὶ λήψεως τῶν καταλλήλων μέτρων, τὰ ὁποῖα ἐκτενῶς εἰς τὸ οἰκείον κεφάλαιον ἀνεπτύξαμεν. Ἐνταῦθα περιοριζόμεθα νὰ τονίσωμεν ὅτι ὑπὸ τὰς συνθήκας ποῦ λειτουργεῖ σήμερον τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο, ἀποτελεῖ τοῦλάχιστον ἀφέλειαν νὰ πιστεύεται ὅτι εἶναι δυνατόν ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς στοιχειώδεις ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου τουριστικῆς πελατείας. Ἡ ἀξιοποίησις του εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἐξυπηρετήσῃ, πέραν τῶν διὰ θεραπευτικοὺς λόγους μεταβαινόντων εἰς τὴν Νίσυρον, καὶ τοὺς παραθεριστὰς αὐτῆς.

2) Ἐπιβάλλεται ἀκολουθῶς ἡ κατασκευὴ ἑνὸς νέου ξενοδοχείου δυναμικότητος 50 τοῦλάχιστον κλινῶν, μὲ ἐγκαταστάσεις ἀνταποκρινομένας εἰς τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις. Ὡς θέσις διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ προτεινομένου ξενοδοχείου, προκρίνεται ἡ τοποθεσία «Ἅγιος Θεολόγος», ἡ ὁποία προσφέρεται καὶ ὡς θέσις—εὐρίσκεται εἰς τὸν ὄρμον τοῦ λιμανιοῦ—καὶ ὡς τοποθεσία—συνδυάζει κατὰ τρόπον εἰδυλλιακὸν τίς καταπράσινες πλαγιὰς μὲ τὴν γαλάζια θάλασσα—. Ἀπαραιτήτως τὸ ὑπὸ ἀνέγερσιν ξενοδοχεῖον θὰ πρέπει νὰ διαθέτῃ μεταξὺ τῶν ἄλλων μίαν μεγάλην σάλαν εἰς τὸ ἰσόγειον, ἡ ὁποία θὰ χρησιμεύῃ ὡς ἐστιατόριον καὶ ὡς κέντρον διασκεδάσεως καὶ καταλλήλους καμπίνας ἔμπροσθεν τοῦ ξενοδοχείου εἰς τὴν παραλίαν πρὸς ἐξυπηρετήσιν τῶν λουομένων. Παραλλήλως θὰ πρέπει νὰ διαμορφωθῆ ἡ ἀμμώδης παραλία, νὰ ἀφαιρεθῶν οἱ ὑπάρχοντες εἰς διάφορα

σημεία αὐτῆς ὀγκόλιθοι καὶ νὰ κατασκευασθῇ μία ξυλίνη προβλήτα ἀκριβῶς ἔμπροσθεν τοῦ ξενοδοχείου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἐξυπηρετοῦνται ὄχι μόνον οἱ πελάται τοῦ ξενοδοχείου, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ παραθερισταὶ καθὼς καὶ οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, διότι θὰ καταστῇ λαϊκὴ πλάζ. Βεβαίως τὰ διατυπωθέντα εἶναι ἀπολύτως ὀρθὰ ἀλλὰ ποῖος φορεὺς θὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς κατασκευῆς τοῦ προτεινομένου ξενοδοχείου; Ἐφ' ὅσον διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους δὲν ἀναμένεται νὰ κινηθῇ πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν ταύτην τὸ ἰδιωτικὸν κεφάλαιον, παραμένουν ὡς μοναδικοὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τούτου φορεῖς ὁ Ε.Ο.Τ. καὶ ὁ Δήμος Μανδρακίου Νισύρου.

Καὶ ὁ μὲν Ε.Ο.Τ. μέχρι στιγμῆς τοῦλάχιστον φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει πεισθῆ περὶ τῆς ἀνάγκης δημιουργίας ἐνὸς ξενοδοχείου εἰς τὴν Νίσυρον, καίτοι διαθέτει αὕτη προϋποθέσεις διὰ τουριστικὴν ἐκμετάλλευσιν διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἀναλαμβάνει σχετικὴν πρωτοβουλίαν ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας περιοχάς (Καστελλόριζον), ὅπου κινεῖται μὲ διάφορα κριτήρια, ὁ δὲ Δήμος ἀντιμετωπίζει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὸ θέμα μὲ νοοτροπίαν παρελκυστικὴν καὶ ἀνεύθυνον, ἀφοῦ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἔφθασεν εἰς τὸ ν' ἀποποιηθῇ δάνειον 400.000 δρχ. πού τοῦ παρεχωρεῖτο διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπὸ ὄλως εὐνοϊκῶς ὄρους.

Ἐπομένως πρὸς δύο κατευθύνσεις θὰ πρέπει νὰ στραφοῦν αἱ προσπάθειαι, πρὸς τὸν Ε.Ο.Τ., ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀνάγκης δημιουργίας εἰς τὴν Νίσυρον ἐνὸς ξενοδοχείου, εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἀνεγειρομένων ὑπ' αὐτοῦ ξενοδοχείων εἰς περιοχάς ὅπου ἐμφανίζονται τουριστικὸν ἐνδιαφέρον, καὶ κατὰ δευτέρον λόγον πρὸς τὸν Δήμον, ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει νὰ κινηθῇ ἀμέσως πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν τῆς συνάψεως μακροχρονίου δανείου παρά τινος πιστωτικοῦ Ὄργανισμοῦ (Ο.Χ.Ο.Α., Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων, Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια κ.τ.λ.) διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τούτου, τὸ ὁποῖον κρίνεται ἀπαραίτητον.

3) Παραλλήλως θὰ πρέπει νὰ βελτιωθοῦν τὰ ὑπάρχοντα ξενοδοχεῖα διὰ τῆς ἀποκτήσεως στοιχειωδῶν μέσων ἀνέσεως καὶ πρωτίστως χώρων ὑγιεινῆς, τῶν ὁποίων σήμερον στεροῦνται, καὶ νὰ ἐξοπλισθοῦν μὲ ἀνάλογον ἐπίπλωσιν καὶ κατάλληλον ἱματισμόν, ὥστε νὰ ἱκανοποιοῦν ἐν τινι μέτρῳ τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς νήσου. Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τούτων θὰ πρέπει οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐπιχειρηματῆται νὰ τύχουν εἰδικῆς μακροχρονίου χρηματοδοτήσεως παρά τινος πιστωτικοῦ Ὄργανισμοῦ ὑπὸ ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκοῦς ὄρους πού θὰ τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ ἀποσβέσουν τὸ ἀναληφθησόμενον ὑπ' αὐτῶν δάνειον ἀπὸ τὴν ἀναμενομένην κίνησιν τῶν ξενοδοχείων τῶν. Τὰ δάνεια ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ χορηγηθοῦν καὶ ἀπὸ τὸν Ε.Ο.Τ. ὁ ὁποῖος ἄλλωστε ὀφείλει νὰ ἐνισχύσῃ πρὸς τὴν

κατεύθυνσιν ταύτην τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, ἢ ὁποία διστάζει νὰ κινηθῆ διότι δὲν διαβλέπει ἄμεσον οἰκονομικὸν ἐνδιαφέρον.

4) Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς δημιουργίας στεγαστικῶν χώρων εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ ὠρισμένοι οἰκίαι, ὅπως αὐταὶ ποὺ βρίσκονται μεταξύ Μαντουδάκη καὶ Φάμπρικας, πρὸς φιλοξενίαν παραθεριστῶν, ἀφοῦ βεβαίως προηγουμένως ἐξοπλισθοῦν καταλλήλως. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἡ χορήγησις εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας εἰδικῶν δανείων μέχρι 10.000 δραχμῶν παρὰ τοῦ Ε.Ο.Τ. ἢ τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος. Τὰ δάνεια ταῦτα θέλουν χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν κατασκευὴν χώρων ὑγιεινῆς καὶ τὴν ἀγορὰν κλινῶν, κλινοστρωμνῶν κ.τ.λ. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμόσθη εἰς τὴν Πάτμον καὶ ἀπέδωκεν ἄριστα ἀποτελέσματα εἰς σημεῖον νὰ ἐξυπηρετοῦνται ἀπολύτως οἱ πολυπληθεῖς ἐπισκέπται τῆς νήσου, οἱ ὁποῖοι ἐνθουσιάζονται τόσον διὰ τὴν φιλοξενίαν ποὺ τοὺς παρέχεται, ὅσον καὶ διὰ τὴν οἰκειότητα ποὺ τοὺς δημιουργεῖ τὸ στενὸν οἰκογενειακὸν περιβάλλον.

5) Τέλος θὰ πρέπει νὰ τονισθῆ ἰδιαίτερος ἡ ἀνάγκη δημιουργίας ἐκ μέρους τοῦ Δήμου Μανδρακίου ἐνὸς δημοτικοῦ ξενώνου, εἰς οἶκμα τὸ ὁποῖον θὰ διαρρυθμισθῆ καὶ θὰ ἐξοπλισθῆ καταλλήλως, διὰ νὰ χρησιμεύῃ κυρίως πρὸς φιλοξενίαν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν νῆσον ὁμαδικῶς μαθητῶν σχολείων ἢ ἄλλων ἐκδρομῶν, ὁ κύκλος τῶν ὁποίων καθημερινῶς εὐρύνεται. Ἐπίσης ἐπιβάλλεται καὶ ἡ λειτουργία παραλλήλως εἰς τὰ χωρία τῶν ξενῶνων «Σπίτι τοῦ χωριοῦ» οἱ ὁποῖοι ὀργανοῦνται ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος. Οἱ ξενῶνες οὗτοι θὰ ἐξυπηρετήσουν τοὺς ἐπισκέπτας ἐκείνους τῆς νήσου, ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ περάσουν ἓνα βράδυ εἰς τὸ χωριὸ προκειμένου νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἐπομένην μίαν ἐπίσκεψιν τοῦ ἡφαιστείου, ἢ ἄλλης τοποθεσίας, ἢ ἀκόμη καὶ νὰ κυνηγήσουν.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἐφ' ὅσον υἱοθετηθοῦν αἱ προτεινόμεναι λύσεις, δύναται εὐχερῶς ἡ Νίσυρος ν' ἀποκτήσῃ στεγαστικὸν δυναμικὸν τῆς τάξεως τῶν 300 κλινῶν, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, εἶναι δυνατὸν ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἀνάγκας τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν τῆς, διότι κατὰ κανόνα, οἱ συγκαταλεγόμενοι μεταξύ αὐτῶν Νισύριοι διαμένουν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς των εἰς τὴν νῆσον, εἰς τὰς οἰκίας τῶν συγγενῶν των.

Μὲ τὸ στεγαστικὸν πρόβλημα συνδέεται ἀμέσως καὶ τὸ θέμα τῆς διατροφῆς τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς νήσου, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται ὀξύ, πρῶτον διότι ἡ νῆσος στερεῖται ἐνὸς ὀργανωμένου ἐστιατορίου καὶ δεύτερον διότι γενικῶς παρατηρεῖται ἔλλειψις ἢ σπάνις τροφίμων. Ἀπαραίτητος λοιπὸν προϋπόθεσις εἶναι ἡ ἄμεσος δημιουργία ἐνὸς ἐστιατορίου ὑπὸ ἰδιώτου ἐπιχειρηματίου, ὁ ὁποῖος ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐνισχυθῆ καὶ ἀπὸ τὸν Δήμον, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σκοπιμότητος τούτου διὰ τὴν ἐξασφάλισιν στοιχειωδῶν ὄρων διαβίωσης τῶν παραθεριστῶν τῆς νήσου. Ἡ ἐξασφάλισις

ποικίλων και έπαρκών τροφίμων, ίδια εκ των ύποκειμένων εις άλλοίωσιν, έμφανίζει σήμεραν ώρισμένας δυσχερείας έλλείπει καταλλήλων μέσων συντηρήσεως, καθ' όσον ύπό τας συνθήκας λειτουργίας του εκεί ήλεκτροστασιού ούτε ήλεκτρικά ψυγεία είναι εις θέσιν να λειτουργήσουν έπαρκώς, ούτε έπίσης ο ψυκτικός θάλαμος του Παγοποιείου, ο όποιος σημειωτέον άκόμη δέν έχει άποπερατωθή, ούτε βεβαίως και ο παραγόμενος πάγος είναι δυνατόν να ίκανοποιήση τας ανάγκας τής νήσου. Έλπίζεται ότι τα προβλήματα ταυτα θα έπιλυθούν λίαν συντόμως δια τής επικειμένης εξαγοράς του ήλεκτροστασιού ύπό τής Δ.Ε.Η.

Έτερον θέμα το όποιον συνδέεται με την διατροφήν των έπισκεπτών και γενικότερον την υγείαν των κατοίκων τής νήσου είναι το θέμα τής ύ δ ρ ε ύ σ ε ω ς. Σήμεραν, ως είναι γνωστόν, αι ανάγκαι τής νήσου εις πόσιμον νερό ίκανοποιούνται άπό το νερό που συγκεντρώνεται εις τας στέρνας το όποιον δέν έπαρκει δια τους κατοίκους της ιδιαιτέρως εις περίοδον άνομβρίας. Με την κατάστασιν αυτην και ή υγεία των κατοίκων κινδυνεύει και ούτε λόγος περι άναπτύξεως τουριστικής κινήσεως είναι δυνατόν να γίνη. Χρειάζεται συνεπώς το ζήτημα τής υδρεύσεως τής νήσου ν' αντιμετωπισθή κατά τρόπον άποτελεσματικών πρós δύο δυνατάς κατευθύνσεις. Πρós την κατευθύνσιν τής έξαντλήσεως των έρευνών δια την ύπαρξιν ύπογείου νεροϋ, ή άποδεδειγμένη έλλειψις του όποιου θα οδηγήση εις την έναπομένουσαν κατευθύνσιν τής κατασκευής μιās ή σειράς ύδατοδεξαμενών. Εις την πρώην περίπτωσην εκκρεμεί εις το 'Υπουργείον Γεωργίας αίτησις του Δήμου περι μεταβάσεως εις την νήσον συνεργείου έξ ειδικών τεχνικών, οι όποιοι να έρευνήσουν κατά τρόπον έπιστημονικόν, δια γεωτρήσεων, το ύπέδαφος δια την έξακρίβωσιν τής ύπάρξεως ή μη νεροϋ. Θα πρέπει συνεπώς να καταβληθούν αι δέουσαι ένέργειαι ώστε να κατέλθη εις την Νίσυρον το συνεργείον τουτο. Έφ' όσον ή έπακολουθησομένη συστηματική και έξονυχιστική έρευνα ουδεμίαν αφήνει άμφιβολίαν περι τής μη ύπάρξεως νεροϋ, τότε δέν ύπάρχει άλλη λύσις εκτός τής δια κατασκευής ύδατοδεξαμενών υδρεύσεως τής νήσου. Εις την προκειμένην περίπτωσην ή πρωτοβουλία άνήκει εις τον Δήμον, ο όποιος οφείλει να θέση το ζήτημα ύπ' όψιν τής Νομαρχίας και να ζητήση άπό αυτην τον καταρτισμόν λεπτομεροϋς τεχνικής μελέτης και οικονομικήν δια την εκτέλεσιν του έργου ένίσχυσιν. Το θέμα τής υδρεύσεως είναι εκ των έπιτακτικωτέρων αναγκών τής νήσου, άνευ ριζικής αντιμετωπίσεως του όποιου ουδεμία σοβαρά προσπάθεια τουριστικής αυτης αξιοποιήσεως είναι δυνατόν να καρποφορήση.

δ) Ψ υ χ α γ ω γ ί α : Η ψυχαγωγία άποτελεί άπαραίτητον συμπλήρωμα των παραθεριστών, οι όποιοι έπιθυμούν να διασκεδάσουν καθ' οίονδήποτε τρόπον ύπό το κράτος τής άμεριμνησίας που τους κατέχει κατά την διάρκειαν των διακοπών των. Αυτην την έπιθυμίαν, ή όποία εκδηλώνεται ύπό μορφήν

ανάγκης, πρέπει να τους δίδεται ή ευκαιρία να την ικανοποιούν με διασκέδασεις, επισκέψεις αρχαιολογικών χώρων, εκδρομές, παρακολούθησιν τοπικών εθίμων κτλ. (1). Είς την περίπτωση της Νισύρου ό επισκέπτης της ήμπορεί να ψυχαγωγηθί με τὰ ακόλουθα μέσα, τὰ όποια θά πρέπει βεβαίως καταλλήλως να αξιοποιηθούν.

1) Όργάνωσις εκδρομών εν συνδυασμῶ με επίσκεψιν τών αρχαιολογικών και άλλων φυσικών αξιοθεάτων τής νήσου. Ό Νίσυρος διαθέτει ειδυλλιακάς τοποθεσίας τόσον δια τούς επιθυμούντας βουνό, όσον και δια τούς επιθυμούντας θάλασσαν. Ό Διαβάτης, ή κοιλὰς του Λακκιοῦ με τὸ ήφαίστειον, ή Κυρά, τὰ γύρω νησιά της, άποτελούν μερικὰς άπό τὰς τοποθεσίας αυτὰς.

2) Όργάνωσις ειδικών εκδρομών κυνηγίου και ψαρέματος, τόσον εις διαφόρους τοποθεσίας τής νήσου, όσον και εις τὰς μικράς νησίδας που βρίθουν άπό ψάρια. Ό εκμετάλλευσις τών σπόρ τούτων άποτελεί σπουδαιον παράγοντα και είναι δυνατόν να άπασχολήση ευχαρίστως ένα μεγάλο ποσοστόν τών επισκεπτών τής νήσου.

3) Συμμετοχή εις τὰ λαϊκά πανηγύρια, τὰ όποια εμφανίζουν ζωηρόν λαογραφικόν ένδιαφέρον. Τὰ πανηγύρια αυτὰ οργανώνονται κυρίως επί τή ευκαιρία θρησκευτικών εορτών, όπως τής Παναγίας τής Σηληλιανής (15 Αύγουστου), τής Παναγίας τής Κυράς εις τόν Όμπορειόν (23 Αύγουστου), του Σταυροῦ (14 Σεπτεμβρίου) και του Αγίου Όϊάννου του Θεολόγου εις τὰ Νικειά (26 Σεπτεμβρίου), διαρκούν δύο ήμέρας και περιλαμβάνουν μίαν σειράν εκδηλώσεων θρησκευτικολαϊκών, ιεροτελεστίας, κοινὰς τραπέζας, χορούς κτλ. που εκτελούνται κατά τόν τοπικόν ιδιόρρυθμον τρόπον που επιβάλλει ή παράδοσις.

4) Άναβίωσις παλαιών τοπικών εθίμων, ιδιαίτέρως εκείνων που συνδέονται με την τέλεσιν του γάμου, ό όποιος κατά τὸ παλαιόν τυπικόν περιλαμβάνει σειράν εκδηλώσεων που διαρκούν μίαν όλόκληρον εβδομάδα. Όπίσης αξίζει να αναφερθί και έτερον εθιμον που ελάμβανε χώραν άλλοτε την 1 Σεπτεμβρίου εις τὰ έξοχικά καζαναριά, όπου άνοιγαν τὰ καινούργια κρασιά και έψηγαν τὰ γουρουνόπουλα. Παρομοία εκδήλωσις γίνεται σήμερα κατά την πρώτην ήμέραν του άνοίγματος του κυνηγίου τής πέρδικας, όπου εις έξοχικά μέρη ψήνονται πέρδικες και έπακολουθει οίνοποσία και χορός.

5) Όπαναλειτουργία του χορευτικού κέντρου «Μιραμάρε», τὸ όποιον με μίαν τοπικήν όρχήστραν ή άκόμη και με ένα ραδιο-πικάπ θά είναι εις θέσιν να προσφέρη κάποιαν ψυχαγωγίαν εις τούς παραθεριστὰς τής νήσου.

Τὰ άνωτέρω εκτεθέντα είναι μερικά άπό τὰ ένδιαφέροντα τής Νισύρου, τὰ όποια είναι δυνατόν να διασκεδάσουν την άνίαν τών επισκεπτών της.

1. Μ. Λογοθέτης: «Ό Τουρισμός τής Ρόδου». Έκδοσις Όθνικής Τραπέζης Ελλάδος, Άθήναι 1961, σελ. 58.

Χρειάζεται όμως, διὰ νὰ ἀξιοποιηθοῦν καταλλήλως, νὰ ὀργανωθοῦν εἰς ἐνιαῖον πρόγραμμα καὶ νὰ διαφημισθοῦν εἰς τὰς λεπτομερείας των, ὁπότε εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ψυχαγωγικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον σήμερον ἀπασχολεῖ ἀκόμη καὶ αὐτοὺς τοὺς περιορισμένους εἰς ἀριθμὸν ἐπισκέπτας τῆς νήσου.

ε) **Διαφήμισις** : Ἡ διαφήμισις ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν προκειμένου νὰ καταστῆ γνωστὴ εἰς τὸ εὐρὸν τουριστικὸν κοινὸν μία περιοχή. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Νισύρου ἡ διαφήμισις αὐτῆς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ διὰ τῆς ἐκτυπώσεως ἐνὸς καλαισθητοῦ πληροφοριακοῦ ἐντύπου, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ παρέχωνται χρήσιμοι πληροφορίες περὶ τῆς ἱστορίας τῆς νήσου, τοῦ ἡφαιστείου, τῶν ἱαματικῶν πηγῶν, πῶν ἀρχαιολογικῶν της χώρων περὶ τῆς σημερινῆς ζωῆς τῶν κατοίκων της, περὶ τῶν ὑπαρχόντων μέσων διαμονῆς καὶ διατροφῆς, περὶ τοῦ τρόπου διασκεδάσεως κτλ. Παράλληλως ἡ νῆσος δύναται νὰ διαφημισθῇ διὰ δημοσιευμάτων εἰς ἐφημερίδας καὶ ἰδιαιτέρως διὰ προβολῆς κινηματογραφικῶν ταινιῶν (ντοκυμανταίρ) ποὺ θὰ δείχνουν τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς νήσου, τὰ μνημεῖα της, καὶ ὅτιδήποτε ἄλλο ἐνδιαφέρον προσφέρει τὸ περιβάλλον της.

Ἡ διαφημιστικὴ τῆς Νισύρου προσπάθεια, εἰς ἐκτεταμένην ἐννοεῖται κλίμακα, θὰ πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον δημιουργηθοῦν τὰ ἀπαραίτητα μέσα ἐξυπηρετήσεως τῶν ἐπισκεπτῶν της, διότι ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας ἐκεῖ σήμερον συνθήκας, κάθε προσπάθεια προσελκύσεως τουριστῶν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δυσφήμισιν μᾶλλον τῆς νήσου.

στ) **Ὁργάνωσις** : Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὑφισταμένων προϋποθέσεων διὰ τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς Νισύρου κατέδειξεν ὅτι αὐταὶ εἶναι εὐνοϊκαί. Δὲν εἶναι ὅμως ἀρκετὴ αὐτὴ ἡ διαπίστωσις· χρειάζεται, διὰ νὰ ἀποδώσουν οἱ εὐνοϊκοὶ ὄροι νὰ εὐρεθῇ καὶ τὸ κατάλληλον ὄργανον, τὸ ὁποῖον θ' ἀναλάβῃ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀξιοποίησιν αὐτῶν. Τὸ ὄργανον αὐτό, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἄλλο παρὰ ὁ Δῆμος τῆς νήσου, ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει νὰ κινηθῇ ἀμέσως πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν ταύτην. Θὰ πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐκπόνησιν προγράμματος τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς νήσου, βάσει ὀρθολογιστικῶν δεδομένων ἀκολούθως νὰ προβάλλῃ τοῦτο δι' ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσίν του μέσων ὥστε νὰ πεισθοῦν οἱ ἀρμόδιοι παράγοντες περὶ τῆς σκοπιμότητος αὐτοῦ καὶ τέλος ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀπαραιτήτων οικονομικῶν μέσων διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος. Βεβαίως ὁ ρόλος τοῦ Δήμου δὲν θὰ περιορισθῇ εἰς τὸν προγραμματισμὸν τοῦ τουρισμοῦ μόνον τῆς νήσου καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθ' οὗ δύναται μέρος τοῦ προγράμματος, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ προχωρήσῃ καὶ εἰς τὴν λήψιν παντὸς ὀργανωτικοῦ μέτρου πρὸς συνεχῆ ἀντιμετώπισιν τῶν τουριστικῶν ζητημάτων. Μεταξὺ τῶν ληπτέων μέτρων κρίνεται σκόπιμος καὶ ἡ εἰσῆγησις εἰς τὸν Ε.Ο.Τ. πρὸς σύστασιν ἐν Νισύρῳ Τ ο υ -

ριστικής Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία βοηθουμένη καὶ ἀπὸ τὴν ὑφισταμένην Ἐπιτροπὴν Ἐξωραϊσμοῦ, θὰ συμβάλῃ κατὰ τρόπον θετικὸν εἰς τὴν τουριστικὴν ὑπόθεσιν τῆς νήσου, κυρίως διότι θὰ ἐνισχύεται, ὡς προβλέπεται, ὑπὸ τῆς κειμένης νομοθεσίας, ὑπὸ τοῦ Ε.Ο.Τ. διὰ τὴν ἐφαρμογὴν προγράμματος τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς νήσου. Ἐννοεῖται ὅτι μεγάλη προσοχὴ θὰ πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν προσώπων ποὺ θὰ ἀπαρτίσουν τὴν Ἐπιτροπὴν, ἀπὸ τὴν δραστηριότητα τῶν ὁποίων κυρίως καὶ θὰ ἐξαρτηθῇ τὸ μέλλον αὐτῆς. Θέματα ἐπείγοντα τὰ ὁποία καλεῖται ν' ἀντιμετωπίσῃ ὁ Δῆμος ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν Τουριστικὴν Ἐπιτροπὴν εἶναι ἡ διαφήμισις τῆς νήσου, ἡ ἀξιοποιήσις τῶν φυσικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν αὐτῆς χώρων, ἡ ὀργάνωσις ἐκδηλώσεων διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν τοπικῶν ἐθίμων, ζητήματα σχετιζόμενα μὲ τὴν καλὴν ἐμφάνισιν καὶ καθαριότητα τῆς νήσου κτλ.

Εἰς τὰ πλαίσια τῶν ληπτέων ὀργανωτικῶν μέτρων καὶ πέραν τοῦ προγραμματισμοῦ τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως, τῆς διαφημιστικῆς προσπαθείας, καὶ τῆς δημιουργίας ἐκδηλώσεων, ἀνήκει καὶ ἡ καλλιέργεια μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς νήσου τῆς λεγομένης τουριστικῆς συνειδήσεως διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς ὁποίας θὰ πρέπει νὰ συνεργασθοῦν ὅλαι αἱ ὀργανώσεις τῆς νήσου, ὥστε ἡ ἔμφυτος φιλοξενία τῶν κατοίκων νὰ κατευθυνθῇ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν παραθεριστῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς τῶν εἰς τὴν νήσον.

Η'.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἐκ τῆς προηγηθείσης ἐρεύνης τῶν διαφορῶν κλάδων τῆς οἰκονομίας τῆς Νισύρου κατεδείχθη, κατὰ τρόπον μὴ ἐπιδεχόμενον καμμίαν ἀμφισβήτησιν, ὅτι ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας σήμερον ἐκεῖ συνθήκας τοῦ λίαν χαμηλοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος τῶν κατοίκων τῆς, τῆς ἐλλείψεως εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως καὶ τοῦ κατὰ συνέπειαν τούτων δημιουργηθέντος ὀξυτάτου δημογραφικοῦ προβλήματος, ἐπιβάλλεται ἡ δραστηριοποιήσις ὅλων τῶν παραγωγικῶν τομέων, οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς νήσου. Ἡ μελέτη τῶν ἐπὶ μέρους κλάδων διέκρινε βασικῶς τοὺς ἀκολουθούσους ἐκμεταλλευσίμους τομεῖς :

1) Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ μεταλλευτικοῦ πλοῦτου τῆς νήσου εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα ἀποτελεῖ σπουδαῖον παράγοντα τῆς οἰκονομίας τῆς, διότι ἀφ' ἑνὸς δημιουργεῖ εὐκαιρίας ἀπασχολήσεως τῶν κατοίκων τῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου προσπορίζει σημαντικὰ ἔσοδα εἰς τὸν Δῆμον. Ἰδιαιτέρας προσοχῆς θὰ πρέπει νὰ τύχῃ ἡ περίπτωσις περαιτέρω δραστηριοποιήσεως τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἐλαφρόπετρας, ἡ ἐπανεξέτασις τοῦ θέματος τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν

θειοχωμάτων του εκεί ήφαιστείου, ή άμεσος έναρξις τής εκμεταλλεύσεως του όρυχείου περλίτου, και τέλος ή διεξαγωγή συστηματικής γεωλογικής έρεύνης εις την νήσον.

2) 'Η Γεωργία υπό την εύρειαν αυτής έννοιαν, άποτελεί την σημαντικωτέραν άπασχόλησιν των κατοίκων τής νήσου καιτοι δέν είναι εις θέσιν να συμβάλη άποτελεσματικώς εις την άνοδον τής οικονομίας της, εξαιρέσει ώρισμένων κλάδων αυτής, όπως τής δενδροκομίας και τής κτηνοτροφίας. Οί τελευταίοι όμως ούτοι διά να αξιοποιηθοϋν χρειάζεται έντατική και επίμονος προσπάθεια τόσον πρὸς την κατεύθυνσιν τής εισαγωγής και καθιερώσεως νέων μέσων και μεθόδων, όσον και πρὸς την κατεύθυνσιν τής δημιουργίας των άπαραιτήτων ψυχολογικών προϋποθέσεων μεταξύ των κατοίκων τής νήσου.

3) 'Η τουριστική αξιοποίησις τής νήσου, κατεδείχθη ότι έν σχέσει πρὸς τὰς άνωτέρω δραστηριότητας, άποτελεί τον σπουδαιότερον παράγοντα, ό οποίος είναι δυνατόν κατά τρόπον δυναμικόν ν' άντιμετωπίση τό σημερινόν πρόβλημα τής νήσου. 'Η γεωγραφική θέσις τής Νισύρου, τό φυσικόν της περιβάλλον, και ιδιαιτέρως τό ήφαιστειον, τό ξηρόν και υγιεινόν της κλίμα, τὰ ίαματικά της Λουτρά, με ιστορίαν 70 και πλέον έτων και τέλος οί άρχαιολογικοί αυτής θησαυροί τής παρέχουν όλας τὰς δυνατότητας διά ν' αναπτυχθῆ τουριστικώς. Διά να επιτευχθῆ όμως τοϋτο χρειάζεται άπαραιτήτως να δημιουργηθοϋν ώρισμένα βασικά έργα τουριστικής ύποδομής τὰ όποία αναφέρονται εις την κατασκευήν του λιμένος, την βελτίωσιν και συμπλήρωσιν του συγκοινωνιακού δικτύου τής νήσου, την συγκοινωνιακήν εξυπηρέτησιν διά ταχέων και συχνών προσεγγίσεων πλοίων, την δημιουργίαν ξενοδοχείων και γενικώς μέσων διαμονής, την εξασφάλισιν μέσων διατροφής, την όργάνωσιν ψυχαγωγικών μέσων, την καλλιέργειαν τουριστικής συνειδήσεως μεταξύ των κατοίκων τής νήσου και τέλος την λήψιν των άπαραιτήτων οργανωτικών του τουρισμοϋ τής νήσου μέτρων. 'Ιδιαιτέρα προσοχή και άπόλυτος προτεραιότης θα πρέπει να δοθῆ πρὸς την κατεύθυνσιν τής συνδέσεως τής νήσου διά ταχέως συγκοινωνιακού μέσου μετά των μεγάλων τουριστικών κέντρων τής περιοχής διά την εφαρμογήν προγραμμάτων ήμερησίων εκδρομών εκ Ρόδου και Κω, αί όποια θ' άποτελέσουν την άπαρχήν τής δημιουργίας του τουρισμοϋ τής κατηγορίας των επισκεπτών πολυημέρου παραμονής.

'Εν τελικῷ συμπεράσματι δύναται να διατυπωθῆ ότι ό Τουρισμός, τα 'Ορυχεία και ή Δενδροκομία—Κτηνοτροφία τής Νισύρου, άποτελοϋν τὰς οικονομικάς εκείνας δραστηριότητας, αί όποια καταλλήλως εκμεταλλευόμεναι είναι δυνατόν να συμβάλουν κατά τρόπον όριστικόν και μόνιμον εις την άνόρθωσιν τής οικονομίας τής νήσου.

ΤΑ «ΧΡΟΝΙΚΑ» ΤΗΣ «ΠΟΡΦΥΡΙΔΟΣ» ΡΟΔΟΥ

ἀπὸ 15ετίας μέχρι τοῦ Μαρτίου 1962

ὑπὸ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΚΟΥΜΕΝΤΟΥ

Θεωρεῖται χρήσιμος, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμος ἡ συγκέντρωσις πάσης φύσεως στοιχείων διὰ τὴν ἱστορικὴν ἰδίως τοποθέτησιν τῆς δράσεως ἢ ἀδρανείας ἐκάστης ὀργανώσεως καὶ συλλόγου. Εἶναι συνάμα ἀνάγκη νὰ διατηρηθῇ ἀναλλοίωτος ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπαιξε τὸν μικρὸν ἢ μεγάλον ρόλον τοῦ ὁ πατριωτικὸς αὐτὸς σύλλογος ἢ σωματεῖον. Προκειμένου ὁμως περὶ τοῦ φιλανθρωπικοῦ σωματείου τῶν Νισυρίων Ρόδου ἢ «ΠΟΡΦΥΡΙΣ», τὸ ὁποῖον ἰδρύθη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Δωδ)σου, μετὰ πάσης εὐχερείας σκέψεως καὶ ζωηρᾶς ἀναμνήσεως προβαίνομεν εἰς τὴν συγγραφὴν ἐν γένει τοῦ « χρονικοῦ » τοῦ σωματείου τούτου. Ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ ὡς φιλανθρωπικοῦ, ὁ τόσον ἀνθρωπιστικὸς, διὰ πρώτην φορὰν δίδεται ἐπισήμως εἰς Νισυριακὸν σωματεῖον. Δὲν νομίζω ὅτι εὐρέθη τυχαίως ἡ λέξις αὐτή, ἢ ὁποία προστεθεῖσα εἰς τὸ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὄνομα τῆς Νισύρου, ἀπετέλεσε τὴν ἐπιτυχημένην ἐπωνυμίαν τοῦ σωματείου. Λέγεται ὅτι μόνον εἰς κρισίμους περιστάσεις καὶ καιροὺς ἐνσωματώνονται οἱ ἄνθρωποι, ἐνώνονται μεταξὺ τῶν εἰς κοινὸν μέτωπον διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τυχὸν κινδύνους καὶ φόβους κινδύνων. Εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ἰδρύσεως συλλόγων καὶ σωματείων ὑπὸ Νισυρίων εἰς διαφόρους πόλεις καὶ διάφορα κράτη, μοναδικὴ αἰτιολογία ὑπῆρξεν ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν γενέτειραν, ἀφοῦ πρὸς αὐτὴν κατευθύνονται αἱ σκέψεις καὶ ἐνέργειαι καὶ αἱ φροντίδες ὄλων. Γνωστὸς ἔλλωστε, ὁ μετὰ φανατισμοῦ ζῆλος, ποὺ διακατέχει κάθε ψυχὴ Νισυρίου εἰς πρωτοβουλίας σωματειακάς. Τοιουτοτρόπως καὶ ἐν Ρόδῳ, μόλις συνεκεντρώθησαν περισσότεραι τῶν τεσσαράκοντα Νισυριακῶν οἰκογενειῶν, ἀμέσως ρίπτεται τὸ σύνθημα τῆς συσπειρώσεώς των γύρω ἀπὸ τὸ πατριωτικὸν σωματεῖον. Εὐτυχῶς τότε (1948) τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν διεκπεραίωσιν ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης διαδικασίας ἀνέλαβον ἐπιλεκτὰ πρόσωπα, προερχόμενα ἐξ ὅλης τῆς Νισύρου. Δὲν ἴσχυσαν δηλαδὴ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν αἱ ἀπομονωτικαὶ σκέψεις καὶ ὁ μικροτοπικισμὸς, ἀλλὰ ἔγινεν ἀντιληπτὸν ὅτι ἡ ἀπόκτησις ἰδεώδους συλλογικοῦ ὀργάνου τότε μόνον εἶναι δυνατὴ, ὅταν ὑφίστανται συμπτώσεις ἀπόψεων καὶ συντονισμένων ἐνεργειῶν τοῦ συνόλου τῶν Νισυρίων, τόσον ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς κοινωνίας τῆς Ρόδου, ὅσον καὶ πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Δωδ)σου.

Προκαλεί την συγκίνησιν κάθε Νισυρίου και μόνη ή ανάγνωσις τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ Σωματείου. Ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος Ἀρχείου θὰ ἀρυσθῶμεν τὰ σπουδαιότερα στοιχεῖα. Λόγω τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τὸ Προεδρεῖον τοῦ Σωματείου ἀπὸ τῆς 12 Ἰουνίου 1955, θὰ ἐθεωρεῖτο αὐτοεπάμιος κάθε προβολὴ τοῦ συντελεσθέντος γονίμου ἔργου τοῦ Διοικ. Συμβουλίου. Ἐφ' ὅσον ὅμως προήλθομεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ γράψωμεν τὸ ΧΡΟΝΙΚΟ τῆς ΠΟΡΦΥΡΙΔΟΣ Ρόδου, ὑποχρέωσιν μας θεωροῦμεν νὰ ἐξιστορηθῇ τοῦτο μὲ πᾶσαν ἀντικειμενικότητα. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ μέλλοντος, ὁ ὁποῖος θὰ θελήσῃ νὰ συλλέξῃ τὰ πρὸς τοῦτο στοιχεῖα διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς ἐνιαίας ἱστορίας ἀπάντων τῶν Νισυριακῶν Συλλόγων και Σωματείων, μάλιστα δὲ τῶν δρασάντων εἰς τὴν ξένην, ἴσως τότε κατορθώσῃ νὰ κατανεῖμῃ ἀκριβοδικαίως τὰ καλὰ ἔργα και νὰ δώσῃ ἔπαινον ἢ μομφὴν εἰς τὰς κατὰ καιροὺς Διοικήσεις τῶν Σωματείων.

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, θὰ περιορισθῶ κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὰ λαβόντα χώραν κατὰ τὴν διαρρεύσασαν 14ετιάν, ἀφ' ἧς δηλαδὴ ἤρχισε νὰ ζῆ ἡ «Πορφυρίς» Ρόδου. Σημειῶνω τοὺς κάτωθι μεταξὺ τῶν ἰδρυτικῶν μελῶν : Σκούρτος Στ., Στρίκης Πασχ., Στρίκης Γεώρ., Ρουσέττος Δημ., Καμπανῆς Γεώρ., Παντελίδης Κρίτων, Ἡλιάδης Νικ., Χαρτοφύλης Νικ., Βερδελλῆς Ἀθαν., Κώνστας Ἰωάν., Κωσταράς Ζαφ., Τσατσαρώνης Μιχ., Σακελλαρίδης Ἰωάννης, Κόκκινος Γεώρ., Ἀπριλλάκης Ἡλίας, Φραντζῆς Ἰωάν., Βογιατζῆς Ἀντ., Διαμαντόπουλος Ἀντ., Φούγιαξης Ἡλ., Βασιλειάδης Κυριάκος, Χαρτοφύλης Ι. Νικ. Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω, οἵτινες και ἀπετέλεσαν τὴν τιμητικὴν προπομπὴν εἰς τὴν ἐν συνεχείᾳ πραγματοποιηθεῖσαν πορείαν, ὀλοταχῶς προσῆλθον και οἱ λοιποί.

Κατηρτίσθη τότε τὸ πρῶτον Διοικ. Συμβούλιον ἐκ τῶν ἐξῆς : Σκούρτος Στ. Ρουσέττου Δημ., Κώνστα Ἰωάννου, Χαρτοφύλη Νικ., Γιαννακοῦ Ἰωάννου, Βερδελλῆ Ἀθ., Διαμαντοπούλου Ἀντ.

Τὸ Διοικ. Συμβούλιον ἀμέσως μετὰ τὴν κατάρτισίν του εἰς σῶμα, ἐπιλαμβάνεται ἀρκετὰ σοβαρῶν θεμάτων ἐνδιαφερόντων τὴν Νίσυρον και τοὺς ἐν Ρόδῳ Νισυρίους. Ἡ ἀναλαμπὴ αὐτῆ, δυστυχῶς, ἀρχίζει νὰ σιγοςβύνη ὕστερα ἀπὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα και ὁ πρῶτος ἐνθουσιασμός καλύπτεται ἀπὸ νέφος ἀδρανεῖας. Τέσσαρα ὀλόκληρα ἔτη διέρρευσαν χωρὶς νὰ ὑπάρξουν σημεῖα ἀξιολόγου δράσεως. Περιορίσθη τὸ ἔργον τοῦ Δ.Σ. τότε εἰς τὴν διοργάνωσιν μιᾶς χοροεσπερίδος και εἰς τὴν χορήγησιν ἐλαχίστων οικονομικῶν βοηθημάτων εἰς ἐνδεεῖς συμπατριώτας. Πάντως ἡ ἀρχὴ εἶχε γίνει.

Ἦτο γνωστὴ ἡ ὑπάρξις τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Σωματείου, ὑπῆρχε δηλαδὴ ὁ σπινθὴρ κρυμμένος ὅμως εἰς τὴν «στάχτη».

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασε τὸ ἔτος 1952. Ἡ Νισυριακὴ Παροικία Ρόδου ἀυξάνει εἰς ἀριθμὸν προσώπων. Ἡ εὐκολὴ φυγὴ, λόγῳ τῆς δυσκόλου ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς εἰς τὴν νῆσον Νίσυρον, γίνεται ὀλονὲν συνήθεια τῶν κατοίκων. Ὑπολογίζεται ὅτι τὸ 45% τῶν μεταναστευόντων ἐκ τῆς Νισύρου

εύρισκε διέξοδον και παρέμενε εις την Ρόδον. Προβλήματα πάμπολλα παρουσιάζονται τότε εις τὸ σύνολον τῆς Παροικίας. Ἐκτὸς τοῦ σπουδαίου θέματος τῆς εὐρέσεως ἐργασίας οἰασδῆποτε (μεγαλονοικοκύρηδες εἰργάσθησαν ὡς ἄπλοῖ ἀνεπίδευτοι ἐργάται και καθαρίστριαι) προκύπτουν αὐτομάτως τὰ συναφῆ προβλήματα τῆς οἰκογενειακῆς μεταναστεύσεως, ὅπως ἡ στέγασις και τὰ ἐξοδα συντήρησεως τῶν τέκνων και φοιτήσεως εις τὰ Σχολεῖα, ἡ ἱατροφαρμακευτικὴ περίθαλψις και τόσα ἄλλα. Τὸ Κράτος, ἀπορροφημένον εις σπουδαιότερα και πολυπλοκώτερα ζητήματα, δὲν ἀποδίδει τὴν δέουσαν προσοχὴν εις « νεοφερμένους ». Ἄλλὰ ποῦ εἶναι τὸ φιλανθρωπικὸν μας Σωματεῖον ; Εἰς τὴν οὐσίαν δὲν ὑφίσταται. Ἀντελήφθημεν τότε τὴν διαμορφωθείσαν κατάστασιν και μεταξύ μας οἱ νέοι τῆς Παροικίας μας ἀνελάβομεν τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀφηνίσεως τοῦ Δ. Συμβουλίου.

Ἐπὶ τοῦ γράφοντος ἐγένετο ἐκκλησις, διὰ τῆς τοπικῆς ἐφημερίδος ΠΡΟΟΔΟΣ πρὸς τὸ Δ.Σ. νὰ ἐπανεῦρῃ τὸν δρόμον του τὸ Πατριωτικὸν Σωματεῖον. Αἱ ἀνάγκαι ἔχουν τώρα πλέον ὑπερκαλύψει τὰς κεφαλὰς ὄλων και ἡ γενέτειρα ἔχει ἐναποθέσει τὰς καλυτέρας τῆς ἐλπίδας εις τὰς φροντίδας τῶν ξενητεμένων παιδιῶν τῆς. Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ λεχθῆ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ὅτι ὁσάκις οἱ ὑπεύθυνοι παράγοντες τῆς Νισύρου, Δήμος, Σωματεῖα, Σχολεῖα και λοιπὰ Ἰδρύματα διεπνέοντο ἀπὸ καλοπιστίαν πρὸς τὴν ΠΟΡΦΥΡΙΔΑ και συνειργάζοντο μετ' αὐτῆς, πάντοτε ἐπελόντο διὰ τῆς καλῆς συνεννοήσεως ὅσα θέματα ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιλυθοῦν, δοθέντος ὅτι ἡ ΠΟΡΦΥΡΙΣ, ὡς ἐδρεύουσα εις τὴν πρωτεύουσαν τῆς Δωδεκανήσου, τὴν Ρόδον, ἦτο εις θέσιν εὐκολώτερον και ταχύτερον νὰ ἐπιληφθῆ τούτων και νὰ συνεργασθῆ ἐπιτυχῶς μετὰ τὰς διαφόρους Δημοσίας ἢ ἄλλας Ἀρχάς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξηρῶτο ἡ τελικὴ λύσις. Ἐπὶ τέλους, τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1952 και εις τὸ Κέντρον ΕΛΛΗ συνῆλθεν ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῆς ΠΟΡΦΥΡΙΔΟΣ. Πρέπει νὰ εἶχε πρυτανεῦση εις τὰς καρδίας τῶν μελῶν τοῦ Σωματείου, ὁ μέγας ἐνθουσιασμός, διότι σύσσωμος ἡ Παροικία Ρόδου, προσῆλθε τότε εις τὴν Συνέλευσιν.

Μετὰ τὸν δίκαιον ἔλεγχον τῆς παλαιᾶς Διοικήσεως, ἀνεδείχθη νέα τοιαύτη, συγκροτηθεῖσα εις Σῶμα ὡς ἀκολούθως : Πρόεδρος Τσατσαρώνης Μιχ., Ἀντιπρόεδρος Στρίκης Γεώργιος, Γραμματεὺς Λογοθέτης Ἰωάννης, Ταμίας Σκουρτος Σταῦρος, Μέλη Καμπανῆς Γεώργιος, Βρούλλης Ἰωάννης, Χαρτοφύλης Νικόλαος, Ρουσέττος Δημήτριος, Κόκκινος Μιχ., Βερδελλῆς Ἀθανάσιος. Πράγματι ἐπιτυχῆς ὑπῆρξεν ἡ συγκροτηθεῖσα ὡς ἀνωτέρω Διοίκησις. Ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τῆς περιόδου ἐκείνης προκύπτει ὅτι δὲν ἔλειπεν ὁ ζῆλος και ἡ ὄρεξις πρὸς ἐργασίαν. Ἐπομνήματα πρὸς τὸν τότε Γενικὸν Διοικητὴν Δωδεκανήσου, περὶ ἐνισχύσεως και προαγωγῆς τῆς γεωργίας τῆς νήσου, περὶ ἐξοντώσεως τῶν ἐπιβλαβῶν κορακοειδῶν, περὶ συνεχίσεως τῆς προσπάθειας ἐξορύξεως θειοχώματος, περὶ παροχῆς περισσότερων γεωργικῶν φαρμάκων και λιπασμάτων κ.τ.λ.

Βέβαια εις τὴν πρώτην θέσιν εὐρίσκεται πάντοτε ἡ ὑπὸ τύπον οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως πληρωμὴ φαρμάκων εις ἀσθενεῖς συμπατριώτας.

Ἐπίσης διαπιστοῦται μία ζηλευτὴ ἀλληλογραφία μεταξύ τοῦ Δήμου Μανδρακίου, δημαρχοῦντος τοῦ κ. Π. Χριστοφύρου καὶ τοῦ Δ.Σ. τῆς ΠΟΡΦΥΡΙΑΔΟΣ ἐπὶ θεμάτων ἐνδιαφερόντων τὸν Δήμον.

Ἡ μέχρι τοῦδε ὁμως ἀξιέπαινος δράσις τοῦ Δ.Σ., ἀναστέλλεται καὶ ἐπὶ διάστημα δύο ἐτῶν παύει κάθε ἐμφανῆς τουλάχιστον ἐνέργεια τοῦ Σωματείου. Πάντως ἡ περίοδος τοῦ Διοικητικοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὰς πολὺ καλὰς περιόδους δραστηριότητος τοῦ Σωματείου μας.

Ἐὸς χρόνος διαβαίνει καὶ οὕτω ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἔτος 1955.

Ἡ «Πορφύρις» καὶ πάλιν εὐρίσκειται συγκεντρωμένη εἰς Γεν. Συνέλευσιν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου Ρόδου μὲ σκοπὸν τὴν ἐκλογὴν Νέου Δ.Σ. αὐτῆς.

Τῆς Συνελεύσεως ἐκείνης προήδρευσεν ἐκλεγείς διὰ βοῆς ὁ ἀείμνηστος Κώστας Φρένσις. Ἱστορικὴ λογίζεται ἡ Συνέλευσις ἐκείνη. Τὸ Σωματεῖον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ἀνεύρισκε τὸν σωστὸν δρόμον, εἶχεν ἀνάγκην, ὡς διεπιστώθη, νέων ἀνθρώπων μὲ ὄρεξιν πρὸς ἐργασίαν, πλαισιωμένων ὁμως ἀπὸ ἔμπειρα γηρατεῖα πρὸς παροχὴν τῶν ἀπαραιτήτων συμβουλῶν...

Γενομένων ἀρχαιρεσιῶν ἐξελέγησαν κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας οἱ ἐξῆς: Κουμέντος Γεώργιος, Παπαγιαννάκης Μιχαήλ, Ρουσέττος Ἰωάννης, Χαρτοφύλης Νικόλαος, Πασχαλίδης Μιχαήλ, Φραντζῆς Ἄρης, Σίμπλης Ζαφείριος, Χαρίτος Νικόλαος καὶ Μαρῖνος Νικόλαος. Ἐξελεγκτικὴ δὲ Ἐπιτροπὴ, οἱ Μικὲς Ἀμυγδαλᾶς, Γεώργιος Σμαριανᾶκης καὶ Ἰωάννης Σταυριανός.

Διὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς ὁπωσδήποτε ἔρρευσε νέον αἷμα εἰς τὰς φλέβας τοῦ Νισυριακοῦ Σωματείου, ὅπως χαρακτηριστικώτατα ἔγραψε τότε εἰς σχόλιόν της ἡ ἐν Ρόδῳ ἐκδιδομένη ἡμερηΐς ΠΡΟΟΔΟΣ.

Ἄλλὰ ὁ ζήλος τοῦ Δ.Σ. διὰ πᾶν θέμα πρέπει νὰ διοχετεύεται καταλλήλως καὶ ἀμέσως εἰς τὴν χοάνην τῆς πρακτικῆς ἀποδόσεως. Τοῦτο καὶ συνέβη. Τὸ διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον διωκθήη ἡ ΠΟΡΦΥΡΙΣ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω Δ.Σ. γέμει ἀγαθῶν ἔργων. Τὸ σπουδαιότερον ὁμως πάντων ἐπιτεύγμα ὑπῆρξεν τὸ ὅτι ἡ ΠΟΡΦΥΡΙΣ ἐστάθηκεν ἱκανὴ νὰ παγίωσῃ τὴν ἀγάπην καὶ ν' ἀναπτύξῃ τὴν σύμπνοιαν μεταξύ τῶν Νισυρίων τῆς Ρόδου. Πρωτοβουλία πάντοτε τοῦ Δ.Σ. ἐωρτάζετο πανηγυρικῶς ἡ μνήμη τοῦ Νεομάρτυρος Ἁγίου Νικήτα τοῦ Νισυρίου εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ρόδου, καθ' ἣν ἐλάμβανε χώραν σχετικὴ ὁμιλία περὶ τοῦ τιμωμένου Ἁγίου, διενέμοντο ἀρτίδια πρὸς τοῦτο καθιερωθέντα καὶ συνελέγοντο χρήματα, τὰ ὁποῖα διετίθεντο ἄλλοτε μὲν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀπόρων, ἄλλοτε δὲ πρὸς ἀποπεράτωσιν ἢ διακόσμησιν τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικήτα εἰς τὴν Νίσυρον. Εἰς τὸν Ἐθνικὸν τομέα, πρώτη ἡ ΠΟΡΦΥΡΙΣ, ἐξ ὅλων τῶν Σωματείων καὶ λοιπῶν Ὀργανώσεων τῆς Ἑλλάδος, ἀνέλαβεν τὴν πρωτοβουλίαν καὶ εἶχε τὸ θάρρος τότε νὰ διαμαρτυρηθῇ δι' ἐκδοθέντος ψηφίσματος διὰ τοὺς βανδαλισμοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ἐνθυμοῦμαι τότε τὴν φοβισμένην ἀντίρρησην ὀρισμένων μελῶν τοῦ Δ.Σ. μὴ

τυχόν δημιουργηθῶν διπλωματικά ἐπεισόδια ἔνεκα τοῦ εὐθαρσοῦς περιοχομένου τῆς τοιαύτης διαμαρτυρίας. Ἐπίσης ἐξεδόθη καὶ ἀπεστάλη ψήφισμα πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ Ἐθνάρχην Κύπρου κ. Μακάριον καὶ ὁμοιον διαμαρτυρίας κατὰ τῶν ψευδῶν δηλώσεων τοῦ Τούρκου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι δῆθεν οἱ Δωδεκανήσιοι μετεμελήθησαν διὰ τὴν Ἐνωσίν των μετὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἱστορικὸν ἀπαντητικὸν ἔγγραφο τοῦ Μακαρίου διατηρεῖται ἤδη εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Σωματείου. Τὸ παράδειγμα τοῦ Νισυριακοῦ σωματείου μιμηθέντα καὶ τὰ λοιπὰ Σωματεῖα τῆς Ρόδου, ἤρχισαν ἐκδίδοντα διαφόρους παρομοίας διαμαρτυρίας... Πρωτοπόρος λοιπὸν ἢ «Πορφυρίδης» εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔθνικὸν ζήτημα. Ὁσαύτως πρωτοπόρος ἀπεδείχθη καὶ εἰς ἕτερον ἔθνικὸν θέμα, τῆς ἐκκλήσεως τοῦ Βασιλέως Παύλου διὰ τὴν προικοδότησιν ἀπόρων κορασίδων. Οὕτω συλλέγεται τὸ ἀπαραίτητον ποσὸν χρημάτων καὶ προικοδοτοῦνται δύο ἄπορα θήλεια τέκνα πτωχῶν συμπατριωτῶν μας Ρόδου.

Κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην διοργανώθησαν διάφοροι πνευματικαὶ καὶ ψυχαγωγικαὶ ἐκδηλώσεις. Μοναδικαὶ εἰς ἐπιτυχίαν ἀπεδείχθησαν δύο Παννισυριακαὶ χοροεσπερίδες, τὸ προῖον τῶν ὁποίων διετέθη ἕξ ὀλοκλήρου καὶ τμηματικῶς διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν πασχόντων Νισυρίων τόσον ἐν Ρόδῳ, ὅσον καὶ ἐν Νισύρῳ. Διάφοροι ἀγαθοεργοὶ Ὁργανώσεις ἐν Νισύρῳ ἐνισχύθησαν χρηματικῶς. Ἡ Ἑταιρεία Ἀηλίκων Νισύρου, τὸ Σύστημα Ναυτοπροσκόπων, ἠσθάνθησαν καὶ αὐτὰ τὴν ἀρρωγὴν τῆς «Πορφυρίδος». Δῶρα καὶ παιδικὰ παιχνίδια προσεφέρθησαν εἰς τὸν Δήμαρχον Μανδρακίου κ. Γ. Γιαλούρη κατὰ τὴν γενομένην χαρακτηριστικὴν ἑορτὴν τὴν πρώτην ἐκάστου ἔτους. Ὁργανώθη συναυλία μετὰ Νισυριακὴν καὶ ξένην μουσικὴν, διὰ τῆς ὁποίας προεβλήθη ἡ Νίσυρος καὶ ἐκαλλιεργήθη ἡ ἰδέα τῆς κατατάξεως τῆς Νισύρου μετὰ τῶν τουριστικῶν τόπων, πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐξετυπώθησαν κατὰ ἑκατοντάδας εἰς σχῆμα κάρτ-ποστὰλ τὰ σπουδαιότερα τοπία τῆς Νισύρου ὡς καὶ ὄρισμένα τοιαῦτα ἐν μεγεθυθεί, τὰ ὁποῖα διενεμήθησαν εἰς διάφορα ξενοδοχεῖα, τουριστικὰ γραφεῖα καὶ πρακτορεῖα τῆς Ρόδου, Τὰ «Νισυριακὰ Χρονικά» εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 17 φύλλον τοῦ ἔτους 1957, ἐκτὸς τῶν συγχαρητηρίων ποὺ ἀπευθύνουν πρὸς τὸ Δ.Σ. τῆς Πορφυρίδος, διατυπώνουν τὴν κρίσιν ὅτι τὸ ἐπιτελεσθὲν ὡς ἄνω ἔργον, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς παρεχομένας δυνατότητας, τυγχάνει ἀντάξιον τῶν εὐγενικῶν συλλογικῶν παραδόσεων τῆς Νισύρου, ἵκανὸν νὰ κοσμήσῃ τὰς σελίδας τῆς χρυσοῦς Δέλτου μας. Κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας τῆς 30 Ἰουνίου 1957, τὰς λαβούσας χάραν εἰς τὸ Δημότικὸν Θέατρον Ρόδου, ἐκλέγεται τὸ Νέον Διοικ. Συμβούλιον ὡς ἀκολούθως: Πρόεδρος Κουμέντος Γεώργιος, Ἀντιπρόεδρος Πασχαλίδης Μιχ., Γραμματεὺς Κόκκινος Μιχ., Ταμίας Παπαγιαννάκης Μιχ., Σύμβουλοι Φραντζῆς Ἀρ., Ρουσσέτος Ἰωάννης, Φραντζῆς Ἰωάννης, Μαρῖνος Νικόλαος, Σίμπλης Ζαφείριος.

Ἡ νέα διοίκησις αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ φανῆ προοδευτικωτέρα καὶ ἀξιοτέρα τῆς ἀπελθούσης τοιαύτης. Ὡς εἰς ἄνθρωπος ἐργάζεται ἀκαταπαύστως διὰ νὰ ὑποβοηθήσῃ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς δράσεως τοὺς Νισυρίου. Πρὸς τὸν

σκοπὸν τῆς δημιουργίας εὐγενικῆς ἀμίλλης μεταξύ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἑμιγυμνασίου καὶ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τῆς Νισύρου, τὸ Δ.Σ. τῆς Πορφυρίδος προέρχεται εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀπονομῆς εἰδικῶν βραβείων ἐπιμελείας καὶ χρηστότητας, ὡς καὶ χρηματικὰ ποσὰ εἰς τοὺς ἀριστοῦχους μαθητάς. Οὕτω καὶ ἐγένετο. Ἡ πραγματοποίησις τῆς ὥραίας πράγματι ταύτης ἐκδηλώσεως εἰς τὸ νὰ ἀναδειχθῶν τὰ πνευματικὰ τάλαντα ποῦ διαθέτει ἡ μαθητιῶσα νεότης τῆς Νισύρου, ἱκανοποίησε τότε τοὺς πάντας. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἐὰν καθιεροῦντο τὰ ὡς ἄνω βραβεῖα καθ' ἕκαστον σχολικὸν ἔτος. Ἐπίσης παντοιοτρόπως καὶ ποικιλοτρόπως ἐνισχύθη κάθε προσπάθεια ἀρωγῆς πρὸς τὸ Ἑμιγυμνάσιον, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ δραστηρίου καὶ ἐκλεκτοῦ φιλολόγου κ. Ν. Μεσημέρη. Ἡ ΠΟΡΦΥΡΙΣ διὰ τοῦ Δ.Σ. τῆς συνέλαβε τὴν ἰδέαν καὶ ἀνέπτυξε πρωτοβουλίας διὰ τὴν καθιέρωσιν καὶ πραγματοποίησιν ἐκδρομῶν εἰς Νίσυρον, κατὰ τοὺς θερινοὺς ἰδίως μῆνας, ἐξ ὧν τῶν σημείων ὅπου εὐρίσκονται Νισύριοι. Τὸ Παννισυριακὸν αὐτὸ προσκύνημα ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἱκανοποιεῖ τὴν βαθυτέραν ψυχικὴν ἀνάγκην τῶν ξηνητεμένων τέκνων τῆς Νισύρου, θ' ἀπατέλη καὶ σπουδαίαν τονωτικὴν ἔνεσιν εἰς τὴν ἰσχυρὴν οἰκονομίαν τῆς γενετήρας καὶ θὰ προωθοῦσεν ὀπωσδήποτε τὴν τουριστικὴν κίνησιν τῆς νήσου μὲ τὴν ἰδιότυπον μορφολογίαν.

Πρώτη ἐνέργεια ὑπῆρξεν ἡ πλήρης ἐνημέρωσις τῶν Σωματείων καὶ λοιπῶν Ὄργανώσεων τῶν Νισυρίων καὶ ἡ ἐπιμελημένη προπαρασκευὴ τῆς Νισύρου νὰ δεχθῆ ὡς ἤρμοζεν τὰ ἐπανακάπτοντα, ἔστω προσωρινῶς, προσφιλεῖς τῆς πρόσωπα.

Δευτέρα καὶ τρίτη ἐνέργεια, ἡ συγκρότησις τῶν ἐπὶ μέρους εἰδικῶν Ἐπιτροπῶν ἐν Νισύρῳ, διὰ τὴν ὑποδοχὴν, τὴν ὀργάνωσιν ἀγῶνων ἀθλητικῶν, χοροεσπερίδων, θαλασσίων καὶ ὀρεινῶν ἐκδρομῶν κ.τ.λ. Δυστυχῶς ὅμως ἀνυπερέβλητα τεχνικὰ ἐμπόδια παρενεβλήθησαν, τὰ ὁποῖα ἐματαιώσαν τὰς προσπάθειάς... Πρέπει ὅμως ΚΑΠΟΙΟΣ ἄνθρωπος νὰ εὐρεθῆ διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ὀρμασάσης πλέον ὡς ἄνω ἰδέας. Διότι, ὡς καὶ ἄλλοτε μᾶς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ τονίσωμεν, ἡ Νίσυρος συγκεντρώνει τοιαύτας βασικὰς προϋποθέσεις τουριστικῆς ἀναπτύξεως, ὥστε μὲ συνεχῆ διαφήμισιν αὐτῶν, εἶναι δυνατόν νὰ ἀναδειχθῆ ἰδεώδης τόπος παραθερισμοῦ. Ἄς μὴ ἀφήσωμεν τὸ θέμα τοῦτο, τὸ τόσον ζωτικὸν καὶ σπουδαῖον διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῆς νήσου νὰ τὸ διαχειρισθῶν μὲ χλιαρότητα ξένοι. Οὔτε τὸ Κράτος δυστυχῶς δεῖκνυει ὅσῃν θὰ ἔπρεπε φροντίδα διὰ τὴν τουριστικὴν ἐν γένει προβολὴν τῆς Νισύρου. Ἄλλὰ στενὰ περιθώρια νομίμου δράσεως διαλαμβάνει τὸ Καταστατικὸν τοῦ Σωματείου. Ἡ ὀρμὴ δραστηριότητος καὶ τὸ πάθος πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς Νισύρου, γίνονται αἰτία νὰ συζητηθῆ εἰς Γεν. Συνέλευσιν ἢ περιπτώσις τροποποιήσεως τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ, ὥστε ἀνετώτερον νὰ ἀντιμετωπιζῶνται διάφορα θέματα γενικῆς φύσεως, ἐνδιαφερόντων τὸ σύνολον τῶν Νισυρίων. Ἡ περίοδος τῆς διοικήσεως τῆς «Πορφυρίδος» λήγει καὶ τὴν 12 Ἰουνίου 1960 διενεργοῦνται καὶ πάλιν ἐκλογαὶ διὰ τὴν ἀνάδειξιν νέας Διοικήσεως. Ὡς ἀρμόδιος διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς ἀπερχομένης διοικήσεως, μεταξύ τῶν ἄλλων ἐπεστήσαμεν τὴν προσοχὴν καὶ ἐπεκαλέσθημεν τὸ πατριωτικὸν

ένδιαφέρον άπάντων τών μελών δια τήν μετά προθυμίας άποδοχήν τών τιμητικών θέσεων τής νέας Διοικήσεως.

Είχομεν τήν πεποιθήσιν ότι δια πάσαν συλλογικήν ή έτέραν Όργάνωσιν πρέπει να συντελήται όπωσδήποτε διαδοχή τών προσώπων διοικήσεως, ώστε δια τοϋ δημοκρατικού τούτου τρόπου να δίδεται ή εύκαιρία και εις άλλους να προσφέρουν τās οίασδήποτε δύνανται ύπηρεσίας των. Μάλιστα δέ ήναγκάσθημεν να άπειλήσωμεν, ότι δέν θα δεχθώμεν νέαν άνάθεσιν καθηκόντων ως μέλη διοικήσεως τοϋ Σωματείου, ούχι έξ αίτίας κακής, αλλά δια τόν ως άνω λόγον, διότι οί άναπόφευκτοι κόποι και αί προσωπικαί άπασχολήσεις ούδόλωσ λαμβάνονται ύπ' όσιν προκειμένου να έξυπηρετηθούν πατριώται μας είτε εις τήν Ρόδον εύρισκόμενοι, είτε εις Νίσυρον.

Ή Γεν. Συνέλευσις όμως είχεν αντίθετον άποψιν και παμπηφεί επανεκλέγει σχεδόν τήν παλαιάν διοίκησιν και καταρτίζεται τó νέον Δ. Σ. ως κάτωθι: Πρόεδρος Κουμέντος Γεώργιος, Άντιπρόεδρος Πασχαλίδης Μιχαήλ, Γραμματεύς Λογοθέτης Ίωάννης, Ταμίας Ρουσέττος Ίωάννης, Μέλη Διαμαντόπουλος Άντώνιος, Καρπαθάκης Τάκης, Πατούρης Άνδρέας, Βρούλλης Ίωάννης, Φραντζής Ίωάννης.

Τά θέματα είναι πλέον γνωστά εις τó νέον Δ.Σ. Άλλ' ή δραστηριότης τής ΠΟΡΦΥΡΙΔΟΣ, δέν είναι τώρα όμοία με τās προηγουμένας. Όλίγον και οί φόβοι μας περι κοπώσεως, αρχίζουν να επιβεβαιούνται. Έν τούτοις ή «Πορφυρίς» άποτελεϊ και πάλιν τόν συνδετικόν κρίκον τών Νισυρίων. Ή έξεύρεσις ιδίως έργασίας εις τούς έρχομένους εις τήν Ρόδον συμπατριώτας, καθίσταται τó πρώτον μέλημα. Ή κατά τó δυνατόν οικονομική ενίσχυσις τών υπαρχόντων ένδεών, ή άποστολή χρηματικών βοηθημάτων κατά τās έκάστοτε έορτάς δια τήν αγοράν τών πρώτων ειδών τών άποδεδειγμένως άπόρων και πτωχών, άποτελεϊ πλέον καθήκον. Άκόμα σημειούμεν τήν ώραϊάν δεξίωσιν εις τó Κέντρον ΑΚΤΑΙΟΝ τής Ρόδου, ήτις έδόθη πρός τιμήν τής άφίξεως όλοκλήρου τοϋ Ήμιγυμνασίου Νισύρου μετά τών κ.κ. Καθηγητών, εις ήν παρευρέθησαν σημαίνοντα πρόσωπα τής Ρόδου, αγαπώντα τήν Νίσυρον, μεταξύ τών όποίων ό Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Σπυρίδων μετά τοϋ Πρωτοσυγγέλλου τής Μητροπόλεως κ. Άλεξάνδρου, ό Γεν. Επιθεωρητής Μέσης Έκπαιδεύσεως Δωδεκανήσου και άλλοι. Εις τās εύτυχείς ήμέρας τών συμπατριωτών μας και εις πενθίμους τοιαύτας τó Προεδρείον τής ΠΟΡΦΥΡΙΔΟΣ έδινε τó Παρόν. Και τόσας άλλας δευτερευούσης σημασίας έκδηλώσεις και συμπαραστάσεις έχει εις τó ένεργητικόν της ή Διοίκησις εκείνη τοϋ Σωματείου.

Έν τέλει σημειώνομεν, ότι σημαντικόν ρόλον έπαιξεν Η ΠΟΡΦΥΡΙΣ εις τήν κανονικήν παρακολούθησιν ώρισμένων εργατικών θεμάτων άπασχολούντων συμπαθεστάτην τάξιν τής Νισύρου, όπως είναι ή έγκαιρος και κανονική πληρωμή τών εργαζομένων εις τά όρυχεία τής νησίδος «Γιαλί» δια τοϋ συχνου έλέγχου τής άρμοδιίας Ύπηρεσίας, ή κατά τó δυνατόν πλήρης ασφάλισις τούτων εις τó ΙΚΑ, και παρεσχέθησαν ίκανοποιητικαί πληροφορίαί σχέσιν έχουσαι με παντός

είδους επιδοτήσεις και λοιπὰς παροχὰς ἐργαζομένων. Εἰς τοῦτο δὲ συνέβαλε καὶ ὁ φίλος τῆς Ἑργατικῆς Ἐνώσεως Νισύρου κ. Γεώρ. Λαμπριανός, ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἑργατοῦπαλληλικοῦ Κέντρου Δ)νήσου.

Εἰς αὐτὰ συνοφίζεται ἡ ζωὴ ἐν γένει τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Σωματείου Νισυρίων Ρόδου Η ΠΟΡΦΥΡΙΣ, κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1948 μέχρι τοῦ Μαρτίου 1962 χρονικὸν διάστημα. Αἱ παρεχόμεναι δυνατότητες καὶ ἡ διαμορφωθείσα μέχρι σήμερον κατάστασις, αὐτὰ ἐπέτρεψαν εἰς ἓνα Νισυριακὸν Σωματεῖον νὰ ἐπιτελέσῃ.

Πάντως ἡ πνευματικὴ στάθμη καὶ λοιπὴ οἰκονομικοκοινωνικὴ σύνθεσις τῶν Νισυρίων τῆς Ρόδου, ὡς ἔχει διαμορφωθῆ σήμερον, ἐγγυᾶται μίαν λαμπροτέραν συνέχειαν εἰς συλλογικὰ ἐπιτεύγματα, δοθέντος ὅτι οὐδέποτε ἡ Νισυριακὴ Παροικία ἔδωκεν ἀφορμὰς παρεξηγήσεων, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἔχουσιν ἀποκατασταθῆ ἱκανοποιητικῶς πολλοὶ Νισύριοι εἰς ζηλευτὰς θέσεις ἐν Ρόδῳ εἴτε ὡς ἐπιστήμονες, εἴτε ὡς ὑπάλληλοι Κρατικοί, εἴτε ὡς τίμιοι καὶ δραστήριοι ἐπαγγελματίαι.

Τὸ φωτεινὸ προβάδισμα κατὰ τὰ δέκα πέντε ἔτη δράσεως τῆς «Πορφυρίδος» ἐξακολουθεῖ, ὡς πληροφοροῦμαι, νὰ ὑφίσταται καὶ μὲ ζῆλον, φαντασίαν, ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν θὰ τὸ συνεχίσῃ ἡ νέα Διοίκησις τοῦ Σωματείου, ἡ ὁποία προῆλθεν ἀπὸ τὰς γενομένας πρὸ ἑννέα μηνῶν τελευταίας ἀρχαιρεσίας, τῆς ὁποίας ἡ σύνθεσις ἔχει ὡς ἑξῆς : Πρόεδρος Κόκκινος Ἑμμ., Ἀντιπρόεδρος Γ. Ὁρφανός, Γραμματεὺς Παντελίδης Κρίτων, Ταμίας Χαρτοφύλης Γεώργιος, Μέλη : Καρπαθάκης Τάκης, Σακελλαρίδης Ἰωάννης, Βερδελλῆς Προκόπιος, Σίμπλης Ζαφεῖριος, Παπαγιαννάκης Μιχαήλ.

Τὰ ἔργα καὶ αἱ ἡμέραι τῆς πρώτης δεκαπενταετίας τοῦ Σωματείου ἀποδεικνύουν τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα Νίσυρον καὶ διαλαλοῦν τὸ τί δύνανται νὰ ἐπιτελέσουν οἱ Νισύριοι, ὅσάκις εὐρέθησαν ἠνωμένοι καὶ ἠγαπημένοι μεταξὺ των.

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΕΜΠΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ

Ύπο ΑΝΤ. Μ. ΑΝΤΑΠΑΣΗ

Μικρά είναι εις ἕκτασιν καὶ πληθυσμὸν ἢ ἰδιαίτερα μας πατρίς. Μεγάλη ὄμως εις παράδοσιν. Ἡ δρᾶσις τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα τὴν κατόκησαν καὶ τὴν κατοικοῦν ἔχει ὑπερακοντίσει κατὰ πολὺ τὰ στενά της ὄρια. Οἱ Νισύριοι ἔχουν ἀπλωθῆ εἰς τὰ περισσότερα κράτη ἔχουν κάμει πλείστας χώρας δευτέρας πατρίδας των.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ νισυριακὴ ἱστορία δὲν περιορίζεται εἰς τὰ στενά φυσικὰ ὄρια τῆς νήσου, ἀλλ' ἐπεκτείνεται εἰς ὅλους τοὺς τόπους, ὅπου εἰσέδυσσε καὶ διεκρίθη τὸ ἀκατάβλητον νισυριακὸν δαιμόνιον. Κατὰ συνέπειαν ἡ νισυριακὴ ἱστορία, ὅταν γραφῆ, δὲν θὰ εἶναι πλήρης, ἂν δὲν ἀσχοληθῆ καὶ μὲ τοὺς Νισυρίουσ τῆς διασπορᾶς. Ἔχοντες τοῦτο ὑπ' ὄψιν προβαίνομεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς παρουσίας μελέτης.

Ὁ ἑκπατρισμὸς τῶν Νισυρίων, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν περίοδον 1953-1960 κατέστη ἀκατάσχετος, εἶναι ἄμεσον ἐπακόλουθον τῆς ἀφορίας τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου, τοῦ προοδευτικοῦ καὶ ἀνησύχου χαρακτηῆρος τοῦ Ἑλληνοσ τῆς Τουρκοκρατίας, τῆς ἰταλικῆς Κατοχῆς, τῆς ἐπιτυχίας τὴν ὁποῖαν εἶχον οἱ πλείστοι τῶν Νισυρίων μεταναστᾶν εἰς τὰς νέας των πατρίδας, τῆς οἰκονομικῆς δυσπραγίας τῆς χώρας μας καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ Ἀμερικὴ ἀπετέλεσε διὰ τὸν Ἐμπορειάτην τὴν πλέον φυσικὴν προϋπόθεσιν, ἵνα ἀναπτυχθῆ καὶ προοδεύσῃ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ

Ἐκ τῶν χωρίων τῆς Νισύρου το ἔχον περισσότερον ἐμφανῆ τὰ ἴχνη τῆς μεταναστεύσεως εἶναι ὁ Ἐμπορειὸς (συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Πάλων). Εἰς τὴν Κοινότητα Ἐμπορειοῦ-Πάλων ἡ μετανάστευσις εἶχε τρία διαφορετικὰ στάδια ἐξελιξέως. Τὸ πρῶτον φθάνει μέχρι τοῦ 1909, τὸ δεῦτερον ἀπὸ τοῦ 1909 μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ 2ου Παγκοσμίου πολέμου καὶ τὸ τρίτον περιλαμβάνει τὰ μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἔτη.

Α'. Ἡ Μετανάστευσις μέχρι τοῦ 1909.

Τὸ πνεῦμα τῆς ἀποδημίας ἤρξατο ἐμφανιζόμενον μεταξὺ τῶν Ἐμπορειωτῶν τὸ δεῦτερον ἡμισυ τοῦ 19ου αἰῶνος. Κατὰ τὸ αἶψον τοῦτον ὄμως τὸ νισυ-

ρικόν μεταναστευτικόν κίνημα ἦτο ἐγκλωβισμένον εἰς τὴν ἀνατολικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου κυρίως. Κέντρα δράσεώς του εἶχε τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὸ Πόρτ-Σάϊντ, τὴν Βεγγάζην, τὴν Ἀττάλειαν, τὴν Σμύρνην, τὴν Κων)πολιν καὶ τὴν Ὀδησσόν. Κατὰ ἔτη 1850-1890 τὴν ἀποδημίαν τὰ μέγιστα διηυκόλουν οἱ ἐκτελοῦντες τὴν γραμμὴν Κων)πόλεως-Σμύρνης-Νισύρου ἐμποροπλοίαρχοι Ν. Ἰακωβίδης καὶ Ι. Διακαντώνης. Σημειωθῆτω ὅτι ὁ Ν. Ἰακωβίδης ἦσκει καθήκοντα Ἑλληνοσ προξένου ἐν Νισύρῳ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλεων ἡ Κων)πόλις συνεκέντρωνε τοὺς περισσοτέρους Ἐμπορειάτας. Μεταξὺ τῶν πρώτων Ἐμπορειῶν ποὺ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν « Βασιλίδα τῶν πόλεων », ἦτο ὁ ποιητὴς τοῦ χωρίου μας Γεώργιος Χατζηπλούσιος (1886).

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1870 ἀρξαμένη συστηματικὴ ἐγκατάστασις τῶν Ἑλλήνων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀμερικὴν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ στρέψουν οἱ νησιῶται καὶ δὴ οἱ Δωδεκανήσιοι τὰ βλέμματα πρὸς τοὺς ἀμερικανικοὺς πακτωλοὺς.

Ἐν τούτοις ὀλίγοι ἦσαν οἱ Νισύριοι, οἵτινες ἐγκατεστάθησαν τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰς τὴν χώραν τοῦ Λίνκολν καὶ τοῦ Τζέφερσον. Μεταξὺ τούτων διακρίνεται ἡ προσωπικότης « τοῦ πατρὸς τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς δημοσιογραφίας, » τοῦ Κων)ου Φασουλαρίδη (1889).

Ἀπὸ τοὺς Ἐμπορειάτας, οἱ ὅποιοι ἀφίχθησαν εἰς τὴν νέαν Ἠπειρον δύνοντος τοῦ 19ου αἰῶνος, διακρίνομε : τὸν Ζαφεῖρη Ζαφειρόπουλο καὶ τὸν Μιχαὴλ Δεμέλη νὰ ἐγκαθίστανται εἰς τὴν Φλώριδα, ἐγκαταλείποντες τὸ ὑδραϊκὸν πλοῖον, τοῦ ὁποῦ ἀπετέλουν πλήρωμα· τὸν Μιχάλη Ζαράκη εἰς τὴν Καλιφόρναν, τὸν Γιάννην Παπαγιαννάκη εἰς τὸ Ὀρεγκον, τὸν Δημήτρη Βελισσάρη εἰς τὴν Β. Καρολίαν.

α) Τέρπανδρος

Ἡ ἀνατολὴ τοῦ 20οῦ αἰῶνος εὗρεν εἰς τὸν Νέον Κόσμον ἀρκετοὺς συγχωριανούς μου. Τοῦτο ὤφειλετο εἰς δύο τινὰ : ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἀνωτέρω εἶχον προλειάνει τὸ ἔδαφος καὶ διηυκόλουν τὴν ἐγκατάστασιν π.χ. ὁ Δημήτρης Βελισσάρης, ἅμα τῇ ἀφίξει τῶν ἀνεψιῶν του Δημήτρη καὶ Ζαφεῖρη Ξανθοῦ, ἐκράτησεν αὐτοὺς πλησίον του καὶ τοὺς ἐβοήθησε καιρίως εἰς τρόπον ὥστε ἡ μετέπειτα πρόοδος των ὑπῆρξεν ἐξαιρετικὴ (περὶ ταύτης ἔγραψεν ἡ ἡμερὶς « Ἀμάθεια » τῆς Σμύρνης ἐν ἔτει 1908), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἵδρυσιν (1894) τῶν ἱαματικῶν λουτρῶν τῶν Πάλων ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἱατροῦ Π. Παντελίδου. Ὄντως ἡ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς εὐδόκιμος λειτουργία των εἶχε ὡς ἀπόρροϊαν τὴν αὐξησιν τῆς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπικοινωνίας καὶ συναλλαγῆς.

Ὄτω τὸ 1902 ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην (εἰς τὴν ἀκόλουθον διεύθυνσιν 312 West 27 St. Avenue 8 N.Y.) οἱ Α. Καμπουράκης, Δ. Χατζη-

πλούσιος, Ν. Ζούνης, Ίάκ. Σύμπλης, Γρηγόριος Νικολής. Τὸ 1904 ἠκολούθησαν οἱ Δημοσθένης Σταματιάδης, Νικόλαος Καρβαΐνης, Εὐστράτιος Ζαχαριάδης, Ἰωάννης Κυριαζής. Τὸ 1905 οἱ Νικ. Ἀντάπασης καὶ Βασ. Κωσταράς.

Τὰ ἄτομα ταῦτα πιεζόμενα ἀπὸ τὰς δυσμενεῖς συνθήκας διαβίωσης ὀδηγούμενα ἀπὸ τὸ συναίσθημα τῆς φιλοπατρίας, τὸ ὁποῖον ἐτέλει ἐν ἐγρηγόρσει λόγῳ τῆς ὑποδουλώσεως καὶ τῆς ἀποδημίας, καὶ κατανοήσαντα πλήρως ὅτι ἐν τῇ « ἐνότητι ἢ ἰσχύς » ἵδρυσαν ἐν ἔτει 1906 σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν « Τέρπανδρος ». Ἡ τοιαύτη ὀνομασία ὑπῆρξεν ἀτυχής. Ὁ Δημοσθένης Σταματιάδης, ὅστις ἦτο ὁ πλέον μορφωμένος, ἀφοῦ εἶχε φοιτήσει εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν, καὶ ὁ ἐμπνευστὴς τῆς, ἔπεσε εἰς τὸ λάθος νὰ θεωρήσῃ τὸν Λέσβιον ποιητὴν καὶ μουσικὸν τοῦ βου π.Χ. αἰῶνος « Τέρπανδρον » ἀρχαῖον... Νισύριον στρατηγόν. Ἡ δρᾶσις τοῦ Συλλόγου τοῦτου δὲν ὑπῆρξεν ἀποφασιστικὴ εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τοῦ « ἐμπορειάτικου » στοιχείου εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ὁφείλετο δὲ τοῦτο εἰς τὸ ὀλιγάριθμον τῶν μελῶν, τὴν μικρὰν αὐτῶν οἰκονομικὴν εὐχέρειαν καὶ τὸ σύντομον τῆς ζωῆς τοῦ σωματείου.

Τὸ πρῶτον καὶ μοναδικὸν Διοικ. Συμβούλιον εἶχε τὴν ἀκόλουθον σύνθεσιν. Ἰάκωβος Σύμπλης Πρόεδρος, Δημοσθένης Σταματιάδης Γραμματεὺς, Δημήτριος Χατζηπλοῦσιος Ταμίας, Νικόλαος Ζούνης, Ἀνδρέας Καμπουράκης, Γρηγόριος Νικολής, Νικόλαος Παπαγιαννάκης σύμβουλοι. Τὸ 1907 ὁ Ἰάκ. Σύμπλης παρητήθη.

Παρὰ τὴν ἐνεργητικότητα τοῦ Σταματιάδῃ ὁ Σύλλογος ἐφθάρη.

Ὅτι διεπράττετο ὁμῶς παράλειψις, μὴ δικαιολογούμενη, ἐὰν δὲν ἀνεφέρετο ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ταῦτα ἔτη τοῦ 20οῦ αἰῶνος, παρὰ τὸ γεγονός τῆς αὐξήσεως τῆς πρὸς τὰς Η.Π.Α. μεταναστεύσεως, οὐδεμία ἐπῆλθεν μείωσις τῆς πρὸς τὰς πόλεις τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου μεταναστευτικῆς κινήσεως τῶν κατοίκων τοῦ Ἐμπορείου.

β) Παναγία Θερμιανή

Κατὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἔτη (1908-1909) λόγῳ τῆς καταργήσεως τῶν προνομίων τῶν νήσων καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς στρατιωτικῆς θητείας εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς Δωδεκανήσου ὑπὸ τοῦ καθεστώτος τῶν Νεοτούρκων, ἐπῆλθεν αὐξήσις τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος. Πλείστοι Ἐμπορειᾶται κατέφυγον τότε εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Οὕτω ἐξωογήθη ὁ Σύλλογος, ἀνελεθόντων εἰς 30 τῶν μελῶν αὐτοῦ. Εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν τῆς 10.6.1909 ἀπεφασίσθη ἡ ἀλλαγὴ Δ.Σ. καὶ ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ὀνόματος « Τέρπανδρος » διὰ τῆς ἐπωνυμίας « Παναγία Θερμιανή ». Ἡ τοιαύτη μεταβολὴ ἐπέπρωτο νὰ ἔχη σοβαρὸν ἀντίκτυπον εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν τοῦ χωρίου μας καὶ τῆς ἐν Ἀμερικῇ νισυριακῆς παροικίας.

Β'. Ἡ Μετανάστευσις ἀπὸ τοῦ 1909 μέχρι τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ἡ ἴδρυσις τῆς « Παναγίας Θερμιανῆς » ἔδωσε νέαν ὄθησιν εἰς τὴν πρὸς τὰς Η.Π.Α. ἀποδημίαν. Ἀπετέλεσεν ἕν ἰσχυρὸν ὑποστήριγμα διὰ τὸν ἀφικνούμενον εἰς τὴν χώραν αὐτήν. Παραλλήλως συνετέλεσεν εἰς τὴν μείωσιν τῶν μεταναστευτικῶν ρευμάτων πρὸς ἄλλους τόπους. Χάρις εἰς τὴν « Παναγία Θερμιανῆ » τὸ ἐκάστοτε ἐκπατριζόμενον σφιγγηλὸν στοιχεῖον τῆς Κοινοῦτητος δὲν ἐχάθη διὰ τὸν Ἐμπορεῖον, ἀλλ' ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ μίαν πολὺπλευρον δύναμιν αὐτοῦ.

Ἡ ἐπωνυμία « Παναγία Θερμιανῆ » εἶναι ὄντως ἐπιτυχής. Διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔχει ἄμεσον σχέσιν μετὰ τὴν Κοινοῦτητά μας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τονώνει τὸ ὀρθόδοξον θρησκευτικὸν συναίσθημα τῶν μελῶν, ὅπερ ἀπαραίτητον, ἵνα δυνηθοῦν ταῦτα νὰ ἀνθέξουν εἰς τὴν ἀφομοιωτικὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀμερικανικῆς ζωῆς.

Τὸ πρῶτον Διοικ. Συμβούλιον τῆς « Παναγίας Θερμιανῆς » συνεκροτήθη ὡς ἀκολουθῶς : Πρόεδρος Ἀντώνιος Μ. Ἀντάπασης (προσφιλῆς ἡμῶν πάππος), Γραμματεὺς Δημοσθένης Σταματιάδης, Ταμίας Βασίλειος Κωσταράς, Εἰσπράκτωρ Ἀντώνιος Διακαντώνης, Σύμβουλοι Ἀθανάσιος Πετριδῆς, Σπύρος Ἀχιλλέα.

Τὸ Σωματεῖον ἔλαβε νομικὴν προσωπικότητα τὸ 1916 κατόπιν ὑποβολῆς αἰτήσεως τῶν Δημοσθένους Σταματιάδου, Νικολάου Ροδίτου καὶ Νικολάου Ἡλιάδου, οἱ ὅποιοι εἶχον καταστῆ Ἀμερικανοὶ πολῖται.

α) Παλινόστησις

Κατὰ τὰ ἔτη 1912-1915 ἔλαβε χώραν ἀθρόα παλινόστησις εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα. Μετανάστες ἤλθον κατὰ χιλιάδας καὶ ἐπολέμησαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν. Ἔτσι πολλοὶ Ἐμπορεῖται, παρακινούμενοι ἀπὸ αἴσθημα ἀλληλεγγύης, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Νίσυρον. Δὲν γνωρίζομεν, ἂν ὑπῆρξαν Ἐμπορεῖται μετανάσται, οἱ ὅποιοι νὰ ἔλαβον μέρος εἰς τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας. Ἐν ὅμως εἶναι βέβαιον : ὅτι ἐνίσχυσαν οἰκονομικῶς αὐτούς. Ἡ μαζικὴ αὐτὴ ἐπιστροφή εἰς τὴν Γενέτειραν συνετέλεσεν εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ποσοστοῦ τῶν γάμων καὶ τῶν προικίσεων καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς οἰκογενείας.

Οἱ πλείστοι ἀπὸ τοὺς ἐπανακάμψαντας ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τότε ἀντελήφθησαν τί προσέφερον ἢ ὑποδουλωμένη Νίσυρος καὶ τί ἢ δευτέρα πατρίς των. Ἀπὸ τότε ἴσως χρονολογεῖται ὁ πρῶτος ψυχικὸς κλονισμὸς, ἀπὸ τότε ἴσως νὰ ἀπεφάσισαν πολλοὶ ἀπὸ αὐτούς τὴν ὀριστικὴν διαμονὴν των εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἡ νοσταλγία τοῦ Ἐμπορευοῦ ἦτο ζωντανὴ ἀκόμη, πλὴν ὅμως εἶχε κλονισθῆ.

β) Μείωσις τῆς πρὸς τὴν Ἀμερικὴν μεταναστεύσεως

Μετά τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (κατὰ τὴν διάρκειάν του ἄνω τῶν 10 Ἐμπορευμάτων εἶχον ὑπηρετήσει εἰς τὸν Ἀμερικανικὸν στρατὸν) ἐμφανίζεται πτώσις τῆς πρὸς τὴν Ἀμερικὴν μεταναστεύσεως, ἐνῶ σημειοῦται μικρὰ αὔξεις, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τότε πρόσφατον παρελθόν, τῆς πρὸς τὴν Αἴγυπτον τοιαύτης. Τοῦτο ἦτο ἄμεσος συνέπεια τῆς ἐν ἔτει 1917 ἀπαγορεύσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ μεταναστεύσεως. Ἐν τούτοις ὑπῆρξαν Ἐμπορευμάτων οἱ ὅποιοι μέσῳ Αἰγύπτου εἰσῆλθον κρυφίως εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ καὶ ἡ ἀκολουθήσασα συνθήκη τῆς Λωζάννης ἐξερίζωσε τὸν μικρασιατικὸν Ἑλληνισμόν. Οὕτω τὸ ἐμπορευματικὸν στοιχεῖον τῆς Σμύρνης ὀλοσχερῶς ἐξηφανίσθη καὶ μόνον εἰς Κων)πολιν διεισέρθη μικρὰ «ἐμπορευματικὴ» παροικία. Σήμερον δὲ εἰς τὴν ὠραίαν Ἑπτάλοφον ὀλίγοι μόνον οἰκογένειαι Ἐμπορευμάτων ὑφίστανται, τῶν ὁποίων οἱ δεσμοὶ μὲ τὴν Γενέτειραν εἶναι χαλαροί.

Τὸ περιορισμένον, ἐν ἀναλογία πρὸς τὸ παρελθόν, μεταναστευτικὸν ρεῦμα πρὸς τὴν Ἀμερικὴν συνεχίσθη λόγω τῶν ἀπαγορευτικῶν διατάξεων τοῦ 1924. Ὁρισμένοι ἐκ τῶν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην μεταναστευσάντων κρυφίως ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψουν. Σημειωθῆτω ὅτι ἡ Αἴγυπτος ἀπετέλεσε τὸ προγεφύρωμα τῆς τοιαύτης παρανόμου μεταναστεύσεως. Ὁ ἐκ τῶν πρῶτων Ἐμπορευμάτων τῆς Ἀμερικῆς Ἰάκωβος Σὺμπλης, τὸ 1924 μετὰ πολλὰς ταλαιπωρίας κατῴρθωσε μέσῳ Αἰγύπτου νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην. Ὁ ἴδιος μᾶς ἀνέφερεν ὅτι οἱ οὕτω εἰσερχόμενοι εἰς Η.Π.Α. ἠναγκάζοντο νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὰ μεγάλα κέντρα, ὅπου ὑπῆρχον πολυάριθμοι Ἕλληνες, ἵνα μὴ γίνωνται ἀντιληπτοί.

Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς πρὸς Ἀμερικὴν ἀποδημίας ἠνάγκασε τρόπον τινὰ τοὺς Ἐμπορευμάτας νὰ στρέψουν καὶ ἄλλοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Οὕτω περὶ τὸ 1930 κυρίως ἤρξατο ἐμφανιζομένη μεταξὺ τούτων ἡ τάσις τῆς πρὸς τὴν Αὐστραλίαν ἀποδημίας. Εἰς τοῦτο κάθε ἄλλο παρὰ ἀμέτοχη ἦτο καὶ ἡ οἰκονομικὴ κρίσις ἡ ὁποία συνετάραξε τὴν Ἀμερικὴν κατὰ τὰ ἔτη 1928-1931.

γ) Ἐπίτασις τοῦ ἐκπατρισμοῦ

Μετά τὸ 1930 ἐπῆλθεν αὔξεις καὶ πάλιν τῆς μεταναστεύσεως καὶ ἀνεφάνησαν τὰ πρῶτα δείγματα τοῦ οἰκογενειακοῦ ἐκπατρισμοῦ. Τὸ τοιοῦτον ὀφείλετο : 1) εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν Ἰταλικῶν Ἀρχῶν ἐπιβληθέντας περιορισμοὺς ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, 2) εἰς τοὺς σεισμοὺς τοῦ 1933, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων πλεῖστοι προεκλήθησαν ζημίαι καὶ κατεστράφη τὸ κάστρον τοῦ Ἐμπορευμοῦ «Πανδενίκης», 3) εἰς τὴν διακοπὴν τῆς λειτουργίας τῶν ἱαματικῶν λουτρῶν Πάλων (1936).

Παρήγορος ἄγγελος τῆς ηῤημένης αὐτῆς διαρροῆς ἀτόμων πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἡ « Παναγία Θερμιανή ». Ἐβοήθησε καιρίως τοὺς σεισμοπαθεῖς,

επανόρθωσε τὴν πληγείσαν ἀπὸ τοῦς σεισμοῦς «Μονὴν τῆς Κυρᾶς» καὶ ἀνέλαβε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ λιμένος τῶν Πάλων.

Ὁ Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος διέκοψε τὴν ἔξοδον Ἐμπορευμάτων πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Ἄλλ' ἡ διακοπὴ ἦτο παροδική. Ἐκράτησε τόσον, ὅσον καὶ ὁ ἐξοντωτικὸς αὐτὸς ἀγών.

Γ'. Ἡ Μετανάστευσις μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον.

α) Ἄνθησις τοῦ ἐκπολιτισμοῦ

Ὁ Β΄ παγκόσμιος πόλεμος ἔφερε τὴν Δωδεκάνησον εἰς τὴν μητρικὴν ἀγκάλην. Ὅμως ἐξουθένωσε οἰκονομικῶς τὴν Ἑλλάδα. Οὐδεμία χώρα ἐξ ἐκείνων, αἱ ὅποια εἶχον τὸ ἀτύχημα νὰ ζήσουν κατὰ τὴν διάρκειαν τούτου τοῦ πολέμου ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν «Δυνάμεων τοῦ Ἄξονος», δὲν ἐγνώρισεν, ἐν ἀναλογία πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὸν πλοῦτον τῆς, τὰς οἰκονομικὰς ζημίας τῆς πατρίδος μας.

Ἡ οἰκονομικὴ καχεξία τῆς χώρας συνεπῶς ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν παράδοσιν, ἡ ὅποια εἶχε δημιουργηθῆ, καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἔβλεπε τὴν μετανάστευσιν ὡς τρόπον λύσεως τοῦ δημογραφικοῦ μας προβλήματος, ἔδωσαν ὄθησιν εἰς τὸν ἐκπατρισμὸν, κατέστησαν τὸ ρεῦμα τῆς ἀποδημίας πλέον ἰσχυρὸν καὶ δυσκόλως συγκρατούμενον. Ἡ ἄνθησις αὐτῆς τῆς ξενομανίας ἔδωσεν ἐν ἰσχυρὸν λάκτισμα εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ Ἐμπορευτοῦ καὶ τὸν κατέστησεν ἐν θλιβερόν κατάλοιπον ἐνὸς λαμπροῦ παρελθόντος.

β) Ἀλλαγὴ εἰς τὸν τρόπον τῆς μεταναστεύσεως

Ὡς ἀνεφέρθη, ἤδη πρὸ τοῦ Β΄ Παγκοσμίου πολέμου εἶχον ἀναφανῆ τάσεις μονίμου ἐγκαταστάσεως εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἄνευ προθέσεως παλινοστήσεως καὶ δείγματα «οἰκογενειακοῦ ἐκπατρισμοῦ». Ἡ ἕκτασις ὁμως, ἦν ἔλαβον εἶναι περιορισμένη σημαντικῶς ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὴν τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου.

Ὁ Ἐμπορευτὴς μετανάστης τῆς προπολεμικῆς περιόδου ἐθεώρει τὴν ἐγκατάστασίν του εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὡς ἐν μέσον θεραπείας τῶν ἀναγκῶν του εἰς τὴν Γενέτειραν (τοιοῦτοι ἦσαν πρὸ παντὸς οἱ μέχρι τοῦ 1950 ἀφιχθέντες εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Τζέφερσον). Διὰ τοῦτο εἰς ἡ τὸ πολὺ δύο ἐξ ἐκάστης οἰκογενείας μετηνάστευον «ἰέμενοι καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι ἡς γαίης θανέειν ἰμείρονται». Εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ὁμως 15ετίαν πλεῖσται ὄσαι οἰκογένειαι ἐξεπατρίσθησαν. Κατ' ἀρχὴν ἀναχωρεῖ ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, ἀποκτᾷ εἰς τὴν νέαν χώραν ποιάν τινα οἰκονομικὴν εὐχέρειαν, ἀγοράζει ἢ ἐνοικιάζει ἐν οἴκημα καὶ εἶτα φέρει πλησίον του καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας. Οὕτως ἐμφανίζεται τὸ φαινόμενον νὰ μὴ ὑπάρχη εἰς τὸ χωρίον μας οὔτε μία παραφυὰς ἀπὸ πολλὰ γενεαλογικὰ δένδρα αὐτοῦ.

Ἐκφυλισμὸς τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως ὀνομάζεται τοῦτο. Συνέπειαν τῆς ἀφομοιωτικῆς δυνάμεως τοῦ πολιτισμοῦ τῶν προηγμένων χωρῶν εἰς ἃς ἀφικνεῖται ὁ Ἐμπορευιάτης ἀποτελεῖ. Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπόλυτος, ἀλλὰ θὰ ἦτο ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἡ « Ἐερμανὴ » καὶ ἡ Ὁρθοδοξία.

γ) Τὰ κέντρα τῆς μεταπολεμικῆς μεταναστεύσεως

Ἡ Ἀμερικὴ καὶ μεταπολεμικῶς ἐξηκολούθησε νὰ δέχεται τοὺς περισσοτέρους τῶν Ἐμπορευιάτων παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἐπῆλθον νομοθετικοὶ «περιορισμοί». Δὲν εἶναι δὲ ὀλίγοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐχρησιμοποίησαν τὸν γάμον ὡς μέσον ἐγκαταστάσεως εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν χώραν.

Σημαντικὴν πρόοδον ἐσημείωσε τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη ἢ πρὸς τὴν Αὐστραλίαν μετανάστευσις συγχωριανῶν μου. Κυρίως οὗτοι ἐγκαθίστανται εἰς τὰς πόλεις Μελβούρνην καὶ Ἀδελαΐδα.

Τὸ 1951 οἱ ἐν Αὐστραλίᾳ συμπατριῶται μου ἱδρυσαν σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν « Παναγία Ἐερμανή ». Ἰδρυταὶ τοῦ οἱ : Νικόλαος καὶ Παντελῆς Λουκίδης, Νικ. Ἡλιάδης, Κωνος Ξανθὸς καὶ Ἰωάννης Βελισσαρίου.

Τὸ 1959 ἠρίθμει 74 μέλη. Σήμερον πρέπει νὰ ὑπερβαῖν τὰ 100. Ἐδρεύει ἐν Μελβούρνη. Εἰς τὴν Ἀδελαΐδα ὑπάρχει παράρτημα αὐτοῦ περιλαμβάνον 20 μέλη.

Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἔχουν περάσει πολλὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του ἐν τούτοις ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πλουσίαν δρᾶσιν τόσον ἐν Γενετείρᾳ ὅσον καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ (κολακευτικὰ σχόλια διὰ τὴν ὄλην δρᾶσιν τοῦ ἔγραψεν ἡ ἐφημερίς τοῦ Ἑλληνισμοῦ Αὐστραλίας « ΠΥΡΣΟΣ » τῆς 29.4.1959).

Ἡ Βραζιλία τέλος, εἶναι ἡ τρίτη χώρα, ἡ ὅποια ἐδέχθη Ἐμπορευιάτας μετανάστας κατὰ τὰ τελευταῖα 15 ἔτη. Ὅμως ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὑπῆρξε περιορισμένος.

II. ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΕΚΠΑΤΡΙΣΜΟΥ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΣ

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων καταφαίνεται ὅτι τὸ μεταναστευτικὸν τοῦτο ρεῦμα « περιτελλομένων τῶν ἐνιαυτῶν » διαρκῶς ἔβαινεν αὐξανόμενον, ἵνα καταστῆ ἀκατάσχετον τὰ τελευταῖα ἔτη. Κατὰ τὴν ὀρμητικὴν πρὸς τὰ πρόσω ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων αὐτοῦ πηγῶν πορείαν ἀπέσπα συμπαρασύρον, ὡς ἐπὶ ἀβούλσιο (avulsio) τμήμα ἢ τμήματα, κατ' ἔτος καὶ μεγαλύτερα, ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ ἀνθρωπίνου ὕλικου τῆς Κοινοτήτος. Οὕτως ὁ πληθυσμὸς τῆς συνεχῶς ἔμειοτο, ἡ δὲ σημειωθείσα πτώσις κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν εἶναι ἄκρως ἀνησυχητικὴ. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1951 τὸ ἔμψυχον ὕλικόν τῆς Κοινοτήτος, συνίστατο ἐξ 700 ἀτόμων περίπου.

Ἡ πρόσφατος ὅμως ἀπογραφὴ τῆς 19.3.1961 κατέδειξεν ὅτι ὁ πληθυσμὸς ἔμειώθη κατὰ 50 % εἰς τρόπον ὥστε νὰ περιλαμβάνῃ 366 κατοίκους (212 ὁ Ἐμπορευιὸς καὶ 154 οἱ Πάλοι.)

Ἡ θλιβερὰ αὐτὴ πραγματικότητα δὲν ἀπέμεινε, ἄλλωστε θὰ ἦτο ἀφύσικον, ἄνευ δυσμενῶν ἀποτελεσμάτων. Ὅντως αἱ ἐπιβλαβεῖς συνέπειαι τῆς ἐπικινδύνου ταύτης αἱμορραγίας καλύπτουν πᾶσαν ἐκδήλωσιν τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Κοινότητος.

α) Ἡ Διάρθρωσις τοῦ πληθυσμοῦ

Δυστυχῶς ὁ ἄνεμος τῆς ἀποδημίας δὲν συμπαρασύρει πάντα τὰ ἄτομα ἀδιακρίτως φύλου καὶ ἡλικίας. Κυρίως ἐκρίζωνει ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν χῶρον ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ θέσουν ἰσχυρὰ θεμέλια εἰς αὐτόν.

Αὐτοὶ δὲ εἶναι οἱ νέοι. Τοῦτο εἶναι πρόδηλον εἰς τὴν Κοινότητά μας τῆς ὁποίας ὁ πληθυσμὸς σύγκειται ἀπὸ ὑπερήλικας καὶ γυναικόπαιδα.

Ἐνδεικτικὸν τῆς τοιαύτης συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὴν πενταετίαν 1956-1961 ἔλαβον χώραν 39 θάνατοι καὶ 19 γεννήσεις. Ἡ ἔλλειψις αὐτῆ δυναμικοῦ προσωπικοῦ κατέστησεν τὸν γάμον φαινόμενον σπάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν μείωσιν τῆς παιδοποιίας.

Εἰς τὸ παρὸν σχολικὸν ἔτος μάλιστα οὐδὲν μικρὸν ὑπάρχει, ἵνα φοιτήσῃ εἰς τὴν πρώτην Δημοτικῶν. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, τὰς ὁποίας καθιστᾷ μᾶλλον χειρόνας ἢ διαβίωσις τοῦ πληθυσμοῦ εἰς δύο συνοικισμούς, ἡ περαιτέρω λειτουργία τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, τὰ ὁποῖα ἀπὸ διθέσια ἐγίναν ἐσχάτως μονοθέσια, εἶναι προβληματικῆ.

β) Ἡ πνευματικὴ στάθμη τῆς Κοινότητος καὶ τὰ συναφῆ πρὸς ταύτην προβλήματα.

Ἡ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐγκατάστασις τῶν προοδευτικῶν καὶ ἐγγραμμάτων, τῶν νέων καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων πράγματι διὰ τὰ « κοινὰ » ἔσχεν ὡς ἀπόρροϊάν της τὴν πτώσιν τοῦ πνευματικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου τῆς Κοινότητος καὶ τὴν σμίκρυσιν τοῦ ὀρίζοντος τῆς δράσεώς της,

Τούτων ἐπακόλουθον εἶναι : 1) νὰ μὴ προβάλλωνται τὰ αἰσθήματα τῆς Κοινότητος κατὰ τρόπον σωστὸν καὶ ἐποικοδομητικόν, 2) οἱ ἀρμόδιοι κρατικοὶ λειτουργοὶ νὰ μὴ δίδουν εἰς αὐτὰ τὴν προσήκουσαν σημασίαν.

Τὰ παραδείγματα, ἅτινα ἐπικροτοῦν τὰς ἀπόψεις ταύτας, βριθοῦν. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν τὴν πλημμυλεστάτην ἐκτέλεσιν τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ, τὴν ἄκαιρον καὶ κατὰ τρόπον ἀσύμφορον πρὸς τὴν Κοινότητα λήψιν δανείων, τὴν ἰδιωτικὴν ὁδὸν τῆς « Κυρᾶς », τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ ἠφαίστειον καὶ τὸ ἡμερομίσθιον τῶν 24 δραχμῶν, τὴν μὴ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀνατολικοῦ λιμενοβραχίονος τῶν Πάλων, τὸν προγραμματισμὸν 480.000 δραχμῶν διὰ τὴν ἐκβάθυσιν τοῦ λιμένος τῶν Πάλων, ὅστις παρέμεινε καὶ θὰ παραμείνῃ ἐγγραφὸς ὑπόσχεσις καὶ μόνον τοιαύτη, τὴν μὴ ἀποξήρανσιν τῶν παρὰ τὸν λιμένα λιμναζόντων ὑδάτων, τὴν κωλυσιεργίαν τὴν σχετικὴν μὲ τὸ κληροδότημα Νικολάου Καρβαῖνη, τὴν μὴ προώθησιν τοῦ θέματος ἀρχαιοτήτων Πάλων, τὴν φιλονικίαν διὰ τὴν ἔδραν τῆς Κοινότητος κ.λ.π.

γ) Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Κοινότητος

Εἰς τὰς ἰδιωτικὰς οἰκονομίας τὰ ἐξοδα παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν καλύπτονται ἀπὸ τὸ ἀντίτιμον πωλήσεως αὐτῶν. Εἰς τὰς δημοσίας οἰκονομίας ὅμως—καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ οἰκονομία τῆς Κοινότητος—ἡ ἀρχὴ αὐτὴ εἶναι ἀνεφάρμοστος διὰ λόγους κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Ὅτως εἰς τὰς οἰκονομίας αὐτὰς τὰ ἐξοδα καλύπτονται ἀπὸ τὰς ὑποχρεωτικὰς εἰσφορὰς τῶν μελῶν, τὰ ὅποια τὰς ἀπαρτίζουν. Κατ' ἀκολουθίαν τούτου ἔπεται ὅτι ἡ ἐλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κοινότητος ἐπληξεν ἀνεπανορθῶτως τὴν οἰκονομίαν τῆς. Καὶ δι' ἓνα ἀκόμη λόγον ἡ οἰκονομικὴ ἀντοχὴ τῆς Κοινότητος κατέστη μηδαμινή. Διὰ τὸ ὅτι συνεπέα τῆς μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐπῆλθε πτώσις τῆς γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς ἢ ὅποια ἐπίσης φορολογεῖται ὑπὸ τῆς Κοινότητος. Ἐκ τούτων καταδεικνύεται ὅτι οἱ πόροι τῆς Κοινότητος εἶναι γλίσχροι ἐκεῖνο δὲ ὅπερ τὴν συγκρατεῖ εἶναι ἡ σχετικὴ κρατικὴ ἐπιχορήγησις.

III. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΕΙΑΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῃ ΚΑΙ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Οἱ σημερινοὶ Ἐμπορεῖται τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας ἔχουν παύσει πρὸ πολλοῦ νὰ σκέπτωνται ὅτι ἦλθον εἰς τὰς χώρας αὐτάς, διὰ νὰ κάμουν ὀλίγα χρήματα καὶ νὰ ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὸ βᾶρος τῆς ὑποθήκης τὸ πατρικὸν κτῆμα, ἢ νὰ στείλουν τὸν χρυσοῦν σταυρὸν εἰς τὴν ἀδελφὴν ἢ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ Ἐμπορεῖον μὲ τὴν « χρυσοῦν καδένα ». Ἔχουν πλέον ἀποκτήσει συνείδησιν τῶν νέων τόπων. Δὲν εἶναι, μάλιστα, ὀλίγοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐλησμόνησαν σχεδὸν τὴν καταγωγὴν των καὶ ἔχουν ἀσπασθῆ τὸν Ἀμερικανισμόν ἢ τὸν Αὐστραλισμόν. Εἶναι τόσον ἰσχυρὰ ἡ δύναμις τοῦ περιβάλλοντος, τόσα τὰ μέσα τῆς ἀφομοιώσεως, ὥστε χρειάζεται μεγάλη ψυχικὴ ρώμη, ἵνα ἀντιδράσῃ τις εἰς ταῦτα.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ μείνωμε μοιρολάτρες. Δέον νὰ ἀναζητήσωμε τὰ μέσα συγκρατήσεως τοῦ Ἐμπορεῖατικου στοιχείου εἰς τὰς μεγάλας αὐτάς χώρας. Ἄλλωστε τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ Νίσυριοι μετανάσται συγκρατοῦν τὴν Νίσυρον οἰκονομικῶς καὶ κοινωνικῶς. Τί θὰ ἦτο ἡ Νίσυρος χωρὶς αὐτούς; Ἐξουθένωμα καὶ ἀντικείμενον περιφρονήσεως.

Τὰ μέσα αὐτὰ ταυτίζονται πρὸς τὰ μέσα τῆς διατηρήσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰ μέρη ταῦτα. Εἶναι δὲ ἡ θρησκεία καὶ τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα.

Δι' ὃ ἡ « Παναγία Θερμιανὴ » πρέπει νὰ στρέψῃ κατὰ τρόπον ἔντονον τὴν προσοχὴν τῆς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ὁρθοδόξου αἰσθήματος, εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ χωρίου μας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν παραδόσεων γενικώτερον καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς διατηρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς

γλώσσης ἐν Ἀμερικῇ καὶ Αὐστραλίᾳ εἰς τὰς μελλούσας γενεάς. Τὸ τελευταῖον ἀποτελεῖ τὴν « Ἀχιλλεῖον πτέρναν » τῆς ὁμογενείας.

Ἐπιβάλλεται ὁ ἡμέτερος Σύλλογος νὰ ἐνισχύσῃ ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς τὴν προσπάθειαν, ἣ ὁποία γίνεται διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν ἡμερησίων Ἑλληνικῶν Σχολείων, ἀφοῦ τὰ ἀπογευματινὰ τοιαῦτα ἀπεδείχθησαν ἐν τῇ πράξει ἀνεπαρκῆ. Σκοπὸς τῆς « Θερμιανῆς » δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἡ προικοδότησις τῆς Γενετείρας. Ἔργον τῆς ἀποτελεῖ καὶ ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀλάβητος διατήρησις τῶν παραδόσεων τοῦ Ἑλληνοχριστιανισμοῦ. Τοῦτο ὁμως ἐπιβάλλει τὴν ὑπαρξίν μορφωτικῶν ἰδρυμάτων ἱκανῶν νὰ δώσουν εἰς τοὺς τροφίμους τῶν τὰ ἀπαιτούμενα ἐφόδια, τὰ ὁποῖα θὰ τοὺς καταστήσουν ἀξίους τῶν πρώτων μεταναστῶν.

Ἄς μὴ λησμονοῦν οἱ διοικοῦντες τὸν Σύλλογον ὅτι « ἐκ τοῦ συντόνου πολλαπλασιασμοῦ καὶ τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν ἡμερησίων Σχολείων θὰ ἐξαρτηθῇ ἡ ἐπιβίωσις τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνοαμερικανικοῦ στοιχείου εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Αὐστραλίαν ».

ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΟΠΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΝΙΣΥΡΟΥ

Ὑπό ΛΑΖΑΡΟΥ Κ. ΚΟΝΤΟΒΕΡΟΥ

Αἱ κατ' ἀλφαβητικὴν κατάταξιν τοπωνυμίας τῶν τριῶν Περιοχῶν τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει νήσου ΝΙΣΥΡΟΥ, Μανδρακίου, Ἐμπορειοῦ μετὰ τῶν Πάλων καὶ Νικειῶν, περισυνελέγησαν ἐξ ἀτομικῶν πληροφοριῶν παρὰ τῶν ἐν Ἀμερικῇ διαβιούντων Νισυρίων μὲ συμπλήρωσιν καὶ τῶν ἐκ Νισύρου συμπολιτῶν μας, διὰ τὸν σκοπὸν νὰ περισωθοῦν ἀπὸ ἐνδεχομένην μελλοντικὴν ἀλλοίωσιν ἢ ἐξαφάνισιν καὶ διὰ τὴν πραγματικὴν τῶν ἱστορικῆν ὑπόστασιν, συνάμα δὲ ἵνα οἱ καταγόμενοι ἐκ Νισύρου γνωρίσωσι τὰ ὀνόματα τῶν περιφερειῶν τῆς περιοχῆς των, ὅσον καὶ τῶν ἄλλων Δήμων. Πρὸς δὲ τὴν μέλλουσαν γενεὰν ἀποδήμου καὶ μὴ, ἃς εἶναι τεκμήριον τῶν πατρίων ἐδαφῶν.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΜΑΝΔΡΑΚΙΟΥ

(πρωτεύουσα τῆς Νισύρου)

Ὄνομασίαι Συνοικιῶν, Τοπείων, Προαστείων τῆς Πόλεως Μανδράκι

Συνοικίαι καὶ αἱ Γειτνιάσεις των :

Ἁγία Παρασκευή (<i>Τροῦλλος,</i>	Ἁλώνια,	(<i>Καράβα - Λιμάνι,</i>
Ἁγράμμυτας τοῦ Στρίκη, (Ἁγίας Νικόλας,	Ἁλώνια,	(<i>Καζίνο, Πλάϊ τοῦ Μιχ. Λαζάρου,</i>
Ἁγίας Αντώνης, (Ἁγίου Ομήρειος Σχολή,	Ἁμερικὴ ² ,	(<i>Κοχλάκοι,</i>
Ἁγίας Γεώργης, (Ἁγία Τριάδα,	Ἁναργύρους,	
Ἁγίας Γιάννης, (Παλιὸ Σκολεϊό,	Στουδς	(Ἁγίας Γιάννης-Σκολεϊό,
Ἁγίας Θεολός, (Λαγκάδι,	Ἁποπαντή,	(<i>Ρούσου - Λάρυγκας,</i>
Ἁγίας Θεολός, (Λιμάνι,	Ἁποστολίδικα,	(<i>Καπητὰ - Παῦλου,</i>
Ἁγίας Νικόλας, (Νεκροταφεῖον Μανδρα- κίου),	Βαγιά,	(<i>Βουάλου - Παληόκα- στρο,</i>
Ἁγίας Σάββας, (Ἁγίας Ἀντώνης,	Βόκκης ³ ,	(<i>Πλατῆς,</i>

1. Διότι τοῦτο ἐγράφη ἐπὶ Ἱταλοκρατίας, μετέπειτα δὲ ἐγένοντο καὶ συμπληρώσεις.

2. Ἐνθα κολουμβώσιν οἱ ἐκάστοτε προερχόμενοι ἐξ Ἀμερικῆς.

3. Πιθανῶς ἐκ τοῦ Βόκχου, τοῦ θεοῦ τοῦ οἴνου καὶ Διονύσου καλουμένου.

Βουάλου,	(<i>Λαγκάδι - Βαγιά,</i>	Καμάρα τοῦ Πη- (Πησοῦλι,
Βουή ⁴ , Μικρή		αουλιού,
καὶ Μεγάλη	(<i>Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,</i>	Καμάρα τοῦ Σκο-
Γαζία Πετρού-		λειοῦ,
τσου	(<i>Στοῦς Ἐναργύρους,</i>	Καμάρα τοῦ Χα-
Γήπεδον Γνωμα-	(<i>Πρόην Πλατεῖα Φά-</i>	τζημιχάλη,
γόρα	<i>μπρικας,</i>	(<i>Στὸν Ποταμό,</i>
Δεσπότη Σπίτι ⁵ ,	(<i>Ποταμήτισσα,</i>	Ἐλωνάκια,
Δημαρχία,	(<i>Περίολι - Καζίνο,</i>	(<i>Σποργιές - Λίμνες,</i>
Δημοτικὸ Θέατρο	(<i>Πρόην Παλῆο Σκο-</i>	Ἐης Νικόλας,
	<i>λειό,</i>	Κάμπος Καραβά-
Διοικητήριον,	(<i>Λιμάνι - Ἐης Θεολός.</i>	κη,
Ἐλυτθας, ἀντί		(<i>Στις Λίμνες,</i>
Ἐλυτθας, ἀντί	(<i>Κάμποι - Χριστοφόρικα,</i>	Κάμπος Μαριᾶς
Ἐλυτθας Τραμ-		τοῦ Κώτη,
πούλη	(<i>Πεζούλα,</i>	(<i>Ἐλυτθας-Σποργιές,</i>
Ζιζυφιά,	(<i>Νεκροταφεῖον Ἐης Νι-</i>	Κάμπος Μαριᾶς
	<i>κόλας,</i>	τοῦ Λιουῦ,
Ἐηλικιωμένη,	(<i>Πλάϊ Καζίνου - Κῆποι,</i>	Κάμπος τοῦ
Ἐμιγυμνάσιον		Μουλλοῦ,
(Ἐμήρειος		(<i>Χριστοφόρικα,</i>
Σχολή),	Ἐης Ἐντόνης,	Καντοῦνι τοῦ
Ἐρῶον,	(<i>Πλατεῖα Γνωμαγόρα -</i>	Κώτη,
	<i>Φάμπρικα,</i>	(<i>Λογοθέτη,</i>
Θεοσκέπαστη,	(<i>Λαγκάδι,</i>	Καντοῦνι τοῦ
Θόλος τοῦ Συρ-		Μπαλαλᾶ,
νιώτη,	(<i>Σπηλιανή,</i>	(<i>Ποταμήτισσα,</i>
Καζίνο,	(<i>Λογοθέτη - Κῆποι,</i>	Ἐποστολίδικα,
Καθολικὴ,	(<i>Λαγκάδι,</i>	Καπητα-Παύλου,
Καμάρα τ' Ἐρε-		Καράβα ἢ καὶ
στείδη,	(<i>Πλάϊ Μιχάλη Λαζάρου,</i>	Καράβα τ' Ἐν-
Καμάρα τοῦ Βζέ,	(<i>Καθολικὴ - Λαγκάδι,</i>	τόναρου,
Καμάρα Γεώργη		(<i>Ἐης Σάββας,</i>
Σακελλάρη,	(<i>Ἐποστολίδικα,</i>	Κάστρο ἢ Κα-
Καμάρα τοῦ Μη-		στροτοιχία,
λᾶ,	(<i>Κοχλάκοι,</i>	(<i>Μοναστήρι Σπηλιανῆς,</i>
Καμάρα τῆς Πα-		Κατσαντώνη,
ναγιᾶς,	(<i>Σπηλιανή,</i>	(<i>Κῆποι,</i>
		(<i>Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,</i>

ΤΑ ΕΝ Τῷ ΚΑΣΤΡῷ ΕΥΡΕΣΚΟΜΕΝΑ ΚΕΛΛΙΑ

Κελλάρι τοῦ Ἐντρέα Χαρτοφύλλη,
Κελλάρι τοῦ Γερο - Καρβαῖνη,
Κελλάρι τοῦ Γέρο - Μπαγιατή,
Κελλάρι τοῦ Γερο - Μπαλαλᾶ,
Κελλάρι τοῦ Γερο - Παπαγιάννη,
Κελλάρι τοῦ Γερο - Παπαγιώργη,
Κελλάρι τοῦ Γερο - Πισσάρη (Νικόλα),

4. Πιθανῶς ἀπὸ τὸ β ο ὕ α ι, ὀνομασία εἰς τὰς Δωρικὰς πόλεις τῶν ὀμίλων, εἰς οὓς κατετάσσοντο οἱ παῖδες ἅμα συνεπλήρουν τὸ 7ον ἔτος.

5. Ἱεράρχης Νισύριος ἐν τῇ Μητροπόλει Θεσσαλονίκης.

Κελλάρι τοῦ Γερο - Τσαχαγιᾶ,		Λάριγκας τοῦ Σο-	(<i>Ἀποπαντή</i>
Κελλάρι τοῦ Γεώργη Κατσομάτη,		φοῦ,	
Κελλάρι τοῦ Γιάννη Σκαντάλιου,		Λευκαντιό,	(<i>Μύλος τοῦ Βζῆ</i>
Κελλάρι τοῦ Γιαννίδη,		Ληοῦ, κάμπος τοῦ	(<i>Ρούσου - Ἀποπαντή</i>
Κελλάρι τοῦ Δημήτρη Μηλᾶ,		Λιμανάκι τοῦ Βζῆ,	(<i>Ταμπακιό - Φάμπρικα</i>
Κελλάρι τοῦ Μανώλη Μιχαλάκη,		Λιμάνι, λιμενο-	
Κελλάρι τοῦ Νικόλα Διακαντώνη,		βραχίων Μαν-	
Κελλάρι τοῦ Νικόλα Καβαζάρη,		δρακίου	(<i>Ἄης Θεολός</i>
Κελλάρι τοῦ Νικόλα Καβαλλιότη,		Λίμναις ἢ Σπορ-	
Κελλάρι τοῦ Νικόλα Μπογιαζῆ,		γιές,	(<i>Κῆποι - Ἄης Νικόλας</i>
Κελλάρι τοῦ Νικόλα Πη(γ)αδᾶ,		Λογοθέτη,	(<i>Καζίνο - Κῆποι,</i>
Κελλάρι τοῦ Παπᾶ - Καβαλλιότη,		Λοῦκι τοῦ Πηα-	
Κελλάρι τοῦ Πασχάλη Κατινᾶ,		ουλιοῦ,	(<i>Πηαοῦλι,</i>
Κῆποι ἢ Κηποῦ-		Λοῦκι τοῦ Χρι-	
ρια,	(<i>Σποργιές ἢ Λίμνες</i>	στοφῆ,	(<i>Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,</i>
Κλεφτή,	(<i>Λευκαντιό - Πηαοῦλι</i>	Λυωτρίδη τοῦ	
Κομμάτι,	(<i>Λαγκάδι</i>	Γερμανοῦ ἢ τοῦ	
Κουκκούλα τῆς		Γεώργη Χριστο-	
Τάβλας τοῦ Για-		φόρου,	(<i>Λαγκάδι,</i>
λοῦ,	(<i>Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ</i>	Λυωτρίδη τοῦ	
Κουκκούλα τοῦ		Διακο-Δημήτρη	
Λαπαρδᾶ,	(<i>Λαπαρδᾶς</i>	ἢ τοῦ Στρίκη,	(<i>Ἄης Θεολός, Λαγκάδι,</i>
Κουκκούλα τοῦ		Λυωτρίδη τοῦ	
Πλαγιοῦ,	(<i>Σταυρός πλάι</i>	Θοδωρῆ,	(<i>Λευκαντιό,</i>
Κούλελη,	(<i>Φάμπρικα</i>	Λυωτρίδη Νική-	
Κουμούλα (= σω-		τα Μαστρο-	
ρός) ἢ Χῶμα,	(<i>Κῆποι - Λίμνες</i>	γιάννη,	(<i>Λευκαντιό,</i>
Κοχλάκοι,	(<i>Δοτικῆ ἄκρα Μανδρα-</i>	Λυωτρίδη τοῦ	
	<i>κίου</i>	Σάββα	(<i>Χριστοφόρικα,</i>
Κρειός, Κορειός, ⁶		Μα(γ)ερείο,	(<i>Παλῆδ Σκολειό,</i>
λόφος,	(<i>Δάλι</i>	Μακρίενας,	(<i>Καμάρα τοῦ Σκολειοῦ,</i>
Λαγκάδι,	(<i>Καθολικῆ - Πλατῆς</i>	Μαντινάδα,	(<i>Κάστρο - Σπηλιανή,</i>
Λακκίδα,	(<i>Ἄης Γεώργης - Ἄγια</i>	Μαντουδάκη,	(<i>Καράβα-Ἄης Σάββας,</i>
	<i>Τριάδα</i>	Μάντρα τοῦ Στρί-	(<i>Ἄης Νικόλας - Ἄης</i>
Λαπαρδᾶς,	(<i>Τρουλλος - Λαγκάδι</i>	κη,	<i>Ἀντώνης,</i>
Λάριγκας,	(<i>Λαγκάδι - Πλατῆς</i>	Μεγάλο Τρουλλί,	(<i>Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,</i>
Λάριγκας τ Ἄη		Μικρὸ Τρουλλί,	(<i>Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,</i>
Θεολοῦ,	(<i>Λιμάνι - Ἄης Νικήτας</i>		

6. Κόρεια (ιερά), τά, ἑορτῆ τελουμένη πρὸς τιμὴν τῆς Κόρης (Περσεφόνης).

Μολύβι,	(Μεταξὺ Κάστρου καὶ Παληοκάστρου,	Πηγάδι τοῦ Λιμανιού,	(Λιμάνι,
Μοναστήρι, Παναγίας «Σπηλιανῆς»,	(Κάστρο,	Πηγάδι τοῦ Χριστοῦ,	(Βουή,
Μουλάρι, πέτρα,	(Λευκαντιό,	Πλάϊ τ' Ἀρεστείδη,	(Νῦν Πλατεῖα Ἐλευθερίας,
Μουρουσιά τοῦ Γενᾶ,	(Στοὺς Ἀναργύρους,	Πλάϊ τοῦ Γιαμπί,	(Πλάϊ τοῦ Μιχ. Λαζάρου,
Μπαρουθοχανᾶς,	(Κάστρο - Σπηλιανή,	Πλάϊ τοῦ Καζίνου,	(Λογοθέτη - Κῆποι,
Μύλος τ' Ἀποστολίδη,	(Φάμπρικα,	Πλάϊ τοῦ Λαπαρδᾶ,	(Τροῦλλος Λαγκάδι,
Μύλος τοῦ Βζέ,	(Λευκαντιό,	Πλάϊ Μιχάλη τοῦ Λαζάρου,	(Καμάρα τ' Ἀρεστείδη,
Μύλος τοῦ Παρένη,	(Ἐπὶ λόφου Κρειὸς ἢ Κριός,	Πλάϊ τῶν Παύλιδων,	(Πάνω Πεζούλα τ' Ὀρσάρη,
Ξεφυσίστρια,	(Σχίροι - Παππιόπετρα,	Πλάϊ τῆς Τάβλας τοῦ Γιαλιοῦ,	(Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,
Ἵμῆρειος Σχολή, Ἵμιγυμνάσιον	(Ἰᾶς Ἀντώνης,	Πλάϊ τοῦ Τρούλου,	(Σταυρός,
Ἵξὸς τοῦ Μολύβι,	(Κρημνὸς Ν. τοῦ Κάστρου,	Πλάϊ τῆς Φάμπρικας,	(Λευκαντιό - Ἰᾶς Σάββας,
Ἵξὸς τῆς Παναγιάς,	(Κάστρο - Μοναστήρι,	Πλατεῖα τῆς Ἐλευθερίας,	(Πρώην Πλάϊ τ' Ἀρεστείδη,
Παγοποιεῖον,	(Λιμάνι - Καράβα,	Πλατεῖα τοῦ Ἰεροῦ Λόχου,	(Τροῦλλος,
Παλὴ Σκολειό,	(Νῦν Δημοτικὸ Θέατρο,	Πλατεῖα τῶν Συμμάχων,	(Πρώην Λαπαρδᾶς,
Παμπακεροῦ,	(Πλατῆς - Λαγκάδι,	Πλατῆς ',	(Λαγκάδι - Λάριγκας,
Παναρνωίτης,		Πλέτσα, Μεγάλου Τρουλλιοῦ,	(Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,
ἑκκλησία,	(Κάμπος τοῦ Μουλλοῦ,	Πόρτα,	(Κάστρο - Σπηλιανή,
Παποράκι, πέτρα,	(Πη(γ)αοῦλι,	Ποταμήτισσα,	
Παραμπούττη,	(Ποταμήτισσα,	Μητρόπολις Μανδρακίου,	
Πεζούλα τ' Ὀρσάρη,	(Πλάϊ Παύλιδων,	Ποταμός, πλατεῖα	(Ποταμήτισσα-Περιοῖλι,
Περιοῖλι, τό,	(Νῦν Δημαρχία,	Ποταμοῦ Σοκάκι,	(Ποταμός,
Πηαοῦλι,	(Κλεφτή - Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,	Πύργος,	(Κάστρο - Σπηλιανή,

7. Πλατῆς, ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου Πλάτης, τὸ ἐπίπεδον ἐφ' οὗ ὠκοδομοῦντο τάφοι, κρηπιδώματα (θεμέλια, βάθρα) τύμβου, καθὼς πότε καὶ πότε εὑρίσκονται τοιοῦτοι.

Ριμίδι τοῦ Κιούρ- τη,	(<i>Ἄης Θεολός - Λαγκάδι,</i>	Συκαμινιά τοῦ Μουλλοῦ,	(<i>Κῆποι - Χριστοφόρικα,</i>
Ριμίδι τοῦ Παπο- ράκη,	(<i>Σκάλες Παναγιᾶς,</i>	Συκαμινιά τ' Ὀρ- φανοῦ,	(<i>Κάμπος Μαρίας Κώτη,</i>
Ριμίδι τῆς Τύ- φλας,	(<i>Λαγκάδι,</i>	Συκιά τοῦ Μαοῦ- λη,	(<i>Λίμνες ἢ Σποργιές,</i>
Ριμίδι τοῦ Φωκᾶ, Ρούσου, Ὡ τοῦ	(<i>Ἄης Θεολός - Λαγκάδι,</i> (<i>Ληοῦ - Ἀποπαντή.</i>	Συκιά τ' Ὀρσάρη, Σχολειό,	(<i>Πεζούλα τ' Ὀρσάρη,</i> (<i>Τὸ νῦν Δημοτικὸν Θεά- τρον,</i>
Σεβδαλι Σοκάκι, Σκάλα, ἀραξοβό- λι,	(<i>Λαγκάδι,</i> (<i>Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,</i>	Τάβλα τοῦ Για- λοῦ,	(<i>Σκάλα -</i>
Σκάλες τῆς Πανα- γιᾶς,	(<i>Κάστρο,</i>	Τάβλα τῆς Πανα- γιᾶς,	(<i>Στοὺς Ἀναργύρους,</i>
Σκαλιά τ' Ἄη Θεολοῦ,	(<i>Λαγκάδι,</i>	Ταμπακᾶ Σοκάκι,	(<i>Καμάρα Γεώργη Σακελ- λάρη,</i>
Σκαλί τοῦ Μπα- ραγιά,	(<i>Ἀποπαντή</i>	Ταμπακιοῦ, Τελωνεῖον,	(<i>Φάμπρικα,</i> (<i>Λιμάνι - Διοικητήριον,</i>
Σκάφη τῆς Πανα- γιᾶς,	(<i>Βουή,</i>	Τράπεζα Πανα- γιᾶς,	(<i>Παλῆδ Σχολειό,</i> (<i>Καζῖνο,</i>
Σπηλιανή, Μοναστήριον ἐντὸς τῶν Φρου- ριῶν τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ρόδου (Κάστρο), τὸ ὁποῖον τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοι- μήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ πανηγυρίζει τὴν 15ην Αὐγούστου.		Τροῦλλος Γερον- τιανῆς, Φάμπρικα,	(<i>Τροῦλλος.</i> (<i>Μύλος τοῦ Βζέ - Πλάι Φάμπρικας</i>
Σπίτι τ' Ὠγγλέ- ζου,	(<i>Ἐπὶ λόφου Κρειός,</i>	Χαλοτὸ-ά,	(<i>Ἐρεπωμένα οἰκήματα συναϊκιῶν,</i>
Σποργιαῖς ἢ Λί- μνες ⁸ ,	(<i>Κῆποι - Ἄης Νικόλας,</i>	Χελιδόνι, βράχος Χόχλακας τοῦ Λαγκαδιοῦ,	(<i>Κοχλάκοι,</i> (<i>Λαγκάδι,</i>
Σταυρός,	(<i>Τροῦλλος,</i>	Χριστοῦ,	(<i>Σπηλιανή,</i>
Στενά ⁹ ,	(<i>Παληόκαστρο,</i>	Χριστοφόρικα, Σπίτια,	(<i>Κῆποι - Κάμποι,</i>
Στρίγγλας τὸ Ρι- μίδι,	(<i>Πησοῦλι - Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,</i>	Χῶμα ἢ Κουμου- λα,	(<i>Κῆποι - Λίμνες.</i>
Συκαμινιά τοῦ Γεωργίου,	(<i>Λίμνες ἢ Σποργιές,</i>		

8. Λίμναις ἢ Λήναια (ἐν Λίμναις ἐνθα ὑπῆρχε τὸ Λήναιον) ἑορτὴ τοῦ Διονύσου ἢ Βάκχου ἐν μηνί Γαμηλιῶνι (τελ. Ἰαν. - μεσ. Φεβρ.), ὁπότε ὁ οἶνος ἦτο πλέον παρεσκευασμένος, οἱ δὲ ληνοὶ καθαρισμένοι ἐκ τῆς ἑορτῆς ταύτης.

9. Δίαυλος, στενὴ δίοδος, τὸ στενόν, τὰ στενά, διαυλωνιά, στενόν πέραμα.

Τοπωνυμιαί

ἐκ τῶν κατὰ διαφόρους θέσεις εὑρισκομένων ἐκκλησιῶν καὶ παρεκκλησιῶν

Ἐκκλησιαί ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ τῆς Περιουχῆς τοῦ Μανδρακίου

(Αἱ διὰ ἀστερίσκου σημειούμεναι εἶναι ἐντὸς τῆς πόλεως)

* Ἀγνωστον ὄνομα	(<i>Μισοχώρι,</i>	* Ἄης Γιάννης,	(* Ἄργος,
* Ἅγιος Ἀθανάσιος,	(* Ἅγία Παρασκευή,	* Ἄης Γιάννης,	(<i>Βοτύλου,</i>
* Ἅγία Αἰκατερίνη	(* Ἄργος	* Ἄης Γιάννης,	(<i>Κοκκοῦλα,</i>
* Ἅγιοι Ἀνάργυροι*	(* Ἄης Γιάννης,	* Ἄης Γιάννης,	(<i>Κοῦμουλλος - Λακκί,</i>
* Ἅγία Ἀναστασία,	(<i>Βάσσαις,</i>	* Ἄης Γιάννης,	(<i>Λακκί,</i>
* Ἅγία Ἄννα,	(<i>Νάκκα, Ἄργος,</i>	* Ἄης Γιάννης,	(<i>Παληόκαστρο,</i>
* Ἅγία Ἄννα,	(<i>Νύφιος,</i>	* Ἄης Γιάννης,	(* Ἅγία Παρασκευή,
* Ἅγία Ἄννα,	(<i>Βάσσαις,</i>	* Ἄης Γιάννης*,	(<i>Σιῶνες,</i>
* Ἄης Ἀντώνης*,	(<i>ἐν τῷ νεκροταφείῳ Ἄης Νικόλας,</i>	* Ἄης Γιάννης ὁ Χωστός*,	(* Ἀποπαντή,
* Ἄης Ἀντώνης*,	(* Ὀμήρειος Σχολή,	* Ἄης Γληγόρης,	(<i>Κῆποι, Μανδράκι,</i>
* Ἅγιοι Ἀπόστολοι,	(<i>Μολύβι,</i>	* Ἄης Δημήτρης,	(<i>Σωτήρα,</i>
— Ἀρμᾶς, Μοναστήρι,	(<i>Κισσίλες,</i>	* Ἄης Δημήτρης,	(* Ἄργος,
* Ἄης Βασίλης,	(* Ἄργος,	* Ἄης Δημήτρης,	(<i>Λευκὸς - Δρακόσπηλο</i>
* Ἄης Βασίλης,	(<i>Στενό,</i>	* Ἄης Δημήτρης,	(<i>Σωτήρα,</i>
* Ἄης Γεώργης*,	(* Ἅγία Τριάδα,	* Ἄης Δήμωνας,	(* Ἄης Δήμωνας,
* Ἄης Γεώργης,	(* Ἄης Θεολός, Λιμάνι,	— Διαβατινή, Μοναστήριον, Παναγιά ἡ Γαλακτοτροφουσα πανηγυριζομένη τὴν 1ην Μαΐου,	(<i>Προφήτης Ἡλίας,</i>
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Διαπύρια,</i>	* Ἅγιά Ε(ι)ρήνη,	(* Ἄργος,
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Κάτω Βίγλα,</i>	— Εὐαγγελίστρια,	
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Κλήματα,</i>	Μοναστήριον,	(<i>Κόλωνας,</i>
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Κρειὸς ἢ Κριός,</i>	* Ἄης Εὐθύμιος,	(<i>Μουλοῦδη,</i>
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Λατσίδα,</i>	— Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου,	(* Ἄργος,
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Λιθόστρατος,</i>	— Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου*,	(* Ἄης Θεολός - Λιμάνι,
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Λουτρά - Σκόπι,</i>	— Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου,	(<i>Βαθειά,</i>
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Μάτια,</i>	— Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου,	(<i>Μαρμαρᾶ, Σταυρός,</i>
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Κάτω Μεσόβονο,</i>	— Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου,	(<i>Παληόκαστρο,</i>
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Κάτω Πορτέλλες,</i>		
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Ραμός,</i>		
* Ἄης Γεώργης,	(<i>Στενό,</i>		
* Ἄης Γιάννης*,	(<i>Σχολεῖο - Στοῦς Ἀναργύρου</i>		

Ἁγίας Ζαχαρίας,	(Σιώνες - Εὐλο,	Ἁγίας Νικήτας,	(Ἄργος,
Ἁγίας Ἡλιάς,	(Ἁγίας Ζαχαρίας,	Ἁγίας Νικήτας ὁ	
Ἁγίας Ἡλιάς,	(Ἄργος,	Νισύριος*,	(Λιμάνι - Ἁγίας Θεολός,
Ἁγίας Ἡλιάς,	(Ἔσσω,	Ἁγίας Νικόλας,	(Ἁγία Μαρίνα,
Ἁγίας Ἡλιάς,	(Λευκός,	Ἁγίας Νικόλας,	(Θεοτόκος - Παλίσια,
Προφήτης Ἡλίας		Ἁγίας Νικόλας,	(Κάτερος,
τὸ ὑψηλότερον		Ἁγίας Νικόλας ὁ	
ὄρος,	(Διαβάτης,	Θαλασσινός	(Κουκουμᾶ,
Ἁγίας Θεόδωρος,	(Μηλιές,	Ἁγίας Νικόλας*,	
Ἁγίας Θεολός*,	(Λιμάνι,	τὸ Νεκροταφεῖον	
Ἁγίας Θεολός*,	(Λαγκάδι,	τοῦ Μανδράκι,	
Ἁγίας Θεολός,	(Νύφιος,	Ἁγίας Νικόλας,	(Παλίσια,
Ἁγία Θεοτόκου,	(Ἁγίας Παντελέμονας,	Ἁγίας Νικόλας,	(Ραμός,
—Θεοσκέπαστη*,	(Λαγκάδι,	Ἁγίας Νικόλας,	(Σφα(γ)ή,
—Θρονὶ τῆς Πα-	(Κόππα - Κακὰ Ρούτσου-	Ἁγίας Νικόλας*,	(Τάβλα τοῦ Γιαλοῦ,
ναγίας,	να,	Ἁγίας Νικόλας,	(Τράφωνας,
Ἁγία Καθολικὴ*,	(Λαγκάδι,	Ἁγίας Νούφρης,	(Κόκκαλα - Ροῦκι,
Ἁγία Καμαριώ-		Ἁγίας Νυμφιὸς ἡ	
τισσα,	(Καμάρι - Σιώνες,	Νύφιος	(Σφαῖ - Διαβατινή.
Ἁγίας Κουτσουᾶ-		Παναγία,	(Βρετοῦ,
τος,	(Ἄρμᾶς,	Παναγία ἡ Νι-	
Ἁγίας Κωνσταν-		κιάτισσα,	(Κουκουμᾶ,
τίνος*,	(Κάμπος τοῦ Μουλλοῦ,	—Παναρنيώτης,	(Κάμπος τοῦ Μουλλοῦ,
Ἁγίας Κωνσταν-		Ἁγίας Παναρνιω-	
τίνος,	(Λακκίδια,	της*,	(Περιστερόνας,
Ἁγίας Κωνσταν-		Ἁγίας Παναρνιω-	
τίνος, ἐρείπια,	(Μέσσαις,	της,	(Στενό,
Ἁγίας Κωνσταν-		Ἁγίας Παντελέμο-	(Ἁγίας Κουτσουᾶτος -
τίνος*,	(Πλατῆς,	νας,	Ἄρμᾶς,
Ἁγίας Κωνσταν-		Ἁγίας Παντελέμο-	
τίνος,	(Σκαλί - Ἀποπαντή	νας,	(Διαβάτης - Φυτεία,
Ἁγία Κυριακή,	(Μάτια,	Ἁγίας Παντελέμο-	
Ἁγία Κυριακή,	(Μουλούδη,	νας,	(Περιστερόνας,
Ἁγία Κυριακή,	(Ραμός - Βακχίδες ἡ	Ἁγία Παρασκευ-	
	Βοκχίδες,	γῆ*,	(Δάλι - Ἁγίας Γιάννης,
Ἁγίας Μάμαντος,	(Διαβάτης,	Ἁγία Παρασκευ-	(Θεοτόκος - Μυρτιές
Ἁγία Μαρίνα,	(Φουρνιά,	γῆ,	Λαγκάδι,
Ἁγίας Μερκούριος	(Ἐντὸς τοῦ Παληοκά-	Ἁγία Παρασκευ-	
	στρου,	γῆ*,	(Τροῦλλος,
—Μεταμόρφωσις	(Λακκί,	Ἁγίας Πέτρος,	(Λακκί,

— Ποταμήτισσα*, Καθεδρικός ναός Μανδρακίου καὶ τιμᾶται ἐπ' ὄνοματι τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου,	Ἁγία Τριάδα,	(Ἐληᾶ,
Ἄης Σάββας *, (Ἄης Ἀντώνης,	Ἄγιά Τριάδα,	(Καπριάνου,
— Σιδῶνες, Μοναστήρι,	Ἄγιά Τριάδα,	(Παλιὰ Μαντριά,
(Μποῦκκα,	Ἄγιά Τριάδα,	(Ἄγιά Παρασκευή.
— Σπηλιανή*,	Ἄης Τρίφωνα,	(Ἀρακλῆς,
Μοναστήρι,	— Ὑποπαντή ἢ	
(Κάστρο,	Ἀποπαντή,	(Σκαλί,
Ἄης Σπυρίδωνα,	Ἄγιά Φανερωμέ-	
(Ἄλωνάκια - Μηλιές,	νη,	(Παλιόκαστρο,
— Σταυρός, Μο-	Ἄγιά Φανερωμέ-	
ναστήρι,	νη,	(Ραπανᾶς,
(Ἄργος,	Ἄης Φανούρης,	(Ἄης Θεολός - Λιμάνι,
— Σταυρός *,	(Τροῦλλος,	
Ἄης Στέφανος,	(Γωνιά, Λακκί,	
Ἄης Στρούφωνα,	(Ἄργος,	
(Ἄργος,	Ἄης Χαλάρα-	
— Ταξιάρχης,	πος *,	(Ἄγία Παρασκευή,
(Θόλος - Βάσσε,	Ἄης Χαλάρα-	(ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Σπη-
— Ταξιάρχης,	πος *,	λιανῆς,
(Λιθόστρατος,	Χριστός,	(Ἀρκῆς - Καλύβι,
Ἄης Τράφωνα,	(Ροῦκκι, λόφος,	
Ἄγιά Τριάδα *,	(Ἄγιοι Ἀνάργυροι,	Χριστός,
(Ἄγιοι Ἀνάργυροι,		(Γωνιά, Λακκί,

Τοπωνυμιαὶ προκύψασαι ἐκ τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ τῶν σχηματισμῶν τοῦ ἐδάφους.

*Ὄνόματα προαστείων, περιφερειῶν, ὁρέων, λοφίσκων, κρατήρων, κτλ.

Ἄης Παντελέμο-		Ἄλεξανδρος, ἐ-	
νας,	(Διαβάτης - Φυτειά,	σβεσμένος κρα-	
Ἄη Γιάννη Ρού-		τήρ 55 μ.,	(Λακκί,
τσουνα,	(Καψάλια - Μαρμαρᾶ,	Ἄλωνάκια,	(Μηλιές,
Ἄη Γιαννιοῦ		Ἄλωνι Εὐαγγελί-	
Κοῦκκουλα,	(Σωτήρα,	στρας ¹⁰ ,	(Εὐαγγελίστρια
Ἄγιοί,	(Κάτερος,	Ἄλώνια, Μικρὸ	
Ἄγραμμύτους,	(Πρόποδες Λακκιοῦ,	καὶ Μεγάλο,	(Λακκί,
Ἄγρέλα τοῦ Πο-		Ἄλωνι τοῦ Μα-	
νηροῦ,	(Τρυάλι, Ἄργος,	καρίου,	(Μποῦκκα,
Ἄκουμαριές,	(Ἄης Παντελέμονας	Ἄμμουδες,	(Ἀριάνη,
	Σιδῶνες,	Ἄμπακοῦ,	(Λιμενάρι,
Ἄκρωτήρα,	(Κάτερος - Κόρφος,	Ἄμπέλα,	(Ἄης Νούφρης,
Ἄκωλος, τὸ χω-		Ἄμπέλα,	(Λακκί,
ρις βυθὸν ἐν ἐ-		Ἄμπέλι τῆς Κα-	
νεργείᾳ ἠφαί-		λογρηᾶς,	(Κάτερος,
στειον		Ἄμπέλι τοῦ Πα-	
Ἄλατόβουρνες,	(Παππιόπετρα,	ναρνιώτη,	(Φουρνάκια - Λακκί,

10. Ἐνθα συνήρχοντο αἱ Δημογεροντίαι τῶν Τριῶν Δήμων καὶ συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ κοινοῦ καλοῦ τῆς Νισόρου.

*Ανεμοφᾶς,	(<i>"Αἰς Θεολός - Κρείος,</i>	Βαθὺς Ποταμός,	(<i>Πλατριά,</i>
*Ανεράζι,	(<i>Κατωλάκοι,</i>	Βάσσαις ¹³ ,	(<i>Κρυφτές,</i>
*Αντρας ὄρος,	(<i>Βάσσαις - Στενό,</i>	Βασουλᾶ,	(<i>Παλήσια - Κοκκινόμ-</i>
*Αποπαντή,	(<i>Ρούσου - Σκαλί</i>		<i>ματος,</i>
*Αραδιάς ταῦλες,	(<i>Κάτερος,</i>	Βιγλιά,	(<i>Πάλιοι,</i>
*Αρακλής, ἀντί		Βίγλα,	(<i>Κάτερος,</i>
*Ηρακλής,	(<i>Δάλι - Κρείος,</i>	Βιστερνιά,	(<i>πρὸς Δ. τοῦ Νύ-</i>
*Αραπίνα,	(<i>Κουκκουμᾶ,</i>		<i>φνιους,</i>
ΑΡΓΟΣ, μεγάλη		Βιτσιλου, ἡ φω-	
Ν.Δ. περιφέρεια.		λιά τοῦ	(<i>Κακολαγκάδες,</i>
*Αργὸς ἢ *Αργών,	(<i>Κρουκελίδια,</i>	Βλάχος,	(<i>"Αἰς Γιάννης, *Αργος,</i>
*Αριάνη,	(<i>Κοφτάκα,</i>	Βόκης,	(<i>"Αργος - Κατάγιαλου,</i>
*Αρκῆς ¹¹ , Πάνω		Βόκχιδες,	(<i>Ραμός,</i>
καὶ Κάτω,	(<i>Καλόβι,</i>	Βοτήλου,	(<i>Ραπανᾶ,</i>
*Αρμᾶς ¹² , περι-		Βουνάρι,	(<i>Μάτια,</i>
φέρεια καὶ Μο-		Βουνί,	(<i>Περιστερῶνας,</i>
ναστήρι,	(<i>Κισίλλες</i>	Βουρκάνια ἢ	
*Αρμενος,	(<i>Καψάλια,</i>	Φουρκάνια,	(<i>Λακκί,</i>
*Αρνόμαντρα,	(<i>Μπούκκα - *Υψηλὸς</i>	Βουτσάκια,	(<i>Λουλούδι - Ρουχᾶ,</i>
	<i>Κρημνὸς</i>	Βουτσάκια,	(<i>Ραμός,</i>
*Αροδάφνες,	(<i>Κούμουλλος, Λακκί,</i>	Βρακιά,	(<i>Καλλίπολις - *Αργος</i>
*Αροδάφνες,	(<i>"Αργος,</i>	Βρετοῦ,	(<i>Κρανῆ - Μπάνια,</i>
*Αρχιστράτηγος,	(<i>"Αργος,</i>	Γαδαρόβουρνα,	(<i>Κοκκινόμματος,</i>
*Ατθῆς,	(<i>Λουτρὰ Μανδρακίου</i>	Γαδαροπλαγιά,	(<i>Μανίκη,</i>
*Αχερῶνι,	*Αρκῆς - Μέσσεσ,	Γαδαροπλαγιές,	(<i>Σκουλουπιᾶτη,</i>
*Αχλάδα, σύνορα		Γαδαροπόθεμα,	(<i>Γραμματικῆ,</i>
Νικιῶν καὶ		Γαδάρου, τὰ Πε-	(<i>Κάτω βουνὸ καὶ *Αη</i>
Μανδράκι,	(<i>Καμάρα, *Αργος,</i>	ζούλια τοῦ	<i>Ζαχαριά,</i>
Βαθειᾶ,	(<i>Κρανῆ,</i>	Γάτθι, τὰ Πεζού-	
Βαθὺ Λάκκωμα,	(<i>Διαβάτης - Κακολαγκά-</i>	λια τοῦ,	(<i>Μάτια - Κατωλάκοι,</i>
	<i>δα,</i>	Γενᾶ, *Εξωαγρι--	
Βαθὺ Λαγκάδι,	(<i>Μπούκκα - *Αἰς Ζα-</i>	ληῆς τοῦ	(<i>Κάτερος,</i>
	<i>χαριάς,</i>	Γερολάκκοι,	(<i>πρόποδες τοῦ Νόφνιους</i>
Βαθὺ Λαγκάδι,	(<i>Στοῦς Σχίρους,</i>		<i>καὶ Διαβάτη,</i>

11. *Αρκῆς, ἀντί *Ερκος (ἱερὸν) = βωμός, μέρος τιμώμενον διὰ τὸν *Εφέστιον Δία, ὅστις ἐκαλεῖτο *Ερκεῖος (ἢ *Ερκειος). Πᾶν περίφρακτον μέρος, ὅπου ἰδρύετο βωμός πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς ἐκαλεῖτο ἔρκος.

12. *Αρμᾶς, ἀντί *Ερμῆς, Μοναστήριον τοῦ ὁποίου αἱ πλεῖσται τοιχογραφίαι περισώζονται ἀκόμη. Συμφώνως μίᾳ ἐγχαραγμένης χρονολογίας ἐπὶ κελλίου ἐκτίσθη τὸ 1761 καὶ ἀπῆλθε μεγάλης πανηγύρεως.

13. Πιθανῶς ἐκ τοῦ βῆσσα, Δωρ. βᾶσσα — σύνδενδρος φάραξ, κοιλάς δρυμώδης.

Γερονομή,	(Κανόνι,	Ζυζιφιά,	(Εδαγγελίστρα,
Γιαλισκάρι,	(Λιμενάρι,	Ζωτικοῦ,	(Καλύβη,
Γλάστρα,	(Ἄργος	Θερμά ἢ Λουτρά,	(Σκόπι,
Γλίσπες,	(Πρόποδες Διαβάτη	Θεοτόκου,	(λουλουδι,
Γοῦρνα τ' Ἄλα- τιοῦ,	(Λευκός,	Θόλος,	(Κατωλάκκοι,
Γραμματική,	(Σφα(γ)ή,	Καεληᾶ	(Διαφανίσκου, Ἄργος,
Γωνιά,	(Λακκί,	Καινούργιες Ἐγ- γλησιές,	(Καμπή - Μασουρωτός,
Δάβη, τὸ Πεζοῦ- λι τοῦ,	(Ἄργος, Φράγκου τὰ Ρούτσουνα.	Κακαλαγκάδα,	(Νικιάτικο Ριμίδι
Δαβίδ, Πεζούλια του,	(Πρόποδες τοῦ Κάτω Βουνοῦ,	Κακὸδιαβα,	(Κάτερος,
Δάλι ¹⁴ , τὰ Δήλια,	(Ἁγὰ Τριάδα,	Κακολαγκάδες,	(Νύμφιος - Φωλιὰ τοῦ Βίτσιλα,
Δαμαλαῖς,	(Παραδεῖσι,	Καλλίπολις,	(Χέλανδρος, Ἄργος,
Δαπύρια,	(Στροεληᾶ,	Καλόγηρου, ἢ Πέτρα τοῦ	(Κόρφος - Κάτερος,
Δάφνη,	(Κισίλες,	Καλονικήτας,	(Κερατιά, Ἄργος,
Διαβάτης,	(Ἄρος, 2250 ποδῶν,	Καλύβι,	(Ζωτικοῦ,
Διαφανίσκος,	(Ἄργος,	Καλύβια,	(Φυτεῖα - Παληάμπελα,
Δρακόσπηληο ¹⁵ ,	(Λευκός - Ἄη Δημήτρης,	Καμάρα,	(Ἄργος,
Δράκου, τὸ Βι- στέρني τοῦ	(Νύμφιος,	Καμάρι,	(Στενὸ - Σιδῶνες.
Δράκου, τὸ Γό- νατο τοῦ	(Βουνάρι,	Καμινάκια,	(Κόρφος,
Δύο Στηλωτές,	(Κόρφος,	Καμίνια,	(Διαβάτης,
Ἐγκρεμός,	(Κάτερος,	Καμπί,	(Παληόκαστρο,
Εἰσόδια τῆς Πα- ναγίας,	(Βαθειά,	Κάμποι,	(Λακκί,
Ἐληᾶ,	(Καπριάνου,	Κανάφια,	(Καμπί,
Ἐλληνικά,	(Καταβρός, Ἄργος,	Κανόνι ἢ Στύσι,	(Φωκιοκρεμάρα,
Ἐμπασι, ἢ Ἐμ- βασις,	(Ἄ Φυλλιές,	Καππαρή,	(Πρώϊμα, Ἄργος,
Ἐξωαγριληές,		Καπριάνου,	(Πλατής,
Ἴδε Ὁξαγρεληές,		Καπυρός,	(Λακκί,
Ἐσσω,	(Ραπανᾶς,	Καράβι,	(Ἁγὰ Ἐρήνη, Ἄργος,
Εδαγγελίστρα,	(Χαράνι - Κόλωνας,	Καραβιώτη, Κο- ρυφή Ὄρους,	(Σιδῶνες Κάτερος,
Ζυασμένου,	(Μάτια,	Καρβουνόλακκος	(Κατάγιαλου - Θεοτόκος,
		Καρδιά,	(Ρανανᾶς - Φανερωμένη,
		Καρίνα, ΝΔ. Ὁ- ροσειρά,	(Κόρφος - Ἄης Ἐληᾶς,

14. Ἐνθα ἐτελοῦντο τὰ Δήλια, πρὸς τιμὴν τῶν διδυμῶν ἀδελφῶν Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος γεννηθέντων ὑπὸ τῆς Λητοῦς εἰς τὴν νῆσον Δήλον. Ἐπίσης δαλί, εἰς τὴν τουρκικὴν δηλοῖ, ράχis, νάτα.

15. Σπήλαιον ἐν μέρει λαξευτὸν χρησιμεῖον ὡς κατοικία τῶν φρυκτωρῶν (βιγλατόρων) ἀνωθεν τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε πύργος κατοπεύσεως καὶ ἐφ' οὗ ἠνάπτοντο φρυκτοὶ (πυρσοί). (Ἴδε Νισ. Χρον. ἀριθ. 30-31, σελ. 19-21).

Καρπάθιου, τὸ		Κόλωνας ¹⁶	(<i>Σκουλουπιότη,</i>
Σκαλί τοῦ	(<i>Ἄργος,</i>	Κοντοσκάλι,	(<i>Σιελάτα,</i>
Καταβρός,	(<i>Τρουάλι, Ἄργος,</i>	Κοντότσουνη,	(<i>Κάτερος - Πύργοι</i>
Κατάγιαλου,	(<i>Ραμὸς - Λακκί,</i>	Κόππα, ὄρος,	(<i>Βάσσης - Στενό,</i>
Κάταμο,	(<i>Ἄργος,</i>	Κορακιές, παρα-	(<i>Κλήματα-Ἄγ.Γεώργιος</i>
Κάτερος ἢ Κά-		θαλάσ.,	
τεργον,	(<i>Λευκὸς - Ἄργος,</i>	Κόρφος, Ν.Δ.	
Κατσαγρεληές,	(<i>Κοιλιά - Ἁγία Μαρίνα,</i>	ὄρμος,	(<i>Κάτερος,</i>
Κατσαγρέλες,	(<i>Τραπεζίνα,</i>	Κουκκούλα τῶν Ἀη	
Κατσόφτα,	(<i>Δαγκάδα,</i>	Γιάννη,	(<i>Σωτήρα,</i>
Κάτω Κᾶμίνι,	(<i>Κάτερος,</i>	Κουκουμάς, ¹⁷ πα-	
Κάτω - Λάκκοι,	(<i>Θόλος</i>	ραθαλάσσιον	(<i>Βρετοῦ,</i>
Κάτω Ρούτσουνο		Κούλελη, Κάμ-	
τοῦ Διαβατιοῦ,	(<i>Διαβάτης,</i>	πος τοῦ	(<i>Λακκί,</i>
Κατωσωράδα,	(<i>Εὐαγγελίστρα,</i>	Κουμαριά,	(<i>Στενό - Πορνικοῦ,</i>
Καυκες,	(<i>Εὐαγγελίστρα - Λιθό-</i>	Κούμουλος,	(<i>Λακκί,</i>
	<i>στρωτος</i>	Κουτσουροῦ,	(<i>Κλήματα - Κοφτάκα,</i>
Καφενές,	(<i>Γραμματική,</i>	Κοφτάκα, Πάνω	
Καψάλια,	(<i>Σωτήρα - Ἄργος,</i>	καὶ Κάτω,	(<i>Κλήματα,</i>
Καψομάντρι,	(<i>Νύμφιος - Σφαή,</i>	Κρανή, ἀντὶ κρή-	
Κέντρης,	(<i>Μυλοκράτης,</i>	νη,	(<i>Μυλοκράτης,</i>
Κερατιά,	(<i>Ἄργος - Καλονικήτας,</i>	Κρεμάρια,	(<i>Μπουδκκα,</i>
Κήπουλος,	(<i>Ἄργος - Λακκιά,</i>	Κρεμάρια Καλο-	
Κισίλλες,	(<i>Πάνω Ποροί,</i>	γήρω(v),	(<i>Διαβάτης,</i>
Κλήματα,	(<i>Κουτσουροῦ - Λάκκος,</i>	Κρεμαριώτισσα,	(<i>Ἄης Γιάννης, Ἄργος,</i>
Κοιλιά,	(<i>Ἁγία Μαρίνα,</i>	Κρεμαριώτισσες,	(<i>Ρημί, Ἄργος,</i>
Κόκκαλα,	(<i>Καμάρι - Πορνικοῦ,</i>	Κρήτη,	(<i>Κόρφος - Ἄργος</i>
Κοκκάλες,	(<i>Ἄρμας - Ροῦκι,</i>	Κριὸς ἢ Κρειδὸς	(<i>Λόφος πρὸς Α. τοῦ</i>
Κόκκινα Χώματα	(<i>Λουμπουριά,</i>		<i>Μανδράκι,</i>
Κόκκινα Χώματα	(<i>Παλήσια, Ἄργος</i>		
Κόκκινο Κούκ-		Κρουκελίδια,	(<i>Πλατῆς, Μανδράκι,</i>
κουλο,	(<i>Γιαλισκάρι,</i>	Κρυφτές ¹⁸ ,	(<i>Βάσσαις,</i>
Κοκκινόκωλοι,	(<i>Κανάφια,</i>	Κυλίντρα,	(<i>Λακκί,</i>
Κοκκινόμματος,	(<i>Σταυρός, Ἄργος,</i>	Κυπριώτη,	(<i>Διμενάρι,</i>
Κόκκινος Κάβος,	(<i>Κακόδιαβα,</i>	Λαγκάδα,	(<i>Ἄργος,</i>
Κοκκινόχειλος,	(<i>Σκουντουκᾶς - Παληά-</i>	Λαγκάδα,	(<i>Κάτερος - Πύργοι,</i>
	<i>μπελα,</i>	Λαγκάδα,	(<i>Περιστερῶνας,</i>

16. Α. Κολωνός, γήλοφος, βραχὺ ὕψωμα γῆς. Σωρός ἐκ λίθων, τύμβος, τάφος λοφοειδής.

17. Κουκουμάς (ἐκ τοῦ Λατ. cucumis — σίκκος, κν. ἀγγούρι) μέρος κατάφυτον ἀπὸ ἀγγούρια, ἀγγουρότοπος ἢ πεπονότοπος.

18. Κρυφτές — Ψυκτήρια ἢ Ψυκτηρίαί, οἱ ἀλσώδεις καὶ σόσκιοι τόποι, ψυκτῆρες, μέρος δροσερόν.

Λαγκάδια,	(Πλαούδια - *Αργος,	Λουλοῦδι,	(Καφενές - Λακκί,
Λαγκάδι τῆς Γάτ- θας,	(Κάτερος,	Λουμπουνιά,	(Μισοχώρι - Κοκ χρωμα,
Λαγκάδι τοῦ Κα- λόγηρου,	(Καμάρι - Κοκκινόκω- λοι,	Λουτρά ἢ Θερμὰ ἢ Μπάνια,	(Σκόπι,
Λαγκάδι τοῦ Μη- λά,	(Κανάφια,	Λύδια,	(Σιδῶνες - Εὐλό,
Λαγκάδι, Πάνω καὶ Κάτω,	(Κάτερος,	Λωλλοπούλι,	(ΝΔ *Οροσειρά, Καρα- βιώτη,
Λαγκουνιά,	(Κόππα - Στενό,	Μαζάκια,	(Κάτερος,
Λαζάροι,	(Ζυασμένου,	Μακροτσούνι,	(Κάτερος,
Λάζαρος τοῦ Μουλλοῦ,	(*Ἐμπασί,	Μακρυές Κουκ- κούλες,	(Κάτερος,
Λαζάρου Λαγ- κάδι,	(Κάτερος,	Μακρὸ Κομμάτι, Πάνω καὶ Κάτω,	(Μαῦρο Συκίδι, ὄρος ᾗ τὸ Νύμφιος.
Λακκί, περιφέρεια εἰς τὸ μέσον τῆς νήσου καὶ ἠφαιστειώδης,		Μανίκη,	(Παραδείσι
Λακκιά,	(*Αργος,	Μάντρα τ' ἼΑλα- μάγκου,	(Κάτερος,
Λάκκοι,	(Φρουριά,	Μάντρα τοῦ Γιάν- νη τοῦ Δημήτρη,	(Σκαλι Καρπαθίου, *Αρ- γος,
Λαμιά,	(Κάτερος,	Μανώλακα Λαγ- κάδι,	(Φρουριά - ἼΑγιὰ Μα- ρίνα
Λάντα,	(Ραμὸς - Λακκί,	Μαρμαράς,	(Ραπανᾶ,
Λάρυγκας τοῦ Βλάχου,	(*Αργος,	Μασουρωτός,	(Μηλιές - Καμπί,
Λάρυγκας τοῦ Καλέργη,	(*ἼΑγιὰ Μαρίνα,	Μαστιχάρι,	(Λακκί,
Λευκός, Δ. ἀκρω- τήριον,	(*Αργος,	Μάτια,	(Βουνάρι ¹⁹
Ληνούρα, Κάτω καὶ Πάνω,	(Λιμενάρι,	Μαῦρο Συκίδι,	(Μακρὸ Κομμάτι,
Ληνοῦρι,	(Κάτερος,	Μαχλί, σύνορα ἼΕμπορειοῦ καὶ	
Λιθόστρατος,	(Βουνάρι,	Μανδρακίου,	(Μάτια - Κατωλάκκοι,
Λιμενάρι,	(*Ἀμπακοῦ,	Μελισσοθυριές,	(Θεοτόκου,
Λιόγκρεμος,	(Κακολαγκάδα - ἼΗφαί- στειον,	Μελισσόκηπος,	(*Αργος,
Λιόπυρα,	(*Αργος,	Μελισσόκηπος,	(Πλατριά,
Λογοθέτης,	(ἐσβεσμένος κρατῆρ 100 μ., Λακκί,	Μέσσαις,	(*Αρακλῆς,
		Μηλιές,	(Καμπί,
		Μηνᾶ Λαγκάδι,	(Πρόποδες τοῦ ὄρους Προφήτη ἼΗλία.
		Μίρα - μάρε ¹⁹ ἢ Κρανή,	(*ἼΑης Θεολός - Κρανί,

19. Μίρα - Μάρε: ἡ μόνη παραμείνασα ἰταλικὴ ὀνομασία κατόπιν τριάκοντα καὶ ἐνὸς ἐτῶν κατοχῆς (1912 - 1943), ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ ἐξέλιπε μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς εἰς Νισυριακὸν Φάληρον.

Μισόβουνο,	(Κάτερος,	Ἵξιός τοῦ Βρετοῦ, (Βρετοῦ,
Μισόπυργος,	(Διαφανίσκου - ἼΑργος,	Ἵξιός τοῦ Λιμε-
Μισόραχη,	(Νύμφιος - ἼΑντρα Λαγ- κάδι,	ναριοῦ, (Λιμενάρι,
Μισόραχη,	(Λαγκάδα - ἼΑγιὰ Μα- ρίνα,	Πάγκοινα, Β.Α. σύνορα Μαν- δρακίου καὶ
Μισοχώρι,	(Βαθειά,	ἼΕμπορειοῦ, (Πεδκος - Αἰηνοδρα,
Μουλοῦδι,	(ἼΑγιὰ Κυριακή,	Πάλαμος, (Γωνιά, Λακκί,
Μουρουνιά,	(Καπριάνου,	Παλῆὰ Μαντριά, (ἼΑλωνάκια,
Μοῦρι,	(Καλλίπολις, ἼΑργος,	Παληάμπελα, (Πορνικοῦ,
Μοῦσα,	(Παππιόπετρα,	Παληόκαστρο, ²¹ (Καμπή-Παραπούρια,
Μπάνια ἢ Θερμά ἢ Λουτρά,	(Σκόπι,	Παληόμαντρες, (Ρουχᾶ - ἼΑης Νικόλας,
Μποῦκκα,	(Σιδωνίες,	Παλύσια ἢ Θαλύ- σια; (Σταυρός, ἼΑργος,
Μυλοκράτης,	(ἼΑνεμοφᾶς,	Παμπακόκωλοι, (Κανάφια,
Μυρτιάς Λαγκάδι	(Λουλοῦδι,	Πανορμίτης, (Λακκί,
Μυρωμένη Κόρη,	(Μποῦκκα,	Παπᾶς, βράχος Ἵς τ' ἼΑκρωτήρι, (Κακόδιαβα.
Νάκκα,	(Γλάστρα, ἼΑργος,	Παππιόπετρα, (Στοὺς Σχίρους-Μοῦσα,
Νικιάτης,	(ἼΑτθῆς,	Παραδεῖσι, (Δάφνη,
Νικιάτικα,	(Πυργιά - ἼΑργος,	Παραπούγκια, (Κάτερος,
Νικιάτικο Ριμίδι,	(Κυλίντρα - Λακκί,	Παραπυργιές, (Παληόκαστρο-Καμπί,
Νικολέτθενας Λαγκάδι,	(Κακόδιαβα - ἼΑγιὰ Μα- ρίνα	Παρασπόρι, (ἼΑγιὰ ἼΕρήνη, ἼΑργος
Νισυριακὸν Φά- ληρον,	(πρώην Μιραμάρε, Κρα- νή,	Πατέλλα, (Κριὸς ἢ Κρειός,
Νίμφιος, ἀντι Νυμφίος, κοιλάς μεταξὺ Διαβάτη καὶ Σφα(γ)ῆς,		Πατέλλα τοῦ Πα- παντώνη, (Μολύβι Πελαγοῦσα, (Κέντρη-Μυλοκράτη,
Ξέρα, παραθαλ. βράχος,	(Κοφτάκα,	Πέραμα, (Λευκὸς Περάματα, (Παλίσια - ἼΑρχιστρά- τηγος.
Ξύλο,	(ἼΑης Ζαχαριάς,	Πέρβα, (Κοκκινόμματος,
ἽΟξαγρεληές ἢ ἼΕξωγριληές ²⁰ ,	(Κάτερος,	Περιστερῶνας, (ἼΑριάνη,
ἽΟξιός τ' ἼΑη Γεωργοῦ,	(ἼΑης Γεώργης,	Πέτρα τῆς ἼΥπο- μονῆς, (Καταβρός,
		Πέτρες τοῦ Πα- τρικῆ, (Κακόδιαβα,
		Πετρούτσου Λάκ-

20. ἽΟξαγρεληές, ἔνθα εὐρίσκεται τὸ νεοφανές τριθάλαμον μετὰ προθαλάμου σπήλαιον εὐρεθὲν προσφάτως (1929 - 1930) καὶ εἶναι τρεῖς φορές μεγαλύτερον τοῦ «Δρακόσπηλαιου».

21. Πελασγικὸν τεῖχος φέρον ἐπιγραφήν: ΔΑΜΟΣΙΟΝ ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΠΕΝΤΕ ΠΟΔΕΣ ΑΠΟ ΤΟ(Υ) ΤΕΙΧΕ(ΟΣ).

κωμα,	(<i>Νύφιος,</i>	Πορτέλλες, Πάνω	
Πεδκος,	(<i>Πάγκοινα, σύνορα Μαν- δρακίου και Ἐμπορειοῦ,</i>	και Κάτω,	(<i>Κάτερος,</i>
Πηγάδι τοῦ Κρα- νιοῦ,	(<i>Κρανή,</i>	Ποταμιά,	(<i>Λακκί,</i>
Πηγάδι τοῦ Λιμε- νάρι,	(<i>Λιμενάρι,</i>	Πουλάδι,	(<i>Καππαρή, Ἔργος,</i>
Πηγάδι Παππιό- πετρας,	(<i>Παππιόπετρα,</i>	Πραμματευτής,	(<i>Κανάφια,</i>
Πλαγιά,	(<i>Κάτω Καταβρός,</i>	Πρινάρικα,	(<i>Κάτερος,</i>
Πλαγιά,	(<i>Ραμός,</i>	Προικιά,	(<i>Ἔργος,</i>
Πλαγιές,	(<i>Γλάστρα, Ἔργος,</i>	Πρόνος,	(<i>Σκαλουσιές, Λακκί,</i>
Πλαγιές Τρυα- λιοῦ.	(<i>Ἔργος,</i>	Προφήτης Ἡλίας	(<i>τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Νισύρου ὕψους 2271 ποδῶν, Διαβάτης,</i>
Πλάκα,	(<i>Λακκί,</i>	Πρώιμο - α,	(<i>Καππαρή, Ἔργος,</i>
Πλάκες,	(<i>Ποροί,</i>	Πύργοι ²² ,	(<i>Κάτερος - Λαγκάδα,</i>
Πλασούδια,	(<i>Ἄης Γιάννης, Ἔργος,</i>	Πυριά,	(<i>Ἄροδάφνες, Ἔργος,</i>
Πλατριά,	(<i>Σκόπι,</i>	Πυριά,	(<i>Διαβάτης.</i>
Πλατυοληᾶ,	(<i>Κάτερος,</i>	Πυριά,	(<i>Σκόπι,</i>
Πλέτσα,	(<i>Φυσητήρα,</i>	Ράλλη Ἐργοστά- σια ²³ ,	(<i>Ἁγιά Ἐρήνη, Ἔργος,</i>
Πληζίνη, τοῦ	(<i>Καμάρα,</i>	Ράλλη Σπίτια	
Πόδι τοῦ Βωδιοῦ	(<i>Μπουκκα,</i>	τοῦ ²⁴ ,	(<i>Κοκκινόμματος, Ἔργος</i>
Πόδι τοῦ Γαδά- ρου,	(<i>Μπουκκα,</i>	Ραμός,	(<i>Παλῦσια-Κατάγιαλος,</i>
Πολυβώτης,	(<i>ἔσβεσμένος κρατήρ 65 X 50 μ., Λακκί,</i>	Ραπανᾶς,	(<i>Μαραμαρᾶς,</i>
Πορνικοῦ,	(<i>Κόκκαλο - Πλάκες,</i>	Ράχη,	(<i>Ἐληᾶ,</i>
Ποροί, Πάνω και Κάτω,	(<i>Μακρὸν Κομμάτι,</i>	Ρηκιοῦ Βούτσινο,	(<i>Κοιλιά - Ἄης Ζαχα- ριᾶς,</i>
Πόρτα,	(<i>Παλῦσια, Ἔργος</i>	Ρημί,	(<i>Ἄχλάδα, Ἔργος,</i>
Πόρτα Παληοκά- στρου,	(<i>Καμπι - Παραπύρια,</i>	Ροδάφνη ἢ Ἄρο- δάφνες,	(<i>Ἁγιά Ἐρήνη, Ἔργος,</i>
		Ρόποδα ἢ Ροποδᾶ	(<i>Καμάρα, Ἔργος,</i>
		Ρουκκι,	(<i>Ἄης Νούφρης</i>
		Ρούτσουνο, τοῦ	

22. Πύργοι : Ἀπόκρημος τοποθεσία Κάτερου και Λαγκάδας κάτωθεν τοῦ βουνοῦ Καραβιώτη, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἀρχαῖα κτίρια ἄξια μελέτης και ἐρεῦνης διὰ τὴν ἀρχαϊκὴν και προϊστορικὴν ἱστορίαν τῆς Νισύρου. (Περιγραφὴν αὐτῶν ἴδε δημοσίευμα εἰς τὰ «Νισυριακά Χρονικά», Τεύχος 30 - 31, σελ. 21).

23. Ἐνθα ὁ Ἄλεξ. Σ. Ράλλης κατὰ τὸ 1878 - 9 ἀνήγειρεν ἐργοστάσια «Στὴν Ἁγιά Ἐρήνη», Ἔργος, διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς ἀκατεργάστου θειοῦχου ὕλης = θειόχωμα.

24. Εἰς τόπον «Κοκκινόμματον» ὅπου εἶναι ἐρειπωμένα κτίρια, ἅτινα ἦσαν πρὸς στέγασιν τῶν ἐργοδοτῶν και ἐργατῶν τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Ἄ. Σ. Ράλλης, ἤτις διεκόπη τὸ 1883.

Νικολι τό,	(Κάτω Βουνό, *Αργος,	Στέρνα τῆς Σφα-	
Ρουχᾶ,	(Παλώσια- *Αγ. Νικόλαος	(γ)ῆς,	(Νύμφιος,
Ρουχᾶ, Πάνω και		Στέρνα Τρυπητῆς	(Σιώνες,
Κάτω,	(Σιώνες - Μπουδικκα,	Στέφανος,	(ἄρχαιος ἔσβεσμένος
Σαλαμαντουδρα,	(Σκάλα - *Αγιά Κεριακή		κρατήρ 320 X 260 μ.,
Σιελάτα,	(Βαθὺς Ποταμός,		Λακκί,
Σιδῶνες,	(Μπουδικκα,	Στηλωτοῦ,	(Τυροκόμι - Νύμφιος,
Σκάλα,	(Κάτερος,	Στροεληᾶ,	(Βαθειά,
Σκάλα,	(Κυπριώτης - Μπάνια,	Στύπι ἢ Κανόνι,	(Κλήματα,
Σκαλί,	(*Αποπαντή - Μανδράκι,	Σύφι,	(*Αργος,
Σκαλουσιά,	(Γωνιά - Λακκί,	Σφα(γ)ή,	(Γραμματική,
Σκαλουσιές,	(*Αῆς Γιάννης, *Αργος,	᾽Σ Φυλλιές,	(*Εμπασι,
Σκαντουδιάτη,	(Σωτήρα - Λαγκάδα,	Σχίρους ἀντι Σκί-	
Σκάρικα,	(Καλύβι - *Αρκής,	ρους,	(Παπιόπετρα,
Σκόπι,	(Λουτρὰ ἢ Μπάνια,	Σωτήρα,	(Σκουντουδιάτη,
Σκουλι Κρεμάρι,	(Κοιλιά - Λαγγάδα,	Ταῦκες,	(Μηλιές,
Σκουλουπιάτη,	(Κόλωνας,	Ταυκές,	(Μαρμαρᾶ,
Σκούντουκας,	(Καμάρι - Στενό,	Ταχυνάρι,	(Καραβιώτη - Λωλλο-
Σπήλιος,	(Κοκκινόμματος - *Αρ-		πούλι,
	γος,	Τούρκικα Γράμ-	
Σποργιές,	(Λακκί,	ματα ²⁵ ,	(Βουνάρι,
Σταβρί,	(Γερολάκκους - Λαγκού-	Τραπεζίνα ἢ Ρου-	
	νά,	χᾶς ἢ Πάνω	
Σταυρός,	(Μαρμαρᾶς,	Βουνό,	(Μπουδικκα,
Σταυρός,	(*Αργος,	Τράφοντας,	(Σκόπι - Διαπύρια,
Στενό,	(Θόλος,	Τριάδα, ἢ *Αγιά	(Τροῦλλος - *Αγιά Πα-
Στένωσες,	(Λωλλοπούλι - Καρα-	βασκευή,	
	βιώτη,	Τριθάλαμον Σπη-	
Στέρνα τοῦ Δια-	(Διαβάτης - *Αῆς Παν-	λαιον ²⁶ ,	(*Οξω - *Αγρεληές,
βάτη,	τελέμονας	Τρουλλωτή,	(Μουλούδι,
Στέρνα τῆς Ζω-		Τρυ(γι)άλι,	(*Αργος,
σερῆς,	(Σφα(γ)ή,	Τρυπητή,	(Θόλος - Διαβάτης,
Στέρνα τοῦ Κα-		Τρυπητή,	(Μπουδικκα,
ρούσου,	(Τρουλλωτή,	Τσαρδάκα Λιμα-	
Στέρνα τῆς Λαγ-		νιοῦ,	(Λιμάνι - *Αῆς Θεολός,
κάδα,	(Κοιλιά - Κάτερος,	Τσιγκούρια,	(*Σ Φυλλιές- *Εμπασι,

25. Βράχος με γράμματα, τουρκ. «Γιαξιλή - Καγιά».

26. Ἄρχαιον φυσικὸν σπήλαιον ὑπὸ τὴν γῆν εἰς τόπον «Ἐξω-ἀγριελῆς» κατὰ τὸ «Κάτερος». Ἄνεκαλύφθη κατὰ τὸ 1930 ἀπὸ ξυλοκόπους καὶ ἐξωραίσθη τὸ 1960 (Ἴδε Νισ. Χρον. ἀριθ. 36, σελ. 18).

Τσιλίκωνας,	(Κολώνας - Σκουλου- πιάτη,	Φρακτή,	("Αργος,
Τυροκόμι,	(Νύμφιος-Στηλωτοῦ,	Φράκτης,	(Κάτερος,
Φαναρωτή,	(Καρδιά - Ραπανᾶς,	Φρουσιά,	(Κοφτάκα,
Φέλλα,	(Κόκκινο Κούκκουλο,	Φυτειά,	(Δυτικῶς τοῦ Διαβάτη,
Φελλά, Ἐγκρεμὸς τοῦ,	(Καμάρι - Στενὸ (ἐσβεσμένος κρατῆρ 40 X 115 μ., Λακκί,	Φωκιοκρεμάρα,	(Δάκκοι,
Φλεγέθων,		Χαλκειό,	(Λαγκάδα, "Αργος,
Φουρκάνια ἢ Βουρκάνια,	(Λακκί,	Χαράνι,	(Ἐδαγγελίστρα,
Φοῦρνοι τῶν Κα- λογήρω(ν), Ν.Δ. τοῦ Διαβάτη		Χαρουπιὰ τοῦ Κορδιστοῦ,	(Καμπί,
Φουρτούνας, Λακκώματα,	(Κάτω Λαγκάδα - Κα- κόδιαβα,	Χαρουπιὰ τοῦ Κώτη,	("Αργος,
Φράγκα,	(Κοφτάκα,	Χέλανδος,	(Πλαούδια, "Αργος
Φράγκου, τὰ Ρού- τσουνα τοῦ,	("Αγιά Ἐρήνη, "Αργος	Χοίρους ἀντὶ Σχίρους καὶ Σκίρους,	(Κοχλάκοι,
Φραζέσκας, Συ- κιὲς τῆς	(Σφα(γ)ή,	Χοντροκουκκού- λα,	(Τραπεζίνα-Μποδκκα,
		Χριστός,	(Καλόβι - ἼΑρκῆς,
		Χωριό,	(Πουλάδι - "Αργος,
		Ψηλοὶ Γκρεμνοί,	("Αρνόμαντρα Μποδκκα,

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΜΠΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΛΩΝ

Συνοικίαι καὶ αἱ γειτνιάσεις τῶν

Ἁγία Δύναμις, παλ. Νεκροταφ. (<i>Λαπαρδᾶ,</i>	Λατσίδα, ἡ πρὸς τὸ Λακκί ἄγουσα, Μονοδένδρι, (<i>Ἁγῆς Θανάσης,</i> Μουσταφαῶς, Τρί- στατο, (<i>Ἁγία Δύναμις,</i>
Ἁγῆς Θανάσης, τὸ Νεκροτα- φεῖον (<i>Μονοδένδρι,</i>	Παναγιά, Εἰσόδια τῆς Παναγίας, Μητρό- πολις ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ χωρίου,
Ἁγῆς Νικόλας, (<i>Ἁγία Δύναμις,</i>	Πλαγιά, (<i>Πύργος,</i>
Ἀπέρατος, Ἀράπης, (<i>Ἁγῆς Θανάσης,</i>	Πόρτα, Πύλη τοῦ Κάστρου «Παν- δενίκη», Πορτί, Μικρὰ θύ- ρα τοῦ Κάστρου, (<i>Σωτήρα,</i>
Ἐληές, (<i>Εἰσόδια τῆς Παναγίας,</i>	Πύργος, (<i>Πλαγιά,</i>
Καμάρα, ἐντὸς τῆς Παναγίας, Κάστρο, τὸ Μεσαιωνικὸν Φρούριον «Πανδενίκη», Καῖκα, (<i>Φαλάουρα,</i>	Σημάδι, (<i>Πύργος - Πόρτα</i> <i>Σημάδι, Πύργος,</i>
Κουκούλα τοῦ Κουφοῦ, Λαγκάδι Πανα- γιᾶς, (<i>Ἁγῆς Νικόλας,</i>	Σωτήρα, Χαντάκι, (<i>Παναγία - Λαγκάδι,</i>
Λάκκος τ' Ἀράπι (<i>Ἁγῆς Θανάσης,</i>	

Ἐκκλησίαι καὶ αἱ γειτνιάσεις τῶν

Ἁγία Ἀναστασία (<i>Ἀθήνη,</i>	Ἁγία Μαρίνα, (<i>Λακκί,</i>
Ἁγιοὶ Ἀπόστο- λοι, (<i>Πάλοι,</i>	Ἁγῆς Νικήτας, (<i>Κοῦκκουλο,</i>
Ἁγιος Ἀντώνιος (<i>Ἐμπασι,</i>	Ἁγῆς Νικόλαος, (<i>Κελλιᾶ,</i>
Ἁγιος Βασίλειος (<i>Ἑλληνικά,</i>	Ἁγῆς Νικόλαος, (<i>Λαγκάδι,</i>
Ἁγιος Βασίλειος (<i>Χόνη,</i>	Ἁγῆς Νικόλαος, (<i>Ραχειᾶ,</i>
Ἁγιος Βικέντιος ἢ Βιέσμης, (<i>Ἐμπορείος,</i>	Ἁγία Παρασκευή (<i>Μαμιά,</i>
Ἁγιος Γεώργιος, (<i>Ἀκρωτήρα, Μύλος,</i>	Ἁγιος Προκό- πιος, (<i>Ἄνοικτῆ,</i>
Ἁγιος Γεώργιος, (<i>Βουαλᾶς,</i>	Ἁγιοὶ Σεράντες, (<i>Κατήφορα,</i>
Ἁγῆς Γληγόρης, (<i>Ἀνθοφυλλιές,</i>	Ἁγῆς Ταξιάρχης, ἐντὸς τοῦ Κά- στρου «Πανδε- νίκη»
Ἁγῆς Γιάννης, (<i>Σκάλα,</i>	Ἁγῆς Ταξιάρχης, (<i>Λεσκὸς - Λυαῖς,</i>
Ἁγιος Θεολόγος (<i>Μουλᾶρι,</i>	Ἁγία Τριάς, (<i>Καμπιά,</i>
Ἁγιος Θωμᾶς, (<i>Παύλενα,</i>	Ἁγῆς Φουκᾶς, (<i>Λιμνί,</i>
Ἁγιος Ἰωάννης, (<i>Ἀγρός,</i>	Ἁγία Φωτεινή, (<i>Παλληοπή,</i>
Ἁγιος Ἰωάννης, (<i>Μελεσσίνη,</i>	
Ἁγία Κυριακή, (<i>Παύλενα,</i>	

Περιφέρειαι καὶ αἱ γειννιάσεις των :

*Αγρός,	(<i>Λινεβρόχια - Παύλενα</i>	Δαμάλι,	(<i>Φρακτές,</i>
*Αθήνη,	(<i>Πορός - Πέταλα,</i>	Δεμοσκιά,	(<i>Λεμούρια,</i>
*Αθερινός,	(<i>Βιτσιλιά,</i>	*Εβρηᾶ,	(<i>Χελάντη,</i>
*Ακιμαρῶνας, *Ο-		*Εληές,	(<i>Λαγκάδι,</i>
ρος πρὸς Δ. τοῦ		*Ἑλληνικά,	(<i>Κηπί,</i>
*Ἐμπορείου, ὕ-		*Ἐμπασι	(<i>Βιτσιλιά,</i>
ψους 1800 πο-		*Ἐξω Μετόχι,	(<i>*Ἀτθοφυλλίες,</i>
δῶν,		Ζαουργιανός,	(<i>Κουρέμπη,</i>
*Ακίμ Μαριά,	(<i>Βαθειὰ Νερά,</i>	Θαλάμι,	(<i>*Ἑλληνικά, Πάλοι,</i>
*Ἀκρωτήρη ἢ Μύ-		Θερμί,	(<i>Λουτρὰ Παντελίδη,</i>
λος τ' Ἀλεξάν-		Κακολαγκάδα,	(<i>Λακκί,</i>
τρου, Πάλοι,		Κακόσκαλα,	(<i>*Ἁγία Κυργιακή,</i>
*Ἀμῶδες ἄκρω-		Καλαντάρης,	(<i>Φεσκιῶ,</i>
τήριον,	(<i>Κηπί - Πάλοι,</i>	Καλοτεφάνι,	(<i>Σκοπᾶ,</i>
*Ἀνεμόμυλος,	(<i>Καῦκα,</i>	Καμουργιά,	(<i>Παναγιὰ - Χοροί,</i>
*Ἀνθοφυλλιά,	(<i>Κουλιανιές</i>	Καμπιά,	(<i>*Ἁγιος Νικόλαος,</i>
*Ἀνιασιά,	(<i>Τραπεζία,</i>	Καμπιά,	(<i>Μακρὰ Τάβλα,</i>
*Ἀνοικτή,	(<i>Πορός,</i>	Καπυρός, σύνορα	
*Ἀτσιπᾶς,	(<i>Χοροί,</i>	*Ἐμπορειῶ καὶ	
*Ἀφιῶνας,	(<i>Κουλιανιές,</i>	Νικιδῶν,	(<i>Καμπιά,</i>
*Ἀχερῶνι,	(<i>Θαλάμη,</i>	Καρακατσάνης,	(<i>*Ἐμπασι,</i>
Βαθειὰ Λαγκᾶ,	(<i>Λινεβρόχια,</i>	Καρανᾶ, λόφος,	(<i>Λινεβρόχια,</i>
Βαθειὰ Νερά,	(<i>Φωκιοκρεμᾶρα,</i>	Καρᾶς,	(<i>Κουρέμπη,</i>
Βιστέρνι,	(<i>Λουτρὰ Παντελίδη,</i>	Καρβουνόλακκος	(<i>Μουλάρι,</i>
Βιστέρνι Δράκου,	(<i>Μελεσσινή,</i>	Καστανιά,	(<i>Πύργος,</i>
Βιτσιλιά,	(<i>*Ἀθερινός,</i>	Κατήφορα,	(<i>Μάγκου Λαγκάδι,</i>
Βουαλάς,	(<i>Μονή,</i>	Κατσοῦνι ἢ Στε-	
Βουνί, σύνορα		φάνια,	(<i>*Ἀνατολ. ἄκρωτήριον,</i>
*Ἐμπορειῶ καὶ		Καῦκα,	(<i>Λιστήρι,</i>
Μανδράκι,	(<i>*Ἁγὸς Θανάσης,</i>	Καψάλη,	(<i>Χελάντη,</i>
Βουρνιά,	(<i>Κηπί,</i>	Κελλιά,	(<i>*Ἀσπρες Πλαγιές,</i>
Βουττάς,	(<i>Μουλάρι,</i>	Κέντρης,	(<i>Σκοπᾶ,</i>
Γάμματα ἢ Ρύα-		Κηπί,	(<i>*Ἑλληνικά,</i>
κας,	(<i>εἰς τοὺς Πάλους,</i>	Κόκκινο Κούκ-	
Γατότρυπες,	(<i>Φαλάουρα,</i>	κούλο,	(<i>Γιαλισκᾶρι,</i>
Γουρνιά,	(<i>Κηπί,</i>	Κόκκινο Κρεμά-	
Γωνιά,	(<i>Λακκί,</i>	ρι,	(<i>Σκάλα,</i>
Γωνιά,	(<i>Λακκιά,</i>	Κορακίσκια,	(<i>*Ἀτθοφυλλίες,</i>

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΜΠΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΛΩΝ

Συνοικίαι καὶ αἱ γειτνιάσεις τῶν

Ἁγία Δύναμις, παλ. Νεκροταφ. (<i>Λαπαρδᾶ</i> ,	Λατσίδα, ἡ πρὸς τὸ Λακκί ἄγουσα, Μονοδένδρι, (Ἁγῆς Θανάσης, Μουσταφᾶς, Τρί- στατο, (Ἁγιά Δύναμις,
Ἁγῆς Θανάσης, τὸ Νεκροτα- φεῖον (<i>Μονόδενδρι</i> ,	
Ἁγῆς Νικόλαος, (Ἁγιά Δύναμις,	
Ἀπέρατος,	Παναγιά, Εἰσόδια τῆς Παναγίας, Μητρό- πολις ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ χωρίου,
Ἀράπης, (Ἁγῆς Θανάσης,	
Ἐληές, (<i>Εἰσόδια τῆς Παναγίας</i> ,	Πλαγιά, (<i>Πύργος</i> ,
Καμάρα, ἐντὸς τῆς Παναγίας,	Πόρτα, Πύλη τοῦ Κάστρου «Παν- δενίκη»,
Κάστρο, τὸ Μεσαιωνικὸν Φρούριον «Πανδενίκη»,	Πορτί, Μικρὰ θύ- ρα τοῦ Κάστρου, (<i>Σωτήρα</i> ,
Καῦκα, (<i>Φαλάουρα</i> ,	Πύργος, (<i>Πλαγιά</i> ,
Κουκούλα τοῦ Κουφοῦ,	Σημάδι, (<i>Πύργος - Πόρτα</i>
Λαγκάδι Πανα- γιάς, (Ἁγῆς Νικόλαος,	Σωτήρα, (<i>Σημάδι, Πύργος</i> ,
Λάκκος τ' Ἀράπι (Ἁγῆς Θανάσης,	Χαντάκι, (<i>Παναγιά - Λαγκάδι</i> ,

Ἐκκλησίαι καὶ αἱ γειτνιάσεις τῶν

Ἁγία Ἀναστασία (Ἀθήνη,	Ἁγιά Μαρίνα, (<i>Λακκί</i> ,
Ἁγιοὶ Ἀπόστο- λοι, (<i>Πάλοι</i> ,	Ἁγῆς Νικήτας, (<i>Κούκκουλο</i> ,
Ἁγιος Ἀντώνιος (<i>Ἐμποσι</i> ,	Ἁγῆς Νικόλαος, (<i>Κελλιά</i> ,
Ἁγιος Βασίλειος (<i>Ἑλληνικά</i> ,	Ἁγῆς Νικόλαος, (<i>Λαγκάδι</i> ,
Ἁγιος Βασίλειος (<i>Χόνη</i> ,	Ἁγῆς Νικόλαος, (<i>Ραχειᾶ</i> ,
Ἁγιος Βικέντιος ἡ Βιέσμης, (<i>Ἐμπορείος</i> ,	Ἁγιά Παρασκευή (<i>Μαμιά</i> ,
Ἁγιος Γεώργιος, (<i>Ἀκρωτήρα, Μύλος</i> ,	Ἁγιος Προκό- πιος, (<i>Ἀνοικτή</i> ,
Ἁγιος Γεώργιος, (<i>Βουλαῶς</i> ,	Ἁγιοὶ Σεράντες, (<i>Κατήφορα</i> ,
Ἁγῆς Γληγόρης, (<i>Ἀνθοφυλλιές</i> ,	Ἁγῆς Ταξιάρχης, ἐντὸς τοῦ Κά- στρου «Πανδε- νίκη»
Ἁγῆς Γιάννης, (<i>Σκάλα</i> ,	
Ἁγιος Θεολόγος (<i>Μουλάρι</i> ,	
Ἁγιος Θωμᾶς, (<i>Παύλενα</i> ,	Ἁγῆς Ταξιάρχης, (<i>Λεσκὸς - Λυαῖς</i> ,
Ἁγιος Ἰωάννης, (<i>Ἀγρός</i> ,	Ἁγία Τριάς, (<i>Καμπιά</i> ,
Ἁγιος Ἰωάννης, (<i>Μελεσσίνη</i> ,	Ἁγῆς Φουκάς, (<i>Λιμνί</i> ,
Ἁγία Κυριακή, (<i>Παύλενα</i> ,	Ἁγιά Φωτεινή, (<i>Παληοπή</i> ,

Περιφέρειαι καὶ αἱ γειτνιάσεις των :

*Αγρός,	(<i>Λινεβρόχια - Παύλενα</i>	Δαμάλι,	(<i>Φρακτές,</i>
*Αθάνη,	(<i>Πορός - Πέταλα,</i>	Δεμοσκιά,	(<i>Λεμούρια,</i>
*Αθερινός,	(<i>Βιτσιλιά,</i>	*Εβρηᾶ,	(<i>Χελάντη,</i>
*Ακιμαρῶνας, *Ο-		*Εληές,	(<i>Λαγκάδι,</i>
ρός πρὸς Δ. τοῦ		*Ἑλληνικά,	(<i>Κηπί,</i>
*Ἐμπορείου, ὕ-		*Ἐμπασι	(<i>Βιτσιλιά,</i>
ψους 1800 πο-		*Ἐξω Μετόχι,	(<i>*Ἀτθοφυλλίες,</i>
δῶν,		Ζαουργιανός,	(<i>Κουρέμπη,</i>
*Ακίμ Μαριά,	(<i>Βαθειὰ Νερά,</i>	Θαλάμι,	(<i>*Ἑλληνικά, Πάλοι,</i>
*Ακρωτήρη ἢ Μύ-		Θερμί,	(<i>Λουτρὰ Παντελίδη,</i>
λος τ' Ἀλεξάν-		Κακολαγκάδα,	(<i>Λακκί,</i>
τρου, Πάλοι,		Κακόσκαλα,	(<i>*Ἁγιά Κυργιακή,</i>
*Αμμῶδες ἀκρω-		Καλαντάρης,	(<i>Φεσκοῦ,</i>
τήριον,	(<i>Κηπί - Πάλοι,</i>	Καλοτεφάνι,	(<i>Σκοπᾶ,</i>
*Ανεμόμυλος,	(<i>Καῦκα,</i>	Καμουργιά,	(<i>Παναγιά - Χοροί,</i>
*Ἀνθοφυλλιά,	(<i>Κουλιανιές</i>	Καμπιά,	(<i>*Ἁγιος Νικόλαος,</i>
*Ἀνιασιά,	(<i>Τραπεζία,</i>	Καμπιά,	(<i>Μακρὰ Τάβλα,</i>
*Ἀνοικτή,	(<i>Πορός,</i>	Καπυρός, σύνορα	
*Ἀτσιπᾶς,	(<i>Χοροί,</i>	*Ἐμπορειοῦ καὶ	
*Ἀφιῶνας,	(<i>Κουλιανιές,</i>	Νικιδῶν,	(<i>Καμπιά,</i>
*Ἀχερῶνι,	(<i>Θαλάμη,</i>	Καρακατσάνης,	(<i>*Ἐμπασι,</i>
Βαθειὰ Λαγκᾶ,	(<i>Λινεβρόχια,</i>	Καρανᾶ, λόφος,	(<i>Λινεβρόχια,</i>
Βαθειὰ Νερά,	(<i>Φωκιοκρεμάρα,</i>	Καρᾶς,	(<i>Κουρέμπη,</i>
Βιστέρνι,	(<i>Λουτρὰ Παντελίδη,</i>	Καρβουνόλακκος	(<i>Μουλάρι,</i>
Βιστέρνι Δράκου,	(<i>Μελεσσινή,</i>	Καστανιά,	(<i>Πύργος,</i>
Βιτσιλιά,	(<i>*Ἀθερινός,</i>	Κατήφορα,	(<i>Μάγκου Λαγκάδι,</i>
Βουαλᾶς,	(<i>Μονή,</i>	Κατσοῦνι ἢ Στε-	
Βουνί, σύνορα		φάνια,	(<i>*Ἀνατολ. ἀκρωτήριον,</i>
*Ἐμπορειοῦ καὶ		Καῦκα,	(<i>Λιστήρι,</i>
Μανδράκι,	(<i>*Ἁγ. Θανάσης,</i>	Καψάλη,	(<i>Χελάντη,</i>
Βουρνιά,	(<i>Κηπί,</i>	Κελλιά,	(<i>*Ἀσπρες Πλαγιές,</i>
Βουτῆς,	(<i>Μουλάρι,</i>	Κέντρης,	(<i>Σκοπᾶ,</i>
Γάμματα ἢ Ρῶα-		Κηπί,	(<i>*Ἑλληνικά,</i>
κας,	(<i>εἰς τοὺς Πάλους,</i>	Κόκκινο Κούκ-	
Γατότρυπες,	(<i>Φαλάουρα,</i>	κουλο,	(<i>Γιαλισκάρι,</i>
Γουρνιά,	(<i>Κηπί,</i>	Κόκκινο Κρεμά-	
Γωνιά,	(<i>Λακκί,</i>	ρι,	(<i>Σκάλα,</i>
Γωνιά,	(<i>Λακκιά,</i>	Κορακίσκια,	(<i>*Ἀτθοφυλλίες,</i>

Κούκκουλο, (*᾿Αῆς Νικήτας,*
 Κουλιανιές, (*᾿Αφιῶνας,*
 Κουρέμπη, (*Ζαουρριανός,*
 Κουρίς, βράχος, (*Λινεβρόχια,*
 Κουτσούκου, ἡ
 Μάντρα τοῦ, (*Κούκκουλο,*
 Κουτσουρούμπου (*Φεσκιού,*
 Κραμπούσα, (*᾿Εμπασι,*
 Κρεμάρες, (*Κατσοῦνι,*
 Κρεμάρια, (*Βουρνιά,*
 Κρεμαστό, (*Σκοπᾶ,*
 Κυρά, Μοναστή-
 ριον, (*Ραχειά,*
 Λαγκάδα, (*Κουτσουρουμποῦ,*
 Λακκί, μεγάλη
 κεντρικὴ κοι-
 λὰς καὶ Ἴφαι
 στειον,
 Λακκιά, (*Γωνιὰ*
 Λαοῦ, πρὸς τὰ Ν. τοῦ ὄρους Ακιμαρῶνος
 καὶ σύνορα Ἐμπορευοῦ καὶ Μανδράκι,
 Λαπαθῶντα, (*Παξιμάδι - Χόνη,*
 Λαπαρδάς, (*᾿Αγιά Δύναμις,*
 Λατίνος, (*Σκανιά,*
 Λατσίδα, δρόμος
 πρὸς τὸ Λακκί,
 Λαχώματα, (*Χοροί, Πάλοι,*
 Λεμούργια, (*Παύλενα,*
 Λεσκός, (*Βουττᾶς,*
 Ληνός ἢ Κλεφτο-
 λάγκαδα, (*Μιχαλιοῦ Νερό,*
 Λημνί, (*Βαθειὰ Νερά,*
 Λινεβρόχια, (*᾿Αγρός,*
 Λιστήρι, ἔνθα ἡ
 Παναγιὰ ἢ Λι-
 στεριώτισσα, (*᾿Εμπορευός,*
 Λουτρά Παντελί-
 δη, (*Πάλοι,*
 Λυές, (*Τραπεζία,*
 Μαγαζί, (*Μουλάρι,*

Μάγκου Λαγκάδι, (*Τραπεζία,*
 Μακρυὰ Τάβλα, βουνὸ καὶ ΝΑ. σύνορα
 Ἐμπορευοῦ καὶ Μανδράκι,
 Μαμιά, (*Κούκκουλο,*
 Μάρμαρο, (*Περίολος,*
 Μαστιχάρι, (*Λακκί,*
 Μαῦρος Κάβος, (*Λυές,*
 Μαῦρος Κρημνός (*Φτερουαριές,*
 Μελαγκουνιά, (*Τραπεζί,*
 Μελεσσινή, (*Σωτήρα,*
 Μηλιές, (*Δαμάλι,*
 Μιτσοπούλενα, (*Πάγκοινα,*
 Μιχαλιοῦ Νερό, ΝΑ. σύνορα ᾿Εμπορευοῦ
 καὶ Νικιδῶν,
 Μονή. (*Βουαλᾶ - Πάλοι,*
 Μονόδρος, (*᾿Αῆς Γληγόρης,*
 Μουλάρι, (*Βουττᾶς,*
 Μύλος τ᾿ ᾿Αλε-
 ξάντρου ἢ ᾿Ακ-
 ρωτήρα, Πά-
 λοι,
 Μύλος (*Φαλάουρα,*
 Μυρτιά, (*Τραπεζία,*
 Πάγκοινα ἢ Πά-
 γκαινα,
 Μονὴ καὶ ΒΛ. σύ-
 νορα ᾿Εμπορι-
 κοῦ καὶ Μαν-
 δράκι,
 Παληοπή, (*Κακκιά,*
 ΠΑΛΟΙ, χωρίον καὶ ἐπίνειον ᾿Εμπορευοῦ,
 Παναγιὰ Θερμιανή, παρεκκλήσιον ἐντὸς
 τῶν ἐν Πάλοις Ρωμαϊκῶν Λουτρῶν,
 Παναγιὰ, (*Καμουργιά,*
 Παναγιὰ, (*Μαγαζί - Λυές,*
 Παναγιὰ, (*Μουλάρι,*
 Παναγιᾶς Λιμα- (*Σκαφιδοτή - Πηλῶδες*
 νάκι, *ἄκρωτήριο*
 Παξιμάδι (*Χόνη - Λαπαθῶντα,*
 Παύλενα, (*᾿Αγρός - Λινεβρόχια,*

Παχὺς Ἄμμος,	(Λυδὸς - Τραπεζία,	Σκανιά,	(Λατῖνος,
Πεζούλες,	(Ρύακας,	Σκαφιδωτή,	(Ἴσῆς Γρηγόρης,
Περί(β)ολος,	(Ρύκια,	Σκέθρος,	(Μιχαλιοῦ Νερό,
Πέταλα,	(Πορὸς - Ἀθήνη,	Σκοπᾶ,	(Καλοτεφάνι,
Πεύκος, Δ. σύνορα Ἐμπορευοῦ πρὸς τὸ		Σπαθί,	(Μαστιχάρι,
Μανδράκι,	(Μιτσοπούλενα,	Σταυρός,	(Σιδηροκρέμαρο,
Πηγάδι,	(Λινεβρόχια,	Στέρνα Μουλδου-	
Πηγάδι,	(Σκανιά,	βάνου ²⁷ ,	(Πάλιοι,
Πηγάδι Πλόμου,	(Στεφανιά,	Συνόγουρνα,	(Τραπεζία,
Πηγή,	(Κουλιανιές,	Σωτήρα,	(Ἐμπορευοῦς,
Πηγή,	(Παναγία Θερμανή,	Τραλλᾶ,	(Ραχειά,
Πιλίτα,	(Χελάντη,	Τραπεζία,	(Πιλίτα,
Πλαγιές,	(Κατσοῦνι,	Τρυπητή,	(Παναγιᾶς Λαγκάδι,
Πλόμος,	(Καλαντάρης,	Τσιγκοῦρα,	(Μύλος.
Πορός,	(Περίολος,	Φαράουλα,	(Λαγκάδα,
Πύργος,	(Ἴσῆς Θανάσης,	Φρακτές,	(Ἅγιοι Σαράντες,
Πυργωτό,	(Καλαντάρι,	Φτερουδιά,	(Τσιγκοῦρα,
Πυριά,	(Γενέθλια Παναγίας,	Φωκιοκρεμάρα,	(Κηπί,
Ραχειά,	(Κυρᾶς Μοναστήρι,	Χαντάκι,	(Λαγκάδι,
Ρύακας ἢ Γάμ-		Χαλόπετρα,	(Πορός,
ματα,	(Πάλιοι,	Χαρουπιά,	(Ἀθήνη,
Ρύκια,	(Κρεμάρες,	Χελάντη,	(Ἐβρηᾶ,
Σιδηροκρέμαρο,	(Σταυρός,	Χόνη,	(Χελάντη,
Σκάλα,	(Σπαθί,	Χοροί,	(Παναγιά,
Σκάλα,	(Μύλος τ' Ἀλεξάντρου,	Χωριό,	(Δεμοσκιά,

27. Ἡ στέρνα αὕτη λέγεται ὅτι κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ πολεμιστοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως (1821), Γιάννη Μουλδουβάνου, ὅπως καὶ εἰς τὸ νησιδίον Γυαλί, τὸ πηγάδι τὸ ὁποῖον ἀνῶρυε καὶ κατεσκεύασεν ὁ ναύαρχος Μιαούλης καλεῖται «τὸ Πηγάδι τοῦ Μιαούλη»

ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΝΙΚΙΩΝ

(Ἐπίγειον Αὐλάκι Ἀκατοίκητον)

Συνοικίαι καὶ αἱ γειτνιάσεις τῶν

Ἄλιθας	(Πέρβα - Σαροῦ Ἄλωνι,	Καφενεῖο στή
Δέμελη Καφενές,	(Χαντακιοῦ Φοῦρνος,	θέσι Καστέλλι,
Ἐληές,	(Χαρίκλειας Τάβλα,	Πέρβα
Ἐλλη ἢ Σταθμός,	(Σαροῦ - Ἄλωνι,	Περνάλι,
Κάτω, Πάνω καὶ		
Μέση Γειτονιά,		
Νικιά,		Πλατεῖα Χατζηαγγέλου ἢ καὶ
Κάστρο	(Πύργος)	Πόρτα, Χοροστάσιον καὶ ὁ Καθεδρικός
Κατουρί,	(Πύργος	Ναὸς «Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, Νικιά»,
Καφενές,	(Πύργος,	Πραοῦλα,
Κῆποι,	(νεκροταφεῖον Ἄη	Πύργος,
	Γεώργη,	Σαροῦ Ἄλωνι,
Κουκκούλα,	(Περνάλι - Ἄης Ἐλ-	Σταθμός ἢ Ἐλλη,
	ληῆς,	Τσουροῦ
Μαντάλου Μάν-		Φράγκενας Τά-
τρα	(Φράγκενας Τάβλα,	βλα,
Μελιτσάκα, Ν.Α.	τῶν Νικιῶν	Φυτεῖες,
Πάππου Σακέλη		Χαντακιοῦ Φοῦρ-
Κῆπος,	(Πέρβα - Πύργος,	νος,
Παράγκα, μικρὸ		Χαρίκλειας Τά-
		βλα,

Ἐκκλησίαι καὶ αἱ γειτνιάσεις τῶν

Ἄγια Αἰκατερίνη	(Γωνιά,	Ἄης Δημήτρης,
Ἄγιοι Ἀπόστο-		Πρόποδες ὄρους
λοι,	(Ἀρφανά,	Ἄγ. Γιάννη,
Ἄγιοι Ἀπόστο-		Ἄης Δημήτρης,
λοι,	(Χωριό,	(Κρητικοῦ Ἐληά,
Ἄγια Βαρβάρα,	(Ἀρφανά,	Ἄης Γεώργης,
Ἄης Βασίλης,	(Κοῖλος,	(Ἄης Γληγόρης,
Ἄγια Βλαχέρ(ε)-		Ἄης Γεώργης,
να,	(Κατιοῦ,	Νεκροταφεῖον,
		(Κῆποι,

Ἴθης Γιάννης, Ἐκκλησία καὶ Ὅρος
ὑψους 1700 ποδῶν.

Ἴθης Γιάννης. (Πέρβα,
Ἴθης Γληγόρης, (Μιχαλοῦ Νερό,
—Εἰσόδια τῆς
Θεοτόκου, (Πόρτα, Νικιά,
Ἁγιά Ἐλεοῦσα, (Τυροκομάκια,
Ἴθης Ἐλιᾶς, (Κουκκοῦλα,
Ἴθης Θεολός,
Μοναστήρι, (Σκόπελλα,
Ἁγία Θε(ο)τέ-
κου, (Λιμένι,
Ἴθης Λουκάς, (Καλή,

Ἁγιά Μαρίνα, (Λιμένι,
Ἴθης Μισπριανός (Πλαγιές,
Ἴθης Νικήτας, (Ἐλεοῦσα,
Ἴθης Νικόλας, (Καεληᾶ,
Ἴθης Παντελέμο-
νας, (Αὔλάκι,
Ἁγιά Παρασκευή (Καουτσι,
Ἴθης Πέτρος, (Λακκί,
Ἴθης Στέμωνα, (Πλαγιές,
Ἴθης Στέφανος, (Καπυρός,
Ἁγιά Σωτήρα, (Πισωμάρι,
Ἴθης Τιμόθεος, (Χωριό,
Ἁγιά Φωτεινή, (Καπυρός,

Περιφέρειαι Ἰθῶν καὶ γεινιῶσεις

Ἰβραμμύτια, (Λαγκάδα,
Ἁγιάρης, (Λυάδια,
Ἰγκυλᾶ, (Τρυνπητός,
Ἰγρέλης, (Περωτά,
Ἰγροτήρα ἢ
Ἰκρωτήρα, (Τσαγκάρι
Ἰερόμυλος, (Δραγοῦνες,
Ἰζοεριά, (Κατατό,
Ἰκρίνος, (Χωριό,
Ἰμμαριά, (Τρυνπητή,
Ἰμμούδια, (Καλί,
Ἰμπελάκια, (Λακκώματα,
Ἰνεδρᾶ, (Περνάλι,
Ἰπέρατος, (Γράνα - Αὔλάκι,
Ἰποκίλη, (Καμίνα - Κάστρο,
Ἰπο(λ)ώνια; (Ἐγκαιρευτή,
Ἰποπαντή, (Μαναράς,
Ἰραονή, (Ἀρφανᾶ,
ΑΡΓΟΣ, Μεγάλη
Δυτικὴ Περι-
φέρεια,
Ἰρουδάφνη, (Λιμένι,
Ἰρτεμᾶ, (Κάμπος,
Ἰρφανᾶ, (Ἀπέρατος,

Ἰσπαλατάκια, (Ραμός,
Αὔλάκι, ὄρμος
καὶ ἐπίγειον τῶν
Νικιδῶν,
Ἰφεντικά, (Σκόπελα,
Ἰφεντικὴ Στέρνα (Πλαγιές,
Ἰχειλος, (Ἰθ Λουκά καὶ Τρουλ-
λοτές,
Ἰχοῦσα, (Κοῖλος,
Βαθὺς Λάκκος, (Αὔλάκι,
Βασιλίγκος, (Βόθρος - Κυλίντρα,
Βεστέρνι, (Πισωμάρι,
Βίγλα, (Μπατσι,
Βλαχέρ(ε)να, (Ὀλός,
Βληχές, (Πισωμάρι,
Βόθρος, (Ἰζοεργιὰ - Σαμάκι,
Βουνός, (Τσίμη,
Βουή, (Αὔλάκι,
Βοδρνες, (Μάρι,
Γαδαρόμαντρα, (Μαρουλί,
Γηγλιανή, (Πορωπᾶ,
Γιαλίτρα, (Ἀρφανᾶ,
Γιαλιτρί, (Ἀρφανᾶ,
Γιαλὸς τοῦ Κο-

νόμου,	(<i>Σχοῖνος,</i>	Ἐμπορειοῦ καὶ	
Γιαλουδάκι,	(<i>Ἀκρωτήρα</i>	Νικιῶν,	(<i>Πελεκητός,</i>
Γραμματική,	(<i>Ὀλός,</i>	Καπεζή,	(<i>Χωριό,</i>
Γράνα,	(<i>Σφύρα,</i>	Καπυρός,	(<i>Παρλέτια,</i>
Γρανακάκι,	(<i>Λιμένι,</i>	Καρβουνόλακκος	(<i>Κήποι,</i>
Γωνιά,	(<i>Ἄης Γληγόρης,</i>	Καστέλι,	(<i>Κούκκουλα,</i>
Γωνιός,	(<i>Μπαγιάτη,</i>	Κατατό,	(<i>Μάρι,</i>
Διχαλᾶ,	(<i>Αἰλάκι,</i>	Κατιοῦ,	(<i>Χωριό,</i>
Δραγοῦνες,	(<i>Μαῦρα Χώματα,</i>	Κατσαροῦ,	(<i>Πλαγιές,</i>
Ἐγκαϊρευτή,	(<i>Τραχαντήρα,</i>	Κατσιμπίδι,	(<i>Φαρκέτα,</i>
Ἐληουάκι,	(<i>Ἀκρωτήρα,</i>	Καψάλα,	(<i>Πελεκητός,</i>
Ἐξεύτερος,	(<i>Μαροῦλι,</i>	Καψάλια,	(<i>Πατέλλα,</i>
Ἐφτερουδιάρης,	(<i>Καμίγια - Λακκί,</i>	Κοῖλος,	(<i>Ἄης Βασίλης,</i>
Ζαχαριά,	(<i>Μαροῦλι,</i>	Κοίλου, ἢ Λαγ-	
Θολὰ Νερά,	(<i>Μπαγιάτη Προικιά,</i>	κάδα τοῦ	(<i>Κοῖλος,</i>
Θόλος,	(<i>Λιμένι,</i>	Κόκκινα Χώματα,	(<i>Πισωμάρι,</i>
Καλλάρης,	(<i>Λιμένι,</i>	Κοκκινόρο, Θει-	
Καεληᾶ,	(<i>Ἄης Νικόλας,</i>	οῦχος Πηγὴ στ'	
Καζαναριό,	(<i>Καστέλι,</i>	Αἰλάκι,	
Κακόσκαλα	(<i>Παρλέτια,</i>	Κολοῖ,	(<i>Ἐξεύτερος - Καλοῦ,</i>
Καλάννα ²⁸ ,	(<i>Σκόπελα,</i>	Κούκκουλα τοῦ	
Καλαριά,	(<i>Πλαγιές,</i>	κάμπου,	(<i>Ἄρτεμᾶ,</i>
Καλί,	(<i>Τσοῦρου,</i>	Κουμούλη,	(<i>Σφύρα,</i>
Καλογρηᾶ,	(<i>Σκόπελα,</i>	Κοντοῦ Πετράδι ἢ	
Καλοληᾶ,	(<i>Χωριό,</i>	Κοντοῦ Ψάρεμα	<i>Βράχος ἐν Αἰλάκι,</i>
Καλοῦ ἢ Καλλοῦ,	(<i>Ἄνεδρᾶ - Ἐξεύτερος,</i>	Κουντούρου,	(<i>Τροῦλλος,</i>
Καμάρα,	(<i>Ἄργος,</i>	Κουρουνιά,	(<i>Γράνα,</i>
Καμακευτήρι,	(<i>Λιμένι,</i>	Κουτάλα,	(<i>Χωριό - Ἄμμαριά,</i>
Καμίγια,	(<i>Ἐφτερουδιάρης,</i>	Κουτσούρα,	(<i>Ἄης Γληγόρης,</i>
Καμίγι,	(<i>Λιμένι - Χῶρες,</i>	Κρεμάρα,	(<i>Αἰλάκι,</i>
Κάμπος,	(<i>Ἄρτεμᾶ,</i>	Κρεμαστός,	(<i>Ἀερόμυλος,</i>
Κάμπος, τοῦ Φτε-		Κρητικοῦ Ἐληᾶ,	(<i>Περνάλι,</i>
νὰ ὀ	(<i>Σκόπελα,</i>	Κτιστό,	(<i>Καζαναριό,</i>
Κάμπου, τὰ Κούκ-		Κυλίντρα,	(<i>Βεστέρι,</i>
κουλα τοῦ	(<i>Ἄρτεμᾶ,</i>	Λαγκάδα,	(<i>Καστέλι,</i>
Καουτσι, σύνορα		Λαγκάδι τοῦ Κα-	
		λύμιου,	(<i>Καψάλια,</i>

28. Καλάννα, ἴδε περιγραφὴν Γ.Κ. Ζαχαριάδη εἰς τὰ «Νισουριακὰ Χρονικά», Τευχ. 1ον, σελ. 7 - 16.

ΛΑΚΚΙ, μεγάλη κεντρική περιφέρεια
ἐνθα τὸ Ἑφαιστειον,

Λάκκοι, (Μπαγιάτη,
Λαμπεροῦ, (Μάρι,
Ληγὸς, ("Ἀγς Γληγόρης,
Λιμένι, (Πετρωτά,
Λίμνες, ("Ἀγρ(ι)αμμύτια
Λιόπυρα, ("Ἀργος,
Λιπαρά, ("Ἀγκυλά,
Λυάδια, ("Ἀγιάρης,
Μαγαζί, (Χωριό,
Μαζωπὸς, (Μαναράς,
Μαναράς, (Μαζωπὸς,
Μάντρα τοῦ Θεό-
φιλου, (Περνάλι,
Μάντρα τοῦ Καμ-
πούρη, (Σαρῆ Ἀλῶνι,
Μάρι, (Αὐλάκι,
Μαροῦλι, (Νεκροταφεῖον τ' Ἀη
Γεώργη,
Ματσέ, ("Ὀλοῦ - Ἀγιά Βλαχέρνα,
Μαῦρα Χώματα, (Δραγοῦνες,
Μαύρη Τρύπα, (Ψίλλου,
Μέλισσας Λαγ-
κάδι, (Λιμένι,
Μελισσόκηποι, (Χωριό,
Μελισσόκηπος, (Λιμένι,
Μιλτιάδη Μάν-
τρα (Κουκκούλα,
Μισκοπιανοῦ, (Πλαγιές,
Μισοχώρι, (Λιμένι,
Μιχαλάενα ἢ
Πλαγιά τῆς Πα-
ναγιᾶς, (Πλαγιές,
Μιχαλιοῦ Νερό, παραθαλάσσια σύνορα
Ἐμπορειοῦ καὶ Νικιῶν,
Μοῦδια, ("Ἀγς Νικόλας - Λαγκά-
δα,
Μπαγιάτη, (Προικιά, Ἀργος,

Μπαγιάτη Προι-
κιά, ("Ἀργος,
Μπατσί, (Κοῖλος,
Μυλοκοπιός, (Μαῦρα Χώματα,
Μύλος Εὐριπίδου (Δραγοῦνες,
Ναχώματα, ("Ἀγς Γληγόρης,
Νητριά, (Καψάλα,
Νωρά, ("Ἀγς Γληγόρης,
Ξενίκα, ("Ἀρτεμᾶ,
Ξεσβοῦνι, ("Ὀλός,
Ξωβράχι, (Αὐλάκι,
Ἵολός, (Τσιλιστή,
Πάγκοινος, ("Ἀμπελάκια,
Παμπακερός, (Λακκιά,
Παμπακεροῦ, (Πάνω Σκόπελα,
Παποράκι, πέτρα (Αὐλάκι,
Παρλέτια, Μεσαιωνικὸ Κάστρο πρὸς
Δ. τοῦ Καपुरοῦ.
Πατέλλα, ("Ἀργος,
Πεζοῦλνες ("Ἀρφανᾶ,
Πελεκητός, (Πλαγιές - Νητρᾶ,
Περάματα, ("Ἀγς Νικόλας,
Περιβόλι, (Λιμένι,
Πετρωτά, (Λιμένι,
Πεῦκος, (Λαγκάδα,
Πισωμάρι, (Βεστέρι,
Πλάγια, (Λακκί,
Πλαγιές, (Καζαναριό,
Πλάϊ, (Χωριό,
Πλάκα, (Τρυπητός,
Πλακιάς, (Καλλάρης
Πλαοῦδια, (Παρλέτια,
Ποροπᾶ, (Χωριόδια,
Πορός, (Χωριό,
Πουνέντη Ψάρε-
μα, (Μπαγιάτη,
Ποῦντα, ("Ἀργος,
Πρίνος, (Πλάϊ - Ἀγς Λουκάς,
Ραχιά ἢ Ραχειά, (Ἀγιά Αἰκατερίνη,

Ριζοκρεμιά,	(Καπυρός,	Τρουλλωτές,	(Τραχαντήρα,
Ρουδιά,	(Χωριό,	Τρυπητή,	(Ἄης Γληγόρης,
Ρούτσουνα Ἄη		Τρυπητός,	(Βληχές,
Νικόλα	(Σουφρᾶ,	Τσαγκάρι,	(Αἰλάκι,
Σαμάκια,	(Βόθρος - Ἄζοεργιά,	Τσιγκοῦρα,	(Πλαουδία,
Σαρή Ἄλῶνι,	(Σταθμοί,	Τοικήτα Λαγκάδι	(Διχαλᾶ,
Σέλλι,	(Ἄργος,	Τσιλιστή,	(Ἄρφανᾶ,
Σιδηροκρέμαρα	(Λιόπυρα,	Τσίμη,	(Ἄργος,
Σκαλί,	(Κοίλου Λαγκάδα,	Τσούρου,	(Νικιά,
Σκαφηῖδι,	(Ἄγια Βλαχέρνα,	Τυροκομάκια,	(Ἄγια Ἐλεούσα,
Σκόπελλα, Πάνω		Τυροκόμι,	(Ἄρφανᾶ,
καὶ Κάτω	(Ἄφεντικά,	Φαλούδια,	(Μαῦρα Χώματα,
Σκυλόγουρνα,	(Γράνα,	Φορκέτα,	(Καλί
Σουφρᾶς,	(Καελῆᾶ,	Φλησκίνα,	(Χωριό,
Σταυρός,	(Κατιοῦ,	Φλιάτενα,	(Πλαγιές,
Στέρνα,	(Γωνιός,	Φυτειές,	(Νικιά,
Συκαλιές,	(Χωριῖδια,	Χαρουπιᾶ,	(Μαναρᾶς,
Συκιά,	(Καλλάρης,	Χονδρῆ Κουκ-	
Συκιᾶ τοῦ Φᾶ ἠ	(Σκόπελλα,	κούλα,	(Καπυρός,
Σφύρα,	(Γράνα - Μάρι,	Χρυσοῦ,	(Ἄρφανᾶ,
Σχοῖνος,	(Χωριῖδια,	Χῶρες,	(Λιμένι,
Τάβλα τῆς Φράγ-		Χωριῖδια	(Ποροπᾶ,
κενας	(Νικιά,	Χωριό,	(Ἄνεδρᾶ,
Τάβλα τῆς Χαρί-		Ψαροῦ Κέλλα,	(Λάκκοι,
κλειας	(Νικιά,	Ψεύτης,	(Ἄκρωτῆρα,
Τραχαντήρα	(Κοῖλος,	Ψύλλου,	(Ἄνεδρᾶ,
Τραχειᾶ,	(Μοῦδία,	Ψυχικό,	(Πλαγιές,
Τρούζενη,	(Χωριό,	Ἔσαπέρατος ἠ	
Τρουῖλλος,	(Βεστέρνι,	Ἄπέρατος,	(Γράνα.

"ΝΙΣΥΡΙΑΚΑ"

● ΚΡΙΣΕΙΣ — ΣΧΟΛΙΑ

● ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ — ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ

● Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Α

ΚΡΙΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

Οὐδεμία πρόοδος διὰ τὸ λιμάνι τῆς Νισύρου

Ἄκόμα ἄλλη μία φορά διεψεύσθησαν οἱ ἐλπίδες διὰ τὴν ἔναρξι ἔργων εἰς τὸ Λιμάνι τῆς Νισύρου. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1962 ἐφάνη εἰς τὸν ὀρίζοντα ἡ δυνατότης χορηγήσεως πιστώσεως διὰ τὸ ἔργον μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 3.000.000 δραχμῶν μὲ τὴν χρησιμοποίησιν ὡς βασικοῦ κονδυλίου ποσοῦ 1.000.000 δραχμῶν (700.000 δρχ. ἐκ τῆς ἐπὶ θύραις ἐξαγορᾶς τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Ἡλεκτροφωτισμοῦ Νισύρου παρὰ τῆς Δ.Ε.Η. καὶ 300.000 δρχ. ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Δήμου Νισύρου). Διαφορετικὰ ὅμως ἀπεφάσισαν οἱ ἰσχυροὶ τῶν Δωδεκανησιακῶν πραγμάτων καὶ οἱ μανδαρῖνοι τῶν περιστάσεων δημόσιοι ὑπάλληλοι, οἱ εὐρισκόμενοι, ὅπως συμβαίνει πάντοτε, μακρὰν τῆς πραγματικότητος καὶ ἐπομένως τῆς ὀρθῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ζητημάτων. Μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι τὸ ἔργον δὲν ὀλοκληροῦται, συμφώνως πρὸς τὴν μελέτην τοῦ κ. Κυριάκη ἡ ὁποία προβλέπει τὴν προέκτασιν τοῦ λιμενοβραχίονος κατὰ 160 μ., τὴν δημιουργίαν ὑπηγέμου μώλου καὶ κρηπιδώματα λιμένος 1ης Κατηγορίας, ἐγκαταλείπεται ἡ σκέψις προεκτάσεως τοῦ Λιμενοβραχίονος καὶ ῥίπτεται ἡ γνώμη

νὰ δαπανηθῶσιν αἱ 700.000 δραχμαὶ διὰ τὴν... ἐκβάθυσιν τοῦ Λιμένος πρὸς ἀναγνώρισιν... τῆς συμπεριφορᾶς τῶν καιρικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς διαίτητος τοῦ λιμένος. Ἐδηλώθη εἰς τοὺς ἀρμοδίους ὅτι τὸ ζήτημα δι' ἄλλην μίαν φοράν παίρνει τὸν δρόμον τοῦ ἐμπαιγμοῦ τῶν Νισυρίων. Συγκεκριμένως τοὺς ἐδηλώθη, ὅτι σήμερον ποὺ ἐκτελοῦνται λιμενικὰ ἔργα ἕως 5 ἑκατομμυρίων εἰς νήσους καὶ χωρία μικροτέρας σημασίας τῆς Νισύρου δὲν ὑπάρχει καμμία δικαιολογία νὰ παραγκωνίζεταί ἡ Νίσυρος ἢ ὁποία καὶ Λουτρόπολιν διαθέτει καὶ ὄρυχεῖα ἐν λειτουργίᾳ καὶ γενικῶς ἔχει καὶ αὐτὴ δικαιώματα εἰς τὴν χρῆσιν τῶν κεφαλαίων τοῦ Ο.Δ.Π.Δ. Ἡ χρησιμοποίησις δὲ χρημάτων διὰ τὴν ἐκβάθυσιν τοῦ λιμενίσκου χωρὶς νὰ γίνῃ προέκτασις τοῦ Λιμενοβραχίονος σημαίνει διασπάθισιν τῶν χρημάτων ἐκείνων ποὺ πρόκειται νὰ ἀποτελέσουν τὸν πυρῆνα τῆς κατασκευῆς τοῦ ἔργου. Ἐδηλώθη εἰς τοὺς ἀρμοδίους ὅτι τμήμα μόνον τῆς μελέτης Κυριάκη ἱκανοποιεῖ τὰς ἀνάγκας τῆς Νισύρου καὶ συγκεκριμένως ἡ ἐπέκτασις κατὰ 40-60 μ. τοῦ μώλου καὶ ἡ κατασκευὴ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀκρομωλίου καὶ οὐδὲν ἄλλο διὰ μίαν σειρὰν ἐτῶν πλὴν τῶν συναφῶν ἔργων συντη-

ρήσεως. Δέν ήθέλησαν όμως ούδέ έλπίδας νά χορηγήσουν πρὸς τὸ παρὸν καὶ διὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη. Εἶναι περιττὸν δι' ἄλλην μίαν φορὰν νά γραφῆ ποίαν σημασία ἔχει διὰ τὴν διατήρησιν ἐν ζωῆ τῶν Λουτρῶν μας, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως καὶ μὲ ὀλίγας λέξεις διὰ τὴν διατήρησιν ἐν ζωῆ τῆς φθινοῦσης νήσου μας. Εἶναι περιττὸν νά το-νισθῆ ἄλλην μίαν φορὰν ὅτι ἡ κατασκευὴ τοῦ Λιμένος τῆς Νισύρου ἀποτελεῖ τὸ πλέον βασικὸν πρόβλημα τῆς Νισύρου διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ὁποίου θὰ χρησι-μοποιοῦνται ὄλα τὰ ἀσθενῆ μέσα εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Νισυρίων, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκωνται.

Τὸ ζήτημα πάντοτε εἶναι εἰς τὸ προσκῆνιον καὶ θὰ ἀποκτήσῃ τὴν ὀξύτητά του ὅταν πραγματοποιηθῆ ἡ ἐξαγορὰ τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ Ἡλεκτροφωτισμοῦ Νισύρου παρὰ τῆς Δ.Ε.Η. καὶ ἡ ὁποία ἐξαγορὰ ἐλπίζεται νά πραγματοποιηθῆ ἐντὸς τοῦ 1963. Παρακο-λουθοῦμεν ὅλοι πόσον ὁ ρυθμὸς τῆς προόδου, γενικῶς, ἐπιταχύνε-ται. Ἐκεῖνο πὸ ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο μέγιστον οὔτε μέγα σήμερον δέν λογαριάζεται. Ἐκεῖνο πὸ θεωρεῖ-ται μικρὸ σήμερα δέν σημαίνει ὅτι πάντοτε θὰ θεωρεῖται σὰν τέ-τοιο καὶ δέν θὰ ἀποσπάσῃ τὴν προσοχή. Συμπέρασμα : πάντοτε ὑπάρχουν ἐλπίδες, πάντοτε ἀπαιτεῖ-ται ἀγὼν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀντικειμενικοῦ μας σκοποῦ, τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ πλέον ζω-

τικοῦ ἔργου διὰ τὴν Νίσυρον. Ἐς φαίνονται αἱ σκέψεις αὐταὶ «φιλο-σοφικαί» τὸ παράδειγμα τῆς Κε-φάλου, μᾶς λέγει τὸ ἀντίθετον. Μὲ τὴν τρέχουσαν λογικὴν, μὲ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ μὲ τὴν σημα-σία πὸ δίδουν εἰς αὐτοὺς οἱ Στα-τιστικολόγοι, δέν ἦτο δυνατόν νά ἀρχίσουν ἔργα λιμενικὰ εἰς τὸ γραφικὸ χωριὸ τῆς Κῶ. Θὰ μπο-ρούσαμε ἀκόμη καὶ ἄλλα παραδεί-γματα νά ἀναφέρωμεν στὴν περιο-χὴ τῆς Δωδεκανήσου χωρὶς τοῦτο νά θεωρηθῆ ὡς φθόνος ἢ κάτι ἄλλο.

Τουριστικὴ ἄνοδος

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1962 ὁ ἀρι-θμὸς τῶν παραθεριστῶν εἰς τὴν Νίσυρον ἦτο σημαντικός. Θὰ μπο-ρούσαμε νά ποῦμε πὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Σηπλιανῆς εἶχε κα-νεὶς τὴν ἐντύπωση... συνωστισμοῦ. Κάποιος εἶπε πὸς τις βραδυνὲς ὄρες ἡ «Ἡλικιωμένη» παρουσίαζε τὴν ὄψη... Χαυτείων. Ὁ μεγαλύ-τερος ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ ὠραίου νησιοῦ ἦτο ἀπὸ οἰκο-γένειες ξενητεμένων Νισυρίων. Προσκυνητὲς ἀπὸ τὴν Ἄμερική, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Ρόδο, νο-σταλγοὶ τῆς πατρίδος ξεκίνησαν ἀρκετοί. Ἡ παρουσία τους ἔδωσε ζωὴ στὸ νησί καὶ ἡ εὐχάριστη διαμονὴ των, τοὺς ἔδιδε διπλὴ ἰκα-νοποίηση. Μαζὺ μὲ τὴν ξεκούραση σ' ἓνα κλίμα ἐξαιρετικὸ, δίπλα στὶς παιδικὲς εἰκόνες, μέσα στὶς πα-ληρὲς γνωριμίες καὶ στὸ ἀγαπη-μένο γραφικὸ περιβάλλον, ἔνοιω-θαν ὅτι συντελοῦσαν στὴν οἰκο-

νομική ανάπτυξη του τόπου, στο ζωντάνεμά του και στη δημιουργία ευχάριστης ατμόσφαιρας για τους συμπατριώτες τους, τους μόνιμους κατοίκους. Ἀκόμα ἄλλη μία φορά ἡ Νίσυρος φάνηκε σάν ιδεώδης τόπος θερινῶν διακοπῶν στὰ παιδιά τῶν Νισυριακῶν οικογενειῶν ἀκόμα και με τὶς γνωστὲς ἐπισιτιστικὲς ἐλλείψεις πὺ θὰ πρέπει χρόνο με τὸν χρόνο νὰ τακτοποιοῦνται πρὸς τὸ καλύτερο. Σημαντικὴ ὄθηση, στὴν τακτοποίηση ἐπισιτιστικῶν ἀδυναμιῶν θὰ ἀποτελέσει ἡ λειτουργία τοῦ ἠλεκτροπαραγωγοῦ συνεχῶς, ὅπως ἐλπίζεται νὰ γίνῃ μετὰ τὴν ἐγκατάστασι και στὴ Νίσυρο τῆς Δ.Ε.Η. με τὴν ἀναμενομένην προσεχῆ ἐξαγορὰν τῶν ἐγκαταστάσεων. Οἱ προοδευτικοὶ ἔμποροι τῆς νήσου μας εἶναι βέβαιο πὺς θὰ σπεύσουν νὰ ἐγκαταστήσουν ψυγεῖα — βιτρίνες στίς ὁποῖες θὰ διατηροῦνται ἀκριβῶς τὰ τρόφιμα πὺ σπανίζουν, (κρέατα—πουλερικά—κατεψυγμένα εἶδη κ.ἄ.). Θὰ ἔλθῃ—γρήγορα ἐλπίζομεν— ἡ ἐποχὴ πὺ τὸ ἠλεκτρικὸ ψυγεῖο θὰ ἀποτελέσει και γιὰ τὴ διατροφή τῶν παραθεριστῶν στὴν πόλι και στὰ Λουτρά τὴν «ἀσφαλιστικὴ δικλείδα» τῆς καλῆς ἀντιμετώπισεως τοῦ ἐπισιτισμοῦ και θὰ πάψωμε νὰ ὑστεροῦμε στὸν τομέα αὐτὸ σάν Τουριστικὸ Κέντρον. Πρέπει νὰ ἀποβλέπωμε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Τουρισμοῦ στὴν Νίσυρο με μεγάλες ἐλπίδες. Τὰ μεγάλα Τουριστικὰ Κέντρα γρήγορα θὰ γί-

νουν βασανιστικὰ γιὰ τὸν πολὺν κόσμο πὺ μοιραῖα θὰ στραφῇ πρὸς τὰ μικρότερα και ἐπομένως θὰ πρέπει νὰ ἐτοιμαζόμεθα με σοβαρότητα νὰ δεχθοῦμε τὰ ἐεργετήματα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Τουρισμοῦ στὸ νησί μας. Θὰ συνιστούσαμε προσεκτικὴ μελέτη τῶν συμπερασμάτων τῆς εἰδικῆς μελέτης τοῦ ἐκλεκτοῦ συμπατριώτη μας κ. Μιλτιάδη Λογοθέτη πὺ δημοσιεύεται στὸ πρῶτο τεῦχος τῆς Ἐκδόσεως μας. Πολλὰ θὰ εἶχαμε νὰ ὠφεληθοῦμε. Εἶναι πολλοὶ οἱ οἰκονομολόγοι τοῦ Τόπου μας πὺ πιστεύουν πὺς κατὰ κύριον λόγον με τὸν Τουρισμὸ θὰ προοδεύῃ ἡ Χώρα και θὰ μεταβληθῇ σὲ θέρετρο ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης, γιὰτι ἔχει τὶς καλύτερες κλιματολογικὲς συνθήκες· και ἀπὸ τὰ διαμερίσματα τῆς Ἑλλάδας θὰ προτιμῶνται τὰ ἠλιόλουστα νησιά τοῦ Νοτίου Αἰγαίου, δηλαδὴ τὰ νησιά μας. Ἐλπιδοφόρο λοιπὸν μέλλον τουριστικὸ προδιαγράφεται. Μακρὰ ἀπὸ τὰ καυσὰερια τῶν αὐτοκινήτων και τὸν κουραστικὸν θόρυβον τῆς ὀχλοβοῆς τῆς πολυκοσμίας θὰ κατευθύνεται ὁ ἄνθρωπος ὀλοένα και σὲ μεγαλυτέρους ἀριθμοὺς γιὰ νὰ ξεκουράζεται. Ἀκόμα, με τὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου και στὴ Χώρα μας οἱ διακοπὲς γιὰ ὄλους τοὺς ἐργαζόμενους γρήγορα θὰ γίνουν κανόνας ἀπαράβατος και ἡ τάσις γιὰ παραθερισμὸ σὲ φθινοὺς και ὀραίους τόπους θὰ μεγαλώνῃ και ἡ τουριστικὴ πελατεία θὰ αὐξάνε-

ται. Στις ἐφημερίδες ἄρχισε ἐν-
τατικά ἢ διαφήμισις τῶν μικρῶν
θερέτρων κατὰ σοβαρὸ τρόπο τόσο
ἀπὸ τοὺς Δήμους καὶ Κοινοτήτες
τῶν τόπων αὐτῶν ἀπευθείας ὅσο
καὶ ἀπὸ σοβαρὰ τουριστικὰ Γρα-
φεῖα μὲ προβολὴ τῶν ἱστορικῶν
τόπων, τοῦ ἐξαιρετικοῦ κλίματος,
τῆς οἰκονομικῆς διαμονῆς, τῆς
ὁμορφῆς θάλασσας κλπ.

Ἡ Νίσυρος κοντὰ σὲ ὅλα αὐτὰ
ποὺ διαθέτει, ἄς μὴ ξεχνοῦμε τὸ
ἐνδιαφέρον καὶ τὴν σπάνια ὁμορ-
φιὰ τοῦ ἡφαιστείου της, ποὺ χαρί-
ζει στὸν ἐπισκέπτη σπάνιου καὶ
ἐξωτικοῦ τοπίου εἰκόνα. Ὅλα ὁ-
μως αὐτὰ χρειάζονται τὴν κατάλ-
ληλη προβολή, τὴ διαφήμισι καὶ
τὸ κατάλληλο διαφημιστικὸ γρα-
φεῖο καὶ τὴ διάθεσι γιὰ τὸν σκο-
πὸν αὐτὸ τὸν τόσο παραγωγικὸ
γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ νησιοῦ
Χρημάτων. Στὸ μεταξύ θὰ πρέ-
πει νὰ ὑπάρχουν, νὰ ἔχουν δη-
μιουργηθῇ, τὰ μέσα ποὺ θὰ ἐξα-
σφαλίσουν στοιχειωδῶς καλὴ πα-
ραμονή. Πρῶτα-πρῶτα ἢ ἔλλειψις
τῶν ξενοδοχείων — τῶν δωματίων
ὑπνου, ἐκτὸς βέβαια τοῦ συγκρο-
τήματος τῶν Λουτρῶν ποὺ ἀνα-
καινιζόμενα εἶναι πάντοτε ἢ ἀ-
σφαλιστικὴ δικλείδα διὰ νὰ κα-
λύπτονται αἱ ἀνάγκαι ὑπνου τῶν
ἐπισκεπτῶν τῆς Νήσου, ἐπιβάλλ-
εται νὰ τακτοποιηθῇ. Μὲ λίγα
λόγια δημιουργοῦνται εὐνοϊκῆς
συνθήκες γιὰ τουριστικὴ ἀνάπτυξη
τῆς Νισύρου. Ἐπιβάλλεται ὁμως
καὶ ὅλοι οἱ Νισύριοι νὰ σπεύσουν
νὰ βοηθήσουν γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε

τὸ καλύτερο. Εἶναι γνωστὸ πὼς
Τουριστικὰ γραφεῖα ὑπέβαλαν
κατὰ τὸ παρελθὸν τὸ ἐρώτημα
ἂν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν δωμά-
τια προκειμένου νὰ ἀναλάβουν
τὴν ὁργάνωση διημέρων ἢ τριημέ-
ρων ἐκδρομῶν εἰς τὸ νησί ἀπὸ τὴν
Κῶ ἢ τὴ Ρόδο γιὰ τὴν ἐπίσκεψη
τῆς Νισύρου. Ὑπέβαλαν ἀκόμη
τὸ ἐρώτημα ἂν ὑπάρχουν ἐστια-
τόρια. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ ἐρω-
τήματα πρέπει νὰ ὑπάρχουν οἱ
προϋποθέσεις γιὰ νὰ εἶναι κατα-
φατική. Ἡ ζημία θὰ εἶναι μεγάλη
ὅταν τὰ συμπεράσματα τῶν ἐκ-
δρομῶν εἶναι ἀντίθετα ἀπὸ τὶς
ἐπιθυμίες ὄλων μας. Εἶναι σοβαρὴ
δουλειὰ ἢ ἀνάπτυξη τοῦ Τουρι-
σμοῦ καὶ σὰν τέτοια πρέπει νὰ ἀν-
τιμετωπισθῇ καὶ ὅπως ὅλοι μας
μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε ἀποτε-
λεῖ τὴν προσπάθεια ποὺ θὰ ἀπο-
δώσῃ, ἄμεσα καλὰ καὶ ζωογόνα
ἀποτελέσματα.

Τὰ ὄρυχία Νισύρου

Πλουσία σὲ ὄρυκτὰ εἶναι ἡ Νί-
συρος. Ὅλα εἶναι προϊόντα τῆς
Ἡφαιστειογενοῦς προελεύσεως τοῦ
νησιοῦ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ΘΕΙΟΝ καὶ
τὰ ΘΕΙΟΧΩΜΑΤΑ ποὺ ἀπετέλε-
σαν ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως
κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ διὰ τὴν
ἔκτασιν τῶν ὁποίων πραγματεῦ-
ται ἡ δημοσιευθεῖσα εἰς τὰ ΝΙ-
ΣΥΡΙΑΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ μελέτη τοῦ
καθηγητοῦ κ. Γεωργαλά, ἢ ΚΙΣ-
ΣΗΡΙΣ καὶ ἡ ΘΗΡΑΪΚΗ ΓΗ εἰς
μεγάλον τμῆμα τοῦ Νησιοῦ ἰδιαί-
τερα ὁμως εἰς τὸ Δυτικὸν τμῆμα

της Νησιδος «ΓΥΑΛΙ» καθώς και τὰ πετρώματα ΠΕΡΛΙΤΟΥ ἀποτελοῦν τὸ τρίπτυχον τοῦ ὄρυκτοῦ πλούτου τῆς Νισύρου. Εἶναι γνωστὸν πῶς ἡ ἐκμετάλλευσίς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ θειοχώματος κατὰ τὸ παρελθὸν ἔδωσε ἐργασίαν καὶ πρόοδον εἰς τὸ νησί, δὲν ἀποκλείεται δὲ τὰ προϊόντα αὐτὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Κράτους ἢ ἰδιωτῶν διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν μὲ τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα διὰ τὸν τόπον. Ὑπὸ ἡμερομηνίαν 10 Ἰανουαρίου 1952 ὑπεγράφη ἡ σύμβασις μεταξὺ Δήμου Μανδρακίου Νισύρου καὶ τοῦ ἐφοπλιστοῦ κ. Μάρκου Νομικοῦ διὰ τὴν ἐκμίσθωσιν τοῦ ὄρυχείου τοῦ Δυτικοῦ Τμήματος τῆς νησιδος ΓΥΑΛΙΟΥ, ἥδη δὲ ἀπὸ ἐξ ἑτῶν ἀπεπερατώθησαν αἱ ἐγκαταστάσεις τῆς Ἐταιρείας ΛΑΒΑ καὶ εὐρίσκεται ἐν λειτουργίᾳ τὸ ὄρυχείον ΚΙΣΣΗΡΕΩΣ καὶ ΘΗΡΑΪΚΗΣ ΓΗΣ. Ἡ Λειτουργία τοῦ προαναφερθέντος ὄρυχείου διὰ τὴν Νίσυρον εἶχε καὶ ἔχει ἄριστα ἀποτελέσματα διὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ νησιοῦ. Ἡ ἀπασχόλησις τῶν ἐργατικῶν χειρῶν ἀνέβασε τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον, πρᾶγμα ποῦ δύναται εὐχερῶς νὰ τὸ ἀντιληφθῇ ὁ ἐπισκέπτης τῆς Νισύρου. Μετὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀσφαλίσεως τοῦ Ι.Κ.Α. εἰς τοὺς ἐργάτας τῆς Ἐταιρείας ΛΑΒΑ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ὄρυχείου τοῦ «ΓΥΑΛΙΟΥ» ἡ σημασία του γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερα. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἐπεκτείνωνται αἱ

ἐργασίαι τῆς Ἐταιρείας κατὰ τρόπον ποῦ θὰ ἐπέτρεπε τὴν ἐντατικοτέραν καὶ μόνιμον ἐκμετάλλευσιν τῶν ἔργων.

Κατὰ τὴν γνώμην μας τοῦτο θὰ ἀπετέλει εὐλογίαν διὰ τὴν Νίσυρον. Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εὐχόμεθα αἱ σχέσεις ἐργοδότη καὶ ἐργατῶν νὰ διαπνέωνται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς καλῆς συνεργασίας καὶ τῆς τηρήσεως τῶν κανόνων τῆς Ἐργατικῆς Νομοθεσίας. Ἡ Ἐκμετάλλευσίς τοῦ ΠΕΡΛΙΤΟΥ οὐδεμίαν πρόοδον ἐπετέλεσε. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἰδιῶται ἐκτὸς τῆς ἐνεργείας των νὰ δηλώσουν τὸ προϊόν τοῦτο τοῦ ΓΥΑΛΙΟΥ ὡς μετάλλευμα μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀποδεσμευθοῦν ἐξ ὑποχρεώσεων πρὸς τὰς Κοινότητας τῆς Νισύρου τὰς ἐχούσας τὴν κυριότητα τοῦ Τμήματος τῆς Νησιδος, εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν προέβησαν. Ἐπειδὴ τοῦτο τοὺς ἀποστερεῖ ἀπὸ τὰ ἐκ τοῦ Νόμου δικαιώματά των θὰ πρέπει ὁ Δῆμος νὰ φροντίσῃ νὰ ἀπομακρυνθοῦν καὶ νὰ ζητηθοῦν ἄλλοι ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὸ ἐξαιρετικὸν αὐτὸ προϊόν.

Τὰ Λουτρά τῆς Νισύρου

Τὰ Ἰαματικά Λουτρά τῆς Νισύρου δίδουν ξεχωριστὴ σημασίαν στὸ νησί σὰν Τουριστικὸ κέντρο. Μὲ τὴν παλῆά τους αἴγλη, μὲ τὴν ἱστορίαν τους καὶ τὶς θεραπευτικὰς τους ἰδιότητες διατηροῦν ἀκόμη τὸ «καλὸ τους ὄνομα». Ὁ χρόνος ποῦ ἄλλαξε τὶς συνθήκας διαβίωσης, οἱ δύσκολαις περιστάσεις

των χρόνων τῆς Ἰταλικῆς Κατοχῆς καὶ τοῦ Πολέμου, οἱ κίνουργιες ἰαματικῆς θεωρίαι ποῦ συνιστοῦν σχεδὸν σὲ ὅλες τὶς παθήσεις τὰ θαλάσσια λουτρά, ἐλάττωσαν σημαντικὰ τὴν πελατεία τους. Στὸ γεγονός αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς δὲν σημειώθηκε ἡ σωστὴ ἀντίδρασις. Δὲν ἀντιμετωπίσθηκε τὸ θέμα στὴ βάσι του μὲ γενναῖες ἀποφάσεις, μὲ φαντασία. Ἡ λειτουργία τοῦ Καταστήματος κατὰ τὸ πατροπαράδοτο σύστημα, δηλαδὴ σὰν Δημοτικῆς ἐκμεταλλεύσεως, μὲ πρόσωπα χωρὶς εἰδίκευσι, μὲ τὴν ἔλλειψι κάθε προσπάθειας γιὰ σοβαρὴ διαφήμισι καὶ προβολὴ στὴν πελατεία, μὲ ἐπισκευῆς καὶ ἀνακαινίσεις χωρὶς ὀρθολογιστικὸ τρόπο καὶ ἄλλα..., ἐπόμενο ἦτο νὰ μὴν ἐπιβραδύνουν καὶ πολὺ περισσότερο νὰ ἀναστείλουν τὴν πρὸς τὰ κάτω πορεία τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπιχειρήσεως τῶν Λουτρῶν. Σκοπὸς τοῦ σημειώματος αὐτοῦ δὲν εἶναι βέβαια ἡ ἀπόδοσις εὐθυνῶν διὰ παραλήψεις καὶ ἀστοχίας τῶν Διοικούντων τὰ Δημοτικὰ τῆς Νισύρου. Σκοπὸς μας εἶναι νὰ προσπαθήσωμε νὰ διατυπώσωμε σκέψεις καὶ ὑποδείξεις γιὰ τὴν μελλοντικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος. Καὶ ἐπειδὴ πρέπει νὰ πιστεῦωμε πὼς ποτὲ δὲν εἶναι ἀργὰ προτείνωμε νὰ ἀποκτήσῃ ὁ Δήμος μας τὸ ταχύτερον τεχνικὴν μελέτην τῆς ριζικῆς ἀνακαινίσεως τῶν Λουτρῶν ἀπὸ πεπειραμένον ἀρχιτέκτονα, εἰς τὸν ὁποῖον βέ-

βαια θὰ τεθῶσιν καὶ τὰ οἰκονομικὰ πλαίσια καὶ ἡ κλιμάκωσις τοῦ ἔργου κατὰ χρονικὰ διαστήματα. Μὲ τὴν μελέτην ἀνὰ χεῖρας μπορούμε νὰ ἀναζητήσωμε ἐπιχειρηματίαν διὰ τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Νὰ στραφοῦμε μὲ ὀλίγας λέξεις πρὸς τὸν καθιερωμένον τρόπον ἐκμεταλλεύσεως ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Κόσμον ὅλον. Ἐὰς μὴν μᾶς διαφεύγῃ πὼς τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῶν κτιρίων καὶ τῶν τμημάτων των ἔχει γηράσει καὶ δὲν συμφέρει ἡ συντήρησις ἀλλὰ ἡ ἀντικατάστασις ἢ ἡ ριζικὴ ἀνακαινίσις.

Τὸ Γυμνάσιον τῆς Νισύρου χαμένη ὑπόθεσις ;

Οἱ ἀναγνῶσται τῶν «ΝΙΣ. ΧΡΟΝΙΚΩΝ» καὶ οἱ περὶ τοὺς Συλλόγους τῶν Νισυρίων συμπατριῶται μας, παρηκολούθησαν τὰς προσπάθειας ποῦ κατεβλήθησαν τὰ τελευταῖα τέσσερα χρόνια διὰ τὴν κατοχύρωσιν καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς λειτουργίας τοῦ Ἡμιγυμνασίου Νισύρου. Μὲ πρωτοβουλίαν τῆς Δημοτικῆς μας Ἀρχῆς, μὲ τὴν συμπάραστασι τὴν οἰκονομικὴν τοῦ Συλλόγου ΓΝΩΜΑΓΟΡΑ τῆς Ἀμερικῆς καὶ μὲ τὴν συμβολὴν τῶν γονέων τῶν μαθητῶν ἐλειτούργησαν αἱ τρεῖς πρῶται τάξεις κατὰ τρόπον ὄχι βέβαια ἄριστον. Ἡ πεποιθήσις, πὼς ἔστω καὶ ἀργὰ τὸ Κράτος θὰ ἀπεφάσιζε νὰ δημιουργήσῃ Γυμνάσιον πρώτης βαθμίδος, δηλαδὴ μὲ τὰς τρεῖς πρῶτας τάξεις εἰς Νίσυρον, ἐφ'

ὄσον θὰ ἐφήρμοζε τὴν ψηφισθεῖσαν ἀπὸ τετραετίας ἐκπαιδευτικὴν μεταρρύθμισιν εἰς τὴν Μέσσην καὶ Ἐπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν, ἐχαλύβδωνε τὰς προσπάθειας ὄλων. Ἡ συνεχὴς ἀναβολὴ τῆς τακτοποιήσεως τοῦ ζωτικωτάτου ζητήματος τοῦ Γυμνασίου Νισύρου εἶναι φυσικὸν νὰ δημιουργήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἀποκαρδίωσιν, καὶ νὰ ὀμιλοῦν μερικοὶ περὶ χαμένης ὑποθέσεως. Ἡμεῖς, ὅμως, οἱ παροικοῦντες τὴν πρωτεύουσαν καὶ οἱ ὅποιοι εἴμεθα μάρτυρες τοῦ βραδυτάτου ῥυθμοῦ τῆς προόδου τῶν ζωτικῶν ζητημάτων σὲ πολλοὺς τομεῖς τῆς Ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας, διὰ πολλοὺς, καὶ διαφόρους λόγους, ἰδιαίτερος εἰς τὸν Τομέα τῆς Παιδείας θὰ εἶχαμε νὰ συστήσωμεν ΕΠΙΜΟΝΗΝ καὶ ΥΠΟΜΟΝΗΝ καὶ ἔντασιν συνεχῶς τῶν προσπαθειῶν ὄλων μας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ μας. Μέχρι τότε ὁ Δῆμος καὶ οἱ γονεῖς τῶν παιδιῶν θὰ πρέπει νὰ διατηροῦν τὸ Ἡμιγυμνάσιον ἔστω καὶ μὲ θυσίαν.

Παροικία καὶ Σύλλογοι

Στὴν Ἀμερικὴ, στὰς Ἀθήνας καὶ τὴ Ρόδο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγκαταστημένων Νισυρίων εἶναι σημαντικὸς ὥστε μποροῦμε νὰ ὀμιλοῦμε γιὰ παροικίαις ἀξιόλογες Νισυρίων. Ἀκόμα, μὲ ἰδιαίτερη ἱκανοποίησιν μποροῦμε νὰ σημειώσωμεν, πὼς στὴ μεγάλη τους πλειοψηφία οἱ ξενητεμένοι Νισύριοι εἶναι ἄριστοι οἰκογενειάρχες,

ἀναπτύσσουν καὶ μορφώνουν τὰ παιδιά τους κατὰ τὸν καλύτερον τρόπο, κληροδοτώντας τους συγχρόνως τὴν ἀγάπην πρὸς τὴ μικρὴ καὶ ὁμορφὴ Νίσυρον. Πολλοὶ πῆραν ἀξιοζήλευτὴ θέσιν μέσα στὸ μεγαλύτερον περιβάλλον ποῦ βρέθηκαν καὶ ζοῦνε. Τιμοῦν τὸ ὄνομα τῆς Νισύρου σὰν ἐπιχειρηματίαις, σὰν ἐπιστήμονες, σὰν ἐπαγγελματίαις. Συνδετικοὶ κρίκοι τῶν μελῶν τῶν παροικιῶν στάθηκαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ στέκονται καὶ σήμερον οἱ ἀγαθοεργοὶ Σύλλογοί μας, μὲ τὴ μακρόχρονη ζωὴ τους καὶ τὴν ἀξιοσημείωτὴ δράσιν τους... Ὁ ΓΝΩΜΑΓΟΡΑΣ, Ὁ ΘΕΟΛΟΓΟΣ, Ἡ ΘΕΡΜΙΑΝΗ, Ἡ ΠΟΡΦΥΡΙΣ εἶναι ὀνόματα ποῦ γεμίζουν τίς καρδιὰς νοσταλγία καὶ ἀγάπην. Οἱ μεταπολεμικὲς συνθήκες ζωῆς, τὸ σύγχρονον πνεῦμα, κυρίως μέσα στοὺς νέους, ἐξασθένισαν τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τῶν Συλλόγων μας καὶ τὸ Συλλογικὸ πνεῦμα. Οἱ σκληρὲς βιωτικὲς συνθήκες λιγότεσπαν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μελῶν τῶν Συλλόγων σὲ σημεῖο, ποῦ νὰ παρουσιάζεται σὲ κάποιον βαθμὸ προβληματικὴ ἢ διατήρησις των καὶ ἡ συνέχισις τῆς δραστηριότητάς των, ἂν δὲν ὑπάρξουν σύγχρονα ἐνδιαφέροντα ποῦ νὰ εὐρίσκουν ἀπήχησιν καὶ ἀνάμεσα στὴ νέα γενεὰ τῶν συμπατριωτῶν μας.

Ἡ ἐκδοτικὴ προσπάθεια τῶν ΝΙΣ. ΧΡΟΝΙΚΩΝ ἔδωσε κάποιον καινούργιον παλμό. Ἡ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΝΙΣΥΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ,

εἴμεθα βέβαιοι πὼς θὰ προσφέρη τις μεγαλύτερες ὑπηρεσίες γιὰ τὸ νῶσι τοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴ ΝΙΣΥΡΟ μὲ φορεῖς πάντοτε τοὺς Συλλόγους. Εἶναι βέβαια περιττὸ νὰ τονισθῆ ἢ ὑποχρέωσις ὄλων τῶν Συλλόγων νὰ βοηθήσουν τὸ ἔργον τῆς «ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΙΣΥΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ» ἠθικῶς καὶ ὄλικῶς, ἀφοῦ τὸ ἔργο της συμπεριλαμβάνεται στὶς ἐπιδιώξεις των. Μία συστηματικὴ ἀπογραφὴ τῶν Νισυρίων τῶν παροικιῶν, μὲ τὰς διευθύνσεις τῆς κατοικίας καὶ τῆς ἐργασίας, μὲ τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὰ ἄτομα τῶν οἰκογενειῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμουν οἱ Σύλλογοι καὶ νὰ θέσουν τις πληροφορίες αὐτὲς στὴ διάθεσι τῆς Ἐταιρείας. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ ἐνημερωθῆ καὶ τὸ ἀρχεῖο τῶν Συλλόγων μας μὲ σκοπὸ τὴν ἐπιτυχία τῆς συμμετοχῆς ὧσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων μελῶν στὴ Συλλογικὴ ζωὴ καὶ προσπάθεια.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Σπηλιανῆς

Ἡ γιορτὴ τῆς «ΣΠΗΛΙΑΝΗΣ» τὸν Αὐγούστο τοῦ περασμένου χρόνου, ἐσημείωσε ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Τόσο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς συμμετοχῆς προσκυνητῶν στὸ πανηγύρι, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ πλευρὰ ἀσφαλῶς στάθηκε ἀπὸ τὰς πρὸ ἐπιτυχεῖς. Τὸ γεγονός αὐτὸ συμπίπτει καὶ μὲ τὴ παρουσία στὸ Νησί μεγάλου ἀριθμοῦ ξενητεμένων Νισυρίων. Σημεῖο πὼς πάντοτε συνδέεται στενὰ μὲ τὴ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗ ΣΠΗΛΙΑΝΗ ὁ κα-

θένας καὶ πὼς πρόθυμα συνεισφέρει τὸν ὀβολό του γιὰ τὴ Χάρη της. Ὅσο βελτιώνονται τὰ οἰκονομικὰ τῆς Μονῆς, τόσο ἢ καλὴ καὶ ἢ σκόπιμος διάθεσις τῶν διαθέσιμων χρημάτων εἶναι ἐπιθυμητὴ ἀπὸ ὄλους καὶ πρέπει πάντα νὰ ἐπιδιώκεται...

Ἡ συντήρησις τοῦ μοναστηριοῦ ποὺ καθιερώθηκε σὰν Μνημεῖο ἔχει βέβαια τὸν πρῶτο λόγο, ὅπως καὶ ἐνίσχυσις σὲ συνέχεια τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς ΠΟΤΑΜΗΤΙΣΣΑΣ. Ἀκολουθεῖ ἢ ἐνίσχυσις ἢ συμβολικὴ κοινωφελῶν σκοπῶν τῆς μικρῆς κοινωρίας τοῦ Νησιοῦ μας. Ἡ κατανόησις καὶ ἀνεγνωρισμένη προοδευτικότης τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ.κ. Στυρίδωνος εἶναι ἀπαραίτητη διὰ νὰ συντηρηθῆ ἢ τάσις νὰ προσφέρεται πρόθυμα ὁ ὀβολὸς ὄλων.

Πολλὰ ἔχουν ἀνάγκη στὴ μικρὴ γενέτειρά μας, ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Ἡ παρουσία τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Σπηλιανῆς εἶναι ἐπιβεβλημένη καὶ ἐπιθυμητὴ ἀπ' ὄλους. Εἴμεθα εὐτυχεῖς νὰ σημειώσωμε πὼς μέχρι σήμερα πολλὰς φορὲς ἢ Ι.Μ.Σ. βοήθησε κοινωνικοὺς σκοποὺς καὶ θὰ χειροκροτήσωμε τὴ συνέχισις τῆς δράσεώς της στὸ τομέα αὐτό. Μὲ τὸ τρόπο αὐτὸ σφυρηλατεῖται ὁ δεσμὸς Μονῆς καὶ Νισυρίων.

Ἡ ἄγονος γραμμὴ Λωδεκανήσου
καὶ ἢ Νίσυρος

Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδο τοῦ

1962 τὸ πλοῖο τῆς ἀγόνου γραμμῆς Δωδεκανήσου τὸ Ἄτμόπλοιο «ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ» τῆς Ἑταιρείας Καβουνίδη συνέχισε τὴ προσέγγιση κάθε ἐβδομάδα στὴ Νίσυρο. Σημειώνομε τὸ γεγονός αὐτὸ σὰν μία πρόοδο, σὲ σύγκρισιν πρὸς τὰς παλαιότερας χειμερινὰς περιόδους πού ἡ προσέγγισις αὐτὴ ἐγίνετο κάθε δεκαπέντε ἡμέρας. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ τονισθῆ πὼς ὁ τρόπος τῆς ἐξυπηρέτησεως τῆς συγκοινωνίας τοῦ Νησιοῦ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας κάθε ἄλλο παρὰ ἱκανοποιητικὸς μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ. Τὸ πλοῖο συνήθως συμπληρώνει τὰς θέσεις ἀπὸ τὰ δύο προνομιούχα νησιά τῆ Ρόδου καὶ τὴν Κῶ καὶ οἱ ἐπισκέπται τῆς Νισύρου ἀντιμετωπίζουν προβληματικὴ ἀναχώρησι ἀπὸ τὴ Νίσυρο. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ οἱ θερινὲς διακοπὲς στὴ Νίσυρο καταλήγουν σὲ περιπέτεια, σὲ ταξεῖδι «ἄνευ κλίνης» χωρὶς κάθισμα πολλῶν φορῶν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ καταλήγει σὲ εἰρωνεία ἢ «ἄγονος» γραμμὴ πού τόσο «γόνιμος» εἶναι διὰ τοὺς πλοιοκτῆτες. Τὸ ἀπλούστερο καὶ δικαιότερο πρᾶγμα νὰ δίδεται προτεραιότης στὰ «ἄγονα» νησιά εἶναι φαίνεται πρᾶγμα πολὺ δύσκολο. Ἄκωμη βέβαια δυσκολώτερο εἶναι ἡ ὀρθολογικὴ διαδρομὴ τοῦ πλοίου τῆς ἀγόνου. Ἡ τάλαιπωρία Ἀστυπάλαιας - Λέρου εἶναι ἀνάγκη νὰ σταματήσῃ καὶ ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ Βορείου συμπλέγματος πρέπει κάποτε νὰ γίνῃ μὲ ἄλλο πλοῖο. Ἡ διαδρομὴ διὰ

τὴν ἐξυπηρέτησι τῆς ἀγόνου γραμμῆς κατὰ πῶς συγχρονισμένο καὶ λογικὸ τρόπο, ἔστω κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας μόνον εἶναι : ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ — ΑΣΤΥΠΑΛΑΙΑ — ΚΕΦΑΛΟΣ — ΝΙΣΥΡΟΣ — ΤΗΛΟΣ — ΣΥΜΗ — ΡΟΔΟΣ. Δὲν εἶναι μόνον αὐτὸς ὁ συνδυασμός. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πού θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι καλύτεροι γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησι τῶν νησιῶν τοῦ Νοτίου συμπλέγματος τῶν Δωδεκανήσων ἂν ἦτο δυνατό βέβαια νὰ εἶχε τὸν πρῶτο λόγο ἡ ἐπιβατικὴ κίνηση καὶ ὁ Τουρισμός διὰ τὰ μικρότερα νησιά μας.

Τὰ μικρὰ κοινωφελῆ ἔργα

Οἱ περιορισμένες πιστώσεις διὰ τὴν ἐκτέλεσι μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων πού χορηγοῦνται ἐτησίως στὴ Νίσυρο διατίθενται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ εἰς τὴν κατασκευὴν ἀγροτικῶν δρόμων. Σκοπὸς τῶν χρημάτων αὐτῶν εἶναι νὰ κατασκευάζονται χρήσιμα ἔργα καὶ νὰ εὐρίσκουν ἐργασία οἱ ἄνεργοι καὶ ὑποαπασχολούμενοι ἐργάτες μας. Χωρὶς νὰ θέλωμε νὰ διατυπώσωμε τὴ γνώμη, πὼς οἱ μέχρι σήμερα κατασκευασθέντες δρόμοι δὲν εἶναι χρήσιμοι, μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς οἱ ἀγροτικοὶ δρόμοι δὲν ἀποτελοῦν τὴν πρῶτη ἀνάγκη καὶ πὼς μπορούν νὰ ἔχουν προτεραιότητα ἀπὸ τὰ ἔργα ὑδρεύσεως. Μιὰ ὅμως πού τὸ Κράτος καθώρισε τὸν τομέα χρησιμοποίησεως τῶν πιστώσεων τῶν μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων καὶ δὲν λαμβάνονται

σοβαρῶς ὑπ' ὄψει οἱ ἰδιομορφίες ποῦ ἔχει τὸ Νησί μας καὶ νὰ διατεθοῦν σὲ παραγωγικότερους σκοποὺς οἱ πιστώσεις αὐτές, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτελοῦνται δρόμοι μὲ περισσό-τερη χρησιμότητα καὶ μὲ τὴ πρό-βλεψη νὰ μὴ καταστρέφονται κτή-ματα κοντὰ στὸ χωριὸ καὶ νὰ δια-ρατάσσωνται ἀπὸ τὸν λόγο αὐτὸ οἱ καλὲς σχέσεις τῶν συμπατριω-τῶν μας μὲ τὰ προβλήματα ποῦ δη-μιουργοῦν οἱ διενέξεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Εἶναι γνωστὸ πῶς αὐτοκί-νητα δὲν θὰ διατρέξουν τοὺς κα-τασκευασθέντας καὶ τοὺς ὑπὸ κα-τασκευῆν δρόμους. Παραμένει κυ-ρίως ἡ ἐκπλήρωσι τοῦ βοηθητικοῦ σκοποῦ ποῦ στίς συνθήκες τοῦ Νησιοῦ μας εἶναι ὁ κύριος σκο-

πός, ἡ παροχὴ ἐργασίας στοὺς ἐργάτας μας.

Ὁ δρόμος ἀπ' τὴν Εὐαγγελίστρια στὸ Λακκί ἀπὸ τὸ βουνὸ χωρὶς νὰ κόψη κτήματα, θὰ δώσῃ γιὰ δυὸ ἢ τρία χρόνια ἐργασία στοὺς ἐργάτας χωρὶς νὰ ἐνοχλῇ τοὺς συμπολίτας μας. Στὰς πιστώσεις αὐτὰς μποροῦν κάλλιστα νὰ συμ-περιληφθῇ ἡ κατασκευὴ χρησίμων καὶ ἀνέτων τουριστικῶν μονοπα-τιῶν. Ἀπὸ τὴν Εὐαγγελίστρια πρὸς τὸ Στενὸ καὶ τὸν Διαβάτη - Πρὸς τὸν Ἄρμα - Πρὸς τὸ Παληόκαστρο καὶ ἄλλοι... Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ καὶ οἱ ἐργάτες μας θὰ ἔχουν ἐργασία, οἱ συμπολίτες μας ἡρεμία καὶ θὰ ἔχωμεν ἐξυπηρέτησι σὲ δρόμους ποῦ ἔχουν κίνησι, ἀγροτῶν καὶ τουριστῶν...

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ · ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ

Τὰ πεπραγμένα τοῦ Δήμου Μανδρακίου

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΔΡΑΚΙΟΥ ΝΙΣΥΡΟΥ
Ἄριθ. πρωτ. 1655.

Ἐν Νισύρῳ, τῆ 22)11)1962.

Πρὸς
Τὸν κ. Πρόεδρον Ἑταιρείας
Νισυριακῶν Μελετῶν
Εἰς Ἀθήνας

Κε Πρόεδρε,

Ἐλάβομεν τὴν ἀπὸ 25 Ὀκτωβρίου 1962 ἐπιστολὴν σας καὶ ἐν τῇ ἐκτιμῆσει τῶν προσπαθειῶν σας ἀποστέλλομεν τὰ ἀνὰ χεῖρας τοῦ Δήμου οἰκονομικὰ στοιχεῖα μέχρι καὶ τέλη τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου.

Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1962 ἐδημοπρατήθη καὶ ἐκτελεῖται ἤδη ἡ ἐπίστρωσις διὰ σκυροδέματος τῆς ὁδοῦ Ἑλικιωμένης πρὸς Ἁγίον Σάββαν, ἀξίας 100.000 δραχμῶν.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν λοιπῶν προγραμματισθέντων ἔργων ἀνεστάλη ἐπὶ τὸ ὅτι εἶχεν υἰοθετηθῆ ἡ γνώμη νὰ διέθετε ὁ Δήμος διὰ τὸ ἔργον τοῦ λιμενοβραχίονος δρχ. 300.000 ἐντὸς τοῦ παρόντος οἴκον. ἔτους.

Τὸ ἀνωτέρω ποσὸν ἴσως καὶ περισσότερον θέλομεν ἐγγράψαι εἰς τὸν προγραμματισμὸν τῶν ἔργων 1963, ἡ κατάρτισις τῶν ὁποίων θὰ γίνῃ εἰς πρώτην συνεδρίασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ὅτε καὶ θὰ σὰς γνωρίσωμεν ἀμέσως.

Μετὰ πάσης ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης

Ὁ Δήμαρχος
Γ. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΔΡΑΚΙΟΥ

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΜΗΝΟΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1962

Ἐμφαίνων τὰ βεβαιωθέντα, εἰσπραχθέντα καὶ εἰσπρακτέα ὑπόλοιπα τῆς δημοτικῆς διαχειρίσεως κατ' ἄρθρα καὶ κεφάλαια, τὰς ἐνεργηθείσας πληρωμὰς κατ' εἶδος καὶ τὸ ἐναπομένον χρηματ. ὑπόλοιπον. (Ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου ἕως 31 Ὀκτωβρίου 1962)

Ε Σ Ο Δ Α

ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΟΥ	Βεβαιωθέντα από τής 1-1-62 μέχρι τής 31-10-1962	Εισπραξεις προηγούμενων μηνών	Εισπραθέντα έτος του μηνός	Σύνολον εισπραθέντων	Εισπρακτέα υπόλοιπα
ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΕΞ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ					
Μισθώματα έμπορικου καταστήματος.	745,20	558,90	62,10	621.-	124,20
Μισθώματα άποθήκης «Θόλος».-	120.-	120.-	-	120.-	
Μισθώματα δημοτικού όρχυχείου κισθήρεως νησίδος «ΓΥΑΛΙ».	215.595,40	150.461,60	51	150.512,60	65.088,80
Μισθώματα εκ χρήσεως δημοτικού κινηματοθεάτρου.	150.-	150.-	-	150.-	
Πρόσοδοι εκ τής εκμεταλλεύσεως του δημοτικού Παγοποιείου.	50.228.-	47.338.-	2.840.-	50.228.-	
ΜΙΣΘΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΗΜΟΤ. ΛΟΥΤΡΩΝ					
Πρόσοδοι ίαματικών πηγών εκ δικαιωμάτων κλίνης, λουτρικών τοιούτων κλπ.	93.257,70	91.310,10	1.947,60	93.257,70	
*Εσοδα έστιατορίου Ίαματικών Πηγών.	40.924.-	40.742,90	181,10	40.924.-	
ΜΙΣΘΩΜΑΤΑ ή ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΗΜΟΤ. ΒΟΣΚΗΣΙΜΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ					
Δικαιώματα εκ βοσκής ζώων εις δημοτικές βοσκησίμους εκτάσεις	6 800 -	5 371,50	-	5.371,50	1.428,50
ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΕΚ ΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ					
Τόκοι καταθέσεων δημοτ. χρημάτων εις Ταμείον Παρκών.	1.090.-	1.090.-	-	1.090.-	
Μίσθωμα χρήσεως επίπλων και σκευών.	300.-	225.-	25.-	250.	50.-
ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ					
α) Ύπηρεσίαι καθαριότη.	6.991.-	4.763.-	-	4.763.-	2.228.-
Τέλη καθαριότητος.					

Ε Π Ο Δ Α

ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΟΥ	Δαπάναι προηγούμενων μηνών	Δαπάναι εντός του μηνός	Σύνολον δαπανών	Ένεργηθείσαι πληρωμαί από της 1-1-62 μέ- χρι της 31-10-62	Πληρωτέα όπόλοιπα της 31-10-1962
ΕΞΟΔΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΑΡ- ΧΟΝΤΩΝ					
*Εξοδα παραστάσεως του Δη- μάρχου.	17.730,-	1970,-	19.700,-	19.700,-	
*Εξοδα κινήσεως Δημάρχου και δημοτ. συμβούλων δι' εκτέ- λεσιν υπηρεσίας εντός και εκτός έδρας του Δήμου,	2.594,20	2.119,-	4.713,20	4.713,20	
ΑΠΟΔΟΧΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΑ- ΚΛΑΔΟΥΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ					
Ή αποδοχαί προσωπικού Διοι- κητικών Ύπηρεσιών	57.975,-	6 052 -	64.027,-	64.027 -	
ΕΞΟΔΑ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΥΠΑΛΛΗ- ΛΩΝ, ΝΟΣΗΛΕΙΑ ΚΛΠ.					
Δαπάνη δι' υπερωρίαν έργα- ζομένων υπαλλήλων.	6.817,50	757,50	7.575,-	7.575,-	
ΔΑΠΑΝΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ Υ- ΠΗΡΕΣΙΩΝ					
Γραφική ύλη.	1.086,-	-	1.086,-	1 086 -	
Προμήθεια διαχειριστικών βι- βλίων κλπ.	1.712,-	-	1 712,-	1.712,-	
Ταχ)κά, τηλ)κά και τηλεφω- νικά τέλη.	4.603,95	-	4.603,95	4.603,95	
Προμήθεια εφημερίδων και Πε- ριοδικών.	-	1.590,-	1.590,-	1.590,-	
*Εξοδα τελετών και δεξιώσεων.	195,50	-	195,50	195,50	
ΔΑΠΑΝΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ ΕΣΟΔΩΝ					
Ποσοστά εισπράκτορος	11.488,60	1.452,10	12.940,70	12.940,70	
*Εξοδα κινήσεως δημοτικού ει- σπράκτορος	1.583,-	228,-	1.811,-	1.811,-	
ΔΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΝΟ- ΜΙΜΟΙ ΔΑΠΑΝΑΙ					
Δικαστικά και συμβολαιογρα- φικά έξοδα εν γένει και τέλη.	503,50	-	503,50	503,50	
ΥΠΗΡΕΣΙΑ					
Κ Α Θ Α Ρ Ι Ο Τ Η Τ Ο Σ					
Ή αποζημίωσις ήμερομισθίου έρ- τικού προσωπικού.	5.962 -	655,50	6.617,50	6.617,50	
Προμήθεια άσβέστου διά τήν καθαρ. τών οδών και πλατειών.	389,50	-	389,50	389,50	

Ἔσοδα

β) Ὑπηρεσίαι Ἡλεκτροφ. Εξ ἀντιτίμου καταναλώσεως ἤλεκτρ. ρεύματος.	29.651.-	26.439,60	3.211,40	29.651.-	
Ἐξ ἐπιδοτήσεως ἠλεκτρικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ ΔΕΗ.	33.433.-	33.433.-	-	33.433.-	
ΛΟΙΠΑ ΤΕΛΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ					
Τέλος χρήσεως ὁδῶν καὶ πλα- τειῶν	182.-	182.-	-	182.-	
Τέλος λουομένων εἰς φυσικὰς ἰαμ. πηγὰς.	3.079,70	2.949,70	130.-	3.079,70	
Φ Ο Ρ Ο Ι					
Φόρος ἐπὶ τῶν προϊόντων γῆς.	1.666,50	754.-	912,50	1.666,50	
Φόρος καταναλώσεως ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων προϊόντων.	156.397,95	144.053,45	12.344,50	156.397,95	
ΕΣΟΔΑ ΔΙ' ΕΚΤΕΛΕΣΙΝ ΓΕΝΙ- ΚΩΣ ΕΡΓΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ					
Ποσοστὸν ἐπὶ τῶν παρὰ τοῦ Δημοσίου Ταμείου (Δωδ)σου γενομένων εἰσπράξεων φόρου εἰσοδήματος.	20.000.-	20.000.-	-	20.000.-	
ΕΣΟΔΑ ΔΙ' ΕΚΠΛΗΡΩΣΙΝ ΕΙ- ΔΙΚΩΝ ΣΚΟΠΩΝ					
Τέλος φωτισμοῦ.	2.123,50	1.447.-	-	1.447.-	676,50
ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΙΣ ΕΚ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ					
Προσαύξεις λόγῳ ἐκπροθέ- σμου καταβολῆς ἐσόδων ἐκ φό- ρων τελῶν καὶ δικαιωμάτων καὶ λοιπῶν τακτικῶν ἐσόδων.	1.475.-	1.475.-	-	1.475.-	
Δ Α Ν Ε Ι Α					
Ὑπόλοιπον δανείου Μ.Κ.Ε. ἔ- τους 1961 διὰ τὴν κατασκευὴν τεχνικῶν ἔργων ἐπὶ ἀγροτικῆς ὁδοῦ Ἄγ. Νικήτα πρὸς Ἄγ. Παρασκευὴν	30 000 -	30.000.-	-	30.000.-	
Προῖον δανείου Μ.Κ.Ε. ἔτους 1961 διὰ τὴν κατασκευὴν δύο κοινοχρήστων ἀποχωρητηρί- ων εἰς θέσιν Ἡλικιωμένην.	30.000.-	30.000.-	-	30.000.-	
Δ Ω Ρ Ε Α Ι					
Προῖον δωρεᾶς Μ.Κ.Ε. ἔτους 1961 διὰ τὴν κατασκευὴν τεχνι- κῶν ἔργων ἐπὶ ἀγροτικῆς ὁδοῦ Ἄγ. Νικήτα πρὸς Ἄγ. Παρα- σκευὴν.	20.000.-	20.000.-	-	20.000.-	

Ἔ ξ ο δ α

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΠΟΧΩΡΗΤΗΡΙΩΝ

Ἐποζημιώσεις ἡμερομισθίου ἐργατικοῦ προσωπικοῦ. 2.076,- 228,- 2.304,- 2.304,-

ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΥ

Ἐποζημιώσεις ἡμερομισθίου ἐργατοτεχνικοῦ προσωπικοῦ. 84.720,80 6.461,40 91.182,20 91.182,20

Δαπάνη καυσίμου ὕλης 32.162,50 - 32.162,50 32.162,50

Μίσθωμα ΟΔΑΠΔΔ διὰ χωρηθείσας ἐγκαταστάσεις ἐξηλεκτρισμοῦ. 500,- - 500,- 500,-

Μισθώματα ἡλεκτρογεννητριᾶς 3.620,- - 3.620,- 3.620,-

ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Ἐποζημιώσεις ἡμερομισθίου ἐργοῦπαλληλικοῦ προσωπικοῦ. 26.388,- - 26.388,- 26.388,-

Ἐποζημιώσεις ἡμερομισθίου φύλακος Λουτρῶν, 10.599,25 1.282,50 11.881,75 11.881,75

Δαπάναι ἐκτυπώσεως εἰσιτηρίων λούσεως. 570,- 125,- 695,- 695,-

Δαπάναι διαφημίσεως - 1.700,- 1.700,- 1.700,-

Ἐπισκευὴ καὶ συντήρησις ἐπιπλῶν καὶ σκευῶν καὶ κλινοστρωμνῶν. 1.025,- 266,- 1.291,- 1.291,-

Δαπάναι καθαριότητος καὶ ἐκκενώσεως βόθρων 2.557 - - 2.557,- 2.557,-

Προμήθεια εἰδῶν ἀναγκασιούτων διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Λουτρῶν. 3.683,75 336,80 4.020,55 4.020,55

Προμήθεια τροφίμων ἐστιατορίου. 28.487,25 1.477,10 29.964,35 29.964,35

Προμήθεια καυσίμου ὕλης. 2.319,30 - 2.319,30 2.319,30

Προμήθεια σκευῶν καὶ λοιπῶν ἐν γένει εἰδῶν μαγειρείου. 1.455,80 109,50 1.565,30 1.565,30

Εἰσφορὰ ὑπὲρ τῶν Τουριστικῶν Τόπων. 441,50 216,- 657,50 657,50

Εἰς μεταφορὰν 313.246,90 27.026,40 340.273,30 340.273,30

ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΔΗΜΟΤ. ΠΑΓΟΠΟΙΕΙΟΥ

Ἐποζημιώσεις ἡμερομισθίου ἐργατικοῦ προσωπικοῦ 17.581,50 1.938,- 19.519,50 19.519,50

Δαπάνη καυσίμου ὕλης 1.738,- - 1.738 - 1.738,-

Προμήθεια ἀμμωνιάς, ἄλατος κλπ 2.921 - - 2.921 - 2.921 -

Προμήθεια μηχανημάτων, ἐργαλείων, ἐξαρτημάτων καὶ λοιπῶν εἰδῶν. 2.493,- 2.493,- 2.493,-

Έσοδα

Οικονομική ενίσχυσις Υπουργ. Έσωτερικών.	115.200,-	60.000,-	55.200,-	115.200,-	
ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΣΥΝΤΑ- ΞΕΩΝ					
Κρατήσεις λόγω χορηγίας επί των έξόδων παραστάσεως του Δημάρχου.	985,-	886,50	98,50	985,-	
ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΠΑΡΕΛ- ΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚ. ΕΤΩΝ ΒΕΒΑΙΩ- ΘΗΣΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΧΘΗ- ΣΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΟΙΚ. ΕΤΟΣ					
Μισθώματα βσκοτόπων νη- σίδος Περγούσα.	1.012,50	1.012,50	-	1.012,50	
Μισθώματα επίπλων και σκευ- ών.	75,-	75,-	-	75,-	
ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΕΚ ΒΕΒΑΙΩΘΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΑ ΟΙΚΟΝ. ΕΤΗ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ					
Τέλη καθαριότητος	3.290,50	1.931,-	-	1.931,-	1.359,50
Τέλος φωτισμού	987,10	582,50	-	582,50	404,60
Φόρος επί των κτηνοτροφικών προϊόντων.	660,90	352,50	-	352,50	308,40
Φόρος επί των προϊόντων γής.	356,60	167,40	-	167,40	189,20
Φόρος επί των διαιτωμένων ζώων.	941,-	531,-	-	531,-	410,-
Φόρος εισαγομένων προϊόντων	422,-	-	-	-	422,-
ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΠΑΡΕΛ- ΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚΟΝ. ΕΤΩΝ ΒΕ- ΒΑΙΩΘΗΣΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΙΣ- ΠΡΑΧΘΗΣΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΟΙΚ. ΕΤΟΣ.					
Έξ επιδοτήσεως ηλεκτρικής έπιχειρήσεως υπό Δ.Ε.Η.	75.408,90	75.408,90	-	75.408,90	
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ					
Χρηματικά έγγυήσεις άποδο- τέα εις τους δικαιούχους μετά τήν εκπλήρωσιν των υποχρεώ- σεών των.	1.000,-	1.000,-	-	1.000,-	
Έπιστροφή χρημάτων άχρεω- στήτως καταβληθέντων	375,50	375,50	-	375,50	
ΧΡΗΜΑΤΙΚΟΝ ΥΠΟΛΟΙΠΟΝ					
Χρηματικόν υπόλοιπον οίκ. έ- τους 1961 μεταφερόμενον εις νέον τοιοϋτον τήν 1-1-62	318.892,20	318.892,20	-	318.892,20	
ΣΥΝΟΛΟΝ ΕΣΟΔΩΝ	1.263.817,15	1.114.129,75	77.003,70	1.191.133,45	72.683,70

Ἔ ξ ο δ α

Μισθώματα ΟΔΑΠΔΔ διὰ παραχωρηθείσας ἐγκαταστάσεις.	500.-	-	500.-	500.-
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ				
Τοκοχρ. δανείου δραχ. 60.000 χορηγηθέντος ὑπὸ τοῦ ΟΔΑΠΔ	6.990.-	-	6.990.-	6.990.-
Χρεωλύσιον ἀξίας ἐπίπλων δραχ. 74.600, χορηγηθέντος ὑπὸ τοῦ ΟΔΑΠΔΔ	7.460 -	-	7.460.-	7.460.-
Χρεωλύσιον δανείου δραχ. 20.000 Μ.Κ.Ε.	2.000.-	-	2.000.-	2.000.-
Χρεωλύσιον δανείου δραχ. 7.000 Μ.Κ.Ε.	700.-	-	700.-	700.-
Χρεωλύσιον δανείου δραχ. 70.000 Μ.Κ.Ε.	-	12 608 -	12 608 -	12 608 -
Χρεωλύσιον δανείου δραχ. 50 000 Μ Κ Ε	5.000 -	-	5 000 -	5 000 -
Χρεωλύσιον δανείου δραχ. 30.000 Μ.Κ.Ε.	3.000.-	-	3.000.-	3.000.-
Χρεωλύσιον δανείου δραχ. 74.991 Μ.Κ.Ε.	-	7.499.-	7.499.-	7.499.-
Χρεωλύσιον δανείου δραχ. 58.306 Μ.Κ.Ε.	-	5.831.-	5 831 -	5,831.-
Εἰσφορὰ ὑπὲρ ΤΥΔΚ	11 830 -	-	11 830 -	11 830 -
Ἔξοδα κινήσεως μελῶν Ὑπηρεσ. Συμβουλίου ἄρθρ. 109 Ν. 1726)51	520.-	-	520.-	520.-
Εἰσφορὰ ὑπὲρ Ἑνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων.	-	1.460.-	1.460.-	1.460.-
Εἰσφορὰ ὑπὲρ ΤΑΔΚΥ	5.844.-	-	5.844.-	5.844.-
ΔΑΠΑΝΑΙ ΕΙΔΙΚΑΙ ἢ ΕΞ ΑΛΛΩΝ ΝΟΜΙΜΩΝ ΛΟΓΩΝ				
Ἐπιστροφή ἀχρεωστήτως εἰσπραχθέντων τόκων.	553.-	-	553.-	553.-
Ποσοστὸν ἐκ κατανομῆς φόρου καταναλώσεως ὑπὲρ τῶν Κοινοτήτων Νισύρου.	45.415.-	7.180.-	52 595 -	52 595.-
Φόροι πρὸς τὸ Δημόσιον.	762.-	-	762.-	762.-
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ				
Ἀποδοχαὶ προσωρινῆς Καθηγητρίας τοῦ Γυμνασιακοῦ Παραρτήματος Νισύρου.	26.422.-	4.940.-	31.362.-	31.362.-
ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΣ				
Προμήθεια μηχανημάτων, ἐξαρτημάτων καὶ λοιπῶν εἰδῶν.	4.210,50	6.529,10	10.739,60	10.739,60
Ἐγκατάστασις καὶ συντήρησις ἠλεκτρικῶν μηχανημάτων καὶ δικτύου διανομῆς.	4.663 -	-	4 663.-	4.663.-

Ἔ ξ ο δ α

ΥΠΟΝΟΜΟΙ-ΑΠΟΧΩΡΗΤΗΡ.

Κατασκευή ἀποχωρητηρίων εἰς θέσιν « Φάμπρικα ».	18.590,-	-	18.590,-	18.590,-
Κατασκευή κοινοχρήστων ἀποχωρητηρίων εἰς θέσιν Ἑλικιωμένη.	41.400,-	-	41.400,-	41.400,-
Ἀγορά ἀκινήτου πρὸς ἀνέγερσιν ἀποχωρητηρίων εἰς θέσιν Ἑλικιωμένη	2.000,-	-	2.000,-	2.000,-

ΟΔΟΠΟΙΪΑ

Καθαρισμὸς καὶ συντήρησις ἀγροτικῶν ὁδῶν	9.698,-	-	9.698,-	9.698,-
Συνέχισις κατασκευῆς τεχνικῶν ὁδῶν ἐπὶ ἀγροτικῆς ὁδοῦ Ἀγίου Νικήτα πρὸς Ἀγίαν Παρασκευήν.	53.500,-	-	53.500,-	53.500,-

ΙΑΜΑΤΙΚΑΙ ΠΗΓΑΙ

Λειτουργία καὶ βελτίωσις τῶν ἐγκαταστάσεων.	2.730,80	286,-	3.016,80	3.016,80
Συντήρησις καὶ ἐπισκευὴ τοῦ κτιρίου.	4.625,50	-	4.625,50	4.625,50
Ἐπισκευὴ προβλήτος.	4.987,50	-	4.987,50	4.987,50

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ

Ἀγορά γηπέδων δι' ἀνέγερσιν δημοτικῶν κτιρίων, διδακτηρίων καὶ Γυμναστηρίων.	18.500,-	-	18.500,-	18.500,-
Ἐπισκευὴ δημοτικοῦ καταστήματος.	-	722,-	722,-	722,-

ΟΦΕΙΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΟΙΚΟΝ. ΕΤΩΝ.

Ποσοστὸν ἐκ κατανομῆς φόρου καταναλώσεως μηνὸς Δ)βρίου 1961 ὑπὲρ τῶν Κοινοτήτων Νισύρου.	4.986,-	-	4.986,-	4.986,-
Ὁφειλαὶ εἰς ἐργολάβους ἐκ τῆς ἐκτελέσεως ἔργων.	2.418,-	-	2.418,-	2.418,-

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ

Παγία προκαταβολὴ	2.500,-	-	2.500,-	2.500,-
-------------------	---------	---	---------	---------

ΣΥΝΟΛΟΝ ΕΞΟΔΩΝ 629.785,70 76.019,50 705.805,20 705.805,20

Χρηματικὸν ὑπόλοιπον τῆς 31-10-1962

485.328,25

1.191.133,45

Ἐν Μανδρακίῳ - Νισύρου, τῆς 31-10-1962

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΔΗΜΟΤ. ΤΑΜΙΑΣ

Χ. ΠΑΠΑΤΣΟΣ

Ἡ συμβολή τῆς Ἐκκλησίας

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΡΟΔΟΥ
ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ
ΕΝ ΝΙΣΥΡΩ—Ἀριθ. Πρωτ. 51

Ἐν Μανδρακίῳ Νισύρου τῆ 3-12-1962

Πρὸς τὴν Ἐταιρείαν Νισυριακῶν Μελετῶν

Ἀγαπητοί μου.

Εἰς Ἀθήνας.

Ὁ Θεὸς ἐπέτρεπεν ὥστε φροντίδι τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου μας Ρόδου κ.κ. Σπυρίδωνος νὰ ἐπαναδιορισθῶ καὶ πάλιν εἰς τὴν προτέραν μου θέσιν ὡς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Νισύρου, κατόπιν τεσσάρων ἐτῶν ἀπουσίας μου εἰς Ρόδον καὶ νὰ ἀναλάβω τὰ καθήκοντά μου ὡς Προϊστάμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σπηλιανῆς καὶ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ποταμητίσσης πρὸ ἑνὸς ἔτους. Ὡς ἐκ τούτου ἐπιθυμῶ νὰ ἐπικοινωνήσω καὶ ἰδιαιτέρως μαζί σας διὰ νὰ σᾶς μεταδώσω τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τοὺς ἐν Κυρίῳ χαιρετισμούς μου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐπιτρέψατέ μου νὰ διαβεβαιώσω ὑμᾶς περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντός μου διὰ τὴν πρόοδον τοῦ Νησιοῦ μας ὡς συνόλου καὶ διὰ τὴν ἐνορίαν μου προσωπικῶς.

Ἡ μέριμνά μου καὶ αἱ καθημεριναὶ μου ἀσχολίαι δὲν ἀποβλέπουν εἰς τίποτε ἄλλο παρὰ εἰς τὴν ἐν γένει βελτίωσιν καὶ προαγωγὴν τοῦ Δήμου μας Μανδρακίου - Νισύρου.

Μὲ πολλὴν συγκίνησιν καὶ ἰδιαιτέραν χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν ἐλάβομεν τὴν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 39/25.10.62 εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς γνωρίζετε τὴν ἴδρυσιν ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν διὰ τὴν προβολὴν τοῦ Νησιοῦ μας.

Εἰς τὴν προσπάθειάν σας αὐτὴν θὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος ἐξ ἐκείνων, ὁ ὁποῖος ἐντὸς τῆς ἀρμοδιότητός μου εἰς ὅ,τι μπορέσω νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος θὰ τὸ πράξω. Ὡς πρὸς τὴν συμβολὴν τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς διαφόρους τομεῖς τοῦ Δήμου μας εἶναι αἱ κάτωθι :

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Σπηλιανῆς προσέφερε διὰ τὴν μισθοδοσίαν τῶν Καθηγητῶν τοῦ Γυμνασιακοῦ Παραρτήματος κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1960-61 Δραχ. 6.000, κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1961-62 Δραχ. 4.000. Κατ' ἔτος ἐνισχύει τὸν Ἐνοριακὸν Ναὸν Ποταμητίσσης Δραχ. 2.000.

Ἐδαπάνησε κατὰ τὸ διαρρέυσαν οἰκ. ἔτος 1962 Δραχ. 20.000 δι' ἐπισκευὴν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, 4.000 Δραχ. διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ἁκινήτου περιουσίας της. Διὰ τοὺς πτωχοὺς τοῦ Δήμου μας μοιράζει κατ' ἔτος 2.000.

Κατὰ τὸ διαρρέυσαν ἔτος ἐδώρησεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Σπηλιανῆς ὁ ἀποθανὼν συμπολίτης μας εἰς Ἀμερικὴν Νικόλαος Σακλαρίδης (Καραμαργιάς) ἡ ποσὸν τῶν 922,45 Δολλαρίων διὰ διαθήκης του.

Ὁ ἀποθανὼν εἰς Κῶ συμπολίτης μας Ἀπόστολος Μανώλακας ὀλόκληρον τὴν ἀκίνητόν του περιουσίαν τὴν εὑρισκομένην ἐν Νισύρῳ.

Ἐπίσης ἐδῶρησεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μοῦνην ἢ Καλλιόπη χήρα Ρουσέττου ἐν ἐπάργυρον ἐπίχρυσον Εὐαγγέλιον ἀξίας 50 Δολλαρίων.

Εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ποταμητίσσης ἐδῶρησεν ὁ συμπολίτης μας Κοσ Κώστας Ἐμμανουήλ ἕνα Κρυστάλλινον Πολυέλειον 78 φώτων ἀξίας 700 Δολλαρίων. Ὁ ἴδιος Κοσ Ἐμμανουήλ ἐδῶρησεν ἐν Εὐαγγέλιον ἀργυροῦν ἐπίχρυσον, ἐν ἀρτοφόριον ἐπίχρυσον, ἐν ζευγὸς ἐξάκηρα κηροπήγια, τρία ἐπάργυρα ἐπίχρυσα ἐξαπτέρυγα ἀξίας 300 Δολλαρίων.

Ἡ σύζυγός του Κα Λεωνόρα Ἐμμανουήλ προσέφερε διὰ τοῦ θεοῦ των Κου Γεωργίου Σακλαρίδη τὸ ποσὸν τῶν 135 Δολλαρίων διὰ τὴν ἐπισκευὴν ἐκ νέου τῶν πατωμάτων τῶν στασιδίων τοῦ Ναοῦ.

Ἐπίσης ἐδῶρησαν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ποταμητίσσης ἀνά μίαν ἐπίχρυσον Κανδήλαν οἱ κάτωθι: Γεώργιος Φωτιάδης, Ἰωάννης Φωτιάδης, Ἀριστείδης Φωτιάδης, Εἰρήνη Χήρα Παυλίδου, Εἰρήνη χήρα Καφετζιδάκη, Παναγιώτα χήρα Παριανοῦ, Εἰρήνη Νικήτα Φραντζῆ 25 Δολλάρια ἕκαστη.

Κατὰ τὸ διαρρεύσαν ἔτος 1962 ἐγεννήθησαν 16, ἐβαπτίσθησαν 20, ἀπέθανον 9 καὶ ἐξεδόθησαν δι' ὀλόκληρον τὴν Νίσυρον ἄδεια Γάμου 12.

Περαίνων τὴν παροῦσαν μου εὐχαριστῶ καὶ πάλιν διὰ τὴν ἐνθύμησιν, εὐχομαι ὁ Ἀγαθοδότης Κύριος σᾶς ἐπιδαφιλεύη πᾶν ἀγαθὸν εἰς ἔτη μακρά, ὑγιεινὰ καὶ δημιουργικά.

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ εὐχῶν πολλῶν διατελῶ
Ἱερεὺς ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΟΓΛΟΥ

Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Νισύρου.

Ἡ δρᾶσις τῆς Κοινότητος Νικειῶν-Νισύρου

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ
ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΝΙΚΕΙΩΝ - ΝΙΣΥΡΟΥ

Ἐν Νικείοις-Νισύρου τῆ 17 Ν)βρίου 1962

Πρὸς τὴν Ἐταιρείαν Νισυριακῶν Μελετῶν

Εἰς Ἀθήνας

Κύριε Πρόεδρε,

Κατόπιν τῶν ἀπὸ 12 Μαΐου καὶ 25 Ὀκτωβρίου ἐ.ἐ. ληφθεισῶν ἐπιστολῶν σας, ἐν σχέσει μὲ τὴν συγκέντρωσιν καὶ ἀποστολὴν διαφόρων στοιχείων Κοινοτικῆς δράσεως καὶ τῆς ἐν γένει κοινωνικῆς κινήσεως καὶ ζωῆς τῆς καθ' ἡμᾶς Κοινότητος, ἵνα συμπεριληφθῶσι ταῦτα εἰς τὸν ὑπὸ ἐκτίπῳ τῆς τόμον τοῦ τρέχοντος ἔτους, σᾶς γνωστοποιοῦμεν τὰ κάτωθι συγκεντρωθέντα κατὰ τὸ ἐφικτὸν διάφορα στοιχεῖα.

Δι' απόφασεως τοῦ καθ' ἡμᾶς Κοινοτικοῦ Συμβουλίου, ἐπιογραμμα-
τίσθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν κατὰ τὸ λήγον οἰκονομικὸν ἔτος τὰ κάτωθι
κοινοφελῆ κοινοτικά ἔργα :

1) Ἡ κατασκευὴ ὕδατοδεξαμενῆς ὑδρεύσεως ζώων 50 κυβικῶν εἰς
θέσιν Καλογορηᾶ τῆς Κοινότητος, ἀντὶ δαπάνης 65.500 δραχμῶν, διατε-
θέντων τοῦ μὲν ποσοῦ τῶν 60.000 δραχ. ἐκ τοῦ προγράμματος Μικρῶν
Κοινοφελῶν Ἔργων καὶ τοῦ ὑπολοίπου ποσοῦ τῶν δραχ. 5.500 ὑπὸ τῆς
Κοινότητος διὰ τὴν ἀγορὰν καὶ προμήθειαν ξυλείας ἀναγκαιοῦσαν διὰ τὴν
κατασκευὴν τῶν ξυλοτύπων τοῦ ἐκτελεσθέντος ἔργου ὑδρεύσεως ζώων.

2) Ἀποπερατώθη κατ' αὐτὰς τὸ ἔργον τῆς συνεχίσεως τῆς διανοίξεως
ἀγροτικῆς ὁδοῦ ἀπὸ Ἐγκερεφτῆ πρὸς Αὐλάκι, δαπάνης 100.000 δραχμῶν
διατεθείσης ὁμοίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω προγράμματος Μ.Κ.Ε. μήκους 5
χιλ)τρων καὶ πλάτος 4-5 μέτρων περίπου, διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἀφ' ἑνὸς
μὲν τῆς γεωργικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ τουριστικοῦ ἐνδιαφέρον-
τος λόγῳ τῶν εἰς τὸ ἐπίγειον ὕφισταμένων ἱαματικῶν Λουτρῶν τῆς Κοινό-
τητος.

3) Ἐπίσης ἐξετελέσθησαν καὶ ἐκ τῶν μικρῶν Κοινοτικῶν ἐσόδων
διάφοροι μικροεργασίαι ἐπισκευῆς καὶ συντηρήσεως τῶν ἐσωτερικῶν ὁδῶν
τῆς Κοινότητος, διατεθέντος ποσοῦ δραχ. 15.000 διὰ τὸν ἐξωραϊσμὸν ταύτης
καὶ τὸ ἄνετον τῆς διαβάσεως καὶ μετακινήσεως.

Κατὰ τὸ ἐπερχόμενον δὲ νέον ἔτος 1963, δι' ἀποφάσεως καὶ πάλιν
τοῦ Κοιν. Συμβουλίου ἔχουν προγραμματισθῆ δι' ἐκτέλεσιν τὰ ἀκόλουθα
κοινοφελῆ ἔργα :

1) Ἀνέγερσις Κοινοτικῶν Ἀφοδευτηρίων ἐντὸς τοῦ χωρίου καὶ εἰς
διάφορα ἐπίκαιρα καὶ πολυσύχναστα μέρη ἐκ τοῦ προγράμματος Μ.Κ.Ε.
1963 κατὰ προσέγγισιν προϋπολογισθείσης δαπάνης δραχ. 50.000.

2) Τὴν κατασκευὴν Τεχνικῶν Ἔργων εἰς τὴν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος
ἀποπερατωθεῖσαν ἀγροτικὴν ὁδὸν ἀπὸ Ἐγκερεφτῆ πρὸς Αὐλάκι, ὁμοίως
ἐκ τοῦ προγράμματος Μ.Κ.Ε. προϋπολογισθείσης δαπάνης ἐκτελέσεως
τῶν ἐν λόγῳ ἐργασιῶν 50.000 δραχμῶν.

3) Ἡ κατασκευὴ ὕδατοδεξαμενῆς ὀμβρίων ὑδάτων ἐντὸς τοῦ Χωρίου,
ἐκ τῶν πιστώσεων ὁμοίως τοῦ προγράμματος Μ.Κ.Ε. 70 μ³, προϋπολο-
γισθείσης κατὰ προσέγγισιν δαπάνης 80.000 δραχμῶν, διὰ τὴν πλήρη
ὑδρευσιν τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος.

4) Συνέχισις ἐπιστροφῆσεως διὰ τσιμέντου τῶν ἐσωτερικῶν ὁδῶν τῆς
Κοινότητος, ἐκ τῶν Κοινοτικῶν ἐσόδων.

Ὡς πρὸς τὴν Διοικητικὴν καὶ Οἰκονομικὴν διαχείρισιν τῆς Κοινότητός
μας, ὡς γνωρίζομεν τὰ ἐξῆς : Κατὰ τὰς τελευταίας Δημοτικοκοινοτικὰς
ἐκλογὰς τῆς Μαΐου 1959, ἐξελέγη ὡς Πρόεδρος τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου
Νικεῖων - Νικύρου ὁ κ. Δημήτριος Γ. Κανδύλης, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ἀντώ-

νιος Γ. Διακονικόλας και Σύμβουλοι οί κ.κ. Κων)νος Ἀπριλάκης, Νικόλαος Χαρτοφύλης και Μιχαήλ Οἰκονομίδης. Κατά τὰς γενομένας τελευταίας ἐκλογὰς ὑπὸ τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου ὡς ὀρίζει ὁ Δημοτικοκοινοτικός Κῶδιξ, διὰ τὴν ἀνάδειξιν Προέδρου και Ἀντιπροέδρου αὐτοῦ διὰ τὴν δευτέραν διετίαν 1961-1963, ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου ὁ αὐτὸς Κοινοτάρχης και Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Νικόλαος Δ. Χαρτοφύλης.

Τόσον ὁ κ. Πρόεδρος ὅσον και τὸ περὶ αὐτὸν Κοινοτικὸν Συμβούλιον, ἐμπνέονται ὑπὸ φιλοπροόδου πνεύματος, και ἀόκνου δραστηριότητος διὰ τὸ καλὸν και τὴν εὐημερίαν τοῦ χωριοῦ, φιλοδοξοῦν δὲ νὰ ἰδοῦν τὴν Κοινότητα ὡς πρότυπον πολιτισμένου, ἐκσυγχρονισμένου και προοδευτικοῦ χωριοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν Οἰκονομικὴν διαχείρισιν, δυστυχῶς ἡ Κοινότης μας δὲν συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν εὐπόρων Κοινοτήτων τῆς Δωδεκανήσου, και λόγω τῶν μικρῶν τῆς ἐσόδων ἄτινα πραγματοποιεῖ κατ' ἔτος, τυγχάνει ἄπορος, και ἐκ τοῦ λόγου τούτου δὲν δύναται οἰκονομικῶς νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν κυρίως τομέα τῆς προόδου τῶν ἔργων, ἐκτὸς περιωρισμένων περιπτώσεων ἐπισκευῆς και συντηρήσεως τῶν ὑπαρχόντων τοιούτων, και μόλις μετὰ οἰκονομίας ἀντεπεξέρχεται εἰς τὰς στοιχειωδεστέρας ἀνάγκας. Τὰ ἐκάστοτε ἐτήσια τακτικὰ ἔσοδα τὰ ὁποῖα πραγματοποιεῖ ἡ Κοινότης ταῦτα ἀνέρχονται κατὰ μέσον ὄρον περίπου εἰς δρχ. 30.000. Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τὰ τακτικὰ ἔσοδα τῆς Κοινοτήτος προβλέπονται νὰ αὐξηθοῦν ἱκανοποιητικῶς κατόπιν τῆς ἐπιχορηγήσεως ἐκτάκτου ἐσόδου ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν ἐκ δρχ. 12.000, και τοῦ χορηγηθέντος ποσοῦ ἐκ τῆς καταναλώσεως τοῦ φόρου καπνοῦ ἐκ δρχ. 25.000 διὰ τὴν ἐκτέλεσιν κοινωφελῶν ἔργων και ἀντιμετώπισιν και ἄλλων ἀναγκῶν διοικήσεως, τακτικοῦ προσωπικοῦ κ.τ.λ.

Και τώρα μερικὰ γύρω ἀπὸ τὴν ζωὴν και κίνησιν τῆς Κοινοτήτός μας, και 1) Τὸ χωριὸ μας ἀπὸ τὸν παρελθόντα Μάιον στερεῖται δυστυχῶς ἀγροτικοῦ Ἰατροῦ κατόπιν τῆς ἀναχωρήσεως και διορισμοῦ εἰς τὸ Κρατικὸν Νοσοκομεῖον Κῶ τοῦ πρώην ἀγροτικοῦ Ἰατροῦ κ. Θεοδοσίου Καστανοῦ και ἐν συνεχείᾳ μετὰ τὴν παρέλευσιν τριῶν μηνῶν και πλέον μᾶς ἀπέστειλαν τὴν Ἀγροτικὴν Μαίαν κ. Καλλιόπη Σβήνου μέχρι τῆς ἐξευρέσεως και πληρώσεως τῆς μέχρι τοῦδε ὑφισταμένης κενῆς θέσεως τοῦ Ἀγροτικοῦ Ἰατροῦ ὑπὸ καταλλήλου Ἰατροῦ. Περὶ τὸ θέμα αὐτὸ ἡ Κοινότης μας ἐνήργησε εὐθὺς ἀμέσως πρὸ τῆς κενώσεως τῆς θέσεως τοῦ Ἰατροῦ τὰ δέοντα περαιτέρω, ἐκπέμψασα διάφορα διαμαρτυρικὰ τηλεγραφήματα πρὸς τὰς ἀρμοδίους ἀρχάς, και τοιαῦτα πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἰατρικοὺς Συλλόγους τῶν μεγάλων πόλεων, ὡς Ρόδου, Κῶ, Καλύμνου, Ἀθηνῶν. Πειραιῶς, γνωρίζοντες σχετικῶς τὴν κένωσιν τῆς θέσεως τοῦ Ἀγροτικοῦ Ἰατροῦ.

Καί μέχρι σήμερον ἡ Κοινότης ἐξακολουθεῖ νὰ κρούη τὰς θύρας τῶν ἀρμοδίων, καί νὰ διαμαρτύρεται διὰ τὴν ἔλλειψιν τακτικοῦ Ἰατροῦ διὰ τὴν προστασίαν καὶ διασφάλισιν τῆς ὑγείας τῶν δικαίως ἀγανακτοῦντων κατοίκων μας, καὶ ἀποστέλλει πρὸς πάντα γνωστὸν καὶ φίλον πατριώτην διαφόρους σχετικὰς ἐπιστολάς ἵνα τὴν βοηθήσουν εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ἐπιμάχου καὶ ζωτικωτάτου τούτου θέματος, τῆς ἐξευρέσεως Ἀγροτικοῦ Ἰατροῦ διὰ τὴν προστασίαν τοῦ πολυτιμοτάτου ἀγαθοῦ τῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ μας. Ἡ καθ' ἐκάστην Δευτέραν καὶ Παρασκευὴν ἐκάστης ἑβδομάδος ἐπίσκεψις τοῦ μόνου ἐν Νισύρῳ ὑπάρχοντος Ἀγροτικοῦ Ἰατροῦ κ. Ἐμμανουὴλ Σακλαρίδη, δὲν ἐξυπηρετεῖ πλήρως τὴν κατάστασιν, μὲ ἀποτέλεσμα ὅλοι μας νὰ ταλαιπωρούμεθα ἀφαντάστως μὲ τὸ πηγαινοεἶλα ἀπὸ τὴν Κῶ κ.λ.π. διότι πολλακίς ὁ καραδοκῶν κίνδυνος τῆς ζωῆς, ὅσον μικρὸς καὶ ἀσήμαντος καὶ ἂν εἶναι, ἐλλείπει τακτικοῦ Ἰατροῦ περὶ τῆς ἀμέσου ἐπεμβάσεως ἀποτροπῆς του καὶ θεραπείσεως τῆς καταστάσεως, ἀναγκαζόμεθα νὰ ταλαιπωρούμεθα τρέχοντες εἰς τὰ πλησιέστερα Νοσοκομεῖα καὶ ἐμπείρους ἰατρούς, πρὸς διάσωσιν αὐτῆς ταύτης τῆς ζωῆς μας.

Ἐπίσης, τὸ χωριὸν μας, ὅλον ἐν καὶ ὁ πληθυσμὸς του μειώνεται, κατόπιν τοῦ ἐπικρατοῦντος εἰς αὐτὸ μανιώδους μεταναστευτικοῦ ρεύματος. Οἰκογένειαι ὀλόκληροι ἀναχωροῦν ἢ μία πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλην, καὶ ἐγκαταλείπουν ἱκανὲς περιουσίαι, σπιτίτια κλπ. καὶ φεύγουν μακριὰ ἀπὸ τὴν Πατρίδα τους, γιὰ μιὰ καλλίτερη τύχη καὶ ὁμορφὴ ζωὴ. Ἀποτέλεσμα ἀσφαλῶς γιὰ τὸ χωριὸν ἀνεπανόρθωτο καὶ οἰκτρὸν, καὶ ἰδοῦ. Μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν κατόπιν τηλεγραφικῆς Διαταγῆς τοῦ οἴκειου Ἐπιθεωρητοῦ τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως τῆς Περιφερείας τῶν Δημ. Σχολείων Κῶ, ἀνεχώρησεν δι' ἀποσπάσεως εἰς ἑτέραν ἔδραν Σχολείου, ἢ μέχρι πρό τινος Δ)τρια τοῦ ἐνταῦθα Δημ. Σχολείου Δ)σα Σεβαστῆ Μπαϊράμη ἐκ Καλύμνου, διότι λέγει, ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τοῦ Σχολείου μας ἐμειώθη τόσον, ὥστε ὁ Νόμος νὰ μὴ προβλέπει δύο Δασκάλους, καὶ ἔτσι τὸ Σχολεῖον ἀπὸ 2)ξιον ἔγινε 1)τάξιον μ' ἓνα Δάσκαλον, τὸν ἐπανελθόντα ἐξ Ἀμερικῆς κ. Γαβριήλ Σακελλαρίδην.

Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία μας καλὴ, μὲ προοπτικὴς νὰ βελτιωθῆ σὺν τῷ χρόνῳ. Ἡ ἐξωτερικὴ συγκοινωνία καὶ αὐτὴ πολὺ καλὴ.

Θεωροῦμεν ἀναγκαῖον τέλος, ἐν ὄψει τῆς ἐπικειμένης ἑορτῆς τῆς Πανηγύρεως τοῦ Πολιοῦχου Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ ἡμῶν Ναοῦ « τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου », νὰ σᾶς γνωρίσωμεν ὅτι ἀναμένεται καὶ ἐφέτος νὰ ἑορτασθῆ μὲ μεγαλειώδη λαμπρότητα, ὡς εἴθισται, καὶ πανηγυρικώτατα ἢ ἑορτῆ αὕτη τοῦ καθ' ἡμᾶς Καθολικοῦ Ναοῦ, καθ' ἣν θὰ λάβουν χώραν τὰ κατὰ τὰ εἰωθότα καθιερωμένα πανηγυρικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ λοιπαὶ ἑορταστικαὶ ἐκδηλώσεις.

Ὁ Ἀντπρόεδρος τῆς Κοινότητος
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΗΣ

Ἀνακοινώσεις τῆς « Παναγίας Θερμιανῆς » Ἀθηνῶν

« ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΡΜΙΑΝΗ » ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27ῃ Νοεμβρίου 1962

Πρὸς τὴν Ἑταιρείαν Νισυριακῶν Μελετῶν

Ἐ ν τ α ὕ θ α

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Νισυριακοῦ Ἀρχείου 1962 ὑφ' ὑμῶν θεωροῦμε καθήκον ἡμῶν ἐπιβεβλημένον νὰ καταστήσωμεν εἰς ὑμᾶς γνωστὰ τὰ κάτωθι :

—Τὴν 21ην παρελθόντος Ἰανουαρίου ἔλαβον χώραν αἱ ἀρχαιρεσίαι τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου διὰ τὴν ἀνάδειξιν νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ἐξελέγησαν οἱ κάτωθι :

1. Ἀντώνιος Μ. Ἀντάπασης	29	σταυροὶ	προτιμήσεως
2. Γεώργιος Λαμπάδης	25	»	»
3. Ἡλίας Τριανταφύλλου	24	»	»
4. Μιχαὴλ Βλαχάκης	21	»	»
5. Χαλκιᾶς Τριαντάφυλλος	18	»	»
6. Οἰκονομίδης Μιχαήλ	17	»	»
7. Οἰκονομίδης Ἐμμανουήλ	15	»	»

Μετὰ δεκαπενθήμερον οἱ ἐκλεγέντες συνεκροτήθησαν εἰς σῶμα ὡς ἀκολούθως : 1. Πρόεδρος Τριανταφύλλου Ἡλίας, 2. ἀντιπρόεδρος Λαμπάδης Γεώργιος, 3. Γεν. Γραμματεὺς Ἀντάπασης Ἀντώνιος, 4. Ταμίης Βλαχάκης Μιχαήλ, 5. Σύμβουλοι : οἱ Οἰκονομίδης Μιχαήλ, Οἰκονομίδης Ἐμμανουήλ καὶ Χαλκιᾶς Τριαντάφυλλος.

Τὰς ἐνεργείας τοῦ Διοικητικοῦ τούτου Συμβουλίου δύο τινα θὰ ἠνιοχοῦν ἀφ' ἑνὸς ἢ σύσφιξις τῶν σχέσεων τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐμπορευμάτων, ἀφ' ἑτέρου ἢ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ δυνατοῦ ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν τῆς γενετήρας μας.

Πλὴν τούτων κατέβαλε καὶ θὰ καταβάλλῃ μείζονα προσπάθειαν διὰ τὴν ὑποκατάστασιν τῶν τριῶν νισυριακῶν Σωματείων δι' ἑνός, τὸ ὁποῖον θὰ δυνηθῇ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς παρούσας συνθήκας.

—Τὴν 23ην Σεπτεμβρίου ὁ Σύλλογος μας ἐώρτασεν τὴν ἑορτὴν τῆς Παναγίας. Ἡ ἑορταστικὴ ἐκδήλωσις ἤρξατο δι' ἀρτοκλασίας καὶ δεήσεως, πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, προστάτιδα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν « τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς » εἰς Νέαν Σμύρνην, συνεχίσθη δι' ὅλοήμερον διασκεδάσεως καὶ συνεστιάσεως εἰς τὸ Κέντρον « Φυστικῆς » τοῦ συμπατριώτου μας κ. Ἀλεξ. Καράλη.

Προσῆλθον ἄρκετοὶ συγχωριανοὶ μας, ἡ διασκέδασις δὲ εἶχε καθαρῶς νισυριακὸν χρῶμα.

—Ὁ Σύλλογος μας ἀποτίων φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἐκλιπόντα ἐκλεκτὸν συμπατριώτην μας Γεώργιον Ζούνην διὰ τὰς δαφιλεῖς ὑπηρεσίας του πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν Νίσυρον γενικώτερον διέθεσεν ὀκτακοσίας δραχμὰς εἰς μνήμην του, τὰς ὁποίας παρέδωσεν εἰς πρόσωπον χρῆζον βοηθείας εἰς Πάλους μὲ βάσιν τὴν ρῆσιν « μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου ».

(Ἐκ τῆς Γραμματείας)

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΙΑΚΟΣ
ΑΓΑΘΟΕΡΓΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΝΙΣΥΡΙΩΝ
« Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΘΕΡΜΙΑΝΗ »

Ταμειακὴ Κατάστασις
Τῆς χρήσεως ἀπὸ 30)11)59 - 15)1)62

ΕΣΟΔΑ ΧΡΗΣΕΩΣ			ΕΞΟΔΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		
Ἐξοδα ταμείου τῆς	30/11/59	18.605,60	Βασιλόπιττα	1960	250
Βασιλόπιττα	1960	1.310	»	1961	356
»	1961	1.470	Ἡμερολόγιον	1960	900
Ἡμερολόγιον	1960	1.230	»	1961	125
»	1961	1.210	Χοροεσπερίς	1960	9.827.—
Χοροεσπερίς	1960	6.000	»	1961	10.580,50
Λαχνός	1960	5.695	Ἐκδρομὴ	1960	1.509.—
Χοροεσπερίς	1961	7.260	Ἑορτὴ Παναγίας	1960	300
Λαχνός	1961	5.685	»	1961	270
Ἐκδρομὴ	1960	1.509.—	Γενικὰ ἐξοδα	1960	536,60
Ἑορτὴ Παναγίας	1960	2.030	»	1961	877.—
»	1961	1.410	Εἰδικὰ ἐξοδα	1961	1.620.—
Συνδρομαὶ Μελῶν		1.799.—	Εἰς Νίσυρον	1961-62	1.000.—
Τόκοι ἐκ καταθέσεων		802.—	Ἐξοδα		28.151.—
		55.815,60	Ἐξοδα		27.664,60
			Ἐξοδα		55.81,560

Ὁ Πρόεδρος
Α. ΚΑΡΑΛΗΣ

Ὁ Ταμίας
ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Μ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ

Ἡ «Παναγία Θερμιανή» Ἀμερικῆς πρὸς τὰ μέλη της

« ΠΑΝΑΓΙΑ ΘΕΡΜΙΑΝΗ » ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ν. Ὑόρκη, Ἰανουάριος 1963

Πρὸς τὰ Μέλη τῆς Θερμιανῆς,

Ἡ σταθερὰ καὶ ρυθμικὴ πρόοδος ποὺ ἐπιτελεῖ ἡ Θερμιανὴ στὰ στενὰ ὄρια τοῦ χρόνου καὶ ἡ ἐπίσημος ἀναγνώρισις της δὲν ἀποτελεῖ πλήρη ἐκπλήρωσιν καὶ ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου της. Ἀντιθέτως, ἐπιβάλλει μεγαλυτέρας ὑποχρεώσεις καὶ εὐθύνas, εὐρυτέραν τὴν συμμετοχὴν καὶ συντονισμόν τῆς δράσεως καὶ δυναμικότητος τῶν μελῶν της, στενοτέραν τὴν συνεργασίαν καὶ κοινὸν προγραμματισμὸν μετὰ τῶν δυναμικῶν τμημάτων Αὐστραλίας καὶ Ἀθηνῶν διὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ προβλήματα καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς μας καὶ νὰ ὀδηγήσωμεν τὸν Σύλλογον εἰς τὸ ὕψος καὶ μέγεθος τοῦ προορισμοῦ του.

Μὲ σύνθημα Κάθε Χρόνος καὶ Καλύτερα σᾶς παρουσιάζομεν τὸν Ἀπολογισμὸν τοῦ 1962 :

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ

Φεβρουαρίου 25. Γενικὴ τῶν μελῶν συνεδρίασις κατὰ τὴν ὁποίαν διεξήχθησαν ἐκλογαί.

Μαρτίου 18. Συνεδρίασις Διοικητικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν κατατόπισιν μελῶν Συμβουλίου καὶ προγραμματισμὸν δράσεως, ἀναδιοργάνωσις καὶ μηχανικὸς πλουτισμὸς γραφείου.

Ἀπριλίου 15. Γενικὴ Συνεδρίασις καθ' ἣν ἀπεφασίσθη ἡ Κοινὴ ἀγορὰ ἀκινήτου περιουσίας μετὰ τῶν ἀδελφῶν Συλλόγων, Θεολόγου καὶ Γνωμαγόρου ψηφισθέντος τοῦ ποσοῦ τῶν 15.000 δολλαρίων ὡς βάσις οἰκονομικῆς συμμετοχῆς τοῦ Συλλόγου μας. Διωρίσθη Ἐπιτροπὴ Κτιρίου ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Κ. Νικολῆν, Μ. Καμπουράκην, Μ. Παπαγιαννάκην, Ι. Ἀντάπασην καὶ Ν. Κωστίδην. Ἐπεκυρώθησαν αἱ ἀποφάσεις τοῦ Δ. Σ. καὶ ἐψηφίσθησαν διάφορα ποσὰ διὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς.

Ὀκτωβρίου 7. Γενικὴ Συνεδρίασις ἀσχοληθεῖσα μὲ αἴτησιν ναυτικῶν τῆς Κοινότητος περὶ ἀνεγέρσεως Καριναλιοῦ εἰς Πάλους. Τὸ ἔργον κατ' ἀρχὴν ἐνεκρίθη πλὴν ἀνεβλήθη ἡ ψήφισις ποσοῦ ἐλλείψει ἐπαρκῶν στοιχείων καὶ πληροφοριῶν, αἵτινες ἐζητήθησαν παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἐξητάσθη αἴτησις τοῦ ἱερέως τοῦ Ἐμπορείου περὶ ἐπισκευῆς καὶ ἀνακαινίσεως ἐκκλησίας τῆς Παναγίας καὶ κατόπιν συμπληρωματικῶν ἐξηγήσεων καὶ ἐντυπώσεων μελῶν μόλις ἐπιστρεψάντων ἐκ τῆς Κοινότητος περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐκκλησιῶν Ἐμπορείου ἀπεφασίσθη, ὅπως ὁ Σύλλογος ἀναλάβῃ τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἀνακαινίσιν ἐκκλησιῶν Ἐμπορείου ἀποστείλας πρὸς τὴν ἐν

Νισύρῳ Ἐπιτροπὴν μας ὡς ἀ΄ δόσιν 500 δολλ. Ἐψηφίσθη ποσὸν 50 δολλ. πρὸς τοὺς Νισυριακοὺς Συλλόγους διὰ τὸ Ἑμιγυμνάσιον Νισύρου.

Ὁ Σύλλογος ἐπωφεληθεὶς τῆς εἰς τὴν Νίσυρον ἐπισκέψεως τοῦ ἀντιπροέδρου Π. Σεβδαλῆ καὶ τῶν μελῶν Β. Χαλκιᾶ καὶ Ι. Ἀντάπαση ἔδωσεν ἐντολὴν εἰς τὸν ἀντιπρόεδρον ὅπως τῇ βοθηεῖα τῶν μελῶν καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου καλέσῃ Κοινὴν Συνεδρίασιν εἰς ἣν νὰ κληθῶν ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος, μετὰ τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου, οἱ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι τῆς Κοινότητος τὰ παρεπιδημοῦντα μέλη τῶν Τμημάτων καὶ ὅσοι ἐκ τῶν κατοίκων ἤθελον. Προεδρεύων διωρίσθη ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου Π. Σεβδαλῆ καὶ γραμματεὺς ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς μας διδάσκαλος Ν. Μαῦρος.

Κοινὴ Συνεδρίασις τῶν Ἀντιπροσώπων Π. Θερμιανῆς καὶ τῶν Προκρίτων Κοινότητος Ἐμπορείου, Σάββατον Αὐγούστου 18, 1962.

Ἡ Συνεδρίασις ἔλαβεν χώραν ἐν τῷ Κοινοτικῷ Κτιρίῳ παρευρεθέντων τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος μετὰ τριῶν Συμβούλων, τῶν ἱερέων, διδασκάλων, Γραμματέως τῆς Κοινότητος, Γραμματέως τοῦ Τμήματος Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων, τὸ ὅλον δέκα ἐπτὰ.

Κάμων ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως ὁ προεδρεύων ἀπήυθνε θερμὸν χαιρετισμὸν εἰς ὅλους ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου καθορίζων τὴν θέσιν καὶ στάσιν τῆς Θερμιανῆς ὡς ἀκολούθως :

Ἡ Θερμιανὴ δὲν εἶναι δημιούργημα τῆς στιγμῆς, οὔτε ἀποβλέπει εἰς τὴν ἱκανοποίησιν προσωπικῶν φιλοδοξιῶν καὶ συμφερόντων· δὲν εἶναι Πολιτικὴ Ὀργάνωσις, δὲν ἔχει προσωπικὰς προτιμήσεις καὶ ἰδιαιτερες συμπάθειες πρὸς τὸν Α ἢ Β κομματάρχην καὶ κόμμα. Εἶναι δημιούργημα τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, εἶναι ἡ ἐκδήλωσις τοῦ καθήκοντος τῶν ξενητευμένων ὄλων τῶν ἐποχῶν πρὸς τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς των. Ἡ Θερμιανὴ εἶναι Οἰκονομικὸς Ὀργανισμὸς μετὰ σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς Κοινοότητός μας διὰ τῆς ἐκτελέσεως ἔργων, ἅτινα θὰ συντελέσουν εἰς τὴν Οἰκονομικὴν πρόοδον καὶ ἐξέλιξιν τῆς Κοινοότητος καὶ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ εὐημερίαν τῶν κατοίκων διὰ τῆς παραγωγῆς Οἰκονομικῶν Ἀγαθῶν.

Ὁ σκοπὸς τῆς παρουσίας συνεδριάσεως ἔχει ἓνα σκοπὸν· ὅλοι μαζὺ ὡς καλὰ ἀδέλφια, ὡς παιδιὰ κοινῆς μάνας, τῆς γῆς τοῦ χωριοῦ ποῦ μᾶς ἀνέθρεψε, νὰ συζητήσωμεν ἀντικειμενικὰ, νὰ κατανοήσωμεν τὰ προβλήματα μας καὶ νὰ συντελέσῃ ὁ καθένας μας μετὰ τὰ μέσα ποῦ διαθέτει στὴν ἐπίλυσίν των. Ὁ Σύλλογος δὲν διαθέτει τὰ μέσα γιὰ τὴν ἐπίλυσιν ὄλων τῶν προβλημάτων τῆς Κοινοότητος, οὔτε θέλει νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν Κυβέρνησιν, οὔτε τὴν Κοινοότητα· ἔχει ὅμως τὴν διάθεσιν καὶ καλὴν θέλησιν ὅπως ἐρθῇ ἀρωγὸς εἰς τοὺς τομεῖς ἐκείνους τῶν δημοσίων ἔργων εἰς τοὺς ὁποίους

ἡ συμμετοχὴ τῆς Κοινότητος ἐπιβάλλεται σύμφωνα μὲ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ Κοινοτήτων νόμου.

Τὰ προβλήματα ποὺ μᾶς ἀπασχολοῦν εἶναι πολλὰ καὶ δὲν μπορούμεν νὰ τὰ ἐξετάσωμεν ὅλα μέσα στὰ στενὰ ὄρια τοῦ χρόνου ποὺ ἔχομεν. Θὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν πλέον ἐπείγοντων καὶ σημαντικῶν διὰ τὴν πρόοδον τῆς Κοινότητος ζητημάτων, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ γίνῃ γνωστὴ ἡ ἄποψις τοῦ Συλλόγου ζητοῦντες νὰ κάμετε γνωστὴν καὶ τὴν ἰδικὴν σας ἄποψιν γιὰ νὰ δυνηθοῦμεν νὰ βγάλωμε καὶ φθάσωμε σ' ἓνα συμπέρασμα καὶ νὰ βροῦμε τὸν τρόπον τῆς ἐπιλύσεώς των, ἀντὶ νὰ ριφθοῦν εἰς τὴν λήθην τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ποὺ θὰ τελειώσῃ ἡ Συνεδρίασις αὐτῆ. Τὰ πλέον ἐπείγοντα ζητήματα γιὰ μᾶς εἶναι :

Κληροδότημα Καρβαῖνη. Κάθε ἀναβολὴ τῆς ἀνεγέρσεως Σχολείου ἐκ τοῦ Κληροδοτήματος εἶναι ἀδίκαιολόγητος καὶ ἐπιβλαβής. Ἡ Κοινότης εἶναι ὁ κληρονόμος καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ χωρὶς ἀναβολάς. Ὁ Σύλλογος προέβη εἰς τὰς ἐνεργείας ἐκείνας ἅτινας τοῦ ἐπέτρεπε ἡ θέσις ἡ νομικὴ ἀπέναντι τῶν ἐκτελεστῶν διορίσασα ἰδίως δαπάναις δικηγόρον καὶ προέβη εἰς τὰς καταλλήλους ἐνεργείας παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει καὶ κατέβαλε ἐνεργείας διὰ τὴν ἀγορὰν κτήματος εἰς Πάλους διὰ νὰ κτισθῇ συγχρονισμένο σχολεῖον τὸ ὁποῖον θὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ ἄλλας κοινωνικὰς ἀνάγκας τῆς Κοινότητος. Συνεστήσαμεν ὅπως ἡ Κοινότης ἀκολουθήσῃ τὰς ὁδηγίας τοῦ δικηγόρου τῶν ἐκτελεστῶν ὅπως αὐταὶ διατυπώνονται εἰς τὴν ἐπιστολὴν σταλεῖσαν πρὸς τὴν Κοινότητα τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1962.

Δρόμος Κυρᾶς. Ὁ Σύλλογος προέβη εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ δρόμου Κυρᾶς μὲ τὴν προοπτικὴν ὅπως ἡ Μονὴ καταστῆ σὺν τῷ χρόνῳ κέντρον Γεωργικοῦ Συνεταιρισμοῦ μὲ σκοπὸν τὴν προαγωγὴν καὶ ὀργάνωσιν τῆς Γεωργίας καὶ Κτηνοτροφίας. Πρὸς τοῦτο ἀποβλέποντες συνεστήσαμεν ὅπως ἡ Κοινότης διὰ Κοινοτικῆς πράξεως δωρίσῃ τὸν δρόμον εἰς τὸ Κράτος μετατρεπομένου οὕτω εἰς Κρατικὸν ἵνα τὸ Κράτος ἀναλάβῃ τὴν διατήρησίν του, τὴν κατασκευὴν γεφυρῶν, τὴν ἐπέκτασίν του ἕως τὴν Πηγὴν καὶ τὰ Κορακίσια καὶ τὴν μεγέθυσιν τῆς Πηγῆς.

Ὀδικὰ Δίκτυα. Ἡ τοπογραφικὴ θέσις τῆς Κοινότητος ἐπιβάλλει τὴν ἀέναον προσπάθειαν τῶν Κοινοτικῶν ἀρχῶν ὅπως ἀποσπᾷ κονδύλια διὰ τὴν κατασκευὴν παραλλήλων καὶ καθέτων ὁδῶν πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν ὀδικὴν ἀρτηρίαν, ἥτις συνδέει τὰ τρία χωριὰ καὶ νὰ συνδεθοῦν μὲ αὐτὴν ὅλα τὰ ἀπομονωμένα μέρη διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς Γεωργίας, πρὸς τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἐπιδοθοῦν ἐντατικώτερα οἱ κάτοικοι καὶ διὰ νὰ προσελκύσῃ ἡ τοποθεσία τοῦ Ἐμπορίου τοὺς ἐπισκέπτας.

Λουτρόπολις Πάλων. Συνεστήσαμεν τὴν ἄμεσον ἀπαλλοτριώσιν τῶν Λουτρῶν ὑπὸ τῆς Κοινότητός μας διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ, ἐκ μέρους μας καὶ τῇ

συμμετοχῆ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συμπατριωτῶν μας, ἡ σύστασις Ἐταιρίας ἐκμεταλλεύσεως τῶν Λουτρῶν καὶ παροχῆς ἐργασίας καὶ ζωῆς εἰς τὴν φθίνουσαν Κοινότητά μας.

Λιμὴν Πάλων. Ἡ κατασκευὴ λιμένος ἀπαιτεῖ δαπάνην πλέον τῶν 150.000 Δολλαρίων πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μόνον ἡ Κυβέρνησις κάποτε ἴσως ἀναλάβῃ. Συνεστήσαμεν ὅπως ἡ Κοινότης φροντίζει διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ καλὴν διατήρησιν τοῦ λιμένος διὰ τὴν ἐπέκτασιν καὶ ἀνέγερσιν τοῦ ὁποῖου ὁ Σύλλογος ἐδαπάνησε περὶ τὰς 15.000 δολλ. καὶ τώρα αἱ λιμενικαὶ ἀρχαὶ Ἀωδεκανήσου ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ διατηρήσουν, ἀρκεῖ ἡ Κοινότης νὰ ὑποβάλλῃ αἰτήσεις διὰ τὴν παροχὴν τῶν ἀναγκαιούτων ποσῶν.

Νεολαία Κοινότητος. Ἡ νεολαία τοῦ χωριοῦ μας ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὸν Σύλλογον καὶ συνεστήσαμεν πρὸς τὴν Κοινότητα καὶ τοὺς διδασκάλους ὅπως ἐνημερῶνουν τὸν Σύλλογον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς νεολαίας καὶ νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ὅπως ἡ ἔλλειψις μέσων γίνῃ ἐμπόδιον εἰς ταλαντούχους μαθητὰς δι' ἀνωτέραν μόρφωσιν.

Ἡ Κοινότης ἔκαμε γνωστὰς τὰς ἀπόψεις της, ἀπόψεις αἵτινες δὲν παρουσιάζουν μεγάλας διαφοράς. Αἱ διαφοραὶ εἶναι περισσότερον ἀπαύγασμα τῶν διαφορῶν τοπικῶν συνθηκῶν, αἵτινες κατευθύνουν τὴν σκέψιν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς. Πάντως εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ συνεκροτήθη μιὰ τέτοια Κοινὴ Σύσκεψις καὶ Ἀνταλλαγὴ Γνωμῶν μετὰ τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὅλοι ἔχουν τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν συνεργασίας διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν Κοινῶν Συμφερόντων.

Ἡ Θερμιανὴ τῶν τριῶν Ἠπειρῶν εἶναι Κοινὴ Κληρονομία, Κοινὴ Ὑπόθεσις μ' ἓνα Κοινὸ Σκοπὸ. Μεγὰλα Ἔργα, Μεγὰλα Ἀποτελέσματα. Τὸ Κοινὸν αὐτὸ Ἴδρυμα καλεῖται ὁ καθεὶς σας νὰ ἐξυπηρετήσῃ μετὰ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει. Ἡ ἐξυπηρέτησις του εἶναι τὸ Χρέος μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΡΙΤΣΙΔΗΣ

Πρόεδρος

Μὲ ἀδελφικὴν ἐκτίμησιν
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ
Γραμματεὺς

Ἀπολογισμὸς Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων 1962 τῆς «Θερμιανῆς» Ἀμερικῆς

Πληρωμαί :		Εἰσπράξεις	
Γραμματόσημα - Τηλεγρ.	96.05	Συνδρομαὶ	446.00
Εἶδη Γραφείου	25.55	Δωρεαὶ εἰς Σύλλογον	109.00
Ἐκτύπωσις ἐπιστολῶν	12.16	Δωρεαὶ διὰ Ἐκκλησίαν	
Εἶδη Πολυγράφου	53.14	Παναγίας Ἐμποριοῦ	1019.00
Ἐκδοτικὰ Ἐπιταγῶν	2.10		1574.00
		Τόκοι Κεφαλαίων	749.69
	189.00	Γενικαὶ Εἰσπράξεις	Δολλ. 2323.69

Δωρεαί :		Γενικαί Εισπράξεις	2323.69
Ἐκκλησιαστικῆς Ἀγ. Βασιλείου	25.00		
Διδακτῆριον Μπρόνξ	10.00		
Ἡμιγ. Νισύρου	50.00		
Π.Κυράν	5.00		
Ἰδιώτας Νισ. - Κων)πολιν	142.00	Γενικαί Πληρωμαί	1189.00
	<u>232.00</u>		
Δῶρα Νοσηλευομένων	23.00	Ἐνεργητικὸν Ὑπόλοιπον	
Στέφανοι θανόντων	45.00	Δολλ.	1134.69
	<u>68.00</u>		
Δημόσια Ἔργα :			
Νεκροταφεῖον Πάλων	200.00		
Ἐκκλησίαν Ἐμπορευοῦ			
Πρώτη Δόσις	500.00		
	<u>700.00</u>		
Γενικαί Πληρωμαί	Δολλ. 1189.00		
	Κατάστασις Ἰσμοῦ Κεφαλαίων		
	Δεκεμβρίου 31, 1962		
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	19751.34	Ἐκ Μεταφορᾶς	Δολλ. 19597.28
Καταθέσεις Ὑψεως	980.63	Ὑπόλοιπον 1962	1134.69
Ὀλικαί Καταθέσεις Δολλ.	<u>20731.97</u>	Ὀλικὸν Κεφάλαιον	<u>Δολλ. 20731.97</u>

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΡΙΤΣΙΔΗΣ
Πρόεδρος

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΟΥΓΙΑΞΗΣ
Ταμίας

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ :

Ν. ΚΑΛΥΜΝΙΟΥ, Ν. ΚΩΣΤΙΔΗΣ, Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, Β. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ἀναλυτικὸς Κατάλογος δωρεῶν διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἀνακαίνισιν τῆς ἐκκλησίας Ἐμπορευοῦ, αἵτινες ἀνήλθον κατὰ τὸ 1962 εἰς τὸ ποσοδὸν τῶν 1019 δὲν δημοσιεύεται καθότι λόγῳ τῶν ἑορτῶν πολλοὶ τῶν συνδημοτῶν μας δὲν ἔστειλαν ἀκόμη τὴν δωρεάν των τὴν ὁποίαν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ ἀρνηθοῦν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωριοῦ μας εἰς τὴν ὁποίαν ἐβαπτίσθημεν καὶ ἐκκλησιάσθημεν.

Παρακαλοῦμεν ὅσους δὲν ἔστειλαν τὴν δωρεάν των νὰ τὴν ἀποστείλουν μὲ πρώτην εὐκαιρίαν διὰ νὰ δημοσιευθῆ πλήρης ὁ κατάλογος. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ἐργολάβου ἢ ἀνακαίνισις καὶ ἐπισκευὴ μόνον τῆς ἐκκλησίας τῶν Γενεθλίων τῆς Παναγίας θὰ στοιχίσῃ περὶ τὰς 47.000 δραχμάς. Διὰ τὸν Ταξιάρχην δὲν πήραμε ἀκόμη τὸν προϋπολογισμὸν δαπάνης.

Έσοδα και έξοδα Ι.Ν. Ποταμητίσης

ΤΑΜΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΠΟΤΑΜΗΤΙΣΗΣ

Άπὸ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1957 Μέχρι 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959.

ΕΣΟΔΑ

Εισπράξεις : Κηροῦ	40.085.-	
» Δίσκων	14.934.-	
» Βαπτίσεων	2.090.-	
» Γάμων	750.-	
» Κηδειῶν	2.300.-	
» Μνημοσύνων	1.905.-	62.064.-
» Εισφορῶν	2.646.-	
» Δωρεῶν	840.-	
» Πανηγύρεων	855.-	
» Παρεκκλησίῶν	3.168.-	7.509.-
		<u>69.573.-</u>

ΕΞΟΔΑ

Πληρωμαί : Χρεωστικὸν Ὑπόλοιπον		1.125.70
» Μισθοὶ καὶ Δῶρα	31.676.-	
» Ἀγοραὶ Χρειωδῶν	4.493.40	
» Δικαιώματα Ι. Μ. Ρόδου	29.279.50	64.447.90
» Ἐργατικὰ καὶ Συντήρησις Ναοῦ	461.50	
» Ἐνισχύσεις Διάφοροι	360.-	
» Τακτικὰ Ἐξοδα	1.330.75	
» Ἐκτακτὰ Ἐξοδα	401.50	1.732.25
		<u>68.127.35</u>
Ἐπίλοιπον Ταμείου		1.445.65
		<u>69.573.-</u>

Ἡ διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 1038)7-9-60 διοριστηρίου ἐγγράφου τῆς Α.Σ. Μητροπολίτου Ρόδου Ἐπιτροπή.

Νικήτας Μαστρογιάννης
Μιχαήλ Μάρτιν ἢ Γιαννάκης
Χρῆστος Μαρίνος

Έσοδα και έξοδα Ι. Μ. Σπηλιανής
Τ Α Μ Ε Ι Α Κ Η Κ Α Τ Α Σ Τ Α Σ Ι Σ
ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΣΠΗΛΙΑΝΗΣ
Άπό 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1957 Μέχρι 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1959

Ε Σ Ο Δ Α

Υπόλοιπον προηγούμενον		9.112.-
Εισπράξεις : εκ Κηροῦ	33.545.50	
» » Δίσκων	6.832.-	
» » Βαπτίσεων	1.115.-	
» » Γάμων	530.-	42.022.50
» » Πανηγύρεων	24.600.-	
» » Εισφορῶν	57.682.60	
» » » εἰς συνάλλαγμα	4.741.10	
» » Διαφόρων	1.000.-	88.023.70
» » Ἐνοικίων	16.121.50	
» » Πωλήσεως Γεωργ. Προϊόντων	14.638.-	
» » Τόκων καταθέσεων	2.653.-	33.412.50
		<u>172.570.70</u>

Ε Ξ Ο Δ Α

Πληρωμαί : Μισθοί και Δῶρα	22.570.-	
» Ἀγοραὶ Χρειωδῶν	13.812.40	
» Δικαιώματα Ι. Μ. Ρόδου	29.219.70	65.602.10
» Ἐργατικά και Συντήρησις Μονῆς	47.376.45	
» Ἐνισχύσεις Διάφοροι	9.421.-	56.797.45
» Τακτικά Ἐξοδα	10.734.-	
» Ἐκτακτα Ἐξοδα	2.364.70	13.098.70
		<u>135.498.25</u>
Υπόλοιπον Ταμείου		37.072.45
		<u>172.570.70</u>

Ἡ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1038)7-9-60 διοριστηρίου ἐγγράφου τῆς Α. Σ. Μητροπολίτου Ρόδου Ἐπιτροπή.

Νικήτας Μαστρογιάννης
Μιχαήλ Μάρτιν ἢ Γιαννάκης
Χρήστος Μαρίνος.

Βραβείον εις «Παναγίαν Θερμιανήν» Ἀμερικῆς

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ
ΤΟΜΕΥΣ ΒΡΑΒΕΥΣΕΩΣ

Ἀθῆναι 11-12-62

Ἀριθ. 52736)403)643

Π ρ ὶ ς

Τὸν Σύλλογον Νισυρίων « Παναγία ἡ Θερμιανή »

PANAGHIE THERMIANI SOCIETY, INC.

634 EIGHTH AVENUE,

NEW YORK 18, N. Y.

U. S. A.

ΘΕΜΑ : Ἀναγγελία Βραβεύσεως.

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς εὐηρε στήθη νὰ σᾶς ἀπονείμῃ τὸ Ἀργυροῦν Βασιλικὸν Βραβεῖον Β' Τάξεως Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως διὰ τὴν σημαντικὰς δωρεάς σας διὰ Σχολεῖα, Ἱ. Ναοὺς, Δημόσια ἔργα, Κοινωνικὴν Περίθαλψιν καὶ λοιποὺς Φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς Κοινότητος Ἐμπορευοῦ Δωδεκανήσου.

Συγχαίροντες ὑμᾶς ἀνακοινοῦμεν, ὅτι ἡ ἐπίδοσις γενήσεται ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ κ. Γενικοῦ Προξένου Νέας Ὑόρκης καὶ εἰς καθορισθεσομένην ὑπ' αὐτοῦ ἡμερομηνίαν ὑπὸ εἰδοποίησίν σας.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

Π. ΠΟΓΓΗΣ

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Α

Τιμητικαὶ διακρίσεις Νισυρίων Ἐπιστημόνων

ΠΑΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Τὴν 13ην Μαΐου ἐ.ἐ. ὁ Σύλλογος τῶν Καθηγητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου, ἐξέλεξε παμψηφεί μόνιμον Καθηγητὴν τῆς Γενικῆς Χημείας τὸν ἐκλεκτὸν συμπατριώτην μας κ. Παῦλον Ὀδυσσεῶς Σακελλαρίδην, ἐντεταλμένον ὑφηγητὴν τῆς Ἀναλυτικῆς Χημείας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἡ ἐκλογή τοῦ κ. Σακελλαρίδη ὑπῆρξε δικαία ἐπιβράβευσις τῆς ἐπιστημονικῆς του ἀναγνωρίσεως μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων χημικῶν. Συνοπτικῶς ἡ ἐπιστημονικὴ δραστηριότης τοῦ Νισυρίου ἐπιστήμονος διαγράφεται μὲ τὰς ἐξαιρετικὰς του σπουδὰς εἰς τὴν Γαλλίαν ὅπου ἔτυχε τοῦ τίτλου τοῦ Doctorat d' État, μὲ τὴν πληθώραν τῶν πρωτοτύπων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν καὶ μὲ τὴν δωδεκάχρονον Πανεπιστημιακὴν διδασκαλίαν του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν.

Ἡ Νισυριακὴ παροικία τῶν Αθηνῶν μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν ἐπληροφόρηθη τὴν ἐκλογὴν κ. Παύλου Σακελλαρίδη, ἡ ὁποία προσδίδει καὶ εἰς τὴν μικρὰν μας γενέτειραν ἰδιαιτέραν τιμὴν.

Αἱ στήλαι τοῦ Περιοδικοῦ διαβιβάζουσαι εἰς τὸν ἐκλεκτὸν συνεργάτην τῶν τὰ πλέον θερμὰ συγχαρητήρια, τοῦ εὖχονται ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν μὲ τὴν βεβαιότητα διὰ τὴν περαιτέρω ἀνοδὸν του πρὸς τὸ καλὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΝΙΚΟΛ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν σημειώνομεν τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Νεοφύτου Νικ. Σακελλαρίδη ἱατροῦ νευρολόγου ψυχιάτρου, ὡς Διευθυντοῦ τῆς νευρολογικῆς κλινικῆς τοῦ Νοσοκομείου τῶν Παίδων « Ἀγλαΐας Κυριακοῦ ».

Μετὰ τριετείς εἰδικὰς σπουδὰς εἰς Παρισίους, ὡς ὑπότροφος τοῦ Ἰδρύματος Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν ὁ συμπατριώτης μας ἐπιστήμων ἔτυχε δικαίας ἀναγνωρίσεως μεταξὺ τῶν συναδέλφων του ὥστε ἐγκαίρως νὰ καθέξῃ τὸν τιμητικὸν διὰ νέον ἐπιστήμονα τίτλον τοῦ Διευθυντοῦ κλινικῆς.

Συγχαίρομεν τὸν Νισύριον Ἐπιστήμονα καὶ τοῦ εὐχόμεθα ὀλοψύχως πᾶσαν πρόοδον καὶ εὐτυχίαν πρὸς τὸ καλὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης καὶ τιμὴν τοῦ ὀνόματος τῆς μικρᾶς καὶ ὁμορφῆς Νισύρου.

Γεννήσεις

21)11)61	‘Η Φλουροϋ Κ. ‘Ορσάρη	θῆλυ
24)12)61	‘Η Μαρία Κυρ. Μειμάρη	»
25)12)61	‘Η ‘Ασπασία Π. Τρικέλη	»
10) 1)62	‘Η Μαρία Κ. Καρπαθάκη	»
23) 1)62	‘Η ‘Ελευθερία Σ. ‘Ορσάρη	ἄρρεν
27) 1)62	‘Η Πόπη Γ. Καζάντη	»
4) 2)62	‘Η Θεμιά Κ. Σταυριανοϋ	θῆλυ
6) 2)62	‘Η *Αννα Μιχ. Σκουλιῆ	»
7) 2)62	‘Η Εἰρήνη Ν. Καμπανῆ	ἄρρεν
11) 3)62	‘Η Πόπη Γ. Λυκοπάνη	θῆλυ
12) 3)62	‘Η *Αννα ‘Αντ. Χατζηστεφανῆ	ἄρρεν
21) 3)62	‘Η Μαρία Εὐαγ. Κουμπάρου	θῆλυ
16) 4)62	‘Η Μαρία Ν. Καμαριώτη	ἄρρεν
21) 4)62	‘Η Μαρίτσα Ν. Κάσδαγλη	»
28) 5)62	‘Η *Αννα Δημ. Παπαδέλια	θῆλυ
24) 8)62	‘Η Πόπη Β. Πατρίκη	»
28) 8)62	‘Η *Αννα ‘Εμμ. Ζησιμοπούλου	»
14) 9)62	‘Η *Αννα ‘Ιω. Σφακιανοϋ	ἄρρεν
20)10)62	‘Η Καλλιόπη Νικ. Κορωναίου	»
2)12)62	‘Η *Αννα Μ. Μούρα	»
30)12)62	‘Η *Αννα Σαμ. Παπαδέλια	»
13) 1)63	‘Η Μαρία Π. Καμπανῆ	»
13) 1)63	‘Η ‘Ασημένη Σ. Νικολίτση	»
13) 2)63	‘Η *Αννα ‘Εμμ. Πιστικάκη	θῆλυ
13) 2)63	‘Η Σταματία ‘Εμ. Νικητοπούλου	ἄρρεν

Βαπτίσεις

1)10)61	Τὸ τέκνον	‘Ιωάννου Σακαλιῆ	μέ ὄνομα	Σοφία
9) 5)62	»	‘Εμμ. Πιστικάκη	»	Αἰκατερίνη
20) 5)62	»	Κων. Καρπαθάκη	»	Πόπη
20) 5)62	»	Κων. ‘Ορσάρη	»	*Αννα
10) 6)62	»	Εὐαγ. Κουμπάρου	»	Κατίνα
10) 6)62	»	Κυρ. Μειμάρη	»	Φωτεινή
5) 8)62	»	Κων. Σακλαρίδη	»	*Αννα
15) 8)62	»	Εὐδ. Δοξοπούλου	»	*Αλκιβιάδης
15) 8)62	»	Γεωρ. Κωλέττη	»	*Εμμανουήλ
15) 8)62	»	Γεωρ. Μάγκου	»	*Ιωάννης
16) 8)62	»	Κων. Δοξοπούλου	»	Εἰρήνη

19) 8)62	»	»	Γεωρ. Λυκοπάνη	»	Σταυρούλα
19) 8)62	»	»	Ἄντ. Χατζηστεφανῆ	»	Σπύρος
19) 8)62	»	»	Ἰω. Χαρτοφύλη	»	Ἄννα
20) 8)62	»	»	Σταύρου Θρ. Ὁρσάρη	»	Νικόλαος
21) 8)62	»	»	Εἰρήνης Μαρκάκη	»	Γεώργιος
22) 8)62	»	»	Νικολ. Κάσδαγλη	»	Παντελῆς
9) 9)62	»	»	Γεωρ. Ἀ. Καζάνη	»	Δημήτριος
13) 1)63	»	»	Ἐμμ. Ζησιμοπούλου	»	Μαρία
24) 2)63	»	»	Παύλου Καμπανῆ	»	Περουλιῆς
30) 3)63	»	»	Σωκρ. Νικολίτση	»	Βασίλειος
30) 3)63	»	»	Νικήτα Κορωναίου	»	Σταῦρος

Γάμοι

- 25) 9)61 Ἐμμ. Ζησιμόπουλος - Ἄννα Οἰκονόμου
 1)10)61 Γεώρ. Ν. Λαμπάδης - Πόπη Ν. Σακαλιῆ
 7)10)61 Μιχ. Φραντζῆς - Σταματία Χαρίτου
 5)11)61 Ἰω. Πολίτης - Ἀθηνᾶ Χατζηνικολάου
 12)11)61 Γρηγόριος Σακαλιῆς - Πόπη Γ. Κατσιματίδου
 12)11)61 Κων. Γενᾶς - Μαρία Κοντοβεροῦ
 10) 1)62 Μιχ. Καλέζης - Μαρία Παπαεμμανουήλ
 3) 1)62 Σωκρ. Νικολίτσης - Ἀσημένη Πλάκα
 17) 6)62 Νικολ. Ξενίκης - Νικολέτα Κάντα
 16) 8)62 Ἰωάν. Μούρας - Ἄννα Μ. Ρουσέτου
 24) 9)62 Μιλτ. Γεωργάκης - Εἰρήνη Κ. Σφακιανοῦ
 24) 9)62 Γεώργ. Φωτιάδης - Ἀσημένη Σακελλαριδίδη
 18)11)62 Ἐμμ. Σεβδαλιῆς - Φλώρα Σταυλιᾶ
 6) 1)63 Ἰω. Κετσές - Περσεφώνη Πανταράωτα
 13) 2)63 Νικόλ. Βιδιρίκης - Μαρία Πήττα
 14) 2)63 Νικόλ. Χατζηνικολάου - Μαρία Βουτσᾶ

Θάνατοι

- 26)10)61 Ἀνθούλα Χρ. Μαρίνου
 24)11)61 Χαριτωμένη Πατρίκη - Ποιμενοπούλου
 26)11)61 Φωτεινή Μεϊμάρη
 26)11)61 Θεοδώρα Μοσχῆ
 15)12)61 Αἰκατερίνη Παριανοῦ
 26)12)61 Ἄννα Καταπαλική
 10) 1)62 Καλλιόπη Μαυρουδιῆ
 16) 1)62 Εἰρήνη Ἰ. Τσατσαρώνη

- 22) 2)62 Βασιλική Καζάντη
 23) 2)62 Νικόλαος Φραζής εκ Πάλων
 10) 3)62 Ειρήνη Πλάκα
 12) 4)62 Άννα Ί. Καραγιάννη
 20) 8)62 Μιχαήλ Μαουρουδής (Καλατζής)
 16) 9)62 Καλλιόπη Καρβαΐνη
 29) 9)62 Πολυξένη Ζαννή
 23)11)62 Μαρία Ίπ. Χαρτοφύλη
 7) 1)63 Καλλιόπη Στρίκη
 13) 1)63 Νικόλαος Φωτιάδης
 9) 2)63 Μαρία Ώδ. Γεωργάκη
 25) 3)63 Παναγιώτης Πατρίκης
 28) 3)63 Μαρία Ν. Καμπανή (Καραμαργιά)
 2) 4)63 Κωνσταντινιά Μελιδώνη
 22) 4)63 Καλλιόπη Ζησιμοπούλου

(Τοῦ εἰς Νίσυρον ἀνταποκριτοῦ μας Νικολάου Διακομιχάλη).

Χοροεσπερις

Εἰς τὰς 23)8)62 ἐγένετο χοροεσπερις διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἐκκλησίας Προφῆτης Ἡλίας εἰς Διαβάτην. Καθαρὸν προῖον δραχμαὶ τρεῖς χιλιάδες ἐκτὸς τῶν προσφερθέντων ὑλικῶν οἰκοδομῶν.

Φορτώσεις ἐλαφρόπετρας ἀπὸ Γαλι

2)1	ἕως	9)1)1962	ἀ/π. ΑΛΦΕΙΟΣ	μ ² 12.784
30)3	»	4)4)1962	ἀ/π. ΟΡΜΟΣ	» 11.438
9)4	»	14)4)1962	ἀ/π. MEERDRECHT	» 16.580
30)6	»	3)7)1962	ἀ/π. SLIEDRECHT	» 17.970
31)8	»	5)9)1962	ἀ/π. HÖLENDRECHT	» 17.464
5)4	»	9)4)1963	Δ)π ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΙΓΕΥΣ	μ. 13.399

Σὰν Μνημόσυνο

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΗΣ «Ο ΔΗΜΗΤΡΟΣ»

Ἐκλείσαν τὸν περασμένο Σεπτέμβρη εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τὸν πρόωρο χαμὸ τοῦ Δημητρίου Ἰω. Χαρτοφύλη, τοῦ Δημητροῦ, τοῦ ἀγαπημένου Δημάρχου τῶν Νικειῶν ἐπὶ 30 τόσα χρόνια.

Ὁ ἀείμνηστος Δημητρὸς ἦταν ἕνας χαρακτηριστικὸς καὶ ἐξυπνος τύπος. Ἦταν σχεδὸν ἀγράμματος εἶχεν ὁμως ἕνα τετραγωνικὸ, φωτισμένο μυαλό. Τὸν διέκρινε μιὰ δξεῖα διπλωματικότητα καὶ ἦταν ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἤξερε

μέ σπάνιο τρόπο νά ξεφεύγη τις κακοτοπιές πού δημιουργούσαν οί άρχές κατοχής. Ἐλλά πάνω ἀπό όλα ἦταν ἕνας άγνός Πατριώτης. Πολλά, πάρα πολλά τοῦ χρωστᾶ ἡ γενιά μας, πρό πάντων ὄσοι, νεαροί τότε, ἔβγαιναν στήν σκληρή βιοπάλη, στή Ρόδο, καί ἔπρεπε, πάνω ἀπό όλα νά διατηρήσουν άκμαίο τό ἔθνικό τους φρόνημα καί νά ἀποφεύγουν όλα τὰ δολώματα πού μέ μαεστρία ἔστηναν οί Ἰταλικές άρχές, πρό πάντων σέ ὄσους δούλευαν σέ Ἰταλικές ἐπιχειρήσεις.

Ἦξερε πάντα, μέ τόν δικό του τρόπο, νά τοῦς συμβουλεύη ὁ Δημητρός.

Σάν άρχοντας « Πρωτόερος » τοῦ Χωριοῦ ἦταν άφθαστος στήν τέχνη νά λύη τις διαφορές τῶν συγχωριανῶν του. Καί όταν μερικοί πεισματάρηδες δέν δεχόντουσαν συμβιβασμό, τοῦς ἀφώπλιζε λέγοντάς τους « Βρέ παιδιά δέν ντρέπεσθε, στοῦς Ἰταλοῦς θά πηγαίνουμε τώρα, ντροπή ».

Εἶχε πολλά, πάρα πολλά, καί νόστιμα ἐπεισόδια μέ τοῦς Ἰταλοῦς. Ἐνυπέμβλητος στήν φιλοξενία, ἦξερε νά λύη τις διαφορές τους μέ τοῦς Ἰταλοῦς, μεταξὺ ἑνός ποτηριοῦ κρασιοῦ καί ἑνός καλοῦ μεζέ, κάμνοντάς τους άρνάκια σωστά.

Τὰ Ἰταλικά πού κατάφερε νά μάθη ἦσαν Καλημέρα, Καλησπέρα, Καλά. Ἦλθε κάποτε ἕνας καινούργιος Μαρεσάλλος καί ὁ Δημητρός κατέβηκε στό Μανδράκι νά τόν χαιρετίση. Τόν εἰσάγει στό Γραφεῖο τοῦ Μαρεσάλλου ὁ Ἄγκιοῦντο (Δωδεκανήσιος άστυνομικός πού ἔκαμνε χρέη διερμηνέως) καί τόν παρουσιάζει, προσθέτοντας ὅτι ἔχει πολλά χρόνια Δήμαρχος τοῦ Χωριοῦ. Στό Μπουόν Γκιόρνο Σινιόρ Μαρεσάλλο τοῦ Δημητροῦ ὁ Μαρεσάλλος άρχισε νά μιᾶ ἕνα σωρό Ἰταλικά. Γρῦ δέν καταλάβαινε ὁ Δημητρός καί παρεκάλεσε τόν Ἄγκιοῦντο νά τοῦ ἐξηγήση τί θέλει νά πῆ ὁ Μαρεσάλλος. Ὁ Μαρεσάλλος ξαφνιάστηκε ἀπό τήν παρέμβαση τοῦ Ἄγκιοῦντο καί ἐξέφρασε θυμωμένα τήν άπορία του πῶς ὁ Δημητρός, τόσα χρόνια Δήμαρχος, νά μὴ μάθη Ἰταλικά. Ἄτάραχος ὁ Δημητρός λέγει στόν Ἄγκιοῦντο : « Πᾶς στόν κ. Μαρεσάλλο ὅτι τοῦ λόγου τῶν εἶναι ὄλοι κι ὄλοι ἔξη καί τρεῖς στήν Φινάτσα, δηλαδή μαζεμένοι ἑννιά Ἰταλοί στήν Νίσυρο. Οἱ τρεῖς χιλιάδες τόσοι Νισυριοί ἔπρεπε νά μάθουν τήν γλῶσσα τῶν ἑννιά Ἰταλῶν, ἢ οἱ ἑννιά Ἰταλοί, σάν πολιτισμένοι πού εἶναι, νά μάθουν τήν γλῶσσα τῶν τριῶν χιλιάδων Νισυρίων ! » Κόκκαλο ὁ Μαρεσάλλος.

Ἦλθαν ὁμως καί τὰ σκληρᾶ χρόνια τοῦ ἀνισόρροπου ΝΤΕ ΒΕΚΚΙ. Τόν Ἰούλιο τοῦ 1937 ὁ Ντέ Βέκκι δημοσιεύει τό διάταγμά του πού καταργεῖ τήν Ἑλληνική ἐκπαίδευσι. Ἐπιβάλλει τήν Ἰταλική σ' όλα τὰ Σχολεῖα καί θεωρεῖ τὰ Ἑλληνικά σάν τριτεθον μάθημα πού διδάσκεται μόνο μιᾶ ὥρα τήν βδομάδα, χωρίς ὁ βαθμός του νά ἐπιδρᾶ στήν γενική βαθμολογία τοῦ μαθητῆ. Βρισκότανε τότε στό Νικεῖα ὁ ἀδελφός μου Γαβριήλ καί ὁ Δημητρός τόν παρακαλεῖ νά τοῦ μεταφράσῃ τό διάταγμα. Τό μεταφράζει ὁ Γαβριήλ

καὶ ὁ ἀείμνηστος Δημητρός κατάπληκτος προσθέτει : « Ἐγὼ βρὲ Γαβριήλ, ἑκατάλαβες, ἕκαμα τριάντα χρόνια Δήμαρχος ἐπὶ Τουρκίας καὶ Ἰταλίας καί, ἂν μᾶς λυπηθῆ ὁ Θεός, θὰ κάμω καὶ ἐπὶ Ἑλλάδος, τέτοιο πρᾶμα δὲν μποροῦσα νὰ τὸ φαντασθῶ. Νὰ θέλῃ, ἑκατάλαβες, μιὰ Μάνα αὔριο νὰ πῆ στὸ παιδί της νὰ γράψῃ ἕνα γράμμα τοῦ Πατέρα του στὴν Ἀμερική καὶ νὰ μὴ ξέρῃ νὰ τὸ γράψῃ. Νὰ μὴν ἔχωμε καὶ στὴν Ἐκκλησία Παιδιά νὰ διαβάζουν. Δὲν τὸ περίμενα αὐτό. Αὐτὸ θὰ μὲ φάῃ ».

Καὶ πράγματι, αὐτὸ τὸν ἔφαγε. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη δὲν μπόρεσε, νὰ μείνῃ στὴν Δημαρχία, παρ' ὄλο πὸς ὁ Ντὲ Βέκκι, καταργώντας τις Δημαρχίες, τὸν εἶχε διορίσει « Ποδεστά ». Κουράσθηκε, βαρέθηκε, ἀηδίασε μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὸν παύσῃ ὁ Ντὲ Βέκκι ἀπὸ « Ποδεστά ».

Πῆγε στὴ Ρόδο κοντὰ στὰ παιδιά του.

Νοσταλγὸς ὅμως τῆς πατρώας Γῆς, καὶ μὲ τὸ προαίσθημα ὅτι ἡ αὐγὴ τῆς ποθητῆς Ἑλευθερίας ἤρχιζε νὰ ροδίζει, ξεκίνησε στίς 24 τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1942 μὲ τὸ « Φιοῦμε » γιὰ νὰ ἔλθῃ στὴν Νίσυρο νὰ γιορτάσῃ τοῦ Ἁγίου Θεολόγου. Ἄλλο ὅμως ἦταν τὸ γραφτό του. Βρῆκε τὸν θάνατο μὲ ἄλλους Νισυρίους καὶ Δωδεκανησίους μαζύ, στὴν καταβύθιση τοῦ « Φιοῦμε » ἀπὸ Ἑλληνικὸ ὑποβρύχιο, ἀνάμεσα Ρόδο καὶ Σύμη.

Ἔτσι χάθηκε, σχετικὰ νέος ἀκόμα, ὁ ἀείμνηστος Δημητρός, χωρὶς νὰ προλάβῃ νὰ χαρῆ τὴν ποθητὴ Ἑλευθερία, τὴν ὁποία πάντοτε ἀνειρεύετο καὶ γιὰ τὴν ὁποία ὄχι λίγο μόχθησε. Ὑπῆρξεν ἕνας ἀπὸ τοὺς Νισυρίους Ταγούς, πὸς σὲ πολὺ δύσκολα χρόνια προσέφερε μὲ αὐταπάρνησι τις ὑπηρεσίες του στοὺς συνανθρώπους του.

Ἄς εἶναι Αἰωνία ἡ Μνήμη Του καὶ ἄς θεωρηθοῦν οἱ πτωχὲς αὐτὲς γραμμὲς σὰν λίγα λουλούδια στὸν ὑγρὸ Τάφο Του.

Γεώργιος Π'' Μ. Σακελλαρίδης

Κάλυμνος, Νοέμβριος 1962.

Ὁ Α΄ Τόμος τῶν «ΝΙΣΥΡΙΑΚΩΝ» ἐξετυπώθη τὸν Ἰούλιο τοῦ 1963 στὰ πιεστήρια Βλ. Μυρτίλογλου καὶ Ἄρ. Οἰκονόμου, διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν